

Universitätsbibliothek Wuppertal

Davidis Ruhnkenii Opuscula Varii Argumenti, Oratoria, Historica, Critica

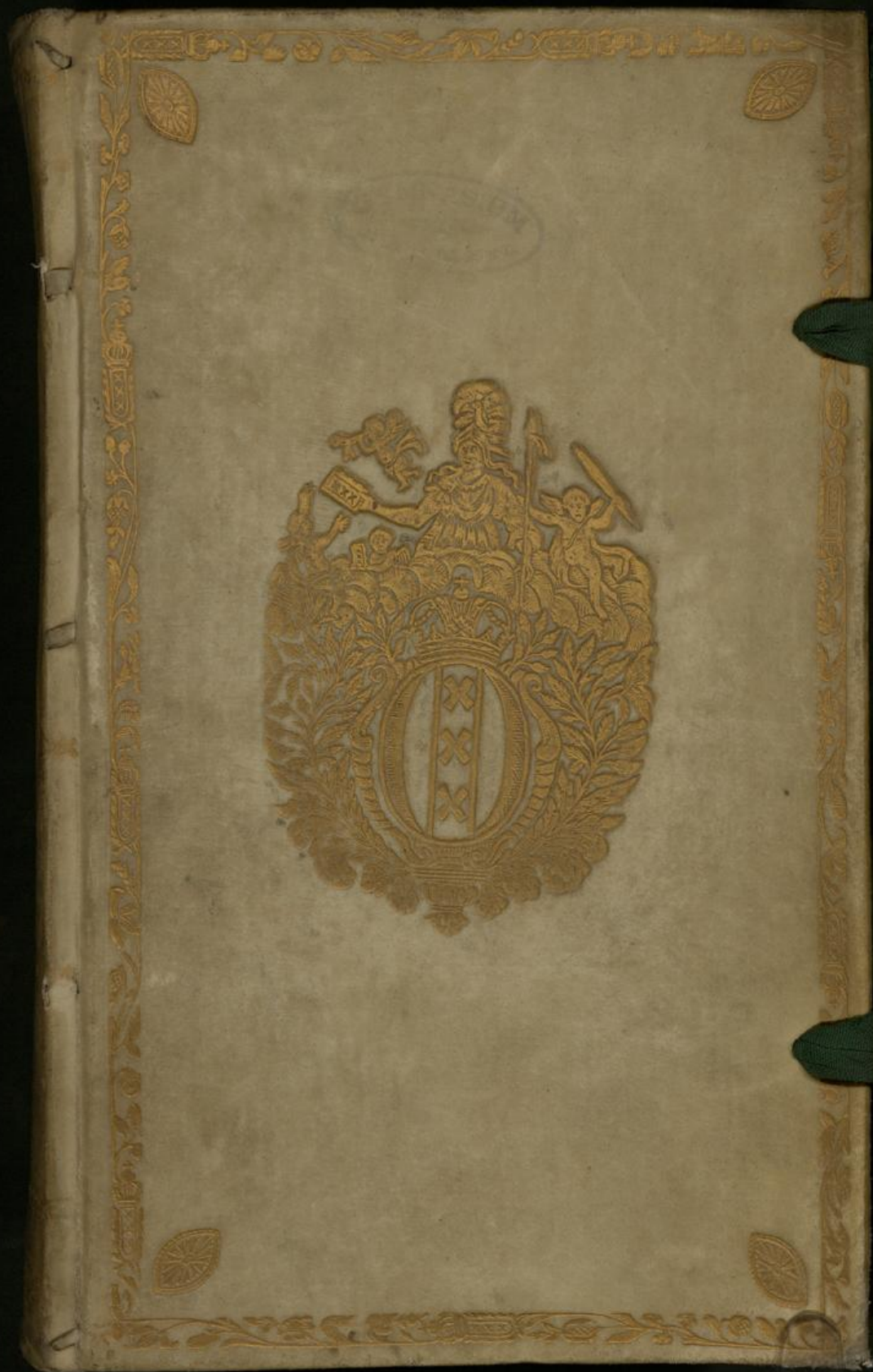
Ruhnken, David

Lugduni Batavorum, 1823

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1660](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1660)

21

97783

loin

ment
et

ment
at

A. MDCCCXXXIX.

INGENUO OPTIMAEQUE SPEI

P U E R O,
PETRO DOUWES DEKKER.
*Propter insignes in Latinis literis
progressus,*

In Classe QUINTA,

Hoc praemium publice dederunt

Amplisfimi Scholarchae
AMSTELAEDAMENSES.

QUOD TESTOR *G. J. Zilleßen,*
Gymnasii publici Amstelædamensis Rector.
Examine verno xxxix. Febr.

EI

DAVIDIS RUHNKENII

OPUSCULORUM

TOMUS PRIMUS.

DAVIDIS RUHKKENII

OPUSCULORUM

TOMUS PRIMUS

DAVI

O

VA

ORATO

QU

LEG

APR

AL

DAVIDIS RUHNKENII

O P U S C U L A

VARII ARGUMENTI,
ORATORIA, HISTORICA, CRITICA.

EDITIO ALTERA,

CUM ALIIS PARTIBUS, TUM EPISTOLIS
AUCTION.

TOMUS PRIMUS.

LUGDUNI BATAVORUM,
APUD S. ET J. LUCHTMANS,
ACADEMIAE TYPOGRAPHOS,
MDCCCXXIII.

DAVIDIS RUTHENII

OPUSCULA

VARIIS ARGUMENTIS

ORATORIA, HISTORICA, CRITICA

EDITIO ALTERA

CUM ANNOTATIONIBUS, TUM RUTHENII
AUCTORIS

TOMUS PRIMUS

LUGDUNI BATAVORUM

ALBINO ET J. LUGDUNENSIS

ACADEMIAE TYPOGRAPHIS

MDCCLXXIII

S E R I E S

O P U S C U L O R U M

T O M I I.

<i>Anno</i>		<i>pag.</i>
1743.	Dedicatio Disputationum de Galla Placidia Augusta.	LXVII
—	Disputatio I. de Galla Placidia Augusta.	II
—	Disputatio II. de Galla Placidia Augusta.	52
1747.	Carmen Graecum ad J. D. Lennepium.	70
1752.	Praefatio ad Thalelaei, Theodori, caet. commentarios.	71
1754.	Dedicatio ex prima edit. Lexici Timaei.	75
—	Praefatio ex eadem.	78
1757.	Oratio de Graecia Artium et Doctrinarum Inventrice.	88
1761.	Oratio de Doctore Umbratico.	114
1765.	Disputatio de Antiphonte Oratore Attico.	142
—	Narratio de Fragmento Longiniano.	183
1766.	Praefatio ex edit. Hesychii Albertiani.	186
—	Disputatio de Festis Dionysiorum apud Atticos.	220
—	Correctiones interpretationis Gallicae Dialogi Platonis de Republica.	231
1768.	Praefatio Elogii Tiberii Hemsterhusii.	239
—	Elogium Tiberii Hemsterhusii.	241
—	Dedicatio ex editione Rutilii Lupi.	288

1768.

LXVI SERIES OPUSCULORUM TOMI I.

Anno		pag.
1768.	Praefatio ex eadem,	292
—	Historia Critica Oratorum Graecorum.	311
—	Lyconis Philosophi Fragmentum cum annotatione D. Ruhnkenii.	393
—	Epigramma Anthologiae Latinae, integritati restitutum.	409
1770.	Disputatio de Tutelis et Insignibus Navium.	412
1772.	Animadversiones in Xenophontis Memorabilia.	457
1775.	Fragmenta ex Addendis ad Heynii Virgilium, ex edit. prima.	482
1776.	Disputatio de Vita et Scriptis Longini.	488

pag. 292
311
393
409
412
457
482
488

DEDICATIO
DISPUTATIONUM

DE

GALLA PLACIDIA AUGUSTA (*).

ILLUSTRISSIMO ATQUE EXCELLENTISSIMO DOMINO

D O M I N O

OTTONI FRIDERICO

C O M I T I

D E P O D E W I L S

DYNASTAE HAEREDITARIO IN CRANGEN BUCKOW DREIZIG

BÖSENZ KLARENWERDER WINTERSHAGEN NESEKOW

CETERA

PATRONO LITERARUM

LITERATORUMQUE MAXIMO

HOC COMMENTATIONUM ACADEMICARUM PAR

SACRUM ESSE JUBET

ILLUSTRISSIMI ATQUE EXCELLENTISSIMI NOMINIS EJUS

CULTOR ADMIRATORQUE PERPETUUS

DAVID RUHNKENIUS

PHILOSOPHIAE MAGISTER LEGENS

IN ACADEMIA VITEMBERGENSI.

ILLUSTRISSIME COMES

DOMINE INDULGENTISSIME.

*Cogitare mihi instituenti, quod tandem monumentum
splendidissimo Nomini Tuo ponerem, his ipsis exercita-
tio-*

DE-
[(*) Dedicationem hancce, omissam in priore Opuscu-
lorum editione a. 1807, cum Batava, tum Londinensi, sup-
ple-

**** 2

LXVIII DEDICATIO DISP.

tionibus, quas jam Tibi consecrare gessit animus, nihil se potius obviam tulit. Sunt hae quidem tenues, fateor, propeque exiles, atque haud scio, an satis dignae, quae Tanto Nomine prodeant insignitae. At enim siye aetate mea, quae paucis abhinc annis pueritiam excessit, siye verecundia, quam mea mihi tribuit natura, accidit, ut nihil admodum, quod maiore, aut mole sese commendaret, aut dignitate, etiam si maxime vellem, in lucem proferre queam. Verum Te, Illustrissime Comes, adeo ad liberalitatem, siye natura finxit, siye doctrina formavit, ut, his praesertim in rebus, non tam muneris praestantiam, quam donantis animum spectandum arbitreris. Ac profecto quid meo in Te animo potest magis piwm cogitari? Nam si omnes, qui unquam mihi obtigerunt divinitus, patroni suo essent ordine collocandi, quem Tibi, Domine Indulgentissime, non dicam anteferrem, sed compararem duntaxat, invenirem omnino neminem. Existerunt semper, et extant etiam nunc, mirifica Tuae in me clementiae argumenta. Ex quo enim aliquam ingenii significationem in me apparere animadvertisti, nihil Tibi, quod ad me sustentandum ornandumque pertineret, reliqui faciundum putasti. Testis est tantae Tuae liberalitatis illa ipsa, quae me protulit, Pomerania: Testis, quae me erudivit, Borussia: Testis, quae nunc me fovet, Saxonia: Testes denique parentes mei

plevimus ex omnium primâ Vitembergensi a. 1743. cujus exemplar, cum reliquâ Ruhenkenii literata supellectile, servatur in Bibliotheca publica Lugduno-Batava.]

met, quos quidem, sermone ad benignitatem Tuam celebrandam dilapsos, citius vox ipsa, quam praedicandae materies, deficere videtur. Ac si vel nunquam ea, quae modo dixi, beneficia in me contulisses, esset tamen, quod has qualescumque commentationes Nominis inscribendas Tuo existimarem. Is enim est Podewilsiae Familiae splendor, ea amplitudo, ut, si alio potius, quam tanto nomine, gratiam scriptis meis conciliatum irem, omnem cum sensu rationem ejurasse viderer. Majora sunt, quibus domus Tua, et eluxie quondam, et elucet in primis adhuc, ornamenta, quantum, non dicam mea, sed disertissimi cujusque, oratio illis par possit reperiri. Quid enim, Maecenas optime, fratre Tuo, natu maximo, orbis terrarum vidit sapientius? Quid fratre natu minore, rebus in bella fortiter animoseque gestis, clarius? Quid illo, qui sanguine vestro genitus, Hagae Comitum in summa luce versatur, ad res gerendas aptius? Quid Te denique, O! Decus et Praesidium meum, vel natura mitius, vel doctrina limatius, vel omni virtutum genere excellentius? Jam reliqua Tua eximiaque decora, cum satis per se lucere videantur, neque mea, quae nihil ferme, neque cujusquam alterius, quae hic parum valeret, indigent commendatione. Quid vero de praestanti Tua, planeque singulari eruditione commemorem? Quam quidem, cum tali in re et ipse aliquid mihi videor posse judicare, quam igitur saepe fui multumque adeo admiratus, ut cum plurimis Tui ordinis praeclare agi putarem, si vel minimam partem tam exquisitae scientiae essent unquam consecuti. Tu

DEDICATIO DISP.

re, Sapientissime Comes, laetare tam egregio bo-
no, quod primum domi vigiliis, deinde peregrinationi-
bus, prudentissime institutis, Tibi peperisti. Omni-
no, ut quisque peritissimus harum est rerum existima-
tor, ita maxime cernit praedicatque, Te, quicquid
Batavia habet eruditi nitoris, quicquid Gallia festivae
urbanitatis, quicquid Britannia magnificientiae gravio-
ris, et arcessivisse inde, et moribus junxisse Tuis.
Pateret hic quidem laudum Tuarum campus, in quem
excurrere eloquentia, si qua jam esset mea, seque
ostentare superbius posset. Sed modestia ea, quae in
Te est, vel maxime continetur. Neque tamen pos-
sum, quin, quod mihi mirabile semper in Te visum
est, jam ingenue prae me feram. Cum multa in Te
sunt decora, Excellentissime Comes, eaque insignia
apprime, tum illud non postremum, quod incredibi-
lem operam literis, quas divinitus hausimus, imper-
tis. Atque hoc mihi studium eo illustrius videtur,
quo major excelsiorque res est, in qua Tibi versan-
dum arbitraris. Hinc factum est profecto, ut, quic-
quid literis sanctioribus, quicquid Historia Ecclesiasti-
ca continetur, memorando posteris exemplo, nobili sis
ingenio complexus. Sed ut, unde oratio mea digres-
sa est, revocetur, Gallam Tibi Placidiam magno-
pere cupio esse commendatam; cujus imaginem cum
studiose, quoad ejus fieri potuit, adumbravi, nescio
quomodo Blumenthaliae Tuae effigiem quadam ex parte
a me sentio esse expressam. Nam illa indoles, illa
pulchritudo, illa probitas, illa denique magnitudo ani-
mi, quibus Augusta cunctos in sui admirationem per-

trahit.

DE GALLA PLACIDIA AUGUSTA. LXXI

*traxit, illa omnia in Blumenthalia Tua, verissimo
sexus castioris ornamento, clarius exsplendescunt. Cum
hac igitur Tu, Florentissime Comes, feliciter aeta-
tem age, neque cum ea, nisi sero in coelum, unde
uterque vestrum trahit originem, redi. Dabam Vi-
temberg. d. XXIII. Dec. MDCCXLIII.*

traxit, illa comit in Blumenschalle. Tui, verum
 ita exornat ornamento, citius exornantur. Cum
 hoc igitur in Flacidianis Comes, fidei, acta-
 tam age, magis cum eo, nil tunc in solum, unde
 itaque verum in hunc originem, recte. Dignum
 tamque, in hunc, non excludit.

Itaque, in hunc, non excludit.

Itaque, in hunc, non excludit.

Itaque, in hunc, non excludit.

Itaque, in hunc, non excludit.

Itaque, in hunc, non excludit.

Itaque, in hunc, non excludit.

Itaque, in hunc, non excludit.

Itaque, in hunc, non excludit.

Itaque, in hunc, non excludit.

Itaque, in hunc, non excludit.

Itaque, in hunc, non excludit.

Itaque, in hunc, non excludit.

Itaque, in hunc, non excludit.

Itaque, in hunc, non excludit.

Itaque, in hunc, non excludit.

Itaque, in hunc, non excludit.

Itaque, in hunc, non excludit.

DAVIDIS RVHNKENII

M. A. N. I. B. V. S.

S. A. C. R. V. M.

DAVIDIS RAVENKENSII
RUHNKENIUS, ut Homerice dicam, in literata
civitate nobis est,

Εἰς βασιλεὺς, ᾧ ἔδωκε Κρόνου παῖς ἀγκυλομήτεω
Σκηπτρὸν τ' ἠδὲ θέμιστας, ἵνα σφίσιν ἐμβασιλεύῃ.

WYTTENBACHIIUS.

JOANN

Cassat,
cirine ubi
jungere, a
rum etiam e
bene et cog
intuones, v
alerent, ju
sum form
renascitur
cum acc
scientia de
superavit,
ingenti illo
vellent, et
conium ad C
ret. Tales
moria, et in
pes Vni. Rich
vorum scrip
eloquentia d
clara illa Am

AEQUO ET ERUDITO

LECTORI

S. D.

JOANNES THEODORUS BERGMAN.

Constat, paucos ab omni aetate fuisse, qui doctrinae ubertatem cum scribendi elegantia ita conjungerent, ut non tantum civibus et aequalibus, verum etiam exteris et posteris, perfectum praeberent bene et cogitandi et dicendi exemplum; in quod intuentes, utilissimarum rerum scientia ingenium alerent, judiciumque ad omnis veri et pulcri sensum formarent. Talis fuit olim, in ipsa Literarum renascentium luce, Marcus Antonius Muretus, qui cum accurata veterum Literarum et philosophiae scientia doctos suae aetatis homines longe lateque superavit, tum scribendi laude sic excelluit, ut ex ingenti illorum numero, qui Ciceronem imitari vellent, et sese Ciceronianos profiterentur, unus omnium ad Ciceronis praestantiam proxime accederet. Tales fuerunt nostra et patrum nostrorum memoria, et in hac ipsa Musarum sede, duo principes Viri, Ruhnkenius et Wytttenbachius. Quorum virorum scripta quo pluribus eminent eruditionis et eloquentiae dotibus, quoque similia sunt praeclaris illis Antiquorum libris, quibus unice cen-

se-

setur vera sapienter et copiose dicendi laus; eo magis sunt juvenibus venerum antiquarum studiosis commendanda, et nocturna diurnaque manu versanda. Fit enim, nescio quomodo, ut juveniles animos subinde magis afficiant et delectent diserta recentiorum scripta, quam immortalia vetustatis monumenta; propterea quod haec plerumque in argumento versantur ipsis parum cognito nec usitato; illa autem, cum materiae delectu, tum orationis habitu, ad hodiernae aetatis sensum captumque magis accommodate composita esse solent. Neque alia fuit Ruhnkenio causa, cur dispersa Mureti opera tam studiose colligeret et nova editione frequentaret; quam quod illis egregium ad Veterum intelligentiam adjumentum contineri existimabat. Neque fateri dubitavit Wytttenbachius, sese ad Latinitatis studium quodammodo magis legendis Mureti orationibus, quam ipsius Ciceronis, excitatum esse; et, si quid ad scribendi facultatem profecerit, ejus se magnam partem Mureto debere. Bibl. Crit. P. X. p. 115. et Philom. L. I. p. 209. Tantaе utilitatis est, in Antiquorum scriptis assidue versantem, ex recentioribus ut quisque veterum similimus est, ita hujus lectionem cum illorum studio conjungere. In horum autem numerum, si a Mureto recesseris, communi omnium intelligentium judicio referuntur principes illi, quos diximus, Ruhnkenius et Wytttenbachius.

PRAEFATIO.

iii

Ergo laudabili consilio, Luchtmanni, Bibliopola clarissimi, ante hoc biennium conjunctim in lucem emisit *Wytenbachii Opuscula Varii Argumenti*, temporis ordine disposita. Nunc autem, eodem ducti literas juvandi studio, similem Ruhnkenii scriptiunculis operam navare statuerunt: quae in re quid sibi propositum habuerint, paucis exponendum videtur.

Tertium nunc prodeunt Ruhnkenii Opuscula. Capto enim ante aliquot annos *Elogii Hemsterhusiani* una cum duabus *Bentleji ad Hemsterhusium Epistolis*, ex altera ed. a. 1789. repetendi consilio, mox aliis item additis, publici juris fecerant Luchtmanni D. RUHNKENII *Opuscula Oratoria, Philologica, Critica, Lugd. Bat. 1807.* Quo volumine, praeter illa quae diximus, tunc primum conjunctim editae sunt Orationes duae, altera *de Graecia Artium ac Doctrinarum Inventrice*, altera *de Doctore Umbratico*; itemque Dissertationes, de *Gallica Placidia Augusta*, de *Antiphonte*, de *Tutelis et Insignibus navium*, et de *Longino*. De singulis in Praefatione dicitur. Universam autem collectionem egregia censura commendavit Cl. Wytenbachius *Bibl. Crit. P. XII. p. 88 – 91.* Sed ecce, clauso Britanniam inter et nostras regiones comitatu, accidit ut eodem tempore eandem rem ageret nobilis Bibliopola Londinensis *Gul. Henr. Lunn*, qui illo ipso anno suis impensis prodidit *Opuscula Ruhnke-*

niana, adjutore usus THOMA KIDD, *A. M. e Coll. S. S. Trinitatis Cantabrigiae*, qui docta et lectu digna Praefatione ac necessariis Indicibus de hac editione bene meruit. Cujus quidem Praefationis haec est ratio ut, praeter alia multa, de singulis fere Ruhnkenii scriptis dicatur, et subinde breves animadversiones, eaeque non plane contemnendae, in medium proferantur. Omninoque est haec Editio Londinensis Batavâ partim locupletior, quippe quae multa habet sibi propria ac peculiaria, quae in altera frustra quaeras; partim contra pauperior, utpote quae ne ea quidem omnia complectitur, quae sunt in Ed. Batava. Caret Elogio Hemsterhusii, caret Dissert. de Longino, caret aliis, quae si adessent magno cum fructu legerentur. Unde factum, ut utraque Editio suis se dotibus commendaret: neutra autem suis numeris absolutam complecteretur Opusculorum Syllogen. Quamobrem nihil hoc tempore sibi prius aut antiquius duxerunt Editores, quam ut Viri Celeberrimi Orationes, Dissertationes, Praefationes, et reliqua minora scripta, nisi omnia, at quam plurima, et quae huic consilio aptissima viderentur, in unum colligerent, atque ita utriusque dotes editionis conjungerent. Tum statuerunt scriptiones omnes temporis ordine collocare, ut a quibus initiis ad quantam praestantiam brevi progressus sit Vir eximius, oculis, ut ita dicam, cerneretur. Porro, reliquo libri argumento Episto-

las addendas censuerunt, cum antea jam editas, tum, si quas nanciscerentur, novas. Denique, haec omnia summa fide repraesentare voluerunt, et ita ut ex ipsius Scriptoris eruditissimi manibus exierunt; quae autem, sive ex Praefatione Edit. Londinensis, sive aliunde desumpta, brevi annotatione commemoranda videbantur, ne cum Ruhnkenianis temere confunderentur, uncinis quadratis plerumque cautum est; aliis autem locis per se satis est perspicuum. Haec breviter monenda videbantur: e quibus dilucide apparet, et quomodo hoc Opusculorum Volumen, in duos Tomos distinctum, natum sit; et Editoribus ante omnia id consilii fuisse, ut librum ederent nec mole sua valde molestum, et doctrinae fructu uberrimum, et omnino talem, qui possit et doctis placere, et tironibus Literarum elegantiorum studiosis utiliter commendari.

Jam exposito in universum hujus Operis consilio, sequitur ut de singulis ejus partibus, sive scriptionibus, deinceps dicamus. In quo quidem argumento sic versari constituimus, ut simul, data occasione, nonnullas Vitae Ruhnkenii partes attingamus, nondum satis aut cognitae aut illustratas. Nam etsi, quod ajunt, post Roscium in scenam prodeat, qui de Ruhnkenio post Wytttenbachium scribere velit; accidit tamen, singulari quadam Literarum felicitate, ut post editum Wytttenbachii librum, haud pauca innotescerent, quae ipsi novam lucem

affunderent. Quae si quando novae editionis consilium (*) perfecisset Wytttenbachius, quin sua facturus fuisset, non dubitamus. Quo magis operae pretium videtur, eorum nonnulla hoc loco in medium afferre.

Ac de prima quidem Vitae Ruhnkenii parte non est quod multa dicamus; quum constet eum in Pomeraniae urbe Stolpa d. 2. Januar. a. 1723, parentibus honestissimis natum esse. Nam, quod ipse obiter scribit Rittero Ep. X. infra hujus Voluminis p. 867. vix tanti est, ut ejus ratio habeatur. De juvenili institutione, quam primum in schola Schlavensi, duce Kniephofio, post, adolescens factus, Regiomontii in Collegio Fridericiano percepit, paucis retulit in Ep. ad V. Doct. V. D. Wilp, p. 872. ubi, missis aliis, refert, anno aetatis *decimo sexto*, patria valere jussa, in celeberrimas Germaniae Academias sese contulisse, ibique per *quadriennium*, et quod excurrit, versatum esse. Quae ne cui pugnare videantur cum iis quae narrat Wytttenbachius p. 11 — 14, eum, decursis Collegii Fridericiani spatiis, *duodeviginti* annos natum, domo profectum esse, et in *una* Witebergensi Academia *biennium* transegisse; tenendum est, videri Ruhnkenium etiam illud biennii spatium, quod inde ab anno *sexto decimo* in Collegio Fri-

(*) Quod ipsi fuisse significat Mahnius V. Cl. in Epistolis Sodalium Philomathiae p. 18.

dericiano traduxisset, annumerare studiis Academicis, quibus inde a *duodevigesimo*, ac per duos sequentes annos, Witebergae operam dedisset. Quo modo omnis difficultas facile evanescit: ne nunc dicamus, literas illas ad Wilpium ex eo genere fuisse, ut sufficeret universe scripsisse, nec singula accuratius referre attineret.

Biennio igitur Witebergae transacto, progressum specimen prodidit *duas* illas *Dissertationes de Galla Placidia Augusta*, quae nunc in hoc volumine primum locum tenent, antea a. 1807. tam in Batava nostra, quam in Londinensi Ed. repetitae. Earum alteram, praeside Ritnero, ipse Ruhnkenius; alteram, praeside ipso recens Philosophiae Magistro dicto, ad publicam proposuit disceptationem Christophorus Klaerner. Ac scripsit eas quidem Ruhnkenius juvenis, annos natus viginti, sed ita scripsit, ut, iudice Saxio V. Cl. Onom. Literar. P. VIII. p. 69, *future celebratis suae* (lege *sui*) *nominis haud fallax* jam illo tempore *ederet signum*. Quae etsi verissime dicta sint; vide tamen, quam tenuiter de suo ipse opere, paulo maturiore aetate, senserit scriptor, qui, post quadriennii spatium, a. 1747, in Ep. ad Ritter. I. p. 772: *sese pudere*, fateatur, *Diss. de Galla Placidia Aug. non quod suas ille partes minus bene egerit, — sed quod ipse praeclare ab illo inventa Bergeriano, i. e. declamatorum more ita calamistris inusserit, ut ejus, quod in histori-*

ca narratione naturale esse debet, nec vola nec vestigium supersit. De cujus iudicii aequitate nemo facile dubitet, qui cum reliquis Viri scriptis, hasce Disputationes contulerit. Nam quae illorum praecipuum ornamentum faciunt, orationis cum puritate facilitas et elegantia; eae sic in his desiderantur, ut nisi aliunde constaret eas Ruhnkenium auctorem habere, facile quis hoc argumento abuti possit ad eas ipsi abjucandas. Nunc eo ipso patet, quam fallax saepe sit iudicium, quod ex orationis discrepantia ducatur. De Bergeriano autem scribendi genere nota sunt, quae optime iudicavit Cl. Wyttenb. Vit. Ruhnken. p. 15.

Decursis Academiae spatiis, anno superioris seculi XLIV, aetatis XXI, Ruhnkenius, Hemsterhusii potissimum fama allectus, in Bataviam profiscitur, *comite*, ut scribit Wyttenbachius p. 19, *juvene quodam nobile ac divite*. Juvenem hunc fuisse Nobiliss. Uffenbachium, ad cuius moderanda studia adhuc in Germania electus, cum eodem aliquanto post in hanc Academiam Lugduno-Batavam delatus sit Ruhnkenius, patet ex Ep. ad Ritter. I. p. 773. et magis etiam ex illa ad Wilpium p. 872. Jam quae ipsius in Bataviam adventum proxime sunt consecuta, breviter tantum pro instituti ratione a Wyttenbachio narrata, uberius referre lubet ex Ep. ad Ritt. I. p. 768 sq. Vix in Bataviam pervenerat, quum eum studiis fratris sui minoris praefecit Ge-

rardus Meermannus, is qui postea Syndici Rotterodamensis dignitate ornatus est, et ad quem, teste Wytenbachio l. c. Ritteri literas commendatitias habebat Ruhnkenius. Cum Meermanno igitur juniore tres fere annos in hac Academia traduxit. Quam autem semel cum Gerardo Meermanno inierat amicitiae societatem, eam postea constanter coluit: quod multis constat indicibus; vid. p. 790, 796, 799, al. Et vero fuit Meermannus is, qui, proditis eruditionis haud vulgaris speciminibus, Ruhnkenio dignus esset et fautor et amicus.

Interea accidit ut quaereretur qui Nobiliss. Juvenis Sixii studiis praeesset, praeceptoris eligendi cura demandata Viro Doctiss. W. F. van der Wilp, Gymnasii Amstelodamensis Conrectori (*). Aditur Ruhnkenius: hic amicorum magis desiderio, quam sua ipse voluntate, datis ad Wilpium literis, modeste provinciam petiit. Fuit hoc exeunte anno 1745. Literas, a Cl. Mahnio nobiscum communicatas, retulimus p. 871 sqq. res ipsa quem habuerit eventum, deficientibus idoneis indicibus, ignoramus.

Triennio prope sic transacto, Ruhnkenium in contubernium suum adscivit vir praestantissimus, Jac.

(*) Pater fuit nobilissimae Poëtriae Batavae *Sarae Mariae van der Wilp*, teste eruditissimo Hieronymo de Vries in Diss. de Poëtis Belgici Seculi XVIII. Operum Societatis Literarum et Poëseos Batavae Vol. IV. p. 270.

Jac. Phil. D'Orvillius: in quo, cum illas ad Ritterum literas dabit, dedit autem eas sub finem mensis Julii a. 1747. adhuc degebat. Sed inde non ita multo post eum abstraxit auctoritas celsissimae dignitatis Viri, proposita certissima Professionis obtinendae spe. Hunc ergo patronum sibi eligendum ratus, rursus, cum Viri Illustrissimi filio, Amstelodamo Leidam commigravit; ejusque commigrationis causam ipse explicavit Rittero suo Ep. II. p. 780. et IV. p. 784 et 788; quum de ejus a D'Orvillii latere secessione constet ex literis ad hunc datis d. 21. Aug. 1747. editis infra p. 801. Quis autem magnificae illius promissionis fuerit exitus, nobis non liquet. Sed hoc liquet, ex multis Epp. ad D'Orvillium locis, eum Leidae majore studiorum opportunitate, quam lauta rei familiaris conditione usum esse. Vid. p. 802, 809 et 801. Quae tamen res non impedivit, quominus, sprete hominum Amplissimorum voluntate, Leidae ulterius commorare constitueret, *malens parce ac tenuiter vivere, quam hominibus, opulentis illis quidem sed ἀποόσις operam suam addicere*: quae sunt ipsa Ruhnkenii verba in Ep. ad eundem V. Cl. data ejusdem anni mense Octobri, p. 866. cf. p. 865. Ceterum, patet ex literis ad Ritterum et Ernestum datis, eum anno sequenti 1748. studia moderatum esse Nobiliss. Juvenis Nicolai de Dierquens; quocum, valetudine minus prospera utente, ad aviam ejus, matronam

il.

illustrissimam, Harlemum secedendum fuerit. Vid. p. 794 et 821. et cf. Bernardi Ep. ad Reiskium p. 322. Nam de ipsius cum Gente Fagelia necessitudine, cujus initium ortum est tum, cum ipsi Franciscus Fagelius in disciplinam tradebatur, notiora res est ex Dedicacione Rutilii Lupi et Velleji Paterculi editionibus praemissa, quam ut de ea peculiariter dicamus.

Verum age, missis jam privatis Ruhnkenii negotiis, de rebus ad studia ejus pertinentibus accuratius videamus. Quae fuerit eorum in Academia Witebergensi ratio, exposuit Wytttenbachius p. 14 sqq. Quam igitur illic viam tenuerat, ut, delibatis amoenioribus Philosophiae et Literarum locis, elegantiori Jurisprudenciae praecipuam, duce Ritte-ro, operam navaret; eandem in Academia Lugdu-no-Batava sibi persequendam duxit: ita quidem, ut Graecis literis, quibus ad Latinas percipiendas sibi in primis opus esse sentiebat, totum sese traderet, et, suadente Hemsterhusio, cum utriusque Linguae studio Juris disciplinam conjungeret. Obtigerunt autem ei duces, praeter Hemsterhusium et Albertum in Graecis, in Jure Civili Gerlacus Scheltinga, Schultingii discipulus, in Historia et Antiquitate Franciscus Oudendorpius. Quibus quidem praeceptoribus gloriari solebat. Vid. Ep. ad Ritter. I. p. 768. ad Wilpium p. 873. alibi. Jam quid in utroque studiorum genere effecerit, breviter videamus. Igitur, haud ita diu in hac Academia commora-

tus

tus, emendandum et illustrandum sibi sumsit *Constantinum Harmenopulum*, scriptorem seculi XIV, cujus exstat Graece scriptum *πρόχειρον νόμων*, i.e. *Promtuarium Juris Romani*, invitatus ad id cum Mss. quae Biblioth. publica asservat copia, tum Hemsterhusii voluntate, eoque consilio ut tandem aliquod Ritteri disciplina dignum proderet specimen. Qua de re, exeunte anno 1745, scripsit ad Wilpium p. 873, et postea ad Ritterum p. 769. Et huc fortasse pertinet locus Ep. VII. ad D'Orvill. p. 810. Ad hoc vero opus rite perpoliendum pluribus indigebat subsidiis: quorum subinde mentionem fecit. In his fuit Harmenopuli exemplar cum annot. Mss. Antonii Contii, quod, ut scribit Rittero Ep. IV. p. 785, per Valckenærium ad illum pervenit; cui propterea gratias egit literis ad eum datis d. 28. Febr. 1748. quae ut aliquando publici juris fiant, speramus. In his fuerunt alia, de quibus vid. Ep. ad Ritterum II. p. 774, 775. IV. p. 784 et 785. VII. 794. Unum constanter desideravit, sibi que deesse doluit, Harmenopulum Cujacianum, cui palmariae principis Jctorum emendationes essent adscriptae, quique in Biblioth. Lipsiensi servari diceretur. Saepius ea de re cum Rittero et Ernesto egit, idque adhuc exeunte anno 1749. Vid. Ep. III. p. 782. VII. p. 794. VIII. p. 799. IX. p. 864. At frustra: cujus rei quae causa fuisse videatur, docuit ad locum ex Ep. VIII. Cl. Hugo. Sic factum, ut, retardato impetu, mox ad alia traductus, tandem consilium abjiceret Ruhnke-

kenius. Plura petantur a Lennepio Praef. ad Coluthum p. XIII. et Meermannio Diarii Eruditorum mensis Febr. 1770. p. 563. quos eam in rem laudavit Kidd in Praef. p. xxiv.

Diximus, eum ad alia fuisse traductum. Nam postquam, in Graecis poëtis diligenter versatus, mense Octobri a. 1747. Specimen Emendationum in Callimachum D'Orvillio obtulerat (vid. Ep. VI. ad D'Orv. p. 808.); mox invitatus, ac fere coactus a Viris eximiis, Valckenaerio, Alberto et Hemsterhusio, quae in Graecis poëtis conjectura sanaverat colligere et publici juris facere, ad hoc animum applicuit, ut eodem anni sequentis, 1748, mense scribit Rittero Ep. VII. p. 795. et simul Specimen memorat Emendationum Callimachearum iisdem diebus ad Ernestum missum: quod specimen continetur Ep. I. ad hunc V. Cl. data, quam retulimus p. 813 -- 821. idque Ernesto valde probatum fuisse, laetatur Ep. VIII. p. 799. Triplex autem, ut aliquando Lennepio significavit, Epistolae Criticae scribendae consilium ceperat: quarum illam de Callimacho, *Ernesto* inscriberet; alteram de Hymnis Homericis, *Valckenaerio*; tertiam de Orpheo, *Hemsterhusio*. Vid. Fragm. ad Lennep. p. 876. Sed ab hoc eum proposito mox avertit amicorum voluntas, quibus quum Callimacheus libellus nimis videretur brevis, adjunxit ei conjecturas in Apollonium Rhodium et Orpheum, quas

ter-

tertio libello reservaverat. Vid. Ep. ad Ern. II. p. 821 sq. Sic prodiit sub finem anni 1751 *Epistola Critica* II, absolutamque Ernesto misit Ruhnkenius, exeunte mense Januario anni proximi, una cum literis, quas retulimus p. 824 sqq. Interea jam ante biennium prodierat *Epist. Crit.* I. in *Homeridarum Hymnos et Hesiodum*, a 1749; de qua paucis refert Ep. ad Ritter. IX. p. 863. Misit autem eam ad Valckenaerium, una cum literis datis ejusd. anni d. 6. Oct. quas editurus est Cl. Mahnius. Utriusque Epist. paulo post censura, teste Saxio l. c. p. 69, prodiit in Nov. Act. Erudit. 1750. Aug. p. 469—476. et 1752. Oct. p. 618—623. id quod voluerat Ruhnkenius. Quod vero apud Ritterum (p. 798.) et Ernestum (p. 815.) gloriatur, se, nisi verba ipsi dent Valckenaerius et Hemsterhusius, in hoc genere prope Bentlejanum quid praestitisse, ne quis in deteriore partem accipiat, et cum reliqua Viri modestia pugnare censeat; aliter scribitur ad amicum, aliter ad hominem parum cognitum: ac fuit illa modestia conjuncta cum virium suarum conscientia, ut nec quod deesset, sibi arrogaret, nec quod superesset derogaret: quae sunt ipsius Wyttenb. verba Vit. Ruhnk. p. 246.

Sequitur *Praefatio ad Thalelaei, Theodori, aliorumque Commentarios*. Quos commentarios dudum antea a. 1747. in Bibliotheca Leidensi detectos, mox ad editionem instruxerat Ruhnkenius, ut scri-

bit

bit Rittero Ep. II. p. 776. eorundemque alibi meminuit Ep. IV. p. 786. Jam vero, editis Epistolis Criticis, intermissum Jurisprudentiae studium repetens, anno proximo progressuum specimen prodidit, *Thalelaei, Theodori, Stephani, Cyrilli Commentarios Graecos in Titulum Codicis et Digestorum de Postulando, sive de Advocatis et Procuratoribus*, Latina interpretatione et doctis animadversionibus illustratos, teste Cl. Wyttenb. p. 47. Hujus speciminis Praefationem, exemplo Editoris Angli, repetivimus. Ipsum specimen quominus repeteremus, effecit operis cum magnitudo, quippe quod ultra centum paginas formae maximae excurret, tum argumentum a reliquorum argumento opusculorum abhorrens: tum etiam inseruit illud Meermannus Thesauri Juris Civilis T. III, Hagae Com. 1752. idemque in Basilici Fabrotiani supplemento denuo prodit, L. Bat. 1765. Ergo minime verendum, ne quando in oblivionem cadat: sed quamdiu sua Jurisprudentiae laus constabit, tamdiu in ea celebrabitur Ruhnkenii nomen.

Solebat porro, Hemsterhusii magistri exemplo, haud exiguum operam dare cognoscendis doctae antiquitatis reliquiis. Ejus rei, praeter alia, documento sunt quae exeunte anno 1753. scripsit Ernesto Ep. V. p. 837, coepisse se aliquid commentari in Marmora vetera, quod inserendum esset Memoriis Academiae Inscriptionum et Elegantiorum

Literarum Parisinae, cui ante aliquod tempus socius fuisset adscriptus. Id cuiusmodi sit, quamvis diligenter quaerendo, indagare nondum potuimus: quamobrem doctos viros hîc publice rogatos velim, ut, si quid ipsis innotuerit, ea de re certiores nos faciant. Ceterum, ut alia multa ad suam laudem pertinentia, sic etiam hanc cum erudita illa Societate Parisina necessitudinem, silentio praeteriisse videtur Ruhnkenius: nam in Vita quidem ipsius p. 61. nihil hac de re legitur. Sed Reiskio narravit Bernardus in literis p. 473.

Proximae sunt *Praefatio et Dedicatio* ex ed. priorē a. 1754. *Timaei Lexici Platonici*, cuius antea nondum editi apographum debuit eidem, cui editionem inscripsit, Viro Doctiss. Henrico Gally. Sed de hujus libri consilio, ratione ac praestantia, quae dici possent, omnia exhaustit Cl. Wytttenbachius p. 48 — 61. et postea commodior dicendi locus recurret. Obiter ejus mentionem fecit Piersonus Praef. ad Moer. p. xxix. Vid. et Nov. Act. Erudit. 1755. Sept. P. II. p. 534 — 538. laudata Saxio l. c. p. 69.

Eodem a. 1754. iter in Galliam suscepit Ruhnkenius, et integrum annum transegit Lutetiae, e qua urbe anni proximi mense Februario lectu dignas ad Ernestum dedit Literas, editas infra p. 838 sqq. ne iterum Wytttenbachium laudemus. p. 65 — 71. Inde redux ingentem secum attulit ineditorum vim: in quibus praecipuo loco erant, *Lexi-*

con Rhetoricum Ms. de quo retulit in Praef. ad Hesych. infra p. 194. et Grammaticus, qui *Aniaticistae* nomine laudari solet, de quo agitur in Hist. Crit. Or. Gr. p. 155. et in Diss. de Antiphonte p. 372; et cuius adeo edendi consilium ipsi fuisse videtur: vid. l. c. p. 180. et Valcken. ad Eurip. Phoen. v. 28. ne de *Cyrilli*, *Eudemi* et *Photii* Lexicis Mss. *Orionis* Thebani Etymologico, aliisque dicamus. Omnino multum eo tempore Grammaticis tribuit, in his *Phrynicho*, in cuius expoliendo praeclaro opere *Σοφιστικῆ προπαρασκευῇ* sese versari, jam antea significaverat, cum privatim Ernesto in literis p. 837 et 842, tum publice in Timaei ed. pr. p. 13 et 31. Quid quod a. 1759. scripsit Doctiss. Piersonus Praef. ad Moer. p. XL. *elegantissimum Ruhnkenium novam Phrynichi, cum aliis grammaticis, editionem parare.* Quibus similia leguntur in ann. ad Moer. p. 199, et in Bernardi literis ad Reiskium p. 406. Sed postea proposito destitit Ruhnkenius, qui in altera Timaei ed. nullam amplius ejus mentionem fecerit, et auctor Phrynichi expoliendi exstiterit discipulo Doctiss. H. Hanae, teste Wytenbachio p. 199. Est autem incredibile dictu, quantam segetem glossarum ineditarum, cum aliis in scriptis suis, in primis autem in nova Timaei editione, in lucem ipse protulerit; tum amicis aliisque viris eruditis larga manu suppeditaverit: quas, variis ex libris collectas,

**

et

et literarum ordine digestas, ad suum quasque attorem retulit insignis Editoris Angli diligentia, Praef. p. IX — XXII. Unde, quantum emolumenti ex hac Ruhnkenii opera in Graecas Literas redundaverit, manifesto liquet. Quo magis autem dolemus, multa eum inchoata reliquisse, eo magis laetamur aetatis nostrae felicitate, qua plerosque illos Grammaticos in publicam noticiam protulit Bekkerus in Anecdotis Graecis.

Provinciam Lectoris Graecarum Literarum, mense *Februario* a. 1757, ut patet ex Ep. ad Ern. IX. p. 846, ipsi delatam, ejusdem anni mense *Majo*, non *Octobre*, ut minus recte dicitur in Vita Ruhn. p. 73. auspicatus est *Oratione de Graecia, Artium et Doctrinarum Inventrice*. Hanc primam post longum tempus e cathedra auditorii Lugduno-Batavi vere orationem, id est, quae et Latinitatis et eloquentiae officio satisfaceret, tunc habitam esse, et, haud dubie omnium hac laude dignarum, ante habitatum principem exstitisse, vere judicat Wyttenbachius p. 74.

Quae hanc excipit *Oratio de Doctore Umbratico*, eam post quadriennium habuit, a. 1761, Oudendorpio succedens in Ordinaria Historiae et Eloquentiae Professione. Doctorem Umbraticum quem intellexerit, et quomodo sit in eo argumento tractando versatus, Wyttenbachius ostendit Vit. Ruhn. p. 90 sq. et Philom. L. I. p. 10 — 15. ex ejusque

que sententia disertius explicuit Cl. Mahnius in Epist. Sodalium Philomathiae p. 18 sq. idque probante illo in hujus libri censura Philom. L. III. p. 186 et 189. Ruhnkenius enim, tempori magis, quam veritati, obsecutus, non sui ordinis homines, Professores Academicos, sed minores doctores et Rectores Scholasticos significavit; ex iisque unum in primis voluit, Augustinum scilicet Staverenum, Gymnasii Leidensis tunc temporis Rectorem; quocum ipsi et Heusingero, edendi Nepotis causâ, aliquid simultatis intercedebar: unde factum, ut hac oratione non parum sibi invidiae contraheret. Illam autem *Doctoris Umbratici* appellationem, quam a Petronio sumpsit, minus recte et contra veterum usum, in deteriore partem accipi, Wytttenbachii vestigia secutus, docuit Cl. Mahnius l. c. p. 18, 19, 237 sq. cujus juvat ipsa verba referre: *Omni- no*, inquit p. 238, *quod Ruhnkenius a Musgr- vio dictum alicubi refert*, in Ernesti Initiis Doctrinae Solidioris omnia esse Latina excepto titulo; quod *solidus* sic minus recte dicatur: *idem quis de hac illius oratione dicat, ita quidem ut non solum in titulo, sed in ipso ejus contextu quaedam relicta sint minus Latina: quae progressu aetatis, ut fit, rectius didicit, et correcturus erat, si novam ejus editionem fecisset: quam ut Elogio Hemsterhusii impertivit, sic non item huic orationi destinaverat, multis jam partibus aliter sentiens,*

et veterem ejus invidiam renovare nolens; *Valckenaerio praesertim aliisque collegis, quorum judicio multum tribuebat, haud paucos illius opusculi locos improbantibus.* Quae autem sint illa minus Latina, vellem in tironum gratiam exemplis aliquot ostendisset Vir eruditissimus.

Missa Callimachi editione Ernestina, de qua alio dicemus loco, similem operam *Wesselingio* praestitit Herodotum a. 1763. et *Gesnero* Orpheum a. 1764. edenti: illi quidem non tantum comparandis codicum Parisiensium lectionibus, sed et paucis insuper excerptis ineditis, quae in Addendis leguntur ad p. 182, 37; 377, 52; 788, 1. Huic autem, collatione Codicum Paris. quae exstat ibi p. 205—216. plura daturus, si voluisset *Gesnerus*, siquidem ipse multum Orpheo operae tribuens, ejus edendi aliquando consilium inierat, teste *Bernardo* in literis a. 1750. ad *Reiskium* datis p. 408. Reliqua petantur a *Wytenbachio* p. 83 sq. et 85.

Prodiit anno 1765. *Dissertatio de Antiphonte Oratore Attico*, quam, Praeside *D. Ruhnkenio*, defendit doctus juvenis *Petrus van Spaan*, qui quamvis in libelli titulo auctoris nomine celebretur, seque in Exordio auctorem profiteatur; tot tamen et tam insignes, ipso fatente *Spanio* p. 143, 150 sq. 155, 166, 172, 174, 178 sq. in ea fuerunt *Ruhnkenii* partes, ut huic verius, quam illi, tribuenda videatur: quemadmodum recte judicavit

Reis-

Reiskius, qui illam octo post annis repetiit, Orat. Graecorum Vol. VII. p. 795—830. et constat Wytttenbachii auctoritate Vit. Ruhn. p. 146 et 250. conf. Biblioth. Crit. P. XII. p. 113.

Insigne *Longini fragmentum ex Arte Rhetorica*, quae dudum deperdita habebatur, quod rara felicitate detectum, Ruhnkenius porro cum scriptis Codd. contulerat et emendaverat, teste Wytttenbachio p. 128, ad editionem fere paratum reliquit moriens. Quo magis Literarum causa optamus, ut brevi hoc opus in lucem prodeat cura Celeberrimi Bakii, qui inde ab aliquo tempore in eo ulterius expoliendo versatur.

Paulo plura dicenda habemus de simili invento apud *Photium* in *Agatharchide*, de quo quum nondum satis judicare posset Wytttenbachius Vit. Ruhn. l. c. postea, quid illud esset, comperit ex Ruhnkenii Literis ad Valckenarium, quas sibi in manus incidisse narrat in Laudatione Wassenauerii, Philom. L. III. p. 18. Literas illas, e quibus certior ejus rei notitia petatur, dum a Cl. Mahnio exspectamus; illud saltem animadvertimus, significari videri venustum Stratoctis oratoris fragmentum, de quo annotavit Ruhnkenius ad Rutil. Lupum p. 33 et 26, quae loca retulimus horum Opusc. p. 364 et 381.

Sequuntur *Praefatio ad Hesychii Lexicon*, et *Diatriba de festis Dionysiorum diebus apud Athe-*

nienses, desumptae ex *Hesychii Albertini* Vol. II. quod, mortuo Alberto, absolvit Ruhnkenius. Impeditum et obscurum utriusque argumentum feliciter expedit et illustravit Viri sagacitas. *Atque utraque disputatione illustre exhibuit specimen criticae facultatis illius, quae non solum in emendando, sed et interpretando ac disserendo cernitur, et propositam causam ex argumentorum latebris et involucribus per ancipites ac difficillimos dubitationum anfractus ad liquidum planumque deducit.* Quae verba sunt Cl. Wyttenbachii, Vit. Ruhnkenii p. 130, quum de alterius disputationis de Dionysiis praestantia fusius egerit, ejusdemque summam breviter retulerit, in censura libelli Odericiani de Marmorea Didasc. Bibl. Crit. P. VII. p. 51 sqq. 67 sq. Quo minus dubitamus assentiri Editori Anglo, Praef. p. xxvi. de eadem verissime judicanti, *si nihil aliud reliquisset Ruhnkenius, qualis ille quantusque fuerit, ex hac disceptatione prorsus elucere.* Singularis item laudanda est ejusdem diligentia, qua glossarum, Ruhnkenii opera Hesychio restitutarum, indices confecit; ibid. p. xxix sq. et xxxi sq. nam quae praeterea ab eo sunt animadversa, ad suum quaeque locum retulimus. In expediendis autem Hesychii glossis barbaris ipsi et Alberto profuisse Ritteri auxilium, colligitur ex Epp. p. 783, 788, 791, 796. Ceterum, praeterquam in Nov. Actis Erudit. 1769. Aug. p.

337 — 356. Saxio l. c. p. 70. laudatis, alterius Vol. Hesychii Albertini haud improbabilis censura legitur in Diario Gallico, Biblioth. Scientiarum et bonarum Artium, T. XXIV. P. II. p. 327 — 342.

De *Correctionibus Interpretationis Gallicae Dialogi Platonis de Republica* satis suo loco diximus. Scripseritne eas Ruhnkenius Gallico, an Latino sermone, dubitari potest: et erunt fortasse, qui eas hic Latine, quam Gallice, legere malint. At vero nos in librum Gallicum Gallicas servare maluimus animadversiones; praesertim cum et eleganter scriptae essent, et ne Latinae quidem interpretationis ope Gallica vocabula ad unum omnia ejici possent.

Quod sequitur, celebratum illud *Tib. Hemsterhusii Elogium*, in laudem Viri praestantissimi publice habuit mense Februario anni 1768, Magistratus Academici solemniter deponendi causâ: qua de re conf. J. G. Te Wateri, V. Cl. Narratio de rebus Academiae Lugduno Batavae Seculo XVIII. p. 45 et 225. Quod autem *Elogium* inscripsit, voce eo quidem sensu non satis Latina, nec potius ex more et usu Veterum *Laudationem*; fecit ex recentiorum consuetudine, cui aliquid dandum fuisse ipse in Praef. fatetur. De Orationis praestantia et virtutibus, facere non possumus, quin ipsam adscribamus Wyttenbachii sententiam, ex Vit. Ruhnk. p. 141 sq. *Atque hoc, inquit, est illud Hemsterhusii Elogium, quo nil in omni elegantis doctrinae*

et eloquentiae genere recentior aetas perfectius absolutiusque vidit. Nam quum perfectam Critici formam in Hemsterhusio spectandam sibi proposuisset, ita ejus ingenium, doctrinam, animum, mores, explicuit, ita Criticae vim praestantiamque declaravit, ita nativa illa ipsique propria Latinae orationis castitate ac venustate rem argumentumque illustravit; ut, quum dubitemus, plusne sit in ea scriptione, suavitatis, leporis, pulcritudinis, nitoris, an prudentiae, gravitatis, dignitatis, majestatis, jucundiorne sit lectu an fructuosior exemplo et institutione, illud non dubitemus affirmare, vere aureolum esse libellum, in quo formando et Musae omnes et Gratiae conspirasse videantur. Quibuscum conjungantur aliae, neque eae minus eximiae, laudes ibid. p. 28. Nil mirum igitur, tantae praestantiae et utilitatis opus postea pluribus locis temporibusque identidem recensum esse. Primus illud repetiit Harlesius in Vitis Philologorum, Vol. IV. p. 214 — 266. et hic quidem tanta incuria, ut in ipso Praefationis initio dum pro *cum* ederet, pari stupiditate ac si Latine loquens *virum bonam* dicas, aut *foeminam bonum*: quod quam aegre tulerit Ruhnkenius, significat Wytttenbachius p. 178. Tum eundem libellum Celeb. Scheidius adjecit Opusculis de Ratione Studii, P. I. p. 171 — 210. Tertius, a. 1789, sui ipse libri novam fecit editionem Ruhnkenius,

neque eam prioris tantum repetitionem, sed multis partibus castigatiorem; de quo rursus juvat Wyttenbachium audire: *Elogium*, inquit l. c. p. 200, *Hemsterhusianum castigatius prodiit, compluribus locis ad proprietatem, perspicuitatem, efficaciamque dictionis reformatis: quod vix fieri potuisse videtur in libro, qui jam e prima editione tam cultus politusque exiisset. Sed nimirum triginta annorum intervallum et orationis scientiam auxerat, et limam acuerat.* Plura petantur ex ejusdem censura, prodita Biblioth. Crit. P. X. p. 117—128. Hanc porro alteram editionem denuo repraesentant Luchtmanni in *Opusculis Ruhnkenii* a. 1807. Eandemque Germani transtulerunt in *Vitas Duumvirorum Tib. Hemsterhusii et Dav. Ruhnkenii*, Lips. 1801. qui liber nuperrime repetitus est ibidem, 1822. cum Praefatione et Annotatione Frid. Lindemanni. In hac autem postrema editione leguntur primum RUHNKENII *Elogium Hemsterhusii*, et WYTTENBACHII *Vita Ruhnkenii*. Quibus palmariis operibus, quasi quidam eloquentiae scilicet et eruditionis cumulus, accedit CRASSI *Elogium Meermanni*: quod, quamvis per se laudabile, tamen, praeter *Elogii* titulum, nihil cum illis commune habet. Neque enim, quamvis haud vulgaris ingenii et doctrinae Vir, aut Meermannus is fuit, cui cum Hemsterhusiis et Ruhnkeniis de eruditionis palma contenderet: aut ea Crassi facundia,

quae cum exquisito Ruhnkenii et Wyttenbachii scribendi genere ullo modo compararetur. Annotationes autem Editoris maximam partem eae sunt, e quibus appareat, Latinitatis Ruhnkenianae et Wyttenbachianae censorem eum agere voluisse, ipsum ab illorum duumvirorum eloquentia longissimo intervallo distantem. Talia vero animadvertere etiam semidocti possunt: sed qui in tantorum Virorum scriptis quaerere velit, is certo eadem ad illos facultatis proportionem esse debet, quā ad Muretum ipse fuit Ruhnkenius; iudice Viro, harum rerum peritissimo, Mahnio in *Epierisi Biblioth. Crit.* p. 48. Quamquam, ut verum fateamur, in illis Lindemanni animadversionibus subinde nonnulla bonae frugis reperiuntur.

Superest, ut qua ratione nos in Elogio Hemsterh. septima vice repetendo usi simus, declaremus. Igitur quum ex tot unius libelli editionibus duae tantum auctoritatem haberent, quippe ab ipsa Scriptoris manu profectae, altera a. 1768. altera a. 1789. ne utramque suo anno repetere cogeremur, in prioris locum alteram retulimus, illius huic subjecta varietate, quod, ut suo loco dictum est, Latinitatis causa fecimus. Nec veremur, ne quis ob eam rem nos molesti reprehensoris personam egisse dicat; quum nil aliud, quam vitia ab ipso Ruhnkenio olim animadversa et correctae, notaverimus; quae res quantam habeat tironibus Latinarum venerationis studiosis uti-

li-

litatem, nemo ignorat. Ceterum facere non possumus, quin publice gratias agamus Viro eruditissimo, eidemque exquisitissimo Latinitatis existimatori, FR. A. BOSSIO; cujus et consilia et auxilia quantum non in hac tantum, sed etiam in aliis hujus operis partibus, nobis profuerint, dicere vix possumus.

Ejusdem anni 1768 sunt *Dedicatio* et *Praefatio* ex *Editione Rutilii Lupi*, una cum *Historia Critica Oratorum Graecorum*. Suscepta Historiarum et Eloquentiae professione, tres sibi Scriptores elegit Ruhnkentius, quibus emendandis et illustrandis ingenii sui monumentum conderet, Rutillum Lupum, Vellejum Patreculum, Cornelium Nepotem. Vid. Vit. Ruhn. p. 125. Sed quod ad hunc quidem attinet, res exitum non habuit: de Vellejo postea dicemus: nunc de Rutilio videamus. Hujus igitur Rhetoris Latini *de Figuris sententiarum* librum, e Graeco Gorgiae ductum, una cum *Aquilae Romani* et *Julii Rufiniani* de simili argumento libellis, docta Praefatione et annotatione ornavit Ruhnkentius. Et quandoquidem Rutilii libellus, frequentia exemplorum e Graecis Oratoribus ductorum insigne, ei subinde necessitatem imponeret de horum vita scriptisque latius disserendi; sic nata est *Historia* illa *Critica Oratorum Graecorum*, unicus in suo genere libellus, qui in tanta brevitate tantis excellat elegantiae pariter et eruditio-

tionis laudibus. Sed de ejus consilio et ratione non est quod, post Wytttenbachii disputationem l. c. p. 142 — 148, verbum amplius addamus. Illud non praetermittendum, eandem postea, tanquam singulare operis sui ornamentum, repetiisse Reiskium Orat. Graec. Vol. VIII. p. 121 — 188, additis eis ad Rutilium annotationibus, quarum argumentum cum illa esset conjunctum. Idem nos quoque fecimus: sed hoc interest, quod, quas Reiskius in fine deinceps posuerat, eas nos, Lectorum commodo, in ipsa Historia Critica ad suum quasque locum retulimus. Quod quoniam subinde sine levi nonnullorum verborum immutatione fieri non poterat, de eo suo loco universe monuimus: et, ne quisquam inde reprehendendi ansam capiat, aut censeat, nos in alieno opere nimiam nobis licentiam sumsisse, singularum mutationum in Addendis rationem reddere statuimus.

Praefationi et Historiae Criticae adjunximus *Lyconis Philosophi fragmentum*, ebrii descriptionem continens, ex eodem genere e quo hodieque feruntur Theophrasti Notationes morum, una cum annotatione ei subjecta; illustre specimen cum libri Rutiliani, tum interpretationis Ruhnkenianae. Idemque valet de *Epigrammate Anthologiae Latinae*, quod, ut a Ruhnkenio integritati suae restitutum est, suum sibi inter reliqua Opuscula locum postulabat.

Ceterum, praeter Nov. Act. Erud. 1769. Jun. p. 246 — 254. a. Saxio laudata l. c. cf. Biblioth. Scient. et boh. Art. T. XXX. P. I. p. 140 — 155. Attulit annus 1770 doctam *Dissertationem de Tutelis et Insignibus Navium Graecarum et Romanarum*, materia variis difficultatibus impedita et multorum doctorum hominum dissensione turbata, quam, Praeside *D. Ruhnkenio*, ad publicam disputationem proposuit *Joannes Enschedé, Harlembatavus*. Ejus mentionem, in Vita Ruhnkenii omisam, in sui ipse Operis censura supplevit Wyttenbachius Bibl. Crit. P. XII p. 113. Quod autem Enschedeus more solito in fronte *auctor* dicitur; id ne quis ex vulgari consuetudine interpretetur, qua qui dissertationem defendendam suscipit, idem ejus et auctor et scriptor doctissimus dici haberi que solet, quamvis fortasse ne unum quidem ejus locum aut ipse scripserit, aut scribere potuerit; quemadmodum de illa *de Longino* disputatione infra videbimus: Enschedei plane contraria fuit ratio. Ille enim, elegantis doctrinae studiosus juvenis, illam disputationem, quamvis Ruhnkenii auspicio et auxilio, tamen ipse scripsit; ita ut huic libelli proprietatem et auctoritatem relinquenda sit: quod sese aliquando ex Ruhnkenio audivisse, refert Wyttenb. l. c. p. 90. Idque plane probavit Doctissimus Enschedeus, qui eandem illam Dissertationem, antea tribus Capitulis ab-

solutam, post decem annorum intervallum, infinitis partibus correctam, mutatam, et auctam, in primis ea parte quâ de Romanorum navibus agitur, et duplo majore Capitulorum numero constantem, suis ipse typis nitidissime recudendam curavit Harlemi a. 1780. forma octava. Quamobrem hujus posterioris editionis integra Scriptori suo laus relinquenda est: prioris vero laudem cum Ruhnkenio communicare non dubitavimus. Neque enim, si Ruhnkenio dedecori non fuit Enschedeum habuisse discipulum, Enschedeo dedecus videri debet eam conscripsisse Disputationem, quae, ut inter Ruhnkenii Opuscula referatur, et sit et habeatur digna.

Eodem et proxime sequenti anno progressuum specimina prodiderunt duo docti Juvenes, uterque Ruhnkenii copiis adjutus. Alter, *Medenbachius Wakkerus*, *Amoenitates Literarias*, a. 1770. editas, ipsi Carmine Latino dicavit, deque auxiliis sibi praestitis grato animo retulit p. 29, 35 et 40. cf. Vit. Ruhn. p. 160. Cum altero, *Koppiersio*, *Observationes Philologicae* in lucem proferenti a. 1771. Ruhnkenius rariora quaedam Antiphanis, Comici, ex ineditis Bibliothecae Sangermanensis Lexicis, communicavit, inde a p. 5—24, passim interspersis suis sive emendationibus sive observationibus, p. 6, 7, 13: alia item Antiphanea ex Athenaei Epitome Ms. Biblioth. Reg. Paris. p. 58: denique non-

nonnullas conjecturas et animadversiones, de quibus laetatur Koppiersius p. 94, 135, 140 et 149.

Quae Enschedei Dissertationem excipiunt *Annotationes in Xenophontis Memorabilia*, eximium interpretationis Grammaticae et Criticae documentum, in gratiam *Editionis quintae Ernestinae*, quae prodijt a. 1772, conscripsit Ruhnkenius, ipse in Xenophonteis haud leviter versatus et pluribus Codd. subsidiis instructus, ut non uno constat indicio: cf. Ep. ad Ern. V. p. 837. VI. p. 839. VII. 842. VIII. p. 844. XIV. p. 858. Sed plura dicere super sedemus, post narrationem Wytttenbachii Vitae Ruhnkenii p. 155 sq. quam, temere a Tittmanno reprehensam, nuper defendit Philomathes L. III. p. 119 sqq.

Fragmenta Ruhnkenii, ex *Virgilii Heyniani*, ex edit. prima a. 1775, Vol. IV. ante nos collegerat et reliquis Opusculis adjunxerat Editoris Angli diligentia: nos, cum Heyniani iterum collata et subinde correctata, nostra fecimus. Est autem memoratu dignum, quod illo tempore scripsit idem Heynius in Add. ad Virg. Aen. IV. 240. *Ruhnkenium paratam habere dissertationem de antiquis Virgilii commentatoribus*. Quorsum pertinere quae leguntur in Koenii Praef. ad Gregor. p. ix. ad H. in Cer. v. 450. et Ep. Crit. II. p. 198, 204, 209, 216. censer Kidd Praef. p. LIX. Quid vero ejus rei sit, dicere non possumus: nam adhuc quidem nihil ejus

generis inter schedas Ruhnkenianas repertum est. *Dissertationem de Longino*, quam Toupio, Longini editione occupato, mittere constituerat, tarditatis Toupianae pertaesus, ipse in lucem emisit Ruhnkenius a. 1776, suis auspiciis publice defensam a *Petro* quodam *Schardam*; qui quo jure in titulo *auctor* habeatur, inde facile est ad suspicandum. Nam in tota hac disputatione nec vola nec vestigium exstat, eam a Schardamo, sed Ruhnkenii auxilio, conscriptam esse; quod de aliis supra vidimus: sed ubique apparet Ruhnkenii manus, ubique Ruhnkenii ingenium, doctrina, scribendi elegantia. Quo magis reprehendendus est Toupius, qui eandem biennio post a. 1778. Longino suo praefixit, sub nomine Schardami, ipse quamvis probe intelligens, tam doctum et elaboratum opus non nisi a veterano, eoque primario, Literatore, qualis Ruhnkenius erat, proficisci potuisse. Dicitur illic quoque lecta in auditorio Literario; quod item a nostrae Academiae consuetudine omnino abhorret. Nos vero plane assentimur Wyttenbachio, de ejus disputationis et scriptore et laudibus verissime judicanti, cum in ejusdem censura Bibl. Crit. P. I. p. 116 — 131. et III. p. 33 sq. tum in Vita Ruhnken. p. 168 — 170. Quid quod ipse eam sibi tribuit Ruhnkenius in Narratione de Vita sua p. 900, aliarum ne mentione quidem facta? Sed non sunt silentio praetereundae ejusdem in *Longinum*
Anim-

Animadversiones, quae dudum antea in Angliam missae, tandem Longino Touplano p. 132—152: adjectae prodierunt. Vid. Vit. Ruhnke. p. 168 et 172. Quae sit earum vis et praestantia, apparet tam ex peculiari mentione Bibl. Crit. P. III. p. 34: quam ex iudicio de illis lato Vit. Ruhnke. p. 243: *Neque ullus eorum Scriptorum, quos aliqua editionis dote ornavit, Longino est sublimior, cum ipso argumenti nomine, tum ingenii, doctrinae, sensuumque sublimitate. Neque ullus fuit Longini interpres, qui se ipse ulterius in ejus intelligentiam et abditas cogitationes insinuaret, ad ejusdem ingenii altitudinem extolleret, difficiles locos, doctrinae abundantia et acuminis solertia, explicaret: tum vero ejus vita enarranda scriptisque recensendis, totam aperiret ac legentibus spectandam exponeret viri divinitatem, ejusdemque communione et affectu animos eorum imbueret ac repleret. Itaque omnium intelligentium iudicio, ex omnibus, qui fuerunt, Longini interpretibus, unus Ruhnkenius Longino simillimus, et alter ipse Longinus habitus est. Quod si quis eas hinc praetermissas queratur; causa fuit, cum quod a Longini lectione haud facile divelli posse viderentur, quod secus erat in iis, quas diximus, ad Xenophontem; tum quod, una cum Disputatione, e Toupliana in recentissimam Weiskianam editionem venerint; ita ut unicuique facilis ad eas aditus pateat.*

Ruhn-

Ruhnkenii *Observationes in Hesiodum*, curante C. F. Loesnero, Lipsiae a. 1778. editum, commemorat Cl. Saxius Onom. Liter. P. VIII. p. 72. Leguntur illae, una cum paucis aliorum animadversionibus, inde a p. 457 — 468. at nihil novi continent, quippe repetitae ex utriusque Ep. Criticae editione priorae. Cf. Loesneri Praef. p. 8.

Prodiit a. 1779 altera *Frontini Oudendorpiani editio*, curante Cornelio Oudendorpio, Francisci filio. Hujus haec sunt verba in Praefatione: *Ceterum non possum, quin publice gratum animum profitear Viro omni humaniorum literarum genere excellentissimo DAVIDI RUHNKENIO, qui in adornanda hac editione consilio et re opem plurimam mihi praestitit.* Qua de re plura petantur a Wyttenb. Vit. Ruhn. p. 173. et Bibl. Crit. P. IV. p. 106 — 111, ubi censa est illa Frontini editio.

Frequens item Ruhnkenii mentio fit in Editione *Propertii Burmanniana*, quam curavit Laur. Santenius, a. 1780. Locis ab Editore Anglo in Praef. p. xli laudatis addantur alia p. 8, 32, 90, 101, 153, 259, 717, 835. In his una est, eaque sane memoratu digna observatio de *Sylloge Ms. Proverbiorum* e Codice Meermanniano, quam, ut ad Propert. III. 5, 11. p. 535. docetur, propter insignem cum Erasmi Adagiis convenientiam, non a veteri quodam Grammatico, sed ab homine re-

cen-

centiore ex Erasmo excerptam esse, merito judicabat Ruhnkenius. Elegans ejusdem emendatio placuit libri Censori, Bibl. Crit. P. VI. p. 14.

E Scriptoribus Latinis, quos, ut supra significavimus, sibi tractandos sumserat Ruhnkenius, alter est *Vellejus Paterculus*, *Historiae Romanae* scriptor, quem eodem anno 1779 tanta curâ expolitum et ornatum emisit, nulla ut adhuc ullius Scriptoris Latini editio tot tantisque dotibus commendata videatur. *Hoc opus*, inquit Wyttenbachius Vit. Ruhnk. p. 174, *non dubito palmarium appellare; quippe quo prioribus editoribus, in iisque ipsi Latinarum Literarum principi, Justo Lipsio, palmam eripuit. Huic enim quum nec emendandi felicitate, nec Latinae orationis interiore scientia et apparatu, nec exquisitis omnis Antiquitatis et Historiae copiis cederet; in Graecis certe Literis, sine quibus Latinae sibi constare nequeunt, tantum praestitit, quantum mediocriter tincto perfectus. Mittimus plura, cum ibidem, tum in censura libri Bibl. Crit. P. IV. p. 45 — 66. praeclare dicta. Ruhnkenius tamen adeo non perfectionis laudem sibi vindicavit, ut etiam, post tredecim annorum intervallum, novae editionis, ejusque castigationis, consilium caperet, teste eodem Wyttenb. Vit. Ruhnk. p. 205. Quo magis Lectoribus nostris gratam et acceptam fore putamus Praefationem tam egregio Operi praepositam.*

Wytenbachio, ut hic ipse refert l. c. p. 178, Bibliothecam Criticam scribere instituenti a. 1777, primum dissuasor, deinde suasor, atque adeo socius fuit consilii. Duas ei censuras tribuit Vir Celeberrimus alio loco, in Epist. ad Fonteinium Bibl. Crit. P. IX. p. vi. alteram *Commentarii de Palaestra Neapolitana ab Ignarra scripti*, quae exstat P. V. p. 77 sq. alteram *Poëmatis Orphici de Lapidibus, a Tyrwhitto editi*, ibid. P. VIII. p. 85 sqq. illam a. 1780, hanc a. 1783 proditam. Utramque, praeunte Editore Anglo, reliquis adjecimus Opusculis. Ac vellem ei adijcere licuisset tertiam *Dissertationis de Babrio, auctore eodem Tyrwhitto*, ex B. Cr. P. II. p. 120. Nam quum se de Babrio alias dixisse alterius censurae initio significet, fere suspicer hanc quoque postremam a Ruhnkenio scriptam esse, nisi duas tantum diserte commemorasset Wytenbachius. Ac fieri potest, ut ita scripserit ille, non adeo ex sua, quam e censoris, cujus tunc partes agebat, persona.

Homeri Hymnum in Cererem, et alterius *hymni in Bacchum fragmentum*, a C. F. Matthaei Moscuæ repertos, ineunte anno 1780. in lucem emiserrat Ruhnkenius. Vid. Vita ejus p. 172 et 176. et Biblioth. Crit. P. III. p. 98 sq. Mox monitus a Matthaeo, in exemplari scripto ad eum misso complures versus defuisse, abolita illa editione, bien-
nio

nio post a. 1782 alteram prodidit justam suisque numeris absolutam, additis duabus *Epistolis Criticis*, post triginta annorum intervallum nova cura retractatis. De qua, qui cognoscere cupiat, praeter Vitam Ruhn. p. 183 sq., adeat ejusdem censuram Bibl. Crit. P. VIII. p. 1—30. Medio autem inter utramque editionem anno prodierant *Nic. Ignarrae Emendationes Hymni HomERICI in Cererem, recens editi; praemissa ejusdem Hymni notitia, judicio, aetatis divinatione, Neapoli 1781.* cujus libelli, Bibl. Crit. P. VIII. p. 135 sq. censi, priore parte germanam hymni auctoritatem et antiquitatem doctissimus Italus oppugnaverat. Hujus ergo, quamvis tacita Ruhnkenii voce jam satis confutati, rationes brevi post palam profligavit Wyttenbachius Bibl. Crit. l. c. p. 6—8. Cujus sententiam secutus est is, qui postea eundem Hymnum, cum Ruhnkenii et Ignarrae Animadversionibus, repetiit Lipsiae 1787, *Mitscherlichius*, Praef. p. 20. propterea Harlesio laudatus ad Fabric. Bibl. Graec. T. I. p. 345. Denique alteram illam editionem anni 1782, additis Mitscherlichii Annotationibus, iterum recudendam curarunt Luchtman- ni Lugduni-Batavorum, a. 1808.

Sequitur ut singularum partium, quas ex tam docto libro in horum numerum Opusculorum retulimus, rationem reddamus. Prima *Praefatio* est,

insignis disputatione de Hymni antiquitate, auctoritate et praestantia; cujus summa refertur in censura laudata B. Cr. P. VIII. p. 3—8. Ejus autem, jam a. 1780. conscriptae, alteram partem a. 1782. adjectam, ab altera separavimus. Praefationem excipit *Fragmentum Hymni in Bacchum*, versuum duodecim, doctis animadversionibus illustratum. Ejusdem hymni novem versus servavit Diodorus Siculus, opportune in annot. exhibitos. Ex utraque parte, in recentissimis Homeri editionibus conjuncta, constat hodieque Hymnus XVI. Nos nunc fragmentum illud speciminis loco repetivimus, cum quod breve esset, tum quo facilius intelligeretur Ruhnkenianae interpretationis ratio. Misso igitur longiore in Cererem Hymno, sequitur *Epistolae Criticae I. in Homeridarum Hymnos et Hesiodum, ad Valckenaerium, Exordium*, eique mox subjectus *Epilogus*. Utramque Epistolam Criticam quominus integram assumeremus, in causa fuit cum ipsarum magnitudo, quippe quae per se justae formae volumen efficiunt, tum vero hujus collectionis consilium, quod non nisi breviores descriptiones postulare videbatur. Sed ex palmariis illis Criticae facultatis monumentis, quaecunque singulari quadam doctrinae laude excellere, et a reliquis separari posse videbantur, ea, missis reliquis, delibavimus. Huc igitur primum Exordia et Epilogos retulimus, quae a reliquo

ar-

argumento sejuncta jucundam habent nec inutilem lectionem. Tum ex eadem Ep. Cr. I. desumimus illam *de Hesiodo*, et alteram item *de Hesiodi Fragmentis* disputationem, quae quamvis brevis perfectam absolutamque habet Criticae scientiae laudem, adeo ut in hoc fragmentorum colligendorum genere fere nihil sit, quod emendandi felicitate, doctrinae varietate, rationis delectu et elegantia, cum ea comparari posse videatur. Sequuntur iterum *Exordium* et *Epilogus Epistolae Crit. II. ad Ernestum*, cujus praecipuum argumentum versatur in *Callimacho* et *Apollonio Rhodio*. De illo in *Exordio* universe quaedam monentur. De hoc, ejusque *Argonauticorum duplici olim editione*, brevem porro particulam decerpimus. Accedunt loci illustres *de Varrone Atacino*, Latino poëta et Apollonii interprete; *de Eumelo*, Corinthio, poëta historico; *de Orphæo et Argonauticorum Orphicorum antiquitate*; tandem *de Hermesianacte* et *Phanocle*, poëtis Elegiacis Graecis, cum de utriusque vita scriptisque universe, tum de eorundem duobus Elegiis Athenæo et Stobæo servatis; quæ quum multum corruptelæ indeque ortæ obscuritatis haberent, acutis et doctis animadversionibus emendantur et illustrantur. Qui omnes loci tantam habent, in summa brevitate, exquisitissimæ doctrinae laudem, et ita sunt a Wytttenbachio l. c. p. 24 — 25, 29 sq. et Vit. Ruhnck. p. 184. in ex-

emplum scriptorum ejus generis propositi, ut haud dubitemus, quin earum, quem nos delectum et usum nunc fecimus, omnes approbaturi sint veteris doctrinae et elegantiae studiosi.

Paene praeterieram nonnullas in hoc Hymni Homericæ et Epistolarum Criticarum Volumen Toupii aliorumque annotatiunculas, quas commemoravit Editor Anglus Praef. p. XLI.

Jam ne peculiariter dicamus aut de insigni *Florescens Stobaei fragmento*, quod circa idem tempus Ruhnkenium retulisse, patet ex ejus Vita p. 185. aut de *Censura libri Tyrwhittiani* a. 1783. prodita in Biblioth. Criticâ, de qua supra vidimus: proximae sunt *Praefationes* duae, in alieni Operis gratiam conscriptae, altera ad *Cornelium Celsum*, scriptorem medicum, editione nova apud Luchtmannos Lugd. Bat. 1785 ornatum; de qua quae desiderabantur in Vita Ruhnkenii. postea addita sunt Bibl. Crit. P. XII. p. 113: altera ad *Appuleji Metamorphoses*, ex recensione Franc. Oudendorpii, ibid. 1786, in quo opere, triginta post mortem Oudendorpii annis, in lucem proferendo quomodo versata sit Ruhnkenii diligentia, praeter brevem de hoc libro relationem Bibl. Crit. P. XI. p. 110—115, constat ex ejus Vita p. 192 sq.

Apollonii Sophistae Lexicon Homericum edidit a. 1788. Herm. Tollius, Vir Cl., Ruhnkenio potissimum auctore ad hoc opus impulsus, ut ipse fa-

retur Praef. p. 1. Quam refert p. 742 ipsius conjecturam, in Scholio quodam Homérico Ms. pro *ὁ δὲ αὖ Καλωνίτης* restituentis *ὁ δὲ Ἀσκαλωνίτης*, eam auctoritate Codicis Harlejani confirmavit Angelus Editor Praef. p. XLIII. Meminit item Ruhnkenii p. 512 et 623.

Sequuntur *Dedicatio* et *Praefatio ex Timaei Lexici Platonici* editione altera. Atque hic accedimus ad eam laboris partem, in qua quum maximam vitae partem consumsisset Ruhnkenius, tandem absolvere vetuit improba mors. Adeo verum est, quod ille dixit:

Vitae summa brevis spes nos vetat inchoare longam.

Editis ante quadraginta fere annos duabus Epistolis Criticis, quarum materia ipsi fuerant Principes poëtae; novae sibi scriptionis argumentum eligerat principem prosae orationis, Philosophorum Deum Platonem: quod his ipsis fere verbis legitur in ejus Vita p. 48. Ejusque novi laboris anquam specimen a. 1754. primus in lucem promulerat *Timaei Lexicon glossarum Platonicarum*, doctis animadversionibus illustratum, de quo antea suo loco diximus. Jam vero inde ab edito Timaeo, magno doctrinae apparatu collecto, multo etiam magis ipsius Platonis edendi consilium cepit, eumque scriptorem de manibus nunquam deposuerat, ut constat ex eodem Opere p. 60. Ad hoc

eum incitaverant, ante aliquot annos, fratres Foulisii, Bibliopolae Glasgovienses clarissimi, splendidissimam Platonis editionem parantes; qui quum Leidam inviserent, hoc ei negotium dederant, ut varias Codicum Mss. lectiones, et doctorum hominum animadversiones, ex variis Europae locis, ipsorum sumtibus conquireret: de quo scripsit a. 1751. Ernesto Ep. II. p. 823. Simile postea, anno, ut videtur, circiter 1760, fuit Edenburgensium institutum, a quo se non alienum ostenderat Ruhnkenius, teste Wytttenbachio Vit. Ruhnk. p. 185 sq. Sed ut hoc, sic etiam illud ad exitum non pervenit. Adjuvabant porro consilium ejus in primis *Scholia veterum Grammaticorum in Platonem* praestantissima, ex omnibus fere Europae Bibliothecis, magna cum cura, collecta: quae Scholia. a nemine adhuc edita, in unum corpus digerere et commentariis illustrare constituerat. Quod propositum pluribus et locis et temporibus cum ipse de se, tum de ipso alii significarunt. Veluti Clarissimo Ernesto, eum ad Homerum ornandum vocanti, respondit a. 1759: *Equidem certum et perpetuum, aspero, nominis mei domicilium in Platone habeo: in quem et Scholiasten venditor et perpetuas animadversiones separatim edam.* Vid. infra hujus libri p. 857. Et cum aliis locis Scholiorum illorum praestantiam laudavit, suumque eorum edendorum professus est consilium; tum vero in altera Timaei edi-

tic.

tionem quam plurima ex illis et luculentissima protulit specimina. Ne autem alios testes afferamus, Cl. Wytttenbachius in Annotatione ad Plutarchi librum de Sera Numinis Vindicta, anno 1772, sic scripsit p. 79: *Usus est eodem proverbio Euripides in Menalippe; ut Cel. RUHNKENIUS ad Platonis Scholiastem docebit. Quod egregium munus eo vehementius desideramus, quo magis et ipsi Platoni novam lucem affusam (lege affusum, operarum niendo depravatam) iri novimus, et a summo Viri Cel. ingenio et eruditione omnia praeclara exspectamus. Ut nunc mittamus locum ex Vit. Ruhnk. p. 163 sq. Ad Platonem ipsum quod attinet, in eo ornando et edendo princeps sibi ac palmarium opus proponebat. Ac perfecisset, nisi quod Hemsterhusio in Luciano, Valckenaerio in Tragicis, et nuper eheu Wytttenbachio quoque in Plutarcho edendo accidit, id ipsi quoque accidisset. Nam dum ad illam perfectionis summam, quam sibi ipse errore quodam opinionis finxerat, nunquam intermisso studio nitebatur, propositum in diem differens, intervenientibus deinceps aliis scriptionibus, tandem penitus deposuit, seque in arctius spatium coarctans constituit Platoniam materiam omnem tripertito libro complecti, cui *Platonica* nomen inscriberet: primam partem faceret *Timaenum* cum animadversionibus auctis et emendatis; alteram *Scholia Platonica*, item animadversionibus illustrata;*

ta; tertiam *Miscellanea* Platonica, quae omnem reliquam emendationum, observationum, variarum lectionum sylvam contineret. Quae quidem ex ipsius Vita p. 186 sq. fere ad verbum referenda putavimus. Ac de *Timaeo* quidem, quod constituerat, perfecit, eumque a. 1789. tertia parte ita auctum et correctum exhibuit, ut ne serae quidem posteritatis iudicium ipse reformidaret, et hoc *unicum a renatis literis exemplum operis perfecti et absolutissimi* laudare non dubitaret idoneus, si quis alius, iudex Wyttenbachius, cum vivo adhuc Ruhnkenio in Praefatione ad Plutarchum, repetita Opuscul. Wyttenbachii Vol. II. p. 453. et Bibl. Crit. P. X. p. 108—110. ubi de hoc libro uberius refertur: tum post ejus obitum in Vita ipsius p. 200. Pauca in eundem annotavit Kidd Praef. Ed. Angl. p. XLIII. (*). Ad *Scholiastem* quod attinet, cum

iden-

(*) Haud supervacaneum erit hac occasione monuisse, alteram illam Timaei editionem, priore quamvis tertia parte auctiorem, eadem tamen hic illic breviorē esse, ita ut in illa subinde nonnulla desiderentur, quae in hac legantur, nonnulla etiam sic vel immutata vel in arctius contracta sint, ut plane alia videantur. Exempli gratia, si quis conferat Ed. I. p. 25 cum Ed. II. p. 36, annot. 51. in fine, deesse deprehender verba: *Multum differt* — ὀργισμέντων. Conferantur porro p. 31 cum 43, n. 66. p. 32—44, n. 68. p. 38—52, n. 85. p. 39—54, n. 87 in f. p. 53—72, n. 9.

p.

identidem in manus sumtum identidem depone-
re coactus est, impredientibus eum temporum tur-
bis, ingravescente senectute, tarditate ad scriben-
dum, aliis: de quibus omnibus legatur Wyttensba-
chius Vit. Ruhn. p. 203 sq. 204 sqq. 212 sqq.
Et tamen ne extrema quidem aetatis parte, fractis
morbo corporis viribus, et ingruente adeo summo
periculo, de Scholiaste suo Platonico desperabat, nec
prorsus abjiciebat consilium, teste eodem Wyttensb.
p. 276 et 278. At vero, in ipso commentandi initio
morte oppressus, opus inchoatum reliquit. *Scholia*
typis dudum descripta, Animadversionum non nisi
una pagina, conjunctim post ejus obitum a. 1800.
in lucem prodierunt apud Luchtmannos: quod
positum in Vita Ruhn. p. 187. quomodo constet
eum iis, quae antea Bibl. Cr. P. X. p. 110. fue-
rant scripta, *contextum jam totum, commentarium*
magnam partem typis expressum esse, equidem
non video. Illam autem Animadversionum paginam,
una cum Scholiis ad eum pertinentibus, nos, suo

lo-

p. 79—109, n. 33. p. 85—117, n. 42. p. 104—143, n.
8. (cf. p. 93.) p. 125—174, n. 4. p. 127—178, n. 3.
p. 137—190, n. 2. p. 143—198, n. 18 in f. p. 157—221,
n. 32 in f. p. 160—226, n. 41. Haec sufficiant: nam non
dubitamus, quin plura etiam, quae nos fugerint, passim re-
periantur indicia. Tantum igitur abest, ut *alterâ* editione
prioris omnis usus sublatus sit, ut contra sua utrique editio-
ni constet laus ac pretium, et qui illâ cum fructu uti velit,
idem ne hac quidem carere posse videatur.

loco praetermissam, in hujus voluminis Appendicē denuo recudere operae pretium duximus; cum ut specimen proderemus Ruhnkenianae interpretationis, tum ut eo ipso intelligeretur, quantopere sit dolendum, palmarium opus a principe Viro perfici non potuisse. Quod superest, Scholiorum illa pars, quae Cod. Veneto continetur, paulo antea edita fuerat a Doctiss. Siebenkeesio (*), nonnihil illa quidem a Ruhnkenianis diversa; cujus diversitatis, diligenti utriusque libri collatione facta, rationem reddidit Editor Anglus Praef. p. XLV — XLIX, unde, si velint, petant sibi Platonis studiosi. Eadem laudabili instituto adjecta sunt Platonis editioni, quae nuper prodiit Lipsiae apud Tauchnitium, VIII. Voluminibus formae minoris. Ac speramus, fore ut aliquando, una cum laboris Ruhnkeniani reliquiis, et Cel. Bakii animadversionibus, meliore doctrinae apparatu, denuo in lucem prodeant: cujus spem fecit V. Cl. ad Cleomedis Cycl. Theor. p. 381. De tertia parte *Miscellaneis Platoniciis* destinata, et adhuc per adversariorum libros dispersa, quid statuendum sit, patet ex ejus Vita p. 187. Ex hac autem Collationes Codicum Mss., a Ruhnkenio confectas, prodidit in Specimine Critico in Platonem, a. 1803, Cl. Heusdius, de cujus libro vid.

(*) In *Anecdotis Graecis e Codd. Italis descriptis*, Norimbergae 1798. Vid. annot. ad Vit. Ruhn. p. 288.

vid. Bibl. Crit. P. XI. p. 64 sqq. et nonnullis subinde usus est Wytttenbachius in Annotatione ad Platonis Phaedonem, veluti p. 133. item Bakius l. c.

De altera *Elogii Hemsterhusiani* ejusdem a. 1789 editione supra vidimus: sed paucis dicendum est de *Praefatione* et *brevi Annotatione* addita *Mureti Operibus*, Ruhnkenii curâ, conjunctim repetitis, eodem tempore. Eorum censuram egit Wytttenbachius Bibl. Crit. P. X. p. 111 — 117, e qua de praestantia et libri et Editoris judicare licet. Breviter item postea retulit in Vit. Ruhnke. p. 201. Ac de *Praefatione* quidem, quae versatur in consilio editionis exponendo et recensendis Mureti scriptis, non est quod peculiariter dicamus. *Annotationatio*, praecipua libri dos, subinde quidem materiam ac sententias attingit, saepius Latinitatem animadvertit. Etsi enim inde a renatis Literis vix quisquam exstiterat, qui propius Mureto ad Ciceronis praestantiam accederet, paucos tamen aliunde naevos sibi contraxerat ejus oratio: quos eo diligentius notandos censuit Editor, quo magis reliqua in exemplum purae et elegantis Latinitatis commendanda sunt. Qua de re fusius agitur in Vit. Ruhnke. p. 228 sqq. (*). Similem operam Ruhnkenius

(*) Haud alienum ab hoc loco est monere, in *Santenii Annotationibus Prosodicis* ad Muretum Opp. T. IV. p. xxx sqq. esse item nonnulla Latinitatem spectantia: quae etsi non ip-

nus postea navavit, *Lexico Schelleriano*, cujus item *Praefatio* habet insignem exquisitissimarum animadversionum copiam de quarundam vocum Latinarum significationibus, quae essent a Lexicographis aut omissae, aut minus recte expositae, vel et in quibus prorsus a vero aberraverant. Quae omnia reliquis adjicienda fuisse opusculis, res ipsa loquitur. Hoc autem ita fecimus, ut Animadversionibus illis non continua deinceps serie positis, sed in unum conjunctis, et ad literarum ordinem digestis, quasi quaedam *Miscellanea Latinitatis* proderemus; e quibus, quantum in hoc quoque genere valuerit Ruhnkenius, perspicue intelligeretur. Hic illic nonnulla interspersa sunt e genere historico, critico, alia. Sed plura diximus initio illorum *Miscellaneorum*. Superest, ut, quae de labore Schelleriano inchoavimus, breviter absolvamus.

Quum igitur Lexicon probae Latinitatis, in usum juventutis, desideraretur, Honkoopii, Bibliopolae Leidenses, capto *Lexici Schelleriani* de Germanicis Belgice vertendi consilio, Ruhnkenium rogarunt, ut materiam libri suo judicio emendaret ac formaret. Quod opus, nisi eo indignum, certe intempestivum et aliis mandandum, cogitatione utilitatis inde in bonas Literas redun-

tur

ipsius Ruhnkenii, tamen sunt ab eo probata. Cf. *Bibl. Crit.* P. XI. p. 136.

turae, et suscepit, et perfecit. At prodit demum post ejus obitum, qui accidit anno 1798. Quae de re pluribus refertur in Vir. Ruhn. p. 204 — 206. Quid ipse de hoc labore senserit et Wyttenbachio scripserit, legitur ibid. p. 265.

Tertium fuit opus, quod in primis expromendis exquisitis de Latinitate observationibus destinaverat Ruhnkenius, *Dicrta*; quae dicuntur, id est *Scholia* in *Terentium*; de quorum praestantia et utilitate judicare licet ex Vita ipsius p. 110. Haec, in privatum olim discipulorum usum scripta, post Viri obitum in lucem prolata esse constat. Eorum tres fuerunt Editiones, Germanicae duae, tertia Anglica. Ex his non nisi una ad nostram pervenit notitiam, quam *P. Terentii Comoediis ad textum Codicis Haalensis editis Halae 1811. II. Voll. 8.* adjecit P. J. BRUNS, V. Cl. qui in Praef. p. xxvii sq. suspicatur, ea anno demum 1786, aut postea, conscripta esse, si quidem ad Eun. II. 1, 14. laudatur Appulejus Oudendorpii, qui prodit illo anno. Quo argumento, si quid video, nihil levius est. Nam primum, quis credat Ruhnkenium, qui jam per se decem annorum intervallum Latinas Literas docuisset, tam sero de Terentio cogitasse? Tum, quid prohibet, quominus dudum antea scriptis adjecerit mentionem libri recens editi? Denique, scholas illas Terentianas Lugdunum veniens audivit Wyttenbachius: hujus autem adventus cadit in annum

1770,

P R A E F A T I O.

1770, ut constat ex Vit. Ruhn. p. 152. E quibus omnibus luce clarius est, dictata illa, diu ante annum 1770. scripta, sequentibus annis magis magisque expolita et novis identidem observationibus aucta esse. Quod autem ad edendi rationem attinet, summâ et fide et diligentia in ea versatus esse videtur Brunsius; quamquam in exemplari, quo usus est, subinde nonnulla desiderabantur, ex aliis sive supplenda, sive emendanda; cujus generis exempla attulimus p. 754 et 757. in Miscellaneis Latinitatis; in quae pauca, speciminis loco, ex Dictatis illis referre, operae pretium duximus: plura etiam daturi, nisi liber omnibus et pateret et commendandus esset, qui quidem cum aliquo doctrinae fructu Terentianas fabulas legere cupiunt. Ceterum, quo major illorum praestantia est, eo facilius de reliquis Viri Scholis suspicari licet, cum Graecis et Latinis, in quibus quos Scriptores et qua ratione interpretatus fuerit, discimus ex ipsius Vita p. 74 — 78 et 109 sq. tum Historiae et Antiquitatis, de quibus quae ibid. p. 95 sqq. et 108. jucunde copioseque disputata sunt, nemo ignorat. Wytttenbachius quidem iis, quae Ruhnkenius in scholis auditoribus tradere solebat, tantum pretium statuit, ut iis editionem aliquando destinaret. Vid. Bibl. Crit. P. XI. p. 177. Sed et hoc consilium irritum fecit optimi viri obitus.

UI.

Ultimum inter Opuscula locum tenet *Inscriptio Sepulchralis Gentis Dousae*, de qua quae dicenda erant, omnia suo loco diximus.

Pergimus igitur ad alteram hujus libri partem, quae Epistolis continetur. De quibus universe multa dicere, nihil attinet. Frequens cum hominibus literatis non solum in patria nostra, sed et extra eam in aliis Europae regionibus, literarum commercium Ruhnkenio fuisse, patet ex ejus Vita p. 232 sq. aliisque locis bene multis. Earum colligendarum edendarumque consilium ante hos fere sedecim annos professus erat Wytttenbachius, Vir Cl. Bibl. Crit. P. XI. p. 156. et XII. p. 91 sq. Et posteriore quidem loco refert, sese earum jam fere octoginta in manibus habere: quibus postea accesserunt Ruhnkenii et Valckenarii mutuae Epistolae, quas a Luzacio V. Cl. sese accepisse scribit Philom. L. III. p. 18 sq. Accesserunt aliae, de quibus, quamvis nondum publice constet, tamen sic accepimus, earum numerum insigniter auctum esse. Interea nonnullae seorsum in lucem prolatae fuerant: veluti illae ad Ritterum et Ernestum in Germania, ad D'Orvillium in Anglia, aliae aliis locis temporibusque. Sic factum ut edendis principis Viri literis materia haud deesset; modo ne materiae, mortuo qui eam tantis omnium optime digerere potuisset Wytttenbachio, deesset faber. Quibus de causis,

horum Editores Opusculorum Luchtmanni, similem Epistolis operam navare cupientes, ea de re egerunt cum Cl. Wytenbachii Viduâ, doctissima eademque humanissimâ foemina: a qua hoc responsi tulerunt, insignem illam Epistolarum Collectionem, quam sibi comparasset Wytenbachius, esse hoc ipso tempore penes discipulorum Wytenbachii optimum et magistri amantissimum, eundemque Virum praestantissimum, Literarum Humaniorum in Academia Gandavensi statorem et doctorem, GUILIELMUM LEONARDUM MAHNIE; quem virum, ajebat illa, praeter Vitae Wytenbachii scribendae officium, etiam hoc Epistolarum edendarum negotium in se suscepisse, eademque, quam sibi proposuisset Wytenbachius, via ac ratione peracturum esse. Quibus auditis, gavisî Luchtmanni quod Epistolae illae tam docto editori obtigissent, protinus mutato consilio, cum ipso Mahnio, viro humanissimo, ita convenerunt, ut, quas Wytenbachius collegerat, eas omnes hic sibi reservaret in posterum publica luce donandas: quae autem antea editae pluribus in libris dispersae jacerent, eas illi, in unum conjunctas, Opusculis subjicerent. Sic natus est hicce Epistolarum Fasciculus, cui insuper nonnulla accesserunt nunc primum edita. Sed jam de singulis seorsum videamus. Optamus autem, ut Cl. Mahnio tantum otii contingat, quanto ipsi opus erit ad duplex, quod sibi

pro-

proposuit, pensum brevi ac faustis auspiciis absolvendum.

Primo igitur loco occurrunt *Ruhnkenii ad Jo. Dan. Ritterum*, Juris in Academia Wittebergen- si doctorem, Ruhnkenii et praeceptorem et ami- cum, *Epistolae* VIII. Has primus in Germania edi- derat Cl. hugo in *Horreo Jurisprudentiae Ci- vilis*, P. V. p. 341 sqq. (*) Quae sit earum praestantia, qui usus ad cognoscenda Ruhnkenii et domestica et literata negotia, iis omnibus, quae huc usque disputavimus, satis superque demon- stratum est.

Se-

(*) Sic enim interpretari liceat Germanicam libri in- scriptionem, *Civilistisch Magazin*. Ac de priore quidem voce, cui quod aliud satis respondens Latinum vocabulum substitueremus solliciti, subjecimus tandem *Jurisprudentiae Civilis* notionem, speramus nos consilium editoris satis as- secutos esse, omnesque, quibus ea de re judicandi facul- tas est, nobis assentientes habituros. Quod autem alterum, *Magazin*, vertimus *horreum*, nec potius *magasenum*, *prom- tuarium*, aut alio simili vocabulo; fecimus imitatione Wyt- tenbachii, quem constat Diarium quoddam Belgicum, cui a materiae varietate et confusione *Magaseni* nomen esset in- ditum, Latine interpretatum esse *Horreum*, ejusque scripto- rem vocasse *Horrearium*; cumque ei de vocis delectu a se- midocto quodam negotium exhiberetur, hoc ipsum *horrei* vo- cabulum, pro sua Latinitatis peritia, sic vindicasse, nihil ut reprehensoribus, quod responderent, amplius relinquere- tur. Vid. Epp. Sodal. Philom. p. 2—6.

Sequuntur IX. *ad J. P. D'Orvillium*, Ruhnkenii, si quis alius, fautorem et patronum, *Epistolae*, quae in Anglia primum lucem viderunt, descriptae ex autographis, Oxonii asservatis in Bibliotheca Bodlejana; in quam constat migrasse praestantissimam librorum D'Orvillianorum partem. Vid. Praef. Ed. Angl. p. xxiv. et Bibl. Crit. P. XI. p. 160—163. Easdem nuper in Germania repetiit Friedemannus, *Miscell. Crit. Vol. I. P. III.* alias etiam pollicitus. Erunt fortasse qui eas a nobis praetermissas malint, utpote quae neque argumenti nomine valde commendari, neque cum reliqua Ruhnkenii indole animique magnitudine satis convenire videantur. Nos vero in iis agnoscimus eundem animi candorem, eandemque modestiam, quae in reliquis Viri factis scriptisque elucet; modestiam, dico, non fictam nec temporibus accommodatam, sed veram, ex intimo animi sensu profectam, et omnino talem, qualis decebat Ruhnkenium, tunc temporis Juvenem Literarum peritissimum, erga D'Orvillium Virum Amplissimum et Veteranum Literatorem, eumque cui plurima, eaque maxima, commoda ac beneficia accepta referret, cujusque Musas sese non nisi aegre deserere fassus esset in Ep. ad Rit. II. p. 780.

Proximae sunt XV. *ad Jo. Aug. Ernestum Epistolae*. Ex his XIV. priores desumimus e Collectione *Epistolarum Ruhnkenii Valckenaerii aliorumque ad Ernestum*, quam ante aliquot annos

ex autographis edidit AUG. HENR. TITTMANN, *Lipsiae* 1812. Sed de hoc libro, ejusque Praefatione, in patriae nostrae Literatores ut malevole atque invidiose, ita sordide ac barbaramente scripta, non est quod pluribus referamus, post acquissimam ejus censuram proditam Philom. L. III. p. 110—183. Epistolarum argumentum fere totum *Callimacheum* est, ex iisque luce clarius apparet, quae fuerint Ruhnkenii partes in illa hujus Poëtae editione, quam, ipso et Hemsterhusio juvante, protulit Ernesti a. 1762. Quo in libro quum frequentem Ruhnkeniani nominis mentionem fieri, res ipsa loquatur; singula loca si quis quaerat, ei satisfaciet Editoris Angli diligentia, qui ea indicavit Praef. p. xxvi. Praeterea vero nonnulla ejus reperiuntur inter Testimonia Veterum de Callimacho, p. 590. Ex iisdem porro Epistolis, de Ruhnkenii operâ Ernesto praestita in repetendâ *Corradi Quaestura* a. 1773, constat uberius quam ex Wyttenbachii narratione in Vita Ruhnkenii p. 164 sq. Vid. Ep. I. p. 820. IV. p. 832. Quae denique superest Epist. XV, hanc nobis non Tittmannus, sed, ut suo loco significavimus, suppeditavit SEEBODII Diarium Germanicum, nomine *Bibliothecae Criticae* inscriptum.

Ex eodem Diario profectae sunt, quae literas ad Ernestum excipiunt, III. *ad Ritterum Epistolae*: quas, vellemus, superioribus proxime subijcere licuisset, nisi Seebodii liber sero in manus incidisset

nostras. Incidit autem rara quadam felicitate, de qua eo magis laetamur, quo magis dolendum fuisset, si notitiam nostram fugissent literae illae, cum aliis de causis memorabiles, tum vero propterea quod iis, quae de oblata, Ruhnkenii commendatione, Rittero Juris Publici in hac Academia cathedra prodita sunt in Vita Ruhn. p. 87—89, mirum quantum affundant lucis.

Sequuntur jam singulares Epistolae Epistolarumque fragmenta, ex multis aliunde locis petita, de quibus breviter adhuc dicendum est. Ac de prima quidem ad V. Doct. *W. F. van der Wilp*, qua occasione scripta sit, supra diximus. Eam excipiunt *Fragmenta Epistolarum ad J. D. Lennepium*, eximium Valckenaerii discipulum, qui Groningae primum, deinde Franequerae bonas Literas tradidit; ut constat ex Valckenaerii ad Phalaridis Epistolas, ab illo ad editionem paratas, Praefatione. Cf. Bibl. Crit. P. II. p. 63 sqq. 74. Eidem Lennepio, *Coluthi carmen de raptu Helenae* a. 1747. edenti, gratulatus fuerat Ruhnkenius *Carminе Graeco*, unico, quantum novimus, poëseos Ruhnkenianae monumento, quod retulimus in Opusc. p. 70. Eidemque, praeter collationem Codicis Ms., in gratiam ejus ab amico Reimaro Hamburgensi impetratam, ejusque libello subjectam in Addendis p. 198—203, paucas suppeditavit observationes, quae leguntur

ibid.

ibid. p. 205, 206, 207, sed cum argumento Coluthi arctius conjunctas, quam ut inde divelli possent. Quo pertinent, quae aliquando scripsit Rittero Ep. II. p. 774. *se etiam paucula suppeditante* prodidisse Lennepii Coluthum, et quae in hujus Praefat. leguntur p. xiii. Ceterum plures etiam Ruhnkenii literas subinde memorat Lennepius l. c. eique nonnulla accepta refert in Phalarideis p. 130 et 332: sed eas omnes post mortem Viri egregii cum aliis multis esse delatas, auctor nobis est Cl. Wassenberghius: qui quum in auctione librorum Lennepianorum sibi emisset chartarum fasciculum, in quibus scriptae essent Lennepii *Observationes et Conjecturae in multos Auctores Veteres Graecos et Latinos*; has inter exemplum reperit literarum ab ipso ad Valckenaerium datarum, unde illae ductae sunt reliquiae, quas nobiscum humanissime communicavit Venerandus Senex.

Proximae sunt *duae ad Jo. Albertum Epistolae*, quae, ut diximus, debentur Viro Celeberrimo *Jo. nae Guiljelmo Te Watero*, nuper eheu, quamvis valde seni, Literis nostris, Academiae, Patriae, Ecclesiae, fatali necessitate erepto. Idem, pro sua humanitate, nobis pollicitus erat apographum *Diplomatis illius Wittebergensis*, quo, post quinquaginta annorum intervallum, Ruhnkenium denuo *Philosophiae Doctorem et Liberalium Artium Magistrum* dictum esse, scripsit Wytttenbachius in

ejus Vita p. 262. Ejus enim aiebat sese exemplum habere: at dolemus, in ditissimo, quem sibi collegat Ven. Senex, Chartarum MS. aliarumque thesauro, ejus generis nihil reperiri potuisse.

Ut cum aliis doctis aequalibus, sic etiam cum *Piersono* literarum commercium *Ruhnkenio* fuit: ut patet ex iis quae leguntur ad *Moeridem Attic.* p. 114. Cujus Grammatici edendi auctorem sibi, cum *Lennepio*, fuisse *Ruhnkenium*, fatetur *Piersonus* in Praef. p. vi. eique sese debere ordinem verborum *Moeridis* e Cod. *Coislinensi*, seu *Sangermanensi*, ineditumque *Herodiani* libellum, ait *ibid.* p. viii. et *xlvi* sq. Pauca, ipsis *Ruhnkenii* verbis in *Addendis* servata, in usum nostrum convertimus. Alia plura indicavit *Ed. Angl.* Praef. p. xxv. Quod superest, alterius Grammatici editori, *G. Koenio*, *Gregorium de Dialectis* 2. 1766 ornanti, similem opem tulit, duorum exemplorum *Collationes*, plurimaeque *Apollonii Dyscoli* fragmenta inedita, ei suppeditando: vid. Praef. p. xxxv, xxi, *xlvi*. *Ruhnkenii* literas ad se datas diserte memorat *Koenius* *ibid.* p. xviii. et ad *Greg.* p. 37 et 114. Reliqua hujus libri loca, ubi aliqua ejus mentio fit, notavit *Ed. Angl.* Praef. p. xxxvi. Ex his unam, eamque egregiam, de *Dianae* nomine animadversionem, pag. 140. proditam, repetivimus in *Miscell. Lat.* p. 719 — 713.

Epi-

Epistolam, qua Ampliss. Munchusio, Academiae Goettingensis Curatori, in defuncti Gesneri locum, Heynium commendavit Ruhnkenius, commemorat Wytténb. in ejus Vita p. 113. Unde, quum constet Munchusium cum eo egisse per Illustriss. Jungium, probabile fit hanc esse ipsam illam *Ep. ad Jungium*, ab Heerenio in Vita Heynii servatam: quam eo magis inde repetendam judicavimus, quo dignior nobis videbatur, quae in exemplum ejusmodi epistolae commendatitiae et ipsa commendaretur.

Sequitur *Fragmentum Ep. ad J. F. Heusingerum*, e Bibl. Bremensi desumptum, quod item legitur in Ed. Londin. Initium commercii literati cum hoc viro, quo tempore exstiterit, patet ex Ep. ad Ern. VI. p. 844. cf. et p. 846. Post eundem impulit ad retractandum *Mallii Theodori de Metris* libellum, qui denuo prodiit ejus curâ Lugd. Bat. 1766. eique cum varietatem scripturae duorum Codd. Paris. suppeditavit, tum egregias quasdam observationes, quas in Miscell. Lat. transtulimus p. 710, 717, 740, 749, 755, 758, 761 sq. Fatetur item Heusingerus p. 63, ad edendum e Cod. Guelpherbyitano *Pomponii Grammatici Commentarium* in utramque Donati artem, Ruhnkenium sibi adhortatorem exstitisse, interposita etiam Hemsterhusii auctoritate. Nam de *Nepotis Fragmentis*, Theodori libro subjectis p. 105 sqq. res est notissima ex Vita Ruhn. p. 126 sq.

De

De insigni *Epistolae ad Wyttenbachium* parte, ex Ann. ad Plutarch. de S. N. V. desumpta, non est quod peculiariter dicamus. Nam de frequenti horum duumvirorum commercio literato nemo dubitat, et satis superque constat ex plurimis Vitae Ruhnkenii locis: vid. p. 170, 174, 193, 196, 199, 200, 202, 265, 274. item Ep. ad H. Bosschium, Bibl. Crit. P. XI. p. xxxv. Quae omnia nostra facere constitueramus, nisi integras literas editurus esset Cl. Mahnius.

Similis ratio est *Epistolarum ad L. C. Valckenaerium*, e quibus cum duae nobis oblatae essent, eas potius visum est Mahnio cedere, reliquis, magno numero a Wyttenbachio collectis, adjungendas: nam de fragmento, quod exstat in Vit. Ruhnken. p. 44. idem valet, quod modo diximus. Interim non negligendas putavimus duas egregias Ruhnkenii animadversiones e *Theocriti Decem Idylliis a Valcken. editis a. 1773.* p. 98 et 202. Similes aliae exstant ibid. p. 217 sq., 307, 335, 402: sed illae omnes cum reliquo argumento arctissime conjunctae. Omnino frequens est in hoc libro Ruhnkenii mentio, locis laudatis in Ed. Angl. Praef. p. xxxviii. Quo pertinet, quod ait in Praef. p. iv. Valckenaerius, *Parisini Codicis lectiones, emendationes quasdam, et ex ineditis Grammaticis per multa secum communicasse Cl. Ruhnkenium.* Similem operam amico eruditissimo praestiterat an-

tea a. 1754. in *Euripidis Phoenissis*, vs. 28, 216, 481. ejusdemque a. 1768 *Hippolyto*, vs. 77, 386, 630, 689, 890, 1038; ac pluribus etiam *Diatribes Euripideae* locis, notatis Editori Anglo p. xxxvii: et praestitit quoque postea in *Theocriti*, *Bionis*, et *Moschi Bucolicis* a. 1779. unde, quae huc pertinent, enotavit ejusdem diligentia p. xli. et insignes aliquot locorum Bionis emendationes retulit in hujus libri censura Cl. Wyttenbachius Bibl. Crit. P. V. p. 6 sqq. e quibus illam, quâ in Bionis Id. l. v. 77. pro vulgata lectione, *βαίνε δέ μιν μύρτοισιν, ἀλείφασιν, κ. τ. λ.* Ruhnkenius feliciter restituerat, *βαίνε δέ μιν Συρίοισιν ἀλείφασιν*, probavit item Burmannus ad Propert. p. 299. Omnino in Bucolicis poëtis corrupta plurima sanasse Ruhnkenii acumen, nemo mirabitur, qui meminerit quam diligenter olim in Theocriteis versatus fuerit, ipso teste Ep. ad Ern. I. p. 815.

De *Ep. ad Vaassentium* V. Cl. qua ante nos item usus erat Editor Anglus, suo loco diximus: uti et de *Narratione de Vita Ruhnkenii*, quam, ab ipso Latine conscriptam, vernaculo sermone prodidit in Anal. Pomeranis Ven. C. G. Hakenius. Ne quis autem censeat nos nobis ipsos parum constitisse, qui cum antea Animadversiones Platonicas, Gallice scriptas, Gallice servassemus, hanc Notationem Latinam denuo fecerimus; alia illarum, alia hujus fuit ratio. Ac de illis quidem quae supra diximus

reperere, nihil attinet. Hanc autem, e Scriptoris manu Latino sermone profectam, Latinam quoque reddere maluimus, praesertim cum ei Latine scripta addita esset Epistola.

Missa, quae sequitur, ad *H. Bosscham* de Eutropii metaphraste, Capitone Lycio, Epistola nunc primum edita; alterius ad *Heerenium* pars, et integræ ad *Schweighaeuserum* de Scaligeri emendationibus Polybianis literæ, exstant etiam in Ed. Lond. Cum eodem porro Schweighaeusero, Appianum edente, fragmenta inedita ex Grammatico Sangermanensi communicavit Ruhnkenius, T. III. p. 16 — 18.

Literas ad Virum Ampliss. *B. P. van Wesel Scholten*, insigni ejusdem Viri humanitati, quo par est grati animi sensu, acceptas referimus. Quae eas excipiunt, ad *Jos. de Retzer*, Hieronymi Balbi editorem, leguntur quoque in Ed. Londin. Illas ad *Hier. Bosschiam* et *Spaldingium* Wyttenbachii debemus indicio locis laudatis. Quae ad *Amicum quemdam* scripta, in Vit. Ruhnkenii, p. 260 servata sunt, nisi argumenti nomine, at propterea quia sunt Ruhnkenii, commemoranda erant. Alia vero eorum ratio est, quæ ex literis ad *F. A. Wolfium* supersunt. Quamquam enim paucissima, insignem in illa brevitate vim habent ad cognoscendam Ruhnkenii de illa a Wolfio in Prolegomenis Homericis tractata quaestione sententiam, praesertim si, quod nos fecimus, cum Wyttenbachii narra-

tio-

tione jungantur. Atque utinam integras literas, gratissimum sane futurum omnibus Literarum amatoribus munus, aliquando in lucem proferret Cl. Wolfius!

Et quandoquidem nunc in hoc argumento versati sumus, juvat de aliis insuper Ruhnkenii literis, tam ad cives, quam ad externos datis, referre. Igitur ne illas ad *Wesselingium* commemoremus, quas sibi in manus incidisse scribit Wyttenbachius Vit. Ruhnk. p. 86. vel et eas, quas sese ab eo accepisse, testantur *Hultmannus* in Miscell. Epigraph. p. 441. et *Medenbachius Wakkerus* Amoen. Liter. p. 40. *Musgravio*, quocum Parisiis amicitiam junxerat, profuit, cum in *Exercitationibus Euripideis*, editis a. 1762, tum in edit. *Sophoclis Oedipi Tyranni*, locis laudatis in Praef. Ed. Lond. p. xxvi et xlv. Profuit *Brunckio*, cui a. 1786. *Sophoclem* edenti, praeter alia excerpta inedita, insignem opem tulit in condendo Lexico *Sophocleo*, quo continentur multa e deperditis fabulis fragmenta et voces a veteribus grammaticis enotatae: de quo constat ex Brunckii Praef. p. vii. et libri mentione Bibl. Crit. P. IX. p. 110. Profuit item *Villoisono*, quocum quae ipsi fuerit necessitudo, patet ex Vit. Ruhnk. p. 163. et ex Bibl. Crit. P. XI. p. 130. In Prolegomenis quidem ad Apollonii Sophistae Lexicon p. LXXXIV. epistolam ad se datam diserte laudavit eruditus Gallus; quae ne in heredum ma-

nibus pereat, praeunte Editore Lond. Praef. p. xxxviii, optamus magis, quam speramus. Profuit denique, ne alios memoremus, Rev. *Thomae Burgessio*, Episcopo Menevensi, cui aliquando describenda permisit *Apographa sententiarum Philosophorum Veterum*, et *Variarum Lectionum in Aristotelis Poëtica*, e Codd. Vossianis; ac *Philemonis Lexici Technologici*, e Cod. Paris. quorum omnium debitae Ruhnkeniano nomini gratiae aguntur in Conspectu Musei Oxoniensis p. 7, teste Ed. Angl. Praef. p. XLIII sq.

Haec habui, quae huic Opusculorum Volumini, tam Editorum, quam meo nomine praemitterem. Nam de iis, quae suo loco omissa Addendis reservata sunt, aut alibi diximus, aut nil dicere attinet. Quod superest, quantum et voluptatis et utilitatis ex illorum editione cepimus ipsi, tantum ut ex eorumdem lectione capiant omnes, qui hunc sibi librum comparaturi sunt, Literarum causa, etiam atque etiam speramus: et huic Praefationi finem imponimus verbis Cl. Wytttenbachii, Bibl. Crit. P. XI. p. 156: *Interest Literarum, interest studii elegantiarum et stili Latini, ne unam quidem sententiam, accurate conscriptam, intercideret illius omnibus laudati viri, qui inde a renatis bonis studiis unus in paucis eleganter scribendi facultate excelluit.*

DISPUTATIO PRIOR

DE

GALLA PLACIDIA AUGUSTA,

quam, praeside

J. D. RITTERO, V. Cl.,

d. Decembris MDCCXLIII in
Academia Wittenbergensi
publice sustinuit

DAVID RUHNKENIUS,

Auctor.

I.

Si, quanta industria Olympiodorus Gallae Placidiae nomen scriptis commendavit suis, tanta et ipse nostrorum temporum desiderio asservatus fuisset: nos quidem, periculum scribendi cum maxime facturi, cujusvis potius Augustae, quam hujus memoriam nobis replicandam putaremus. Quae enim, inde excerpta, Photius ad posteritatem transmisit, quamquam sunt ejusmodi, ut pro mancis haberi mutilisque possint: tamen satis illustre inde capimus documentum, nec plenius quidquam Olympiodori libro illam aetatem tulisse, nec ipso homine quemquam historiae omnis peritiorem. Ac fuit sane Placidia longe dignissima, ad quam ornandam studium operamque suam conferret. Si enim indolem feminae intuearis,

A

tan-

tantis tamque eximiis ornamentis eluxit, quanta vel unquam in sexum elegantiorē cecidisse accepimus: Sin vitam denique ipsam, tot quasi procellis fuit saepenumero agitata, ut vel inprimis posteris, si qui futuri sunt, commemoranda videatur. Huic certe Roma, quod referat, habet. Nam nisi illa ferocem Aetaulphi contumacemque animum quasi condimento quodam humanitatis mitigasset, iste profecto illam omnium gentium terrarumque arcem, liberalius opinione Alarico tractatam, novo furoris genere quatefecisset. Quam quidem laudem nisi quis tam singularem judicet, nihil ut ea possit fingi divinius, nec iste iniquus esset rerum existimator. Quare nos gratiam non inituros nullam speramus, si, quae veteres scriptores de Galla Placidia jejune, adde et confuse, transdiderunt, ea nos paulo uberius concinniusque exponemus.

II.

Atque ut hinc nostra proficiscatur disputatio, Galla Placidia ab Theodosio M. e Galla, posteriore (a) ejus

(a) Auctor *Chronici Paschalis* p. 243. ed. Venet. inter *Scriptores Rer. Byzant.* Gallam priorem, posteriorem Placidiam, Theodosii uxorem, turbato ordine, fuisse putat: Θεοδοσίος ὁ Αὐγουστός ἔσχε πρῶτην γυναῖκα πρὸ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ Γάλλαν, τὴν θυγατέρα Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ μεγάλου. Ἐκ ταύτης ἔσχε θυγατέρα ὀμώνυμον τῇ μητρὶ Γάλλαν τὴν καὶ Πλακιδίαν. *Theodosius Aug. primam uxorem habuit ante Imperium Gallam, Valentiniani M. filiam, cet.* Sed hanc

eius uxore, suscepta debet videri. Cujus quidem rei testes haud scio, an quisquam Theophane, Philostorgio, Prospero Aquitano, Marcellino, Idatio, Orosio desideret locupletiores (b)? Certe minime

errorem Carolus du Fresnius, quo Gallia vix tulit in horum temporum caligine sagaciorum, animadversionibus, quas subtextuit, scienter castigavit. Quo minus vero res in ullam amplius disceptationem cadat, Socrates et Marcellinus intercedunt. Prior quidem *Histor. Ecclesiast. lib. IV. c. 31.* haec habet de Theodosii liberis e Flaccilla susceptis: Ἀρκάδιον γὰρ καὶ Ὀνώριον ἐκ Πλακίλλης ἔσχεν τῆς προτέρας γυναικὸς. *Arcadium siquidem et Honorium Flaccilla priore conjuge procreaverat.* Posterior vero ad A. C. 386. *Galla*, inquit, *Theodosii regis altera uxor his Coss. Constantinopolim venit.* His addatur Zonaras *Annal. Tom. II. p. 35. ed. Paris. et p. 27. ed. Venet.*

(b) Theophanes in *Chronographia* p. 38. ed. Venet. Ὀδωλεντινιανὸς ἔσχε θυγατέρας τρεῖς, Ἰουστάν, Γράταν, Γάλλαν, ἣν καὶ ἔγμειν ὁ μέγας Θεοδοσίος κατὰ δεύτερον γάμον, ἐξ ἧς ἐτέχθη αὐτῷ ἡ Πλακιδία. *Valentinianus habuit tres filias, Iustam, Gratam, Gallam, quam Theodosius post secundas nuptias in matrimonium duxit, ex qua ei nata est Placidia.* Philostorgius *Histor. Ecclesiast. Lib. X. p. 535. ed. Cantabrig. Guilielmi Reading.* Ἐκ Γάλλας τῆς Θεοδοσίας καὶ ἡ θυγάτηρ Πλακιδία τίκτεται. *Theodosio e Galla, filia Placidia nascitur.* Paullus Orosius *Lib. VII. c. 40.* Chronologi vero, quos laudavimus, omnes, Scaligeri Thesauro temporum continentur. Hujus igitur rei cum tam frequens sit apud scriptores memoria, mirum profecto tibi videatur, Marschalcum Thurium in summo versari errore potuisse. Namque in *Annalibus Herulorum Lib. III. c. 36.* Placidiam e Vandalorum sanguine putat esse oriundam.

omnium Cedrenus (c) qui nescio quae de filia Gratiani somniat, nos ire in alia omnia jubebit. Excusantibus vero nobis pleraque ejus aetatis monumenta, ne annus quidem, nedum mensis diesve, quo lucem illa aspexerit, deprehensus fuit. Itaque res ad conjecturam redit. Quae si cui parum arriserit, suo quemque sensu abundare patiemur. Ac nobis quidem non inepte videmur Placidiae incunabulis A. C. 388 vel 389 assignare. Cum enim Flaccilla, prior Theodosii uxor, jam A. C. 385 vita decesserit, teste Chronici Paschalis Auctore (d); Theodosius vero A. C. 387 Thessalonicae Gallam (e), Iustinae filiam, vitae

(c) Cedrenus *Hist. Compend.* p. 327. ed. Paris. et p. 258. ed. Venet. inter *Scriptores Rer. Byzant.* de diviso imperio inter Arcadium Honoriumque disserens, sequentia refert: Ἀρκάδιον μὲν τὸν πρεσβύτερον τῆς ἐφ᾽ αὐτοῦ, Ὀνώριον δὲ τῶν ἑσπερίων σὺν Πλακιδίᾳ καταλείψας. Καὶ ὁ μὲν Ὀνώριος ἔσχεν τὰ βασίλεια εἰς Ῥάβενναν, Πλακιδία δὲ ἡ θυγάτηρ Γρατιανοῦ ἐν τῇ Ῥώμῃ. *Arcadium Seniore Orienti, Honorium vero Occidenti cum Placidia relinquens. Et Honorius Ravennae regiam sibi constituit, Placidia vero Gratiani filia Romae.*

(d) P. 305. edit. Paris. et p. 243. edit. Venet. Videatur praeterea Antonius Pagius in *Critica* ad Baronii *Annales* ad A. C. 385. n. 5. Carol. du Fresne in *Famil. Byzantin.* p. 69. 70. ed. Paris. et p. 58. ed. Venet.

(e) Theodosius A. C. 387. Thessalonicam iter instituit, idque ad Valentinianum, qui huc Maximi tyranni truculentia fuerat compulsus. Eodem anno cum Galla nuptias celebravit, uti ex Zosimi *L. IV. c. 44. probat* Caesar Baronius in *Annal. ad h. a. et* Ant. Pagius in *Critica* ad A. C. 385. n. 6.

vitae sibi thalamique sociam adjunxerit: non est, quod ortum Placidiae in hos incidisse annos, dubitemus, praesertim cum scitissimae virginis amplexus recentem Theodosio vigorem inspirasse censendus sit (f). Est denique verosimile Placidiam non Constantinopoli, sed Romae Mediolanive editam in lucem fuisse, si qua fides est (g) Chronici Paschalis Auctori tribuenda.

III.

(f) Zosimus l. c. ὡς δὲ πλέον ἐπεσμούχετο τῇ τῆς κόρης ἐπιθυμίᾳ, τὴν Ἰουστίναν μετελθὼν ἤπει τὴν θυγατέρα πρὸς γάμον κ. τ. λ. Cum autem puellae desiderio magis indies ureretur, conventa Iustina, filiam ejus in matrimonium sibi dari petit. cet.

(g) Theodosius A. C. 388. quam maximis poterat itineribus, in Italiam contendit, Maximum tyrannum, qui et hoc ipso anno capite plectebatur, bello persecuturus. Cum igitur se ipse exercitui per Pannoniam Noricumque eunti ducem praeberet, Valentinianum Iustinamque et Gallam uxorem, navibus Romam transportari jussit. Zosimus *Lib. IV. c. 45.* Ἰουστίναν μὲν οὖν ἅμα τῷ παιδί καὶ τῇ θυγατρὶ ναύσιν ἐμβαλὼν, καὶ τοῖς ἀσφαλῶς παραπέμπουσι παραδοὺς, εἰς τὴν Ῥώμην ἐξέπεμπεν. Iustinam quidem cum filio et filia navibus impositam: et tuto deducturis traditam, Romam ablegat. Theodosius vero A. C. 389. in Italia consedit, actoque Romae triumpho, in civitate Occidentis principe, per tres menses sibi commorandum putavit, uti liquet ex Legibus Codic. Theodosiani ibidem promulgatis. *Chronicon Histor. Codic. Theodosiani*, et Anton. Pagius in *Critica ad h. a.* Roma relicta, Mediolanum adiit, ibidemque sequentibus annis 390 et 391 res Italiae ordinavit. Sed neque hic sibi diutius permanendum ratus, Concordiam Vincentiam transiit, ex Italiaque, ubi tantum non per triennium constiterat, Constantinopolim

III.

De Patre Placidiae, Theodosio M. eo minus, aliquid dicere, consentaneum videtur, quo illustrior est pervagatioque nominis fama, quam sibi peperit tot tamque ferocibus populis debellandis. De Galla vero, matre, quod rarius ejus memoriam recoluerunt eruditi, strictim nobis erit cursimque agendum. Atque illa quidem patre usa est Valentiniano Magno, matre Iustina, altera (h) Valentiniani uxore. Sed
Iu-

pervenit; Socrates *Lib. V. c. 18.* et Marcellinus in *Chronico. Chronicon Cod. Theodos.* et Ant. Pagius in *Critica ad h. a.* Ergo hoc tempore, quo Theodosius in Italia versabatur, lucem Placidia videtur aspexisse, praesertim cum Auctor *Chronici Paschalis* disertis verbis referat, Placidiam cum patre Theodosio esse Constantinopolim profectam; p. 304. ed. Paris. et p. 243. ed. Venet. Ἐκ ταύτης Γάλλας ἔσχε θυγατέρα ὀνόμαζον τῇ μητρὶ Γάλλαν, τὴν καὶ Πλακιδίαν. Εἰσελθούσα ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς Θεοδοσίου, κτίζει τοῦ ὀνόματος τὴν Πλακιδίαν. Ex hac Galla filiam suscepit matri cognominem Gallam, quae Placidia appellata est. Illa vero Constantinopolim cum patre profecta, domum Placidia dictam condidit. Ex quibus intelligi potest, quam alienus a vero fuerit Marcellinus, qui in *Chronico* suo A. C. 386. Gallam, Theodosii alteram uxorem, his Coss. Constantinopolim venisse scribit. Eo enim anno Galla nondum in Theodosii manus convenerat, sed Italiae finibus adhuc continebatur. Consule *Chronicon Cod. Theodos.*

(h) Socrates *Histor. Ecclesiast. Lib. IV. c. 31.* Ὁ δὲ Θεοδοσιανὸς ἀγεται τὴν Ἰουστίναν, ἀφ' ἧς αὐτῷ γίνεται Θεοδοσιανὸς τε ὁ υἱός, καὶ θυγατέρες τρεῖς, Ἰουλιανή, Γα-

Iustina omnium fere vapulat sermone. Nam quicquid dixerat Arius, concluderatque contortius, tam pugnatius sibi tamque praefracte defendendum existimavit, ut cum optimus quisque, tum Ambrosius maxime, plurimum inde ceperit detrimenti (i). Jam vero tam-

Γράτα, Γάλλα. ὅν αἱ μὲν δύο παρθενέουσιν διατέλουσιν. Γάλλαν δὲ ὑστερον βασιλεὺς ἔγχευ Θεοδοσίῳ ὁ μέγας, ἃς αὐτῇ Πλακιδίαν θυγάτηρ ἐγένετο. Valentinianus vero Iustinam duxit uxorem, ex qua Valentinianum Iuniores suscepit, tresque praeterca filias, Iustam, Gratam, Gallam. Quarum priores quidem duae in virginitatis proposito perseverarunt: Galla vero Imperatrix Theodosio M. postmodum nupta est, ex qua ille Placidiam filiam sustulit. Idem asserunt Philostorgius *Lib. X. p. 535. ed. Reading.* Theophanes in *Chronographia p. 48. ed. Paris. et p. 38. ed. Venet.* Zonaras *Annal. Tomo II. p. 30. ed. Paris. et p. 23. ed. Venet.* Paullus Diaconus *Lib. XII. p. 83.* Iornandes de regnorum successione *p. 238. Tom. I. Scriptorum Rer. Italic. Muratorii.*

(i) De Iustinae in Catholicos odio affatim testantur *L. ult. Codic. Theodos. de fide Catholica*, qua Arianis peraeque ac Catholicis ecclesias adeundi potestas conceditur, idque auctoritate Valentiniani filii Aug. et *L. 1. Cod. eodem, de his, qui super religione contendunt*, qua Catholici, si quid adversus Arianos tentaverint, crimen capitale admisisse viderentur. Unus Ambrosius, qua erat animi sanctitate, nefariis Iustinae conatibus, quo modo cunque potuit, obviam ivit. Cui rei sunt indicio *ejus epistolae XIII. et XIV. ed. Paris. an. 1614. itemque Oratio ad populum Mediolanensem de Basilicis non tradendis*, habita, *Tom. V. oper. ed. cit. p. 97.* Hinc Iustina in eo A. C. 385. et 386. persequendo non minimam se consecuturam sperabat commoditatem. Socrates

tametsi facile largimur, Gallam perinde ac Valentinianum ejusdem opinionis errorem lacte paene materno suxisse: tamen nobis, non ex Philostorgio, uti du Fresnio placuit (*k*), sed aliunde hujus rei notitia erit arcessenda. Etenim ille Iacobi Gothofredi, summi hominis, versionem ducem secutus, sensum e Philostorgio elicit, a graeca quidem oratione quam maxime alienum (*l*). Quamquam igitur ex hoc Phi-

10.

Histor. Ecclesiast. Lib. VI. c. 11. Spozomenus *Lib. VII. c. 13.* Theodoretus *Lib. V. c. 13.* Rufinus *Lib. II. c. 15.* Caesar Baronius in *Annal. Ecclesiast. ad A. C. 385. et 386.* Anton. Pagius in *Critica ad Annales Baronii ann. cit.* Iacobus Gothofredus in *Commentario ad laudatam Leg. ult. et in Chronico Hist. Cod. Theodos. ad A. C. 386.* Henricus Valesius in *notis ad Sozomenum.*

(*k*) In Famil. Byzantin. p. 57. ed. Venetae.

(*l*) Si ipse du Fresnius, qua erat mirifica harum literarum intelligentia, animum ad vim potestatemque Pronominis Demonstrativi pariter ac Relativi advertisset, haud dubie sententiam suam a Gothofredi sejungendam putasset. Quo autem haec controversia dirimi facilius queat, age, locum e Philostorgii *Historia Ecclesiastica Lib. X. p. 335. ed. Reading,* subtexamus. Θεοδόσιος Γάλλων ἄγεται γυναῖκα, ἀδελφὴν μὲν τοῦ νεωτέρου Οὐαλεντινιανῶ τοῦ βασιλέως, θυγατέρα δὲ τοῦ μεγάλου, ἣν αὐτῷ Ἰουστίνα ἐγείνατο. Αὕτη δὲ τὰ Ἀρείου ἔσπεργεν· ἐξ αὐτῆς δὲ τῇ Θεοδοσίῳ, καὶ ἡ θυγάτηρ Πλακιδία τίκτεται. Haec Gothofredus ita latine reddidit: Theodosius Gallam uxorem duxit, sororem quidem Valentiniani Iunioris, Imperatoris, filiam autem Senioris, quam ei Iustina ediderat. Ea vero Ariana erat, et ex ea nata est Theodosio filia Placidia. Quam quidem versionem quo minus ego veram sinceramque iudicem, tria potissimum intercedunt.

Ac

Iostorgii loco effici nihil conflarique potest, quod vel ullo modo ad dñ Fresnii sententiam stabiliendam pertineret; at videmur tamen nobis aliunde collegisse, Gallam de matre sua exitiales Arij imbibisse opiniones. Quod quidem argumentum eo prolixius indicandum arbitramur, quo magis ingenue Iacobus Gothofredus nihil quicquam de Gallae erga Arium studio, a Philostorgio si discederet, se reperiisse confiteatur (m). Exstat quidam Gregorii (n) Baetici,

Eli-

Ac primum quidem Pronomen Demonstrativum αὕτη obstat videtur, quod certe proximum quidque, sc. Iustinam, designat. Deinde Pronomen Relativum αὐτῆς, quod sane ad remotius, sc. Gallam, referri debet. Depique Particula δὲ satis luculento argumento est, alterum orationis membrum ad Iustinam, ad Gallam alterum pertinere. Pulcrius horum verborum vim calluit is, qui nihil ferme ignoravit, Henricus Valesius, apud quem Gothofredum, miror, hunc errorem impune tulisse. Solet enim, quavis data occasione, Gothofredum rodere, graecaeque linguae inscitiam ei exprobrare. Sed haec labes Valesio cum plerisque ordinis sui communis est, quam jam nihil moramur. Versio vero, quam dedit emendatorem, haec est: *Theodosius uxorem duxit Gallam, Sororem quidem Valentiniani Iunioris, filiam vero M. Valentiniani et Iustinae Aug. Porro haec Iustina Arianam haeresin sequebatur. Ex Galla Theodosius filiam suscepit nomine Placidiam,*

(m) In Dissertatione ad Lib. X. c. 7. quam Philostorgio suo cum pluribus aliis refertisque varia eruditione adjecit.

(n) Gregorii liber Gallae Placidiae nomen prae se fert. Verum recte scienterque fecit Caesar Baropius in *Annalibus Ecclesiast.* ad A. C. 388. n. 100. quod Placidiae nomen, tan-

quam

Eliberitani Episcopi, de Trinitate libellus, augusto Gallae nomini inscriptus. Cujus praefatio, quae attente cogitateque legatur, digna mihi vel imprimis visa est. Nam, ei si fidem habeas, Galla et literarum commercia cum familiae Arianæ principibus instituit, et quaestiones, quibus Catholica religio labefactari putabatur, accepit, et ad Gregorium, quem diximus, transmisit, quin etiam ab eodem, tanquam Arianæ disciplinae infesto, *Librum de Trinitate* flagitavit. Gregorius vero indigne ferens, Augustae animum opinionum perversitate magis ac magis cor-

rum-
quam ab aliquo historiae ignaro additum, hinc facessere jussit. Sumas enim, Gallam Placidiam jam tum, cum librum ederet Gregorius, lucem aspexisse. At sedit tamen adhuc in matris gremio, appetitque mammas. Neque enim opus erat Placidiae ejusmodi doctrina, quippe, quae sub faustis ecclesiae Catholicae penetralibus enutrita, suum in religionem animum clarissimis documentis voluit esse testatiorem. Gallam vero, haeresi Ariana valere jussa, ad Catholicos transiisse, et initum cum Theodosio matrimonium, et commemorabilis Suidae locus voce *Θυλαεντιανδς* haud obscure significare videntur. Namque hic Theodosii verba recitantur, quibus Valentinianum, a matre depravatum, in viam reducere est conatus. Si igitur tantam curam Valentiniani habuit, quantam, ut uxorem ad frugem perduceret, adhibuisse putabis? Sed hic velim consulatur Zonaras in *Annal. Tomo II. p. 34. ed. Reg. et p. 27. edit. Vener. et Commentarius ad L. 15. Codic. Theodos. de haereticis*. Enimvero aut plane commutatus animus Gallae est, postquam in manus Principis religiosi convenit, aut forte invita et cum dolore dissimulavit errorem.

rumpi, librum, quem poposcerat, ejus nomini inscripsit, in eoque uberius expromsit illa, quibus ista sententiarum labes penitus deleri posse videbatur (o).

Cum

(o) Marcellinus in *Chronico ad A. C. 390*. Galla, inquit, Theodosii uxor ab Arcadio privigno suo ejecta est. Quem si auctorem probamus, statuendum nobis profecto erit, Gallam, prius Theodosio, iter Constantinopolim instituisse, siquidem ipse anno demum 391. (ut patet ex dictis not. d. §. II.) urbem ingressus est. Verum cum Auctor *Chronici Paschalis*, Placidiam, filiam, cum patre Theodosio Constantinopolim profectam esse diserte testetur, nec credibile sit, matrem filiolum lactentem apud Theodosium, plurimis gravibusque distentum negotiis, in Italia reliquisse: ea, quae Marcellinus narrat, ad annum forte 394. referenda putamus, quo quidem Theodosius adversus Eugenium contendit, Arcadioque Aug. Orientem tradidit administrandum. Neque vero Marcellinus per haec tempora in Chronologia accuratus est, neque ipse Arcadius, praesente gravissimo patre, tantum facinus admisisse existimari debet, praesertim cum ita pater conjugem in oculis ferret, ut signa doloris ex ejus morte percepti et vultu ostenderit et collacrymatione. Huc pertinent illa Zosimi *Lib. IV. c. 57.* Ἦν δὲ αὐτῷ πρὸς τὴν Ἑξοδὸν ἐπειγομένη, συμβέβηκε Γάλλαν τὴν Γαμετὴν ἐν ταῖς ὁδοῖσιν αὐταῖς τελευτῆσαι σὺν τῷ βρέφει καὶ τὸν βίον ἀποβεμένην. Ταύτην μὲν οὖν κατὰ τὸν Ὀμηρικὸν νόμον ὁ βασιλεὺς ἐκ' ἡματι δακρύσας, κ. τ. λ. Cum jam ad profectio- nem properaret, conjugem ipsius Gallam parturientem mori contigit, infantis onere cum vita deposito. Huic Homericum more diurnis Imperator persolutis lacrymis, cet. Quamvis vero causam simultatum, quae Gallae cum Arcadio interces- sere, tacuerit ille Marcellinus, rem quasi aliud agendo expo- nens; non tamen de nihilo extitisse videntur, cum novercae

Cum igitur Gallae haeresis tam claris luceat signis, nihil nos dubitationis habere amplius debemus. Sed satis de sectae studio. Attingamus cetera, quae digna nobis memoratu in ejus vita videbuntur.

I V.

Ac primum quidem, qua ratione ab Theodosio in matrimonium assumpta sit, brevibus erit explicandum. Flagrabant illa tempora bellorum incendiis, Maximo tyranno A. C. 387 Italiam vi impressioneque eversuro, nec mater Gallae, Iustina, tanti expers periculi poterat esse, propterea, quod huic flammæ suo in Arium studio materiam subministrasse videbatur (p). Cum igitur, quo se verteret, plane

in palatii luce amplius versari nefas fuerit. Si conjecturae locus est, Gallam, crediderim, Theodosio absente, quod hucdum dissimulaverat, Arianismi virus evomuisse, sicque probum Arcadii animum non mediocriter irritasse. Confirmant sane hanc conjecturam, quotquot res a Theodosio gestas literis tradidere. Nam priorem Theodosii conjugem, Flaccillam, dici vix potest, quantopere laudibus extollant, cum contra ea de Gallae in religionem studio, velut e compacto, sileant. Quin Auctor *Chronici Paschalis* p. 243. ed. Venet. et p. 305. ed. Paris. Flaccillam orthodoxam Gallae opponit: *Theodosius Aug. conjugem habuit Gallam, cet. Habuit et alteram conjugem Flaccillam orthodoxam, cet.* Sed satis conjecturarum.

(p) Maximus tyrannus literas dedit ad Valentinianum, matris amentia ad turbendam ecclesiam Catholicam concitatum, in quibus illum admonitum voluit, ut vim ecclesiis inferre

nesciret, fugam tandem in Illyricum Thessalonicamque capessit, *Valentiniano Aug. III. et Eutropio Coss. A. C. 387.* datisque Constantinopolim literis, summis a Theodosio precibus contendit, ne se de regio gradu depulsam destitueret, caedemque Gratiani, a quo adeptus fuerat imperium, relinqueret inultam. Atque ut nihil, quod ad Theodosii animum sibi conciliandum pertineret, reliqui fecisse videretur, Gallam (q) filiam, secum Thessalonicam adduxit, bel-

lam
ferre desisteret, Italiamque omnem et venerabilem Romam suis ecclesiis, suis sacerdotibus redderet. Has literas Caesar Baronius in *Annal. ad A. C. 387. n. 33. ex Tomo I. epist. Romanorum Pontificum* foras dedit. Theodoretus *Lib. V. c. 14.* Ἐπέστειλε δὲ τῷ Οὐαλεντινιανῷ (ὁ Μάξιμος) τὸν κατὰ τῆς εὐσεβείας πόλεμον καταλῦσαι παρεγγυῶν, καὶ παραινῶν μὴ προσέθαι τὴν πατρῶαν εὐσέβειαν· προστέθεικε δὲ καὶ τοῦ πολέμου τὴν ἀπειλὴν, εἰ μὴ πείθοιτο. Καὶ μέντοι καὶ τὸ ἔργον τοῖς λόγοις ἐπέθεικε· τὴν γὰρ στρατιὰν ἀγείρας, ἐπὶ τὴν Μεδιόλανον ὤρμησεν, ἔνθα ἐκεῖνος διήγεν. Scripsit igitur literas ad *Valentinianum (Maximus)*, quibus eum hortabatur, ut pietati bellum inferre desisteret, monebatque, ne paternam religionem proderet. Adjecit etiam minas belli, nisi *Valentinianus* morem gereret: statimque verba factis confirmavit. Collectis enim copiis, *Mediolanum* versus contendit, in qua tum (*Valentinianus*) degebat.

(q) *Zosimus Lib. IV. c. 44.* Τὴν κόρην ὀδυρομένην ἰδεῖν, καὶ τὴν ἐαυτῆς ἀποκλαίουσαν τύχην. Τούτων ἀκούσας ὁ Θεοδόσιος, καὶ ἅμα τῇ θέᾳ τοῦ τῆς κόρης κάλλους ἁλοῦς, παρέφαινε μὲν καὶ τῷ βλέμματι τὴν ἐπὶ τῷ κάλλει τῆς κόρης πληγὴν - - ὥς δὲ πλέον ἐπεσμύχετο τῇ τῆς κόρης ἐπιθυμίᾳ, τὴν Ἰουστίναν μετελθὼν, ἤτει τὴν θυγατέρα πρὸς γά-

Iam quidem virginem, leporibusque affluentem, quin plenae maturitatis et gestientium ad virum dissuavandum annorum. Namque Iustina pulcre, si Zosimo credas, intellexit, quantopere Theodosius puellas paulo venustiores adamaret. Dedit igitur ipse Iustinae precibus locum, eodemque anno 387 Constanti-nopoli relictâ, Thessalonicam cursum suum direxit. Hic cum impetum Maximi tyranni reprimere stude-ret, accidit, ut Iustina una cum Galla eum conve-niret. Neque consilium male successit. Nam simul ac Theodosius puellam, ubertim lacrymas profun-dentem, genibusque advolutam suis, intuebatur, adeo mirifica scitissimae virginis venustate exarsit, ut continuo consilium iniret, latis matri suppetiis, filiam secum matrimonio jungendi. Annus tum erat, ex quo de vita abierat Flaccilla (r). Ex hac igitur Gal-

γάρμον. κ. τ. λ. (Iustina) puellam illacrymantem et for-tunam suam deplorantem ei commonstrat. His Theodosius au-ditis, simulque puellae pulchritudinis intuitu captus, etiam vultu acceptum e puellae forma vulnus satis ille quidem pro-debat. - - - Quum autem puellae desiderio magis in dies urè-retur, conventa Iustina, filiam ejus in matrimonium sibi dari petit, cet.

(r) Flaccilla Arcadio Aug. I. et Bautoe Coss. A. C. 385. fato functa est, uti supra me docere memini. Graeci mirum quantum in ejus nomine scribendo discrepant. Modo enim Πλακίλλαν, modo Φλακίλλαν dicunt, imo Socrates Lib. IV. c. 31. Πλακίδην, et Philostorgius Lib. X. c. 7. Πλακίδιαν appellant. Petrus Lambecius Tomo II. Bibliothecae Caesar. p. 586. Placillae nomen tuetur. Sed cum in Numis apud Carol. du Fresnium in Familiis Byzantinis p. 48. ed. Venet. Acl,

Galla Theodosius, uti jam supra diximus, Gallam Placidiam creavit. Utrum vero simultates, quas cum Arcadio gessit, mortem ejus admaturaverint, nec ne? nobis quidem haud liquere, apertius fatemur. Illud certe constat, eam *Arcadio III. et Honorio II. Coss.* A. C. 394 inter puerperii dolores animam efflas-

se.

Ael. Flaccilla. Aug. expressum legatur, facile est ad intelligendum, plerosque Graecorum τὸ F. latinum in suum Π. mutasse. Itaque Auctor *Chronici Paschalis* his accuratius *Φλακίλλαν* scripsit, nec errat, dum Palatium ab Augusta Constantinopoli excitatum cum Auctore *descriptionis Urbis Constantinopolitanae*, *Φλακίλλανδον* appellat. Sed hic dignus est, qui in consilium adhibeatur, Carol. du Fresnius in *Constantinopol. Christiana Lib. II. c. 25.* Fuit Flaccilla Antonii, qui A. C. 382. in Oriente cum Syagrio consul prodiit, filia, uti ex Themistii *oratione*, quae inscribitur titulo *Gratiani actionis, ob pacem consulatumque Antonii*, probant Henricus Valesius in *notis ad Sozomenum Lib. VII. c. 6.* et Anton. Pagius in *Critica in Annales Baronii ad A. C. 382.* quibus addi potest *Prosopographia Codic. Theodosiani*, voce *Antonius*. Theodosio vero quatuor liberi e Flaccilla nati sunt, *Arcadius et Honorius*, qui cum patre et post eum regnum tenuere; *Gratianus* item, qui etsi mature decessit, matri tamen superstes fuit; *Pulcheria* denique, quam ante matrem mors occupavit, uti patet ex *Orationibus Gregorii Nysseni in funere Flaccillae*, et Ambrosii in *funere Theodosii M. habitis*. Anton. Pagius in *Critica ad A. C. 385.* Quare nollem, Italorum facile eruditissimus, Henricus Norisius in *Addendis ad Historiam Pelagianam p. 2.* Arcadium et Honorium e Galla procreatos dixisset.

se (s). Sed ad Placidiam nostram, unde oratio ab-
erravit, revertamur.

V.

Theodosio Olybrio et Probino *VV. CC. A. C. 395.*
mortuo, divisoque inter Arcadium et Honorium im-
perio, Galla Placidia cum Honorio in Italiam ve-
nit (t), Mediolanique ad annum usque 402. *Arca-*
dio

(s) Baronius in *Annal. Ecclesiast. A. C. 390. n. 75.* Gal-
liam, refert A. C. 390. diem obiisse supremum, atque adeo
ab Arcadio sepultam fuisse, nec dubitat Marcellinum huic
sententiae patrōnum dare. Verum in hoc annalium conditore
ne vestigium quidem hujus rei apparet. Id certe in dubium
vocari nequit, Gallam adhuc A. C. 392. quo Valentinianus
Aug. Arbogastis factione periit, vixisse. Zosimus enim *Lib.*
IV. c. 55. postquam de Valentiniani morte exposuit, in hunc
modum pergit: Τούτων τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ συναγγελέν-
των, συνετάραξεν ἡ τούτου γαμετὴ Γάλλα τὰ βασίλεια,
τὸν ἀδελφὸν ὀλοφυρόμενη. *His Theodosio Principi renuntiatis*
conjugis ejus Galla, fratrem deplorans, aulam universam con-
turbat. Ac reddidit demum A. C. debitum naturae, quo
Theodosius cum exercitu adversus Eugenium tyrannum ten-
debat, teste eodem Zosimo, loco jam supra laudato, *Lib. IV.*
c. 57. Ἦδη δὲ αὐτῷ πρὸς τὴν ἔξοδον ἐπειγομένῳ, συμβέβηκε
Γάλλαν τὴν γαμετὴν ἐν ταῖς ὁδοῖσιν αὐταῖς τελευτῆσαι,
σὺν τῷ βρέφει καὶ τὸν βίον ἀποδεμένην. *Cum jam ad pro-*
fectionem properaret, contigit Gallam uxorem ejus parturien-
tem mori, infantis onere cum vita deposito.

(t) Cedrenus *Annal. p. 327. Ed. Paris. et p. 258. Ed.*
Venet. Καταλείψας τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, Ἀρκάδιον μὲν τὸν
πρεσ-

dio et Honorio V. Coss. permansit, quo frater Ravennae sedem constituit, uti legibus Codicis Theodosiani (u) comprobatur. Placidia vero, Cedreno (x) teste, Romae sibi lares figendos existimavit. Iam quidem vita Gallae Placidiae per omnes fastos nobis esset persequenda. At enim vero sive tenebra aetate, in qua nihil magnopere egit memoria digni, sive monumentorum naufragio, quod vix tabulae quaedam evasere, accidit, ut inde a primis ejus incunabulis usque ad A. C. 400 Stilichone et Aureliano Coss. dicere vix quicquam habeamus. Hoc enim anno Eucherius, filius Stilichonis, cum sibi nubilis esset visa, nuptias ejus ambivit. Neque ille, quem Stilicho lau-

πρεσβύτερον τῆς ἐξουσίας, Ὁνῳρίον δὲ τῶν Ἑσπερίων σὺν Πλακιδίᾳ. Duobus filiis relicto, quorum majorem Arcadium Orienti praefecit, Honorium cum Placidia Occidenti. Jam supra causam attigimus, quae quidem impedimento videtur fuisse, quominus Placidia Constantinopoli apud Arcadium relinqueretur. Ille enim novercam Gallam, e Palatio ejecerat, cumque matre procul dubio filiam. Hinc cum Theodosius iniqua valetudine conflictatus, in Italia de dividendo imperio cogitaret, Placidiam cum Honorio ad se evocavit, voluitque eam, tum octo fere natam annos, apud Honorium educari.

(u) Consule Chronologiam Cod. Theodos. ab an. 395. ad an. 402. Claudianum in VI. Honorii Cos. Ant. Pagium in Critica ad A. C. 402. n. 29.

(x) Cedrenus p. cit. Καὶ ὁ μὲν Ὁνῳρίος ἔσχε τὰ βασιλεία εἰς Παβένναν, Πλακιδία δὲ ἡ θυγάτηρ Γρατιανῶ (Legē Θεοδοσίου, ut supra emendavimus) ἐν τῇ Ρώμῃ. Ac Honorius quidem Ravennae regiam suam constituit, Placidia autem Gratiani (Theodosii) filia Romae.

laudum suarum praeconem invenit, Claudianus, hoc nosmet ignorare voluit. Namque *Libro II. de Laudibus Stilichonis v. 354 — 362* pleniore canit ore:

- - - *Venus hic innecta columbis,*
Tertia regali iungit connubia nexu,
Pennatique nurum circumstipantur amores,
Progenitam Augustis, Augustorumque sororem.
Eucherius timido jam flamea sublevat ore
Virginis: arridet laeto Thermantia fratri.
Nam domus haec utraque petit diademata sexu,
Reginasque parit, Reginarumque maritos.

Hos enim versus ad Placidiam pertinere, (y) patet cui-

(y) Eisdem versus laudavit, praecipuum illud Lipsiae suae ornamentum, Ioann. Iac. Mascovius in limato politoque opere *de Rebus Gestis Germanorum Part. I. p. 352.* Stilichonem vero A. C. 400, quo primum Consul prodit, Eucherio nuptias conciliare voluisse, cogitur ex eodem *Claudianus ibid. v. 244.*

Cur nondum legitur fastis? Cur pagina tantum
Nescit adhuc nomen, quod jam numerare decebat.

quae quidem verba satis aperte primum Consulatum designant, *V. 190.* Poeta Stilichonem ob debellatum Gildonem laudibus ornat:

- - *Poeni cumulant laudes, quod rura tyranno*
Libera possideant.

Et v. 258. Roma, quam loquentem finxit, se jam superiore anno 399. Stilichonis Consulatum sperasse dicit:

univis paulo acutiori. Ac vidit hoc, qui vidit plurimum, Caspar Barthius, cujus in Claudianum annotationibus nihil nobis debet esse commendatius. Sed tantas has tamque molles cogitationes, quibus Eucherius spes alebat suas, tempestas de improvviso exorta vehementer conturbavit. Cum enim Stilicho se familiamque suam dolo malo efferre altius auderet, mirandum in modum se suaque omnia perditum ivit. Igitur et ipse Eucherius, qui se in futuro Placidiae matrimonio magnifice circumspiciebat, tantum a nuptiis, quas appetierat, abfuit, ut potius Romae; paullo post Patris caedem, *Basso et Philippo Coss. A. C. 408.* obierit mortem, tam suo, quam patris; nefario conatu dignam (z). Atque hoc quidem tem-

*Sperabam nullas trabeis, Gildone perempto,
Nasci posse moras.*

Gildo enim A. C. 398: interijt. Confer *Chronicon Codic. Theodos.* ad h. a. et *Commentarium ad L. 7. de metatis*. Item (Idem) Poëta nuptiarum mentionem injecit earum, quas Honorius cum Maria, Stilichonis filia, celebravit, quaeque in A. C. 398: incidunt, probante Caesare Baronio in *Annal.* ad h. a. n. 37. Ita enim v. 74. laudat Stilichonem,

*Hinc fuit, ut primos in conjuge disceret ignes
Ordinque virum non luxuriante juventa;
Sed cum lege tori, casto cum foedere vellet*

¶ 342. Mariae puerperium optat:

*Et sacri Mariae partus Lucina dolores
Solatur. Residet fulgente puerpera lecto.*

(*) L. 22. *Cod. Theodos. de bon. proscripctor.* Zosimus

pore, quantum Placidia auctoritatis esset, illustri cognitum est argumento. Nam cum Alaricus, Rex Gothorum, Serenae, Stilichonis conjugis accitu, Romam pervenisse crederetur, nec barbari hominis conatus facilius reprimi videretur posse, quam illa e medio sublata, a qua urbem sibi proditum iri sperabat: Senatus, Placidia in consilium adhibita, nihil prius faciundum putavit, quam ut Serenae gula laqueo frangeretur (a).

VI.

Lib. V. c. 35. 37. Olympiodorus Eclog. Histor. p. 145. Tom. I. Scriptor. Rer. Byzant. ed. Venet. Rutilius Numatianus Itinerar. Lib. II. n. 41 seqq. Sozomenus Lib. IX. c. 4. Orosius Lib. VII. c. 35. 38. Philostorgius Lib. XII. p. 544. ed. Reading. Paulus Diaconus Lib. XIII. p. 91. 92. Tom. I. Scriptor Rer. Italic. Muratorii. Iornandes de Regnorum Successione p. 238. ibidem: et Scriptores medii aevi Hermannus Contractus in Chronico p. 154. Sigebertus Gemblacensis in Chronographia p. 704. Huldericus Mutius in Chronico Lib. IV. p. 640. inter Pistorii Nidani Scriptor. Rer. Germanic. Adde et recentiores Caesar. Baronium in Annal. Ecclesiast. A. C. 408 et 409. Anton. Pagium in Critic. ad A. C. 408. n. 6. et ad an. 409. n. 2. Iacob. Gothofredum in Chronico Cod. Theodos. an. cit. et Commentar. ad L. 22. bon. proscripser. et L. 1. de lib. et itiner. custod.

(a) Zosimus *Lib. V. c. 38. Ἐδόκει τῇ γερονσίᾳ πᾶσιν καὶ Πλακιδίᾳ, τῇ ὁμομητρίᾳ* (lege ὁμοπατρίᾳ, uti supra docuimus) τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, Σερήναν ἀναireθῆναι, τῶν περιεστώτων κακῶν ὄσων αἰτίαν. *Censuit Senatus universus et Placidia, Principis germana Soror, Serenam esse necandam, quae praesentium malorum auctor existeret. Eadem plana refert Olympiodorus p. 146. Consuli praeterea meren-*

VI.

Sed hae res, quae non nimis strenuo languorem attulissent, Alaricum mirifice acuerunt. Itaque tam acri

tur Carolus Sigonius *de Occidentali Imperio Lib. X. p. 175.*
Tillemont *Histoire des Empereurs pag. 1218. Tom. V. et III.*
Mascovius *in Rebus gestis Germanorum Part. I. p. 355.* Erat Serena Theodosii M. neptis ex fratre Honorio et in tantam se patrum benevolentiam blanditiis immerserat, ut in filiam ab eo adoptata, Stilichoni, Vandalo, in matrimonium daretur, eo certe consilio, ut homo ille, toga sagoque clarissimus, in cura Arcadii Honoriique aliquando suscipienda, uti propinquum decebat, integre incorrupteque versaretur. Videatur saepius laudatus Olympiodorus et Zosimus *l. c.* sed, age, iis, quae diximus, tabula genealogica lucem affundamus:

Theodosius, Comes.

sub Valentiniano M. de quo

Ammianus Marcellinus Lib.

XXVII. XXVIII. XXIX.

Theodosius, Aug.

Honorius

Arcadius. Honorius

Thermantia et Serena, Uxor nupsit Duci, Stilichonis

e Flaccilla

nobis qui

Galla Placidia

dem ignoto. Eucherius filius

e Galla.

Claudianus cum patre truci-

de Laudiciatur. Ma-

bus Serenae ria et Thermantia, quae

v. 184.

Honorio Aug.

nupsere. Maria mature, sed anno incerto obiit. Thermantia

acri Romam obsidione pressit, ut, quae antea tanquam victrix terrarum vigerat, jam huic barbaro tyranno *Honorio VIII. et Theodosia III. Coss. A. C. 409.* succumbere sit coacta. In qua quidem oppugnatione cum plurima sint commemoranda, tum illud non postremum, quod Alaricus Gallam Placidiam (b) obsidis loco secum reducendam putavit.

Sum.

post patris interfectionem Augustali depulsa solio, matrique remissa est. Zosimus L. V. c. 35. A. C. demum 315. esse desuit, teste Chronic. Paschalis Auctore. Confer Ant. Pagium ad h. a. et du Fresnium in *Famil. Byzant. p. 60. 61. ed. Venet.* Serena etsi nihil monstri Zosimo Lib. V. c. 38. aluisse videtur, tamen poenas luisse meritissimas censet, propterea, quod Romam cum Theodosio ingressa, gentium profanarum religionem jocum fecisset risuinque, nec dubitasset, mundum Deae Rheae collo abreptum, suo circumjicere. Adjungit iste Deorum cultor; *ὕπερχε δὲ τῇ ἀρχόνῃ τὸν τράχηλον, ὃ τὸν τῆς θεοῦ κέσμον ἔτυχε περιδεῖσα.* Laqueo cervices illas praeibit elidendas, quibus Divae mundum injece-
rat.

(b) Zosimus Lib. VI. c. 12. *Καὶ ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφὴ, Πλακιδία παρ' αὐτῆς, δούρου μὲν τρόπον τινὰ τάξιν ἔπέρχουσα, πάσης δὲ ἀπολαύουσα τιμῆς καὶ βασιλικῆς θεραπείας.* Placidia quoque, Soror Imperatoris, cum Alarico erat, vicem illa quidem obsidis modo quodam implens, ita tamen, ut omni honore cultuque regio frueretur. Olympiodorus p. 145. Paullus Orosius Lib. VII. c. 40. Socrates Lib. VII. c. 10. Sozomenus Lib. IX. c. 6. Procopius de *Bello Vandalico* Lib. I. c. 2. Iornandes de *Regnorum Succession.* p. 238. *Ton. I. S. R. I.* Prosper Aquitanus, Idatius et Marcellinus in *Chronicis.* Paullus Diaconus Lib. XIII. p. 91. 92. Et Scriptores recentiores, Marianus Scorus in *Chronico apud*

Pi.

Sumpserat ille quidem magnos sibi spiritus, magnam arrogantiam, eratque omnino talis, qualem tam effrenatarum gentium ducem esse oportebat: at in Placidiae decore conservando tam caste est, tamque integre versatus, ut, vel moratarum reges nationum, exemplum inde capere posse viderentur. Theophanes quidem, Placidiam tum impuberem adhuc fuisse, dicit (c). Sed nos profecto non sumus ii, quibus haec persuadere posset. Ac primum quidem tempo-

Pistorium Nidanum Tom. I. p. 604. Gottfridus Viterbiensis in *Chronico* apud eundem *Pistorium* Tom. II. p. 277. Huldricus Mutius in *Chronico Germanico* ibidem p. 641. Caesar Baronius in *Annal.* ad A. C. 410. quem urbis direptionem ad A. C. 410. referentem meliora edocuit Anton. Pagius in *Critica ad an. eund.* Adde *Chronicon Hist. Codic. Theodos.* Ceterum, quibus Roma artibus a Wisigothis capta sit, quasve conditiones Honorius accipere coactus, latius referre, nihil ad hunc locum, et, si ad hunc locum, nihil ad institutum nostrum.

(c) Theophanes in *Chronographia* p. 65. ed. Paris. et p. 52. ed. Venet. ὁ Ἀλάρικος πάντα τὰ χρήματα τοῦ παλατίου λαβὼν, καὶ τὴν ἀδελφὴν Ὀνωρίου ἀπὸ πατρὸς Πλακιδίου μικρὴν οὖσαν παρβένον, πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔθνος ἀπήλασε εἰς τὰς Γαλλίας. Alaricus direpta tota Palatii suppellectile et Placidia Honorii ex patre sorore, virgine impubere, ad proprios Lares et gentem in Gallias recessit. Sed quanto errore Theophanes in personis, locisque et temporibus definiendis non raro ducatur, demonstrarunt in animadversionibus suis reconditae viri doctrinae, Iacobus Goar et Franciscus Combesisius. Eodem, quo Theophanes, errore et Ioannes Malala lapsus est *Chronograph. Part. II. p. 18. ed. Venet.*

rum rationibus sententiae distrahuntur. Nam Placidia, calculum si accuratius subducas, annos jam tum compleverat viginti, idoneaque multo ante A. C. 400 fuerat Eucherio visa, quam in matrimonium peteret ambitiose. Denique vel hoc omnes Theophanis narrationi nervos elidit, quod Senatus Romanus in occidenda Serena nihil ante admisit, quam cuncta Placidia rata habuisset; nisi quis amplissimum ordinem tam parum sibi arbitretur constitisse, ut ab impubere adeo puella, nec dum iudicii intelligentis, consilium petendum fuisset.

V I I.

Alarius igitur, Roma relicta, per Campaniam Bruttiosque transit, utque Ataulphus, affinis suus, animum ad Placidiam ducendam appelleret, sua auctoritate perfecit (d). Dum vero hic, quid ageret, deliberaret, Varano Cos. A. C. 410. (e) morte im-

(d) Marcellinus in *Chronico*: Alarius Placidiam Ataulpho propinquo suo tradidit uxorem, Paul. Orosius *Lib. VII. c. 40.* Iornandes *de Rebus Geticis c. XXXI.* et, qui hunc totidem fere verbis exscripsit, Paulus Diaconus *Lib. XIII. p. 92. Tom. I. Scriptor. Rer. Italic. Muratorii* ipsum Ataulphum Placidiam Romae cepisse tradunt. Cum vero satis inter omnes constet, Ataulphum denum, post Romam oppugnatam, suas copias cum Alarici conjunxisse, nihil his Triumviris potest esse incertum. Interim Iornandes alio *Libro de Regnorum Success. p. 238.* adeo non sibi constat, ut tradat consentientia cum narratione Marcellini.

(e) Sunt, qui Alarici mortem perperam cum Baronio in

An-

natura omnia sunt disturbata. Gothi vero, comitiis suffi-
cundo regi habitis, cui Alarici partes deferrent, digniorem Ataulpho invenerunt (f) neminem. Qui quidem, uti Placidia maxime et formae et ingenii cultu commendabatur, ita cupidissime sibi illam despondebat. Hoc loco non alienum videtur, quanta vis providentiae divinae sit, docere. Nam nisi Placidiae blandimenta ad Ataulphi ingenium preces efficacissimae fuissent, ille Romam, mitius habitam ab Alarico, incredibili quadam defendae urbis libidine incensus, funditus eversum ivisset. Jam profecto in eo erat, ut e Calabria Romam versus contenderet, eamque oppugnatam non, ut Alaricus, rursus relinqueret, sed captam perpetuo occuparet (g). At

Pla-

Annal. ad A. C. 411. referunt. Sed Isidorus in Chronico prodit, Alaricum vicesimo octavo anno regni et anno Imperii Honorii sexto decimo mortuum esse, quod sane tempus incidit in A. C. 410. Anton. Pagius in Critica ad A. C. 411. n. 2.

(f) Sozomenus *Lib. IX. c. 8.* Philostorgius *Lib. XII. n. 4. p. 545. ed. Reading.* Olympiodorus *p. 146. ed. Venet.*

(g) Orosius *Lib. VII. c. 43.* Ataulphus, cum esset animo, viribus, ingenioque nimius, referre solitus est, se imprimis ardentem inhiasse, ut oblitterato Romano nomine, Romanum omne solum, Gothorum imperium et faceret et vocaret; essetque Gothia, quod Romania fuisset, fieretque nunc Ataulphus, quod quondam Caesar Augustus. - - Iam abstinere a bello et inhiare paci nitebatur, praecipue Placidiae, uxoris suae, feminae sane ingenio acerrimae, et religionis satis probatae, ad omnia bonarum ordinationum opera persuasus et consilio temperatus. Paullus Diaconus *Lib. XIII. pag. 92.*

Placidia, ne quidquam horum perficeretur, unice obstitit. Nam et acriori, quod nactus erat ingenio hominis animum alio flectebat, et severos de illa re sermones tanta suavitate condiebat, ut, quamlibet huc dum ferocitate exultans, ab insita sibi pertinacia desisteret, Romanorumque amicitiam sibi cuperet conciliatam. Hic si quis tantum Placidiam praeclare de Italia meritam dicat, minore, quam debebat, eam laude extollit, cum illa potius fuerit immanitatis expultrix, inventrixque legum, pacis item quietisque effectrix, magistra denique vitae, tum Ataulphi ipsius, tum omnium Gothorum.

VIII.

Sed quominus Ataulphi Honoriique res ex Placidiae sententia ad otium deducerentur, unus omnium Constantius, de quo deinceps plura dicemus, maxime impedivit. Qui cum ipse Placidiae amore deperiret, eamque sibi desponderi optaret, nullo pacto ferendum putavit, ut femina tot ac tantis decoribus tam clare exsplendescens, tyranno, eique barbaro, relin-

Placidia multo Reipubl. commoda fuit. Nam ad hoc mariti animum acerrimo ingenio subtilibusque blandimentis inflexit, ut ultro a Romanis pacem peteret. In eo tamen errat Paulus Diaconus una cum Iornande de Rebus Get. c. XXXI. quod Ataulphum Romam revertisse, locustarumque more cuncta erasisse, existimat. Sed hic tu adeas velim Tillemontium T. V. p. 1273. et Illustr. Mascovium in Hist. Germ. Tom. I. Lib. VIII. §. 29. not. 6.

queretur (h). At Ataulphus tum demum se Placidiam redditurum dixit (i), cum tantum sibi annonae suppeditaretur, quantum ad exercitum suum alendum sustentandumque videretur esse satis. Verum haec alio spectabant, atque videri volebant. Nam cum ipse minime omnium ignoraret, quam esset Italia duritate belli exhausta, quamque ne Honorius quidem, unde viveret, haberet: idoneam sibi occasionem nancisci visus est, Placidiam jure vindicandi. Sic cum transigerent partes, biennium interfluxit. At vero cum neque Honorius, quae promiserat, alimenta praeberet, neque Campania, Tuscia, Picenum, Samnium, Apulia et Calabria (k) quidquam frumenti amplius suppeditaret, Ataulphus, pace quamvis nondum stabilita, Galliam sibi A. C. 412 adeundam existimasti.

(h) Olympiodorus p. 148. Ἀταύλφος δὲ Πλακιδίαν ἀπαίτητο κατὰ σπουδὴν μάλιστα Κωνσταντίου, δὲ ὕστερον αὐτῇ καὶ εἰς γάμους ἔζευξεν. *Postulatum est ab Ataulpho, studio maxime Constantii, ejus qui illam postea uxorem duxit, ut Placidiam redderet.*

(i) Olympiodorus l. c. Ἀταύλφος ἀπαιτούμενος Πλακιδίαν, ἀνταπῆται τὸν ἐρισθέντα σίτον· ἀπὸρων δ' ὄντων τῶν ἐποσχομένων εἰς τὸ δοῦναι, οὐδὲν δὲ ἤττεν ὁμολογούντων, εἰ λάβοιεν, Πλακιδίαν παραιοσχεῖν. Καὶ ὁ βάρβαρος τὰ ὅμοια ἐπεκρίνετο. *Ataulphus, cum Placidia repeteretur, frumentum vicissim ipse promissum petiit. Cujus conferendi, etsi qui promiserant, copiam nullam haberent, nihilo tamen secius consentiunt, si Placidiam reciperent, acceptarum. Ad quae simili fere et ipse Barbarus simulatione utebatur.*

(k) Consule L. 7. Codic. Theodosian. de indulgent. debitor. ibique Iac. Gothofredum.

stimavit (1). Huc ut pervenit, summa ope nisus est, ut Honorium ad aequas adigeret pacis conditiones. Quas quo facillius obtineret, cum Iovino, qui Moguntiae tyranni personam sibi auctoritatemque sumserat, vires suas conjunxit. Sed cum iste haud satisfaceret expectationi de se concitatae, neque omnibus modis Ataulphi rebus consultum iret: factum est singulari Dardani (m), Praefecti Praetorio Galliarum, prudentia, ut Gothi a societate Iovini dividerentur, pacemque cum Honorio, *Lucio et Heracliano Coss. A. C. 413.* inirent (n).

I X.

Sed Constantii erga Placidiam amor altius egerat radices, quam ut labefactari ullo tempore potuisset.

Cum

(1) Prosper Aquitanus in *Chronico h. a. Gothii rege Ataulpho Gallias ingressi.* Cassiodor. in *Chronico h. a. His Coss. Gothi Rege Ataulpho Gallias intraverunt.* Hoc igitur anno primum Wisigothi regnum in Gallia suum constituisse dicendi sunt. Anton. Pagius in *Critica h. a. n. 20.*

(m) Olympiodorus p. 147. ed. Venet. Ἀτάουλφος παρὰ-
γίνεται ἔμμε τῷ πλῆθει πρὸς Ἰωβίνον. Ataulphus cum copiis
se confert ad Iovinum. Prosper Aquitanus in *Chronico ad
annum Honorii 19: Iovinus tyrannidem post Constantinum in-
vadit. Industria viri strenui, qui solus tyranno non cessit,
Dardani, Ataulphus, a societate Iovini avellitur. Vid. Pros-
opographia Cod. Theodos. voce Dardanus.*

(n) Olympiodorus, p. 149. tradit, iusjurandum a legatis
Ataulphi praestitum, ipsumque Iovinum a Gothis obsessum,
captum, et ad Dardanum missum fuisse. Itaque de pace inita
nemo dubitabit, quamvis ea diuturna non fuerit.

Cum igitur Ataulphus in eo esse perhiberetur, ut
connubium cum Placidia concelebraret: ille, ut qui
maxime et summa contentione solent, Principem re-
poscendam duxit. At Ataulphus repetenti eas praec-
texuit conditiones, quae neque Constantio, neque
Honorio ipsi tolerabiles videbantur (o). Tali mo-
do Ataulphus Constantio et Constante Coss. A. C. 414.
Candidiano nuptiarum conciliatore, Placidiam uxorem
Narbonae accepit (p). Diem igitur Mensis Ianuar.

(o) Olympiodorus p. 149. ed. Venet. Ὅτι Ἀδαουλφὸς τὸν
ἐγγάμιον μελετῶν Πλακιδίαν Κωνσταντίῳ ταύτην ἀπαιτοῦντι,
βαρυτέρως προὔτεινεν αἰτήσεις, ἵνα διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν
αἰτήσεων, εὐλογον δόξῃ τὴν κατάσχασιν αὐτῆς ποιοικέναι.
Ataulphus de Placidiae nuptiis satagens, Constantio eam
postulanti graviores praetexit postulationes, ut si compos il-
larum non fieret, illa iuste retenta videretur. Philostorgius
Lib. XII. p. 545. ed. Reading. ubi Ataulphi nuptias exponit,
lacunis tam hiulus est, nulla ut ei medicina adhiberi posse
videatur. Nec erat, quod Henricus Valesius in illo supplendo
ingenio tantopere indulgeret. Verecundior fuit, nec sine
ratione, Iacobus Gothofredus.

(p) Idatius in Chronico anno Abrahami 2430. qui Ka-
lendis Octobris A. C. 313. inchoatur, Ataulphus, inquit,
apud Narbonam Placidiam duxit uxorem. Olympiodori nar-
rationibus de his nuptiis, quae p. 148. 149. ed. Venet. le-
guntur, nihil potest esse praestantius. Verum ob illud ipsum
longiores sunt, quam quae hic locum invenire possent. Recte
quidem atque ordine facit, cum diem nuptialem A. C. 414.
Constantio et Constante Cos. Narbonae agitatum refert fuisse.
Deteriora tradunt Iornandes de Reb. Geticis c. 31. et Paulus
Diaconus in fine Lib. XIII. p. 92. Tom. I. Script. Rer. Italicae.

ptiis dixerunt, in aedibus Ingenii cujusdam celebrandis. Sed juvat, nuptiarum ritus ex Olympiodoro referre paulo fusius, quo, qui mos apud illas gentes fuerit, lucide appareat. Placidia igitur, cum regio ornata cultu, in aula apprime splendida, locum occuparet digniorem, assedit illi Ataulphus, non minus a natura ad decus dignitatemque fictus, quam hoc ipso tempore laenae cujusdam ornamento fulgens. Jam vero Ataulphus, quantum sibi in Placidiae amore placeret, illustri prodidit documento. Nam cum pluris

Muratorii. Nam uterque Ataulphum dicit, in Foro Livii Placidiam in matrimonium duxisse. Sed pluris facio Idatii et Olympiodori auctoritatem, nisi quis Duumviros istos vel sponsalia in Italia celebrata putet respexisse, cujus Ill. Mascovio in mentem venit *Lib. VIII. Hist. Germanic. §. 36. n. 1.* Guiliel. Catellus *Rer. Occ. Lib. III. p. 453.* discrepantes scriptores ita sibi commode conciliasse visus est, si Ataulphum Placidiam A. C. 410. in Foro Aemelii sive Imolae duxisse quidem, at nuptiarum ceremonias ad A. C. 414. Narbonae peragendas, distulisse diceret. Sed nos quidem isto Gallo, si nihil certius affert, non aegre carebimus magistro. Conferantur viri eximii Anton. Pagius in *Critica ad A. C. 414. n. 2.* et du Fresnius in *Famil. Byzantin. p. 58. ed. Venet.* et Philippus Labbeus in *not. ad Olympiodorum.* Ex his patet, quantum Carolus Sigonius *de Regn. Occident. Lib. II. p. 184.* conjectura aberraverit, cum non tam diem nuptialem apud Forum Cornelium agitatam, quamquam hunc quoque, quam ipsum Honorium ad illas honestandas Ravenna invitatum esse, tradit. Si quis vero Candidianum, nuptiarum conciliatorem, propius nosse velit, illi, credo, satisfaciēt Henricus Norisius in *Historia Pelagiana p. 97.*

rebus lautissimisque donis sponsam cumulavit, tum maxime quinquaginta pueros vestimentis nitide decoratos, liberaliter muneri dedit. Quod quidem donum auxit mirifice lapillorum aurique haud exigua vis. Nec, dum traderetur, caruit decore. Juvenes enim illi aptissime in discis dona concinnaverant, quos utraque gestantes manu, Placidiae offerebant. Cumque sponsus sponsaque thalamum ingrederentur, more institutoque majorum, juvenes ac virgines lectum circumstantes, scite festiveque cantabant, Attalo primum, deinde Rustacio, Phoebadio denique praeciente. Sic illis nuptiis tam barbari, quam Romani, gavisī vehementerque laetati sunt (q). Nec defuerunt eo tempore, qui tum maxime Danielis divinationem, qua *filia regis Austri Regi Aquiloni jungitur*, nullo tamen superstitute liberorum, facto comprobata, probe magis, quam acute, judicarent.

X.

Atausphus vero, ut Gottfridus Viterbiensis (r) et Ot-

(q) Idacius in *Chronico An. Abraham.* 2430. In quo prophetia Danielis putatur impleta, qui ait filiam Regis Austri sociandam Regi Aquilonis: nullo tamen ejus ex eo semine subsistente.

(r) In *Pantheo Part.* 16. p. 402. apud Pistorium Tom. II. Atausphus vero, rex Gothorum, amore uxoris suae Placidiae, quae erat soror Honorii Imp. a finibus Romanorum discedit, et in Gallia prope civitatem Norbonensem, ubi hodie Villa S. Aegidii dicitur in loco, qui usque hodie Palatium Gothorum dicitur, consedit supra Rhodanum fluvium.

Otto Frisingensis (s), scriptum reliquerunt, Heraclaeae, ibeo ad Rhodanum sito, regiam sibi constituit sedem, quam nomine Palatii Gothorum postea insignem fuisse scimus. Silvam etiam, quae hanc civitatem adjacet, in vetustis Monasterii S. Aegidii tabulis, silvam Gothicam, *la Selva Gothesca*, dicitur, prodit ille, quem paulo ante excitavimus, Guilielmus Castellus (t). Neque minus Jacobus Sponius (u), prae-

(s) *Chronica. Lib. IV. c. 21. apud Urstisium Tom. I. Sed Ataulphus amore uxoris Placidiae a finibus Romanorum secedit, ac in Gallias juxta provinciam Narbonensem, quam postmodum Vir Dei Aegidius inhabitans, metropoli ex nomine suo, ut villa S. Aegidii dicatur, dedit, in loco, qui usque hodie Palatium Gothorum vocatur, consedit.*

(t) *Vid. Histoire des Comtes de Tolose p. 5. Adde ejusdem Mémoires de l'Histoire du Languedoc p. 453. ubi relatum leges, Monasterium S. Gilles in chartis vetustis, quae Monasterii bibliothecis attinentur, Monasterium S. Aegidii in Valle Flaviana dici. Credit igitur vir doctus, Vallem Flavianam a Flavio, in quo cognomine Wisigothi Reges sibi magnopere placebant, nomen invenisse.*

(u) Confer, si placet, ejus *Miscellanea eruditae antiquitatis pag. 157. Eandem Inscriptionem, tabulae marmoreae incisam, quae prope monasterium S. Gilles inventa sit, laudat Petrus Gabriel in Serie Praesulum Megaloniensium p. 7. Ego tametsi non in dubium voco, quae Gottfridus Viterbiensis et Otto Frisingensis de Palatio Gothorum tradidere: tamen non possum non cum doctissimis Gallis, qui *Languedociae Historiam* nuper conscripserunt, falsitatis illam inscriptionem arguere. Adeas velim virorum optimorum disputationem p. 643. n. 46. quae quidem tam elegans idoneo harum rerum arbitro, Ill. Mascovio visa est, eam ut Observationibus ad Hist.*

Germ.

cae vir doctrinae, inscriptionem in lucem protraxit, qua, quae laudati scriptores de hoc Gothorum Palatio enarrarunt, confirmari egregie posse, sunt, qui arbitrantur. Sed, ecce, tibi illud marmor:

ATAVLPHO. FLAVIO.

POTENTISSIMO. REGI. REGUM.

RECTISSIMO.

VICTORI. VICTORVM. INVICTISSIMO.

VANDALICAE.

BARBARIÆ. DEPVLSORI. CAESAREAE.

PLACIDIAE.

ANIMAE. SVAE. DOMINIS. SVIS.

CLEMENTISSIMIS.

ANATILII. NARBONENSES. ARECOMICI.

OPTIMIS. PRINCIPIBVS. IN. PALATIO.

POSVERVNT.

OB. ELECTAM. A. SE. HERACLEAM. IN. REGIAE.

MAIESTATIS. SEDEM.

XI.

Germ. Tom. II. p. 78. totam insererèr. Ac primum quidem inter se homines apprime eruditi, Iac. Sponius l. c. Ioannes Harduinus in *Plin. Lib. III. c. 4.* et Bouche en *Histoire de Provence*, de loco, quo Inscriptio reperta dicitur, dissertiunt, quod quidem signum satis luculentum est, imposcerent aliquem hanc tabulam subiecisse. Deinde Flavii nomen nullis comprobatur monumentis, imo ex more Seculi Flavius Ataulphus, non Ataulphus Flavius scribendum fuisset. Denique pueriles verborum lusus: *Regum rectissimus Victorum invictissimus*, minutum quoddam et umbratium redolent in-

X I.

Sed Ataulphus uberrimum sibi ex nuptiis fructum cepisse visus est, cum Placidia exoptatissimum eodem anno filium eniteretur, cui quidem nomen ab Avo Theodosio M. haesit. Hunc quamquam uterque parentum magnopere sibi congratulabatur: tamen illa laetitia fuit minus diuturna. Nam paulo post, turbato naturae ordine, e vita migravit. Ipse Ataulphus cum filio suscepto lætans, cum Placidiae suavitate delinatus, pacis conservandae studio, si quisquam alius, ducebatur. At Constantius, qui nuptias celebratas graviter molesteque ferebat, id sibi negotii datum esse putavit, ut illo ipso anno Ataulphum bello persequeretur (x). Hic igitur bello laccessitus, Attalum,

genium, qualia eulunt superiora tempora. Ista vero *Caesarea Placidia* vel *Heracliteae* severitatis homini risum excuteret. Nam barbarus ille Inscriptionis auctor, quisquis deum fuerit, historiae lumine destitutus, vim ac potestatem, quam veteres verbo *Caesareae* subiecere, minime intellexit. Plura laudati viri suppeditant argumenta, ad auctoritatem harum tabularum infringendam, comparata.

(x) Olympiodorus p. 149. ed. Venet. ὅτι Ἀτάυλφος τεχθέντος αὐτοῦ ἐκ τῆς Πλακιδίας παιδὸς ὃ ἐπέθηκε κλήσιν Θεοδοσίον, πλέον ἡσπάζετο τὴν πρὸς Ῥωμαιοὺς Φιλίαν. Κωνσταντίου δὲ καὶ τῶν περὶ Κωνσταντίον ἀντιπραττόντων, ἔμενεν ὡπρακτος ἡ τοῦτου καὶ τῆς Πλακιδίας ὁρμή. Ataulphus, nato sibi e Placidia filio, cui Theodosio nomen dedit, Romanam amplius Rempublicam amare videbatur. Verum Constantio ejusque asseclis repugnantibus, ejus et uxoris Placidiae (pocis incundae) conatus frustra fuerunt.

lum, quem, tanquam inanis imperii simulacrum, secum ex Italia duxerat, ad insignia (y) Augustalia resumenda, incitavit. At Constantius cum copiis in Galliam profectus, Gothis fuit superior, et Ataulphum e Gallia in Hispaniam secedere coëgit, *Constantio et Constante Cons. A. C. 414 (z)*. Sequenti vero *A. C. 415. Honorio X. et Theodosio VI. Cons.* Ataulphus Barcinonae consedit, in qua civitate filium Theodosium sepeliendum (a) curavit. Ipse paulo post

(y) Prosper Aquitanus in *Chronico ad Consulatam Constantii et Constantis A. C. 414. Attalus*, inquit, *Gothorum consilio et praesidio tyrannidem resumit in Galliis. Adde Paulinum in Eucharistico v. 298.*

*Solis quippe Gothis fretus, (Attalus) male jam sibi notis,
Quos ad praesidium vitae praesentis habere
Non etiam imperii poterat, per se nihil ipsa
Aut opibus propriis, aut milite nixus.*

(z) Orosius *Lib. VII. c. 43.* Anno ab *V. C. MCLXVIII.* Constantius Comes Gothos Narbona expulit, atque abire in Hispaniam coegit. Hic annus *V. C.* ex computatione Capitolina incidit in Consulatam Constantii et Constantis *A. C. 414.* Consulatam Anton. Pagius in *Critica ad an. cit. n. 3.* Idatius in *Chronico ad an. Honor. XXII. l. e. A. C. 414.* Ataulphus, inquit, a Patricio Constantio pulsatus, ut relicta Narbona Hispanias peteret, per quendam Gothum apud Barcinonam inter familiares fabulas trucidatur.

(a) Olympiodorus et Idatius locis citatis, Franciscus Diago in *Historia Comitum Barcinonensium Hispanice conscripta Lib. I. c. 13. 35.* Ataulphum, existimat, Barcinonam tum sibi regiam sedem legisse, quod mihi quidem secus

post inter bellicos apparatus, fraude servi cujusdam, quem Dobbium vocant, interiit, coeli prius ruinam, quam tale quid praecipiens cogitatione, quippe equos suos de more in stabulo dicitur contemplatus (*b*). Hinc satis apposite Carolus Sigonius (*c*) eum propterea a Gothis occisum judicat, quod Placidiae voluntati obsecutus, plus, quam par erat, pacis studia coluisset.

XII.

videretur. Certe observavit inde, quid Constantius adversus se moliretur.

(*b*) Prosper Aquitanus in *Chronico* Honorio X. et Theodos. VI. Coss. A. C. 415. *Ataulphus a quodam suorum vulneratus interiit*. Paullus Orosius *Lib. VII. c. 43. Ataulphus apud Barcinonem, Hispaniae urbem, dolo suorum, ut fertur, occisus est*. Olympiodorus p. 149. Ἐἴτα ἀναιρεῖται καὶ Ἀθάουλφος, (εἰς ἐπιτήρησιν τῶν οἰκείων ἵππων, ὡς εἰδιστο αὐτῷ, διατρίβων ἐν τῷ ἱππῶνι) ἀναιρεῖ δὲ αὐτὸν εἰς τῶν οἰκείων Ἰόττων Δόββιος τοῦνομα. Interficetur deinde et Ataulphus ipse (dum equos suos de more in stabulo contemplatur) a Gotho quodam ejus domestico, Dobbii nomine. Iornandes de *Rebus Geticis* servum istum Vernulfum vocat. Occubuit gladio perforato Vernulfi, de cujus solitus erat ridere statura. Auctor *Chronici Paschalis* ad A. C. 415. p. 246. caedem Honorio tribuit, ut adeo aliquis ab Constantio, qui scelus patraret, subornatus esse videatur.

(*c*) De *Regno Occidentali Lib. XI. p. 187.*

(*d*) Olympiodorus p. 149. Τελευτῶν δὲ Ἀθάουλφος προέταττε τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ ἀποδοῦναι Πλακιδίαν. Moriens Ataulphus fratri suo injunxit, Placidia ut Honorio redderetur.

XII.

Jam Ataulphus moriens animo praesagiebat, se extincto, Placidia, Gothis exosa, nihil infelicius futurum. Quare fratri suo, ut eam Honorio redderet, imperavit (*d*). Neque vano ille divinavit augurio. Nam Singerichus quidam non lege, sed partium studio ad regnum delatus, et Ataulphi liberos e priori conjugē susceptos interemit, et in Placidiam adeo ipsam rabie saeviit tanta, ut in pristini mariti contumeliam, una cum reliquis captivis, pedibus ante equum incedere sit coacta, idque omni illo spatio, quod est ab urbe ad duodecimum usque lapidem (*e*). Sed hoc teterrimum hominis monstrum terra non diu tulit. Septem enim dies cum furore esset debachatus, Gothorum ferro occubuit (*f*). Hunc in regno

EX-

(*e*) Olympiodorus *l. c.* Διάδοχος δὲ ὁ τοῦ Σάρου ἀδελφὸς Σιγγέριχος, σπουδῇ μᾶλλον καὶ δυναστείᾳ ἢ ἀκολουθίᾳ καὶ νόμῳ γίνεται - - Καὶ τὴν Πλακιδίαν εἰς ὕβριν Ἀδάουλου, ἐκ ποδὸς προηγέσθαι τοῦ ἵππου ἄμυ κ. τ. λ. *At qui successit Sari frater Singerichus, studio potius ac vi, quam successione ac lege creatus - - Atque ipsam Placidiam reginam, in Ataulphi scilicet contumeliam pedibus ante equum ambulare coegit etc.*

(*f*) Olympiodorus *l. c.* Ἐπεὶ δὲ ἡμέρας ἑξῆς, ἀναίρεται. Ἡγεμὼν δὲ τῶν Γότῶν Οὐαλίας καθίσταται. *Septem ille dies cum imperasset interemptus est, et Gothorum dux Vallia constituitur. Cum Singericho nihil fuerit ab humanitate alienum magis, nihilque atrocius, mirabile mihi videtur, illum ab Orosio Lib. VII. c. 43. Dei judicio ad pacem propensum dici.*

excipit Vallia, mitius a natura ingenium nactus. Quamquam enim initio transitum contra Honorium in Africam moliebatur, ac postea bellum terra gerendum (g) adornabat: a priori tamen copatu naufragio, a posteriore quidem Constantii virtute se depulsum sensit. Misit igitur, qui pacem hac facerent conditione, ut, annona recepta, Placidia redderetur (h). Constantius igitur, qui nunc tandem digito sibi coelum attigisse videbatur, e vestigio frum-

(g) Orosius *Lib. VII. c. 43.* *Deinde Vallia successit in regnum, ad hoc electus a Gothis ut pacem infringeret, ad hoc adornatus a Deo, ut pacem confirmaret.* - - - Placidiam Imperatoris sororem, honorifice apud se honesteque habitam, fratri reddidit. Iuvabit ipsum Orosium evolvisse, quippe qui haec omnia explicat fusius.

(h) Iornandes *de Rebus Geticis c. 32.* *Constantius ovans cum copia armatorum, et pene jam regio apparatu Hispanias petit. Cui Vallia Rex Gothorum non minori prociectu ad claustra Pyrenaei occurrit: ubi ab utraque parte legatione directa, ita convenit pacisci, ut Placidiam sororem principis redderet, suaeque solatia, Romanae Reipubl. ubi usus exigeret, non denegaret.* Philostorgius *Lib. XII. n. 4. p. 546.* *Ἐκ τούτου τὸ βάρβαρον πρὸς Ὀνώριον σπεύδεται, καὶ τὴν οὐκείαν ἑδελφὴν, καὶ τὸν Ἀτταλὸν τῷ βασιλεῖ παρατίθεται: αὐτοὶ, σιτήσεσι τε δεξιούμενες.* Ex inde barbari foedus cum Honorio percusserunt, et Placidiam sororem atque Attalum Imperatori Honoria tradiderunt, cum prius ipsi ab Imperatore annonas accepissent. De eadem annona data fidem facit Olympiodorus loco mox laudando. De obsidiis utrinque in fidem datis, quorum mentionem fecit Orosius, accurate disseruit Carolus Sigonius *de Occid. Imperio Lib. XI. p. 188.*

mentum, Euplutiumque (i) Magistrianum, qui foedus percuteret, transmisit. Idem et Placidiam Theodosio VII. et Palladio Coss. A. C. 416. ab exercitu mox ad Honorium (k) mittendam reduxit. Constantius

(i) Olympiodorus p. 150. Ὅτι Εὐπλούτιος ὁ μαγιστριανὸς πρὸς Οὐάλιον, ὃς τῶν Γότθων ἐχρημάτιζε, Φύλαρχος, ἀποστέλλεται, ἐφ' ᾧ σπονδὰς τε θέσθαι εἰρηνικὰς, καὶ ἀπολαβεῖν τὴν Πλακιδίαν. Euplutius Magistrianus ad Valliam, Gothorum praefectum, mittitur, qui pacis foedera iniret, Placidiamque reciperet.

(k) Prosper Aquitanus in Chronic. Theodos. VII. et Palladio Coss. A. C. 416. Placidiam, Theodosii Imperatoris filiam, quam Romae Gothi ceperant, quamque Ataulphus conjugem habuerat, Vallia, pacem Honorii expetens reddidit, ejusque nuptias promeretur Constantius. Cassiodor. in Chronicle. Iisdem Coss. His Coss. Gothi placati, Constantio Placidiam reddiderunt, cujus nuptias promeretur. Idem legitur apud Paulum Orosium Lib. VII. c. 43. Accedit tandem L. ult. Cod. Theodos. de infirmant. his, quae sub tyrann. inscripta Constantio Comiti et Patricio, dataque A. C. 416. Raven. Kalend. Mart. qua Honorius criminum gratiam facit iis, qui operas suas hostibus in depopulando voluerant esse adiutrices. Ergo jam ante Kalendas Martias pax cum Gothis constituta debet videri. Conf. Iacob. Gothofredus ad h. l. et Anton. Pagius in Critica ad A. C. 415. n. 25. Fabulam vero fictam sapit narratio Zonarae in Annal. Lib. XIII. p. 31. Tom. II. Oper. ed. Venet. itemque Malalae in Chronogr. Part. II. p. 18. Quorum uterque Placidiam perhibet, ab Alarico captam, traditamque Constantio cuidam Comiti custodiendam, qui, cum eam, invito Alarico, ad fratrem perduxerit, primum ad Senatoriam dignitatem, deinde ad affinis gradum, denique ad Augusti fastigium, adspiravit.

tius vero, cui campus obtigerat, in quo excurrere virtus spectarique posset, sequenti anno operae pretium tulit. Nam et Consul iterum designatus est, et Placidiae matrimonio decoratus.

XIII.

Jam vero, qualis quantusque vir fuerit ille Constantius, quam brevissime res patitur, nobis erit docendum. Constantius igitur Illyrius ex urbe Panaceso, sive, ut Philippus Labbeus (1) ad Olympiodorum suo periculo legi jubet, Naiso, jam inde a Theodosii M. temporibus stipendium meruit (m), tantamque Honorio virtutem probavit, ut A. C. 412. Magister militum, *L. ult. Cod. Theodos. de desertor.*
et

(1) Olympiodorus p. 152. Ὅτι Κωνσταντίος, Ἰλλύριος ἐν τῷ γένει, ἀπὸ Παναΐσου πόλεως τῆς Καδίας, καὶ πολλὰς στρατείας ἀπὸ τῶν Θεοδοσίου χρόνων διελθὼν, ὕστερον καὶ εἰς βασιλείαν ἀρχὴν ὑπέβη. Constantius genere Illyrius fuit e Panaceso, urbe Daciae, qui multis obitibus jam inde a Theodos. M. temporibus militiae muneribus, ad summum tandem imperii apicem evehctus est. De Naiso uberius disputavit et fusius is, quem laudavi, Philippus Labbeus in notis ad l. c. p. 204. et Petrus Wesselingius, Academiae Ultrajectinae, quin interiorum literarum lumen, verumque ornamentum p. 566. in exquisitissimis annotationibus, quibus *Itinerarium Hierosolymitanum*, optimo quoque applaudente, voluit esse locupletatum.

(m) Sozomenus *Lib. IX. c. 13. 14.* Prosper Aquitanus in *Chronico*, Theodos. *Aug. IV. Cos.* Idatius in *Chronico ad An. XVII. Honor. A. C. 411.*

et A. C. 414. Consul in Occidente crearetur (n). Cumque in bello Gothico multa fortiter animoseque fecisset, eodem anno, quo pacem cum Gothis factam esse diximus, et Comitiva et Patriciatus dignitate ab Honorio est ornatus. Sane harum titulum dignitatum praefert *Inscriptio Leg. ult. Cod. Theodos. de infirmendis his, quae sub tyrannis*. A. C. 417. iterum cum Honorio Aug. iniit consulatum, et hoc tandem tempore, Placidiam, tot expetitam votis, nuptiarum sibi foedere junxit (o). Quae quidem tantum abfuit, ut sibi in hoc sponso placeret, ut potius, quomodocunque poterat, repudiaret. Tandem, cum diu multumque recusaret, ipse eam frater, manu arreptam, Constantio eodem, quo Consulatum iniit, die, tradidit in manus (p). Anquirentibus

(n) Consulantur Anton. Pagius in *Critica h. a.* Petrus Relandus in *Fastis, Chronologia et Prosopographia Cod. Theodos.*

(o) Olympiodorus p. 151. "Οτι ὕπατος ὁ βασιλεὺς Ὀνώριος προσελθὼν τὸ ἐνδέκατον, καὶ σὺν αὐτῷ Κωνσταντίῳ τὸ δεύτερον, τὸν Πλακιδίῳ γάμον ἐπιτελοῦσιν. *Honorius Aug. XI. et Constantius II. Coss. creati, Placidiae nuptias conciliant.*

(p) Olympiodorus p. c. 'Εφ' ᾧ πολλὰ μὲν αὐτῇ ἀναμένουσα, Κωνσταντίον παρεσκεύασε κατὰ τῶν αὐτῆς ἐργίσεσθαι βεβαπόντων. Τέλος ἐν τῇ τῆς ὑπατείας ἡμέρᾳ, ἀπὸ χειρὸς ταυτὴν ὁ βασιλεὺς καὶ ἀδελφὸς Ὀνώριος ἔκουσαν λαβὼν, ἐγχειρίζει παραδίδους Κωνσταντίῳ. *Sed has ipsas nuptias cum vehementer detrectaret, effecit, ut ipsius famulis indignaretur Constantius. Tandem nihilominus ipso, quo consulatum iniit die, manu ipsam arreptam Honorius Imp. frater ejus invitam in manus Constantio dedit.*

vero nobis, quid esset, quod Placidia has nuptias tanta pertinacia detrectasset, duorum inprimis venit in mentem, quorum alterum ad Constantii formam, alterum ad Placidiae iracundiam videtur pertinere. Namque Constantii membra non tam apta compositione, quam Ataulphi, oculos movebant; cujus omnes partes inter se cum miro quodam decore consensisse perhibentur. Fuit enim Constantius truci minaque vultu, oculis justo majoribus, cervice sublata, verbo, parum amabilis sexui castiori, ut adeo Placidiae ancillae sub ejus adspectum aegre risum continerent (q). Neque injuriae, quibus Ataulphum Constantius affecerat, tam cito e Placidiae animo poterant effluere. Si enim in mentem revocabat, unum Constantium et pacem cum Honorio ineundam turbasse, et bello maritum graviore pressisse, et caedem denique, quod Gothorum animi exasperabantur, admaturasse, non potuit fieri, quin tantum non capitali eum odio persequeretur.

XIV.

Sed neque Placidia sua obstinatione vim humanitatis compressit. Nam illo ipso anno, quo nuptias ce-

le-

(q) Olympiodorus p. 148. formam Constantii satis graphice descripsit, belle, arbitrans, in eum convenire Euripidis illud: Πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος. Aliter hic sentit, neque injuria, Philippus Labbeus, nisi quis forte illud ἐπιφώνημα, cujus et ipsi huic viro erudito in mentem venit, ab Olympiodoro εἰρωνικῶς adjectum putet.

lebraverat, aut initio sequentis 418. Justam Gratam
Honoriam in lucem videtur edidisse (r). Constan-
tius

(r) Olympiodorus p. 151. Εἴτα καὶ παῖς αὐτοῖς τίηται, ἣν ἀνομάζουσιν 'Ουορίαν' καὶ ἕτερος πάλιν, ὃ κλήσιν ἔθεντο Οὐαλεντινιανός. Hinc nata iis filia est, quam Honoriam appellarunt: filius item, cui Valentiniani nomen datum. Cum vero Valentinianus A. C. 419. natus sit, ut mox probabimus: Honoria aut A. 417. aut initio 418. lucem aspexit. Integrum ejus nomen nobis servavit Agnellus *Lib. Pontifical. Part. I, in vita S. Ioannis, τοῦ Ἀγγελόπτου. Cap. 6. p. 68. Tom. II. Script. Rer. Ital. Muratorii*, ubi inscriptionem producit, in templo S. Ioannis Ravennae, Galla Placidia curante, collocatam: *sancto ac beatissimo Apostolo Ioanni Evangelistae Galla Placidia Augusta, cum filio suo Valentiniano Augusto, et filia sua Iusta Grata Honoria Augusta, liberationis periculo maris votum solvit.* Recte Benedictus Bachinius, qui commendatione nostra non eget, ad hunc locum observavit, Placidiam in una hac filia, geminarum aviarum, *Iustae* videlicet et *Gratae*, Gallae, matris suae, sororum, ex seniore Valentiniano progenitarum, memoriam conservare voluisse. Ianus etiam Gruterus in *Corpore Inscriptionum* MXLVIII. 1. idem hoc monumentum publici juris fecit, in quo id quidem inprimis singulare occurrit, quod Honoria titulo Augustae insignitur. Sed quamvis omnes Historici de hac taceant dignitate, bene tamen res habet. Nam Caesar Baronius e museo Laelii Pasqualini in *Annal. ad A. C. 454.* et ex eo Carol. du Fresnius in *Famil. Byzant. p. 54.* aureum protulerunt numisma, hoc titulo, DN IUST GRAT HONORIA PF AUG et in altera parte SALUS REIPUBLICAE, addito Christi monogrammate in corona quercea, et infra CONOB. Vidit et Henricus Norisius, uti ipse narrat in *Addendis ad Histor. Pelagianam p. 2.* aureum nummum in-

tius tum maxime, devictis, Valliae ope, Suevis, Alanis, Vandalis, amplissimos sibi triumphos parabat, et

ter numismata Illustriss. Comitis Ioan. de Lazara, qui altera parte iisdem literis, quo prior numus, altero vero Cruce coronata, signatus fuit. Ac nobis quidem credibile est, Honoriam hoc titulo Constantinopoli fuisse ornatam, quo Attilae furor mitigaretur. Refert enim Iornandes *de Regnorum successione* p. 239. ipsam flagrasse cupiditate nubendi, clamque ad Attilam, Hunnorum Regem misisse, qui ejus sibi amorem et nuptias adeo conciliarent. Interim vero, cum molis femina atque aetate fluxa amore sexus superioris debacharetur, allexit Eugenium, Procuratorem suum, ut muliebree decus, aegerrime hucusque a se conservatum, expugnaret. Neque enim consilia, Attilae sibi conciliandi, satis poterant celari. Cumque exirent ea in vulgus, a fratre Valentiniano, ne in Attilae manus veniret, A. C. 434. Constantinopolim missa est. Marcellinus in *Chronico*, Ariobindo et Aspare Coss. A. C. 434. *Honoriam, Imp. Valentiniani soror, ab Eugenio, procuratore suo, stuprata concepit, palatioque expulsa, Theodosio Principi de Italia transmissa est. Attilam enim contra Occidentalem rempubl. concitabat.* Idem plane testatur Iornandes l. c. Legimus apud Priscum Panitem in *excerptis Legation.* p. 27. *Tom. I. Script. Rer. Byzant.* Attilam, auditis iis, quae Honoriae acciderant, Legatos in Occidentem misisse, qui Honoriam, dum matrimonium cum Attila contrahere voluisset, nihil se indigni fecisse demonstrarent. Et certe, cum Attila A. C. 452. Italia longe lateque vastata, Romae immineret, refert Iornandes *de Rebus Geticis* c. 42. eum esse, legatis obviam missis, minitatum, graviora se in Italiam mala illaturum, nisi Honoriam sibi traderent, opumque illius portionem. Neque minus Auctor *Historiae Miscellae Lib. XV. p. 98. Tom. I. Script. Ital. Muratorii.* Attilam,

et Monaxio et Plinta Coss. A. C. 419. tradita Valliae Aquitania, Galliam omnem reddidit pacatiorem (s). Eodem anno, quo, fractis hostium opibus, domum revertit, singularem ex filio quo (t) eum Placidia

A.

iam, scribit, Honoriam, cum parte regni debita, postulasse. Consule praeterea Zonaram in *Annal.* Tom. II. p. 39. ed. Paris. et p. 31. ed. Venet. Theophanem in *Chronographia* p. 90. ed. Reg. et p. 72. ed. Venet. qui quidem eam perperam Honoriadem appellat. Hieronymum Rubeum in *historia Ravennatensi Lib. II. p. 100.* Anton. Pagium in *Critic. ad Annal. Baronii A. C. 435. n. 42.* Carolum du Fresnium in *Famil. Byzantin. p. 59. ed. Venet.* qui tamen in eo errat, quod Valentinianum Honoriam cum parte regni tradidisse dicit. Nec minore errore Prosper Aquitanus *ad A. C. 423.* Cassiodorus *ibid.* Cuspinianus et recentiores Dionysius Petavius et Ioan. Baptista Ricciolus ducuntur, qui utramque Placidiae prolem masculam dixerunt.

(s) Prosper Aquitanus in *Chronic. Monaxio et Plinta Coss. A. C. 419.* Constantius, inquit, pacem firmat cum Vallia, data eidem ad habitandum secunda Aquitania et quibusdam civitatibus confinium provinciarum. Quae omnia Idatius in *Chronic. Anno Honorii 24. i. e. A. C. 418.* exponit paulo largius.

(t) Olympiodori locum, ubi de Honoria disserendum erat, adscripsimus. Prosper Aquitanus in *Chronico, Honorio XII. et Theodos. VIII. Coss. Placidiae filius nascitur VI. Non. Iulias.* Theophanes in *Chronograph. ad an. XI. Theodosii, i. e. A. C. 418. p. 57. ed. Venet.* τῷ δὲ αὐτῷ ἔτι ἐγεννήθη Οὐαλεντινιανὸς ὁ υἱὸς Κωνσταντίου καὶ Γάλλας Πλακιδίως ἐν Παβέννῃ. Eodem anno Valentinianus patre Constantio et Galla Placidia Ravennae natus est. Sed paulo post, quasi correcturus se ipsum, eadem verba Anno sequenti 419. repetit,

A. C. 419. auxerat, laetitiam percepit. Hic postea
Valentiniani III. nomine regnum Occidentale admini-

stra-

tit. Marcellinus in *Chron. Monaxio et Plinta Coss. A. C.*
419. et Idatius eodem anno Valentinianum natum esse concen-
dunt, quibus nos quidem eo lubentius suffragamur, cum
Olympiodorus in fine fragmenti, Valentinianum septennem
Augustum dicat esse renunciatum. Factum vero illud est,
prope praeterlapso A. C. 425. Cogitur igitur ex his, ipsum
ante A. C. 419. natum non fuisse. Accedit aliud momen-
tum, neque id contemnendum. Idatius in Chronico, Valen-
tinianum aetatis suae XXXVI. necatum esse tradit. *Valenti-*
nianus A. C. 455. nefaria cecidit manu. Ergo anno demum
419 lucem aspexit. Diem ejus natalem ex Polemii Sylvii la-
terculo apud Bollandum in *Praefat. ad Vit. SS. Mens. Ianuar.*
stabilivit Anton. Pagius ad A. C. 418. n. 73. Ibi enim ad
VI. Non. Iulias legitur: *VI. Nonas Iulii Natalis genuinus*
Dn. Valentiniani. Parum tamen placet hic calculus Benedicti
Bachinio V. Cl. in *notis ad Agnelli Librum Pontifical. p. 74.*
Tom. II. Script. Rer. Italic. Muratorii, Prosperumque secu-
tus, statuit, Placidiam Kal. Ianuar. A. C. 417. Constantio
nubentem, decem et octo mensium spatio (tot enim inter-
cedunt inter praedictam diem et secundum Iul. sive VI. No-
nas Iulias 418. Valentiniani natalem) Honoriam primum, dein-
de Valentinianum parere potuisse. Cumque ille septimum
tum egisse annum Olympiodoro dicatur, cum primum Au-
gusti nomen usurpavit, A. nimirum C. 425. X. Kalend. No-
vembris. sive 23. Octobr. annum septimum completum aptius
intelligi apud Olympiodorum censet. Verum ipse Agnellus,
cujus tamen sententiam vir eruditissimus sibi defendendam
sumpsit, eo nos adigit, ut Olympiodorum annum septimum
minus completum in animo habuisse credamus. Ita enim
Agnellus *Libr. Pontifical. Part. I. in vita Ioannis τοῦ ἀγγε-*

stravit, nec est, quod quicquam de eo huc transferamus, cum plurimis monumentis sit ejus nomen celebratum. Tantis, vero, tot rebus gestis cum Constantius magis ac magis illustraretur, dignissimus Honorio visus est, qui Theodosio in Vicennalibus Consuli prodeunti A. C. 420. in Occidente Collega daretur (u). Ipse non minus, quam Placidia, plurimum illo tempore auctoritate apud Honorium valebat, quem etiam invitum eo adegit, ut A. D. 421, simul cum uxore Augustali honore, puerulus vero Valentinianus Nobilissimi titulo ornaretur (x). Sed cum

λάπτου Cap. V. scribit: *Valentinianus, cum his ternos annos et quatuor tempora anni essent, Divo Honorio, patruo suo, in imperium successit.* Agnelli vero imperii nomine Caesaream indicasse dignitatem, non item Augustale fastigium, Bachinius fortasse sibi soli persuasit, qui doctissimis alioquin observationibus, curaque paene anxia, scriptoris barbarie inquinatissimi, tenebras dispellit.

(u) Vide Antonium Pagium in *Critica ad h. a.* et Petrum Relandum in *Fastis*.

(x) Olympiodorus p. 151. ed. Venet. 'Ο δὲ Κωνσταντίος συμβασιλεύει 'Ονωρίῳ, αὐτοῦ μὲν χειροτονοῦντος, ἀλλὰ σχεδὸν ἄκοντος. Χειροτονεῖται δὲ καὶ ἡ Πλακιδία 'Αυγούστα, τοῦ τε ἰδίου ἀδελφοῦ καὶ τοῦ ἰδίου ἀνδρός, χειροτονησάντων. Εἶτα πέμπεται πρὸς Θεοδοσίῳ, ὃς ἀδελφίδος ὦν 'Ονωρίου, τῶν πρὸς ἑαυτῶν ἐβασίλευσεν, ἡ ἀνάρρησις μνησμένη τῆς Κωνσταντίας βασιλείας καὶ μένει ἀπαράδεκτος. Constantius vero Honorii in Augustali imperio collega fit, ab illo quidem ipso, sed paene repugnante, constitutus. Placidia quoque Augusta a fratre et marito dicta est. Dein autē Theodosium, qui fratre Honorii genitus Orientis partibus Au-

cum more institutoque majorum ejus imagines Constantinopolim mitterentur, a Theodosio minime sunt re-

gustus imperabat, de Constantii Imp. electione nuntius mittitur, minimeque receptus est. His fere consimilia enarrat Philostorgius Lib. XII. p. 550. Caesar Baronius in *Annal. ad A. C. 423.* Prosperum auctorem probans, Constantium eodem anno, quo Consul factus est, a Caesaris ad Augusti dignitatem putat aspirasse. Falso. Nam Constantius, quantum scimus, nunquam Caesaris nomen gessit, et anno tantum 421. idem et Augustus creatus est et decessit. Neque hic Idatius et Cassiodorus sunt audiendi. Quodsi A. C. 420. Augustus jam nuncupatus fuisset, leges, eo anno latae, procul dubio, ejus nomen praeferrent. Sed in Codice Theodosiano, si inscriptionem spectes, *Honorium* tantum et *Theodosium A. A.* deprehendes: sin subscriptionem, *Theodos. IX. et Constantio V. C. Coss.* Anno vero sequenti 421. quatuor occurrunt in Codice eodem Constitutiones, quarum inscriptio haec est: *Impp. Honorius et Theodosius et Constantius A. A. A.* Quod quidem luculento argumento est, illum hoc demum anno ad supremum illud fastigium pervenisse. Vide *Chronologiam Cod. Theodos.* Suffragatur nobis Theophanes in *Chronographia*, qui annum adeo et diem inaugurationis designat. Nam ad A. C. 413. secundum Computat. Alexandrinam, qui inchoatur Mense Septembr. A. C. 420. haec habet: *Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντῖος ὁ πατὴρ Οὐαλεντινιανοῦ ἐβασιλεύσεν πρὸ ἐξ εἰδῶν Φεβρουαρίου. Καὶ ἐσφάγη πρὸ τεσσάρων νόμων Σεπτεμβρίου. Hoc anno Constantius Valentiniani pater imperium obtinuit sexto Idus Februarias: quarto vero Nonas Septembris occisus est.* Ex his satis liquet Constantium VIII. die mensis Februar. 421, electum, jam II. die Mens. Septembr. factu fuisse functum. Igitur et Philostorgius, qui menses tantum sex ejus imperio tribuit, ultimum, tanquam

receptae. Quam quidem injuriam cum Constantius nullo modo ferendam putaret, sagum sumpsit, fortunamque belli statuit experiri (y). Sed vitae brevitatis vetuit spes tam longas inchoare. Namque moerore, quem inde hauriebat, quod imperium suscepisset, adeo affligebatur, ut septimo imperii sui mense Ravennae de vitae discederet statione (z). Hic etsi tristi truculentoque adspectu omnia omnibus minari videbatur: illa tamen aetas neminem tulit lepore et urbanitate conditorem. Nam tantum in conviviis sibi indulsit, ut, cum minimis, ad mensam ludentibus, certare, ne dedecori quidem sibi esse putaret. Neque quisquam eum vitae integritate, temperantia, moderatione anteivit. Quid autem de pecuniae despicientia commemorem? quae quidem in eo fuit tanta, ut, antequam Placidiam duceret, paene profunderet omnem (a). Sed cum uxor rei familiari diligenter

minutus absolutum, siluisse dicendus est. Constat porro ex Olympiodoro, Placidiam cum Constantio demum Augustae nomine esse salutatam. Anton. Pagius in *Critica ad Baronii Annales A. C. 420. n. 2. seq.* Tillemontius n. 46. ad *Vitam Honorii*.

(y) Videatur Olympiodorus et Philostorgius l. c. ad not. x.

(z) Idatius in *Chronico ad an. 27. Honorii. Constantius*, inquit, *Imperator, Ravennae moritur in suo tertio Consulat.* Prosper Aquitanus in *Chronico, Agricola et Eustathio Coss.* Constantium dicit animam efflasse.

(a) Olympiodorus p. 148. Ἦν δὲ Κωνσταντῖος ἐν μὲν ταῖς προόδῳ κατηφὲς καὶ σκυθρωπὸς - - ἐν δὲ δεύουσιν καὶ συμποσίῳις τερπνὸς καὶ πολιτικὸς, ὥς καὶ ἐρίζειν τοῖς φίλοις πολλάκις, παίζουσι πρὸ τῆς τραπέζης. *Erat ipse*

gentius servire institueret, adeo et ipse fervebat ferebaturque avaritia, ut plurimos per injuriam opibus exueret suis (b). Memoria vero Constantii duobus vetustis monumentis conservatur, quorum alterum in Italia Albingae, alterum in Germania propter Augustam Trevirorum est repertum. Albinga quidem, uti antiquitate, ita excellentia quadam alia, supra reliquas quondam eminebat civitates. Hunc ei honorem Constantius attribuit tum, cum in constituenda Liguria, a Gothis devastata, versaretur. De quo nos quidem dubitare non sinit carmen marmoreae tabulae incisum, quae olim prope Pontem Longum, ubi idem Constantius Centam fluvium conjunxerat, spectata, Ferdinandi Ughelli tempore, a quo in *Italia Sacra in Episcop. Albingaunensibus* p. 1261. Tom. IV. juris est publici facta, tanquam venerandae antiquitatis reliquiae, apud Comitem Octavium Costam, asservabatur. Versus autem, qui ad Constantium nostrum, non ad Constantini M. filium referri debent, hi sunt:

*Constanti virtus studium victoria nomen
Dum recipit Gallos constituit Ligures.
Moenibus ipse locum cinxit duxitque recentē
Fundamenta solo curaue parta dedit.
Cives tecta forum portus commercia portas
Conditor extractis aedibus instituit.*

Dum

Constantius cum prodiret, subtristi vultu ac tetrico . . . In coenis tamen atque symbolis, iucundus adeo civilisque fuit, ut et cum minimis interdum ad mensam ludentibus contenderet.

(b) Olympiodorus p. 152.

Dumque refert orbem me primam protulit urbem

Nec renuit titulos limina nostra loqui.

Et rabidos contra fluctus gentesque nefandas

Constanti manum nominis apposuit ().*

Alterum monumentum, quod e lapide Basilicae Paulinianae Treviris descriptum Christ. Browerus Annal. Trevirens. p. 283. in lucem protulit, hoc est:

H. IACET. FILIVS.

CONSTANTIUS. VIR.

CONSULARIS. COMES. ET.

MAGISTER. VTRIVSQUE.

MILITIAE. ATQUE. PATRICIVS.

ET. SECUNDO. CONSVL. ORDINARIVS.

Fleetwood in *Sylog. Inscript.* p. 378. edidit *Elius Constantius*. Aptè scienterque alii emendant, fastorum auctoritatem secuti, *Fl. Constantius*. Hunc lapidem ad Constantium pertinere nostrum, nihil dubitationis habet. Sed quisque paulo eruditior videt, maximam lapidis partem periisse. Nam illa, *hic jacet*, ad alium debent referri, cum Constantius, non in secundo sed post tertium Consulatum, quin acceptam Augusti dignitatem, de vita abierit.

DIS-

(*) [Versus hosce emendatus, quam antea, repetivimus ex ipso Ughelli Opere laud. T. IV. p. 911. Edit. 2^{ae}. Vene 1717. ubi tamen singulari mendo vs. 2 et 3 sic exstant:

Dum recipit Gallos cinxit constituit Ligures.

Maenibus ipse locum duxitque recenti

Manifestum vitium metri ratio satis probat: ibidem vs. 6 perperam editur *extractis*. Ceterum vs. ult. haud scio an rectius legatur *opposuit*.]

DISPUTATIO POSTERIOR
DE
GALLA PLACIDIA AUGUSTA,

quam, praeside

D. RUHNKENIO, PHIL. MAG.,

d. Decembris MDCCXLIII in
Academia Wittembergensi
publice sustinuit

CHRISTOPHORUS KLAERNER.

I.

Quam pulcre Galla Placidia fortunam vel secundam tulerit, vel, quod difficilius putatur, adversam, quibusque adeo artibus admirabilem sese praebuerit omni, quae futura est, posteritati, in priori commentatione satis dilucide satisque copiose, nisi amore mei decipior, memini me explicare. Quae etsi alicui illorum, qui ne nomen quidem Placidiae unquam sermone usurparunt, satis, et plus forte, quam satis, dicta videantur: tamen mihi non committendum putavi, ut quidquam illorum, quae ad Placidiae nomen illustrandum pertinerent, reliqui fecisse existimarer.

II.

Galla igitur Placidia, Constantio, marito, morte de medio sublato, quod reliquum erat vitae, apud Honorium sibi transigendum duxit. At ille, quod dicere fere pudet, tantum sibi in Placidiae amore indul-

dulsit, ut ardentius illam frequentiusque, ac fratrem decebat, osculando, perditis multis amare videretur. Sed idem ille amor, quamquam erat multo flagrantissimus, tamen brevi, ut fit, in summum evasit odium. Nam Spadusa, atque Elpidia, Placidiae nutrix, quae plurimum tum gratia poterat, Leonteo, Augustae curatore, auctoritatem adjuncte suam, tantos discordiae motus Ravennae excitarunt, ut res primum ad seditionem, deinde ad vim spectare videretur. Gothi certe, qui tum adhuc Placidiae causa omnia volebant, ut erant ingeniis turbulentis, cum Romanis identidem sunt digladiati (a). Nec desunt, quibus tum Placidia dicitur et insidias Honorio tetendisse et barbarorum copias, tanquam futuras sibi auxiliatrices, advocasse (b). Cum vero Honorius superior factus, principatum suum obtineret, Placidiam *Asclepiodoto et Mariniano Coss. A. C. 423.* una cum liberis Ravenna Constantinopolim ad Theodosium facessere jussit.

III.

Huc ut pervenit, aedes sibi in Regione X, quas *Verus Urbis Constantinopolitanae descriptio* Domum Placidiae appellat, habuit.

(a) Olympiodorus in *Eclogis Historiarum* p. 152, ed. Venet.

(b) Prosper Aquitanus in *Chronico An. Honorii XXXI.* Placidia, inquit, cum insidias fratri tenderet, deprehensa est, et Constantinopolim exilio delegata. Cassiodor, in *Chronico Asclepiodoto et Mariniano Coss.* His Coss. inquit, Placidia Aug. a fratre Honorio ob suspicionem invitatorum hostium, cum Honoria et Valentiniano, filiis, ad Orientem mittitur. Olympiodorus l. c.

Placidiae Aug. appellat, magnificas apprimeque lautas excitandas curavit (c). Quibus quidem illa nunquam fastigium imposuisset, nisi Bonifacius, Africae (d) Comes, qui multum ejus voluntati obsequabatur, quae ad cultum splendoremque pertinerent, suppeditasset. Eodem anno, cum Honorius debitum naturae redderet, Ioannes, Primicerius Notariorum, quem sibi, absente cum filio Placidia, opinionis errore finxerat principatum, stabiliendum putavit (e). Sed Theodosius II. Placidiae ejusque filio, qui-

(c) Auctor *Chronici Paschalis* p. 243. ed. Venet. et p. 304. ed. Paris. Καίτεται τὸν οἶκον τῆς Πλακιδίας. Hujus domus et Socrates *Lib. VI. c. 14.* mentionem injicit, et Nicephorus Callistus *Lib. XIII. c. 15.* Postea videtur Romanis Pontificibus concessa, in quam vel ipsi diverterent, si Constantinopolim adirent, vel, quos mitterent, Apocrisiarii; quod quidem accurate probat Carolus du Fresnius in *Constantinopoli Christiana Lib. II. c. 6.*

(d) Olympiodorus *l. c.* hunc inprimis Bonifacium a Placidia stetitisse, illique opes, ex Africae provinciis exactas, suffecisse refert. Imo Bonifacius A. C. 422. in Placidiae gratiam Africam videtur occupasse. Idatius enim in *Chronica ad An. XXVIII.* Honorii scribit: *Bonifacius palatium deserens Africam invadit.* Placidia enim sperabat, fore, ut, Africa a se occupata, frater in gratiam rediret. Verum, ne sic quidem, quod voluit, impetravit.

(e) Olympiodorus *l. c.* Marcellinus et Cassiodor. in *Chronicis*, Socrates *Lib. VII. c. 23.* Theophanes in *Chronographia* p. 58. ed. Venet. et p. 72. 73. ed. Paris. Renatus Profuturus Frigeridus apud Gregorium Turonensem *Lib. II. c. 8.* Philostorgius *Lib. XII. p. 550.* ed. Reading. Paullus Diaconus *Lib. XIV. p. 93.* Ioannem, quendam ex imperialibus scri-

quibuscunque rebus potuit, fuit adjumento. Itaque et ipsa et liberi A. C. 424. *Castino et Victore Coss.* iter in Occidentem cum exercitu instituerunt (f), iterumque, Theodosio auctore, Placidia, Augustae, Valentinianus, Nobilissimi nomen, assumpsit (g). Cum vero Thessalonicam accesserunt, Helion, officiorum Magister, Theodosii jussu, Valentinianum Caesarea veste ornavit, Ardaburio, Magistro militum, cum Aspare filio, et Candidiano aciem instruendis adversus Ioannem (h). Ardaburius vero, dum milites navibus in Italiam transportat, ipse vento adversum tenente, in tyranni manus compellitur. Interim Aspar, qui equestribus copiis praeerat, Placidiamque et Valentinianum secum ducebat, opinione citius Aquileiam occupavit. Nec minore felicitate in aliis urbibus capiendis usus est Candidianus. Iam igitur luctus, in quem et Augusta et Caesar ob Ardaburii captivitatem inciderant, victoria dispellebatur. Neque vero Aspar satis habuit, Aquileiam cepisse, sed statuit etiam, cum Ioanne praelio esse decernendum,

scriptoribus fuisse, scribit. Iornandes *de Regnorum Successione* p. 239. Tom. I. *Script. Rer. Ital. Muratorii.*

(f) Olympiodorus *saepius c. l.*

(g) Idem *l. c.* Placidia quidem A. C. 421. ut supra docuimus, ita Augustae, ut Valentinianus Nobilissimi titulo, erat insignita. At id sive insciente Theodosio, sive invito, factum dixerim. Quare hoc demum tempore ipse et matrem et filium tanto honore voluit esse ornatos.

(h) Socrates *Lib. VII. c. 24.* Olympiodorus *l. c.* Philostorgius *Lib. XII. p. 550. ed. cit.* Iacobus Gothofredus in *Commentario ad Leg. 47. Cod. Theodos. de Episcopis.*

dum. In quo quidem id longe laetissimum accidit, quod Ioannes ipse suorum perfidia Aspari traditus, ad Placidiam et Valentinianum Aquileiam ducebatur, ubi dextra primum manu, deinde capite est truncatus (1). Sic, Placidia et Valentinianus fracto ja-centique tyranno, Ravennam intrarunt. Helion ve-

(1) Olympiodorus *in fine operis*. Philostorgius *Lib. XII. p. 550. 551.* Socrates *Lib. VI. c. 23.* ejus tamen narratio non nihil anilis fabulae admixtum habet. Idarius *in Chronico*, Ioannes, inquit, a Ducibus Theodosii apud Ravennam primo anno invasae tyrannidis occiditur. Quae quidem longissime absunt a Philostorgii narratione, qui Ioannem Aquileiam ductum esse refert, ibique supplicio affectum. Neque veritati consentaneum puto, primo tyrannidis anno illum interiisse. Nam cum jam exeunte A. C. 423. tantos sibi spiritus sumsisset, A. demum C. 425. pretium tulit, arrogantia sua dignum. Vid. Antonius Pagius *in Critica in Baronii Annales ad A. C. 425. n. 4.* Procopius *de bello Vandalico Lib. I. c. 3.* ait: Ioannem, amputata manu, asello in circo Aquileiensi vectum, multasque indignitates ab histrionibus perpassum, sic demum vita privatum esse. Idem praeterea de Ioannis prudentia, humanitate, temperantia magnifice sentit, cujus postea vestigis institit Suidas in voce: Ἰωάννης. Sed in eo debet castigari, quod Ioannem per quinquennium dicit potestatem suam exercuisse. Antonius quidem Pagius, cum Suidas etiam de quinquennali taceat, hoc, velut quandam laciniam, ab inepta manu assutam putat. Verum culpam Procopii non praestaram. Nam paulo post pari modo hallucinatus, Ardarbarium, quem Asparis spatem dicere debuisset, Asparis filium appellat. Consule etiam Theophanem *in Chronographia p. 58. ed. Venet.* qui, quicquid de his rebus disserit, Socrati sublegit,

ro, officiorum Magister et Patricius, Romae Valentinianum, septennem, purpura induit, renuntiavitque Augustum, Theodosio XI. et Valentiniano Caes. Coss. A. C. 425. d. XXIII. mensis Octobris (k). Cumque Valentinianus nondum ea esset aetate, ut ipse imperare posset, summa rerum omnium ad Placidiam rediit, cui quidem nihil antiquius fuit, quam ut regnum, non mediocriter convulsum, ad pristinum florem revocaret (l).

IV.

(k) Philostorgius l. c. Olympiodorus in fine fragmenti. Auctor Chronici Paschalis Theodosio Aug. XI. et Valentiniano Caes. Coss. p. 250. ed. Venet. et 314. ed. Paris. Ἐπὶ τοῦτων τῶν ἐπαύτων ἐπὶ ἡμέρῃ ὑπὸ Θεοδοσίου, Νέου Αὐγούστου Οὐαλεντινιανὸς Νέος Αὐγούστος μηνὶ ὑπερβερεταίῳ, πρὸ ἱ Κωνσταντίνου Νοεμβρίων. His Coss. Valentinianus Iun. levatus est Augustus a Theodosio Iun. Augusto mense hyperberetæo X. Kalend. Novembr. Socrates Lib. VII. c. 25. ait, Augustam Valentiniani nuncupationem Constantinopoli X. Kalend. Novembr. nuntiatam esse, Henricus Valesius ad h. l. ne fidem Socratis minuisse videatur, eo quidem die nuntium Constantinopolim allatum, verum ob id ipsum nuncupationem ante aliquot dies peractam fuisse arbitratur. Sed hunc in viam reduxit Anton. Pagius in Critic. ad A. C. 425. n. 5. Neque minus falluntur Marcellinus in Chronico et Iornandes de Regnorum Successione p. 497. dum Valentinianum Ravennae Augusti dignitate decoratum dicunt. Alia omnia scimus ex Olympiodoro, Philostorgio, Prospero Aquitano et Idatio.

(l) Socrates Lib. VII. c. 24. Τῇ μητρὶ αὐτοῦ Πλακιδίᾳ τὴν Φροντίδα τῶν πραγμάτων ἐπιτρέψας, Matri ipsius Placidiae rerum administrationem committens. Sozomenus Lib. IX. c. 6. Constantius in Vita S. Germani Lib. II. c. 13. apud Surium d. 30. Iul.

IV.

Sed Placidia probe intelligebat, tantas res, nisi Aëtium sibi conciliasset, minus prospere successuras. Viderat enim perpaucos illa aetas, quos vel rei militaris peritia, vel diuturno praeliorum usu contendere cum Aëtio potuisset. Tum quidem ille, curam palatii in Ioannis aula gerens, cum ingenti auri pondere ad Hunnos erat profectus, hos ut ad suppetias ferendas sollicitaret. Is, cum neque munera decrant, neque familiaris cum Hunnis consuetudo: qua tum fuerat usus, cum obsidis loco apud eos retineretur: is igitur, ut sexaginta Hunnorum millia in Italiam confluerent, nullo fere negotio impetravit. His cum Asparis exercitus obviam iret, facta est utrinque maxima caedes. Sed Aëtius de Ioannis morte certior factus, satius putavit, pace restituta, Placidiae et Valentiniani gratiam aucupari, quam diutius belli perficilitari fortunam. Itaque spem apud Augustam iniens, futurum, ut, si barbari, quos sedibus suis exciverat, studio operaque sua ad Lares redirent, Comitibus dignitate ornaretur: in eo omnes industriae nervos contendit, ut Hunnos mercenarios, auro liberaliter donatos, obsidibus datis, in suos verteret fines (m).

Sed
(m) Philostorgius *Lib. XII. in fine.* Prosper Aquitanus *in Chronico ad A. C. 425.* Data, inquit, venia Aëtio, Hunni, quos per ipsum Ioannes exciiverat, ejusdem studio ad propria reversi sunt. Cassiodor. *in Chronico* Paullus Diaconus *Lib. XIV. pag. 93. Tom. I. Script. Rer. Italic. Muratorii* et Frigeridus apud Gregorium Turonensem *Lib. II. c. 8.*

Sed idem ille Aëtius sive, quod nimia aemulatione efferebatur, sive, quod impotenti regnandi libidine flagrabat, maximum Occidenti attulit detrimentum. Placidia, uti jam supra docuimus, neque in secundis rebus, neque in adversis, quem fidei perpetuitate Bonifacio aequaret, habuerat quemquam. Illam igitur, divinitus de se et meritum quondam, et merentem adhuc, omni Africae voluit praeesse (n). Sed viri hujus tam integri tanque praeclari existimatio ab aemulo Aëtio in summum vocabatur discrimen. Latius hanc rem edisserit Procopius (o). Nos pressius illam exponemus. Aëtius etsi vehementer dolebat, Bonifacium Africae, ex qua Roma Italiaque annonam petebat, praeesse: tamen initio sub persona sibi vivendum, blanditiisque utendum putavit. Absentem vero Bonifacium, tanquam regnandi cupidiores, apud Placidiam, quoquo modo potuit, in suspicionem aduxit (p). Cui criminationi quo major fides habe-

re-

(n) Multus in Bonifacii laudibus est Olympiodorus p. 152. edit. Venet.

(o) Procopius *de bello Vandalo* Lib. I, c. 3. Cui, velim, jungas Theophanem in *Chronographia* p. 64. 65. ed. Venet. Paullum Diaconum Lib. XIV. p. 94. Anton. Pagium in *Critica ad A. C.* 427. Ruinart. in *Historia persecut. Vandalicae*, cap. III. p. 201. ed. Venet.

(p) His tantis calumniis tum Bonifacius occasionem dedisse videtur, cum jussu Augusti ad Vandalos in Hispaniam proficiscens, uxorem sibi inde reduceret, Regi Vandalorum cognatione conjunctam. Moleste id fert Augustinus *Epist.* 220. n. 4. Tali modo Aëtius Placidiae sine ullo negotio persuadere potuit, Bonifacium adversus Imperium Romanum

mon-

retur, addit, Bonifacium, ne revocatum quidem, ex Africa rediturum. At callidissimus homo his jam praeverterat, clanculum Bonifacium monendo, cave-
ret, nisi de se actum vellet, tam subitae revocationi obsequeretur. Quae cum ille non de nihilo esse putaret, vocantibus negavit, se, vel Placidiae, vel Valentiniano, morem esse gesturum. His Augusta perceptis, Aëtium sibi tam credidit fidum, quam Bonifacium suspectum. Sed hic, Placidiae et Valentiniani viribus cum se haud parem sentiret, Gundaricum et Gensericum, strenuos Vandalorum duces, in Africam ad se defendendum, ac deinde provinciam inter se dispartendam vocavit. Gundaricus vero etsi A. C. 428. capta Hispali, Hispaniae civitate, vitam cum morte commutabat (q): tamen Gensericus, ejus frater, quo nemo plus contulit ad Occidentalis regni internecionem, A. C. 429. *Felice et Tauro Coss.* cum omni Vandalorum turba, mense Majo (r), relictis

His-

monstri nonnihil alere. Vid. Idatius *ad an. I. Valentin.* et Baronius *in Annal. A. C. 425. n. 2.*

(q) Probavit hoc Anton. Pagius ex Idatio in *Critica ad Baronii Annales A. C. 428. n. 2.*

(r) Cum irruptio Vandalorum mense Majo facta sit, ad A. C. 429. auctoritate *Legum Codicis Theodosiani* debet referri. Valentinianus enim ad Celerem Afr. Proconsul. V. Kal. Maj. post Consul. Felicis et Tauri A. C. 429. quatuor dedit Constitutiones L. 34. *de annon. et tribut.* L. 68. *de appellat.* L. 185. et 186. *de decurionibus.* Quodsi jam superior anno Africam a Vandalis crederemus vastatam, nullum esset dubium, quin Valentinianus in his legibus aliquam ejus rei fecisset mentionem. Certe beneficia his legibus propterea

di,

Hispaniis, in Africam trajecit. Placidia vero, posteaquam integritas Bonifacii innocentiaque claris argumentis luxisset, ut tantum belli incendium restingeretur, curam adhibuit omnem. Hac mente Darium (s) ad Bonifacium misit, qui etsi cum Vandalis arctissimo societatis vinculo continebatur: tamen iis, quantum in se fuit, et blanditiis additis et promissis, ut solum Africanum verterent, auctorem esse consuasoremque, nullus dubitavit. Sed surdo, ut aiunt, narravit fabulam. Quin arma capientes, tantam Romanorum stragem edidere, ut Bonifacius Hippo-

dixisset tributa, quod Afri, quamvis plurimas calamitates perpassi, fidem tamen, sibi debitam, praestitissent. Imo Valentinianus ne ferre quidem leges, impressione facta, potuit. Afri enim non legibus, quae siluissent inter arma, sed auxilio forti indigebant. Hinc, cum post mensem Aprilem A. C. 429. nulla amplius extet in Codice Theodosiano Constitutio, quae Afrorum causa data videretur, praeter *L. 33. de Suspensionibus A. C. 430. emissam in Byzacenae provinciae gratiam*, clarissime patet, Vandalos ante Mensem Majum neque Africam esse ingressos, neque Provinciam Byzacenam ante A. C. 430. sub jugum misisse. Confirmat ea, quae diximus, Idatius in *Chronico ad an. V. Valentiniani*, qui incidit in A. C. 429. *Gaisericus, inquit, Rex de Bacticae provinciae litore cum Vandalis omnibus, eorumque familiis, mense Majo ad Mauritaniam et Africam relictis transit Hispanis. Consule notata. ad L. 185. Cod. Theodosiani de Decurionibus et Anton. Pagum in Critica ad A. C. 428. n. 4. seqq.*

(s) Hunc, ob operam praeclare navatam, singulari laude dignum censuit Augustinus *Ep. 229.*

ponem, in maritimum munitumque Numidia locum
confugere sit coactus.

V.

Sequenti anno 430. *Theodosio Aug. XIII. et Valentiniano Aug. III. Coss.* Vandali Hipponem obsidione cinxerunt. S. Augustinus (t), qui tum hac ipsa urbe continebatur, inter maximos armorum strepitus et vita migravit. Sed Vandali, cum urbem neque vi neque conditione in potestatem redigere suam possent, veriti, ne fame conficerentur, ab obsidione destiterunt. Interim Vandali omnem Africam, praeter tres civitates, Carthaginem, Cirtam, Hipponem, occuparunt. Theodosius vero II. cum id minime ferendum putaret, misit, *Basso et Antiocho Coss. A. C. 431.* Asparem, virum bellicis laudibus abundantem, qui Africae, quoad ejus fieri posset, suppetias ferret. Bonifacius ceterique Romani, qui in Africa versabantur, auxiliis acceptis, tanquam respirarunt, nec quidquam minus, quam certamen cum barbaris, differendum existimarunt. Initur praelium: sed iniquissima Romani fortuna utuntur. Nam pars exercitus deleta penitus, pars in servitutem abduera est. Aspar, diutius sibi in Africa non commorandum ratus, summa cum tristitia Constantinopolim revertit (u). At

Bo-

(t) Possidius in *vita Augustini* c. XXIX.

(u) Procopius de *bello Vandalico* Lib. I. c. 3. Auctor *Historiae Miscellae* p. 94. Tom. I. *Script. Rer. Ital. Muratorii*. Haec vero A. C. 431. accidisse omnia, probavit Cae-

Bonifacius, ejus voluntas Placidiae jam videbatur esse reconciliata, pertenui aut nulla potius spe conservandae Africae relicta, sequenti anno *Aëtio et Valerio Coss.* est in Italiam revocatus (x). Nam cum Aëtius plus justo sibi assumere videretur, neque esset quisquam, qui tantos ei spiritus reprimeret: Placidia unum Bonifacium, quem et ea, qua Aëtius exsplenduerat, Magistri militum dignitate ornaret, et ipsi adeo homini arroganti opponeret, dignum judicavit. Aëtius, qui multum apud exercitum, neque minus apud Hunnos, gratia florebat, quidvis potius, quam hanc injuriam, sibi duxit perpetiendum. Tali modo cum acerrime congredierentur, Aëtius quidem inferior ad Hunnos discessit, at Bonifacius tantum reportavit vulnus, ut paucis post diebus anima esset reddenda (y). Et quamquam Sebastianus, Bonifacii gener, in ejus locum succedebat, tamen versatissimus ille Aëtius tam sapienter inserviit scenae, ut ipse A. C. 433 (z), *Theodosio Aug. XIV. et Anicio Maximo Coss.* pristinam recuperaret dignitatem, Sebastianus

sar Baronijs ex *Actis Concil. Ephesini in Annal. ad an. cit. n. 129.*

(x) Prosper Aquitanus in *Chronico ad A. C. 432.* Bonifacius, inquit, *ab Africa in Italiam vertit.* Idatius in *Chronico ad Annum VIII. Valentini A. C. 432.* ait: Bonifacius, in aemulationem Aetii de Africa per Placidiam evocatus in Italiam ad Palatium redit.

(y) Prosper Aquitanus in *Chronico ad A. C. 432.* uberius haec exponit. Idatius in *Chron. an. VIII. Valentini.*

(z) Idatius *ad an. IX. Valentin. A. C. 433.* Aëtius, inquit, *dux utriusque militiae Patricijs appellatur.*

bastiano quidem, insequenti anno, in exilium eun-
te (a).

V L.

Eo tempore Galla Placidia ex perditis Honoriæ,
filiae, moribus vulnus gravissimum accepit. Etenim
illa, uti in priori Disputatione latius demonstravi-
mus, et Attilam adversus Italiam concitavit, et ipsa
Eugenio, virginitatem eripiendi, praeberat occasio-
nem. Anno autem 435. Placidiam oportuit iniquam
cum Vandalis pacem inire. Nam et Hippo, quam
diximus, et loca omnia, quae ceperant, in barbaro-
rum imperium ditionemque ceciderunt (b). Quan-
quam vero triumphus (c) de Burgundis superatis acti,
animum aliquantum excitabant, tamen non sine in-
dignatione audiebat, Gensericum etiam tum, puriori-
bus sacris imbutos, crudelissime divexare (d). Eo-
dem Placidia tempore, quo Valentinianus Aug. *Actio*
et Sigisyulto Coss. A. C. 437. in Quindeccennialibus
Cae-

(a) Idatius *ad an. X. Valentin. A. C. 434. Sebastianus,*
inquit, exul et profugus effectus navigat ad palatium Orientis.

(b) Prosper Aquitanus *in Chronico ad A. C. 435. Pax,*
inquit, facta cum Vandalis, data eis ad habitandum per
Frigetium in loco Africae Hippone III. Id. Februar. Cas-
siodor. in Chronico Theodos. XV. et Valent. IV. Coss. His
Coss. inquit, pax facta cum Vandalis, data eis ad habitan-
dum Africae portione.

(c) Idatius *ad an. Valentiniani XII. et XIII.*

(d) Initium persecutionis Vandalicae incidit in an. 437.
Prosper Aquitanus *in Chronico. Caesar Baronius in Annal. et*
Anton. Pagius in Critico an. cit.

Caesareis Constantinopolim erat profectus, ut Eudociam, Theodosii filiam, tanquam uxorem, Ravennam duceret, imperium Occidentis (e) administravit. A. C. 439. Galliam vidit a Bagaudis, Gothis, Hunnis (f) vastari, cumque Vandali jusjurandum violarent, Carthaginem, Romae aemulam, funditus delevit (g). Sed adulto jam filio, Valentiniano Aug. sepositis imperii curis, animae tantum curam habuisse videtur. Ac si quid postea egit, omnem tamen industriam, ad templa ornanda, conservandamque religionis veritatem, revocandam putavit. Etenim si in quaquam alia, certe in hac rari exempli femina, purissimae pietatis studium enituit; id quod numismatis quibusdam potest demonstrari. Eminentissimus Baronius (h) numum protulit aureum, in quo nota labari humero ejus dextro inscripta, additis verbis: DN. GALLA PLACIDIA FF AUG. in altera parte

(e) Prosper Aquitanus, Marcellinus et Cassiodor. in *Chronicis*. Auctor *Chronici Paschalis an. cit.* Socrates *Lib. VII. c. 44.* Anton. Pagius in *Critica an. cit. n. 3.* *Chronicon Codic. Theodos. an. cit.*

(f) Anton. Pagius in *Critica ad A. C. 437. n. 5. et A. C. 439. n. 5. 7.*

(g) Prosper Aquitanus et Marcellinus in *Chronicis an. cit.* Anton. Pagius in *Critica an. cit. n. 8.*

(h) Baronius in *Annal. A. C. 449. n. 166.* Carolus vero du Fresnius in *Famil. Byzant. p. 52. 53. ed. Venet.* numum a priori diversum, in laudem pudicitiae Placidiae eusum, acri incidendum curavit. Apparet enim typus pudicitiae, veluti capiti admoventis, sinistraque tenentis hastile, his adscriptis verbis: PUDICITIA AUG. infra s. c.

te victoria cernitur, dextra tenens crucem longiorem, hac epigraphe: VOT. XX. MULT. XXX. et infra CONOB. ad latera R. V. Ita consenuit, annoque 452. *Sporatio et Herculano Coss.* variis agitata casibus, Romae acquieuit (i). Corpus Ravennam translatum, in ecclesia S. Nazarii sepultum est (k).

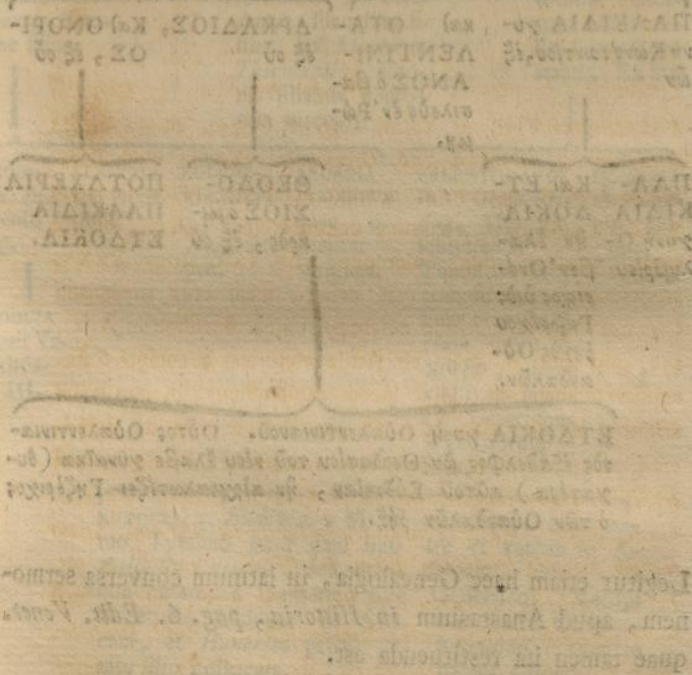
VI.

(i) Baronius in *Annal. Ecclesiast. ad A. C. 449. n. 166.* Placidiam, statuit, anno 449. e vita migrasse. Sed ne auctorem quidem hujus sententiae laudat. Anton. Pagius in *Critica ad A. C. 449. n. 20.* Placidiam anno 450. decessisse contendit, propterea, quod Prosper Aquitanus in *Chronico Valentiniano VIII. et Avieno Coss. A. C. 450.* ait: *Placidia defuncta est quinto Kalend. Decembris.* Verum cum Baronius ad *A. C. 425. n. 4.* numum exhibeat, in cujus altera parte Placidia Aug. cernitur, dextra erigens Italiam, sinistra crucem gestans, addita epigraphe: VOT. XXX. MULT. XXXX. argumento id clarissimo esse debet, illam vota tricennialia Caesaris imperii cum filio celebrasse, quae incidunt in A. C. 451. quo anno insignem ab Attila victoriam e campis Catalaunicis reportarunt. Hinc lucem capit numus, in quo Italia erigitur. Quare Placidia A. C. 452. demum vita est defuncta, id quod vel maxime probat Idarius in *Chronico ad an. XXVIII. Valentiniani*, qui in A. C. 452. incidit. *Valentiniani*, inquit, mater Placidia moritur apud Romam. Diem mortis servavit Agnellus *Libro Pontificali. Part. I. in vit. Ioannis τοῦ ἀγγελόπτερον cap. VI.* Galla vero, inquit, non vidit necem filii, quia antea Romae obiit V. Kalend. Decembr.

(k) Agnellus l. c. *Sepulta est*, inquit, Galla in monasterio S. Nazarii, ut ajunt multi, ante altarium infra cancellos, qui fuerint aerei, et qui nunc esse lapidei videntur. Ex hoc diligentissimus Rerum Ravennatensium scriptor, Hieronymus Rubeus haud dubie illa hausit, quae de Placidiae monumento scripta reliquit.

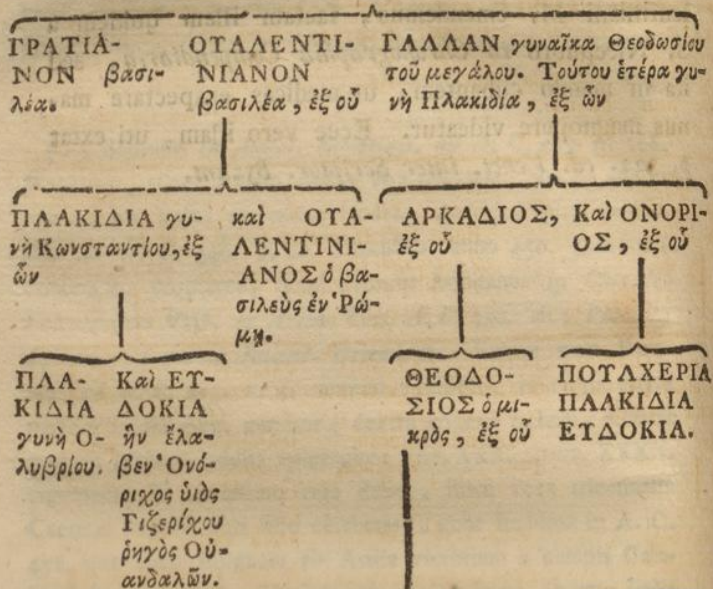
VI.

Sed, age, omnem ut historiam Placidiae melius animo complectaris, in fine libelli Genealogiam Valentiniani M. emendemus, factam illam quidem a S. Nicephoro in *Chronographia Compendiaria*, sed ita in mendo cubantem, ut medicas expectare manus magnopere videatur. Ecce vero illam, uti extat p. 322. ed. Venet. inter Scriptor. Byzant.

Γενεαλογία Ουαλεντινιανού τοῦ μεγάλου.

Οὗτος γεννᾷ

ΕΤΔΟΚΙΑ γυνὴ Ουαλεντινιανού. Οὗτος Ουαλεντινια-
νὸς ἐξ ἀδελφῶν ᾧν Θεοδοσίου τοῦ νέου ἔλαβε γυναῖκα (θυ-
γατέρα) αὐτοῦ Εὐδοκίαν, ἣν αἰχμαλωτίζει Γιζερίχος
ὁ τῶν Οὐανδάλων ῥήξ.

Legitur etiam haec Genealogia, in latinum conversa sermo-
nem, apud Anastasium in *Historia*, pag. 6. Edit. Venet.
quae tamen ita restituenda est.

Genealogia Valentiniani Magni.

Hic genuit

GRATIA- NUM <i>Aug.</i> hic libe- ros non suscepit.	VALENTI- NIANUM <i>Aug.</i> sine liberis hic obiit.	IUSTAM, caelebs fuit.	GRATAM, caelebs fuit.	GALLAM quae nupsit Theodosio M. cujus prior uxor fuit <i>Flac-</i> <i>cilla.</i> Ex quibus
---	---	-----------------------------	-----------------------------	---

ARCADIUS *A.*
Orientis. Flac-
cillae filius.

HONORIUS *A. Occi-*
dentis, Flaccillae fi-
lius. Ex *Maria* et
Thermantia Stilico-
nis filiabus liberos
non suscepit.

GALLA PLACI-
DIA, Gallae fi-
lia. Uxor Con-
stantii. Ex his

THEODO-
SIUS *Jun.*
Orientis
Aug.

FLACCIL-
LA, virgo
obiit.

PULCHE-
RIA, *Mar-*
ciano,
Aug. nu-
psit.

ARCADIA
et MARINA
quae o-
bierunt
virgines.

VALENTINIANUS
III. *Occidentis*
Aug. Hic Va-
lentinianus
Theodosii Jun.
consobrinus, fi-
liam ejus *Eudo-*
ciam duxit u-
xorem, quam
captivam abdu-
xit Gizerichus
Wandalorum
Rex.

HONORIA
ab Euge-
nio stu-
prata.

EUDOCIA
nupsit Va-
lentinia-
no III.

EUDOCIA. s. *Eudoxia*, a Maxi-
mo Tyranno uxor data filio
Palladio Caesari. Sed utro-
que caeso, a Genserico sive
Gizericho abducta in Afri-
cam, et *Hunerico* primo ge-
nito filio collocata.

PLACIDIA, cum ma-
tre et sorore in A-
fricam ducta a
Genserico. Verum
cum matre Constan-
tinopolim remissa
nupsit *Olybrio.*

ΕΙΣ

ΕΤΚΛΕΕΣΤΑΤΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΩ-
ΤΑΤΟΝ ΝΕΑΝΙΑΝ,
ΙΩΑΝΝ. ΔΑΝΙΗΛΑ ΛΕΝΝΗΠΙΟΝ,

ΤΟ ΤΟΥ ΚΟΛΟΤΘΟΥ ΠΟΙΗ-
ΜΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΑΝΤΑ.

Πῶς σε λέγειν, θέμις; ἢ κριτικὸν σιφόν; ἢ μελοποιόν;
Δισσὴν δ' ἀγλαΐην σοι πόρε Καλλιόπη.
Εἴ ποτε μολπὴν ἐντύνεις μάλα λειριδέσσαν,
Λυτικά χαρμωσύνη λαμβάνει ἦτορ ἐμόν.
Εἰ δὲ κεδάζεις ποιητῶν σκιδόεσσαν ὁμίχλην,
Θαμβέω ἰδυοσύνην, θαμβέω εὐστοχίην.
Ἰὴ, ἰὴ, ΛΕΝΝΗΠΙΕ, δίπλοον ἔλλαχες αἶνον.
Θάλλ' ἔρνος Φοίβου, δεύτερε Καλλιμαχε.

DAVID RUHNKENIUS.

Α°. MDCCXLVII.

PRAE-

P R A E F A T I O

AD THALELAEI, THEODORI,
STEPHANI, CYRILLI,

ALIORUMQUE ICTORUM GRAECORUM
COMMENTARIOS

In Titt. D. et Cod.

DE POSTULANDO, SIVE DE ADVOCATIS,

ET

DE PROCURATORIBUS ET DEFENSORIBUS.

LECTORI S.

Cum in Bibliotheca Lugduno-Batava, vetustis libris refertissima, Synopsin Basilicorum cum Codice manu exarato committerem, huic subjectos deprehendebam Commentarios in Titt. D. et Cod. *de Postulando sive de Advocatis*, et *de Procuratoribus et Defensoribus*. Ad quod opus describendum, et in lucem vindicandum statim alliciebant animum praeclara Commentatorum nomina, Thalelaci, Theodori, Stephani, Cyrilli et Gobidae: quorum in Jurisprudentiam merita non Cujacius tantum, quamvis id satis ad laudem esset, sed quicquid unquam fuit elegantiorum Ictorum, et agnovit dudum, et amplissimis verbis ornavit. Codex quondam Isaaci Vossii, si aetatem spectes, recentissimus est; si scripturae elegantiam, egregius. Librarium natione Graecum fuisse inde colligas, quod verba Latina passim intermixta tam mendose exararit, ut, quid sibi voluerit, vix divinando assequaris. Vetus exemplar, ex quo Vossianus Co-

dex descriptus est, tineas et cariem sensisse videtur. Hinc crebrae in MS. lacunae; hinc ipsius librarii in fine confessio; Ἑλλιπές ἦν τὸ τέλος ὑπὸ τῆς ἀρχαιότητος. Quamquam eo loco exiguum tantum Scholii cuiusdam jacturam fecimus. Deficit enim MS. in leg. ult. Basilic. Lib. VIII. p. 436. in his verbis: Γλυεσαι σύνδικος καὶ διὰ καινοτομίας. — — Ipsius operis rationem hanc esse scias. Primum, tanquam fundamentum, Textus ponitur non diversus, nisi διττογραφίαις quibusdam, ab eo, quem majus Basilicorum opus exhibet Lib. VIII. Tit. I. p. 394. seqq. et Tit. II. p. 410. seqq. Textui, praeter Thalelaei, Theodori, Stephani, Cyrilli et Gobidae Interpretationes, subjiciuntur plurima partim breviora, partim longiora quorundam Anonymorum Scholia, illius etiam, qui ab ἀντινομίαις congerendis Ἐναντιοφανοῦς vel Ἐναντίου nomen invenit. Multa quoque afferuntur ἐκ τοῦ κατὰ πόδας. Ex interpretationibus absque Auctorum nomine propositis multas conjectura haud vana refero ad Thalelaeum, Stephanum, aliosque antiquiores JCtos: quorum nomina librariorum negligentia ommissa videntur. Illud non praetereundum est, quaedam horum Scholiorum etiam in Basilicis extare. Sed infinitis partibus in libro nostro plura sunt, et integriora. Neque ullus in Basilicis reperitur titulus, in quem tanta Interpretationum et Scholiorum copia sit congesta. Quare putabam aliquando, librum esse singularem, quem JCtus aliquis, fundamenti loco ponens Basilicorum contextum, ex omnibus omnium Interpretationibus conflavit, in gratiam potissimum Advocatorum, et Procuratorum, qui se foro praepa-

rabant. Sed, re diligentius expensa, non amplius dubito, quin hi duo Tituli una cum Commentariis decerpti sint ex Basilicorum exemplari multo integriori, quam quidem hodie est ex editione Fabroti. Extitisse vero olim exemplaria, atque in Bibliothecis latere etiam nunc, Scholiis locupletiora, vel unus Codex Coislinianus fidem fecerit, recensitus a Montfaucon. *Bibl. Coisl. p. 216.* Sed et Antonius Augustinus Basilicis usus est Fabrotianis plenioribus: ex quibus *de Nomin. Pandect. p. 342. et 347.* duo loca affert, quae in Fabrotianis desiderata, in libro nostro pag. 4. occurrunt. Huic addendus est Antonius Quintanaduegna *de Jurisd. et Imper. p. 257.* quem nuper Ampl. Meermannus *Tom. II. Thesaur. Jur. Civil. et Canon.* inseruit. Is Scholia quaedam inedita *ad Tit. D. de Procurator. et Defens.* laudat ex schedis MStis; quae rursus in Fabrotianis frustra quaesita, in libro nostro reperiuntur. De horum Commentariorum Auctoribus verbo dicam. Thalelaeum, Theodorum et Stephanum eosdem statuo, quorum opera Justinianus in jure condendo et docendo usus est. Hi nuper cum Theophilo tam certis argumentis Justiniani aetati vindicati sunt, ut, qui in posterum contradicere velit, risum doctioribus debiturus sit. De Cyrillo et Gobida non satis liquet; nisi quod Justiniani aetate inferiores videntur. Horum omnium longe principem pono Thalelaeum, quem merito Scholiastes *Basilic. Tom. V. p. 732.* τὸν τῆς νομικῆς ὀφθαλμὸν appellat. Summa in eo Juris peritia, mirum in solvendis dubiis acumen, docendi denique ratio facilis et expedita. Usus est praeterea ea diligentia, quam utinam ejus

aequales essent imitati, ut fontes ipsos, ex quibus Justinianus hauserat, tum adhuc scaturientes, sed mox obstructos, adiret. Sic *pag.* 41. citat *L. 1. C. de error. adv.* integriorem, quam hodie exstat. *Pag.* 40. laudat Pauli locum ex *Tit. D. de postul.* qui et ipse hodie in Pandectis desideratur. Reliquum est, ut, quid in his Commentariis edendis praestiterim, breviter enarrem. Graeca crebris corruptelis vitiata, partim collatis Juris fontibus, partim de conjectura emendavi. In vertendo, ut fidem, non ut elegantiam praestarem, operam dedi, Auctorum verbis fere *κατὰ νόον* inhaerens. Nam et si quaedam magis Latine dici potuissent, non tamen libuit nitidiora consecretari, obrepente praesertim vertendi taedio tanto, ut me saepe susceptae provinciae poenituerit. Atque hoc loco publice gratias ago Viro eximio, Gerlaco Scheltinga, qui summam, qua excellit, Jurisperitiam Graecis Latinisque literis mirifice exornat, mihi se adeo facilem atque indulgentem praebeuit, ut non solum singulas plagulas mecum relegeret, sed et plura implicata et corrupta expediret. Cujus ingenio adjutus etsi me in plerisque Auctorum mentem cepisse confido, sunt tamen paucula, quorum Versionem in fine operis retractabo. Vale, mi Lector, et alteram partem *de Procuratoribus et Defensoribus* brevi exspecta. — Ao. MDCCLII.

DEDICATIO

EX PRIMA EDITIONE

LEXICI TIMAEI.

PLURIMUM REFERENDO ATQUE ERUDITISSIMO

VIRO,

HENRICO GALLY, S. T. P.

CANONICO NORWICENSI ET GLOCESTRIENSI, RECTORI

SANCTI AEGIDII IN CAMPIS, MAGNAE BRITAN-

NIAE REGI A SACRIS, ETC.

S. P. D.

DAVID RUHNKENIUS.

Quadriennium prope est, cum Joannem Alberti, V. C. tum gravi morbo misere afflictum, pro arctissima, quae mihi cum eo intercedit, necessitudine ad Fontes Spadanos comitarer. Cujus itineris duplicem uberrimumque fructum me cepisse, non mediocri cum voluptate recordor. Nam primum, quid jucundius magisque exoptatum esse poterat, quam carissimum Musis animoque meo hominem corporis vires, quas atrox morbus abstulerat, salutarium aquarum usu recuperare? Deinde, quanta in felicitatis parte me ponere existimas, ibidem notitiam faustis auspiciis inter nos esse contractam? Profecto nunquam ille dies memoria excidet mea, cum casu et fortuito in Te incidens, ignotus in ignotum, nescio quem

de

de literis nostris sermonem inferrem; tuque statim oculis, vultu, oratione cum laudatarum artium amorem ac peritiam proderes, nihil ut aeque ardentem cuperem, quam ad intimam Tuam, si fieri posset, consuetudinem et familiaritatem admitti. Ac facilem mihi aditum reddidit siue obvia humanitas Tua, siue morum studiorumque similitudo. Ex eo tempore nullus temere dies praeteriit, quin, quoad licuit, in amoenissimis ad fontem Geronsteram xystis de divinis humanisque literis sermones inter nos haberemus. Tum vero, in Te cognovi admirabilem quandam solidioris doctrinae copiam, nec vulgarem eruditionis omnis, quae Graecorum Latinorumque libris continetur, scientiam. Inprimis admirabar acerrimam, qua praeditus es, vim judicandi, optimis scriptoribus legendis confirmatam; quam magis etiam perspicere licuit, cum superiore anno Bataviam nostram invisens, per aliquot dies apud nos commorare. Quid autem dicam de singulari Tuo de literis praeclare merendi studio, in quo Tibi conferre possum paucissimos, antepone certo neminem? Non est, quod hujus rei argumenta repetam alius. Vel hunc Timacum testem cito, quem, nullo merito meo provocatus, cum Parisis ageres, ex bibliothecarum latebris protractum, et quam fieri poterat accuratissime descriptum, mihi edendum concessisti. Ac tantum abest, ut hic aut studium literas juvandi Tuum, aut erga me liberalitas defecerit, ut subinde alias veteris aevi reliquias, tam ex Tua, quam ex publicis Angliae bibliothecis depromptas, non mihi tantum, sed et amicis meis, earundem literarum amore captis, prolixè suppeditaris. Plurimum sane

ornamenti aliquando Tibi debebunt Herodotus, Orpheus, Phalaris, alique. Ego vero cum nihil aliud habeam, quo tot tam luculenta, quae in me contulisti, beneficia remunerer, Tuum Tibi remitto Timaeum, mea qualicunque cura expolitum. Hunc igitur explicata fronte, velim, accipias, Tibique persuadeas, neminem esse, vel unquam fore, qui liberalitatem Tuam aut gratiore animo prosequatur, aut libentius crebriusque dilaudet. Vale. Dab. Lugduni Batavorum, Kalendis Maji, MDCCLIV.

PRAEFATIO

EX PRIMA EDITIONE

LEXICI TIMAEI

AEQUO ATQUE ERUDITO

LECTORI

Constat inter omnes bene dicendi magistros, *Platonem*, divina quadam ingenii vi concitatum, magnificum quoddam, nec de medio sumptum, dicendi genus esse secutum. Nec inter ipsos Veteres defuerunt, qui propterea ejus orationem poemati, quam pedestri sermoni, similiorem judicarent. Gravitationem vero et quasi auctoritatem scriptis suis conciliabat verbis antiquis, et a vulgi familiaritate abductis; quae *γλώσσας* vel *λέξεις* vocant Critici veteres. Quae cum ipsis Graecis, florente adhuc eorum lingua, obscuritate sua negotium facessero: Grammatici operae pretium se facturos existimarunt, si *γλωσσήματα* illa in minus peritorum gratiam sigillatim interpretanda susciperent. Primus, quantum sciam, *Platonis* studiosos hac parte juvit *Harpocration*, Argivus, Caesaris familiaris, quem, *Suidas* refert, *Λέξεις Πλάτωνος ἐν βιβλίοις δυσὶν* edidisse. Sed tertio post C. N. seculo eandem rem majore apparatu egit *Boëthius*, cujus duplex

plex huc pertinens scriptum recenset *Photius* Biblioth. Cod. CLIV. Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει, καὶ Βοη-
 θοῦ λέξεων Πλάτωνικῶν συναγωγή κατὰ στοιχείον, πολλὰ
 Τιμαίου συναγωγῆς χρησιμώτερον· προσφωνεῖ δὲ Μελάντα
 τινὶ τὸ συνταγμάτιον. De altero scripto idem Cod.
 CLV. Συνετάγη δὲ αὐτῷ (Βοηθῷ) καὶ ἕτερον τι Ἀθη-
 ναγορῇ προσφωνούμενον σπουδασμάτων, ὃ περὶ τῶν παρὰ
 Πλάτωνι ἀπορουμένων λέξεων ἐπιγράφει· ὧν εἴ τις τὰς
 λέξεις εἰς ἐν συναγάγοι, συνεντάσσαν καὶ τὰς συνηγμένας
 Τιμαίῳ, ἀπηρτισμένην παράσχοι τὴν ὠφέλειαν τοῖς τὰ
 Πλάτωνος ἀναγινώσκειν ἐθέλουσιν. Vide *Menag.* ad *Diog.*
Laërt. III. 63. et *Fabric.* Biblioth. Graec. L. IV.
 c. 36. p. 582. Verum tum *Harpocratonis*, tum *Boe-*
thii libri communi literarum naufragio perierunt. Pau-
 ca tantum ex iis decerpta fragmenta mihi apud *Suä-*
dam videor odorari. Superest igitur, ut hanc bonis
 literis tam calamitosam jacturam, si non omni ex par-
 te, certe pro parte *Timaei* Lexico resarciamus. Hoc
Photius Cod. CLI. ita describit: Τιμαίου Λεξικὸν περὶ
 τῶν παρὰ Πλάτωνι λέξεων. Ἀνεγνώσθη Τιμαίου πρὸς
 Γεντιανὸν περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι λέξεων κατὰ στοιχείον
 βραχὺ πονημάτων ἐν ἐνὶ λόγῳ. De ipso *Timaeo* quae-
 dam in operis fronte dicenda essent. Sed ejus me-
 moria aeque obscura est, atque *Gentiani*, cui libel-
 lum inscripsit. Nusquam certe vel minimam notam
 prodit, ex qua de aetate, qua vixerit, conjectura
 capi possit. Putares eum demittendum esse infra
Porphirii aetatem, qui diserte laudatur v. Οὐχ ἤκι-
 στα. At enimvero pluribus nec inficiandis rationi-
 bus istius loci *notata* ostendi potest. Ac primum
 quidem *Timaeus*, brevitatis mire studiosus, parcissime
 alio-

aliorum utitur testimoniis, nec nisi in reconditis significationis verbo, e. g. Σιούρα et Σφριγώντες. Atqui iudicii quam pravi fuisset, ad formulam οὐχ ἤμιστα probandam, cujus viginti et septem exempla in Platone reperiuntur, alium potius, quam Platonem ipsum, adhibere auctorem? Sed fac, cum in re tam levi alterius quoque scriptoris auctoritate uti voluisse, laudassetne, aliorum more Grammaticorum, Thucydidem, Demosthenem, Xenophontem, horumque similes? At citatur Porphyrius. Qui tandem scriptor? Nempe is, cui abstrusarum rerum scientiam tribuunt omnes, scribendi elegantiam nemo. Nec quisquam, si Suidae et Etymologi stuporem exceperis, Atticas formulas Porphyrii similiumque scriptorum auctoritate unquam probavit. Relinquitur igitur, ut Porphyrii locum, sicut plures alios aliorum, ab inepta manu in Timaei Lexicon intrusum esse credamus. Etsi vero sic satis demonstravimus, Timaeum nullam Porphyrii fecisse mentionem, neque adeo quicquam ex ista temporis nota effici posse: suspicor tamen, illum eodem, quo Porphyrium, seculo, id est, tertio floruisse. Haec enim aetas prae caeteris Sophistarum feracissima fuit, et praeter Porphyrium tulit Longinum, Plotinum, Boëthum, Jamblichum, multosque alios, qui omnes Platonis studio incensi; ejus philosophiam et scriptis et ore propagabant. Horum igitur exemplo Timaeus incitatus, tentavit et ipse difficultatem, quae ex glossis in Platone intelligendo oriebatur, quantum in se fuit, edito hoc libello minuere. Praeter has Λέξεις Πλάτωνος Timaeus alterum etiam grandioris molis librum scripsisse videtur, Συλ-

λογὴν ῥητορικῶν ἀφορμῶν, βιβλία ἑξ. Quem quidem *Suidas* tribuit *Timaeo* Tauromenitae, Historico longe clarissimo. Sed nemo, semel monitus, dubitabit, quin hoc scriptum ad juniorem nostrum *Timaeum* referendum sit. In hujusmodi enim argumentis Sophistarum diligentia versari solebat. *Suidas* autem quoties non scriptores confundit, homonymos maxime? Sequitur, ut de ipso *Timaei* Lexico dicamus accuratius. Parum liquet, utrum ita, ut nunc a nobis profertur, ab auctoris manu profectum sit, an integrius locupletiusque? Ex MS. nostri inscriptione, *Τιμαίου σοφιστοῦ ἐκ τῶν τοῦ Πλάτωνος λέξεων*, fere colligas, majoris operis excerptum esse. Verum et *Photius* exiguae tantum molis libellum tractavit: vocat enim *πονηράκιον βραχύ*. Inscriptionem vero forsitan ita quis refingere malit: *Τιμαίου σοφιστοῦ λέξ.* (i. e. *λεξικόν*) *τῶν τοῦ Πλάτωνος λέξεων*. Nos quidem ut hanc rem in medio relinquimus, sic magnopere dolemus, hunc *Timaei* foetum ab homine male feriato passim interpolatum esse, stultissimoque consilio tum aliorum, tum *Herodoti* inprimis, glossis amplificatum. Vide v. Ἀρχαὶ θεωροί, Ἀμφικτύονες, Γεωπεῖναι, Ἐνωμοτία, Ζεῖραι, Κνάφος, Πατρούχου παρθένου, Πύθοι, etc. quae omni ex *Herodoto* huic esse derivata, tam manifestum est, ut, qui illa in *Platone* quaerere instituat, doctorum hominum irrisione ludendus sit. Ex aliis scriptoribus adpersae sunt voces, Ἐφέται, Ἰππαγρέται, Καλχυρέται, Σκιρίται, etc. Has quoque undelibet potius, quam ex *Platone* profluxisse, posito pignore cum quovis contendere ausim. Satis jam, puto, intelligunt harum literarum periti, sic nobis ex parte praeclarum

periisse fructum, qui ex hoc Lexico ad ipsum *Platonem* pervenire debebat. Nam quamvis illud non tam ad emendandum, quam illustrandum *Platonem*, ab auctore comparatum sit, nobis tamen, qui Philosopho minus integro, quam tum erat, utimur, magno hoc opusculum adjumento esse poterat ad loca depravata indaganda, pristinoque nitore restituenda. Nunc autem, cum incertum sit, utrum glossa, quam restituere velis, ex *Platone* hausta sit, an ex alio scriptore: quis hujus Lexici auctoritate *Platonem* refigere audeat? Itaque, quamvis haud deessent conjecturae, rarissime tamen, *Timaco* duce, *Platonem* tentavimus, nec fere, nisi aliorum Grammaticorum accessisset consensus. Vel sic tamen est, quod nobis gratulemur, *Timaeum* saevam barbariae tempestatem, quae alios in eodem argumento versatos afflixit, feliciter evasisse. Multi enim *Platonis* loci rectius, quam factum est antea, ejus ope intelliguntur: multae lectiones, ab ingeniosis hominibus perperam sollicitatae, egregie confirmantur. Potuerat quidem hoc argumentum latius et majore cum eruditionis apparatu tractare, ut *Erotianum* in *Hippocratis* Lexico, et *Harpocratonem* in X. Rhetorum fecisse videmus. Sed ipse fortasse *Galenum* imitari maluit, qui, post eruditissimos aliorum labores, non dubitavit *Hippocratis* glossas nude, nec adscita aliunde eruditione, enarrare. Veruntamen fatendum est, *Timaeum* in hac ipsa brevitate *Platonis* glossas tam docte, tamque accurate exponere, ut paucissimi vel nulli potius ejus errores sint a nobis deprehensi. Merito igitur jam olim *Dan. Heinsius* ad *Maxim. Tyr. Diss. VIII. p. 52. Timaei*

Timaei desiderium his verbis ostendit: Haec pluribus praeter morem et institutum nostrum persecuti sumus, ut studiosi Platonis, non opiniones tantum, sed et voces τὰς τῷ ἀνδρὶ ἐν χρήσει diligenter observent. Quodsi exstaret Timaeus, et tot illi Lexicographi Platonici, quorum cum alii tum Photius meminerunt, facile hoc labore supersederemus. Nunc e tot illis ne unus quidem nobis relictus est, de quo saltem illud poetae usurpare liceat, Χέλεια μὲν τ' ἔδιψ', ὕπερθε δ' οὐκ ἔδιψεν. Sed cum omnes hunc libellum temporis injuria deperditum crederent, ecce! Bernardus Monfauconius, Vir ingentibus in rem literariam meritis insignis, in Bibliotheca Coisliniana, nunc Sangermanensi, Timaei Codicem reperit, ex eoque specimen, licet minus accurate descriptum, in ejus Bibliothecae Catalogo p. 477. promittit. Codex est membranaceus, XI. seculi, elegantissimus, et praeterea continet Apollonii Lexicon Homericum, Phrynichi Σοφιστικὴν Προπαρασκευὴν, variaque Glossaria. Ego vero cum hoc Lexicon multis de causis dignissimum judicarem, quod liberali manu assertum, tot seculorum vinculis liberaretur: petii a Viro praestantissimo, Henrico Galley, qui tum Parisiis degebat, ut, quacunque ratione posset, illius apographum ad me curaret. Quod consilium ut acceperat Claudius Sallierius, singulare Galliae eruditae ornamentum, statim, pro eximio suo literas juvandi studio, amico nostro veteris membranae copiam fecit. Magnum autem fortunae munus in eo posuerim, quod describendi provinciam humanissime suscepit cultissimi ingenii nec vulgaris eruditionis vir, Joannes Capperonierius, qui eam tam

egregie administravit, nihil ut supra fieri posse videatur. Nactus igitur apographum, *Timaeum* cum *Platone* committere, atque adeo ejus editionem parare coepi: in qua quae sit a nobis servata ratio, paucis exponendum videtur. Codicem veterem, qui unicus hodie superest, summa repraesentavi religione. Alterius Manuscripti vicem saepius supplerunt *Photius* MS. et *Suidas*, aliquando etiam *Etymologus* M. qui omnes magnam hujus Glossarii partem ad verbum descripserunt, nomine auctoris suppresso. Quam *Timaeus* et *Suidas* mutuam sibi praestiterint operam, non sine voluptate ex animadversionibus nostris cognosces. Jure autem mireris, Cl. *Kusterum* ex tot *Platonicis* glossis, quas *Suidas* in farraginem suam congesserat, vix unam alteramve ad *Platonem* retulisse. *Photii* Lexicon ineditum hunc in finem evolvi apud *Virum* ingenii, doctrinae, probitatis fama clarissimum, *Joannem Alberti*, cui multis nominibus tantum debeo, quantum ab homine deberi homini plurimum potest. Porro suam cuique glossae sedem adsignavi; aliquas etiam latentes in lucem produxi, atque e fuga retraxi. Qua tamen in re multo plura praestare potuissem, nisi crebrae, de quibus modo dixi, interpolationes omne hoc conjecturarum genus anceps et lubricum reddidissent. Sed cum omnis haec opera ad *Platonem* emendandum illustrandumque comparata sit, saepe de illustrioribus ejus locis disputavi fusius, inprimisque fontes, ex quibus posteriores scriptores rivulos duxerint, diligenter indicavi. Equidem haud scio, utilitatisne plus habeat, an voluptatis, collatis inter se locis cognoscere, quid quisque a *Platone*
mu-

mutuatus sit, quoquo modo, quod *Platonis* erat, imitando fecerit suum. Qua de re pauca in universum juvat disserere. Vix quisquam post heroica illa tempora ad scribendum accessit, quin se totum ad aliquem antiquiorum, qui omnium consensu ingenii ac doctrinae principatum obtinerent, exprimendum imitandumque daret. Quemcunque vero sibi elegisset, ejus non solum orationis habitum formulasque loquendi, sed sententias etiam et bene dicta acerrimo consecrabatur studio, in succumque, quod ajunt, et sanguinem vertebat. Sed ex illis Heroibus quatuor inprimis posterior aetas et admirata est, et studiose effinxit, *Homerum*, *Thucydidem*, *Platonem*, et *Demosthenem*. Ab *Homero* quidem quot lumina sententiarum, dicendique colores reliqui scriptores sumpserint, nihil attinet dicere. Sed ejus imitationem ut vel tiro deprehendat, sic ceterorum, quos dixi, ne eruditissimus quidem, nisi diu multumque in illorum scriptis sit volutatus. Horum bene cogitata et bene dicta si quis ita, ut digitos suos, norit, et in numerato habuerit, illum, ajo, infinitis veterum scriptorum locis, vel depravatis adhuc posse mederi, vel lucem reddere parum intellectis. Quo magis autem *Plato* ceteros ingenio scriptorumque varietate vicit, eo plures etiam prae *Thucydide* et *Demosthene*, nactus est imitatores. Ex hoc omnes, qui lautius quoddam dicendi genus secuti sunt, mirifice profecerunt, Sophistae maxime; cujus rei illustria specimina in *Animadversionibus* dedimus nostris. Ex hoc *Themistius* et *Synesius*, post *Petavii* etiam curas, centum amplius locis et sanari possunt, et explicari.

Ex hoc passim et lumen et medicinam expectat *Philostratus*; qua de re *Gothofr. Olearius*, merito ab injusta, quam apud cives suos obtinet, famae possessione depelli coeptus, ne per somnium quidem cogitavit. Ex hoc denique variis locis instaurandi explanandique sunt *Dio Chrysostomus*, *Plutarchus*, *Maximus Tyrius*, *Julianus*, aliique. Quo magis his, qui altioris Critices studio ducuntur, diu noctuque laborandum est, ut assidua lectione in justam *Platonis* consuetudinem veniant. Illuc revertor. In annotationibus nostris non tantum de *Platone*, sed de aliis etiam scriptoribus, invitante occasione, bene mereri conati sumus. In quo cum breviores esse voluimus, vereor, ut interdum tirones, vel mediocriter eruditi, rationes, quibus ad mutandum inducti sumus, satis assequantur. Sed hi de conjecturis nostris ante ne existiment, quam ad aliquam de his rebus pervenerint judicandi maturitatem. Ceterum notae nostrae, si nulla alia re, certe hoc nomine multis gratissimae sunt futurae, quod plurimas contineant quantivis pretii particulas, ex ineditis scriptoribus, qui rara felicitate ad me pervenerunt, decerptas. Majus tamen, et haud scio an maximum, libello nostro ornamentum adjecit *Tiberius Hemsterhusius*, a cujus consiliis praeceptisque, tanquam a fonte, quicquid sum, me fluxisse profiteor. Hunc Belgii Varronem, quoties abditum quiddam e tenebris eruendum esset, toties in consilium adhibui: ex hoc varias et recondita plenas eruditione animadversiones vel blande eliciui, vel importune expressi. Neque in eo pietatem, qua illum haud se-

cus,

cus, ac filius parentem, prosequor, mihi videor lae-
sisse. Nam quo minus ipse, quae divinitus exco-
gitavit, in lucem proferre curat, eo magis mihi, ne
illis! literae nostrae carerent, enitendum putavi. Ita
vale, erudite Lector, nobisque fave.

Usus sum *Platonis* editione,
quae Lugduni apud *Gul.*
Laemarium MDCXC pro-
diit.

— Ao. MDCCLIV.

ORATIO

DE GRACIA ARTIUM AC DOCTRINARUM INVENTRICE,

habita a. d. xvi Maji anp. MDCCLVII, cum in
Academia Lugduno-Barava Lectoris Graecarum
literarum professionem auspicaretur.

Est hoc majorum instituto bene ac sapienter recep-
tum, ut, qui ad laudatarum artium disciplinas tra-
dendas acciti, in hunc amplissimum ornatissimumque
locum escendunt, vel de illius doctrinae, quam quis-
que profitetur, dignitate, praestantia atque utilitate
verba faciant, vel illustriorem quempiam locum, ex-
quisite copioseque tractandum, indidem delibent. At
enim cum multi, qua opera tralatitio huic publice
dicendi officio satisfaciunt, eadem reconditae ejus-
dam eruditionis, aut singularis acuminis laudem quae-
rant: fit interdum, ut orationes habeantur eae, quas
e centenis vix singuli, in eodem doctrinae genere,
si forte, diligentius versati, mentibus animisque in-
tendendis assequantur: dum interim reliqua oscitat
conçio, et subtilis molestique Oratoris taedio prope
epaecatur. Equidem cum honorifico Illustrissimorum
hujus Academiae Curatorum, atque Amplissimorum
hujus Civitatis Consulum decreto, in hoc augustissi-
mum virtutis doctrinaeque omnis sacrarium, et in
hanc tantam clarorum atque excellentium virorum lu-
cem

cem prodeo; cumque hodiernus dies, quo nullus unquam vitae meae laetior illuxit, mihi gravem illam quidem, at jucundam tamen publice dicendi necessitatem imposuit: delegi, Auditores, argumentum orationis pervagatum, de medio petitum, atque adeo ab omni doctrinae subtilitate remotum. Multo enim satius duxi, vel cum famae et existimationis, quantula demum cunque sit, dispendio popularem afferre orationem, quam recludendis interiorum artium penetralibus, Vobis, quorum mihi animos sensusque conciliari cupio, importune fastidium creare. Dicam igitur *de Graecia artium ac doctrinarum inventrice*. Atque haud scio, an nulla ex omni humanitatis disciplina promi possit materia, quae et muneri, quod Gravissimorum Virorum auctoritate auspicio, magis sit consentanea, et majorem vim habeat ad excitandos studiosae juventutis animos, atque ad Graecarum literarum amorem incendendos. Quodsi enim, quam potero planissime, demonstraro, nullam neque doctrinam esse, neque artem ingenuo ac libero dignam, quam Graeci vel non invenerint, vel cujus non sementem sparserint: Si porro gravissimis rationibus evicero, eosdem ipsos multas praestantissimasque disciplinas non elcuisse tantum ex tenebris, atque inchoasse, verum ad illud etiam fastigium evexisse, prope ut nobis omnem consequendi sui spem sustulerint: quis non juvenum incredibili erga gentem tam eruditam studio et cupiditate rapiatur? quis non provectorum, senis Catonis exemplum imitatus, Graecas literas sic avidè arripiat, quasi longo tempore conceptam visceribus, flagrantemque sitim restinguere cupiens. Vellem quidem, materia ad dicendum

sumta quam est omnium intelligentiae accommodata, tam facile unius horae curriculo terminari posset. Verum illa tam late patet, nulla ut oratio, oratio autem? ne justum quidem volumen accuratam ejus explicationem capiat. Quid igitur? Libere per omnem disciplinarum orbem vagabor, et summis quibusque leviter decerptis, capita tantum et fontes, unde quaeque sapientiae ratio et liberalior ars manarit, quasi intento digito commonstrabo. Quaeso autem obtestorque Vos, Auditores, ut, si minus polite limataeque dixerò, quam vel hujus amplitudo loci, vel eruditae aures vestrae postulant, huic infantiae meae vestra in humanitate ne desit praesidium.

Praeclare gravis inprimis et locuples auctor, Plato, philosophia, dixit, nullum pulchrius, nullum praestabilius bonum nec impertitum esse mortalibus Dei munere, nec impertiendum. Haec est illa barbariae et immanitatis victrix, veritatis indagatrix, solidioris doctrinae (*) parens, officii moderatrix, vitae humanae magistra. Quam qui aspernatur ac respuit, is humanitate se abdicasse censendus est, atque ad tardarum pecudum conditionem detrudendus. Contra, cujus contemplandae et cognoscendae studio qui, ceteris posthabitis, se totum tradit, is ad ipsam divinitatem, ex qua haustus animus et libatus est, quasi quibusdam passibus propius accedere videtur. Atqui hanc doctrinarum omnium dominam ac reginam uni Graeci admirabili, qua praediti fuerunt, mentis sagacitate

(*) [Solidioris doctrinae. Recentiorum consuetudo juveni Ruhnkenio fraudi fuit, ipso iudice ad Mureti Opp. T. I. p. 13.]

ex obscuris abditisque naturae recessibus elicuerunt. Nec contenti, illam philosophiam, quae rerum contemplatione continetur, felici partu edidisse, alteram etiam, quae in actione versatur, aliquanto post liberaliter adjecerunt. Quam inveniendi gloriam tum annales vetustatisque monumenta satis superque loquuntur, tum ipsa rerum fides sic testatur et confirmat, ut nec Tatiani, nec Clementis Alexandrini declamationibus, bilis et invidiae plenis, unquam convelli queat; estque haec laus Graecorum adeo propria, ut ne aliam quidem gentem in illius societatem temere admittant. Nam etsi Graeci ipsi, pro aequitate sua, non dissimulant, nonnulla, in Mathematicis praesertim disciplinis, Chaldaeorum Aegyptiorumque ingeniis debita, vel per mutua populorum commercia in Graeciam fluxisse, vel a Pythagora, Democrito, Platone, aliisque, qui discendi causa ad gentes longe dissitas commeassent, paullatim esse invecta: tamen si quis illa cum Graecorum inventis contulerit, barbaros perpauca repetundarum jure postulare posse reperiet, eaque ipsa sic ab ingeniosissimis hominibus exulta et meliora reddita animadvertet, ut non aliunde adscita atque arcessita, sed in Graeco quasi solo genita esse videantur. Ac ne hic vetustissimae Poëtarum philosophiae memoriam replicem, quam fabularum integumentis involutam, quam fingendi licentia mire contaminatam constat fuisse: princeps et auctor accuratius philosophandi Thales extitit Milesius. Qui cum multa de divinae humanaeque mentis vi ac natura, de mundi satu atque ortu, de fati denique necessitate dissereret, quasi signum aliis sustulit ad excolendam illam philosophiae partem, quae post-

postea Metaphysicae nomine celebrata est. Difficile dictu est, Auditores, quot quanto ingenio viri hujus doctrinae studio exarserint. Ac tantum abfuit, ut rei materia, in naturae obscuritate, si quaequam, recondita, hunc animorum impetum retardaret, ut ipsa potius difficultas magis et magis investigandi solertiam exaceret. Magnum in hac disciplina nomen fuit Pythagorae, et, qui ad ejus se auctoritatem contulissent, Empedoclis et Epicharmi; magnum item Anaxagorae, magnum Parmenidis, plurimumque aliorum, quos memoria consequi difficile est, et enumerare longum. At enim vero praecipuam Metaphysicae et locupletandae et ad disciplinae formam habitumque redigendae gloriam sibi vindicant duo principes intelligendi magistri, qui merito omnium seculorum oculos animosque in se converterunt, Plato atque Aristoteles. Quorum uterque aetatem contrivit in investiganda, quoad humano ingenio fieri poterat, aeterna illa et beatissima numinis natura, in declaranda mentis humanae vi et indole, in ejusdem denique immortalitate tuenda atque adserenda. Nec quicquam illis, quae tum de rerum caussis et principiis, tum de communibus earum affectionibus ab iisdem philosophis disputata sunt, subtilius acutiusque excogitari potest. Quae pluribus verbis explicaremus, ni vereremur, ne minus commode servaretur orationis, quam institimus, popularitas. Sed ut varium est hominum studium, sic horum etiam Metaphysica modo a doctissimis quibusque concelebrata enituit, modo deserta obsolevit. Uni Platoni hoc praecipue obtingit, ut pari prope fastigio staret in utraque fortuna.

Cu-

Cujus sapientiae cum ii, qui politiorum literarum elegantia et suavitate ducerentur, tum veteres religionis Christianae antistites, multum semper tribuerunt. Sed Aristotelis fortunam quibus verbis conquerar? aut quomodo satis dolenter deplorem? Extulit enim duodecimum a Christo nato seculum genus hominum omni barbaria contaminatum, Scholasticos vulgo dicunt, qui clarissimo illius lumini teterrimam noctem offunderent, exquisitam elegantiam immunda illuvie et squalore opplerent, et sic denique immortalis viro, apud imperitos, pudenda horum interpretum somnia pro germana Aristotelis philosophia stulte accipientes, ingentem et vix unquam delendam infamiam conflarent. Hinc certe, hinc occulte serpsit ista invidia, qua veteres philosophi nostra etiam aetate premuntur. Nam ut quisque antiquitatis omnis Graecarumque literarum imperitissimus est, ita priscos illos heroas petulantissime contumeliosissimeque vexat, abjicit, deridet. Atque nos non sumus ii, qui in Metaphysicae disciplina, praesertim quae tam difficiles tamque arduos explicatus habeat, Veteres negemus uspiam offendisse, uspiam incurrisse, mentis errore, ut fit, divagatos. Verum nec novi Metaphysici nobis habere videntur, in quo sibi tanto opere placeant, seque velut de caelo delapsos tam magnifice circumspiciant. Quid enim? si nova illa decreta sunt ita certa, stabilia, firma, ut isti vulgo jactant: qui fit, ut quadragesimo fere, aut quinquagesimo quoque anno nova exoriatur secta, quae alteram cum conviciis et clamore de possessione depellat? Aut quid tandem caussae esse dicamus, quare multi, pro qui-

quibus modo, tanquam pro aris et focis, pugnabant, eadem ipsa aliquot annis post, velut vana, falsa, nugatoria repudient? Videte levitatem hominum atque inconstantiam. Crebrae istae ac repentinae sententiarum commutationes quid prodant, cui potest esse obscurum? Scilicet hi quoque ipsi variis opinionum fluctibus jactati, nihil dum certi ac firmi, in quo tuto consistent, reppererunt. Quae cum ita sint, missis vagis errantibusque istorum conjecturis, solum id, quod in hac disciplina certum atque exploratum est, constanter teneamus: quod quin maximam partem sollerti Veterum investigationi acceptum referendum sit, vix negari sine impudentia, aut magna antiquae eruditionis inscitia potest. Nimirum primae, quas natura illorum mortalium animis impressit notiones, quo plus simplicitatis, eo plus veritatis habere: quas notiones, qui deinceps secuti sunt, vel novandi cupiditate ducti, subtiliter quaesitis argutiis obscurarunt, vel, devias sibi vias per varios anfractus quaerentes, plane deseruerunt. Itaque videas, illos ipsos, post longos infinitosque errores, eo, unde digressi fuerant, tandem redire. Ecquis vestrum est, qui nesciat, notiones innatae quanto animorum studio a primariis sint philosophis, nostra patrumque memoria, explosae? Qui quid aliud fecerunt, nisi ut, cognito errore, ad Lyceum et Porticum, quam inconsulte ac temere reliquerant, reverterentur? Quod si novitios hosce philosophos non ratione, sed praestantium virorum auctoritate refellendos putarem, possem hic, ut alios taceam, excitare Leibnitium, quam acri virum ingenio? quanta judicandi aequitate?

te?

te? quem, inter omnes constat, de Veterum Metaphysica, Platonis inprimis, et sensisse honorifice, et dixisse. Satis mihi multa verba de hac philosophiae parte fecisse videor. Ad Logicam deinceps transeamus.

Saepe numero, Auditores, mirari subit, plerasque artes et doctrinas ante fuisse consummatas, numerisque absolutas suis, quam illarum inveniendarum constituendarumque ratio certis regulis esset praeceptisque conclusa. Sic Homerus divinam illam Iliada, admirabile belli Peloponnesiaci monumentum condidit Thucydides, antequam Rhetor Criticusve aliquis illas artes praeceptionibus devinxisset. Pari modo Graeci philosophi, eximia quadam mentis vi atque celeritate praediti, magistrorum praecepta, quibus ingenium in inveniendo et acute cernendo dirigeretur, in vero investigando, excolendaque ratione longe anteverterunt. Logica igitur vel Dialectica tum demum inventa est, cum, constituta propemodum philosophia, acuti sagacesque homines ejus praesidium non magnopere desiderarent. Quo ductus argumento si quis contendat, non videri tantam, quanta vulgo putatur, hujus disciplinae utilitatem, is quidem sententiae suae adscribat nostram. Plato certe, Mathematicis rationibus percipiendis magis acui ad philosophiam ingenium, putabat. Verumtamen ut capitalia ingenia hoc adminiculo facile caruerint, negari haud potest, permagnum infirmioribus adjumentum hac arte esse allatum. Itaque grato animo praedicandi sunt Veteres illi, quorum acerrimo studio et exculta Logica est, et per omne disciplinarum genus latissime fusa. Per-

ripateticorum illustria in illam merita commemorare, quid attinet? ex quorum fontibus rivulos duxerunt recentiores. Sed quis praeposteram et perversam Stoicorum diligentiam ferat, qui captiosis cavillationum et fallaciarum laqueis excogitatis, quod ad regendas in vero inveniendi mentes a Peripateticis comparatum fuerat, id ad eas impediendas implicandasque converterunt? Quae quidem tricae, deinceps a barbara Scholasticorum natione cupide arreptae, vix tandem recentiorum philosophorum opera ex scholis profligatae, in Jesuitarum monasteria se abdiderunt.

Venio jam ad illam nobilissimam pulcherrimamque philosophiae partem, qua de expetendis fugiendisque rebus, de vitae ratione, hominumque moribus quaeritur: quam, vere mihi videor posse affirmare, et natam esse apud Graecos, et liberalissime educatam, et exornatam pulcherrime. Atque haec quidem, si utilitatem ex ea in humanum genus redundantem spectes, omnium disciplinarum facile princeps est: sin nascendi ordinem, prope postrema. Veterrimi enim philosophi plus operae curaeque in naturalium rerum caussis indagandis, quam in ornanda hac morum emendatrice, posuerunt: credo, quod ad ingenii laudem illustrius magnificentiusque videbatur, de siderum, ut hoc utar, meatu, quam de temperantia aut cognitione sui disputare. Primi igitur rei tam salutaris tamque necessariae curam et Pythagoras ipse et tota ejus familia suscepere. Qui quidem tametsi, illius more aetatis, utrumque studium conjunxerant, hanc tamen sapientiae partem plene cumulateque perfecerrunt. Quo magis dolendum est, quae ab illis litera-

rum

rum monumentis fuerint consignata, prope omnia communi bonorum librorum naufragio periisse. At enim vero dum moralis philosophia in Italiae parte ea, quae Magna Graecia dicta est, Pythagoricorum industria laetissima incrementa capiebat, ceteri philosophi Graeci vel in mathematicis vel in aliis philosophicis disciplinis persequendis, ut instituerant, strenue pergebant: donec Socrates, cujus sapientiamne, dubites, an morum sanctitatem magis admirere, philosophiam a latentibus rerum causis anquirendis advocavit, atque ad vitam communem traduxit. Hic ut mirus fuit ingenio, moribus, vita, sic nova etiam atque antea inaudita et prorsus singulari usus est docendi ratione. Etenim non declamando, ut Sophista, non inculcandis vulgaribus morum praeceptis, ut aretalogus, non libris in vulgus edendis, ut philosophi ceteri; sed aliorum opinionibus blande eliciendis, et absurdis, quae ex iis consequerentur, lepide jocoseque eoarguendis, homines ad virtutis atque honestatis studium amplectendum excitavit. Quibus quidem elegantissimis et Attico sale conditis disputationibus, cum ipse Socrates literam scripserit nullam, nobis omnino carendum fuisset, nisi ei, magno philosophiae et optimarum artium bono, Plato et Xenophon discipuli obtigissent, ambo ingenii venustate atque elegantia florentes, eloquentiae copia et varietate ambo. Felicem magistrum talibus discipulis! Felices discipulos tali magistro! Hi quicquid ex divino illo Socratis ore arripuissent, scriptis diligenter mandarunt, eandemque sermonis festivitatem nativumque leporem, quo Socrates supra

G

cun.

cunctos mortales excelluit, oratione sua sic expresserunt, nihil ut fingi possit venustius, nihil scite magis. A Socrate igitur, tanquam a capite et origine, profectae manarunt omnes posteriorum philosophorum praeclarae disputationes de aequo et bono, de justitia et fide, de ceteris denique rebus, quibus hominum genus ad bene beateque vivendum excolatur. Atque illi ipsi, qui hodie, in Gallia praesertim et Britannia, ut suum et aliorum otium fallant, nos libris de morum doctrina scriptis prope obruunt, quid, quaeso, magnopere afferunt, quod in Socraticis libris non multo rectius atque elegantius tradatur?

Graeci igitur sapientes qua ratione hominum mores ad honesti decorique curam et omne genus officii conformarint, satis a Vobis cognitum arbitror, Auditores. Reliquum est, ut, quibus legibus, moribus, disciplinis respublicas temperarint, quam poterimus brevissime, explicemus. Hic rursus Pythagoricorum virtus ac prudentia multiplici gloria eluxit, quippe quorum haud pauci et rerumpublicarum clavum tenuerunt, et civitates salutaribus institutis fundarunt. Quanquam nec in ipsa Graecia defuerunt ea aetate, qui Politicam sive civilem hanc prudentiam, si minus docendo scribendove, at certe republica domi forisque tractanda sic exornarent, ut nihil admodum ad perfectionis laudem deesse videretur. Sponte vobis, vel me tacente, illustre Solonis nomen succurrit, prudentissimi Atheniensium legislatoris, et septem Sapientum numero habiti. Graeciae vero civitates quam egregiis legibus temperatae fuerint atque excultae, quis tandem majus illustriusque testimonium

trum desideret eo, quod illis Romani, quantis opibus, imperio et rerum gestarum gloria, tanta gravitatis et recti iudicii laude praestantes, publice perhibuerunt? Horum enim jussu, post exactos reges, tres legati in omnem Graeciam profecti sunt, ut tum inclitas Solonis leges, tum aliarum civitatum mores institutaque cognoscerent, et descripta domum asportarent. Ex quibus maximam partem conflatae sunt Leges XII. Tabularum, quarum tanta et fama est, et in veteri jure Romano cognoscendo utilitas. Sunt igitur duodecim Tabulae fons omnis publici privatique juris: duodecim Tabularum fons Graecorum leges, Atheniensium maxime. Est autem illa Regum et principum virorum administra et comes, Politica, primum a Platone, mox ab Aristotele, ad justam disciplinae formam revocata. Quorum posterior si nullum aliud ingenii monumentum condidisset: extant autem plura singulari sagacitate et exquisita diversissimarum rerum scientia confecta, quae ejus famam satis tuentur: solis aureis de optimae reipublicae institutione libris nomen suum ad immortalitatis memoriam consecrasset. Sed cavete hic vobis doctorem umbraticum animo fingatis, abdentem se literarum latebris, et gravi cum supercilio Regibus principibusque viris, quos nunquam frequentavit, leges scribere ausum. Etenim politissimi vir ingenii in aulae luce ac splendore vixit, maximis omnis memoriae regibus, Philippo et Alexandro summa familiaritate conjunctus, multumque versatus cum ministris et adjutoribus consiliorum. Ecquem igitur putetis, vasserrimas aulicorum artes, arcanasque, quibus regna

administrentur, rationes vel indagasse sagacius, vel tenuisse rectius, vel literis prodidisse accuratius? Perspexit nuper, et quidni perspiceret is, quem propter singulare mentis acumen omnisque pulchri sensum inter praecipua hujus seculi ornamenta referas? perspexit igitur operis praestantiam Illustris Montesquieu, et plura inde in eximium de Legum causis librum derivavit, quam fortasse credant priscarum literarum ignari.

Susceptae materiae ordo jam me ad illud Graecorum studium ducit, quod in rebus naturalibus scrutandis explicandisque collocarunt. De quo antequam dicere instituo, pauca generatim atque universe monenda puto. Gravis quaestio est, et variis discrepantium inter se doctorum hominum agitata contentionibus, plusne Veteres ingenio et honestissimarum artium scientia valuerint, an recentiores? Nec temporis hujus est, nec instituti, quibus quisque rationibus, quam sequeretur, opinionem confirmarit, ordine referre. Utrique certe magis cupide animosque disputatum est, quam solide et vere. Exortantem viri sunt ab omnium partium studio alieni, in quibus et summa fuit judicandi vis, et summa meritis amplificata auctoritas, qui litem, magno bonarum artium damno indies gliscentem, sic dirimerent, ut antiquitati palmam tribuerent in disciplinis iis, quae ex apertis cognitisque fontibus hauriendae, sola ingenii sollertia perficiantur: contra, recentiori aetati in iis, quae ex abditis naturae penetralibus observandi diuturnitate, et longa experimentorum eruantur serie. Quae cum ita sint, quis non

videt, Veteres a recentioribus in Physicis et plerisque Mathematicis, quae longioris aevi diligentia constant, longe multumque superari? In quo tamen vituperare antiquitatem, et contempnere, quod multos facere videas, sive stultitia est, sive iniquitas, sive utrumque. Nisi forte quis etiam Physicis, qui nunc sunt, obrectandum putet, quod non eosdem, quos qui post mille annos futuri sunt, in arte sua progressus fecerint. Verum tamen ingenue fatendum est, Graecos omnes, ne Leucippo quidem et Democrito exceptis, qui Physicorum longe principes numerantur, in hac naturae scientia conjecturis tribuisse nimium, experimentis parum. Quod idem institutum, gravi praeclarae hujus doctrinae detrimento, Physici deinceps secuti per multa secula tenuerunt: donec Baco Verulamius, cui illorum, qui de Philosophiae et laudandarum artium studiis bene meriti sunt, antepono neminem, comparo paucos, naturae speculatores a vano conjectandi studio ad ipsam naturam observandam, factisque periculis exquirendam revocavit. Quamquam ad Veterum excusationem, non deest, quod dici possit. Nondum enim oculus arte adjutus erat, nondum inventa antlia, quam vocant, pneumatica, nondum denique tot alia sensuum manuumque adjumenta comparata; sine quibus, fallitur, qui se in naturae cognitione multum profligaturum putet. Neque tamen aliquis nobis occurrat sic, ut dicat, ex his tam praeclare inventis, quae modo commemoravimus, quantum recentiores antiquioribus ingenii vi praestent, vel liquidissime apparere. Non est, non est profecto,

in quo horum sagacitas se valde efferre atque exultare possit. Fere enim, nescio quo fato, accidit, ut maxima quaeque et utilissima hujus generis inventa casu potius, quam ullius sollertia, in lucem proferantur. Profecto mirum est, Auditores, qua ratione fortuna mortalium ludat industriam. Nam quod acutissimi homines, contritis in quaerendo aetatibus suis, invenire non potuerunt, illud saepe bardus aliquis Monachus, aut si quis est consimili stupore, nullo reperit negotio. Graeci vero quamquam ab iis, quae dixi, praesidiis imparati, Physices disciplinam inchoasse potius, quam absolvisse, putandi sunt: tamen in multis nec levis momenti rebus facem aetati nostrae praetulerunt. Nam coelestium corporum quae sit vis centripeta, quae centrifuga, haud leviter ab illis adumbratum est; sphaerica telluris figura iisdem fere, quibus hodie, rationibus demonstrata: maris denique aestus, ejusque caussae eodem, quo nunc, modo explicatae. Alia sciens praetereo.

Hactenus de Graecia philosophiae inventrice. Nunc de disciplinarum Mathematicarum ortu et incremento nobis disserendum est. Vetus opinio est, jam inde a Thaletis ducta temporibus, tum numerorum scientiae, tum Geometriae, tum denique Astronomiae incunabula apud Chaldaeos Aegyptiosque esse quaerenda. Ergone Graeci philosophiam invenire potuerunt, Mathesin non potuerunt? Ergone ingenia illa, quae optimis artibus excogitandis alerentur, aliquando torpuere obtusa? Equidem neque laudem, barbaris gentibus ab ipsis Graecis sponte ac liberaliter tributam, in dubium vocem; nec illis, qui tot
pro-

propriis bonis abundant, affingam aliena. Hauserint inde Graeci prima harum artium elementa; quae quam rudia, tenuia atque incondita fuerint, non aliunde rectius, quam ex eo, quod Diodorus Siculus narrat, intelligi potest. Negat enim scriptor clarissimus Chaldaeos illos, quibus tantum in hoc genere tribuitur, solis deliquium praedicere et ad certum tempus revocare ausos fuisse. Egregiam sane Astronomiae scientiam et fama tam illustri et pervagata dignam! Graecis, Graecis, inquam, nominatim Thaleti Milesio, illa gloria servata fuit, ut primi eclipses supputarent, stupentique vulgo praedicerent. Verum quantumcunque tandem sit, quod barbarorum ingenio debeatur, Graeci certe ita illud et amplificaverunt et exornarunt, ut ipsi demum veri Mathematicarum disciplinarum inventores dici haberique possint. De Arithmetica quidem quam praeclare meriti sint, quid multis commemorem? quorum industria non vulgaris tantum, sed analytica etiam, quam hodie Algebram vocitant, nobis est comparata. Atque hic inveteratus prope error ex hominum animis evellendus est, quo Arabes nobilis hujus subtilisque artis satores ac parentes ferunt. Quod si omnia vetustatis monumenta, quibus pulcherrimum inventum Graecis vindicari possit, fatali illa librorum strage intercidissent: tamen hanc analyticam numerandi rationem, aequae ac reliquam Arabum eruditionem, ex Graecis fontibus repetitam crederemus. Jam vero cum superest Diophantus Alexandrinus, vir longe acutissimus, qui se principem Analyticae Arithmeticae inventorem et dicat et re ipsa probet: tamen

Arabibus, quod per vim et ambitionem intervertunt, tanquam proprium tribuimus?

Pari studio Graeci, et vero etiam vehementiori, rationes ducti in pulvere radii demonstrarunt. Certe si immortalia eorum in Geometriam merita sigillatim persequi instituerem, vox me citius aut dies, quam materia, deficeret. Ecquis vestrum est, Auditores, qui in hujus doctrinae adyta penetrare cupiens, non Euclide usus sit mystagogo? De quo illud mirabile ad laudem ac prope singulare praedicatur, qui ejus placita vel in dubium vocarit, vel erroris convicerit, per tam immensi temporis decursum adhuc repertum esse neminem. Euclidem brevi post exceperit, quem aetatis suae Newtonum dixeris, Archimedes; qui, quantum Graeci ceteris nationibus ingenii gloria antecelluerunt, tantum Graecos omnes incredibili mentis vi et celeritate anteivit. Namque universam Mathesin felici industria persecutus, obscuris lucem, dubiis fidem attulit, atque hanc tam insignem laudem infinita novorum inventorum multitudine cumulavit. Geometriae vero scientia sic excelluit, ut in ejus libris jam vestigia sublimioris, qua aetas inprimis nostra gloriatur, Geometriae haud leviter impressa appareant. Archimedi tum alios, si libet, adjicite, tum inprimis praestantem arte sua hominem, Apollonium Pergaeum, qui primus omnium, quantum scimus, latentes antehac et obscuras Conicarum sectionum proprietates in lucem protulit, et scienter declaravit.

Major ex coeli et siderum observatione in vitam humanam redundat utilitas, quam ut a Graecis ne-

pligi spernive potuerit. Itaque nullus fere ante So-
 crates aliquo nomine extitit philosophus, qui non
 siderum magnitudinem, intervalla et meatus, quanta
 posset diligentia, anquirenda existimaret. Pythago-
 rici inprimis, quod summa vigilantia coelum specta-
 rint, summis in coelum laudibus feruntur. Ex qua
 nobilissima familia Philolaus, si quis alius, comme-
 morandus est, qui princeps solem in universi centro
 sic collocavit, ut ipse circa axem rotetur suum,
 planetae autem omnes circa ipsum orbitis rotundis
 moveantur. Cujus sententiae primum auctorem cum
 antiquarum expertes literarum Nicolaum Copernicum
 jactarent, Ismael Bullialdus, vir eximius, qui, ra-
 ro exemplo, ad Astronomiae laudem politoris hu-
 manitatis decus adjecerat, inventi tam praeclari glo-
 riam rursus Philolao vindicavit. Ita non pauci ho-
 die, praesertim ex illis, qui in compendii alicujus
 angustias compacti et conclusi sunt, quae antea plu-
 ra jam secula veterum scriptis sermonibusque cele-
 brata reperiantur, pro recens inventis venditant, ma-
 jorine imperitia, dicam, an insolentia et vanitate.
 Singulos vero, quorum opera et labore Astronomia
 creverit, si enumerarem, quem tandem exitum ora-
 tio nostra inveniret? Mitto igitur Eudoxum Cnidi-
 um, mitto Metonem Atheniensem, mitto Aristar-
 chum Samium, mitto denique tot alios et meritis
 suis et aliorum praeconio nobilitatos. Nec tamen
 Archimedes hic praetereundus est vel ob eximiam
 sphaeram ab ipso inventam, in quam solis, lunae,
 et quinque errantium motus sic illigaverat, ut celerita-
 tis et tarditatis rationem, quam conversionibus suis

tenerent, felicissime imitaretur. At enimvero superiorum Astronomorum omnium luminibus multum offecere duo excellentes viri, et ad siderum scientiam amplificandam, atque in justum artis habitum cogendam, nati factique, quamvis aetatum disjuncti intervallis, Hipparchus et Claudius Ptolemaeus: quorum prope innumerabilibus observationibus inventisque Astronomia plus incrementi cepit, quam vel superioribus seculis cunctis, vel pluribus deinceps secutis. Nolite tamen putare, Auditores, me vel tam ineptum antiquitatis admiratorem esse, vel tam iniquum recentioris industriae existimatorem, ut veterem Astronomiam cum novae hujus splendore ullo modo comparandam ducam. Erudita illa Graecorum gens ultra, quo progredieretur, vix habuit, tum aliis caussis impedita, quas hic referre nihil attinet, tum omni fere supellectile, quae sideribus observandis inserviat, destituta. At quot et quales hodie opportunitates habemus! quantam omnis generis instrumentorum copiam! Quo magis saepenumero veterum sagacitatem admiror, qui, quae recentiores tuborum ope cognorint, eadem, tanquam divini, rara et singulari ingenii vi conjecerint. Democritus certe tot seculis ante natum Galilaicum docuerat, galaxiam non nisi ex infinita exiguarum confertarumque stellarum multitudine constare. De Lunae vero natura, phasibus, maculisque complures veterum, absque oculo arte adjuto, eadem, quae recentiores coeli siderumque spectatores, tradiderunt.

Cum omnes omnino artes, quibus vitae humanae commoda adjuventur, et ortum suum Graecis de-

beant, et incrementa, quid mirum est, si Mechanica, cujus usus latissime patet, eorundem ingeniis exulta, egregium in modum fuerit ac perpolita. Archytam Tarentinum, accepimus, non tantum machinas, quæ inspectantes stupore defigerent, effinxisse, sed et primum omnium accuratam illarum construedarum rationem literis explicasse. Inter omnes autem, quos prisca ætas tulit, Mechanicos maxime eminet Archimedes ille ad miraculum usque ingeniosus. Qui cum Syracusæ gravissima obsidione a Romanis premeretur, quod ingentium copiarum robur vix efficere potuisset, id effecit unus, patriam urbem peritres annos machinis bellicis, quas summa solertia excogitasset, ab hostium irruentium vi defendens. Idem eodem tempore Marcelli classem mirabilium illorum speculorum ope exussit, simulque nobis documentum dedit, Optice ad quantum culmen fuerit a Græcis provecta. O civem egregium, nec unquam satis laudandum, cujus ingenium patriæ tanto praesidio fuit, quanto ornamento. Extulit citior ætas multos excellentesque Mathematicos; sed ex quo patria fructum tam amplum cepit, extulit neminem. Hospes sit, oportet, et peregrinus in Græca historia; quem non sæpe tot tam varii generis tormenta bellica, arietes, testudines, helepoles, turres, aliaque incredibili sagacitate reperta, in admirationem rapuerint. Nihil jam dicam de artificis, quæ ex eadem machinali doctrina ad multiplices hominum usus, tum necessitatis, tum delectationis causa, uberrime effluerint. ~~adip~~ Mechanicam ars illa, quæ aedificandi leges dat,

arc-

artissima cognatione attingit: cujus quam exquisita scientia Graeci praediti fuerint, vel ex Graecorum architectorum commentariis, quos Vitruvius in compendium misit, in unumque corpus perite conflavit, satis cognoscere potestis. Sed quanto hoc clarius et luculentius ex magnificis illis monumentis, quae vel omnium rerum confectrix aetas, vel Saracenorum furor et immanitas reliqua fecerint, intelligi potest! quibus, quamvis misere habitis, contemplandis admirandisque eruditorum peregrinatorum oculi animique nunquam satiantur. Itaque nulla hodie in cultiori, qua patet, Europa gens est, quae non Graecis hac in arte principatum deferendum ducat. Ac peritissimi quique aetatis nostrae architecti pulcros sese beatosque judicant, si quid imitando, quod proxime ad Graeci praestantiam operis accedat, effingere queant.

Sed quo plura Graecorum inventa refero, eo magis mihi crescit materia dicendi. Etenim nihil adhuc dixi de Geographia, nihil de Gnōmonica, nihil de Hydraulica, nihil denique de Musica, quae et ipsa cum olim Mathesis pars esset, insignem Mathematicorum opem et auxilium experta est. Neque a proposito alienum foret, de nobilissimis artibus, Pictura et Sculptura hic disserere: in quibus laudandis quantum se jactare nostra posset oratio! Quid enim signorum habet aetas recentior, quod cum antiquitatis Graecae pignoribus comparatum non sordeat? Sed haec omnia pro materiae dignitate explicare, temporis, quibus concludor, angustiae vetant. Neque tamen ita properandum est, ut praeclarissimam

nam illam humanae vitae sospitam et conservatricem, Artem Medicam, cujus ope cum maxime indigeo, silentio praetermittam. Haec, ut reliquae artes, a rudibus exiguisque profecta initiis, tandem per multos gradus pervenit ad Hippocratem, divinum hominem, immensa omnium, quae ingenio continentur, artium scientia praeditum, et naturae observatorem tam diligentem tamque accuratum, ut et alios fallere, et ab aliis ipse falli nesciverit. Hic simplicissimam et naturae consentaneam medendi viam ingressus, brevi salutarem artem ad summum decus provexit. At illa Hippocratis semita, quae sola ad humani generis salutem duceret, quam paucorum notata est vestigiis! Brevis neglecta obsolevit tradita ab eo medicinae excolendae ratio: In certae experientiae locum philosophicae argutiae successerunt: Jacuit ipse hujus artis parens ac princeps: circulatores atque anilium nugarum institores in coelo fuerunt. Sed tandem divinitus excitatus Hermannus Boerhavius, alter Hippocrates, quo vix quisquam hanc Academiam, ipsumque nomen Batavum majori illustravit gloria, summum illum Coorum heroa in pristinam dignitatem restituit, ejusque studium et oratione, ex hoc ipso loco habita, et multo magis exemplo suo, sic artis salutaris studiosis commendavit, ut jam universa fere Europa se ad Hippocratis auctoritatem contulerit.

Atque ita potiorum artium originem, quanta potuimus brevitate usi, enarravimus. Restant deliciae illae nostrae et amores, liberalissima humanitatis studia: in quibus veteres illi Graeci omnium consensu
gen-

gentium vere regnant ac triumphant. Quem enim ulla natio poëtam protulit, qui cum Homero; quem oratorem, qui cum Demosthene; quem historicum, qui cum Thucydide sit ullo pacto comparandus? Latium solum ea edidit aluitque ingenia, quae Graeciae gloriam prope in discrimen vocarent? Sed quis Graecis Latinos opponat, qui quem habent ingenii cultum, a Graecis ad se traductum esse, ingenue fatentur? Aegre ab hoc loco, et ad fructum uberrimo, et ad voluptatem suavissimo, discederem, nisi jam mihi harum literarum quotidie celebrandarum facultas oblata esset jucundissima et maxime animo exoptata meo. Quod immortale beneficium cum a Vobis, Amplissimi Procères, in me profectum sit, Vos, par est, summa veneratione, Vestris in rempublicani et bonas literas meritis debita, a me compellari. Omnino tam illustrem prolixae erga me voluntatis Vestrae significationem dedistis, nihil ut jam aliud mihi omni vita cogitandum agendumque sit, nisi quatione possim me tali ac tanto beneficio dignum praestare. Ex quo quidem tanto uberius laetitiae fructus ad animum meum pervenit, quod eo semper meorum summa votorum rediit, ut mihi juventutem ad illarum artium, quarum ipse amore flagrabam, honestissimum studium erudire publica auctoritate liceret. Quo me nec majus nec pulcrius reipublicae munus afferre posse, tum ipsa ratio mihi persuaserat, tum veterum auctoritas sapientum. At enim insigne illud, quo animus effertur, gaudium non mediocriter conturbat arduae, quam capesso, provinciae contemplatio. Nam in qua tandem Musarum se-

de publici doctoris partes agam? Nempe in ea, quae eximiis semper in quocunque disciplinarum genere magistris floruit, in hoc vero humanitatis ac literarum studio non nisi summis. Verum enimvero superest, atque utinam diu supersit, studiorum meorum per duodecim annos dux et auctor fidelissimus; qui si me meaque omnia consilio suo moderari perrexerit, non est, quod hujus difficultatem muneris, quantumvis gravem, magnopere pertimescam. Ceterum sentio magis, Viri Illustrissimi, quam immensum quiddam et infinitum sit, quod Vobis debeam, quam verba, quae munificentiae Vestrae magnitudinem exaequent, reperio. Sed quid opus est exquisitis gratiarum formulis, ubi factis et re ipsa gratus animus declarari multo rectius potest? Sic igitur habete, me, quoad vixero, omnem curam, operam, laborem in id collaturum, ne quid unquam Academia Vestra vel detrimenti vel dedecoris ex me cepisse videatur. Cujus diligentiae meae ut Vos quam diutissime testes et spectatores habeam, ex animo precor.

Vos vero cum intueor, Viri Clarissimi, qui magna cum ingenii gloria divinas humanasque literas profitemini, quanta me voluptate perfundi existimatis? Vestrum enim haud pauci mihi non modo viam, quae ad solidiorem eruditionem duceret, praeciverunt, verum etiam tot tam luculenta beneficia apud me collocarunt, ut, si illorum memoriam non summa religione conservem, nefarie peccasse censendus sim. Jam cum docendi munus, cujus fausta, ut spero, auspicia capio, me arctius, quanquam dispari ordine et loco, sed arctius tamen Vobiscum conjungit: etiam

etiam atque etiam peto a Vobis et contendo, primum, ut, si quando erravero, prudentia me Vestra comiter in viam reducat; deinde ut amicitiam eam, ejus per complures annos fructum cepi jucundissimum, integram mihi atque illibatam conservetis. Equidem nullum officii genus, quo Vos mihi devincere possim, temere praetermittam; et, quando ingenio atque eruditione Vobiscum certare temerarium est, et supra vires meas, fide, animique integritate, quae nullo oblinatur fucō, Vobiscum certabo.

Te vero, Vir summe et omni laude cumulate, Tiberi Hemsterhusi, ut nominatim appellem, Tuorum in me meritorum postulat magnitudo. Nolim virtutibus Tuis, quas mirari, quam laudare facilius est, ambitiosius commemorandis, pudori ac verecundiae illi, qua non minus, quam immensae eruditionis gloria praestas, importune vim afferre. Dabis tantum hanc mihi veniam, ut grati animi sensus explicans, quanta possum voce testificer, me plus, quam Tibi, mortalium debere nemini. Nam qui sum, quantuscunque sum, ex disciplina Tua profectus sum. Hanc ipsam vocem, nisi Tu eam praeceptis Tuis conformasses, quis unquam dignam, quae ex hoc audiretur loco, existimasset? Etsi igitur omnia, quae homini ab homine praestari possunt, mihi, ut qui maxime, praestitisti: est tamen aliquid amplius quod mihi a Te tribui velim. Nimirum sic me quotidie consiliis monitisque Tuis institues, ut non ego, verum per me Tu erudire studiosam juventutem videare. Quo uti nihil ad publicam utilitatem potest

esse accommodatius, sic laudem meam illustrabit
potius, quam obscurabit.

Tandem Vos etiam adloquor et saluto, Nobilissi-
mi Commilitones, spes patriae, flos juventutis ex
humanissimis gentibus politicissimisque delibate. Ve-
stra res hic agitur. Vobis, Vobis combibendi sunt
limpidissimi illi Graeciae fontes, ex quibus quicquid
est optimarum artium longe lateque dimanavit. Theo-
logia sola augustiorem ortum habet, quippe ex coelo
ad collustrandas mentes nostras divinitus profecta.
Verum cum novi Foederis promulgatio Graeco ser-
mone confecta sit, ne ad ejus quidem intelligentiam
alius aditus est, nisi per Graecarum praesidia litera-
rum. Itaque si nulla alia ex his literis speranda es-
set utilitas, illa tamen, quam dixi, ratio sola satis
magnam vim habere deberet ad animos vestros mira-
bili illarum amore inflammandos. Incumbite igitur
ad hanc tantam tam praeclaram laudem, ut facitis,
meque, si tanti videar, studiorum vestrorum vel
ducem capite, vel adiutorem.

ORATIO

DE

DOCTORE UMBRATICO (*),

habita a. d. xxi Septembris ann. MDCCLXI, quum in
Academia Lugduno-Batava ordinariam Historiarum
et Eloquentiae professionem auspicaretur.

Cum ante quadriennium eoque amplius ex hoc illustri atque edito loco, auspicii causa, verba facerem, etsi animo non mediocriter conturbabar, tamen me erigebat sustentabatque ipsius muneris, tum mihi delati, cogitatio, quod non tam disertam et rhetoricum artificis expolitam orationem, quam nudam argumenti e Graecis literis hausti enarrationem postulabat. Hodiernus autem dies majorem mihi curam et sollicitudinem injicit. Etenim non satis est, locum minus tritum, et ab Historiarum tradendarum munere non alienum, ex vetustatis memoria depromere, nisi hic idem omnibus verborum sententiarumque luminibus ita frequentetur, nemo ut unus, quin Eloquentiae etiam Professio in loco posita sit, in dubium vocare possit. Verum multo vehementius commoveor et loci, in quem prodeo, splendore, et muneris, quod auspicor, amplitudine et gravitate. Est haec propria et perennis hujus Academiae gloria, illustrari magnis in omni doctrinarum genere viris, in
hac

[(*) *Umbraticus* minus recte in malam partem dicitur:
Vid. quae de hac Orat. in Praef. dicta sunt.]

hac autem humanitatis disciplina sine exemplo maximis. Nam ex quo ille inprimis, omnium, quotquot fuerunt, aut fortasse futuri sunt, Literatorum princeps, Josephus Scaliger, Batavam gentem incorrupto veritatis et elegantiae, quae priscis Graecorum Latinorumque monumentis continetur, gustu imbuit, hujus Academiae fasti, quot humaniorum literarum Professores, totidem prope heroas ostendunt. Omnes ne commemorem, quis ignorat Dan. Heinsii, Jo. Fred. Gronovii, Jac. Perizonii et P. Burmanni consecrata ad omnem posteritatis memoriam nomina? Adhuc, non dicam in animis, sed paene in oculis nostris versatur recondita Vir eruditione, et de laudandarum artium studiis praeclare meritis, quem nuper acerbo funere extulimus, Franciscus Oudendorpius. Talium virorum partes cum excipiendae sint, nemo est, quantumvis ingenii et doctrinae copiis affluat, quin se sacro quodam horrore corripi sentiat, nedum ego, qui tantae rei facultatem ut assequer, optavi quidem semper, assecutum me esse, nunquam existimavi. Neque haec tenuitatis meae conscientia linguam tantum, per se satis infantem, debilitat, sed omnem etiam laetitiae, ex novo honore hauriendae, sensum, si non excutit e pectore, hebetat certe atque obtundit. Verum enim vero demissum animum allevat Vestra, Ornatissimi Auditores, de me spes et opinio, quam ore vultuque ad festivitatem composito significatis: recreat inprimis atque confirmat honorificum sapientissimorum Academiae Moderatorum de me judicium, cui eo minus dissidere par est, quo longius et humilis pressaatio abfuit, et blanda munerum conciliatrix, gratia.

Etenim, quae singularis summorum virorum est prudentia, non temere me in hunc altiore locum pro-
vexerunt, sed Graecarum literarum praelegendarum
provincia mihi demandanda, per quadriennium virium
mearum periculum fecerunt. In qua administranda
cum me talem gessissem, qualem maxime voluerunt,
idoneus illorum iudicio visus sum, cui publicam
Historiarum et Latinarum literarum disciplinam de-
legarent. Nec ignorabant illi, Graecarum Latina-
rumque literarum studium nuper se, quorundam ho-
minum inertissima segnitie, scidis, ut, quae olim
unae eademque, nunc duae prope diversae artes esse
videantur. Sed cum iidem praeclare didicissent, has
literas ipsa natura et genere ita colligatas implicatas-
que teneri, ejusdem ut sit dementiae, Latinas a
Graecis divellere, et navim communem cum socio
dividere, verissime statuerunt, tanto quemque me-
liorem esse Latinarum literarum magistrum, quanto
meliorem Graecarum, et tanto meliorem Graecarum,
quanto meliorem Latinarum.

Jam praetervectus scopulum, in quo ne pudor
meus offenderet, verebar, liberiore magisque soluto
animo ad dicendi argumentum accedo, quod, ut spe-
ro, bonum omen novi honoris auspiciis faciet, erit-
que huic loco et tempori accommodatum. Omnium
fere, in simili munere adeundo, orationem vel in li-
teris commendandis, vel in caussis, cur illae laban-
tur et ad interitum vergant, inquirendis video con-
sumi. Quas quidem caussas cum alii aliunde repe-
rant, hi vehementius invehuntur in juventutis desi-
diam et molliem: illi parentes objurgant, qui ad
am-

ambitionis vanitatem, et quaestus humilitatem referant omnia, ad cultum ingenii nihil: hi ingens, quod nuper exarsit, vernacularum linguarum excolendarum studium Graecas Latinasque literas e medio pellere indignantur: illi denique bonas artes, potentium virorum patrocinio orbatas, sic concidisse, graviter conqueruntur. Vere omnes ac merito: quis neget? At mihi in hanc cogitationem incumbenti, quicumque in hoc argumento copiosissime sunt diligentissimeque versari, visi sunt praecipuam, quae literarum fundum affligit, calamitatem vel plane transiisse, vel leviter attigisse, sive quod ejus rei explicatio aliquid invidiae habitura videretur, sive quod semet ipsi imprudenter traducere nollent. Profecto, quae vulgo Musis infesta creduntur omnia, non tantam melioribus literis pestem afferunt, quantam multorum, qui se humanitatis magistros dici haberique volunt. Hi enim cum praeclaram juventutis indolem absurda, et nullo consilio temperata, disciplina corrumpunt, et felicia natura semina, quae fovere et excitare deberent, extinguunt, quid, quaeso, aliud agunt, nisi ut ipsum humanitatis studium in perniciem vocent, teterrimamque barbariem reducant? Vere igitur Petronius Arbiter omnem liberalis doctrinae, inprimis eloquentiae, in deterius lapsae culpam confert in *umbraticum Doctorem, qui juvenum ingenia delet*. Juvat, quam Petronius leviter perstrinxit umbratici doctoris disciplinam, in hoc eruditissimorum hominum conventu explicare uberius, praesertim cum illa examinanda, quam ipse viam ac rationem docendi tenendam putem, simul significare ac

declarare possim. Quod dum facio, quaeso a Vobis, Ornatissimi Auditores, ut me, sicut facere instituitis, benigne attenteque audiat.

Etsi plerique mortales insito quodam lucis et celebritatis studio ducuntur, multos tamen in literarum studiosis reperietis, qui sive naturae morositate, sive superbia, et aliorum contemptu, sive nimia literarum aviditate, sive quacunque alia caussa, in musel umbra ita se literis abdant, ut reipublicae lucem, hominumque consuetudinem fugiant, nec quicquam, quod ad communem fructum et utilitatem pertineat, in adspectum producant: qui inde a Latinis *umbratici* sunt appellati. Hi postquam se ab hominum commercio segregarunt, ceteris hominibus nulla resimiles esse volunt, sic demum, stulte credentes, se graviolem augustioremque speciem habituros. Vultus est tetricus et truculentus, ridiculus incessus, abhorrens a more communi corporis motus, vestitus immunda illuvie squalens, ut non homines diceret, sed hominum terrieulamenta. Quodsi forte ex umbraculis suis in honestioris conventus lumen protrahantur, tum vero quasi in sole caligant, anxie trepidant, nec, ut ingenuos homines decet, oculos attollere audent. Ex hoc insano solitudinis studio, primum, animus, si ante integer fuit, contumaciam arrogantiamque contrahit. Nam ut infantes, quibus nulli obtigere collusores, contumacissimi esse solent, sic umbratici homines, ab omni convictu consuetudineque civili remoti, cum nunquam vel monendo, vel castigando, ad humanitatem sint comitatemque revocati, duos, difficiles, et prope intolerabi-

bi-

biles se aliis praebeant. Cumque in illa vita solitaria, qui plus ipsis sapiat, videant neminem, opinionis et assentationis errore se solos inter mortales sapere, se solos pulchros beatosque esse putant. Porro in istis latebris sensum, qui communis dicitur, ita perdunt, ut, si alius, atque de literis, sermo cum ipsis instituatur, vix muliercularum ludibrium effugiant. Talis denique eorum animis stupor ab obscura vivendi ratione offunditur, ut, quid in quaque re verum, pulchrum, et decorum sit, sentire nullo modo queant. E decori praesertim neglectu innumera- biles existunt ineptiae, quae per omnes vitae partes vagantur. Hoc Pedantismi vitium (utamur enim Gallico verbo, cum in Latina lingua satis aptum huic rei nomen non invenimus) hoc igitur vitium tam late patet, nullus ut eruditorum ordo sit, quem non ejus contagio levius gravius infecerit. Sed, ut verum vel invitus fatear, maxime hoc malo laborant ii, a quibus omnem decoris, pulchritudinisque sensum, ipsam denique amabilem humanitatem exspectaretis, propterea quod literas, quae ab humanitate nomen habent, profitentur. Quid ergo? an humanissimae literae, quae mores emollire, et feritatem animis eximere dicuntur, quicunque illas colunt, feros atque inhumanos reddunt? An veteres scriptores, pleni venustatis, gratiae, leporis, ut quisque familiarissime cum iis versatus est, ita illum ineptum, agrestem et inficetum a consuetudine sua dimittunt? Minime vero. Unde igitur hujus rei causam ducamus? Nempe haec humanitatis disciplina, primum, rerum magnitudine et varietate tam ampla est, et per tot antiqui-

tatis monumenta dissipatur, ut, nisi quis divino praeditus sit ingenio, remotus plerumque ab oculis populi, omne otium tempusque in ea discenda conterere debeat. Quo umbratili otio cum quidam ita capiantur, ut, Timonis instar, ab omni humana societate abhorreant, sensim inde mores contrahunt, quos dixi. Deinde hae ipsae literae, quanquam maxime elegantia et suavitate censentur, habent tamen hic illic spinas vepresque, non illas quidem a scriptorum ingenio, sed a barbari temporis inscitia et corruptela. In quibus sentientes cum isti, nescio quae mentis pravitae ducti, libentius desideant, quam in laetis amoenisque viridariis, necesse est ingenium etiam exasperari, et velut horridum hispidumque reddi. Huc accedit insanum minutiarum studium, quod proprium est literatoribus otiosis. Gerris enim crepundiiisque tractandis animus ad eam humilitatem abjicitur, ut nullius, nisi levis, minutae, et puerilis rei cogitationem suscipere possit.

Jam satis bene cum literis, earumque studiosis ageretur, si tales lucifugi suum modo ingenium perversa studiorum ratione corrumperent. Sed cum juvenilis aetas iis potissimum erudienda tradi soleat, eadem perversitate juvenum ingenia ad altum surgentia delectent. Etenim falsa scientiae opinione inflati, non se accommodant infirmis ingeniis, sed, ut supra vulgus sapere videantur, eruditionem venditant, docendo difficultates augent, et angustas puerorum mentes praeceptorum farragine opprimunt et suffocant. Ita fit, ut adolescentuli animum despondeant, et quas nondum cognovere literas, odisse incipiant. Dandum

esse aliquem huic aetati ludum, quo animus remittatur, indulgendum interdum et connivendum levioribus peccatis, una et consentiens prudentum virorum vox est. At hic de umbra doctor semper est

Difficilis, querulus, laudator temporis acti

Se puero:

semper in ore habet illud in scholis adeo decantatum: o! tempora, o! mores. Sed ut faciles simus, et hanc tristitiam ac morositatem feramus, quis immanem in puerorum terga saeviendi consuetudinem ferat? Vix alia res est, mihi credite, quae majorem optimarum artium studiis calamitatem importet. Accidit enim nescio quo iniquo literis fato, ut plagosi Orbilii illis potissimum, qui ingenii praestantia literis aliquando ornamento essent futuri, omnem discendi amorem excutiant. Frustra quis erectioris indolis juvenes, tali contumelia affectos, ubi semel scholas reliquerint, revocet ad veteres scriptores iterum evolvendos: quippe cum ipso Ciceronis aut Virgilli nomine redit tristis imago immisericordis paedagogi. Quid jam dicam de ridiculo horum magistrorum supercilio et fastu? Ferulam dum gestant, sceptrum regium se tenere opinantur, stolideque jactant, se Grammaticam, doctrinarum reginam, docere, secum et natas et morituras literas: erigunt denique tribunal, Scioppiano isti simile, ad quod summi viri, si forte in vocula syllabave lapsi sint, obtorto collo rapiantur. Atque utinam hanc arrogantiam, ceterasque scholasticas ineptias in scholis relinquerent, nec secum in vitam civilem ferrent! Sed, dum pue-

rorum gregem ficta auctoritate continent, in eam consuetudinem adducuntur, ut extra scholam etiam eandem gravitatem affectent, vultumque minacem ostendant. Quibus moribus cum semet ipsi omnium contemptui exponant, tamen deplorant sortem suam, et graviter queruntur, se lepidorum hominum ludibrio vexari, congressumque suum, tanquam contactu contaminet, a viris illustrioribus vitari. Sed ut illi dignas moribus suis poenas luunt, sic iniquissimum est, paucorum ineptias vulgo ad universos trahi, ipsumque scholasticum ordinem, cujus quanta est utilitas in republica, tanta etiam dignitas esse debebat, in contemptum et invidiam vocari.

Cognovistis, Auditores Ornatissimi, doctorem umbraticum in leviori Grammatices studio: jam eum cognoscite in graviore.

Præclare comparatum est more institutoque majorum, ut juvenus salutari Graecorum Latinorumque scriptorum tanquam succo mature imbuatur. Cum enim viri eximia mente et consilio praediti vidissent, non summam modo humani ingenii vim in Graecis Latinisque eluxisse, artesque omnes liberali homine dignas ab iisdem et inventas esse, et plene cumulateque perfectas, sed incredibiles etiam animi virtutes in eorum libris esse expressas: ex his fontibus omnem ingenii cultum, omnem solidiorem doctrinam, sapientiae porro ac prudentiae praecepta, et, quod multo majus est, vitae bene instituendae exempla haurienda esse statuerunt. Horum igitur scriptorum interpretatione prope omne ejus, qui se humaniorum literarum magistrum profitetur, munus absolvitur. Sed

has

has partes, nolite dubitare, quin omnium pessime tueantur ii, qui tota vita in umbra desederunt. Nam, ut alia mittam, quis non intelligit, ne lucem quidem a tenebris magis differre posse, quam horum vespertilionum iudicium discrepat a veterum scriptorum, quos interpretari conantur, sensu? Hi quidem cum omnem vitam in reipublicae luce, in bello, in foro, in legationibus, aliisque gravissimis civitatis muneribus transegerint, aut mores venustorum hominum consuetudine excoluissent, simillima splendidae vitae monimenta literis prodiderunt. Nihil in illis humile, nihil putidum, nihil ineptis fucatum, nihil quod scholae sordes redoleat: omnia lucent naturali pulchritudine, et singulari quodam splendore, quem magni et elati animi tanquam spiritus afflavit. Jam quomodo magistri, e latibulis extracti, juventutem ad talis pulchritudinis sensum acuent, quam nec sentiunt ipsi, nec, ut sentirent, unquam elaborarunt? Quomodo, qui omnes cogitationes suas in quisquiliis abjecerunt, quid suaviter, acute, venuste, magnifice dictum, secusve, sit, iudicabunt? Mirum fortasse quibusdam videatur, quod dicam: sed verum esse, ipse experiundo cognovi. Saepenumero homines mediocriter docti, at bono praediti ingenio, et vitae humanae usu politi, quid in antiquis scriptoribus rectum, venustum, et admirabile sit, multo melius intelligunt, quam qui aetate in tenebrosis ergastulis conterenda, permagnam sibi eruditionem compararint. Gallica gens, ut ludis dedita scenicis, Tragicorum et Comicorum poetarum exquisitum iudicium habere putatur. Ac vidi in ipso huius gen-

tis

tis elegantiori sexu, non eruditas illas quidem de scholae more, aut ineptas eruditionis ostentatrices, quales Galliae Menander lepida fabula exagitavit, sed quarum praeclarus naturae habitus sola vitae elegantia esset excultus, vidi igitur, quae de Sophoclis et Euripidis dramatis, sibi tantum per versionem cognitae, longe verius iudicarent, quam multi, quos cognoramus, de schola literatores, qui omnes horum poetarum versus memoria tenebant. Non illae quidem disputare poterant de loquendi formulis, de Atticismo, de metro Tragico, sed tanto melius intelligebant, quae ratione fabula esset contexta, quam apte nodi adstricti, et rursus soluti, quantum poetae artificium in moribus exprimendis, quae sententiarum altitudo, qui animorum motus efficaces vel ad virtutis amorem, vel ad vitii odium concitandum. Vix ullus poeta est, qui lautioris generis et fortunae hominibus magis in deliciis sit Horatio. Cui tametsi nihil ad summam vel ingenii vel artis laudem deest, tamen, quod prae ceteris poetis, magnis splendidisque viris comes haereat, imprimis tribuendum est mirificae illi urbanitati, quam ex Maecenatis, unius omnium politissimi viri, et vero ex Augusti aula, verissima omnis elegantiae schola, duxit. Hanc Horatii venustatem lucifugi, quos perpetuae lucubrationes stupefecerunt, gustare non possunt: sed ingenio elegantes viri sentiunt eo acrius, quo magis versati sunt in luce commerciorum. Itaque verissimum credo id, quod mihi aliquando confirmavit vir generis splendore, et honorum amplitudine, incertum, an in-

ge

genii et doctrinae elegantia illustrior (*), cum diceret, se juvenili aetate Horatium ita trivisse, ut omnes ejus versus tanquam digitos suos nosset, sed exquisitiores ejus videres et lepores tum demum, cum honorum cursu ad mores hominum, regum in primis et principum, cognoscendos esset delatus, penitus percepisse. Sed redeat oratio ad umbraticos doctores, unde deflexit. Ut humilis et angustus eorum animus est, ita humilem etiam de antiquis scriptoribus opinionem susceperunt. Nam quod bonorum, quae inde ad nos proficiscuntur, omnium minimum est, ut sermonis puritatem ex iis hauriamus, illi longe maximum et prope dicam unicum bonum censent. Itaque, missis rebus, quarum cognoscendarum causa veteres scriptores ab hominibus sanis leguntur, nihil nisi verba scrutantur, diligentia quidem adeo miseranda, ut, quoties vocabulum vel dicendi forma apud quemque scriptorem occurrat, scrupulose ad calculos vocent. Ex quo luto si se erigant, ritus antiquos et fabulas ad ineptias usque consecantur. Non illi, legendis divinis Homeri et Virgilii carminibus, una cum poëtis animo efferuntur, et semet ipsi videntur majores fieri, non interiores ingenii et sapientiae opes quaerunt, sed in verborum cortice haerent, fabulisque cognoscendis delectantur. Ex quo fabularum studio ortae sunt vanae et ridiculae talium Grammaticorum quaestiones, veterum etiam ludibrio explosae: Quid Sirenes cantare sint solitae? quot Ulysses remiges habuerit?

Quae

(*) Comes Guil. a Bentinck,

Quae nomina fuerint heroum in equo Trojano ab-
sclitorum? An canes aluerit Cyclops? O! minutos
magistellorum animos! o! stultum laborem ineptia-
rum! Idem in Cicerone non id, quo uno vera ejus
magnitudo judicanda est, vim eloquentiae, sapientiam
vita, haud facile dixerim, an scriptis testatiorem,
animum denique omnium rerum prae patriae salute
contemptorem, admirantur, sed festivam loquendi for-
mularum copiam et varietatem. Et mirabimur, ju-
ventutis talibus magistris commissae animos, non ad
magnificentiam ali et roborari, non ad veterum he-
roum exempla formari, sed potius deprimi ad frivo-
larum vanarumque rerum studium?

Hic quod diximus, umbraticos doctores maxime
ritus antiquos venari, nemo ad antiquitatis contu-
meliam trahat. Quis enim, cui mens sana est, re-
prehendat studium ad utilitatem uberrimum, et ad
suavitatem jucundissimum, sine quo nullus ad quem-
vis veterem scriptorem intelligendum aditus patet? Non
morum, consuetudinumque vetustarum investigatio-
nem, sed praeposteram perversamque, qua isti antiqui-
tatem excutiunt, diligentiam spernimus et repudiamus.
Etenim neglecta illa antiquitatis parte, cujus perlate
patet usus, in levibus nugatoriisque inquirendis ver-
santur. Citius tibi explicabunt, qui Deus fuerit Ajus
Locutius, quae Dea Cunina, quae Cloacina, quam
quod sit discrimen inter jus Civitatis, jus Latii, et
jus Italiae. Citius enarrabunt, quid Romani come-
dere et bibere soliti fuerint, quam qua ratione rem-
publicam temperarint. Itaque cupienti tibi aucti
lapsique Imperii Romani causas cognoscere, ani-
mum

num explebit Montesquieusius ; hi praeclari antiquarii te inanem dimittent. Exitere quondam Aristotelis libri Πολιτειῶν, quibus CLVIII. Rerumpublicarum originem, formam, leges, publicos privatosque mores explicuerat, divinum et admirabile opus, ut e fragmentis existimare licet, quod plurimum aliorum librorum, qui ad nos pervenerint, jactura redemptum vellem. Atque hoc tam grave damnum qui deplorent, multi sunt, qui resarcire conentur, nemo. Haec, haec digna est erudito et antiquitatis studioso homine materia, qua rite tractanda de civili disciplina, atque adeo de genere humano bene mereatur. Contra paedagogorum ingeniis relinquendae sunt insulae de veterum calceis, annulis, fibulis, et poenulis compilationes.

At dixerit aliquis, si inficeti tenebriones in veterum libris nihil nisi ritus et formulas quaerunt, neque adeo vim et praestantiam, quae illis inest, mente et intelligentia consequuntur, qui fit, ut classicos, quos vocamus, scriptores tam ambiciose laudent, sine modo crepantes coeleste Platonis ingenium, Atticos sales Aristophanis, admirabilem Ciceronis eloquentiam, beatam Livii ubertatem? Huic quod respondeamus, non alte petendum est. Nego illos de suo sensu, et de certa animi persuasione sic judicare: negent omnes necesse est, qui eorum stuporem et ineptias cognorint. Quid igitur? Psittacorum instar voces, quas a primariis viris acceperint, reddunt, si forte imperitis persuadere possent, non minus se, quam Scaligeros et Casaubonos, quae tantorum scriptorum sit excellentia, tenere. Ac
ne-

nescio, an priscis scriptoribus contumeliosum sit, ab istis cum laude commemorari. Nam qui a studiis nostris alieni, Demosthenem, ut hoc utar, aut Ciceronem talium magistrorum praeconio celebrari audiunt, statim sibi fingunt speciem abjecti, inepti et umbratici literatoris, quales sunt, qui eos laudibus ferunt. Unde fit, ut multi optimos antiquitatis scriptores istorum jejunitate metientes, ipsas ingenuas artes, quae inde ad nos manarint, respuant, ac pro nihilo ducant. Enimvero paedagogorum labe non est cum divinis viris communicanda. Jaceant magistelli: in coelo sint veteres heroës: rideatur paedagogica disciplina: in honore sint artes ab antiquorum ingenio ad nos profectae. Sed non satis est cerebrosis doctoribus, veteres comparato ad ostentationem studio laudare, nisi hanc laudem conjungant cum acerba ingeniosorum, quos recentior aetas tulit, scriptorum vituperatione. Etenim seculum, quo vivunt, illis adeo consensuisse videtur, nihil ut in ullo doctrinae genere, quod legi operae pretium sit, proferre queat. Nauseant ad Bossueti et Fenelonii eloquentiam: illepidos vocant lepores Molierii: sordet Cornelius cum Sophocle, Racinius cum Euripide comparatus. Fontanum vero ubi Phaedro longe praeferri audiunt, plane cerebrum sibi excuti putant. Nos tametsi veteres artibus iis, quae ingenio continentur, ita excellere judicamus, ut posteris omnem sui consequendi spem abstulisse videantur, tamen, quin vel stolidi, vel invidiae labe suffusi, obrectatoris sit, suam nostrae aetati laudem detrudere, nihil dubitamus. Quin ad utilitatem fructuosissimum, atque

quæ ad animi voluptatem liberalissimum est, maxima ex antiquitate ingenia cum ceterioris temporis luminibus committere, et quam felici studio recentiores antiquos illos imitati sint, curiose explorare. Ecquid vero aliud livore pallidi Grammatistae acerbissimo in nova ingenia odio proficiunt, nisi ut ipsi liberalioris animi viris risus jocusque sint, vel, quo nihil est indignius, auctoribus antiquis invidiam consent. Est enim novitiorum quorundam scriptorum ea stultitia, ut se tum demum illatam sibi injuriam egregie repulisse putent, cum indignationem et iram, quæ in paedagogos effundenda fuisset, in ipsam antiquitatem evomuerint.

Sentio orationem a proposito paulum declinasse. Agebatur enim inprimis, ut, quæ umbraticorum paedagogorum per omnes humanitatis partes disciplina sit, ostenderemus. Hoc igitur faciemus, ubi ante, quam fieri potest brevissime, demonstrarimus, quomodo eorundem inscitia humaniorum literarum fines, a veteribus sapientissime constitutos, mutarit. Olim humanitatis studis non tantum Poësis, Eloquentia, et Historia, sed inprimis Philosophia, et, sine qua vix percipi philosophia potest, Mathesis continebantur. Quintilianus quidem in ipso Grammatico, id est, poetarum interprete, cum philosophiæ, tum siderum scientiam requirit: quippe poetæ, quos vetustissimos sapientiæ magistros fuisse scimus, permulta Philosophiæ et Astronomiæ vestigia carminibus suis impresserunt. Sed videte, quam versa in deteriorem partem sint omnia. Isti in literarum opprobrium nati literatores, cum nugarum levi-

tati tractandae essent adsueta, Mathesis difficultate deterrebantur, nec Philosophiae severitatem ferebant. Quid igitur accidit? Veteres philosophos omnes, quamvis classicorum auctorum numero comprehensos, procul a se amandarunt, ipsamque Philosophiam (o! coecas hominum mentes!) tanquam infustum omen despuerunt. Videas igitur, qui alios poëtas vastis commentariis obruant, non audere attingere Lucretium. Mole annotationum et conjecturarum laborant Ciceronis Orationes et Epistolae. At ejus libris philosophicis, qui interpretis nomen et dignitatem sustinere possit, nondum obtigit quisquam. Quid? Manilius nonne tenebris sordibusque adhuc oppletus jaceret, nisi literatores in paucis graviorum artium praesidio instructi, Scaliger, Huëtius et Bentlejus illum sibi explicandum corrigendumque summissent? Quae cum ita sint, quis miretur, literatores saepe a philosophis tanquam syllabarum aucupes rideri, qui paleas modo e veterum libris legant, uberrima rerum sententiarumque segete neglecta? Quo opprobrio si tales, quales descripsimus, dignoscensent, ad suum judicium adscribant sententiam nostram. Verum artificium incitiam ad artes ne transferant, neve propter quorundam literatorum fatuitatem, ipsas politiores literas contemnant. Nam turpe est philosophis, nescire hominum culpam segregare ab innocentia rerum.

Philosophia igitur et Mathesi bonarum artium choro exclusis, restat umbraticis magistris Eloquentiae, Poësis et Historiae disciplina. Jam primum videamus, quam viam faciant ad eloquentiam ituris. Qui
elo-

eloquentiam ex vero aestimant, non magnam vim ad eam comparandam praeceptis tribuunt, sed prope omnem ab animo magno et excelso, virtutis et sapientiae admiratore, vitiorum, sordidarumque rerum contentore, ducunt. Qualem animum si quis veterum oratorum, Demosthenis imprimis et Ciceronis, lectione adjuvet incitetque, assidua dicendi scribendique exercitatione adjungenda, facile, quod in eloquentia summum est, consequetur. Sed ad hanc veram et masculinam eloquentiam cum pravi et illiberalis animi magistri adspirare non possent, aliam adulterinam in scholas invexerunt, verbis turgidam, sententiarum inanem, et ceteris rebus ineptam; ut merito in eos corruptae eloquentiae culpam conjiciat acerrimus umbratilis disciplinae exagurator, Petronius. *Pace vestra, inquit, liceat dixisse, primi omnium eloquentiam perdidistis. Levibus enim atque inanibus sonis ludibria quaedam excitando effecistis, ut corpus orationis enervaretur et caderet.* Hic si ita de aetatis suae rhetoribus judicavit, quid eum, si viveret, de recentioribus magistris censetis judicaturum, qui non eloquentiam, id est, sapientiam copiose loquentem, sed stultitiam loquacem juventuti tradunt, et tum se credunt mirifice locutos, cum oratio sua a communi ratione maxime abhorret. Sunt, qui exoletae vetustatis amore capti, eum Euandri matre loquantur, ut docti etiam, nisi glossaria percursa et prope decantata habeant, in singulis verbis haereant. Multo plures, sprete aurea illa Ciceronis simplicitate et verecundia, tumidum, phaleratum, et translationibus audax dicendi genus sectantur, cujus exemplum

in Symmacho et Sidonio Apollinari habemus. Tales rhetores quondam multorum ex Belgis animos veluti pestilenti sidere afflarunt; quorum perversa ratio tam late manavit, ut etiam nunc reperiantur, qui non aliam orationem, nisi quae ex ampullis, et grande quid sonantibus verbis, nullo aetatis scriptorumque discrimine, conflata sit, pulchram ac magnificam ducant. Atque hanc potissimum causam esse crediderim, quare Belgae, quos cunctis gentibus eruditionis gloria antecelluisse constat, una bene dicendi scribendique laude cesserint Italis, qui se totos ad Ciceronis, et ut quisque ei proximus est, imitationem contulissent. Neque tamen uno hoc morbo novi eloquentiae magistri laborant. Doctam etiam obscuritatem et ipsi captant, et discipulis suis commendant, propterea quod vulgus maxime eorum, quae non intelligit, admiratione stupet. In hac ipsa Academia humanitatis disciplinam tradidit vir quidam doctissimus, extemporali oratione, ut accepimus, satis praestans, sed idem cum curam ad scribendum adhibuisset, stili morositate, et putida eruditionis ostentatione ita omnia obscurans, ut libri ejus, qui extant, non ad bonas literas illustrandas, sed ad hominum ingenia fatiganda scripti esse videantur. Huic vitio etiam affines sunt nonnulli aetatis nostrae philosophi, qui, quas res populari ac perspicuo sermone enunciare possent, nimiae subtilitatis affectatione verbis exprimunt a communi usu abductis, interdum etiam novis, et a se satis inconcinne confictis. Ipsa ratio loquitur, si vel rhetores tacerent, rebus attemperandam esse orationem, humilia summissemagna

magna graviter, mediocria temperate esse dicenda. In quo, dici non potest, quantopere peccent oratores ex umbra, et scholae pulvere ad dicendum prodeuntes. Vidi, qui, quibus verbis Alexander M. milites ad fortiter pugnandum, iisdem discipulos ad discendi studium cohortarentur; et qui in mansuetiorum Musarum contemtores declamaturi, Ciceronis Catilinaras compilarent. Vidi contra alios, qui dicta per vernilem jocum a Comicis, rebus gravissimis accommodarent, cum irrisione intelligentium. Adeo verum est, quod divinitus dixit Horatius:

Scribendi recte sapere est et principium et fons.

Quodsi paedagogica fatuitas in Eloquentia, sive aliis tradenda, sive exercenda, ludos praeberet, quid eam facere arbitramini in Poëtices studio? Vetus dictum est, poëtam non fieri, sed nasci. Quod etsi semper illi magistri in ore habent, tamen, quae ejus vis sit, non intelligunt. Nam tot formulis et dictatis hanc artem tradunt, quasi naturae nihil, omnia egregiae disciplinae suae tribuenda sint. Ita juvenum, qui celeriores animi motus habent, studia tardant; a natura destitutos exeruciant misere. Sed, o! boni, de medio tollite praeceptorum acervum, nec dubitate, quin vanissimus omnis in hac arte conatus sit, nisi quis altos sensus, laetam uberemque ingenii vepustatem, et raram in veritate ac natura imitanda felicitatem, secum quasi domo attulerit. Quo divino munere qui caret, non dicam poëta, sed ne idoneus quidem futurus est poëtarum interpretes. Hoc verissime a nobis dici, vestri in poëtas com-

mentarii ostendunt. Quoties enim poëtis de vestro ingenio ineptias aslingitis? Quoties eos corrigendo ad turpem sermonis humilitatem deprimitis? Quoties eorum veneres et latentes jocos, aut non capitis, aut interpretando pervertitis? Sed ineptiendi nullus modus est. Ingenium etiam suum, vel invitis Musis, in carmine pangendo periclitantur, invitati prava aetatis nostrae facilitate, quae versibus canoris, et ad auriuin lenocinium comparatis contenta est, nec magnopere desiderat vel nativam ingenii urbanitatem, vel exquisitarum sententiarum copiam. Quomodo igitur in carminibus scribendis versantur? Ex sicco et arido cerebro si nihil extundi potest, prosodiae, thesauri poëtici, florilegia et similia infelicium ingeniorum subsidia adhibentur. Haerent, unde carminis principium ducant? Ex Helicone advocantur novem sorores, vel ex Olympo totum agmen Deorum. Nuptiae sunt elegia celebrandae? Benignam materiam suppeditant Venus magico cesto cincta, et, quem illa comitem trahit, Cupido pharetratus. Funus versibus ornandum? Convicia de trivio in Parcas et Plutonem congeruntur. Tota denique mythologia ita jactatur et inculcatur, ut Ovidii Ibin te legere credas. Ex horum etiam umbraculis prodire difficiles nugae, anagrammata, chronosticha, acrosticha, isopsepha: quae dum refero technopaegnia, jam in ore vestro, Ornatissimi Auditores, fastidii signa conspicio. In his ludicris cum olim graves etiam doctique viri bonas horas perdiderint, est sane, quod gaudeamus, aetatem nostram ita resipuisse, ut, qui in talibus ingeniosi videri velint, vel pueri

orum sibilis explodantur. Sed quid poëtastrorum deliriis immoror? Ad Historiae docendae rationem veniamus.

Historiam aliter tradit tenebris et squalore obsitus doctor, aliter elegans et vitae usu limatus. Ille in hoc studio majores memoriae partes esse censet; hic judicii. Ille in fabulosi temporis caligine haeret, ubi reconditam eruditionem ostentare, minutasque observationes jactare possit; hic ex vetusta historia certissima quaeque deligit, studiumque suum ad haec quoque citeriora tempora traducit. Ille prae magni et pulchri inscitia levibus, vanis et inutilibus immoratur; hic ad Polybii normam indagat gentium origines, sedes, migrationes, regnorum conversiones, incrementa, deminutiones, mores, instituta, leges, religionem, nec tantum, quid venerit, exponit, sed a quibus consiliis et causis quaeque actio manarit, quibus artibus casibusve impedita, infelicem exitum habuerit, quibus adjuta, felicem. Ille denique se magnifice circumspicit, ubi immensam factorum nominumque copiam memoria comprehenderit, variamque sibi eruditionem compararit; hic etsi veram eruditionem nec ipse negligit, tamen praestantissimum historiae fructum esse statuit, splendidis et immortalibus maximorum virorum animis contemplandis, tum se ipsum, tum disciplinae suae alumnos ad talis virtutis excellentiam conformare, atque adeo inde sapientiae potius et prudentiae praesidia petere, quam eruditionis. Extiterunt quidem, superiore praesertim saeculo, e latibulis magistri, qui supra Grammaticam sapere, et historiam, scribendis politicis in veteres

Historicos observationibus, ad vitae civilis usum transferre auderent. Sed, mihi credite, nunquam alias turpius se dederunt. Nam scholasticis ineptiis obliiti, de regum et rerumpublicarum controversiis, tanto fastu et supercilio, quanta ignorantia et temeritate, pronunciabant, et prudentiae praecepta, quae cuivis non stultissimo, lectis auctorum verbis, suapte sponte in mentem venirent, ad fastidium usque inculcabant. Quodsi qui in otio et solitudine conseruierint, ad historiam docendam minus idonei reperiuntur, quales futuros existimatis in historia monumentis literarum prodenda? Profecto nec bellum commode narrabit, qui nunquam pulverem, solem, clamorem, castra viderit, nec rerumpublicarum virtutes aut vitia intelligenter explicabit, qui a civitate regenda longe remotus, in obscuris angulis vixerit, nec arcana aulicorum consilia callide assequetur, qui hominum aditum sermonemque fugiens, ne privatorum quidem ingenia cognorit, nec dignam magnis rebus orationem afferet, qui in sordibus volutatus, omnem pulchritudinis sensum perdiderit. Atque hinc ratio repetenda est, cur, quicquid aetas nostra, in hoc genere efficere conetur, cum antiquis historiae monumentis comparatum sordeat. Nam qui illa aetate historiam literis mandarunt, e Graecis Thucydides, Xenophon, Polybius, e Latinis Sallustius, Caesar, Livius, Tacitus, cum vel exercitibus praefuissent, vel maximas civitates rexissent, vel certe magnum rerum civilium militariumque usum sibi comparassent, non modo acta et eventus, sed consilia etiam et causas verissime exponere, omninoque historiam, quae

quae civilis prudentiae magistra sit, condere potuerunt. Hodie vero quam abjecta et depressa est historiae conditio! ad quam scribendam umbratici fere homines studium suum conferunt, iidemque, quo nihil turpius est, mercede conducti. Itaque jejunis et macilentis annalibus, commentariisque abundamus: historiae quod nomen mereatur, vix habemus.

Ex plena et perfecta earum artium, quas ante commemoravimus, scientia efflorescit et redundat Critice, antiquitatis omnis interpret et iudex, veri obrussa, fraudum indagatrix, corruptelarum expultrix, quae nullis limitibus circumscripta, per oratores, poëtas, philosophos, historicos late vagatur, et severam ingeniorum monumentorumque quasi censuram agit. Hujus artis facultate eos tantum, qui ingenio supra communem mensuram eminuerint, omnisque liberalis doctrinae pene infinitam vim animo comprehenderint, excelluisse scimus: qui quam pauci omni aetate fuerint, nemo ignorare potest, nisi qui literarum historiam ignoret. Sed hic in umbraticis doctoribus quid potius mirer, dubito, stultitiamne, an impudentiam? qui hanc divinam artem, quam ne attingere quidem debebant, sibi solis arrogant, hanc tanquam filiolum exosculantur, hujus denique facultate censi volunt. Etenim ingenium ineptis depravatum, tricasque eruditas potius, quam veram eruditionem, ad Criticem exercendam afferentes, variantium lectionum farragine congerenda, literarum apicibus ad superstitionem usque excutiendis, vocula mutanda, rancido quodam verbo e situ et squalore revocando, egregie, si Dis placet, se Cri-

ticorum munere fungi credunt. Sic, dum se veram putant Criticem tenere, quid aliud, quam vilissimum literarum aucupium, tenent? Nulla autem in re tantopere sibi placent, quam in corrigendi dicam, an depravandi studio. Equidem commemorare possem, qui omnem aetatem in eo conerant, non ut sibi ex antiquis scriptoribus sapientiam, et bene dicendi intelligentiam ac facultatem comparent, vitamque ipsam elegantiores reddant; qui unus est hujus studii fructus, liberali homine dignus: sed ut commissa a librariis peccata investigent, in iisque tollendis operam venditent suam. Igitur ut quisque scriptor barbariae sordibus contaminatissimus est, ita libentissime in eo commorantur, habitant, haerent. Mitto recentioris memoriae exempla, ne quem describere velle videar. Nonium Marcellum quis nescit superiore seculo multo diligentius tritum esse, quam Livium, aut quemvis alium bonum scriptorem? Causam si quaeritis, haec est, quod lacera auctorum apud Nonium fragmenta benigniorem corrigendi materiam praeberent. Quam dispar fuit ratio viri, si quis unquam, Critici, Joan. Freder. Gronovii (*), cujus aurea verba hic recitare, non alienum fuerit: *Ego a prima aetate in lectione veterum id potissimum habui, ut mei mores emendarentur, non ut apices et puncta librorum. Si interim frequenter legendo ea profecimus, ut genium capere scriptoris, ipsumque sua mente et stilo donare possem, in lucro deputavi.* Bar.

(*) In Epist. ad Nic. Heinsium, Syllog. Epist. T. III. p. 3.

Barbari sunt, qui non puram aquam atque ingenuam, quam turbidam sordibusque permixtam bibere malunt. Sed nihil infelicius magistris, qui in literis et syllabis consenuerunt, pulicum saltus metiuntur, etc. Ad hujus viri normam, quicumque Critici dici haberique volunt, studia sua dirigant, repudiatis stolidis Pseudocriticorum institutis, quibus haec ars in eum contentum adducta est, ut eleganti ingenio viri, aliud studiorum genus professi, ejus cognitionem sibi indecoram et turpem ducant. Quanquam res jam eo rediit, ut Critice contentum sui prope patienter ferat: sed infamia, qua adspergitur, acerbissimum ei dolorem inurit. Etenim permulti eorum, qui se Critices alumnos ferunt, ex umbratico maxime genere, morum foeditate bonis honestisque viris se adeo invisos et pene despuendos reddunt, ut inde summum dedecus et ignominia in ipsam artem, quam se profiteri dicunt, redundet. Citat quidem Critice innocentiae suae testes, Is. Casaubonum, J. Fr. Gronovium, N. Heinsium, J. G. Graevium, alios, quos non minus vitae elegantia, et amabilis morum humanitas, quam Criticae facultatis commendatio nobilitavit. Sed premitur ejus causa multitudine eorum, qui reprehendendi libidine, rixandique furore agitati, tum in summos quosque viros, levissima de causa, debacchantur, tum famam suam inter se lacerant conviciis ex omnis aevi memoria conquisitis. Patres avique nostri, incredibile dictu est, quot quam ridicula et pudenda bella viderint inter hos Lapithas et Centauros gesta. Spes erat, futurum, ut seculi nostri humanitas talium ingeniorum ferociam mitigaret. Fal-

so. Nam exorti sunt, et exoriuntur in dies, qui de nugis tricisque tanta atrocitate inter se digladiantur, ut pro capite ac vita certamen suscepisse videantur.

His omnibus commemorandis demonstrandisque, qualis umbraticorum doctorum disciplina, quales mores sint, me arbitror planum fecisse. Nec quisquam amplius dubitabit, quin humanitatis studia, quae olim concelebrata enituerunt, illorum inprimis culpa partim in contemptum, partim in infamiam adducta, deserantur et obsolescant.

Sed veniam eo, quo et officii sanctitas, et hujus diei sollemnitas, me jam dudum vocant. Vobis igitur, illustres Musarum nostrarum praesides ac custodes, gratias, quantas animus capere maximas potest, ago, agamque, dum vivam, quod Vestra auctoritate eam mihi provinciam decreveritis, in qua, quam assecutus sum humaniorum scientiam literarum, si tamen sum aliquam assecutus, certe in qua tantum studii consumi, eam florentissimae, quae hic ingenii cultum capit, juventuti explicare possim. Equidem etsi sentio, me sapientia Vestra fretum plus oneris, quam ferre possim, sustulisse, tamen Vobis recipio spondeoque, me, quod ingenio et doctrinae deest, labore et animi contentione ita pensaturum, nunquam ut Vos Vestri de me judicii poeniteat.

Vos autem, Clarissimi omnium disciplinarum Professores, viri omni laude cumulati, non multis verbis rogandi estis, ut me, quem dudum ante amicitia vestra non indignum existimastis, libenti animo in amplissimum ordinem Vestrum recipiatis. Morte Vobis ereptus est collega conjunctissimus, Oudendorpius, quo

quo humanior, candidior, et in omnibus vitae partibus integrior, nec sperando, nec optando, poterat cogitari. Cujus reliquas virtutes si minus Vobis praestare possum, certe humanitatem et candorem praestabo. Cumque me primum natura, tum multo magis ratio ac doctrina ad lenitatem finxerit, vere videor posse affirmare, mihi nullam unquam Vobiscum, nisi in juventute ad sapientiam virtutemque formanda, et hujus Academiae gloria amplificanda, contentionem futuram.

Tu vero, divine senex, Tiberi Hemsterhusi, quanto animum meum gaudio exultare putas, eum Te, quem antea magistrum et alterum parentem salutabam, nunc collega collegam salutem? Quicquid ego sum, Tui muneris sum. Tuere ergo beneficium Tuum, sisque meus, ut in discendo, sic in aliis docendis, dux et moderator. Equidem summum Numen supplex veneror, ut senectutem Tuam, quae aliorum praestat juventute, bonis suis cumulet, atque ad ultimos, quos humanae vitae constituit, terminos producat.

Denique Vos, carissimi Commilitones, compello. Audivistis, qualis sit, quam profiteor, disciplina, non tetrica, non morosa, non umbratica, sed humanitatis, comitatisque magistra. Omni igitur cura et cogitatione in rem pulcherrimam incumbite, et singulare Vestrum erga me studium, quod, cum Vobis ad Graecas literas viam praeirem, alacritate, frequentia, adde modestia et silentio, declarastis, mihi perpetuo conservate.

DISPUTATIO
DE
ANTIPHONTE,
ORATORE ATTICO,
quam, praeside

DAVIDE RUHNKENIO,

a. d. xv Maji MDCCLXV in
Academia Lugduno-Batava
defendet

PETRUS VAN SPAAN.

CAPUT PRIMUM.

Cum me ad Oratores Atticos legendos contulissem, ut inde et nativum sermonis Attici leporem cognoscerem, et juris Attici, a quo tanquam fonte Romanorum Jus Civile fluxisse constat, notitiam haurirem, non poteram hujus lectionis exordium rectius capere, quam ab Antiphonte Rhamnusiō, quem Hermogenes *de Formis Oration. L. II. p. 498.* Suidas *v. Μοχθυπδς*, alique Grammatici vocant decem Oratorum Atticorum antiquissimum. Cumque scirem, quantum referat ad scriptorem bene intelligendum, nosse ejus vitam, mores, instituta, res gestas, ingenii monumenta, et alia ejus generis, quidquid ullo modo ad Antiphontem pertineret, diligenter quaerere institui. Congestis omnibus, et ad severius examen revocatis, animadverti, hujus Oratoris historiam multis

his difficultatibus impediri, quas non omnes superarint duo excellenti ingenio et doctrina Viri, qui ante nos in Antiphontis historia illustranda egregiam operam collocarunt, Joan. Jonsius *de Scriptoribus Hist. Philosoph.* p. 256. et Joan. Taylorus *Lectio. Lysiacar.* C. VII. Acute deinde, ut fieri solet, ipsa difficultate industriam, digna materia visa est, in qua explicanda, quamvis tenues, necdum maturitatem assecutas, ingenii vires, adolescens sedecim annorum periclitarer; praesertim cum Praeceptor meus nunquam satis laudandus, David Ruhnkenius V. Cl. a quo uno, quidquid sum, in hocce studiorum genere me totum profectum esse, gratus fateor, pro singulari sua in me benivolentia, varia mihi ad Antiphontem pertinentia ex insigni ineditorum librorum apparatu suppeditaret. Antiphontis igitur historiam ita enarrabimus, ut primum videamus, quantus Orator fuerit, tum qualem se in republica administranda praebuerit, denique quae ingenii monumenta ad posteritatem transmiserit. Quibus explicatis, de aliis etiam Antiphontibus, qui vulgo cum Antiphonte Rhamnusio confundi solent, dicemus.

Natus est Antiphon Rhamnusius Athenis patre Sophilo Olymp. LXXV. 1. vel 2. in quos ipsos annos incidit bellum, quod Xerxes magno damno suo intulit Graeciae. Hoc Antiphontis natale tempus, quamvis paulo laxius, tradunt Photius *Biblioth. Cod.* CCCIX. et Pseudo-Plutarchus *in vita X. Rhetorum* p. 832, D, E: quorum sententiam, temporum rationibus congruentem, sequi non dubitamus. Eandem merito secutus est eximius Antiquitatis Atticae interpres,

pres, Eduard. Corsinus *Fast. Att.* T. III. p. 166. Gravissimus error est, et ne dignus quidem refutatione, Tzetzae *Scholio in Hermogenem* inedito, quod infra proferemus, ubi Antiphontem, scribit, Platonis aetate vixisse, vel certe vix Socratis aetatem attingisse. Φῦλος Antiphontis pater dicitur apud Clement. Alexandr. *Strom.* I. p. 365. sed recte Σάφιλον restituit Jo. Potterus. Harpocratiōn: Ἀντιφῶν, εἰς τῶν δέκα ῥητόρων, Σωφίλου μὲν υἱός, ἀπὸ τῆς Φυλῆς δὲ Ῥαμνούσιος. Quem locum imperitus compilator, Phavorinus, turpiter foedavit, et in grande suum, sed pene inutile, Lexicon retulit: Ἀντιφῶν, εἰς τῶν δέκα ῥητόρων, Φιλοσόφου μὲν υἱός, ἀπὸ τῆς Φυλῆς δὲ Ἀμνούσιος. Sic non sola Editio Veneta habet, ut Taylor. *ad Lys.* p. 184. putat, sed etiam Romana et Basileënsis.

Eodem fere tempore lucem vidit inclytus ille Sophistarum Pater, Gorgias Leontinus, quem Antiphonte nostro paulo antiquiorem fuisse recte tradit Plutarch. *l. c.* γέγονε δὲ κατὰ τὰ Περσικά, καὶ τὸν Γοργίαν σοφιστὴν, ὀλίγω νεώτερος αὐτοῦ. cui consentit Suidas v. Ἀντιφῶν. ἤρξε τοῦ δικανικοῦ χαρακτήρος μετὰ Γοργίαν. Sed alia omnia reperiuntur apud Photium: ὀλίγω πρότερον Γοργίου τοῦ σοφιστοῦ γεγονώς. Utrumque locum conferens Fabric. *Bibl. Graec. L. XI. c. 26.* p. 833. *Pseudo-Plutarchi* sententiam probat, rejecta *Photiana*. Verum hic non Photii error est, sed librarii. Nam Photius et ipse sine dubio scripserat: ὀλίγω νεώτερος Γοργίου etc. Vulgata ejus lectio ex bene computata temporum ratione satis refellitur. Floruit Gorgias circiter Olymp. LXX.

ut testatur idoneus auctor, Plinius *Hist. Nat.* XXXIII. 4. quem sequi malim, quam Porphyrium apud Suidam v. *Γοργίας*, Gorgiam ad Olymp. LXXX. referentem. Porphyrii sententiam Suidas etiam repudiat. Recte. Nam Periclis praeceptor fuit Gorgias, eodem Suida auctore; quamvis sciam, Philostratum *de Vit. Soph.* I. p. 493. tradere, Gorgiam a Pericle, non juvene, sed sene, auditum esse. Jam quomodo Pericles, quem jam Olymp. LXXXI. 2. exercitui praefuisse, ex Diodoro Siculo XI. 85. constat, Gorgiae disciplina usus sit, si is Olympiade demum LXXX. lucem viderit? Haec si inter se contulisset H. Dodwellus *Exerc. II. de Aetate Pythag.* p. 218. aliter suas de Gorgiae aetate rationes instituisset. Sed quaerit Olearius *ad Philostr. l. c.* quomodo, quod Suidas de Gorgia Periclis magistro narrat, verum esse queat, si, quod Diodor. Sicul. XII. 53. ait, Gorgias Leontinae legationis princeps, Athenas demum venerit Olymp. LXXXVIII. 2. Respondet pro nobis Vir Summus, nuper (*) literis nostris acerbo fato creptus, P. Wesselingius *ad Diodor. Sicul. l. c.* Gorgiam etiam ante illud tempus Athenas profectum videri. Quod verissimum esse, ex ipso Philostrato p. 493. colligas, narrante, Gorgiam Athenienses contra Persas incitasse, et eos, qui in pugna Salaminia cecidissent, oratione funebri decorasse. Accidit autem illa pugna Olymp. LXXV. 1. Nec inde aliqua difficultas oritur, quod ab eodem Suida Gorgias dicitur magister Isocratis, qui Olympiad. LXXXVI.

1. de-

[(*) Obiit enim Wesselingius d. 11. Nov. 1764.]

1. demum natus est. Facile enim omnis dubitatio tollitur, si ad longissimam Gorgiae aetatem, ad annum usque CIX. provectam, animum attendamus. Immo sub puerilem aetatem Isocratis maxime in Graecia floruit Gorgias. Itaque Eusebius in *Chronico* illum refert ad Olymp. LXXXVI. non annum natalem designans, sed tempus, quo in primis ejus nomen celebratum sit. Ex his breviter disputatis cogere licet, Gorgiam, sicut Plinius dicit, jam floruisse Olympiade LXX. atque adeo Antiphontem Gorgia fuisse juniorem. Forte nec alienum fuerit statuere, Antiphontem audivisse Gorgiam docentem, vel publice disputantem. Sed hoc, tacentibus historicis antiquis, in medio relinquimus.

Philostratus *de Vitis Sophist.* 1. p. 489. et Plutarchus *l. c.* Antiphontem, tradunt, bene dicendi arte imbutum esse a patre Sophilo, qui non modo rhetoricam scholam aperuerit, sed etiam plures illustrioris loci juvenes, in his Alcibiadem, erudiverit. Sed hoc in dubium vocat Praestantissimus Taylorus *Lect. Lysiac. C. VII.* quod satis aliunde constet, ludum Rhetorices multo serius Athenis esse institutum. Certe Cicero *Bruto C. 12. Lysiam*, scribit, *primo profiteri solitum artem esse dicendi.* Photius et Pseudo-Plutarchus *l. c.* ipsum Antiphontem hujus rei auctorem produnt. Verum ante Lysiam et Antiphontem talem ludum Athenis aperuerat Gorgias, si credimus Interpreti MS. *Aphthonii*, cujus specimen dedit Montfaucon. *Bibl. Coislin.* p. 593. τὸν δὲ Γοργίαν Ἀθηναῖοι κατέσχον, καὶ τοὺς ἑαυτῶν παῖδας παρέσχον αὐτῷ μαθησομένους. Ceterum quod Philostratus et

Plu-

Plutarchus dicunt, Alcibiadem a Sophilo eruditum, sed ipsum evertit Plutarchus, cum mox ait, Alcibiadem non nisi senem Antiphontem videre potuisse. Si igitur filium non nisi senem vidit, quomodo patre Sophilo uti magistro potuit? Haec sane, inter se pugnantia et absurda, satis indicant, Pseudo-Plutarchum veterum Oratorum vitas nullo iudicio consarcinasse. Antiphontis magistrum ignorari, Suidas scribit. Quae forte causa est, cur a nonnullis, teste Philostrato *l. c.* habitus sit *αὐτομαθῶς σοφός*.

Eruditus Antiphon sive a patre Sophilo, sive ab aliis, totum se dedit excolendae Eloquentiae, in qua consecutus est felici studio suo, ut artem Rhetoricam vel princeps invenisse, vel inventam amplificasse dicatur. Philostratus *l. c.* *Ῥητορικὴν δὲ τὸν Ἀντιφῶντα, οἱ μὲν οὖν οὕτως εὐρεῖν, οἱ δὲ εὐρημένην ἀνέξῃσαι.* Cum Philostrato iunge Diodorum apud Clement. *Alex. Strom. I. p. 365.* Postquam vero Antiphontis in hoc genere facultas celebrari coepisset, tum iuvenes illum frequentabant, ut vera eloquentia a tanto magistro imbuerentur; tum rei, quorum vel fortunae, vel caput in periculo essent, ut sibi orationes componeret, a se in iudicio recitandas. E discipulis, quos sine dubio habuit plurimos, unus tantum commemoratur, sed qui possit esse instar sexcentorum. Est ille immortalis belli Peloponnesiaci scriptor, Thucydides, qui eloquentiae gravitate, ingenii altitudine, fide, prudentia, Historicorum parem habet neminem. Huius rei testes sunt Marcellinus *in vita Thucydidis p. 4.* Anonymus *vitae Scri-*

ptor p. 10. Suidas v. Ἀντιφῶν et v. Θουκυδίδης. Nec his opponendus est Caccilius, Rhetor Siculus, e cujus commentario de Antiphonte Photius et Pseudo-Plutarchus p. 832. referunt, Thucydidem Antiphontis fuisse magistrum: Κακίλιος δὲ ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ συντάγματι, Θουκυδίδου τοῦ συγγραφέως μαθητὴν τεκμαίρεται γεγονέναι, ἐξ ὧν ἐπαινεῖται παρὰ αὐτῷ ὁ Ἀντιφῶν. Nam salva res est, Codd. MSS. Plutarchi pro μαθητὴν exhibentibus διδάσκαλον. Quod unice tenendum. Vid. [Fabricium in *Bibl. Graec. Vol. I.* p. 819. not. et] Taylor. *V. C. Lect. Lys. C. VII.* Veniam damus immortalī Viro, Ger. Jo. Vossio de *Rhetoricae Nat. et Const. C. XI.* quem vitiosa Plutarchi scriptura induxit, ut in alia omnia iret. Congruunt etiam temporis rationes. Nam cum Thucydides natus sit Olympiad. LXXVII. 2. ut demonstrat Dodwellus *Annal.* p. 13. Antiphontis, quippe octo vel novem annis majoris, discipulus potius fuit, quam magister. His accedit gravissima auctoritas Platonis *Menexeno* p. 403. ἔστις ἐμοῦ κάκιον ἐπαιδεύθη, μουσικὴν μὲν ὑπὸ Λάμπρου παιδευθεὶς, ῥητορικὴν δὲ ὑπ' Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου. Quibus verbis Thucydidem respici, dubio caret; ut tanto major sit error Jo. Jonsii de *Script. Hist. Phil.* p. 326. hunc Platonis locum de alio, quam nostro, Antiphonte accipientis: quem veteres Scriptores, qui eo respexerunt, Aristides *Or. Plat. H.* p. 131. Hermogen. de *Form. Orat. II.* p. 497. Themistius *Or. XXVI.* p. 329. et Athen. *XI.* p. 506. F. in viam reducere potuissent. Quae cum ita sint, non est

mi-

mirandum, veteres Criticos in Thucydidis libris Antiphontis imitationem deprehendisse. Egregium est vetus Scholion, quod ad Thucyd. IV. p. 317. e MS. protulit Vir Summus, Car. Andr. Dukerus, p. 648. b: Ἰστέον ὅτι εἰς τὸ κομψὸν τῆς φράσεως Θουκυδίδης Αἰσχύλον καὶ Πίνδαρον ἐμιμήσατο. εἰς δὲ τὸ γόνιμον τῶν ἐνθυμημάτων τὸν ἑαυτοῦ διδάσκαλον Ἀντιφῶντα. εἰς δὲ τὴν λέξιν Περδικον, ὅθεν καὶ Προδίκου λέξιν ἐν τῷ κειμένῳ σημειούμεθα. εἰς δὲ τὸ γνωμικὸν τοὺς Ἰσοκρατικούς, Εὐριπίδην καὶ τοὺς ἄλλους. τοῖς γὰρ αὐτοῖς χρόνοις ἦσαν. εἰς δὲ τὴν οἰκονομίαν τὸν Ποιητὴν. ubi miror, Virum Clar. non vidisse, pro Ἰσοκρατικούς legendum esse Σωκρατικούς. Sed hic non est praetereundum insigne testimonium, quod gratus discipulus Thucydides perhibet doctori suo Antiphonti, L. VIII. C. 68. p. 545. Ἀντιφῶν, ἀνὴρ Ἀθηναίων τῶν κατ' ἑαυτὸν ἀρετῇ τε οὐδενὸς ὕστερος, καὶ κράτιστος ἐνθυμηθῆναι γενόμενος, καὶ ὃ ἂν γνώη εἰπεῖν. Quibus verbis, quamvis paucis, perfecti Oratoris descriptio continetur. Certatim hunc Thucydidis locum imitati sunt Sophistae. Philostratus de hoc ipso Antiphonte p. 493. ἱκανώτατος ἀνθρώπων ἔδοξεν εἰπεῖν τε καὶ γινῶναι. Synesius in *Dione* p. 41. Δίων ὁ Προυσαεὺς, περιττὸς ἀνὴρ εἰπεῖν τε καὶ γινῶναι. Ac forte eundem locum in animo habuit auctor Epitaphii *Harpocrati* positi, et nondum editi, quod A. Gallandus Athenis descripsit, et cum Graevio communicavit, e cuius Bibliotheca cum aliis inscriptionibus pervenit in Burmannianam. Est autem hocce:

ΣΜΙΚΡΟΣ ΟΤ ΣΜΙΚΡΟΝ ΚΑΛΥΠΤΩ
 ΤΥΜΒΟΣ ΑΝΔΡΑ ΕΠΕΙ ΣΟΦΩΝ
 ΔΩΡΑ ΜΟΥΣΕΩΝ ΜΕΓΙΣΤΑ ΤΩΝ
 ΟΔ ΕΞΟΧΟΝ ΛΑΧΩΝ
 ΑΡΠΟΚΡΑΤΙΩΝ ΠΡΟΣ ΑΣΤΩΝ
 ΤΡΙΣ ΜΑΚΑΡ ΚΛΕΙΣΕΤΑΙ
 ΟΥΝΕΚ ΗΝ ΡΗΤΩΡ ΜΕΝ ΕΙΠΕΙΝ
 ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ Δ Α ΧΡΗ ΝΟΕΙΝ.

Praeceptor mei amantissimus, Dav. Ruhnkenius, cui hanc inscriptionem debeo, me monuit, versus esse trochaicos, hoc modo constituendos:

Σμικρὸς οὐ σμικρὸν καλύπτω τύμβος ἀνδρ', ἐπεὶ σοφῶν
 Δῶρα Μούσεων μέγιστα, τῶν δὲ' ἐξοχὸν λαχὼν
 Ἀρποκρατίων πρὸς ἀστῶν τρεῖς μάκαρ κλείζεται,
 Οὐνεκ' ἦν ῥήτωρ μὲν εἰπεῖν, Φιλόσοφος δ' ἂ χρὴ νοεῖν.

Quamquam idem fatebatur, vs. 2. aliquid superesse difficultatis (*).

Satis, ni fallor, demonstravimus, Thucydidem ab Antiphonte esse erudirum. Sed antequam hinc dis-

(*) Gallandus putat, Epitaphium esse *Harpocratonis*, cuius extat *Lexicon decem Rhetorum*. Sed cum tot fuerint Sophistae hoc nomine, quis dixerit, cui illorum hoc Epitaphium positum sit? Dubito etiam, an Harpocraton Lexicographus, ortu Alexandrinus, Athenis docuerit, vel adeo diem obierit supremum. Constantinopolim vocatum esse, patet e Libanio *Ep.* 371. P. Aelii Harpocratonis, qui et *Proclus* dictus est, memoriam conservat lapis apud Muratorium *Inscript.* p. 138. 2.

cedamus, diligenter excutiendus est locus obscurus et difficilis Hermogenis *de Form. Orat.* p. 496. ubi alia omnia traduntur. Haud alienum fuerit, ipsum locum huc referre: Δύο δὲ [Ἀντιφῶντες] οἱ σοφιστεύσαντες, ὧν εἷς μὲν ἐστὶν ὁ ῥήτωρ, οὐπὲρ οἱ Φονικοὶ φέρονται λόγοι, καὶ δημηγορικοὶ, καὶ ὅσοι τούτοις ὅμοιοι· ἕτερος δὲ ὁ καὶ τερατοσκοπός, καὶ δνειροκρίτης λεγόμενος γενέσθαι, οὐπὲρ οἱ τε περὶ τῆς ἀληθείας λέγονται λόγοι, καὶ ὁ περὶ ὁμοιότητας, καὶ οἱ δημηγορικοὶ, καὶ ὁ πολιτικός. ἐγὼ δὲ ἕνεκα μὲν τοῦ διαφόρου τῶν ἐν τοῖς λόγοις τούτοις ἰδεῶν, πείθομαι δύο τοὺς Ἀντιφῶντας γενέσθαι· πολὺ γὰρ ὡς ὄντως τὸ παραλλάττον τῶν ἐπιγραφομένων τῆς ἀληθείας λόγων πρὸς τοὺς λοιπούς. ἕνεκα δὲ τοῦ καὶ παρὰ Πλάτωνι, καὶ παρ' ἄλλοις ἱστορουμένου, πάλιν οὐ πείθομαι. Θουκυδίδην γὰρ Ἀντιφῶντος εἶναι τοῦ Ῥαμουσίου μαθητὴν ἀκούω πολλῶν λεγόντων. καὶ τὸν μὲν Ῥαμουσίον εἰδὼς ἐκείνον, οὐπὲρ εἰσιν οἱ Φονικοὶ, τὸν Θουκυδίδην δὲ πολλῶ κεχωρισμένον, καὶ κεκωινωηκότα τῶ εἶδει τῶν τῆς ἀληθείας λόγων, πάλιν οὐ πείθομαι. οὐ μὴν ἀλλ', εἴτε εἷς ὁ Ἀντιφῶν ἐγένετο, δύο λόγων εἶδεναι τοσοῦτον ἀλλήλων διεστηκότων χρητάμενος, εἴτε καὶ δύο, χωρὶς ἑκάτερος, ὁ μὲν τοῦτο, ὁ δὲ ἐκεῖνο μετελθὼν, ἀνάγκη χωρὶς περὶ ἑκατέρου διελθεῖν.

Subjiciamus huic loco Scholia inedita duorum Grammaticorum, Joannis Siceliotae, et Tzetzac, quorum illa Parisiis e Codice Camilli Falconeti, Viri Clarissimi, haec Leidae e Codice Bibliothecae publicae descripsit, et humanissime mecum communicavit Cel. Ruhnkenius.

Τερατοσκοπός] δνειρους τε καὶ τέρατα πολλοῖς ἐΦερμηνεύων. ὁ τερατοσκοπός Ἀντιφῶν ἦν Ἀλεξάνδρου χρόνοις.

ὁ Ἀντιφῶν δ', ὅπερ Ῥαμνοῦς ἦν ἡ πατρίς, ὡς λέγει, ἰσοχρονῶν ἦν Πλάτωνι, ἢ μόλις τῷ Σωκράτει. εἴτεως ἢ διδάσκαλος, ὡς γράφει, Θουκυδίδου. ὕστερος Εὐριπίδου γὰρ Ἡρόδοτος ὑπῆρχε. οὐκ Ἡρόδοτου γράφοντος, παῖς ἦν ὁ Θουκυδίδης; ὁ δ' Εὐριπίδης συγχρονῶν ὑπῆρχε τῷ Σωκράτει. πῶς οὖν ὁ Πλάτων, ὥσπερ Φισί, Ἀντιφῶντα λέγει; πῶς καὶ ῥητόρων πρῶτιστος ὁ Ἀντιφῶν, ὡς εἶπε; οὐκ ἦν Λυσίας πρὸ αὐτοῦ, Γεργίας, Ἰσοκράτης; Tzetzes.

Θουκυδίδην] Σημείωσαι ὅτι ὁ Θουκυδίδης Ἀντιφῶντος ἐστὶ τοῦ Ῥαμνουσίου μαθητής· ἡ δὲ ἱστορία καὶ παρὰ τῷ Πλάτωνι. Jo. Siceliota.

Πολλῷ κεχωρισμένον] Τὸν Θουκυδίδην μὲν αὐτὸς ὁ Πλάτων, Φισί, λέγει τοῦ Ἀντιφῶντος μαθητὴν εἶναι τοῦ Ῥαμνουσίου, οὗ Ἀντιφῶντος μὲν εἰσιν οἱ Φονικοὶ τῶν λόγων. ἐγὼ τὸν χαρακτῆρα δὲ τῶν Θουκυδίδου βλέπων, τοῖς λόγοις ἐξισούμενον τοῖς περὶ ἀληθείας, τοῦ Ἀντιφῶντος μαθητὴν κρίνω τὸν Θουκυδίδην, τοῦ ὅσπερ συγγεγράφηκε τοὺς ἀληθεῖς τοὺς λόγους. Tzetzes.

Κεκοινωνηκότα] Τοῦτο λέγει, ὅτι ὁ μὲν Πλάτων Φισί τὸν Θουκυδίδην Ἀντιφῶντος εἶναι τοῦ Ῥαμνουσίου μαθητὴν, οὗ εἰσιν οἱ Φονικοί. ἐγὼ δ' οὐ πείθομαι κατανοῶν Θουκυδίδην οὐ χρώμενον τῷ εἶδει τῶν λόγων τῶν Φονικῶν, ἀλλὰ τῷ εἶδει τῶν τῆς ἀληθείας, ὥστε μοι δοκεῖν τὸν Θουκυδίδην τοῦ ἐτέρου Ἀντιφῶντος εἶναι μαθητὴν τοῦ γραψαντος τοὺς περὶ ἀληθείας λόγους. Jo. Siceliota.

Περὶ ἐκατέρου διελεῖν] Εἴτε δύο εἰσὶν Ἀντιφῶντες, καὶ τούτων ὁ ἕτερος μὲν τοὺς Φονικοὺς, ἄτερος δὲ τοὺς περὶ ἀληθείας ἔγραψε, τοσούτου ἀλλήλων τῷ εἶδει διεστηκότας, εἴτε εἷς ἐστὶν Ἀντιφῶν, διαφόροις εἶδεσι λόγων

των χρησόμενος, καὶ περὶ τῶν ἑκατέρων τῶν βιβλίων
τῶν χαρακτήρων διαλαβεῖν. Jo. Siceliota.

Jam videamus, quid boni afferat Hermogenes. Pri-
mum recte observat, duos fuisse Antiphontes, elo-
quentiae laude claros, alterum Rhamnusium, a quo
profecti sint λόγοι Φονικοί, καὶ δημηγορικοί, καὶ ὁ πο-
λιτικός. alter prodigiorum et somniorum interpretes,
qui scripserit λόγους περὶ ἀληθείας, et περὶ ὁμονοίας.
Sequimur enim in hoc loco enarrando certissimam
emendationem Taylori *Lect. Lys. C. VII.* qua λό-
γους δημηγορικούς et λόγον πολιτικὸν Antiphonti Ὀνει-
ροκρίτῃ aufert, redditque vero auctori, Antiphonti
Rhamnusio. Quid deinde dicere velit Hermogenes,
facilius divinatur, quam clare intelligitur. Adeo lo-
cus obscurus est, et librariorum forte culpa depravatus.
Mens ejus, ni fallimur, haec est: scire se,
Platonem, aliosque plures scripsisse, Thucydidem
ab Antiphonte Rhamnusio esse eruditum, sed eundem
se scire, Thucydideum dicendi genus ab eo, quo
usus sit Antiphon Rhamnusius, prorsus discrepare,
et propius accedere ad illud, quo scriptae sint An-
tiphontis, somniorum interpretis, orationes περὶ ἀλη-
θείας, non igitur alienum videri credere, Thucydi-
dem Antiphontis Ὀνειροκρίτου disciplina fuisse institu-
tum. Sic certe Hermogenem uterque Scholiastes in-
tellexit. Tandem in medio relinquit, utrum unus
fuerit Antiphon, aliis in libris aliud dicendi genus
secutus, an duo, quorum alter λόγους Φονικούς, alter
λόγους περὶ ἀληθείας scripserit? Sic ille aestuat, et,
quid certi statuatur, non habet, facile, quid verum
esset, reperturus, si veterum monimenta, quae tum

supererant, consulere, quam conjecturis indulgere, maluisset. Nihil autem levius est Hermogenis conjecturis. Nam si verum est, quod Izetzes tradit, Antiphontem, somniorum interpretem, Alexandri tempore vixisse, qui Thucydidis magister esse potuit? Sed de hujus Antiphontis aetate infra disputabitur. Praeterea fallacissimum est argumentum, quod Hermogenes ducit a stili discrepantia. Isocrates Theopompum ad eloquentiam formavit, Demosthenem Isaeus. At quis Theopompum oratione similem dicat Isocrati, aut Demosthenem Isaeo? Ut vultus hominum diversi sunt, sic etiam ingenium, et, quae ex ingenio nascitur, oratio. Sed taedet haec pluribus confutare.

Persequamur potius oratoria Antiphontis studia. Ex eo, quod supra demonstravimus, Antiphontem Thucydidem in eloquentia viam praevisse, colligi potest, ab illo, Gorgiae exemplo, ludum rhetoricum Athenis esse apertum; idque diserte confirmat Plutarchus *de Gloria Atheniens.* p. 1350. οὐ τοὺς ἐν ταῖς σχολαῖς τὰ μειράκια προδιδασκοντας — τοὺς Ἰσοκράτους, καὶ Ἀντιφῶντας, καὶ Ἰσαίου. Quem locum Jonsius *de Script. Hist. Phil.* p. 326. de alio Antiphonte accipit, quod Antiphon post Isocratem nominatur. Sed haec ratio non multum ponderis habet. Etenim veteres Scriptores saepe negligunt illam in citandis auctoribus chronologicam ἀκριβειαν. Anonymus *Scriptor Rhetorices* p. 24. Isocrati postponit Empedoclem, qui tamen diu ante Isocratem vixit: Αἱ δὲ τῆς ἐρμηνείας τοῦ λόγου τέσσαρες ἀρεταί — ὡς Ἰσοκράτης καὶ Ἐμπεδοκλῆς, Διονυσίῳ, Φίλοστράτῳ καὶ Ἰαμβλί-

Ἐμπεδοκλῆς. ubi Jo. Schefferus etiam miratur, Em-
 pedoclem Isocrati postponi. Verum non dissimula-
 bo, mihi in hoc loco blandiri acutissimam Cel. Prae-
 sidis conjecturam, Νεοκλῆς reponentis pro Ἐμπεδο-
 κλῆς. quamvis sciam e Quintiliano III. 1. *Empe-
 doclem primum movisse aliqua circa Rhetoricen. Neo-
 cles rhetor laudatur a Scholiaste Hermogenis p. 362.
 et p. 365. Sed haec ὡς ἐν παρόδῳ. Cum igitur
 Antiphon juvenes eloquentiae studiosos praeceptis im-
 bueret, non satis habuit, illos ore erudire, sed in
 illorum etiam gratiam primus quidem, ut auctores
 sunt Quintilian. III. 1. Pseudo-Plutarchus et Pho-
 tius, *Artem Rhetoricam composuit.* Hoc opus lauda-
 tur a Dionys. Halic. *Ep. ad Ammaeum.* p. 120. Am-
 monio v. *Σημεῖον*, Apsine *Art. Rhet.* p. 719. et
 forte, ut Jonsius *de Script. Hist. Phil.* p. 325. pu-
 tat, a Galeno *praef. ad Gloss. Hippocrat.* Sed non
 est omittendus locus Pollucis VI. 143. ubi has ipsas
 τέχνας ῥητορικὰς laudans, adjicit: *δοκοῦσι δ' οὐ γνήσιαί.*
 Haud nobis constat, quas Pollux de hujus libri γνη-
 σιότητι dubitandi rationes habuerit: cumque liber in-
 terciderit, in neutram partem liquido pronunciari pot-
 est. Verum Polluci non tantum opponimus scriptores
 modo laudatos, sed etiam *Grammaticum* MS. anti-
 quitate et eruditione praestantem, qui penes Celeb.
 Ruhnkenium est, e Cod. Bibliothecae Sangermanen-
 sis descriptus. Is, ut voces locutionesque ab Atti-
 cistis temere proscriptas vindicet, hoc institutum
 tenet, ut illas, ostendat, ab optimis et veterrimis
 scriptoribus esse usurpatas. Cumque inter hos scri-
 tores, qui omnes Menandrum aetate superant, An-
 ti-*

tiphontem etiam ἐν τῇ ῥητορικῇ τέχνῃ referat, eo ipso satis indicat, se hunc librum veteris Antiphontis genuinum monumentum judicasse. Ex eodem Grammatico discimus, hanc *Artem* tribus libris constitisse. Quae inde excerpta afferuntur, haec sunt: Ἀπαρχεύαστον. Ἀντιφῶν γ' ῥητορικῆς τέχνης. Hinc planè confirmatur conjectura doctissimi Jungermanni, qua in *Polluce* l. c. pro vulgato Ξενοφῶν reponit Ἀντιφῶν. † Ἀστοργία, Φιλοστοργία, Στοργή. Ἀντιφῶν ἐν β' περὶ τῆς ῥητορικῆς τέχνης. † Ὀλιγοφιλία. Ἀντιφῶν γ' ubi tertius *Artis Rhetoricae* liber intelligitur.

Nec tamen Antiphon omnem aetatem contrivit eloquentiae praeceptis tradendis, sed majora ausus, gravissimam oratoris personam suscepit, et magna cum laude sustinuit. Quintilian. III. 1. *hunc omnium primum orationem scripsisse* dicit. Quod Ger. Jo. Vossius *de Rhetor. nat. et const.* p. 335. bene restringit ad orationes forenses, propterea quod Gorgias ante Antiphontem orationes scripsit. Et hoc modo Quintilianii verba accipienda esse, ex aliis scriptoribus constat. Diodorus apud Clement. Alexandr. *Strom.* I. p. 365. πρῶτον δικανικὸν λόγον εἰς ἔκδοσιν γραφάμενον Ἀντιφῶντα. Photius: συντάξαι δὲ αὐτὸν καὶ πρῶτόν, φασί, τοῦς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀγωνιστικούς λόγους· τῶν γὰρ πρὸ αὐτοῦ οὐδεὶς φαίνεται καθεῖς ἑαυτὸν εἰς τοῦτον τὸν ἀγῶνα. οὐδ' ἐστὶ λαβεῖν δικανικὸν λόγον τῶν Ἀντιφῶντι πρότερον γεγραμμένων. Similia habet Pseudo-Plutarchus, Antiphon igitur merito suo ab Hermogene *de Form. Orat.* II. p. 498. appellatur εὐρετής καὶ ἀρχηγὸς τοῦ τύπου τοῦ πολιτικοῦ.

Omnem vero eloquentiam suam Antiphon dicavit civibus, qui aut alios accusare, aut semet ipsos defendere pararent. Hi orationes, quas ab Antiphonte acceperant, ediscebant, et in iudicio vel concione suo nomine recitabant. Semel tantum pro se ipso publice dixit, tanta vi eloquentiae, ut nemo unquam melius causam suam orasse dicatur. Egregius est locus Thucydidis VIII. C. 68. p. 545. καὶ ἐς μὲν δῆμον οὐ παριών, οὐδ' ἐς ἄλλον ἀγῶνα ἐκούσιος οὐδένα, ἀλλ' ὑπόπτως τῷ πλήθει διὰ δόξαν δεινότητος διακείμενος, τοὺς μέντοι ἀγωνιζομένους, καὶ ἐν δικαστηρίῳ, καὶ ἐν δῆμῳ πλείστα, εἰς ἀνὴρ ὅστις ξυμβουλευέσαιο τι, δυνάμενος ὠφελεῖν. καὶ αὐτός τε, ἐπειδὴ τὰ τῶν τετρακοσίων ἐν ὑστέρῳ μεταπεσόντα ὑπὸ τοῦ δῆμου ἐκακοῦτο, ἄριστα φαίνεται τῶν μέχρις ἐμοῦ ὑπὲρ αὐτῶν τούτων αἰτίας, ὥς ξυγκτεστήσῃ θανάτου δίκην ἀπολογησάμενος. Ultima Thucydidis verba respexit Cicero Bruto C. 12. quo (Antiphonte) neminem unquam melius ullam oravisse causam, cum se ipse defenderet, se audiente, locuples auctor scripsit Thucydides. Primus vero Antiphon ab iis, quibus orationes scripsisset, mercedem exegit. Diodorus apud Clem. Alex. Strom. I. p. 365. καὶ μισθοῦ συνηγορῆσαι πρῶτον δικανικὸν λόγον etc. Ammian. Marcell. XXX. 4. Antiphon ille Rhamnusius, quem ob defensum negotium omnium primum antiquitas prodidit accepisse mercedem. Quares, cum illis temporibus parum liberalis hominis esse videretur, Antiphonti avaritiae infamiam contraxit. Comici in primis, quorum tum summa erat licentia, hinc ejus reprehendendi ansam arripuerunt. Philostratus p. 499. καθάπτεται δ' ἡ κωμῶδις τοῦ Ἀντιφῶν

Φώντος, ὡς δεινοῦ τὰ δίκανικὰ, καὶ λόγους κατὰ τοῦ δικαίου ξυγκειμένους ἀποδομένους πολλῶν χρημάτων, αὐτοῖς μάλιστα τοῖς κινδυνεύουσι. Platonem, veteris comediae poetam, hoc nomine Antiphontem perstrinxisse, docet Pseudo-Plutarchus: *κεκωμῶνται δὲ εἰς Φιλαργυρίαν ὑπὸ Πλάτωνος ἐν Πειτάνδρῳ*. Sic enim e Photio legendum pro *σὺν Πειτάνδρῳ*, quamvis contra Photius e Plutarcho emendandus videatur Oleario ad *Philostrat.* l. c. Vid. Taylor. *Lect. Lysiac.* C. VII. Antiqui Rhetores Antiphonti solas fere tribuunt orationes judiciales, quasi aliud genus non attigisset; Hermogenes tamen loco supra allato *λόγους δημογραφικούς* commemorat. Recte. Nam constat, deliberativum etiam genus ab eo esse tractatum, sive ipse illas orationes ad populum habuerit, sive aliis, qui concionem habere vellent, scripserit. Tales fuerunt ὁ Πολιτικός, ὁ περὶ τοῦ Λινδίων φόρου, ὁ περὶ τοῦ Σαμοθράκων φόρου, etc. quae orationes saepe commemorantur ab Harpocrate, aliisque Grammaticis. Praeter judiciales et deliberativas Antiphon etiam, Gorgiae exemplo, scripsit sophisticas. Philostratus p. 500. *σοφιστικοὶ δὲ καὶ ἕτεροι μὲν, σοφιστικώτερος δὲ ὁ ὑπὲρ τῆς ἐμνοίας*. Atque huc pertinet locus Ciceronis *Bruto* C. 12. Nam cum Cicero ex Aristotele narrasset, Gorgiam paratos habuisse locos communes, cum singularum rerum laudes, vituperationesque conscripsisset, addit, *huic Antiphontem Rhamnusium similia quaedam habuisse conscripta*. Ad tales locos communes forte quis referat orationes undecim adhuc superstites, quae tametsi in forensi argumento versantur, tamen, quod nullum indicium vel accusa-

toris, vel rei, vel temporis habent, nihil aliud sunt, nisi loci communes, quibus vel ipse Antiphon, vel alii in simili re uterentur.

Quid Antiquitas de Antiphontis in dicendo facultate existimarit, satis ostendit tribuendo illi venerabili nomine Nestoris,

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μελίτος γλυκίων ῥέεν αὐδῆ.

Vid. Philostrat. p. 498. Pseudo Plutarchum et Photionem in ejus vita. Ab eo etiam omnes clari in literis viri παροιμιακῶς appellati sunt Rhamnusii, ut Suidas refert v. Ῥάμνος. Thucydides, idoneus in primis iudex, quam magnifice de ejus eloquentia senserit, ex eo loco, quem supra attulimus, apparet. De orationis compositione, qua usus est Antiphon, ita judicat Dionys. Halicarn. de Compos. verb. p. 9. ἡ δὲ Θουκυδίδου λέξις, καὶ ἡ Ἀντιφώντος τοῦ Ῥαμνουσίδου καλῶς μὲν σύγκειται ὡς Δία, εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλαι, οὐ μὲν ἡδέως γε πάνυ. Idem in Isaco p. 111. Antiphonti tribuit τὸ αὐστηρὸν μόνον καὶ ἀρχαῖον, addens pro solita sua in judicando acerbitate: ἀγωνιστὴς δὲ λόγων οὔτε συμβουλευτικῶν, οὔτε δικανικῶν ἐστι. Sed nos Thucydidi plus credimus, quam sexcentis Dionysiis. Haud mitius est iudicium, quod idem Dionysius fert in Demosthen. p. 167. Ab Hermogene de Form. Orat. II. p. 497. Antiphon dicitur πολιτικὸς μὲν καὶ κατὰ τὸ σαφὲς καὶ κατὰ τὸ ἀληθινόν, καὶ ἄλλως ἥθικος, ὥστε καὶ πιθανός — μεγέθει χρόαμενός οὐκ ἐλάττω, καλῶς δὲ πῶς συνυφασμένω. ubi plura sunt huc pertinentia, quae brevitatis caussa omitto. Philostratus p. 500. λόγοι δ' αὐτοῦ δικανικοὶ μὲν πλείους,

ἐν οἷς ἡ δεινότης, καὶ πᾶν τὸ ἐκ τῆς τέχνης ἔγκειται.
 Sic enim legendum esse ex Cod. Regio Paris. non
 σύγκειται, quod placuit Oleario, nos monuit Cel.
 Praeses. Adde his Libanium *Opp.* T. II. p. 480.
 Elegantissime de Antiphonte sententiam dixerunt
 Pseudo-Plutarchus et Photius, sive potius, quem
 illi ad verbum descripsisse videntur, Caecilius in
Commentario de Antiphonte: ἔστι δὲ ἐν τοῖς λόγοις ἀκρι-
 βῆς καὶ πιθανὸς, καὶ δεινὸς περὶ τὴν εὐρεσίαν, καὶ ἐν τοῖς
 ἀπόροις τεχνικὸς, καὶ ἐπιχειρῶν ἐξ ἀδύλου, καὶ ἐπὶ τοῖς
 νόμοις, καὶ τὰ πάθη τρέπων τοὺς λόγους, τοῦ εὐπρε-
 πούς μάλιστα στοχαζόμενος. Quod iudicium quin ve-
 rum sit, et rei consentaneum, nemo, qui supersti-
 tes Orationes legerit, dubitabit. Prope igitur addu-
 cor, ut credam, has orationes nunquam serio lectas
 esse a doctissimo et cetera accuratissimo viro, Jo.
 Jonsio, qui *de Script. Hist. Philos.* p. 325. magna
 confidentia scribit, Antiphontis, quae supersunt,
 orationes scholasticas esse atque fictas declamationes,
 et Antiphontis nil praeter nomen habere. Sed hicce
 error commodius a nobis Cap. III. profligabitur.

CAPUT SECUNDUM.

Jam Antiphontis aetate, ut quisque Athenis disertis-
 simus erat, ita ad honores et munera reipublicae tra-
 ctanda maxime evehebatur. Antiphon igitur, omnibus
 eloquentiae praesidiis instructus, non putavit, sibi
 domi desidendum, sed animum esse ad rempublicam
 appellendum. Plutarchus: δύναμιν λόγων κηττάμενος,
 ἔβρανε μὲν πολιτεύεσθαι. Magni ejus opera Athenien-
 si-

sibus fuit in Bello Peloponnesiaco. Nam et duabus
 triremibus praefectus, et exercitus Praetor saepe cum
 hoste confligit, aliquot praeclaras victorias reporta-
 vit, et Atheniensibus belli socios adjunxit. Plutar-
 chus: *ὅτε μὲν δυσὶ τριηραρχῶν ναυσὶν, ὅτε δὲ στρατη-
 γῶν, καὶ πολλαῖς μάχαις νικῶν, καὶ συμμαχίας μεγά-
 λας αὐτοῖς προσαγόμενος.* Philostrat. p. 498. *ἑστρα-
 τήγησε πλεῖστα, ἐνίκησε πλεῖστα.* Verum multo lu-
 culentius beneficium contulit in patriam, augens rem
 navalem sexaginta trifemibus, quae viris armisque
 instructae essent. Philostratus l. c. *ἐξήκοντα τριήρεσι
 πεπληρωμέναις ἤξησηεν Ἀθηναίοις τὸ ναυτικόν.* Plutar-
 chus: *καὶ τοὺς ἀκμάζοντας ὀπλίζων, καὶ τριήρεσι πλη-
 ρῶν ἐξήκοντα.* Quae si vera sint, regiae atque im-
 mensae homini opes fuerint necesse est, quas quavis
 potius ratione compararit, quam orationibus aliorum
 nomine scribendis. Videri possit Xenophon *Hellen.*
 II. p. 467. quod modo ex Plutarcho et Philostrato
 retulimus, in dubitationem adducere. Nam duas
 tantum triremes ab Antiphonte suppeditatas dicit.
 Sed Xenophonti de alio Antiphonte, minus potente et
 illustri, sermonem esse, infra ostendemus. Forte
 etiam Antiphon patriae suae Archon fuit, annumque
 suo nomine signavit. Certe Diodorus Sicul. XII.
 p. 534. *ἄρχοντα ἐπώνυμον* Olymp. XC. 3. ponit
 Antiphontem, quem Rhamnusium fuisse, et aetas,
 et alii summi, quos gessit, honores probabile red-
 dunt.

Sed operae pretium est videre, qualem se Anti-
 phon in republica administranda gesserit. Eloquen-
 tia ipsi viam ad honores patefactam essa ostendimus;

sed illa ipsa Eloquentia, quā animos hominum in quascunque partes flectere poterat, illum populo reddidit suspectum. Quod sentiens Antiphon, nunquam velut in scenam prodiit, sed post siparium la-
tuit, enixe adjuvans, qui consilium suum in re-
publica gubernanda expetiissent. Thucydides loco egregio, quem saepe laudavimus: καὶ ἐς μὲν δῆμον οὐ παρίων, οὐδ' ἐς ἄλλον ἀγῶνα ἐκούσιος οὐδένα, ἀλλ' ὑπόπτως τῷ πλήθει διὰ δόξαν δεινότητος διακείμενος, τοὺς μέντοι ἀγωνιζομένους, καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ ἐν δήμῳ πλεῖστα εἰς ἀνὴρ, ὅστις συμβουλεύσαιο τι, δυνάμενος ὠφελεῖν. Adde Plutarch. *Nicia* p. 526. et Philostr. p. 499. Ad Antiphontem potissimum, tanquam auctorem, refertur insignis illa Reipublicae Atheniensis commutatio, quā, pristina Magistratuum ratione antiquata, summa omnium rerum potestas translata est ad Quadringentos viros. Quae publici status mutatio ut rectius intelligatur, illorum temporum historiam paulo altius repetamus.

Belli Peloponnesiaci anno XVII. Olymp. XCI. i. Athenienses, suadente Alcibiade, frustra obnitere Nicia, Syracusanis bellum intulerunt, et ad id gerendum ducem Alcibiadem delegerunt. Sed antequam classis altum peteret, accidit, ut omnes Hermae vel Mercurii statucae una nocte dejicerentur. Quae res quod ex conjuratione ad populi libertatem opprimendam inita extitisse videbatur, ingentem Atheniensibus terrorem incussit. Dux conjurationis Alcibiades plerorumque oculis notabatur, qui tum reliquos cives opibus, gratia, multitudine amicorum et clientium anteibat. Vix ille classe in Siciliam pervenerat,

cum

cum inimici eum hoc crimine apud populum compellantes perficiunt, ut domum ad causam dicendam revocetur. Alcibiades populi mandato parens, Athenas contendit. Sed cum in itinere audivisset, se indicta causa capitis esse damnatum, bonis publicatis, Lacedaemona demigravit. Cum vero Lacedaemoniorum constantiae non satis conveniret versatile Alcibiadis ingenium, ei que privatae similitates intercederent cum Agide, Lacedaemoniorum Rege, non satis tutum hoc perfugium ratus, ad Tissaphernem, praefectum Regis Persarum, se contulit, et callide ei persuasit, non expedire Regi, Lacedaemoniorum opes nimis crescere, ne confecto bello statim cum victoribus certamen sit suscipiendum.

Alcibiades, hac opera civibus suis venditata, cum Pisandro, Praetore Atheniensium apud Samum, qui sicut ipse optimatibus favebat, consilium de reditu in patriam agitare coepit, offerens liberaliter tum Regis Persarum amicitiam, tum operam suam, hac conditione, ut imperium a populo ad Optimates transferretur. Hoc Alcibiadis consilium a Pisandro primum cum Samiis, mox cum Atheniensibus, qui Sami versabantur, communicatum est, et parum abfuit, quin, adjuvantibus illud Athenis etiam primi ordinis viris, feliciter cederet. Sed huic Alcibiadis conatui intercessit Phrynichus, Dux Atheniensium exercitus, callide intelligens, Alcibiadi non magis paucorum dominatum curae esse, quam statum popularem, sed id tantum quaeri, (quod postea eventus comprobavit) ut ipse, discordia inter civitatis Ordines sparsa, ab uterutra parte in auxilium vocetur.

tur. Longum esset enarrare, quae impedimenta Phrynichus Alcibiadis consilio objecerit. Tandem Pisander alique Legati Athenas veniunt, populo persuasuri, ut Alcibiades in patriam revocetur, et, mutata antiqua regendi forma, respublica quadringentis committatur: quod si facerent, eos Persarum Regem belli socium habituros, sin minus, ne ipsam quidem salutem eos servaturam. Hac necessitate populus compulsus, in Pisandri et reliquorum legatorum sententiam concedit, et Democratiam Oligarchiam commutat. Constituuntur Decemviri reipublicae ordinandae cum summa potestate, qui certa die ad populum referant, quae optima sit ratio Reipublicae administrandae. Hi, ubi dies advenit, populum rogant, ut cuivis Atheniensium sententiam, quamcunque velit, dicere impune sit. Qua dicendi libertate concessa, omnes censuerunt, antiquos Magistratus esse abdicandos: simul quinque concionis Praesides delegerunt, a quibus rursus centum alii viri deligerentur, quorum singuli sibi tres alios cooptarent, hi denique Quadringenti rempublicam cum summa potestate administrarent. In hac historia enarranda potissimum secuti sumus Historicorum principem, Thucydidem *L. VIII.* cui jungendi sunt Nepos et Plutarchus *in Alcibiade*, Diodor. Sicul. *L. XIII.* et Justinus *L. V.* Talis ac tantae conversionis praecipuus architectus fuit Antiphon, ut supra diximus sed latitans more suo, et consiliis monitisque instruens Pisandrum, aliosque pristini status eversores. Thucydides: ὁ μὲντοι ἅπαν τὸ πρᾶγμα ξυνθεῖς, ὅτῳ τρόπῳ κατέστη εἰς τοῦτο, καὶ ἐκ πλείστου ἐπιμεληθεῖς,

θεῖς,

θεῖς, Ἀντιφῶν ἦν etc. Philostrate. κατέλυσε τὴν δημοκρατίαν, ἐδούλωσε τὸν Ἀθηναίων δῆμον. Pseudo-Plutarchus: καὶ παρατέτακεν ἕως καταλύσεως τῆς δημοκρατίας ὑπὸ τῶν τετρακοσίων γενομένης, ἣν αὐτὸς δοκεῖ συγκατασκευάσαι. Photius: παρέτεινε δὲ τὸν βίον ἕως τῆς ὑπὸ τῶν ὕ γενομένης καταλύσεως, ἥς καὶ αὐτὸν αἰτίαν μετεσχηκέναι Φασὶ παρασχεῖν. quae Photii verba, a librariis turbata, sic in ordinem cogas: ἥς καὶ αὐτὸν μετεσχηκέναι, καὶ αἰτίαν Φασὶ παρασχεῖν. Huc etiam pertinet locus Libanii *Apologia Socratis* p. 651. ubi licet Antiphontis nomen reticeatur, satis tamen patet, non alium intelligi, nisi Antiphontem: ἀλλ' οὐκ ἔδειξεν αὐτόν ἐν μέσῳ, λάθρα δὲ τὸ πρῶγμα συνέθηκεν, ὥς ὅκλη μὲν οὐκ εἰσὼς χρησθαι, τῶν δ' αὐτῶν ἐκείνοις ἐπιθυμῶν. ἑτέρου ταῦτα ἦν τοῦ καὶ τῶν τετρακοσίων ἐνός, καὶ λόγον ὕστερον, ὃν ἔδοξεν ἀδικεῖν, δεδωκότος. Sic locus ille scribendus est, in quo manifesta apparent vestigia imitationis loci Thucydidei de Antiphonte.

In hunc Quadringentorum numerum populus allegit tum ipsum Antiphontem, tum Phrynichum et Theramenem (*), amicitia et usu Antiphonti conjuni-

(*) Theramenis Historia, propter diversa et pugnancia inter se veterum scriptorum de eo judicia, commodam Academicæ exercitationi materiem præbere posset. Obiter Theramenis nomen restituamus Libanio *Apolog. Socrat.* pag. 651. ἔστιν οὖν εἰπεῖν, ὅτι μετέσχευ ἀνὴρ τῆς τῶν τετρακοσίων ἀναρχίας, τῶν τριάκοντα παρανομίας; τὸν Πείσανδρον ἐμιμήσατο, μετὰ Ῥαμένους ἐξήτασται, τῷ Φρυνίχῳ τὸ αὐτὸ ποιεῖν ἔβη; Legendum Θηραμένους. Theramenes vulgo Cothurnus

junctos, sed inter quos brevi gravissima discidia ex-
 titerunt. Quadringenti in duas factiones discesserant,
 quarum altera, duce Theramene, impense favebat
 Alcibiadi, altera, cujus caput cum Phrynicho erat
 Antiphon, omnibus modis, ne Alcibiades revocaretur,
 impediēbat, facile videns, eo recepto, rempu-
 blicam ad popularem statum redituram. Quum vero
 altera factio superior esse coepisset, nec res aliter
 teneri posset, Antiphon, Phrynichus, alique de-
 cem, tanquam factionis suae legati, ad ipsos Athe-
 nien-
 nus dictus est, quod in civium factionibus ancipitem se ge-
 rebat, et utrique parti gratus esse studebat, sicut *cothurnus*
 aptus est utrique pedi. Critias in oratione adversus Therame-
 nem apud Xenophont. *Hellen* II, p. 465, ὅθεν δῆπου γὰρ καὶ
 Κόθορνος ἐπικαλεῖται. καὶ γὰρ ὁ κόθορνος ἀρμόττειν μὲν τοῖς
 ποσὶν ἀμφοτέροις δοκεῖ, ubi Celeb. Ruhnkentius rectissime ex-
 pungit verba, καὶ γὰρ ὁ κόθορνος ἀρ. μ. τ. π. α. δ. tanquam
 Grammatici marginale glossema (†); quamvis illa in libro
 suo invenerit Scholiast. Aristoph. ad *Ran.* vs. 47. Πολὺν
 VII, 91. ὁ δὲ κόθορμος, ἐκότερος ἀμφοῖν τοῖν ποδοῖν. ἔθεν
 καὶ τὸν Θηραμένην Κόθορμον ἐκάλουν, διὰ τὸν περὶ τὴν πολι-
 τερίαν ἀμφοτερισμὸν. Vide eximium virum, L. Kusterum ad
 Suid, v. *Θηραμένης*.

[(†) „Vide Wyttenbach ad Xenoph. Inter Select. Princ. Hist. Gr.
 p. 403. Mihi licet Plutarchi locum de Theramene laudare levi nego-
 tio reformandum: Θηραμένης αἰς ποδάλειαν αἰς ἑνὸς ἐκ κίω λελοιδόρη-
 σται. — Vit. Nieldē, p. 382. ed. Froben. cf. Aristoph. *Ran.* 970.”
 Kiup. in Ind. — Ceterum prodit nuper docet juvenis G. A. Schnei-
 theri Specimen Historico-Criticum Inaug. de Theramene Agnōis filio
 Atheniensi, Lugduni-Bat. 1821. quo huic Ruhnkenii, et Wyttenba-
 chii quoque L. c. p. 406, desiderio magnam partem satisfactum est.]

niensium acerbissimos hostes, Lacedaemonios profecti sunt, ut pacem quibuscunque conditionibus facerent. Simul eorum consilio Eetionea munita est, qua hostium classem pedestremque exercitum, quando et quoties vellent, recipere possent. Sed legati re infecta Athenas reversi sunt, et nihil aliud hac legatione, quam sibi exitium maturarunt. Vix reversus Phrynichus ex insidiis periit in frequenti foro, percussore ejus impune evadente. Qua re animus crevit adversae factioni, ejusque principi, Therameni. Fit deinde maxima rerum commutatio. Nam, dissoluto Quadringentorum imperio, respublica quinque millibus administranda traditur. Alcibiades denique in patriam revocatur. Vid. Thucyd. VIII. 90. seqq. Haec gesta sunt Olymp. XCII. 2. Praetore Theopompo. Eodem anno inimici Antiphontem in jus vocarunt, ubi non indicta caussa condemnatus est, ut gravissimo errore scribit Pseudo-Plutarchus, sed causam dicere coactus, tum primum publice dixit tanta vi eloquentiae, ut Thucydides illum optime omnium, ad suam usque memoriam, capitis causam dixisse fateatur. Accusatus est, Thucydide teste, quod paucorum dominatum constituis-
 set: καὶ αὐτός τε ἐπειδὴ τὰ τῶν τετρακοσίων ἐν ὑστέρῳ μεταπεσόντα ὑπὸ τοῦ δήμου ἐκκαλοῦτο, ἄριστα φέρεται τῶν μέχρις ἐμοῦ ὑπὲρ αὐτῶν τούτων αἰτίας, ὡς εὐγκάτε-
 στήσε, θανάτου δίκην ἀπολογησάμενος. In ipsa vero publica condemnationis formula, quam ex Caecilio, magno hujus historiae bono, conservavit Plutarchus, damnatus dicitur, quod exitio reipublicae legatus ad Lacedaemonios profectus esset, et e castris navi ho-

stili abiisset, et per Deceleam iter terrestre fecisset, atque adeo patriam suam prodidisset. Poena ipsi longe atrocissima constituta est, ut undecim viris traderetur, bona ejus publicarentur, aedes solo aequarentur, titulo aedium in area posito, ANTIPHONTIS PRONITORIS, ut neque Athenis neque in terra Attica sepeliretur, ut non modo ipse infamis esset, sed omnes etiam ex eo nati, sive legitimi essent, sive spurii, ut infamia quoque notaretur, qui quem posterorum Antiphontis adoptaret. De poenae genere nihil habet Thucydides, forte rem adeo atrocem de industria silentio praetermittens, ut magistro bene de se merito gratificaretur. Quae probabilis est conjectura Marcellini in *vita Thucyd.* p. 4. ὅτι δὲ μετὰ τὸν θάνατον τιμωροῦμενοι τὸν Ἀντιφῶντα οἱ Ἀθηναῖοι ἐβάρυνον ἔξω τῆς πόλεως τὸ σῶμα, σεσιώπηκεν, ὡς διδασκάλῳ χαριζόμενος. ubi sequentia verba, tanquam inutile additamentum, resecanda: λέγεται γὰρ ὡς ἔβριψαν αὐτοῦ τὸ σῶμα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς αἰτίου τῆς μεταβολῆς τῆς δημοκρατίας. Oratio, qua se defendit Antiphon, dicitur περὶ μεταστάσεως, i. e. de mutatione status popularis in oligarchiam Quadringentorum virorum. Harpocraton v. Στασιώτης. Ἀντιφῶν ἐν τῷ περὶ μεταστάσεως περὶ τοίνυν, ὃν Ἀπόληξις κατηγορεῖται, ὁ στασιώτης ἦν ἐγὼ, καὶ ὁ πάππος ὁ ἐμὸς etc. ubi H. Valesius, Vir magnus, corrigit ἢ vel οὐ στασιώτης ἦν ἐγὼ. Malim, ὅτι στασιώτης ἂν ἦν ἐγὼ (*). Sed antequam hinc discedamus, excutienda sunt quaedam veterum scriptorum loca, quae hactenus dis-

[(*) „Legendum ex MSS. Reg. et Coll. S. S. Trin. Cantab. ΩΕ στασιώτης —.” KIDD.]

sputatis non satis convenire videantur. Pseudo-Plutarchus ex Lysiae oratione deperdita, et Theopompo refert, Antiphontem sub triginta Tyrannis, qui Olymp. XCIV. 2. constituti sunt, capitis damnatum esse. Si Lysiae illa oratio, et Theopompi historia extaret, certius hac de re judicari posset. Lysias quidem in oratione, quae superest, *adv. Eratosth.* p. 216. Antiphontem, narrat, a populo, post libertatem recuperatam, condemnatum esse, adeoque nihil dicit, quod Thucydidi, et Monumento publico, supra a nobis laudato, cujus summa debet esse auctoritas, adversetur. Antiphon igitur, qui sub triginta tyrannis periit, diversus fuit ab Antiphonte Rhamnusio: quod et ipsum Plutarcho commode in mentem venit. Adjiciamus ejus verba ex pulcerrima emendatione Taylori *Lectio. Lysiac. c. VII.* ἀλλ' οὗτός γε ἂν εἴη ἕτερος, Λυσιδανίδου πατὴρ, οὗ Κρατῖνος ἐν Πυτίνῃ ὡς πονηροῦ μνημονεύει. Verum, ne quid dissimulemus, Theramenes etiam apud Xenophont. *Hellen. II.* p. 467. Antiphontis condemnationem manifeste tribuit triginta Tyrannis: ἀλλὰ μὴν καὶ Ἀντιφῶντος ὕψ' ὑμῶν ἀπολλυμένου, ὃς ἐν τῇ πολέμῳ δύο τριῆρεις εὐ πλεούσας παρείχετο, ἐπιστάμην ὅτι καὶ οἱ πρόθυμοι τῇ πόλει γεγενημένοι πάντες ὑπόπτως ὑμῶν ἔξοιεν. Qui locus cum Thucydide, et Monumento publico apud Plutarchum, conciliari non potest, nisi forte dicamus, Theramenem propterea Antiphontis exitium triginta Tyrannis imputasse, quod plures in eorum numero essent, qui ante constitutum Trigintaviratum Antiphontem in perniciem impulissent. At haec de Antiphontis morte querela cui-

vis potius convenisset, quam Therameni, in quem unum Lysias *Orat. adv. Eratosthen.* p. 216. conjicit crimen Antiphontis interfecti: βουλόμενος δὲ τῷ ὑμετέρῳ πλήθει δοκεῖν πιστὸς εἶναι, Ἀντιφῶντα καὶ Ἀρχεπτόλεμον Φιλτάτους, ὄντας αὐτῷ κατηγορῶν ἀπέκτεινεν. Cui dubitationi forte quis ita occurrat, ut dicat, Theramenem, cum idem sibi, quod Antiphonti antea, supplicium impenderet, vel poenitentiam agere coepisse, quod veterem amicum perdidisset, vel crimen a se transferre voluisse in triginta Tyrannos. Sed fatemur, animum magis in hanc partem inclinare, ut statuamus, Xenophontem non de Antiphonte Rhamnusio loqui, sed de alio, Lysidonidis filio, quem Lysias in oratione deperdita, et Theopompus dicunt sub triginta Tyrannis periisse.

Hactenus de vita, rebus gestis, et morte Antiphontis; quibus speramus satisfactum esse Taylora V. Cl. in *vita Lysiae* p. 39. dubitanti, an Antiphon e collegio CCCC Virorum idem fuerit, qui Antiphon Orator.

CAPUT TERTIUM.

Sequitur, ut de ingenii monumentis, quibus Antiphon nomen suum posteritati commendavit, breviter dicamus. Sed hic nobis fere otium fecerunt Viri literariae historiae peritissimi, Jo. Meursius in *Biblioth. Attica*, T. X. *Thes. Ant. Gr.* p. 1422. Jo. Jonsius libro saepius laudato, et Jo. Alb. Fabricius *Bibl. Gr.* L. II. C. 26. p. 837. Attingamus igitur ea tantum, quae a viris egregiis vel perperam dicta sint, vel
prae-

praetermissa. De Antiphontis τέχνη ῥητορικῇ supra diximus, quae repetere non est necesse. Orationes ejus sexaginta olim extiterunt, e quibus Caecilius, Rhetor, viginti quinque velut subdititias familiā submovit. Phocius et Plutarchus: Φέρονται δὲ αὐτοῦ λόγοι ἐξήκοντα, ὧν ὁ Καικίλιος εἰκόσι καὶ πέντε Φησὶν αὐτοῦ καταψεύδεσθαι, ὡς εἶναι τοὺς διαφυνόμενους τὸ νόθον, πέντε καὶ τριάκοντα. Sed ex his paucae tantum commuē bonorum librorum naufragium evaserunt: reliquarum vix tituli salvi ad nos pervenerunt. Atque hic, quod supra promisimus, a nobis praestandum est, ut velut per inductionem demonstramus, Jo. Jonsium Orationes, quae supersunt, temere et inconsulte pro declamationibus a scholastico homine confictis habuisse. Ex *Orat.* IV. p. 41. ἀπελογήθη citat Pollux II. 119. Ex eadem *Orat.* p. 44. locum laudat Ammonius v. Ἐνθύμημα. Quae in *Orat.* V. p. 50. leguntur, τὸν ἀναίτιον καταλαβόντας, τὸν αἴτιον ἀψείναι, affert Suidas v. Καταλαβεῖν, qui hinc corrigendus. Ex *Or.* X. p. 71. vocem γηραιὸς excerpserit Pollux II. 13. Ex eadem *Orat.* p. 72. idem VIII. 21. habet vocem ἐπιτίμιον. Nobilissimam Orationem de caede Herodis bis nominatim citat Harpocration v. Διετέλουντο, et v. Φροῦδος. Uterque locus extat p. 103. et 111. Ex eadem oratione, quamvis haud nominata, Pollux III. 138. excerpserit vocem αἰσλασις, quae est p. 101. et IX. 13. verbum χαροφίλειν, quod occurrit p. 126. Orationem de Choroce laudat Harpocration v. Διδάσκαλος. Locus, quem inde affert, extat p. 143. Sed idem ex eadem Oratione citat Διπρόλια, quae ibi non comparent. Vide-

detur ergo Harpocraton, memoria lapsus, Orationem de Choreuta pro quinta, in qua p. 49. Διπλόλια occurrit, laudasse. Eat nunc Jonsius, et spurias ineptasque judicet Orationes, quas ipsi antiqui Grammatici, quorum spectata est eruditio, Harpocraton, Pollux, Ammonius, Suidas, non modo ut genuinas probarunt, verum etiam tanquam Attici sermonis normam adhibuerunt. Haec sufficiant ad vindicandam γνησιότητα Orationum de caede, vel λόγων Φονικῶν, quas nobis solas reliquas fecit temporis injuria.

Inter Orationes deperditas, teste Pseudo-Plutarcho, prae aliis laudem tulit ὁ πρὸς Ἑρασίστρατον περὶ Τῶν Ἰδεῶν. Bona fide vertitur, de generibus vel formis dicendi. Ridiculum sane orationis argumentum, quale ne ineptus quidem posterioris aetatis Sophista ad populum explicare sustinisset. Vidit absurdum, quod in hoc titulo est, (et quis non videat?) Jo. Jac. Reiskius *Animadv. in Plutarch.* p. 490. Verum, ut est infelicissimus conjector, hic quoque, περὶ τῶν ἐλαιῶν, de oleis, legens, aberravit. Vide, quanto felicius Celeberrimus Ruhnkenius restituerit, ὁ πρὸς Ἑρασίστρατον περὶ Τῶν Ταῶν, oratio adversus Erasistratum de Payonibus. Subjiciamus veterum scriptorum loca, quae palmariam emendationem omni dubio liberent. Athenaeus XII. p. 397. Ἀντιφῶντι δὲ τῷ ῥήτορι λόγος μὲν γέγραπται, ἔχων ἐπίγραμμα περὶ Ταῶν. ubi plura laudat ex hac oratione. Aelianus *Histor. Animal.* V. 21. ἐτιμῶντο δὲ τὸν (ταῶν) ἀρρένα, καὶ τὴν θῆλυν δραχμῶν χιλίων, ὡς Ἀντιφῶν ἐν τῷ πρὸς Ἑρασίστρατον λόγῳ φησί. Harpocraton

oration: Εὐφρόλως, ἀντὶ τοῦ εὐπρεπῶς. Ἀντιφῶν ἐν τῷ περὶ Ταόνων. Idem alibi: Πυριλαμπής. Ἀντιφῶν ἐν τῷ περὶ τῶν Ταῶν. Eustathius ad *Iliad.* B. p. 346. Athenaeum, ut solet, describens: Ἀντιφῶν μὲν γὰρ, φασὶν, ὁ ῥήτωρ δισυλλάβως κλίνει, λόγον γράφας, ἐπιγραμματα ἔχοντα περὶ Ταῶν. Forte hicce Antiphontis *Pavō* occasionem dedit Luperco Berytio, Grammatico, scribendi libelli περὶ τοῦ Ταῶ, sicut idem alium libellum scripserat περὶ τοῦ παρὰ Πλάτωνι ἀλεκτρυόνος. Vide Suidam v. Λούπερκος.

Scriptis etiam Antiphon Ἀλκιβιάδου λοιδορίας, laudatas a vero Plutarcho *Alcibiade* p. 192. F. ἐν δὲ ταῖς Ἀντιφῶντος λοιδορίαις γέγραπται, ὅτι παῖς ὢν ἐκ τῆς οἰκίας ἀπέδρα πρὸς Δημοκράτη, τινὰ τῶν ἐραστῶν. Hanc quoque orationem Jonsius p. 325. in scholis Sophistarum, vel ab alio quodam Alcibiadis inimico potius, quam ab Antiphonte Rhamnusio, scriptam judicat. Quae conjectura non minus vana est, quam illa de Orationum superstitione νοθεία, paulo ante a nobis confutata. Nam quid potest esse magis verisimile, quam Alcibiadem, aequalem Antiphontis, et Quadringentis, quorum princeps erat Antiphon, infensissimum, ab Antiphonte oratione acerba esse laceratum? Atqui, quod Plutarchus scribit, planissime confirmat Athenaeus *L.* XII. p. 525. B. elegans ex illa Oratione afferens fragmentum: περὶ δὲ τῶν Ἀβυδηνῶν Ἀντιφῶν ἐν τῷ κατ' Ἀλκιβιάδου λοιδορίας οὕτως· ἐπειδὴ ἐδοκίμασθης ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων, παραλαβὼν παρ' αὐτῶν τὰ σαυτοῦ χρήματα, ὧχου ἀποπλέων εἰς Ἀβυδον, οὔτε χρέος ἴδιον σαυτοῦ πραξόμενος οὐδὲν, οὐδὲ προξενίας οὐδεμιᾶς ἔσκεν· ἀλλὰ τῇ σαυτοῦ παρα-

νομία καὶ ἀκολασία τῆς γνώμης ὁμοίους ἔργων τρόπους
μαθησόμενος παρὰ τῶν ἐν Ἀβύδῳ γυναικῶν, ὅπως ἐν τῷ
ἐπιλοιδῶ βίῳ αὐτοῦ ἔχεις χρῆσθαι αὐτοῖς. ubi Celeb.
Ruhnkenius pro παρανομία legere malit παρνομία, quae
vox centies jungitur cum ἀκολασία. Pertinet ad hanc
emendationem. stabilendam locus Plutarchi *Alcibiad.*
p. 211. D. ὅπως αὐτὸς ἐπ' ἀδείας χρηματίζεται περι-
πλέων, καὶ ἀκολασταίνῃ μεθύσκόμενος καὶ συνὼν ἑταίραις
Ἀβυδηναῖς, καὶ Ἴωνισιν. Titulos orationum Anti-
phontiarum, a viris eruditis collectos, augere licet
e Grammaticis ineditis, qui sunt penes Celeb. Prae-
sidem. *Antiatticista* MS. Ἀναδέξαι, οἷον ἐργυῆσαι.
Ἀντιφῶν πρὸς Πολύευκτον. Δεινόλοχος Ἀλθαΐα. *Lexi-*
cōn Sangerm. MS. Ἀθήναζε. — καὶ τὸ παρὰ Ἀντιφῶν-
τι δὲ ἐν τῷ περὶ ἀνδραποδισμοῦ λόγῳ ἐπίστασιν ἔχει ὡς
ἡμαρτημένον τὴν σύνταξιν. γράφει δὲ οὕτως· ἐπειδὴ γὰρ
ἀπώκεις τὴν Ἀθήναζε, καὶ ἀπηλλάκην τῆς κληρουχίας.
In iisdem Grammaticis alia etiam Antiphontis frag-
menta reperiuntur. *Lex. Sangerm.* MS. Ἀδυναμία
ἐρεῖς, ὡς Δημοσθένης, καὶ ἀδυνασία, ὡς Ἀντιφῶν, καὶ
Θουκυδίδης, καὶ ἀδυνατία, ὡς Δεινόλοχος. † Ἀνδρόθυα,
Ἀντιφῶν τὰ ἐπόμενα καὶ σύμφωνα. † Ἀποδικεῖν, ἀν-
τὶ τοῦ ἀπολογεῖσθαι. οὕτως Ἀντιφῶν. Ultima glossa
etiam est apud Suidam, ubi pro Ἀντιφῶν male le-
gitur Ἀντιφάνης, quamvis cum Suida conveniat Eu-
demus *Lex. Rhetor.* MS. quod Celeb. Praeses Pa-
risiis evoluit. De horum nominum permutatione
Cap. IV. nonnulla dicemus. *Lexicon Reg.* MS. Τρί-
την ἡμέραν χρὴ λέγειν, οὐχὶ τρεῖς ἡμέρας. Ξενοφῶν·
καὶ τρίτην ἡμέραν αὐτὸ τοῦτ' ἐπραττον. Μένανδρος· ἡμέ-
ραν τρίτην ἐπεκώμασεν ἡμῖν. Ἀντιφῶν· ἐχθρὸς μετὰ
πέντ'

πέντ' ἔπινον, ἡμέραν τρίτην μεθ' ἑπτὰ. *Antiaticista*
MS. Ἀπειθαρχία. Ἀντιφῶν πολικῶν. *Corrigendum*
 videtur πολιτικῶ, ut ejus λόγος πολιτικῶς intelligatur.

CAPUT QUARTUM.

Plures Antiphontes clarum in literis nomen habuerunt; ex quibus duo imprimis ipsorum veterum negligentia, dicam, an inscitia, cum Antiphonte Rhamnusio saepe confudit. Nos breviter de illis disputemus, omissis, quae Jonsius, Fabricius, et Cl. Taylorus *Lect. Lysiac. C. VII.* occuparunt, et, qui discernendi sint, accurate discernamus.

I. Antiphon τερατοσκόπος, sive *haruspex*, quem ab Oratore bene distinguit Hermogenes *de Form. Orat. II. p. 497.* Rectissime etiam Suidas: Ἀντιφῶν, Ἀθηναῖος, τερατοσκόπος, καὶ ἐποποιδς, καὶ σοφιστής. ἐκαλεῖτο δὲ λογομάγειρος. Idem ex alio auctore: Ἀντιφῶν, Ἀθηναῖος, δνειροκρίτης. περὶ κρίσεως δνειρων ἔγραψε. Tzetzes *Scholio MS.* quod supra dedimus, cum scribit Alexandri tempore vixisse. Sed multum fallitur. Vixit enim tempore Socratis, et invidus divini viri obtrectator, discipulos ab eo avertere tentavit. Diogenes Laert. II. 46. ex *Aristotele*: Σωκράτει τις, καθ' ἃ φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν τρίτῳ περὶ Ποιητικῆς, ἐφιλονεῖκει Ἀντίλοχος Λήμνιος, καὶ Ἀντιφῶν ὁ τερατοσκόπος. ubi vid. Menagium. Socratis cum hoc Antiphonte contentionem copiose et eleganter explicat Xenophon *Memorab. I. 6.* Sed Plutarchus et Photius, quadrata rotundis miscere soliti, haec
 non

non de Antiphonte *Onirocritico*, sed de *Rhamnusio* accipiunt. Plutarchi verba haec sunt: διατριβὴν δὲ συνέστησε, καὶ Σωκράτει τῷ Φιλοσόφῳ διεφέρετο τὴν ὑπὲρ τῶν λόγων διαφορὰν, οὐ Φιλοεικῶς, ἀλλ' ἐλεγκτικῶς, ὥς Ξενοφῶν ἱστορεῖκεν ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασιν. Frontem perfricuisse hominem dicas, qui tale quid a Xénophonte scriptum affirmare audeat. Nam Xenophon inducit Antiphontem cum Socrate disputantem, non ut virum probum, et veri investigandi studiosum, sed ut improbum cavillatorem. Veniebat in mentem, forte Plutarcho succurri posse, transponendis ejus verbis: οὐκ ἐλεγκτικῶς, ἀλλὰ Φιλοεικῶς. Sed hanc medicinam faciendam esse negat ejusdem erroris socius, Photius: διενεχθῆναι δὲ φασὶν αὐτὸν καὶ Σωκράτη τῷ Φιλοσόφῳ, οὐ πρὸς Φιλοεικίαν, ἀλλὰ πρὸς ἔλεγχον ὄρῳτα. Habeant igitur secum errores suos, serventque sepulcro. Ipse vero Xenophon satis indicat, illam disputationem non cum Antiphonte *Rhamnusio* institutam fuisse, sed cum Antiphonte *Onirocritico*, appellans eum σφιστήν, qui titulus huic Antiphonti tribui solet, non *Rhamnusio* oratori. Sed omnem controversiam dirimit gravissimus auctor, Aristoteles, cujus testimonium paulo ante ex Diog. Laert. laudavimus. Quo magis miramur, inter ipsos Veteres hac de re non satis convenisse. Nam, teste Athenaeo L. XV. p. 673. F. *Andran-tus* librum scripserat, compilatum postea ab *Hephaestione*, Grammatico, περὶ τοῦ παρὰ Ξενοφῶντι ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασιν Ἀντιφῶντος. Vidimus Cap. I. Hermogenem Antiphonti *haruspici* tribuere λόγον περὶ ἀλη-

ἄληθειας, λόγον περὶ ὁμοιότητος (*), λόγον πολιτικῶν,
 et λόγους δημηγορικούς. Sed ut posteriores orationes
 ad Rhamnusium referendae videntur, sic omnium
 consensu libri περὶ Ἀληθείας tribuuntur Antiphonῇ
Sophistae. Grammatici veteres apud Fabricium duos
 hujus operis libros laudant. Sed *liber decimus sextus*
 in *Schol. MS. Demosthenis*, quod Wolfius ad eum af-
 fert p. 1151. citatur: ἐν τῷ 15 τῆς Ἀληθείας ὁ αὐτὸς
 κέχρηται καὶ ἐπὶ διακοσμήσεως. Hanc tamen lectionem
 dubiam faciunt Harpocration et Suidas v. Διάσεις,
 apud quos eadem glossa reperitur, legentes ἐν τῷ δευ-
 τέρῳ τῆς Ἀληθείας. Videtur igitur opus in duos tan-
 tum libros divisum fuisse. Vir praeclarus, Joannes
 Alberti, cujus morte [anno 1762.] Graecae literae in-
 gens damnum fecerunt, hunc Antiphontis librum lau-
 dari putabat ab Hesychio in hac glossa: Γλαῦξ ἐν πρό-
 λει. παροιμία. ταῖς ἀληθείαις ἀνέκειτο γὰρ ὑπὸ Φειδίου ἐν
 τῇ ἀκροπόλει. cujus opinionem non sequar. Nam pri-
 mum hic liber nusquam vocatur αἱ Ἀληθεῖαι, ubique
 ὁ περὶ Ἀληθείας, vel ὁ Ἀληθείας, sicut ipse Hesy-
 chius alibi laudat: Ἀβίος. πλούσιος, ὡς Ἀντιφῶν ἐν
 Ἀληθείας ὁ. Deinde ταῖς ἀληθείαις omnino capiendum
 pro *re vera*, ut bene cepit Kusterus. Similiter
Scholiastes Aristophanis ad Vesp. vs. 1081. Γλαῦκα
 δὲ, τὴν Ἀθηνᾶν. Φατὶ δὲ, κατὰ τὸ ἀληθὲς γλαῦκα δια-
 πτᾶ

[(*) „ Cf. Harpocrat. v. Ἀναθέσται. Toup. ad I. [Emend.
 T. IV.] p. 403. et ad Hesych. [Emend. T. III.] p. 437.
 De priore glossae clausula omnino silet Cod. MS. Reg.
 Ibid. I. 22. Vide. Toup. I. c. p. 402.” KIDD.]

παῖσθαι, τὴν νίκην τοῖς Ἀθηναίοις ἀπαγγέλλουσαν. Tradit Origenes *adv. Celsum* IV. p. 176. Antiphontem hoc libro *providentiam sustulisse*: καὶ Ἀντιφῶν, ἄλλος ῥήτωρ νομιζόμενος εἶναι, καὶ τὴν πρόνοιαν ἀναίρων ἐν τοῖς ἐπιγεγραμμένοις περὶ Ἀληθείας παραπλησίως τῇ Κέλσου ἐπιγραφῇ. Ad hanc ejus doctrinam referendum videtur fragmentum, quod extat apud Suidam: Ἀδέητος. ὁ μηδενὸς δεόμενος, καὶ πάντα ἔχων. Ἀντιφῶν ἐν ᾧ Ἀληθείας. Διὰ τοῦτο οὐδενὸς δεῖται, ὥστε προσδέχεται οὐδενὸς τι, ἀλλ' ἄπειρος, καὶ ἀδέητος. ubi pro ἄπειρος forte emendandum εὐπορος, quamvis vulgata lectio etiam explicari possit. Haec autem quin Antiphon *de Deo* dixerit, nihil est, quod dubitemus. Vides igitur, Epicurum hanc pestiferam doctrinam non per se invenisse, sed dudum ab Antiphonte inventam, in philosophiam suam transtulisse. Vid. Diogen. Laert. X. 139. et ibi Menagium. Epicuri sententiam elegantissimis versibus explicat Lucretius II. 645 — 650.

*Omnis enim per se Divūm natura necesse est
Immortali aetvo summa cum pace fruatur,
Semota a nostris rebus, sejunctaque longe.
Nam privata dolore omni, privata periclis,
Ipsa suis pollens opibus, nihil indiga nostri,
Nec bene promeritis capitur, nec tangitur ira.*

Hanc observationem, a Celeb. Ruhnkenio mecum communicatam, nefas fuisset omittere. Fragmentis libri περὶ Ἀληθείας, quae apud varios Grammaticos

reperiuntur, adde hoc ex *Lexico Sangerm. MS.* Ἀφροδίτης, ἀντὶ τοῦ Ἀφροδίτων. οὕτως Ἀντιφῶν ἐν Ἀληθείας πρώτῳ.

II. Antiphon Tragicus, qui vixit apud Dionysium Seniore, Siciliae Tyrannum, ejusque tragoediis reprehendendis perniciem sibi arcessivit. Celebratur aculeatum ejus dictum, quo Dionysium graviter offendit. Nam quaerenti Dionysio, quodnam aes optimum esset, respondit, ex quo Athenienses Harmodii et Aristogitonis statuas conflasset. Vid. Plutarch. *de Adul. et Am. discr.* p. 68. A. *de Stoicor. repugn.* p. 1051. C. Haec Philostratus p. 500. Pseudo-Plutarch. et Photius male referunt ad Antiphontem Rhamnusium, quos satis confutat diversa utriusque aetas. Ad hunc Tragicum etiam pertinet, quod narrat Aristoteles *Rhet.* II. p. 76. Ἀντιφῶν ὁ ποιητὴς μέλλων ἀποτυμπανίζεσθαι ὑπὸ Διονυσίου, εἶπεν, ἰδὼν τοὺς συναποθνήσκειν μέλλοντας ἐγκαλυπτομένους ὥς ἦσαν διὰ τῶν πυλῶν, τί ἐγκαλύπτεσθε, ἔφη· ἢ μὴ αὐρίον τις ὑμᾶς ἴδῃ τούτων. Ex Antiphontis dramatis laudatur Ἀνδρομάχη ab *Auctore Ethic. Eudem.* VIII. 4. Μελέαγρος ab Aristotele *Rhet.* II. p. 108. Quibus Jonsius et Fabricius male addunt Πλήξιππον. Nam ex Aristotele *Rhet.* II. p. 63. apparet, *Plexippum* non drama fuisse, sed personam inductam in Μελέαγρῳ. De *Plexippo* singulari libello disputasse *Andrantom*, Grammaticum, docet Athenaeus L. XV. p. 673. F. Hinc Cel. Praeses emendabat Pollucem X. 63. pro ἐν Ἀντιφάνους Μελέαγρῳ legens ἐν Ἀντιφῶντος Μελέαγρῳ cui eadem medicina adhibenda

videbatur VII. 57. ubi Ἀντιφάνης ἐν Μηδεῖα laudatur. Forte Antiphontis Μηδεῖα non aliud drama fuit, quam Ἰάσων, quod, nusquam ab editis scriptoribus memoratum, citatur ab *Antiatticista* MS. Διετίθουν, διετίθεσαν. Ἀντιφῶν Ἰάσωνι. Idem Grammaticus bis Antiphontis Ἀδώνι laudat: Ἀκλήριον. Ἀντιφῶν Ἀδώνιδι. ὁ αὐτὸς, Εὐκλήριον, ἀντὶ τοῦ κατέρθωκα. Et alio loco: Ἀνὰ μέσον. ἀντὶ τοῦ ἐν μέσῳ. Ἀντιφῶν Ἀδώνιδι. Sed alibi hanc fabulam Antiphani tribuit: Κατάλυσιν, καὶ τοῦτο ἐπαιτιῶνται. Ἀντιφάνης Ἀδώνιδι. Sic incerti sumus, utrum Antiphon, an Antiphanes, *Adonidem* docuerit. Malim tamen hoc drama ad *Comicum*, quam ad *Tragicum*, referre, propterea quod alii etiam Comici, Plato, Araros, Philiscus idem argumentum tractarunt. Haec pluribus adstrui possent tum ex aliis scriptoribus, tum ex praeclaro illo *Antiatticista* MS. qui aliquando, ut speramus et optamus, in lucem vindicatus, veterum Dramatum rationi novum lumen affundet. Perpetua vero est apud alios etiam scriptores *Antiphontis* et *Antiphanis* confusio. Sic apud Stobaeum *Serm.* XXI. p. 176. et *S.* LIX. p. 382. alii Codd. Ἀντιφάνους, habent, alii Ἀντιφώντες, notante C. Gesnero. Apud eundem *Serm.* XXIV. p. 192. similem varietatem e MSS. Parisinis adnotavit immortale Batavi nominis decus, Hugó Grotius in exemplari suo, quod servat Bibliotheca publica Leidensis. Suidas: Τρίτῳ καὶ τετάρτῳ ἔτει. ἀντὶ τοῦ πρὸ τριῶν καὶ τεσσάρων ἔτων. οὕτως Ἀντιφάνης. At Photius *Lexico* MS. legit Ἀντιφῶν. Haec nominum permutatio induxit

duxit Steph. Berglerum ad Aristoph. *Nub.* vs. 1419. ut Antiphontem vocaret *Comicum*, qui *Tragicus* fuit: quamquam nec Antiphonti *Tragico*, nec Antiphani *Comico* dictum illud a Scholiaste *l. c.* laudatum, *γυροτροφία προσέοικε παιδοτροφία*, tribuendum erat. Nam ad Antiphontem Oratorem diserte refertur a Clemente Alex. *Strom.* VI. p. 748. Hactenus de Antiphonte *Tragico*.

III. Antiphon, Medicus, qui scripsit *σύνοψιν τῶν κατ' ἄνθρωπον*. Pollux II. 224. Ἀντιφῶν δὲ (ἐπιπλεον) ἀρτεϊκῶς καὶ οὐδετέρως λέγει ἐν ταύτῃ σύνοψις τῶν κατ' ἄνθρωπον. Hanc lectionem e Codice Antwerpensi profert Vir Graece doctissimus, Joach. Kühnius, e qua, licet corrupta, tamen evidens est, laudari Antiphontis *σύνοψιν τῶν κατ' ἄνθρωπον*. Quod autem Pollux illius auctoritate utitur, inde colligi potest, scriptorem et elegantem et vetustum fuisse. Alia quoque nobis in Polluce, quae ex hoc Antiphonte sumta sint, deprehendisse videmur. v. c. II. 41. τὸ δὲ ποιοῦν τὸ νόσημα, καροῦν Ἀντιφῶν Φησί. *ibid.* 215. τῷ κέντρῳ ἐξαιμάσσειν, καὶ ἔναιμον, καὶ ἐναιμῶδες παρὰ Ἀντιφῶντι. *ibid.* 223. καὶ Ἀντιφῶν δὲ εἶρηκεν· ἐν ᾧ τὸ ἔμβρυον αὐξάνεται τε καὶ τρέφεται, καλεῖται χορίον. Apud alios scriptores hujus Antiphontis nullam mentionem invenimus.

IV. Antiphon, Philosophus et Mathematicus, qui scripsit *de quadratura circuli*, et *de rerum natura*, laudatus Aristoteli *Sophist. Elench.* I. 10. et *Phys.* I. 2. ejusque Interpretibus, Themistio, Simplicio, Philopono, item Plutarcho *de Placit. Philosoph.* II.

p. 901. Proclo in *Platonis Timaeum* p. 4. Stobaeo
Ecl. Phys. I. p. 55. 59. Eusebio *Praep. Evang.*
 XV. p. 838. 851. aliisque.

V. Antiphon, recentior, ut videtur, superiori-
 bus, qui scripsit *περὶ τοῦ βίου τῶν ἐπ' ἀρετῇ πρωτευ-
 σάντων*, laudatus Diogeni Laertio VIII. 3, et Por-
 phyrio *de vita Pythag.* p. 9.

VI. Antiphon, scriptor libri *περὶ Γεωργικῶν*, quem
 unus citat Athenaeus L. XV. p. 650. E.

DAVIDIS RUHNKENII

NARRATIO

DE FRAGMENTO LONGINIANO

A SE INVENTO

IN APSINE RHETORE.

DIARIO, BIBLIOTHÈQUE DES SCIENCES ET DES
BEAUX ARTS, LA HAYE, VOL. XXIV. PART. I.

AL. MDCCLXV, MENSIIUM JUL. AUG.

ET SEPT. P. 273, SQ.

Il y a quelques mois que lisant Apsinès, Rhé-
teur Grec, qui se trouve dans la Collection qu'Alde
Manuce a donnée de plusieurs autres ouvrages de cet-
te espèce, je fus surpris de voir le style changer
tout d'un coup au milieu du livre. J'y reconnus non
seulement la marche de Longin, mais plusieurs ex-
pressions qui lui sont particulières. Continuant ma
lecture je tombai sur un assez long passage, que
je me souvins d'avoir lu dans le Scholiaste d'Her-
mogène, et dans Commentaire non encore publié
que Jean Sicéliote a fait sur ce même Hermogène.
Ce passage y est cité non sous le nom d'Apsinès,
mais sous celui de Longin, et tiré du livre qui a
pour titre: *Λογγίνου Τέχνη ῥητορικὴ*. Voilà donc un
ouvrage de Longin que nous venons de recouvrer,
et que tout le monde croyoit perdu. Il existe en
entier à l'exception du premier Chapitre de l'*Inven-
tion*, où il paroît manquer quelque chose. L'ou-

vrage est digne de Longin, et n'est point inférieur à son admirable traité *sur le Sublime*. J'ignore par quel hazard ce livre a été inséré au milieu d'un ouvrage d'Apsinès. Il y a apparence qu'ils se sont trouvés réunis dans un même volume, et que le relieur qui devoit le placer avant ou après le livre d'Apsinès, l'a placé au milieu. Cette erreur a passé dans les autres MSS. et dans l'édition d'Alde. Malheureusement cet ouvrage a été fort corrompu par les copistes. Il y a même par-ci par-là des lacunes indiquées par Alde; mais je me flatte que les MSS. d'Italie et de France, que je fais consulter, y suppléeront. J'en ai déjà rempli quelques unes au moyen des variantes que j'ai tirées de la Bibliothèque de Wolfenbützel. Je me propose de publier cet ouvrage au plutôt, collationné avec plusieurs MSS., corrigé, et avec mes remarques et une traduction Latine."

Hactenus Celeberrimus Ruhnkenius: Apsinis autem et Scholiastae in Hermogenem loca, quibus eadem Longini verba referuntur, Anglus Editor apposuit in Praef. p. xxvii; unde ea huc referre operae pretium duximus. Sunt autem haec;

*Apsines secundum Rhet. Gr. Longinus secundum Schol. in
Ald. T. I. p. 715.*

*Hermogenem inter Aldi
Rhet. Gr. T. II. p. 380.*

ὅσα δὲ σχήματα τῶν
ἐννοιῶν ὠνόμασται· οἷον, προ-
διόρθωσις. ἀποσιώπησις. πα-
ράλειψις. εἰρωνεία. ἡθοποιία·
ἅπαντα ταῦτα οὐ μοι δοκεῖ
δικαίως σχήματα καλεῖσθαι,
ἀλλ' ἐννοιαὶ καὶ ἐνθυμήματα,
καὶ λογισμοῦ τοῦ πιθανοῦ
χάριν καὶ πίστεων εἶδη. τὰ
μὲν γὰρ προσιμίων ἔχει δύνα-
μιν προδιόρθωσις τε καὶ ἐπι-
διόρθωσις, ἡ δὲ παράλειψις
τὸ ἀξιόπιστον ἐνδείκνυται· καὶ
μέρος ἂν εἴη τῆς παθητικῆς
τε καὶ ἡθικῆς ἀποδείξεως τῇ
τῆς ὑποκρίσεως ἀρετῇ πρέ-
ποντα.

καὶ δὲ Λογγίνος ὁ φιλολόγος
ἐν τῇ ῥητορικῇ τέχνῃ μόνως
τῆς λέξεως εἶναι λέγει [τὰ
σχήματα αὐταῖς λέξεσι φά-
σκων οὗτος], ὅσα σχήματα
τῶν ἐννοιῶν ὠνόμασται. οἷον
προδιόρθωσις. ἐπιδιόρθωσις. ἀ-
ποσιώπησις. παράλειψις. εἰρω-
νεία. εἰθοποιία. ἅπαντα ταῦτα
οὐ μοι δοκοῦσι δικαίως σχήμα-
τα καλεῖσθαι, ἀλλ' ἐννοιαὶ καὶ
ἐνθυμήματα καὶ λογισμοὶ τοῦ
πιθανοῦ χάριον, καὶ πίστεως
εἶδη· τὰ μὲν γὰρ προσιμίων
ἔχει δύναμιν ἐπιδιόρθωσις τε
καὶ προδιόρθωσις, ἡ δὲ παρὰ-
λειψις τὸ ἀξιόπιστον ἐνδεί-
κνυται· καὶ μέρος ἂν εἴη τῆς
παθητικῆς τε καὶ ἡθικῆς ἀπο-
δείξεως τῇ τῆς ὑποκρίσεως
ἀρετῇ πρέποντα. verba unci-
nis inclusa pro grammatici in-
terpretamento ejicienda cen-
seo. KIDD.

PRAEFATIO

EX EDITIONE

HESYCHII ALBERTIANI

VOL. II.

AEQUO ET ERUDITO

LECTORI

S. D.

DAVID RUHNKENIUS.

Cum Vir unus omnium doctissimus, et ad literas ornandas natus, *Joannes Albertus*, priorem Hesychii partem anno XLV. prodidisset, eruditorum hominum significationes vocesque, quibus illa excipiebatur, tantum valuerunt ad studium persequendi operis incendendum, ut quae pars restabat, non magno intervallo editam consecutura videretur. Hac animi alacritate Vir praestantissimus absolverat *Jota*, profligaratque *Kappa*, quod propter multas insolentia et peregrinitate, adde etiam corruptela, difficiles glossas *τέταρτον Κάππα κένιστον* per jocum appellare solebat; cum ecce! morbus gravis, pertinax, diuturnus, quem *Colicam Pictonum* vocant, ita nec opinantem afflixit, ut summum vitae periculum adiret. Negabant medici, herbas satis potentes esse ad hujus morbi vim expugnandam: salutem non posse aliunde, nisi ex Aquisgranensibus, Spadanisque aquis, peti. De Medicorum igitur consilio duplex iter ad aquas illas salutes susceptum est. Nec frustra. Nam

Aquis

Aquisgranenses mali causam, opinione celerius, depulerunt: Spadanae, lentius illae quidem, sed tamen efficacitate pari, flaccidum et nervorum remissione collapsum corpus ad pristinum robur revocarunt. Interim annus unus, alter, tertius abiit; nec *Hesychii* sospitatori, ipsimet de salute sua sollicito, laborantem *Hesychium* respicere licebat. Rediit tandem ex longo intervallo ad opus intermissum. Sed quanquam animus, sicut antea, vigeat, aliud tamen incommodum erat, quod operis progressum retardaret. Nam morbus tantum manibus ejus stuporem induxerat, vix ut munia sua vel in libris evolvendis, vel in literarum formis ducendis obirent. Tot ac tantis difficultatibus conflictatus V. Cl. nunquam tamen animum demisit et contraxit, sed instans operi, et torpentibus manibus prope vim adhibens, sensim paulatimque operis telam pertexuit usque ad *v. Φαίδωνος*. Quo in loco cum versaretur, erysipellate correptus est, morbo satis tolerabili, quem ipse initio contemnebat. Sed ille ubi se per corpus latius fudisset, et repente intro vertisset, spiritum eripuit eximio et longiori vita dignissimo viro, pro vecto ad aetatis annum sexagesimum quintum, a. d. 13. Aug. anno LXII. Mors ejus cum omnibus bonis tristis et acerba accidit, tum mihi inprimis, qui multos annos conjunctissime suavissimeque cum illo vixissem, eundemque praecipuum nascentis laudis meae fautorem habuissem. Theologia, maxime eruditior illa, et multarum artium comitatu stipata, et literae a Graeco fonte ductae, vix reparandam in ejus morte jacturam fecerunt. Nam, ut nihil dicam de *Hesychii*

par-

parte destituta, animus ipsi erat, absoluto *Hesychio*, *Observationes in N. F. libros* largissimis accessionibus locupletare. Quod opus, tanto magis dolendum est, perfici ab eo non potuisse, quod non solum natura et ingenio, sed etiam disciplina *Lamberti Bos* mire factus erat ad Philologiam sacram ornandam. Praeterea *Apollonii Lexicon Homericum MS.* a quo vehementer adjutus erat in *Hesychio* emendando, animadversionibus illustratum edere parabat. Ex multis testimoniis, quibus viri eruditi doctrinam ejus et virtutem certatim ornarint, satis fuerit illud laudasse, quod Vir Magnus, et brevi post [anno 1764.] ejusdem fati acerbitate nobis ereptus, *Petrus Wesselingius* ipsi tribuit ad *Herodot. de Vita Homer.* p. 755. *Clarissimi et amicissimi Jo. Alberti*, dum haec scribo, mortem tristis accipio, ac vehementer, uti par est, doleo, lugebuntque boni omnes, jacturae ingentis memores, quam literae et solidior et sine fuco Theologia faciunt. Postquam V. Cl. ex hac vita migrasset, statim quaeri coepit, qui magni operis particulam, morte ejus destitutam, curaret. Opinione hominum et fama ego huic labori destinabar, quem scirent, cum *Hesychio* familiarius consuevisse, et ab ipso *Alberto* in altero volumine edendo paene socium fuisse adscitum. Ego vero, paulo ante a Graecis literis docendis ad Historiarum et Eloquentiae Professionem traductus, rerum mearum satagebam. Nec mihi, ut verum fatear, valde placebat, tempus, quod industriae meae monumentis proferendis vix superesset, operi tribuere alieno. Sed vicit propositum meum recordatio veteris amoris, integerrime sanctissimeque

cul-

culti, vicit saepius repetita interpellatio tum propin-
quorum τοῦ παναπλου, tum fratrum *Luchtmannorum*,
principum Belgii librariorum. Accessit denique au-
ctoritas Summi *Hemsterhusii*, adversus quam tendere
nefas putabam. Suscepi igitur *Hesychium* curandum,
haec tamen conditione, ut *Luchtmanni* alium virum
Graece Latineque doctum quaerent, qui *Notas*
Soplingii, *Heinsii*, *Valesii*, *Vossii*, *Tollii*, etc. per
plura volumina sparsas et dissipatas, eo, quem *Al-*
bertus instituisset, ordine disponderet, et in unum
volumen cogeret, quod ipse deinde operis typogra-
phicis sequendum darem. Hoc onus sibi imponi pas-
sus est Vir eruditissimus, *Henricus Verheykii*,
Gymnasii Amstelodamensis Moderator, cui pro in-
grato et taedii pleno labore, par est, maximas gra-
tias agi. Susceptis igitur Cl. *Alberti* partibus, tex-
tum ab initio fere literae T, ubi operae substituerant,
ita constitui, ut a doctissimo viro constitui solebat,
id est, raro veterem lectionem migrare, et novae
locum facere jussi, nisi res tam liquida et evidens
esset, ut dubitare nemo, qui aliquam de talibus re-
bus habeat judicandi facultatem, possit. Ex schedis
MSS. τοῦ παναπλου optima quaeque delegi, et con-
texto subjeci, etiam atque etiam videns, ne omnibus
temere et promiscue proferendis, qui nonnullorum
talium prodentium mos est, minuerem viri famam, op-
timis artibus comparatam. Sed in schedis ejus pau-
ciora reperi, quam putaram. V. Cl. hanc consuetu-
dinem adsciverat, ut in ipso demum operis progres-
su animadversiones conscriberet partim ex adversa-
riis, partim ex aliorum Grammaticorum collatione.

In

In Notis aliorum adjiciendis hoc institutum secutus sum, ut, si quid manifeste falsum et absurdum esset, ne proferrem, praesertim cum pleraeque Emendationes, huic editioni adjectae, in privatum potius usum scriptae sint, quam ut unquam luce donatae, in existimantium arbitrium venirent. Scio, Cl. *Albertum* aliam secutum esse rationem in priore volumine adornando. Sed hujus consilii posthac illum poenitere coepit. Itaque in posteriore volumine, acerbior delectu instituto, multa multorum perperam dicta neglexit, imprimis *Pergeri*, hominis supra quam credi potest inepti. Aliorum Annotationibus accedunt meae, multo illae quidem uberiores et numero auctiores futurae, si mihi per alias occupationes singula accuratius excutere, atque omnino *Hesychium* cum Grammaticis ineditis, quorum luculentam copiam ex variis Galliae et Italiae bibliothecis congestam habeo, comparare licuisset. Sed hic brevi dicendum est de subsidiis, quae Cl. *Alberto*, post prioris voluminis editionem, obtigerunt. Cum ad literam II pervenisset, a Cl. *P. Burmanno Sec.* accepit *Hesychii* exemplum, quod *Jacobus Tollius*, vir pereruditus, et *Longini* editione imprimis nobilitatus, non paucis locis castigarat. Ex his emendationibus *Albertus* in literis, quibus potuit, dedit eas, quas similitudo veri commendaret, nec aliorum sagacitas praecepisset: nos, quae ad priores literas pertinerent, eodem delectu habito, in Auctarium Emendationum, de quo mox dicetur, conjecimus. Sed nihil *Alberto* gratius, et magis praeter expectationem obtigit, *Ludolphi Kusteri* in reliquam *Hesychii* partem Notis,

tis, quas ipse in Praef. p. xxxii. scripserat, deficere ad v. *Θήλαντο*. Res ita se habet. *Kusterus* Notas ad illum usque locum editioni pararat, et in singulare volumen, quod *Sevinus* et *Sallierius* pro humanitate sua Cl. *Alberto* suppeditarunt, coniecerat; nec credebatur ultra in *Hesychio* emendando fesse progressus. Sed multo post *Sallierius* misit aliud volumen, casu in Bibliotheca Regia inventum, cui *Kusterus* suas in reliquam etiam *Hesychii* partem Emendationes adscripserat, paucas illas quidem, nec ad superiorum modum elaboratas, sed, ut omnia huius viri, elegantes et acutas. Omnino fatendum est, *Kusterum* unum in paucis rectam *Hesychii* castigandi viam instituisse. Quicumque olim se ad hoc Lexicon emendandum contulerunt, nihil aliud, quam librarium sordes eluerunt, ne suspicati quidem, vel dicam, ne suspicari quidem ausi, ipsum Lexicographum foedissimos errores commisisse; quos tamen eo pluris emendari referebat, quo capitalius est auctoris, quam librarii, peccatum. Nam librarius paucos forte non nimis acutos in fraudem inducat: scriptor auctoritate, reliquis meritis parta, doctos etiam et solertes. Equidem *Scaligerum*, *Casaubonum*, *Salmasium*, horumque similes, arbitror, saepenumero sic secum cogitasse: Monstra loquitur Grammaticus: gravissime erat: deceptus est literarum similitudine: truncavit vocem: non *ἄτματα* sordes significat, sed *λύματα*, non *ἄσπτον*, optimum, sed *λῶσπον*, non *λῶρον*, acerbum, sed *ἄωρον*, non *ναύποδα*, pedibus in rectum tendentia, sed *ταναύποδα*, etc. Sed magni illi viri, quae sentirent, palam dicere non

non audebant, sive Grammatici auctoritate deterriti, sive clamoribus semidoctorum, semper obstrepentium doctioribus, nec satis aequo animo ferentium, ipsum *Hesychium* in ordinem cogi. Ad hanc rem proferendam demonstrandamque opus erat docta *Richardi Bentleji* audacia, quae, si unquam alias, hic certe bonis literis plus profuit, quam iners et superstitiosa multorum, qui Critici dici haberique volunt, religio. Is igitur servili credulitatis jugo excusso, edidit illam ad *J. Millium Epistolam*, mirabile ingenii et doctrinae monumentum, quale proficisci non poterat, nisi a principe seculi sui Criticorum. In hac ille epistola cum alia docuit, quae plerisque eruditis, nec vigilantibus, nec somniantibus, in mentem venissent, tum *Hesychium*, cui satis diuturna peccatorum impunitas obtigisset, ad severum Critices tribunal citavit. Hanc autem accusationem tanta vi argumentorum, tantis testimoniorum copiis instruxit, ut ne obtrectatores quidem illius, invidia partiumque studiis aestuantes, quos plurimos nactus erat, in hac etiam Academia, contra hiscere, aut *Hesychii* patrocinium suscipere auderent. *Bentlejanam* deinde rationem in *Hesychio* tractando secuti sunt duo primarii aetatis nostrae viri, *Ludolphus Kusterus*, a quo in hanc orationem delapsi sumus, et is, cui maximi etiam Critici fasces submitunt, *Tiberius Hemsterhusius*, qui in summa, sed vegeta, senectute, a me rogatus, saepe desperatis *Hesychii* locis felicem medicinam fecit, et meum emendandi studium prudentissimis consiliis rexit. Haec strictim attingere nobis visum est, ut, quo in *Hesychio*

Emendando solertia maxime dirigenda sit, intelligent Critices studiosi. Sequitur, ut de Auctario Emendationum, quod operi accessit, quam potest fieri brevissime dicamus. Cum graves caussae, quas supra commemoravimus, alterius voluminis editionem in permultos annos traherent, novae subinde observationes Cl. *Alberto* nascebantur, quibus veteres vel confirmaret, vel, ut sunt *δεύτεραι Προτιδεα σοφώτεραι*, refutaret, vel etiam loca, antea non tentata, egregie restitueret. Quae observationes omnes de exempli, quo uti solebat, margine sunt in illud Auctarium a nobis translatae. In eodem Auctario locum dedimus Castigationibus nostris, quas maximam partem aliud agentes in *Hesychii* marginem coniecераmus, habituris fortasse commendationis aliquid a nova, nec ante cognita observatione, quam, non alienum erit, hic paucis explicare. Constans virorum doctorum fuit opinio, partim ex *Hesychii* Epistola ad Eulogium, partim ex aliis argumentis ducta, non esse *Hesychii* Lexicon, quod nunc superest, tale, quale olim ab ejus manu profectum sit, sed ab Epitomatoribus contractum esse et mutilatum, a librariis foedissime corruptum, a sciolis denique nullius pretii glossis interpolatum. Verum qualis *Hesychius* antea fuerit, conjectura facilius, quam rebus ipsis tenebatur, quod ne fragmentum quidem, nedum exemplar libri integrius, in Bibliothecis repertum est, vix qualicunque Codice, ex quo *Aldus Hesychium* protulit, communem bonorum librorum stragem evadente. Quo magis laetatus sum, hanc mihi felicitatem esse reservatam, si tamen ulla est in tali re felicitas, ut, quam diversus fuerit verus et integer *Hesychius* a

contracto, lacerato, depravatoque, luce clarius demonstrare possem. Cum Parisiis studiorum caussa versarer, inter alia Lexica antiqua necdum edita, quae Bibliotheca Sangermanensi continentur, descripsi *Lexicon Rhetoricum*, bonae frugis plenissimum, atque ad jus Atticum explicandum inprimis comparatum, cujus specimen dedit *Montfauconius Bibl. Coislin.* p. 491. *seqq.* Hoc Lexicon, decimo seculo in membrana scriptum, sive Codicis illius librarius, sive alius eo antiquior, passim interpolarat *Hesychii* glossis. At qualis *Hesychii*? Non truncati, mutilati, corrupti, quo nunc melioris desiderium levamus, sed integri, illibati, et omni labe carentis. Interpolator vero Hesychianas glossas largius infererat literis A. B. Γ. parcius literis Δ. Ζ. Κ. Ξ. reliquas ne attingens quidem; cujus inconstantiae quae caussa fuerit, nescio. Est hoc interpolatorum genus merito Criticis invisum, et plerumque accipi solet inementius. Ego contra hominem propter hoc institutum amabam, dolebamque, manum ejus interpolatricem, quae initio tam liberalis fuisset, repente factam esse maligniorem. Nam si ad illum modum, quem instituerat, omnes literas interpolasset, magnam *Hesychii* partem ad pristinum nitorem et integritatem nobis revocare licuisset. Ex hac autem interpolatione quot quam uberes fructus ad *Hesychium* pervenerint, si quis cognoscere cupiat, Annotationes nostras legat ad v. Ἀστραπή δι' ἄρματος. Αὐτοβοεῖ. Βαίτυλος. Βάκχος. Βάλανοι. Βατῆρα. Βατία. Γαλαξία. Γαῦλοι. Γεῖσα. Γέρανος. Δεκατεύειν. Δημοτελῆ. Διονύσια, etc. Est tamen, ubi interpolator pauciora ha-

beat,

beat, quam hodie in *Hesychio* nostro leguntur, sive exemplum suum illis caruerit, sive ipse, quod magis credo, nonnulla consulto omiserit. Certe veterum scriptorum auctoritatem hic illic ab eo, suspicor, esse sublatam; id quod plerisque locis idem fecit in *Lexico Rhetorico*, de quo diximus, magno et ipsius Lexici, et literarum detrimento. Hic praefationi modum statuere poteram. Sed commode in memoriam redeo sermonis cum Cl. *Alberto* habiti, cum dicebat, se alteri volumini praefandi argumentum ab ipsa *Hesychii* praefatione sumturum. Etenim exortus est vir longe eruditissimus (*), et in Graecis literis familiam ducens, qui, cum vidisset, *Hesychii* Lexicon non respondere Epistolae ad Eulogium, statueret, Lexicon, quod nunc habemus, non esse maioris Epitomen, sed sic de auctoris sui manu exiisse, Epistolam vero ad Eulogium ab impostore Graeculo, qui dotēs libri, quisquiliis a se aucti, verbis exaggerandas, et mendaciis commendandas putaret, illiberali facinore esse confictam. Contra *Al-*
ber-

[(*) *L. C. Valckenaerius*, quem modestiae causa nominare noluit Ruhnkenius, jam per aliquot annos doctrinae et amicitiae vinculis, ac brevi postea muneris quoque societate cum eo conjunctus: is igitur hanc sententiam professus erat in *Schediasmate de Epistola ad Eulogium, Hesychii Lexico praefixa*, quod *Schediasma* subjecerat *Fulvii Ursini Virgilio collectione Script. Graec. illustrato*, ipsius cura *Fraenqueriae*, 1747, repetito; in eademque postea sese persistisse testatus est in *Annot. ad Theocriti Adoniaz.* p. 299, sq. ed. alter p. 294 sq. Quia de re monuerunt Cl. *Wyttenb.* in *Vita Ruhn.* p. 129 sq. et Editor *Anglus* in *Praef.* p. xxviii sq.]

bertus acutissimis viri excellentis amicieque rationibus, quamvis etiam atque etiam a se perpensis, non movebatur; sed plura argumenta, quae receptam ab omnibus sententiam tuerentur, in praefatione huic volumini praemittenda expromere in animo habebat. Quod consilium cum mors irritum fecerit, nos hic quoque ejus partes tanto libentius explebimus, quanto sumus instructiores paratioresque a libris MSS. quibus facile dirimi controversia potest. Quanquam fortasse licet omni hujus rei disceptatione supersedere. Nam si verum est, quod rebus manifestis vicimus, *Hesychii* Lexicon ab Epitomatore contractum esse, magnam partem concidunt argutae de Epistolae ad Eulogium *vobels* suspiciones. Quippe Epistola respondet operi, non quale nunc est, sed quale tum, cum illa scribebatur, fuit. Sed quoniam omnia, quae ab Epistolae auctore dicta sunt, in fraudis suspicionem vocantur, digna res videtur, in qua excutienda diligentia nostra consumatur, praesertim cum per hanc occasionem nobis liceat totam operis *Hesychiani* rationem aperire. Facile autem Vir humanissimus nos feret in re levi aliter sentientes, qui sensus nostros cum suis sciat in majoris momenti rebus optime congruere. Titulus Lexici hic est: *Ἡσυχίου Γραμματικοῦ Ἀλεξανδρέως Συναγωγή πασῶν λέξεων, κατὰ στοιχείου, ἐκ τῶν Ἀριστάρχου, καὶ Ἀπίωνος, καὶ Ἡλιοδώρου.* Hunc titulum, Homericum potius Lexico, quam Hesychiano, convenire, facile largior. Nec illum *Hesychius*, nisi forte ineptissimum fingere velimus, in operis fronte ponere potuit. Cur enim *Aristarchum*, *Apionem* et *Heliodo-*

rum potius commemorasset, quam *Didymum* et *Theonem*, ex quorum Lexicis Tragicis Comicisque eum profecisse, res ipsa loquitur, aut *Diogenianum* adeo, cui pleraque se debere fatetur? *Hesychius* simpliciter, ut puto, scripserat: *Ἡσυχίου Γραμματικοῦ Ἀλεξανδρέως Συναγωγή πασῶν λέξεων, κατὰ στοιχεῖον*. quo fere modo omnia Lexica MSS. quae in Bibliothecis Parisinis evolvimus, inscribuntur. Grammaticorum illorum nomina ineptus librarius ex *Hesychii* praefatione, in qua eodem ordine junguntur, adjecit. Nusquam vero librarii licentius grassati sunt, quam in librorum titulis mutandis; quod multis exemplis demonstrare possemus, si locus pateretur. Jam singula, quae in *Hesychii* praefatione traduntur, diligenter persequamur, ut fraudis suspicionem inde removeamus. Primum *Hesychius* ait, *Apionem* et *Apollonium*, Archibii filium, solas Homericas glossas secundum literarum ordinem conguessisse. Quod de *Apollonio* dicit, in eo fidem illius satis confirmat ipsum istud *Apollonii Lexicon Homericum*, majori *Homeri*, ne scias, an *Hesychii* bono superstes. Quae igitur causa est, cur, qui de *Apollonio* verum dixit, in *Apione* mendacii arguatur? An *Apollonio* Lexicon Homericum condere licuit, *Apioni* non licuit? At silent de hoc Lexico veteres, quamvis centies *Apionis* in Homerum Commentarios laudent. Fateor. Verum non haec silentii istius vis est, ut propter id solum *Hesychii* testimonium pro falso repudiari debeat. *Apionis Glossas Homericas*, ubi apud *Fabricium Bibl. Gr. Vol. VII. p. 50.* legeram, superesse in Cod. Barocc. 119. Bibl. Bodlej. scripsi ad Vi-

rum juvandarum literarum studiosissimum, et de multis nominibus bene meritum, *Henricum Gally*, ut illarum apographum primo quoque tempore ad me curaret. Delato ad me apographo, vidi, Glossas esse Homericas satis jejunas, ad literarum quidem ordinem digestas, sed *Apionis* nomen a recentiori manu Latinis literis adscriptum habere; ut nihil in his Glossis ad id, quod *Hesychius* dixit, confirmandum sit praesidii. *Apionis* auctoritate, pariter atque *Aristarchi*, *Heliodori*, et aliorum vetustorum Grammaticorum, frequentissime utitur *Apollonius* in *Lexico Homérico*. Ex quo mihi probabile fit, errare *Suidam*, qui *Apionem* hujus *Apollonii* discipulum dicit, et diu ante *Apollonium* vixisse *Apionem*. Sed nolim extra septa, quod ajunt, evagari. Alio Praefationis loco *Hesychius* ita loqui videtur, quasi *Aristarchus* et *Heliodorus* etiam Lexica Homérica edidissent: ὅτι τῶν Ἀριστάρχου, καὶ Ἀπίωνος, καὶ Ἡλιοδώρου λέξεων εὐπορήσας. Enimvero hic ne de *Apionis* quidem *Lexico* sermo est, nedum de *Aristarchi* et *Heliodori*. Nam λέξεις horum Grammaticorum sunt interpretationes verborum Homericorum, quas, ex commentariis in Poëtam decerptas, *Hesychius* intulit in *Lexicon* suum. Sed hic quaeritur, quae tandem illa sint, quae *Hesychius* dicat, se ex horum Grammaticorum libris in opus suum derivasse? Respondeo, glossas esse Homericas, non minimam partem *Lexici* *Hesychiani*. Qua in re ita versatus videtur *Hesychius*, ut, quod *Apollonium* in *Lexico* suo fecisse videmus, singulis *Homeri* vocibus diversorum Grammaticorum, maxime *Aristarchi*, *Apionis* et *Heliodori*, interpretationes sub-

jiceret, easque, inter se si discreparent, nomine auctorum distingueret. Verum inscitia Epitomatoris omnes omnium Grammaticorum explicationes, etiamsi inter se non congruerent, in unum conflavit, et Grammaticorum nomina, tanquam nihil magnopere ad rem pertinentia, plerisque locis delevit. Quam diversa fuerit *Hesychii* facies, antequam Epitomator foedas illi manus attulisset, in Auctario Emendationum demonstratum est. Quae tametsi nihil attinet repetere, duo tamen loca huc referamus, propterea quod in illis similiter Grammaticorum nomina sunt ab Epitomatore sublata. *Hesychius* contractus haec habet: Βατήρα. τὸ ἄκρον τοῦ σκάμματος τῶν πεντάθλων, ἀφ' οὗ ἄλλονται τὸ πρῶτον. Sed in integro *Hesychio* haec multis partibus pleniora et pulciora legit *Lex. Rhet.* MS. interpolator: Βατήρ. τὸ ἄκρον τοῦ τῶν πεντάθλων σκάμματος, ἀφ' οὗ ἄλλονται τὸ πρῶτον. Σέλευκος. Σύμμαχος δὲ, τὸ μέσον, ἀφ' οὗ ἀλλόμενοι πάλιν ἐξάλλονται. ἄμεινον, ὡς Σέλευκος. σημαίνει δὲ καὶ τὸν τῆς θύρας οὐδὸν, ὃν Ὅμηρος βηλὸν, οἱ δὲ Τραγικοὶ βαλόν. Vides, tum alia resecta esse, tum Grammaticorum, *Seleuci* et *Symmachi* nomina. Alibi ita legitur in *Hesychio* nostro: Γνώθι σαυτὸν. ἀπόφθεγμα Χείλωνος Φασί. Quanto olim eruditius et integrius, ut ejusdem interpolatoris indicio discimus: Γνώθι σαυτὸν. ἀπόφθεγμα. οἱ δὲ Χείλωνος Φασί. Ἑρμιππος δὲ Δελφὸν εὐνοῦχον Φησὶν εἰρηκέναι τὸ Γνώθι σαυτὸν, καὶ ἐν τῷ ναῶ ἐπιγράψαι. Χαμαιλέων δὲ ἐν τῷ περὶ Θεῶν, Θαλοῦ. Iterum, ne de aliis neglectis dicam, *Hermippi*, *Historici*, et *Chamaeleonis*, Grammatici, nomina sunt ejecta. Sed minus hac de re dubitet, qui *Apollonii Lexi-*

con *Homericum* cum *Hesychio* conferat. Nam *Apollonius* idem, quod *Hesychius*, institutum secutus, modo commemorat *Aristarchi*, modo *Apionis*, modo *Heliodori*, modo aliorum explicationes, si quid praecipui habeant, et a communi opione recedant. Quae interpretationes prope omnes etiam in *Hesychio* repertiuntur, sed Grammaticorum nominibus omissis, non profecto *Hesychii* culpa, cui aliam rationem placuisse, ex praefatione liquet, sed ejus, qui maximum amplissimumque Lexicon in compendii augustias coëgit. *Hesychius*: "Αβιοι. μὴ ἔχοντες τόξ. ἀπόλεμοι. οὐ βλαιοι. οὐκ ἄδικοι. καὶ ὄνομα ἔθνους. Quo loco quin *Aristarchi* nomen omissum sit, vix dubitandum videtur. Nam ille unus, relicta aliorum Grammaticorum ratione, "Αβιοι apud *Homerum* *Il.* N. 6. de gente capiebat. *Apollonius Lex. MS.* "Αβιον. — ὁ μὲν "Αρίσταρχος ὡς ἔθνους οὕτως λεγομένου ἀκούει, καθὼς καὶ τοὺς γαλακτοφάγους τετάχθαι καὶ τοὺς δικαιοτάτους. δι' ὃ καὶ γράφει χωρὶς τοῦ τε συνδέσμου. Alibi *Hesychius*: Κερδαλέοφρων (*). ἐκ παντὸς κερδαίνειν φρονῶν διὰ δόλου, κερδοῦς φρόνημα ἔχων, τωτέστιν ἀλώπεκος. Posterior interpretatio *Aristarcho* peculiaris fuit, ut credibile sit, *Hesychium* ejus nomen adjecisse. Sed relicta est ab Epitomatore interpretatio, auctoritas Critici sublata. Res clare patet ex *Apollonio*: Κερδαλέοφρων. ἐκ παντὸς κερδαίνειν φρονῶν, δι' ὃ καὶ φιλοκτεανώτατον εἶπεν. ὁ δὲ "Αρίσταρχος, φρόνημα κερδοῦς ἔχων, ἤγουν ἀλώπεκος. Sic aliis locis non modo *Aristarchi*

[(*) „ — δίκην κερδοῦς ἤτοι ἀλώπεκος. *Schol. MS. Harl.*" KIDD.]

starchi, sed etiam *Apionis* et *Heliodori* nomina ejecta esse, remanente illorum explicatione, ex eodem *Apollonio* demonstrari posset. *Lexicon MS. Sangermanense*, in quod nonnullae glossae ex *Hesychio*, sed illo integriore, migrarunt, ita habet: 'Αέσαι. ἐπιπολὺ κοιμηθῆναι. κατὰ στέρησιν τοῦ ἔσαι, ὃ ἐστὶν ὀρμῆσαι. ἢ, ὡς δ' Ἀπίων, ἐπιπολὺ ἡσθῆναι. Cum his, age, comparemus *Hesychium*: 'Αέσαι. ἀΐσαι. κοιμηθῆναι κατὰ στέρησιν τοῦ ἔσαι, ὃ ἐστὶν ὀρμῆσαι. Duplex in una glossa peccatum, alterum librarii, alterum Epitomatoris. Nam librarius, haesitans, ἀέσαι scriberet, an ἀΐσαι, utrumque posuit, et praeterea ἔσαι corruptit in ἔΐσαι. Epitomator, antiquum obtinens, *Apionis* explicationem cum ipso nomine abolevit. Nec tamen simplex fuit *Hesychii* calamitas. Nam quibus Grammaticorum nominibus Epitomator hic illic pepercerat, ea sic accepit librarius, vix ut cognosci a sagacissimis Criticis queant. Juvat, quod diximus, aliquot claris et illustribus exemplis planum facere. *Hesychius*: ἔτρεψεν. ἀπέτρεψεν, ἡπάτησεν, παρέτρεψεν. ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ. Frustra interpretes *Archilochi* glossam crediderunt, quae *Homeri* est *Il. Z. 61*. Ὡς εἰπὼν ἔτρεψεν ἀδελφειοῦ φρένας ἥρωος. ubi *Hesychianae* explicationi similem habent Scholia minora: ἔτρεψεν. παρέτρεψε, παρέπεισεν (*). Succedat igitur in *Archilochi* locum ΑΡΙΣΤΑΡΧΟΣ, auctor interpretationis, quam *Hesychius* posuit. At enim *Archilochus* alibi etiam tanquam Criticus vel Grammaticus commemoratur. Ego quoque sic esse scio: sed idem affirmam

[(*) „Παρέπεισεν etiam in textu *Cod. Harl.*” KIDD.]

re audeo, talia loca vel vitiosa esse, vel alia ratione explicanda. Veniamus tanquam in rem praesentem. Scholiastes *Hesiodi ad Theogon.* vs. 991. ubi in textu est *Νησπόλον νύχιον ποιήσατο*, observat: **ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ** δὲ γράφει, *μύχιον*. *Archilochi* mentio tametsi *Graevium* non offendit, mihi tamen persuasi, Scholiasten scripsisse **ΑΡΙΣΤΑΡΧΟΣ**, cujus crisin aliis etiam locis laudat. Ejusdem Critici σημεία *Ἡσιόδου* laudantur ab *Orione Thebano Etymolog. MS.* Λακίδες, ἐπὶ σχίσματος ἱματίου, παρὰ τὸ λακεῖν καὶ ψοφεῖν ἡρέμα ἐν τῷ σχίζεσθαι. οὕτως Ἀρίσταρχος ἐν τοῖς σημείοις *Ἡσιόδου*. unde corrigere et locupletare licet *Etymol. M.* p. 555. 38. Alter locus, in quo *Archilochi* nomen laborat, est apud Scholiast. *Aristoph.* ab *Nub.* vs. 109. et *Suidam*, qui Scholiasten descripsit, v. Φασίανοι. οἱ δὲ περὶ **ΑΡΧΙΛΟΧΟΝ**, ἐρνήθων γένος. Hic non dicam *Archilochus*, sed ne *Interpretes* quidem *Archilochi* locum inveniant. Neque enim illorum erat dicere, quid *Φασίανοι* apud *Aristophanem*, equosne, an *aves*, significant, sed *Aristarchi*, qui *Aristophanem* commentariis illustravit. Scribendum igitur: οἱ δὲ περὶ **ΑΡΙΣΤΑΡΧΟΝ**. Denique ad examinis subtilitatem revocemus Scholion *Cod. Vossiani* ad *Il.* I. 378. explicans vexatum illud, τίω δέ μιν ἐν κάρδς αἶσῃ, quod protulit *L. C. Valckenaerius*, Graecarum literarum immortale decus, *Diss. de Schol. in Homer. ined.* p. 97. Ἀλκαῖος μὲν ὁ ἐπιγραμματοποιὸς ἐγκέφαλον ἤκουσεν. — Ἀρχίλοχος δὲ, τιμῶμαι αὐτὸν ἐν μισθοφόρου καὶ τοῦ τυχόντος στρατιώτου μοίρᾳ. Λυσάνης δὲ ὁ Κυρηναῖος, καὶ Ἀριστοφάνης, καὶ Ἀρίσταρχος, ἐν κηρὸς μοίρᾳ Φασὶ λέγειν τὸν ποιητὴν, Δωρικῶς μεταβα-

ἄντρα τὸ η εἰς α. In hoc Scholio nullo modo licet
Archilochi nomen in *Aristarchi* mutare. Quid ergo?
 An *Archilochus* ex hoc loco inter *Homeri* Interpretes
 referetur? Minime vero. Ipse contentus est ea glo-
 ria, ut, cujus carminis primus auctor fuerit, in eo
 perfectissimus iudicetur: Grammatici laudem sibi non
 magnopere expetendam putat. Ne multa, rem sic in-
 tellige: Quemadmodum Scholiastes ex *Alcaei* imita-
 tione (de qua vide *Hemsterhus*, ad *Aristoph.* *Plu-*
tum p. 7.) elicit, quam ille in *Homero* lectionem
 probasset, sic etiam ex *Archilochi* quodam versu,
 quam illi *Homerici* loci interpretationem secutus es-
 set, collegit, *Archilochi* versum conservavit Scho-
 liastes *Platonis* ineditus, ad *Lachetem*, a nobis ali-
 quando, si Deus vitae usuram dederit, in lucem vin-
 dicandus: Κἄρες δοκοῦσι πρῶτοι μισθοφοῖσθαι, ὅθεν καὶ
 εἰς πόλεμον αὐτοὺς προέταττον. ἐντεῦθεν γὰρ καὶ τοὺς
 μικροὺς στρατιώτας τινὲς Καρίωνας προσηγόρευον. καὶ τὸ
 παρ' Ὀμήρου δὲ ἐν καρδῇ αἴτη, ἐν τῷ τυχεύοντι τινὲς
 ἀκούουσι. Μέννηται δ' αὐτῆς Ἀρχιλοχος, λέγων· Καὶ
 δὴ πίκουρος ὥς τις Κάρ' κεκλήσομαι. Sed ad proposi-
 tum revertamur. *Hesychius* ex *Od.* P. 237. Ἀμφι-
 δῖς (*). περὶ τὸ ἔδαφος. ὃ δὲ ΗΣΙΟΔΟΣ, ἀμφοτέραις
 ταῖς χερσὶν εἰς τὸ οὐδ' αὖς πίπτων. Hic, qui animum
 attendere velit, nullum *Hesiodo* locum esse, facile
 sentiat. Justis ergo vindictis, unde dejectus est,
 restituatur *Homeri* interpres, ΗΑΙΟΔΩΡΟΣ. Sed

[(*) „Ἀμφ' οὐδ' αὖς cum gl. ἔδαφος unus ex *Harl.* ἀμ-
 φονδῆς alter in marg. ἀμφ' οὐδῖς tertius, ἀμφ' οὐδ' αὖς in textu
B. ἀμφονδῖς (sic) in Schol.” KIDD.]

non unus *Hesychii* locus est, in quo *Hesiodi* et *Heliodori* nomina sint confusa. Ecce! alterum: Ἀργεῖα. Πελοποννησία. λευκὴν δὲ ΗΣΙΟΔΟΣ (*). Explicatur Ἡρη Ἀργεῖα apud *Homerum*, quam ceteri Grammatici *Peloponnesiam* exponebant, *Heliodorus candidam* et *pulchram*: quam recte, non disputo in praesenti. Repone igitur, ΗΛΙΟΔΩΡΟΣ. Binis hisce locis *Heliodori* nomen ita latuit, ut facile effugere posset doctorum hominum acumen. Sed in eo, qui sequitur, patientiam illorum, ne dicam tarditatem, miror: Δίψιον Ἀργος. ΗΣΙΟΔΟΣ μὲν, τὸ ἄνδρον Ἀρίσταρχος δὲ, τὸ πολυπόθητον. Vel *Aristarchi* mentio, ut alia taceam, ostendit, ΗΛΙΟΔΩΡΟΣ legendum esse. Sic a librariis accepti sunt *Aristarchus* et *Heliodorus*. Nec melior sors fuit aliorum. Θύεστον. πόντον τὸ ἀπὸ ἀρωμάτων, ὡς ΗΡΟΔΟΤΟΣ. *Herodoti* locum sibi repertum negat *Albertus V. Cl.* Nec auctor sim aliis, ut illum quaerere instituant. Nam scribendum, ΗΡΩΔΙΑΝΟΣ. Quem Grammaticum *Hesychius* non solum in praef. laudat, sed etiam in v. Πισσοκωνία, ex eleganti *Cl. Alberti* conjectura. *Herodoti* vero et *Herodiani* nomina quoties commutata sint, praeclare docet *P. Wesseling. Diss. Herod. C. IV.* Alibi *Hesychius*: Καταχήνη. — ὅπδ ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΟΥ καλαμαλὴ ἐμφερὲς ζῶον etc. Lego, ΚΑΛΛΙΣΤΡΑΤΟΥ. *Callistratus* in *Aristophanem*, ex quo glossa ducta est, commentarios scripsit. Item: Τάπραντινοι. ἱππεῖς τινες ὀνομάζονται. οἱ δὲ, τοὺς ἀκοντί-
στὰς,
 [*] „Schol. TOWNL. ad II. A, 19. Ἀργεῖαν λευκὴν λεγόν.” KIDD.]

ἡ τῶν φιλοῦς ἱππεῖς, ὡς καὶ ἸΠΠΑΡΧΟΣ. Forte quis legere malit, ὧν καὶ ἱππαρχος. Sed vide, an potius revocandus sit antiquus Grammaticus, TIMARCHOS, testis etiam adhibitus ab Hesychio v. Ἀμυστῖς. Scripsit *Timarchus Commentarios in Homerum*. Scholiastes *Homeri* ineditus, quem ex Codice Bibl. Regiae descripsimus, ad *Iliad.* Φ. 122. Διονύσιος δ' ὁ Θρᾷξ, Τίμαρχος καὶ Ἀριστοτέλης, ἐνταυθοῖ ὁμοίως τῷ ἐνταύθα περισπωμένως ἀνέγνωσαν. Item in *Euripidem*. Vid. Scholiast. *Eurip. ad Med.* vs. 1. Scripsit praeterea περὶ τοῦ Ἐρατοσθένους Ἑρμοῦ, cujus operis quartum librum laudat *Athenaeus* IX. p. 501. F. Ab hoc *Timarcho* diversus videtur *Timarchus*, Apollonii Rhodii, Euphorionis et Eratosthenis aequalis, quem *Suidas* v. Ἀπολλώνιος commemorat. Vix enim est, ut credamus, hunc *Timarchum* aequalis scriptoris, Eratosthenis poema commentariis illustrasse. Τίμαρχος δ' Ῥόδιος laudatur ab *Harpocrat.* v. Ἀργᾶς. Sed *Maussacus* recte emendavit Τιμαχίδας δ' Ῥόδιος, probante doctissimo *Kustero* ad *Suid.* v. Ἀργᾶς. Ex hactenus disputatis cogitur, non esse magnopere mirandum, si veteres Grammatici, quos *Hesychius* in praefatione se adhibuisse dicit, in ipso opere rarius commemorati inveniantur, cum illorum nomina et Epitomatores et librarii certatim deleverint, nec inde adeo peti argumentum ad praefationis fidem convellendam posse. Sed, fac, *Aristarchi*, *Apionis* et *Heliodori* nomina nusquam in hoc Lexico comparere. Vel sic tamen verissimum erit, quod *Hesychius* praedicat, se multa ex horum Grammaticorum commentariis in Lexicon suum retulisse. Unde enim illae *Homeri διττογραφαί*, per

per totum opus sparsae, nisi ab his Criticis, manarunt? Modo *Aristarchi* lectionem positam videas, eum interpretatione huic lectioni accommodata, modo *Apionis*, modo *Heliodori*, modo aliorum. Tales lectionum varietates tametsi eruditi interpretes passim observarunt, nescio tamen, an plures aliorum solertiae reliquerint indagandas. Tres a nobis indicatae sunt ad v. Πτῆξε, Τυμβοχόης, Ὑπέρπτε. quibus, non alienum fuerit, quinque alias hoc loco adjicere. Ἀήτη. πνοή, ἀναθυμιασις. Glossa fluxit ex διπτογραφία Il. O. 626. ubi nostra exempla habent, ἀνέμοιο δὲ δεινὸς ἀήτης sed Critici quidam antiqui legerunt, ἀνέμοιο δὲ δεινὸς ἀήτη. Scholia inedita Bibl. Reg. quae paulo ante laudavimus: Γράφεται καὶ δεινὸς ἀήτη, ὡς κλυτὸς Ἀμφιτρίτη· οὐ δεῖ γὰρ γράφειν ἀήτης (*): Majoris momenti varietas haec est: Ἄν δοκάνας. δοκὸς δέ. Quae profecta est ex Od. E. 474. ubi in exemplis,

[(*) „ Ἀήτης in textu Cod. TOWNL. et Schol. ἀρρενικῶς δεινὸς ἀήτης· ἔνιοι δὲ ἀγνοήσαντες πεποιήκασιν δεινὸς ἀήτης ὡς κλυτὸς Ἀμφιτρίτη· ἢ γὰρ ἀρρενικὴ ἐκφορὰ ἐμφαντικώτερον τὸν λόγον ἀπεργάζεται, καὶ τὸν ἄνεμον σφοδρότερον δείκνυσιν. Enimvero hujusmodi adjectiva generum duorum, nonnunquam trium, sunt communia: cf. *Philemon. Gramm.* apud R. in Ep. Cr. I. p. 101. ed. nov. II. Γ, 13. κοῖσαλος ἄρρυντ' ἀελλῆς in textu Cod. TOWNL.; Schol., quae egregia praebent subsidia, Ἀριστοφάνης γρ. κοῖσαλοῦ ἄρρυντ' ἀελλῆς quam retineant, per me licet, Schol. B, L, nec non aliud Ven. apud Heyn. in praef. de codd. p. xlix, legendum e schol. TOWNL. et Hesychio collatis, κοῖσαλοῦ ἄρρυντ' ἀελλῆς.” KIBD.]

plis, quae nos quidem cognoverimus, legitur: "Ἡμεῖς
μὲν περὶ ἄστυ κατὰ ῥωπήϊα πυκνὰ, "Αν δόνακας καὶ
ἔλος ὑπὸ τεύχεσι πεπτηῶτες. Alio loco *Hesychius*:
Βεβριθυῖται. βαρεῖται, ἰσχυραί. Haec glossa venit ex *Ari-*
starchi lectione II. Δ. 282. ubi omnes libri habent: —
πυκναὶ κιννυτο Φάλαγγες Κυάνεαι, σάκεσιν τε καὶ ἔγχε-
σι πεφρικυῖται. Sed *Aristarchus* scribebat βεβριθυῖται.
Scholia MS. Bibl. Reg. πεφρικυῖται] ὠρθωμέναι. καὶ,
"Εφριξε δὲ μάχη. βραχὺ δὲ διασταλτέον εἰς τὸ σάκεσιν
τε. δι' αὐτοῦ γὰρ ἦσαν μέλαιναί. ἐκ δὲ τῶν δοράτων, πε-
φρικυῖται. "Αρίσταρχος, βεβριθυῖται (*). MS. malè βεβρι-
κυῖται. *Aristarchi* lectionem *Hesychius* etiam secutus
est in hac glossa: "Εμπνυτο. ἀνεβίωσεν. quae fluxit
ex II. X. 475. "Ἡ δ' ἐπεὶ οὖν ἄμπνυτο (†). ut omnes
habent editiones. Sed Scholia vetera, quae ex Cod.
Vossiano prodidit Vir nobis amicissimus, *Valckenac-*
rius,

[(*)] „Cui accedunt egregiae fidei membranae [Schol.
TOWNL.] : πεφρικυῖται ὠρθωμέναι καὶ ἔφριξε δὲ μάχη
βραχὺ δὲ διασταλτέον εἰς τὸ σάκεσιν τε. ἐξ αὐτῶν γὰρ
ἦσαν μέλαιναί. ἐκ δὲ τῶν δοράτων ὠρθωμέναι. "Αρίσταρχος δὲ
βεβριθυῖται. τὸ δὲ πεφρικυῖται ἐκ τοῦ φρίκω. Si quis summis
viribus contendat lectionem vulgatam eundem-sensum susci-
pere, Gronovianum illud occinam, minime nempe „suffice-
re ad vindicandum aliquid pro genuino atque emendato, su-
scipere id sensum materiae convenientem; nisi constet eum
sensum sic expressum, ut in ea re loqui veteres solerent.”
KIDD.]

[†] „Εμπνυτο in textu unius *Harleiani*; Schol. alte-
rius ἄμπνυτο, "Αρίσταρχος ἔμπνυτο γράφει. Schol. quoque
TOWNL. ἔμπνυτο διὰ τοῦ εἶ.” KIDD.]

rius, docent, *Aristarchum* legisse ἔμπνυτο. Insignis denique est lectionis varietas, quam ultimo loco commemorabimus. *Hesychius*: Σφεδανῶν. Φινεύων, ὁ δὲ, κτείνων. τινὲς, ἐπεσπενυσμένον. ἄλλοι, σύνθετον εἶναι ἐκ τοῦ Σφὲ καὶ Δανῶν, ὃ ἐστὶ κτείνων. ἔστι δὲ ῥηματικόν. Hic *Daniel Heinsius* haerebat, quod, unde glossa sumta esset, ignorabat. Pertinet verò ad II. Φ. 542. (*) ὁ δὲ σφεδανὸν ἔφετ' ἔγχεϊ. ubi nonnulli Critici, nominatim *Aristarchus*, *Heliodorus*, *Apion*, in participio legerunt σφεδανῶν, quasi verbum compositum esset ex σφὲ et δανῶν, Macedonibus, ut *Hesychius* testatur, usitato pro occido. Scholia MS. Bibl. Reg. Ἡρώδιανός (f. Ἡρόδωρος ex *Eustath.* p. 1250.) τὸ σφεδανῶν διὰ τοῦ ω μεγάλῃ γράφει, ὡς στεφανῶν. οὕτω καὶ Ἀρίσταρχος. προκατάρχειται γὰρ τὸ σφεδανός, παρὸ ἐγένετο τὸ σφεδανῶ ῥῆμα. οὐ γὰρ παραγωγῆς ἔχεται, τῆς διὰ τοῦ ἀνω βαρυνομένης. Scholia MS. Cod. Voss. in Bibliotheca Leid-

[(*) „Σφεδανῶν in textu Cod. TOWNL. ω in ο versa a m. rec. et σφεδανῶν bis in Schol. σφεδανὸν apud *Nicandri Ther.* 642. *Timaeum*, et in textu B: at in *Schol.*, quae habent aliqua cedro digna, et a TOWNLEIANO proximam dignitatem facile tutantur. — ὅτι τὸ σφεδανὸν Ἡρόδωρος μὲν καὶ Ἀπίων ἐκτείνουσι τὸ σφεδανῶν ὡς μετοχὴν λέγοντες εἰλήφεναι (εἰλήφθαι *Eustath.* p. 2250, 56 = 1344, 10.) τὴν λέξιν ἀντὶ τοῦ σφοδρῶς διώκων, οἱ μὲντοι πλείονες ὡς ἐπίρρημα λαμβάνοντες αὐτὸ σφεδανὸν λέγουσι τὸ σπενυστικόν καὶ σφοδρὸν καὶ καταπληκτικὸν οἶον σφενδονηδὸν ἀπὸ τῆς σφενδόνης οἶον ἐπεικτικὸν καὶ ἐπιστραμμένον καὶ σύντονον ἀφ' οὗ καὶ σφὴν καὶ σφίγγω· οἱ δὲ σπενυστικῶς παρὰ τὸ (σπεύδειν *Etym. M.*) σπενδανός σφεδανός.” KIDD.]

cēnsi: σφεδανόν] Ἐπιρῆμα ἀντὶ τοῦ σφεδανῶς, ἥτοι
 μετ' ἐπιτάσεως καὶ βλας. οἱ δὲ σφεδανῶν γράφουσιν,
 ἵνα ἡ μετοχής, ἀντὶ τοῦ κατεπελγῶν αὐτοῦς, ἢ τῷ θυ-
 μῷ ἐπαιρόμενος, ἢ φονῶν, ἀπὸ τοῦ φόνος. Hoc Ho-
 meri Variantium ex Hesychio colligendarum studium
 etiam atque etiam commendamus futuro Poëtae edi-
 tori. Nec illum poenitebit consilii nostri. Nam
 tunc Hesychius scienter periteque tractatus, si non
 plures, certe meliores Variantes suppeditabit, quam
 omnes omnium Bibliothecarum veteres membranae.
 Atque his omnibus planum factum esse arbitramur,
 Hesychium, quod in praefatione professus est, re
 ipsa praestitisse, id est, multa ex Aristarchi, Apio-
 nis et Heliodori libris in opus suum traduxisse. Se-
 quitur, ut diligenter examinemus, an, quod idem
 de Theone et Didymo tradit, vero consentaneum vi-
 deatur. Theonem et Didymum, ait, Comicas Tragi-
 casque voces secundum literarum ordinem collegisse.
 Quaeritur, uter horum Comicum Lexicon scripserit,
 uter Tragicum? Equidem utrumque Grammaticum
 et Comicum et Tragicum Lexicon condidisse putem.
 Didymo Tragicum Lexicon diserte tribuit Harpocra-
 tion: Ἐν ἡραλοειφείν ἐλέγετο χάρις λουτρῶν ἀλεΐσθαι,
 ὡς Δίδυμος ἐν εἰκοστῇ ὀγδῶν Τραγικῆς Λέξεως. Ex
 eodem haustum est, quod legitur in Lexico Sangerm.
 MS. Ἀηδόνα. ἔστι μὲν ἡ ὄρνις. ἐκ μεταφορᾶς δὲ οἱ
 Τραγικοὶ τὴν γλωσσίδα τῶν βοῶν. (an αὐλῶν?) ἔστι
 δ' ὅπου καὶ τὸν αὐλόν. ἢ λέξις Διδύμου. Comici Le-
 xici etsi nullus editorum scriptorum, quod sciam,
 mentionem facit, tamen hic etiam nobis licet atten-
 tatam Hesychii fidem sublevare. Nam Comicum il-

Iud Lexicon clare commemoratur in *Etymologico MS. Bibl. Regiae*: Καρύκη. ἔφημά τι δι' αἵματος καὶ ἀρτυμάτων παντοίων. ὁ δὲ Δίδυμος Λύδιον βρώμα Φησιν ἐκ πολυτελοῦς σκευασίας συγκείμενον. ἐγὼ δὲ οἶμαι καρύκην αὐτὸ λέγεσθαι, ἐπειδὴ μέλαν ἐστι. Φησὶ γὰρ ἐν τῇ Κωμικῇ Λέξει, ὅτι ἐστὶ Καρύκιον καρυοβαφές. καὶ Κάρυος ῥόδος, οἷον μέλανος ῥόδος. οὐκοῦν ἐκ τούτου οἶμαι λέγεται καρύκη. οὐκ οἶδα δὲ εἰ καλῶς. Ex quo restituas editum Etymologicum, foede mutilatum et corruptum, p. 492. 50. At dicet aliquis: sit *Didymus* auctor Lexici Comici et Tragici: dixerit verum *Hesychius*, quod attinet ad *Didymum*: certe, quod de *Theone* (*) narrat, a vero alienum est. Quis enim unquam audit, *Theonem* Lexici Comici vel Tragici esse auctorem? Enimvero quam fallax et lubricum argumentum sit, quod a scriptorum silentio ducatur, exemplo esse potest Lexicon Comicum, modo a nobis *Didymo* vindicatum. Theocritum, ut hoc utar, ejusdem *Theonis* commentariis illustratum esse, quantum mihi constat, tradidit nemo. Nec tamen propterea fides neganda *Etymologico* inedito *Bibl. Regiae*: Γρίπος. παρὰ τὸ ἀγρεῖν, ὃ ἐστὶ παρακολουθεῖν τῇ ἀγρᾷ. οὕτως Ἡρωδιανὸς ἐν τῇ Ὀρθογραφίᾳ. Θεόκριτος. Τοῖς δὲ μετὰ γριπεύς. γριπεύς γὰρ ὁ ἀλιεύς. καὶ κρίπος, τὸ ἀλιευτικὸν δίκτυον, οἷον ἀγριπῶν. ἀγρεῖν δὲ, τὸ λαμβάνειν οὕτω Θεῶν ἐκ Τρομνήσεως Θεοκρίτου. Verum ip-

[(*) Ex iis quae hic de Theone disputata sunt errantem Muretum correxit Ruhnken. T. II. p. 350: „Theon, inquit, Scholia in Aratum, Theocritum et Apollonium Rhodum, non in Aristophanem scripsit.”]

se *Hesychius*, cui, aequum erat, hac etiam in re sine exceptione credi, quod, quae de *Didymo* narrat, aliorum scriptorum consensu confirmantur; ipse, inquam, *Hesychius* nobis suppeditat, quo labantem ejus fidem fulciamus: Ἀγνώτες. Θέων οὕτω λέγεσθαι Φησὶ τοὺς μετὰ τὸν τῆς Ἰλίου πλοῦν Φαληροῖ προσχόντας, καὶ ἀναιρεθέντας ὑπὸ Δημοφῶντος ταφῆναι. Idem alio loco: Σύνταλοι. ἀπὸ τῶν Ἀφροδισίων καὶ τῆς προνικίας τῆς νυκτερινῆς θεοῦς τινὰς ἐσχημάτισεν. Θέων δὲ Φησὶ πεπλάσθαι τὸ ἔννομα. Utroque loco viri docti *Theonis* nomen e fuga retraxerunt. Horum autem locorum alter ex *Theonis* Lexico Tragico, alter ex ejusdem Lexico Comico sumtus videtur. *Theonis* Lexicon Comicum haud dubie laudat *Phrynichus de Dict. Att.* p. 166. Σαπρὰν, οἱ πολλοὶ ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ. Θέων Φησὶ ὁ γραμματικὸς εὐρηκεῖν παρὰ Φερεκράτει ληρῶν. ἅπαντα γὰρ αὐτὸς φέρει μαρτύρια, ἐπὶ τοῦ παλαιῦ καὶ σεσηπτότος εὐρητὰι κείμενα. Satis arbitror esse demonstratum, *Didymum* et *Theonem* duplex edidisse Lexicon, Tragicum et Comicum, atque adeo suam *Hesychio* fidem constare. Sed major difficultas ex iis, quae *Hesychius* de *Diogeniano* narrat, movetur. Hunc, ait, variarum Grammaticorum Lexica, Homerica, Tragica, Comica, Lyrica, Rhetorica, Medica et Historica in unum conflasse: se vero totum *Diogeniani* opus in Lexicon suum transtulisse, additis vocibus, quae deficerent, et adjecta scriptorum auctoritate, sicubi illam *Diogenianus* omisisset. Quae narratio tanquam falsa arguitur primum ex *Suida*, qui nihil de tali *Diogeniani* Lexico, quale *Hesychius* jactat, referat, sed tantum de *Diogeniani* Epitome Lexici,

quod Zopyrion inchoaverat, Pamphilus perfecerat. Poterat addi ejusdem *Diogeniani* Ἐπιτομή τῶν Ἰουστίνου Ἑλληνικῶν, laudata in Scholio MS. Gregor. Nazianz. apud Montfauc. *Diar. Ital.* p. 214. Scholiastes *Homeri* MS. Lipsiensis ad H. E. 576. laudat Διογενιανῶ Ἐπιτομὴν Ἑλληνικῶν ὀνομάτων. ubi alterutra Epitomarum, quas diximus, intelligenda videtur. Sed hoc caussae nostrae neque prodest, neque obest. Quid enim impedit, quo minus, qui ante nonnullorum Grammaticorum Lexica contraxisset, posthac ex omnium hujus generis libris universale quoddam Lexicon compilarit? Quanquam saepe animus tentatus est, ut putarem, de alio *Diogeniano* *Suidae* sermonem esse, de alio *Hesychio*. Fuerunt enim duo hujus nominis Grammatici, eodem *Suida* teste, alter *Heracleota*, alter *Cyzicenus*. Deinde *Hesychio*, narranti, omnis generis voces in magnum illud *Diogeniani* Lexicon esse congestas, objicitur auctoritas *Photii*, qui *Biblioth. Cod.* CXLV. et CXLIX. *Diogeniano* diserte tribuit poetarum tantum vocum collectionem. At idem *Photius* in praefatione Lexici MS. civilis orationis vocabula a *Diogeniano* collecta dicit: Αἱ τῶν λέξεων πλείους, περὶ ὧν τὸ πολιτικὸν νέμεται ἔθνος, εἰς τὸ ὠφελέστατον τοῖς βουλομένοις προσέχειν Διογενιανῶ συνέλεγχσαν. Hinc forte cavillator aliquis ansam arripiat veteratorie callideque eludendi *Photiani*, quo *Hesychius* premitur, testimonii. Sed cum nostrum sit, ingenue et simpliciter agere, lenissima emendatione *Photium* sibi consentientem efficiamus. Lege igitur: περὶ ὧν τὸ ποιητικὸν νέμεται ἔθνος. Verum quid frustra verba consumimus? Ne

mi-

minima quidem inter *Hesychium* *Photium*que est
dissensio. Recte *Hesychius* dixit, *Diogenianum*
omnis generis voces collegisse, recte *Photius*, eun-
dem Lexicon poëticum confecisse. Etenim ex,
Hesychio, id est, ex ipso *Diogeniano* satis con-
stat, majorem a *Diogeniano* rationem habitam esse
poëtarum, quam qui soluta oratione scripserunt.
Retulit ille quidem ex Lexicis Rhetoricis quaedam
Demosthenis, Aeschinis, et aliorum oratorum:
ex Medicis, Hippocratis: et Historicis, Thucydi-
dis, Xenophontis, Theopompi. Sed haec pauca sunt,
et nihil ad largissimam illam poëticorum vocabulo-
rum copiam. Quo pauciora vero *Diogenianus* sum-
sit ex Lexicis Rhetoricis, Medicis, Historicis, co-
plura in opus suum deduxit, Homeri ex Lexicis Ho-
mericis: Aeschyli, Euripidis, ex Tragicis: Epichar-
mi, Aristophanis, Cratini, Menandri, ex Comi-
cis: Pindari, Alcmænis, Alcaei, Anacreontis, ex
Lyricis. Quibus omnibus vel ipse *Diogenianus*, vel
postea *Hesychius* adjecit Aristophanis et aliorum Glos-
saria, ad Laconum, Cretensium, Tarentinorum, alio-
rumque populorum voces explicandas comparata.
Cum igitur *Diogeniani* diligentia in poëtarum voci-
bus enarrandis potissimum versata sit, quis est, qui
dubitet, recte ejus Lexicon a *Photio* ex multo majore
parte, ut fieri solet, Poëticum Lexicon esse appel-
latum? Ita magnum *Diogeniani* Lexico praesidium
Poëtarum studiosis paratum erat. Sed qui Oratores
et Historicos intelligere, aut ingenium ad orationes
et historias scribendas conferre cuperent, non adeo
multa, quibus studium suum adjuvaretur, in illo re-

periebant. Quae res impulit *Photium*, ut ipse *civilis orationis Lexicon* condere institueret. Cujus consilii rationem cum explicat in praefatione *Lexici*, loco quamvis mutilo, satis ostendit, se *Diogeniani Lexicon* omnibus omnium hujus generis libris, quibus poeticae voces explicarentur, praeferre: Αἱ τῶν λέξεων πλείους, περὶ ὧν τὸ ποιητικὸν νέμεται ἔθνος, εἰς τὸ ὠφελέστατον τοῖς βουλομένοις προσέχειν, *Διογενιανῶ* συνελέγησαν. εἰ γὰρ καὶ πολλοῖς ἄλλοις ἐπὶ νοῦν ἦκεν τὴν ἴσην καὶ ὁμοίαν πραγματείαν ἐνστήσασθαι· ἀλλ' οὖν ὅσα γε ἐμὲ εἰδέναι οὐδεὶς τῶν προτέρων. . . . Hoc *Photii* de *Diogeniano* iudicium plane congruit cum *Hesychiano*, ut nihil adeo caussae sit, cur *Hesychius* de *Diogeniano* magnificentius, quam verius, dixisse existimetur. Sed in illo *Hesychii* de *Diogeniano* iudicio alius etiam locus est, cui satisfaciendum videtur: συλλήβδην δὲ ὁ μὲν (*Διογενιανὸς*) οὐδεμίαν λέξιν, ὥστε ἡμᾶς εἰδέναι, παρέλιπε, οὔτε τῶν παλαιῶν, οὔτε τῶν ἐπ' ἐκείνου γεγενημένων. Quae verba in eam partem accipiuntur a viris eruditis, ut *Hesychius* dicat, nullum vocabulum, quantum sibi constet, a *Diogeniano* esse praetermissum, neque veterum scriptorum, neque aetatis suae. Quae si *Hesychii* mens fuit, profecto stupor ejus excusari nulla ratione potest. Nam paulo post ait, se multas voces, quae in *Diogeniano* frustra quaerereptur, adjecisse. Verum *Hesychii* locus sic capiendus est, ut ex eo intelligatur, nullum *Lexicon* a *Diogeniano* esse praetermissum, vel veterum Grammaticorum, vel qui ejus aetate vixissent, ex quo ille non sumserit aliquid suo modo, et in opus deduxerit suum. Fefel-

fellit viros eruditos vox λέξις, quae hic non *vocabulum* significat, sed *Lexicon*, ut saepe apud Grammaticos. Ita paulo ante in Etymol. MS. vidimus Διδύμου Λέξιν Κωμικήν. Sed tandem argumentum, quod ultimo loco reservavimus, proferamus, firmissimum illud gravissimumque, quo uno, si reliqua abessent omnia, *Hesychii* de *Diogeniano* narratio facile dubitatione omni liberetur. Quale, inquis, hoc est, et unde sumtum? Nempe per inductionem, quam Dialectici vocant, demonstrabimus, quicquid ab antiquis Grammaticis ex *Diogeniani* Lexico afferatur, ad verbum reperiri in Lexico *Hesychiano*. Scholiastes *Platonis* ineditus, ad Ionem: Διογενιανός δέ, Μαγνήτιν λίθον μὲν πλανᾶν λέγει τὴν ὄψιν, ὥς εἴη ἀργύρῳ ἐμΦερής· τὴν δὲ Ἡρακλεῶτιν ἐπισπᾶσθαι τὸν σίδηρον. Accipe *Diogeniani* verba ex *Hesychio*: Μαγνήτις λίθος. αὕτη πλανᾷ τὴν ὄψιν, ἀργύρῳ ἐμΦερής οὔσα· ἡ δὲ Ἡρακλεῶτις τὸν σίδηρον ἐπισπᾶται. Idem Scholiastes ad Hipp. Maj. Διανειή. διαπαντός. οὕτως καὶ Διογενιανός. Habet suo loco *Hesychius*, *Photius* *Lex. MS.* "Α ε. ἐπὶ τοῦ μεγάλου. ἔστι δὲ καὶ σχετλιαστικὸν ἀναφώνημα. δασυνθὲν δὲ γέλωτα δηλοῖ, ὥς φησι Διογενιανός. Ne verbo quidem discrepat *Hesychius*. Ex quo loco illud etiam confirmatur, quod supra disputavimus, non diversum fuisse *Diogeniani* Lexicon, quod *Photius* in praefatione Lexici sui laudavit, ab illo, quod *Hesychius* cum pulvisculo exhauserit. *Harpocration*, et ex eo *Suidas*: Ἀειστώ. Ἀντιφῶν τὴν αἰδιότητα, καὶ τὸ ἐπὶ τῶν αὐτῶν αἰεῖ ἑστάναι, ὥσπερ καὶ Εὐεστὼ ἡ εὐδαιμονία καλεῖται. ἡ λέξις παρὰ τῷ Διογενιανῷ, ἐν Ἀληθείας δευτέρῳ Ἀντιφῶνι

τος. *Hesychius*: Ἀειστώ. τὴν αἰώνιον οὐσίαν, ἢ ἀδιότρη-
 τα. Reliqua Epitomator *Hesychio*, ut sexcenta alia,
 detraxit (*). Ceterum hinc etiam apparet, scrip-
 torum nomina non ubique a *Diogeniano* esse omis-
 sa. Quanquam nec *Hesychius* omnes ab eo auctori-
 tates neglectas dicit, requirens tantum ejus in no-
 tandis auctorum nominibus librisque diligentiam in
 glossis iis, de quarum significatione ambigeretur.
 Etymolog. M. p. 216. 29. Βρύττειν. ἐσθλὲιν. Διογε-
 νιανός. Glossa totidem verbis est apud *Hesychium*,
Cyrillus Lexico MS. Ὡς ἄημα. ὡς πνεῦμα, ὡς ἄνε-
 μον. ἄημα γὰρ τὸ πνέον, παρὰ Διογενιανῶ. *Hesychius*:
 Ἄημα. πνεῦμα, φύσημα. Scholiastes *Nicandri* ad
Theriac. p. 15. Διογενιανός δὲ Χλοάειν, καλῶς αὐξέ-
 σθαι καὶ βλαστάνειν. *Hesychius*: Χλοάσουσιν. βλαπτή-
 σουσιν. Alteram explicationem Epitomator sustulit,
Basilii Scholio MS. in *Greg. Nazianz.* quod ad
Timaei Lex. Platon. p. 91. protulimus: Ἐτνος εἶδος
 ὁσπρίου. οἱ μὲν, κύαμον· οἱ δὲ, τὸ καλούμενον πιστάριον.

[(*)], Schol. ad *Callim. H.* in *Dian.* 190. ἡ Ἀρτεμις ἐν
 Κρήτῃ Βριτόμαρτις τιμᾶται, ὡς Διογενιανός. *Hesychius* Βρι-
 τόμαρτις ἐν Κρήτῃ ἡ Ἀρτεμις. RUHNKEN. Ep. Cr. II. p. 135.
 ed. nov. Confer quoque *Hesych.* v. Ὀκρίβας, et Scholiasten
 ad *Plat.* p. 47. a R. ad *Tim.* p. 191. ed. n. allatum. Etym. M.
 p. 111, 50. ἀνταία δὲ ἡ ἑκάτῃ ἐπιθετικῶς Διογένης ἐκείσις.
 medelam lenissimam admovendo restituamus ΔΙΟΓΕΝΙΑΝΟΣ.
Hesychius, v. Ἀνταία — καὶ τὴν ἑκάτην δὲ Ἀνταίαν λέ-
 γουσιν, — In *Harpocrat. Cod. MS. Reg.* αἰείστω — pro
 εὐεστώ, εὖ, εὔ — et τὸ καλεῖται glossam claudit. Cf. *Tourp.*
 ad *Harpocrat.* [Emend. T. IV.] p. 492. KIDD.]

οἱ δὲ, ἔφημα ἀθηρώδες. τοῦτο γὰρ δασυνόμενον σημαίνει
 ἀφ' οὗ καὶ ἀθήρα καὶ ἀθάρα. ἔνθεν καὶ ἐτυήρυσις παρὰ
 τῷ Ἀριστοφάνει. Ἔτνος οὖν φησὶ τὸ ἐρεγχθὲν καὶ συγ-
 κοπὲν καὶ ἐψηθὲν ὄσπριον, ἀπὸ τοῦ ἐρεῖκω, τὸ σχίζω.
 οὕτω καὶ Διογενιανός. *Hesychius*: Ἔτνος. ἐρεγμός,
 ἔφημα ἀθηρώδες. καὶ εἶδος ὄσπριου. *Eustathius ad Od.*
E. p. 1533. Διογενιανός Οἶακας λέγει, οἷς τὰ πηδάλια
 ἐπιστρέφουσιν, ἔχουν κανόνες καὶ κρίκους δι' ὧν ἱμάντες
 διαίρονται. *Hesychius*: Οἶακες. πηδάλια, ἥτοι αὐχένια,
 καὶ οἱ ταῦτα ἐπιστρέφοντες κανόνες, καὶ κρίκοι, δι' ὧν
 οἱ ἱμάντες διαίρονται. Haec omnia si claris argumen-
 tis signisque luceant, ut lucent certe, tamenne du-
 bitabimus, *Diogeniani* Lexicon in *Hesychianum* esse
 translatum? tamenne *Hesychii* de *Diogeniano* narra-
 tionem, et vero totam praefationem in fraudis su-
 spicionem adducemus? Unus, ne quid dissimulem,
 ex *Diogeniano* locus affertur, quem frustra quaeras
 in *Hesychio*, Glossae *Herodoti*: Εὐεστῶ. εὐήμερια,
 εὐετηρία, ἡ καλλίστη τῶν ἐτῶν διαγωγή. *Διογενιανός*
ἄνευ τοῦ ὅ γράφει. Habet quidem vocem *Hesychius*,
 sed cum ὅ scriptam. Verum tantum abest, ut, in
 gravissima illa glossarum jactura, quam *Hesychius* fe-
 cit, unam desiderari mirer, ut potius mirari subeat,
 reliquas omnes, quas modo retuli, in eo compare-
 re. Ut brevi complectar, rem sic intelligo: *Hesy-*
chius, incertae aetatis Grammaticus, certe qui vixe-
 rit ante decimum seculum, ut ex Codice Lexici
 Rhetorici intelligi potest, *Hesychius* igitur cum Lexici
 locupletissimi, quod omnia vocabula peraeque ex-
 plicaret, conficiendi consilium cepisset, aliorum
 Grammaticorum Lexica et Commentarios summa cura

218 PRAEFATIO EX EDITIONE

collegit, et in horreum illud suum conguessit. Ipse fatetur, sibi ad manus fuisse *Aristarchi*, *Apionis* et *Heliodori* libros ad hanc rem pertinentes. Nec dubitem, eum habuisse *Apollonii*, *Theonis* et *Didymi* libros, quos et ipsos in praefatione laudat. Sed in nullo Grammaticorum majus adjumentum reperit, quam in *Diogeniano*, qui eandem, quam ipsemet, rationem secutus, multorum Lexica, quanquam poeticas maxime voces explicantia, in unum conflarat. Hujus igitur opus totum intulit in suum, adhibita tamen illa correctione, ut argumenta proverbiorum, quae *Diogenianus* omisisset, adderet, ut auctoritates ambiguum et rarorum vocabulorum, quas idem neglexisset, ex aliis Lexicis suppleret, ut voces *πολυσήμεους* accurate distingueret, suo cuique significationi auctore adscripto, ut denique multa vocabula, quae in *Diogeniani* Lexico deessent, sive ex aliis Lexicis, sive ex ipsis scriptoribus antiquis in opus suum referret. Ex quibus omnibus illud etiam efficitur, *Hesychium* veram Lexici condendi rationem et viam tenuisse. Nec forte multum a vero aberraverit, qui hinc colligat, *Hesychium* non fuisse Christianum. Nam Christiani Grammatici non id egerunt, ut rariora vocabula veterum scriptorum testimoniis munirent, sed ut illa, tanquam inutilia additamenta, tollerent ac delerent; id quod non uno loco ad *Aristophanis Plutum* observavit *Hemsterhusius*. Haec habui, quae pro *Hesychii* ad Eulogium Epistola, et de ipsius Lexici *Hesychiani* ratione disputarem. Reliquum est, ut et Graecis literis novum, quod hac *Hesychii* editione capiunt, incrementum, et Belgis illus-

tre sui in has literas studii, quod cum maxime produnt, monumentum gratulemur. Vix aliud seculum hoc nostro feracius fuit doctorum hominum, qui omnem curam, operam, laborem ad Graecos scriptores illustrandos expoliendosque conferrent. Nec alia ulla hodie gens est, quae Belgis hac laude antecellat, ingenue illud fatente ac prae se ferente. Critico Anglo, qui, nescias, utrum sit ingenio et doctrina excellentior, an humanitate, moderatione animi et candore amabilior, *Jeremia Marklando* in Dedicatione *Euripidis Supplicibus* praemissa. Ac poterunt jam Belgae hanc gloriam eo facilius tueri, quo majus praestabilisque literis, quas colunt, praesidium nuper paravit Vir nobilissimus, idemque patriae suae et literarum decus, *Gerardus Meermannus*, aere suo redimenda, Bataviaeque inferenda Jesuitarum Parisiensium Bibliotheca, qua ingens vis librorum manu scriptorum, Graecorum imprimis, continetur. Quo pulcherrimo instrumento ut laudandarum artium studiosi, in tanta praesertim domini facilitate, strenue et diligenter utantur, etiam atque etiam optamus. Vale. Dab. Leidae a. d. VI. Aug. MDCCLXV.

DISPUTATIO

D E

FESTIS DIONYSIORUM

A P U D

A T T I C O S.

[Ex auctario emend. ad Hesych. T. I. p. 1000, vs. 17.]

Διονύσια· ἑορτὴ Ἀθήνησιν, ἣ Διονύσῳ ἤγετο, τὰ μὲν κατ' ἀγροῦς, μηνὸς Ποσειδεῶνος· τὰ δὲ κλαῖα, μηνὸς Ἀθηναίων· τὰ δὲ ἐν ἄστει, Ἑλαφιβολίωνος.] Vix alius Hesychii locus est, qui tot hominum eruditorum conjecturis vexatus sit, et tantam praeberit disputandi materiam. Nos insignem ejus varietatem e Lex. Rhet. MS. prodamus, et simul, occasione invitati, *Liberalium Atticorum* rationem, quam multi illustrare conati sunt, nemo recte illustravit, e tenebris in lucem revocemus. Lexicon igitur, quod diximus, MS. ita habet: Διονύσια· ἑορτὴ Ἀθήνησι Διονύσου. ἤγετο δὲ τὰ μὲν κατ' ἀγροῦς, μηνὸς Ποσειδεῶνος· τὰ δὲ Ἀθηναῖα, Γαμηλαιώνος· τὰ δὲ ἐν ἄστει, Ἑλαφιβολίωνος. Vera est, et ab ipso erudito Grammatico profecta scriptura, Ἀθηναῖα· eamque restituendam esse divinarunt D. Heinsius, Soringius, Salmasius, alii. Altera Γαμηλαιώνος qualis sit, mox videbimus. Unus ex omni antiquitate, quod sciam, Hesychius explicite et distincte docet, tria diversa fuisse Dionysia, et suum singulis tempus accurate assignat. Prima fuerunt

τὰ

τὰ κατ' ἀγροῦς, mense Posideone celebrari solita, fortasse non diversa ab Ἀσκωλίαις et Θεσυνίαις quae elegans est conjectura Ed. Corsini *Fast. Att.* T. II. p. 309. Nam haec festa Cornutus *de N. D.* 30. p. 218. et Harpocrat. v. Θεσνιον scribunt, in Bacchi honorem κατὰ τὰς Ἀττικὰς κώμας vel κατὰ τοὺς δήμους esse celebrata. *Ruralium* tempus cum Hesychio in Posideone ponit Theophrast. *Char.* IV. nec obscure significat Liban. *Ep.* 1133. Καὶ μὴν ἦν δυσχεραίνεις παρ' ἐμοὶ τοῦ ἔτους ὄραν, παρέλθουθε, καὶ οὖν οἱ βότρυες οἶνος, καὶ ὁ Διόνυσος πανταχοῦ τῶν ἀγρῶν ἄδεται, ὥστε ἀναπέπνευκα τρυγητοῦ φανέντος. De illorum festivitate vid. Isaacum *de Ciron. hered.* p. 70. et Plutarch. T. II. p. 1098. B. Secunda Dionysia fuerunt τὰ Ληναῖα, mense Lenaeone, vel, quī idem mensis est, Anthesterione agitata. Tertia τὰ ἐν ἄστει, vel τὰ κατ' ἄστει, vel τὰ ἀστικὰ, quorum solemnitas in Elaphebolionem incidebat. Ultimum genus, cuius ratio satis expedita est a Jac. Palmerio *Exerc. in Auct. Gr.* p. 617. et L. Küsterō ad Aristoph. *Thesmoph. init.* leviter perstringemus. Adeat, quī plura cognoscere velit, scriptores laudatos a J. Tayloro V. Cl. *ad Argum. Or.* Demosthen. *in Midiam* p. 170. De primo et secundo genere, quod maxime controversum est, diligentius disseremus. Magna exoritur dubitatio, sintne τὰ κατ' ἀγροῦς Διονύσια eadem, quae Ληναῖα, an diversa? Nullum inter illa discrimen statuunt Apollodorus in *Chronicis*, et Aristophanis Scholiastes. Alter ita apud Stephan. Byz. V. Λήναιος. Λήναιος, ἀγὼν Διονύσου ἐν ἀγροῖς, ἀπὸ τῆς ληνοῦ. Alter ad Comici *Acharn.* vs. 201. Ἀξω κατ'

κατ' ἀγροῦς Διονύσια.] Τὰ Λήνια λεγόμενα. ἔνθεν τὰ
 Λήνια, καὶ ὁ Ἐπιλήναιος (leg. ὁ Ἐπὶ Ληναίῳ) ἀγὼν
 τελεῖται τῷ Διονύσῳ. Λήναιον γὰρ ἔστιν ἐν ἀγροῦς ἱερὸν
 τοῦ Διονύσου. et vs. 503, τὸ δεύτερον ἐν ἀγροῖς, ὁ Ἐπὶ
 Ληναίῳ λεγόμενος. Verum horum Grammaticorum
 gravis et manifestus error est, in quem, nollem,
 secum traxissent bonarum literarum principes, Jos.
 Scaligerum de *Emend. Temp.* I. p. 29. et Is. Ca-
 saubonum ad Theophrast. *Char.* IV. p. 131. et de
Satyr. Poës. I. 5. p. 160. Fluxit autem error, tot
 virorum doctorum libros deinceps pervagatus, ex
 male intellecto Aristophane. Comicus ille *Acharn.*
 vs. 201. Ἄξω τὰ κατ' ἀγροῦς εἰσιὼν Διονύσια. vs. 251.
 Ἀγαγεῖν τυχερῶς τὰ κατ' ἀγροῦς Διονύσια. At idem
 ejusdem fabulae vs. 503 (*). Αὐτοὶ γὰρ ἐσμὲν,
 οὐπὶ Ληναίῳ τ' ἀγὼν. et vs. 1153. 1154. Ὅς γ'
 ἐμὲ τὸν τλήμονα, Λήνια χορηγῶν, ἀπέλυτ' ἀδειπνον.
 Quis non credat, τὰ κατ' ἀγροῦς Διονύσια, et Ληναῖα,
 ab Aristophane promiscue dici? Atque ita dici cre-
 diderunt non modo Apollodorus et Scholiastes Ari-
 stophanis, sed etiam Ez. Spanhemius ad *Argum.*
Ranar. ut alios praeteream. Enimvero tantum ab-
 est, ut inde conficiatur, *ruralia Liberalia* et *Lenaea*
 idem festum fuisse, ut illi ipsi loci, accuratius ex-
 cussi, discrimen, quod inter haec duo festa fuit, cla-
 rissime demonstrent. Scena hujus fabulae Athenis
 est: habentur comitia de maximi momenti rebus: ad-
 sunt Acharnenses, in his Dicaeopolis, qui longi
 bel-

[(*) Cf. Valcken. in *Diatr.* ad Eurip. *Fragm.*
 p. 14.]

belli pertaesus, ceteris bellum praeferebant, pacem sibimet soli a Lacedaemoniis comparat. Qua impetrata, gaudio exultans, Athenis avolat in pagum suum, Acharnam, ibique celebrat τὰ κατ' ἀγροὺς Διονύσια, quae propria erant pagis (*). Vid. vs. 200. 251. et 265. Mox vero Athenas reversus, cum Atheniensibus *Lenaea* celebrat, eorumque mentionem facit vs. 503. Nam hoc drama *Lenaeis* editum esse, tum multa alia, tum vetus Didascalia, docent. Hanc Aristophanis interpretationem, nescio, an quasi per nebulas viderit Jo. Seldenus, vir longe doctissimus, ad *Marm. Oxon.* p. 169. Maneat igitur, quod non solum Hesychius, sed multo locupletior auctor, Theophrastus *Char.* IV. docet, a *Ληναίοις* diversa fuisse τὰ κατ' ἀγροὺς Διονύσια. Porro Scholiastes Aristophanis errat etiam in eo, quod *Lenaeum* in agris ponit. *Lenacum* fuit ambitus septus in urbe, complectens vetustissimum Bacchi Lenaei templum, propter quod deinde theatrum exstructum est, in quo scenica certamina committe-

[(*) Huc referantur, quae ad Muretum, simile quid in Plauto reprehendentem Var. Lect. XIV, 16, aliquot annis postea annotavit Ruhnkensius, T. II. p. 334: „Simile ad-
versus leges dramaticas peccatum in Aristophanis Achar-
nensibus notavimus ad Hesych. v. Διονύσια. In quo forte
minus acerbè nos reprehendisset Gaspar Aloys. Odericus
de Marmor. Didascal. p. 102. si hanc Mureti disputatio-
nem legisset. Sed satis est, nostram sententiam probari
acutiori judici, Dan. Wytttenbachio Bibl. Crit. Vol. II, Part. III. p. 69.”]

rentur. Hesychius ex Theodis vel Didymi Lexico Comico, quod Aristophan. *Acharn.* vs. 503. explicabat: Ἐπὶ Ληναίῳ ἀγῶν. ἔστιν ἐν τῷ ἄστει Λήναιον, περίβολον ἔχον μέγαν, καὶ ἐν αὐτῷ Ληναίου Διονύσου ἱερὸν, ἐν ᾧ ἐπετελοῦντο οἱ ἀγῶνες Ἀθηναίων, πρὶν τὸ θεᾶτρον οἰκοδομηθῆναι. Sic ille locus legendus est, quem pariter ac reliquos Hesychii locos, ad hoc argumentum pertinentes, nugatoriis conjecturis corripuit S. Petitus ad Legg. *Att.* p. 114. Etymol. M. Ἐπὶ Ληναίῳ. περίαυλός τις (περίβολός τις ex Suida corrigit Seldenus l. c.) μέγας Ἀθήνησιν, ἐν ᾧ ἱερὸν Διονύσου Ληναίου, καὶ τοὺς ἀγῶνας ἤγον τοὺς σκηνηκοῦς. Photius *Lex. MS.* Λήναιον. περίβολος μέγας Ἀθήνησιν, ἐν ᾧ ἐπὶ ἀγῶνας ἤγον πρὸ τοῦ θεάτρον οἰκοδομηθῆναι, διομαζόντες, Ἐπὶ Ληναίῳ. ἔστιν δὲ ἐν αὐτῷ καὶ ἱερὸν Διονύσου Ληναίου. Emenda: ἐν ᾧ τοὺς ἀγῶνας ἤγον πρὸ τοῦ τὸ θεᾶτρον οἰκοδομηθῆναι. *Lex. Rhet. MS.* Λήναιον. ἱερὸν Διονύσου, ἐφ' οὗ τοὺς ἀγῶνας ἐτίθεσαν πρὸ τοῦ τὸ θεᾶτρον ἀνοικοδομηθῆναι. Situm fuit *Λαίμναι* prope arcem in ea Athenarum parte, quae *Λαίμναι* vocabatur. Isaeus *de Ciron. hered.* p. 72. οἰκίας δ' ἐν ἄστει δύο. τὴν μὲν μίαν, μισθοφοροῦσαν, παρὰ τὸ ἐν Λίμναις Διονύσιον. ubi Harpocrat. v. Ἐν Λίμναις, legit παρὰ τὸν Ἐ. Α. Διδύσσον (*). Phanodemus apud Athen. X. p. 437. D. τῇ ἱερῇ ἀποφέρειν στεφάνους, πρὸς τὸ ἐν Λίμναις τέμενος. Hesychius: Λιμνογενές. (Bacchi epitheton videtur) Λίμναι. ἐν Ἀθήναις τόπος ἀνειμένος Διονύσῳ, ὅπου τὰ Λήναια ἤγετο. Anonymus auctor *argum. Or. Demosthen. in Mid.*

[(*) » Διονύσιον vero in Ced. MS. Harl." KIDD.

καὶ τὰ μὲν μικρὰ (Διονύσια) ἤγετο κατ' ἔτος· τὰ δὲ
 μεγάλα, διὰ τριετηρίδος ἐν τοῖς ληνοῖς. ubi forte legan-
 dum, ἐν ταῖς Λίμναις. Sed satius est, suos imperito
 Graeculo errores relinquere. Alia vide apud Kuster.
 ad Suid. v. Ἐν Λίμναις. Olim populus in Lenaeo
 de tabulatis ludos spectabat. Sed postea, urbis splen-
 dore amplificato, theatrum in eo excitatum est. He-
 sychius v. Ἰκρία. — καὶ τὰ ξύλινα καταστώματα οὐ-
 τως ἐλέγοντο Ἀθήνησιν, ἃφ' ὧν ἐθεώοντο πρὸ τοῦ τὸ ἐν
 Διονύσου θέατρον γενέσθαι. ubi vid. D. Heins. τὸ ἐν
 Διονύσου θέατρον etiam vocat Plutarch. X. *Orat. Vit.*
 p. 841. C. ubi similiter praepositio ἐν de vicinia ca-
 pienda est. Nam Pausan. I. 20. hoc theatrum juxta
 Bacchi templum collocat: templo adjungit Ulpian.
 in Demosth. *adv. Mid.* p. 90. Agonem, qui in
 Χύτροις instituebatur, in hoc theatro habitum esse,
 certum est ex Aristoph. *Ran.* vs. 221. ubi vid. Schol.
 Nihil ad hoc theatrum pertinet Διονυσιακὸν θέατρον ἐν
 Πειραιεῖ: neque ad tria Dionysia, de quibus disputa-
 mus, referenda sunt Διονύσια ἐν Πειραιεῖ, quae huc
 trahit Spanhemius, multa turbans ad *Argum. Ranar.*
 Certe non magis illa huc pertinent, quam Διονύσια
 ἐν Βραυρώνι, de quibus adeundi Schol. Aristoph. ad
Pac. vs. 874. et Magnus Hemsterhusius ad Polluc.
 IX. 74. Sequitur, ut de tempore, quo Lenaea cele-
 brata sint, dicamus. Hesychius eorum celebratio-
 nem in Lenaeone ponit, Lexi. Rhet. MS. in Game-
 lione. *Lenaeonis* nomen post quam semel ad Jones
 transiit, et *Anthesterioni* locum fecit, rarius in Atti-
 corum monumentis reperitur. Nec memini, me il-
 lud alibi, praeterquam apud Aristidem T. I. p. 280.

legisse. Hesychius vero Lenaeorum tempus sighans, magis consentaneum existimavit, Lenaeonem, qui a Lenaeis nomen invenisset, quam Anthesterionem, appellare. Ac nescio, an haec nominis insolentia librarium Lexici Rhet. MS. moverit, ut *μηνὸς Ἀθηναίων* mutaret in *Γαμηλιαίων*, vel *Γαμηλιών*. Sed undecunque haec lectio manarit, falsa est, et repudianda. Nam Lenaeorum sollemnitatem in Lenaeonem vel Anthesterionem incidisse, magno consensu veteres tradunt. Hesychius: *Ἀθηναίων. μῆν. οὐδένα τῶν μηνῶν Βοιωτοὶ οὕτω καλοῦσιν. εἰκάζει δὲ ὁ Πλούταρχος Βουκάτιον. καὶ γὰρ ψυχρὸς ἐστίν. ἐνιοὶ δὲ, τὸν Ἑρμαῖον, ὃς κατὰ τὸν Βουκάτιον ἐστίν. καὶ γὰρ Ἀθηναῖοι τὴν τῶν Ἀθηναίων ἑορτὴν ἐν αὐτῷ ἄγουσιν.* Quem locum Hesychius excerpserit ex veteri Grammatico enarrantes Hesiodum *Ἔργ. καὶ Ἡμ.* vs. 504. qui sua hauserat ex Plutarchi deperdito in hoc poemata Commentario. Res patet e Proclo: *Πλούταρχος οὐδὲ ἀφίησι μῆνα Ἀθηναίων Βοιωτοὺς καλεῖν. ὑποπτέυει δὲ ἢ τὸν Βουκάτιον αὐτὸν λέγειν, — ἢ τὸν Ἑρμαῖον.* Scribendum: *Πλούταρχος οὐδένα φησὶ μῆνα* etc. In Anthesterione hoc festum etiam collocat Philostratus *de Vita Apollon.* IV. 21. ubi quos *Goth. Olearius* commisit errores, quamvis immanes, libenter praetermittimus. Accuratius Thucydides II. 15. sollemnitatis tempus finit ipso die, qui est XII. Anthesterionis, commemorando. Cum Thucydide viri docti bene contulerunt Demosthen. *adv Neacr.* p. 591. qui Bacchi in Limnis templum, narrat, tantam priscæ religionis opinionem habuisse, ut non nisi semel quotannis Anthesterionis XII. aperiretur. At in hoc ipsum Lenaeorum tempus, et diem

diem adeo, incidunt Anthesteria, vel Πισολύια, Χόες, Χύτροι, quae Anthesteriorum partes dicuntur ab Apollodoro apud Harpocrat. v. Χόες, et apud Schol. Comici ad *Acharn.* vs. 960. Nam Πισολύια, teste Plutarcho *Sympos.* III. 7. undecimo Anthesterionis celebrabantur: Χόες duodecimo, ut tradunt Harpocrat. v. Χόες, et Hesych. v. Δαδεκάτη, non decimo, ut habet Schol. Aristophan. ad *Acharn.* vs. 960. bene castigatus a Jo. Meursio *Att. Lect.* IV. 13. Χύτροι ejusdem mensis decimus tertius dies consecratus erat, auctore Philochoro apud Harpocrat. v. Χύτροι, et apud Schol. Aristoph. ad *Acharn.* vs. 1075. Quid igitur? An *Anthesteria* eadem fuerunt, quae *Lenaea*, sive quae in *Limnis* agitabantur, sicut *Anthesterion* idem mensis fuit, qui *Lenaeon*? Ita visum est Scalligero, Casaubono, Seldeno, et D. Petavio ad *Themist. Or.* V. p. 410. quamvis nullo certo testimonio nixis. Nos rem ex uno Aristophane ita demonstramus, ut nullus dubitationi locus relinquatur. In *Acharnensibus* vs. 960. Lamachus sibi jubet imperituri turdos ad Choas, qui cum maxime celebrabantur: Εἰς τοὺς Χόας αὐτῷ μεταδύναι τῶν κηλῶν. cum quo versu jungendus vs. 1209. Τοῖς Χούσι γὰρ τις ἐμβολὰς ἐπέκτετο. Praeterea vs. 1057. Boeotii sub illud ipsum Bacehi festum in Atticam incursionem fecisse dicuntur: Τὰ τοὺς Χόας γὰρ καὶ Χύτροις αὐτοῖσι τις ἠγγελε ληστὰς ἐμβάλειν Βοιωτίους. Quid ex hoc temporis indicio cogi potest? Nempe fabulam editam esse in festo Χόων. At ex vs. 503. et 1153. in *Lenaeis* editam esse liquet. Est igitur clarius, Χόας partem esse *Lenaeorum*, *Lenaea* nihil differre ab *Anthesteria*.

thesteriis. *Ranas* Aristophanes docuit in iisdem *Lenaeis*, ut ex veteri *Didascalia* discimus. At in ipso *dramate* vs. 217. seqq. fabula in *Χύτρων* festo acta dicitur: "Ἦν ἀμφὶ Νυσηΐον Διὸς Διόνυσον ἐν Λίμναισιν ἱαχῆσαμεν, Ἦνιχ' ὁ κραιπαλοκῶμος τοῖς ἱεροῖσι Χύτροισιν Χωρεῖ κατ' ἐμὸν τέμενος λαῶν ὄχλος. ubi *ἱαχῆσαμεν* intelligendum est *cantare solemus*. Ex hoc etiam loco efficitur id quod volumus, *Lenaea* comprehendere *Χύτρος*. Verum, si *Χῶες* et *Χύτροι* partes sunt *Lenaeorum*, cur *Alciphron* II. 3. p. 230. *Χῶας* a *Lenaeis*, cur *Hippolochus* apud *Athen.* IV. p. 130. *E. Aelian.* II. A. IV. 43. et *Diog. Laërt.* III. 56. *Χύτρος* a *Lenaeis* distinguunt? Nos, ubi veterum testimoniis destituimur, non poenitet hanc conjecturam sequi. Etsi *Lenaea* vel *Anthesteria*, tanquam genus, complectebantur tres formas, *Πιθολγία*, *Χῶας*, *Χύτρος*, tamen praeter illas, quarta etiam forma fuisse videtur, per eminentiam quandam dicta *Ληναῖα*, cujus solemnitati dicatus fuerit peculiaris dies, forte decimus aut decimus quartus *Anthesterionis*. Venit etiam in mentem, *Πιθολγία* alio nomine *Ληναῖα* appellari potuisse, propterea quod primo *Lenaeorum* die agebantur. Quod si nobis duplices *Χῶας* et *Χύτρος*, alios *in urbe*, alios *in agris* celebratos, fingere liceret, ut finxit *Jac. Perizonius* ad *Aelian.* V. H. II. 41. nihil haeremus. Sed veteres ignorant haec duplicia festa: in *Diogene* autem *Laërt.* IV. 8. quem *Perizonius* frustra tentat, et huic opinioni accommodat, pro τοῖς κατασχοῦσι παρὰ Διονυσίῳ, legendum est, τοῖς κατ' ἔτος Χουσί παρὰ Διονυσίῳ. ut apud *Alciphronem* l. c. τῶν κατ' ἔτος Χοῶν.

Si fides est antiquis *Hesiodi* Interpretibus *l. c.* et Etymol. M. p. 564. 12. *Lenaea* etiam dicta sunt Ἀμβροσία. Hactenus de *Lenaeis*. Superest, ut controversiam de *Dionysiis* simpliciter dictis, quae inter viros dictos agitur, breviter dirimamus. Seldenus *l. c.* quoties *Dionysia* per se sola ponantur, intelligi vult *Lenaea* vel *Anthesteria*, ita tamen fluctuans propter locum *Diogen. Laërt. III. 58.* ubi Διονύσια absolute dicta a *Αθηναίοις* diserte distinguuntur, ut aliquando etiam *urbana* et *ruralia* intelligi posse dicat. Seldeni opinioni diceres favere *Ulpianum* in *Demosth. adv. Leptin.* p. 16. Τοῖς μεγάλαις Διονυσίαις Ἀνθεστηριῶνος μηνὸς, πλείονος αὐτῷ γενομένης δαπάνης. Verum *Ulpianus* haud dubie vel scripsit, vel scribere voluit Ἐλαφθριῶνος id quod etiam *Palmerio Exerc. in Auct. Gr.* p. 618. in mentem venit. Sic ille non de *Lenaeis*, sed de *urbanis Dionysiis* agit, quae μεγάλα dici noverat ex *Demosthene* suo de *Coron.* p. 488. Verissimum est, quoties *Attici* scriptores Διονύσια solum dicant, τὰ κατ' ἄστὺ Διονύσια significari. Hoc ex *Theophrasto Char. IV.* ostendit *Is. Casaubonus* p. 131. non satis sibi constans ad *Athen. VI. 15.* Sed alia in promptu sunt testimonia non minus certa. Decretum a *Ctesiphonte* de *Demosthenis* honore factum apud *Demosthen.* de *Coron.* p. 515. καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ Διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς. Atqui Διονύσια ἀστικὰ hoc decreto indicari, liquidissime patet ex *Aeschine adv. Ctesiph.* p. 378. 421, et 424. *Nubes* *Aristophanes*, teste veteri *Critico* in *Didascalia*, docuit in *Dionysiis urbanis*. Atqui *Aelian. V. H. II. 13.* in eadem historia

narranda simpliciter Διονύσια vocat: quod etiam vidit Spanhem. *ad init. Nub.* Maxim. Tyrius *Diss.* III. p. 29. καὶ διέλαχον αὐτοῖς ὄροι τὰς ἡδονὰς, ἕως Διονύσια. Hic *veris* mentio ostendit, non alia, nisi *urbana Liberalia*, intelligi. Pollux etiam VIII. 89. 90. Διονύσια opponens Ληναίοις, non alia indicare voluit, nisi *urbana*. Tenendum igitur, quod jure secuti sunt Hemsterhusius noster ad Lucian. *Timon.* p. 167. Corsin. *Fast. Att.* T. II. p. 328. et Taylor. ad Aeschin. *adv. Ctesiph. init.* Διονύσια simpliciter, vel per eminēptiam dicta, esse *urbana* et *majora*. Sed forte quis dubitationem moveat ex Terentio *Heaut.* l. 1. 10. IV. 4. 11. *Dionysia* simpliciter dicente, ubi omnia in agris aguntur. *Daceria*, et *Aeg. Menagius* in docto libello de *hac Terentii fabula* Gallice scripto p. 139. Sam. Petitem *l. c.* secuti, intelligunt *Dionysia ruralia*. Quod officere videtur modo disputatis. Sed mihi vix dubium est, quin Terentius pro τοῖς κατ' ἀγροὺς Διονυσίοις apud Menandrum, simpliciter posuerit *Dionysia*, ut Romanorum *Bacchanalibus* responderent. Satis constat, eum aliis quoque locis, neglecto Atticorum more, sermonem suum Romanæ consuetudini accommodasse. RUHNKEN.

CORRECTIONES

INTERPRETATIONIS GALLICAE

DIALOGI PLATONIS DE REPUBLICA (*).

REMARQUES

SUR

QUELQUES PASSAGES

De la Nouvelle Traduction de la

REPUBLIQUE DE PLATON.

Tome I. p. 5. [Plato de Rep. I. p. 329, A. ed. Serr. et Steph. p. 410, D. ed. Ficini, Lugd. ap. Laemarium 1590. qua semper usus est Ruhnk.] *Il m'arrive souvent, selon l'ancien proverbe, de me trouver avec plusieurs gens de monâge.* On ne voit ici aucune trace du Proverbe, que Platon a omis, parce que de son
tems

[(*) Titulus est: *La République de Platon ou Dialogue sur la Justice, en II Tomes, à Amsterdam, chez M. M. Rey, 1763.* Non autem huic interpretationi subjectae sunt correctiones Ruhnkenianae, sed similis argumenti opusculo, quod tertio post anno ibidem prodit, hoc titulo: *Le premier Alcibiade de Platon, traduit en François, par M. Le Fevre, nouvelle édition, ibid. 1766.* Fatetur quidem Editor, animadversiones eas sese accepisse a viro quodam Graece eruditissimo: hunc autem neminem alium esse, nisi Ruhnkenium, cum exquisita harum notularum in tanta brevitate doctrina probat; tum vero comprobat auctoritas Cl. Wyttenbachii in Vita Ruhnk. pag. 186.]

tems il étoit connu de tout le monde. A présent il n'en est pas de même ; il n'y a que les sçavans qui puissent sçavoir quel est celui auquel il est fait ici allusion. Le Traducteur auroit bien du l'exprimer dans le texte, ou dans une note, pour donner plus de clarté à ce passage. Voici ce Proverbe: ἕλιξ ἕλικα τέπει, *aequalis aequalem delectat*, en François, *chacun se plaît avec son semblable*. Platon s'en est encore servi dans le Dialogue intitulé *Phaedrus* p. 342, B.

Tome I. p. 44. [I. p. 349, A. = 418, G.] *Vous devinez juste*. Il y a dans le Grec Ἀληθέστατα μαντεύει. Ici, comme dans quelques autres endroits, le Traducteur a rendu ce dernier mot, comme l'ont fait les Interpretes Latins. Dans Platon μαντεύεσθαι ne signifie jamais *deviner*, mais *croire*, *penser*. Daniel Heinsius *ad Maxim. Tyr.* p. 69. a très-bien déterminé le sens de ce mot,

Tome I. p. 44. [I. p. 349, B. = 418, H.] *L'Homme juste voudroit-il avoir en quelque chose l'avantage sur un autre juste? — Non vraiment: autrement il ne seroit ni aussi complaisant, ni aussi simple que je le suppose*. Toute la suite du discours indique que ces dernières paroles doivent être ainsi rendues: *non vraiment: autrement il ne seroit ni aussi ridicule, ni aussi simple que je le suppose*. En Latin on devroit dire, *non enim ridiculus esset, ut nunc, et fatuus*. Il y a dans le Grec le mot ἀστεῖος, que le Traducteur a traduit par *complaisant*; mais jamais il n'a eu cette signification. Les anciens Grammairiens l'ont rendu très-bien par celui de *ridicule*. Il seroit à souhaiter que notre Traducteur les eût un peu plus con-

consultés, et qu'il eût fait plus d'usage des Critiques modernes sur Platon; son excellente Traduction en auroit été plus exacte encore.

Tome I. p. 51. [I. p. 352, B. = 420, C.] *Tirez avec confiance telles conséquences qu'il vous plaira: je ne m'y opposerai pas.* Le sens que Platon a voulu exprimer est tout différent: le voici: *divertissez-vous avec ces beaux raisonnemens, je ne m'y opposerai pas.* Il y a dans le Grec *Εὐαχού τοῦ λόγου θαρρῶν.* *Placeas tibi, jacta te in hac ratione.*

Tome I. p. 68. [II. p. 364, C. = 424, C.] *Qu'ils ont certains secrets, pour lier le pouvoir des Dieux, et en disposer à leur gré.* Le Traducteur a fait ici, ce qui lui est arrivé quelquefois dans d'autres endroits, c'est d'omettre dans sa version des expressions qu'il n'a pas bien entendues. Voici le texte Grec: *ἐπαγωγαῖς τισι καὶ καταδέσμοις τοὺς θεοὺς, ὡς Φασι, πείθοντες σφισὶν ὑπηρετεῖν.* Il auroit fallu traduire, *que par certaines évocations et enchantemens, ils prétendent disposer du pouvoir des Dieux à leur gré.* La signification du mot *ἐπαγωγὰ* se trouve éclaircie in *Trinacri Lexico Platónico* p. 85. Il désigne des prières et des enchantemens, par lesquels ceux qui se mêloient de magie, se vantoient de pouvoir évoquer les Démons des Enfers, pour perdre ceux à qui ils vouloient nuire. Je soupçonne aussi que le Traducteur n'a pas bien compris le sens du mot *καταδέσμοι*: il répond au mot Latin *defixiones*: il signifie certaines exécutions magiques qui s'opéroient par des chants, ou à l'aide de diverses herbes. *Vide Gronovium Lect. Plautin.* p. 166.

Tome I. p. 102. [II. p. 381, D. = 431, C.] *Que dans la Tragédie ou dans tout autre poëme, on ne nous représente pas Junon sous la figure d'une Prêtresse, recevant des présens pour les enfans du fleuve Inachus.* Il y a dans le Grec le mot ἀγείρουσαν, qui est mal rendu ici par celui de recevoir; il signifie proprement *quêter, mandier*, et il excite une idée d'une action vile et basse. Il se disoit proprement de ces Prêtres du bas-ordre, qui parcouroient les villes et les villages, en chassant devant eux un cheval qui portoit l'image de quelque Divinité, et cela afin d'exciter la charité de la populace en faveur de leur Dieu. Cette pratique n'est pas même encore entièrement abolie partout. C'est donc avec raison que Platon blâme ici les Poëtes d'avoir représenté Junon comme une mandiante, sans aucun égard pour la décence ni pour la dignité d'une Déesse. La Version ne fait point sentir la force et la justesse de ce reproche. *Vide nuperum Editorem ad Timaei Lex. Plat. p. 6.*

Tome I. p. 104. [II. p. 382, D. = 431, G.] *Dieu n'est donc pas un Poëte menteur.* Le texte Grec, ποιητὴς μὲν ἄρα ψευδὴς ἐν θεῷ οὐκ ἐνι, ne souffre point cette explication, et quand il la souffriroit, elle ne conviendrait point ici. Le Traducteur ne s'est pas aperçu que ce passage étoit corrompu, et il n'a pas connu l'élégante correction qu'y a faite le sçavant Markland *ad Lysiae Orationes* p. 561. Il a lu Ταύτη μὲν ἄρα ψεῦδος ἐν θεῷ οὐκ ἐνι: à cet égard donc Dieu n'est pas menteur.

Tome I. p. 105. [II. p. 383, C. = 432, A.] *Quand quelqu'un parlera ainsi des Dieux, nous lui ferons sentir*

tr notre indignation; nous le chasserons de notre République. En écrivant ces derniers mots le Traducteur a eu une distraction; il y dans le Grec καὶ χορὸν οὐ δάσσομεν, et il a confondu χορὸς, un chœur, avec χώρος, un lieu. χορὸν δίδοναι est une expression propre aux Athéniens, et signifie approuver, louer un Poëte. Ce qui a donné lieu à cette manière de parler, est une coutume en usage à Athenes, et qui consistoit à fournir aux dépens du Public, le chœur qui devoit paroître dans les Tragédies, composées par des Poëtes qui avoient réuni les suffrages en leur faveur. Suidas a fort bien expliqué cette phrase, γ. Χορὸν δίδωμι, en faisant allusion à ce passage de Platon. Qu'il me soit permis de remarquer ici que Palmérius *ad Hesychium*, et ce qui est plus étonnant encore, que Casaubon *ad Athen. L. XIV. cap. 9. p. 907.* se sont trompés en expliquant cette expression.

Tome I. p. 141. [III. p. 404, D. = 439, F.] Vous ne croyez pas non plus que la gourmandise Corinthienne doive plaire à des gens qui veulent jouir d'une santé robuste. Le mot Grec qui a été rendu ici par celui de gourmandise, est κόρη; mais, jamais il n'a eu cette signification; et afin qu'on ne s'y trompe pas, le Traducteur ajoute dans une note, *il y a un jeu de mots dans le Grec, où κόρη signifie aussi une jeune fille.* Il attribue fort mal à propos un fade jeu de mots à un auteur aussi grave que Platon. κόρη ne désigne autre chose qu'une fille, et dans cet endroit κόρη κορινθία, est la fameuse Laïs, dont le nom avoit passé en proverbe, et se disoit de toute courtisane.

To-

Tome I. p. 47. [III. p. 407, C. = 440, H.] *Ceux qui — sont surpris de quelque maladie passagere.* Ces deux derniers mots repondent à νόσημα ἀποκεκριμένον, comme on lit dans l'original, et que le Traducteur a tâché de rendre comme il a pu. Il n'auroit pas été embarrassé, s'il avoit sçu que déjà depuis longtems, les sçavans au lieu de ἀποκεκριμένον, qui n'a point de sens, avoient lu ἀποκεκρυμμένον; d'où il suit qu'il faut traduire, *ceux qui sont attaqués de quelque maladie cachée.* Vid. *Observat. Miscellan. Vol. II. T. II. p. 282.*

Tome II. p. 3. [V. 450, B. = 456, D.] *Croyez vous que nous soyons venus ici pour dorer les victimes, et non pour nous entretenir de belles choses?* Le mot que notre sçavant Traducteur a rendu par ceux de *dorer les victimes*, est χρυσοχόοντας; mais il l'auroit mieux traduit, s'il avoit consulté Harpocracion sur le mot χρυσοχοεῖν, où ce passage de Platon est expliqué. χρυσοχοεῖν ne signifie pas *dorer des victimes*, mais *fondre de l'or*, et cette expression étoit passée en proverbe pour indiquer qu'on s'amusoit à des occupations frivoles, ou à des choses dont il n'y avoit point de bon succès à attendre.

Tome II. p. 167. [VII. p. 535, B. = 438, G.] *Il faut de plus qu'ils ayent de la mémoire, qu'ils aiment le travail, et toute espee de travail, sans distinction.* Dans le Grec il y a, καὶ μνήμονα δὲ καὶ ἄκρατον, καὶ πάντα φιλόπονον ζητητέον. Le Traducteur a négligé le mot ἄκρατον, qu'il n'entendoit pas, et ce n'est pas sans raison, car ce mot est inintelligible, étant corrompu. Mais s'il avoit consulté les manuscrits, il

au-

auroit vu qu'il faut lire ἄρρετον, c'est à-dire *fort, robuste*. Vide Timaei Lexic. p. 36 (*).

Tome II. p. 182. [VIII. p. 545, A. = 492, B.] *Il nous faut parcourir à-présent les caracteres vicieux; c'est-à-dire, l'intrigant et l'ambitieux, formé sur le modele du gouvernement de Lacédémone.* Le terme de l'original qui est rendu ici par *intrigant* est φιλόνομος; mais jamais il n'a été pris dans ce sens; il signifie un *opiniâtre, un homme qui aime les disputes et les querelles*.

Tome II. p. 237. [IX. p. 573, E. = 503, B.] *Après cela viendront les emprunts, suivis de la dissipation de son patrimoine.* Ici le Traducteur a suivi la version de Ficin, qui est vicieuse. παραίρεσις τῆς οὐσίας, comme il y a dans le Grec, ne signifie pas la dissipation de son bien, mais l'arrêt qu'en font les Créanciers, lorsque le Débiteur n'est pas en état de payer. Henry Etienne, in *Thesauro linguae graecae*, a fort bien expliqué ce passage.

Tome II. p. 256. [IX. p. 583, B. = 507, A.] *Ainsi voilà deux victoires consécutives que le juste remporte sur l'injuste. Il en va remporter une troisième dont il rendra grâces à Jupiter Conservateur et Olympien.* Ici le Traducteur semble n'avoir pas senti toute la finesse de ce passage. Platon y fait allusion à la coutume qu'avoient les anciens dans leurs festins de faire des libations avec trois coupes de vin; la première à l'hon-

[(*)] Lectionem ἄρρετον confirmat Scholiastes, ut postea monuit Ruhnkenius in altera Timaei editione, p. 50. nonnulla etiam de hac voce leguntur in Praef. Ed. Angl. p. xv.]

l'honneur des Dieux Olympiens, la seconde à l'honneur des Héros, et la troisième à l'honneur de Jupiter Conservateur. Voyez Suidas v. Τρίτου κρατῆρος. Platon fait allusion à cette même coutume à la fin du Dialogue intitulé *Philebus*.

Tome II. p. 332. [X. p. 621, D. = 521, G.] *Semblables à ces Athlètes victorieux qu'on mène en triomphe par toutes les villes.* Il y a dans l'original *ὅσπερ οἱ νικηφόροι περιγυριόμενοι* et ces mots nous rappellent la remarque que nous avons faite plus haut sur *Tom. I. p. 102*; ils n'indiquent point des Athlètes qu'on mène en triomphe, mais des Athlètes, qui après avoir remporté la victoire faisoient le tour des spectateurs pour recevoir quelque petit présent de chacun. Le grand Casaubon *ad Sueton. Ner. c. 25.* a très-bien discuté cette coutume de ceux qui sortoient vainqueurs des Jeux Gymnastiques.

PRAEFATIO

ELOGII

TIBERII HEMSTERHUSII (*).

Cum mihi magistratum academicum deponenti publice dicendum esset, perfectam Critici formam in Tiberio Hemsterhusio spectandam exhibui. Quod orationis argumentum omnibus tam jucundum accidit, ut me nunquam meminerim attentius audiri. Erant etiam,

[(*) Cum duae sint hujus libelli editiones, altera anni 1768, ejusdem quo Hemsterhusium publice laudavit Ruhnkenius, altera anni 1789, bonarum Literarum commodis nos ita optime consulturos putavimus, si posteriorem, multis partibus castigatiorem, repetendam curaremus, prioris varietate suis singula locis subjecta: quod fecimus duplici consilio; cum, ut utraque simul editio in hac Opusculorum collectione exstaret; tum, ut exemplo ipsius Ruhnkenii, qui unus in paucis post renatas Literas ad Veterum scribendi laudem proxime accessit, intelligerent Latinitatis studiosi adolescentes, quae sit et quam ardua res Latinae orationis facultas, quamque ad eam consequendam opus sit assidua cura ac diligentia, cum quotidiana exercitatione conjuncta. In hac quidem Praef. nihil aliud immutatum deprehendimus, nisi quod ubi in priore edit. legitur *spectavi*, nunc maluerit Auctor *spectandam exhibui*; in fine autem *meae cavendum* putavi singulari numero dixerit, pro plurali *nostrae c. putavimus*. Sed haec levia sunt, prae insigni varietate per totam orationem diffusa.]

etiam, qui hanc orationem quam primum edi cupe-
rent, ut, quam voluptatem illa audienda ceperant,
eandem illa legenda iterum capere possent. Quorum
volutati me facilem praebui. Sed quoniam hujusmo-
di orationes, semel lectae, fere abjici solent, et in
oblivionem abire, meae cavendum putavi forma ejus
sic immutanda, ut non tam oratio, quam elogium
esse videretur. Elogium hac significatione non satis
Latinum esse scio. Sed temporum nostrorum consue-
tudini aliquid dandum fuit.

[[()]] Cum haec sint insignes illi editiones, quibus
1788. eiusdem quo Hemsterh. publico iussu Rubke-
nus, altera anni 1789, bonorum librorum commoda nos-
tra optime conservatae pervenimus, et posterorum, nullis
paribus comparandis, repetendum curamus, prioris varie-
tate suis singulis locis subiectis quod fecimus duplici con-
flicto; cum, ut tuncque simul editio in hac Opusculorum col-
lectione exaret; cum, ut exemplo ipsius Rubkeni, qui
tunc in parva post renares Lipsiae ad Veterum scriptorum lau-
dem proximè accessit, intelligeret Latinis studiosi adeo-
lescentes, quae sit et quam valde res Latinae orationis la-
cultas, proutque ad eam consequendam opus sit assidua cura
ac diligentia, cum quotidiana exercitatione coniuncta. In
hac quidem tractat illud aliud immensum deprehendimus,
nisi quod ibi in prioribus editis legitur spectat, nunc mutue-
rit. Auctor spectatam exhibet; in hac autem meae curam
patet singulam numero dixit, pro plurimi nostrae et post-
eritatis. Sed haec leviter sunt, praeter insigni varietate per totam
orationem diffusa.

E L O G I U M

TIBERII HEMSTERHUSII,

habitu in Academia Lugduno-Batava ad d. viii Fe-

bruarii MDCCLXVIII; quum Rectoris Mag-

nifici munus sollemniter deponeret.

Nulla facile ars ac disciplina plus vel invidiae, vel infamiae susceperit, quam quae a primario, quod in judicando cernitur, munere Critica vocatur. Haec aliquando incidit in ingenia furiosa, quae nullo rationis tanquam freno coërcerentur, aliquando in jejuna et angusta, quae non caperent tantae rei vim et auctoritatem. Duplex igitur, pro ingeniorum dissimilitudine, inita est Criticæ exercendae ratio. Illi firma, nec ullo modo commovenda, temere convellebant, et certa incertis conjecturis vexabant: hi nihil aliud, nisi materiam e libris manu scriptis comportabant, in rebus ipsis et sensibus scriptorum explicandis muti, in verbis et formulis ad grammaticam normam exigendis loquaces et rixosi. Utrique cum sibi Criticorum nomen arrogassent, et, facili plebe literaria, tenuissent, hominum vitia, ut fieri solet, ad ipsam artem traducta sunt, et Critica, modo temeritatis et audaciae mater, modo nugatoria syl-

VARIETAS PRIORIS EDITIONIS.

Firma, nec ullo modo commovenda] i. e. quae commoveri non deberent: non, ut in prior editione, *quae commoveri non possent*.

syllabarum auceps, dici haberique coepit. Quam invidiam, non mirandum est, diutius in Critica, quam in ulla alia disciplina, cui per similem iniquitatem labes adpersa esset, haesisse. Etenim ceterae artes, magnam partem populares, et communi intelligentiae patentes, facile inveniunt, qui, caussa cognita, calumniam depellant. Critica, plures difficultate et rerum discendarum copia et varietate deterrens, quam delectatione aliqua alliciens ad se et invitans, paucos omni tempore discipulos nacta est, paucos habuit patronos, qui causam suam cognoscerent, innocentiam tuerentur, dignitatem et gloriam vindicarent.

Cogitanti vero mihi, quae tandem optima esset ratio tam praeclari studii commendandi, et injuria, qua premitur, liberandi, nulla commodior et efficacior occurrit, quam quae perfecti et omnibus numeris absoluti Critici imaginem, ad vivum expressam, ob oculos ponat. Sic enim spero, futurum, ut, quicumque in hoc exemplar inspexerit, quam artem in con-

Quam invidiam — haesisse.] Antea: *Quae invidia diutius haesit in Critica, quam in ulla alia disciplina, cui per similem iniquitatem esset labes aliqua adpersa.* Semel monuisse sufficiat, compluribus alterius editionis locis Ruhnkenium studuisse, ut sententias antea nude positas, et nullo vinculo copulatas, in periodorum formam redigeret, et numerorum concinnitate exornaret. Exemplo sit hic locus: alia passim occurrent infra, p. 246, 250, 263, 279, alibi.

Ob oculos] Prior Ed. *ante oculos.* Quid rectius sit, non definio: Cicero utrumque habet.

Spero] Antea *speramus*: maluit numerum singularem. Sic supra in Praef. et alibi.

contemptum vocare ausus sit, in ea liberalis doctrinae omnis fastidium esse fateatur.

Verum, ne cui videar Criticum, qualis nec fuerit unquam, nec esse possit, fingere, exemplar ejus ducam ab eorum aliquo, quibus omnes omnia summa in hac facultate tribuerunt. Nec ille longe quaerendus. Adhuc animis, vel dicam, oculis nostris inhaeret TIBERIUS HEMSTERHUSIUS. Vix dum lacrimae, quas in ejus funere profudimus, exaruerunt.

Hic talis ac tantus vir in illis, quorum vix singuli singulis seculis in generis humani exemplum nascentur, praecipuum locum tenet. Quo magis, ut mediocri ingenio homines facile patimur cum libris suis occidere, sic Hemsterhusii memoria conservanda modis omnibus, et aeternitati aequanda est. Quamquam

Ab eorum aliquo] Sic melius posita quam antea *ab aliquo illorum*. Infra p. 261. item maluit *earum* quam *illarum*. Videntur usu ita differre, ut *is*, *ea*, *id*, universe significet quoscunque homines vel res, de quibus agitur: contra, *ille*, *illa*, *illud*, peculiarem quemdam hominem aut rem, ad quam oratio refertur.

Hic t. a. t. v. in illis — praecipuum l. t.] Aliter in priore ed. *Hic t. a. t. v. praecipuum inter illos locum tenet, quorum caet. In illis rectius dicitur quam inter illos*: cf. Epp. Sodal. Philom. p. 2. in f.

Quo magis] Prior ed. *Itaque*: eadem mox sic contra Hemsterh. et in fine periodi *dequanda videtur*.

Quamquam — esset] Antea: *Quamquam — erat*. Conjunctivum postulat, ut videtur, sententia, sub certa conditione enunciata.

quam vero ad laudem ejus magnificentius, et ad communem utilitatem uberius futurum esset, si divina cum animi, et ingenii, tum doctrinae, et sapientiae bona, quibus cumulatus fuit, singulatim explicarentur, nobis tamen, quod omnia persequi infinitum est, ex ea maxime parte, qua gloriam suam inprimis fundavit, hoc est, ex Critices scientia, spectandus videtur.

Critica veterum scriptorum libros, tanquam materiam, quam tractet, et in qua versetur, sibi subiectos habet: nec angustis certorum scriptorum terminis septa tenetur, sed per Poëtas, Oratores, Grammaticos, Historicos, Philosophos longe lateque vagatur, ubique judicium et censuram exercens. Quam provinciam tametsi proprio quodam jure tenet, tamen, si quando in graviorum disciplinarum auxilium vocata sit, non dubitat illos fines transire. Sane ex quo tempore Erasmus et Beza eam in Theologiam, Cujacius, aliique in Jurisprudentiam, saluberrimo instituto adsciverunt, ferme tam frequens est in his di-

Divina — bona] Olim: *divinae animi, ingenii, doctrinae, sapientiae virtutes.*

Nobis tamen, quod o. p. i. est, ex ea — scientia, spectandus videtur.] Sic immutata ex his prioris ed. nos tamen, quibus o. p. i. videtur, illum constituimus ex ea — scientia spectare.

Proprio] *praecipuo*: illud majorem vim habet.

Tamen, si q. — sit, non dubitat illos fines transire.] Paulo aliter in prioris ed. sic posita: *tamen ejus fines egreditur, si quando caet.*

disciplinis, quam in regno suo. Censendi vero iudicandique munere sic fungitur, ut vera a falsis et supposititiis discernat, fraudes suis vestigiis odoretur et demonstret, obscuris sive rebus sive verbis lumen affundat, depravata corrigat, laudet recta, reprehendat vitiosa. Has Critici partes, tam difficiles, tam graves, qui recte sustinere et tueri velit, duplici praesidio instructus ornatusque esse debet, ingenio acerrimo, et eruditione prope immensa.

Ingenium in omnium artium, etiam leviorum, studiis valet plurimum. Sed ut aliud aptius est Mathematici, aliud Poëticae, aliud aliis artibus, sic Critica quoque sibi deposcit proprium et peculiare. Ejus autem vis omnis ex duabus animi facultatibus oritur, ex imaginum ante perceptarum celeri instauratione, et ex prompta ac parata judicandi subtilitate. Finge, Criticum, qualem deformamus, impedito et corrupto scriptoris loco remedium quaerere, et diligenter attende, quibus mentis actionibus ad id, quod quaerit, perveniat. Altera animi facultas varias imagines ante haustas, quae ad talem locum expediendum accommodatae videantur, ei celeriter et in tempore offert: altera, quid res postulet, atque adeo, quid ex pluribus simulacris animo simul obversantibus deligendum sit; eadem celeritate videt ac decernit. Ergo critica vis maxime judicatur mentis celeritate, quam Graeci *ἀγχινοῖαν* et *ἐμπροχῆαν*, Latini *sagacitatem*, *sollertiam*, *ingenii felicitatem* vocant. Haec autem sagacitas non in hominis potestate est, non studio, labore, exercitatione comparatur, sed rarum et singulare munus est unius naturae fautricis; li-

cetque adeo, quod Democritus de Poëta dixit, ad Criticum transferre: *Criticus non fit, sed nascitur.* Tali ingenio praediti cum perraro exoriantur, non mirum sit, magnam excellentium Criticorum et nunc esse, et semper fuisse paucitatem. Quod vero diximus, ingenium hac in re plus valere, quam artem ac disciplinam, hoc argumento intelligi potest. Multi, iique praeclarissimi viri, cum studiorum genere, ad quod ab ipsa natura deducerentur, relicto, se ad Criticam contulissent, eruditione sibi, quod natura negarat, parare conati sunt, ingeniique vicarium, artificium quoddam assumerunt. Quorum conatus, noli quaerere, quam infeliciter cesserit. Quanta eruditionis, de Graecis fontibus ductae, copia fuerit in Jo. Meursio et Ez. Spanhemio, nemo ignorat, nisi qui ipsam antiquitatem Graecam ignoret. At illi ipsi, cum vim facere naturae, et Criticam exercere instituunt, quam sunt dissimiles sui! Duo praestantissimi viri, N. Heinsius et P. Burmannus, omne studium suum in Poëtis Latinis expoliendis consumserunt, pari uterque eruditione, sed dispari acute sentiendi et feliciter divinandi facultate. Alter igitur Poë-

Multi, iique praeclarissimi.] Prior ed. *Multi praeclarissimi*, mox post *genere* addito *eo*. Illud majorem vim habet, *Deducerentur]* Rectius, in oratione suspensâ, conjunctivo modo, quam antea indicativo, *deducebantur*.

Sibi, quod n. negarat, parare c. s.] Ad eleganter scribentium consuetudinem, et periodi formam multo melius sic collocata, quam olim *sibi parare conati sunt, quod n. n.*

Poëtarum Latinorum sospitator dictus est, alter non potuit in tantae gloriae societatem venire.

Haec vero Critici materies indolesque in Hemsterhusio tanta fuit, ut natura, quid in tali ingenio fingendo posset, in eo potissimum experta esse videatur. Omnes in illo talem oculorum aciem, qualis lyncibus et aquilis tribui solet, mirabantur. Sed profecto mentis acies multo miranda magis. Nihil tam abditum erat, tam nihil retrusum, quod ejus acumen falleret. Nihil tam depositum ac prope conclamatum, cui non vitam et salutem redderet. Nihil tam artificiose simulatum, quin fraudem facile sentiret, et indicibus suis teneret. Talis tam felicis Critices illustre documentum dedit in Xenophonte Ephesio. Hic scriptor, aetate demum nostra, mendose et negligenter editus in Italia, nativa sua venustate Hemsterhusium invitarat, ut non solum quae quid vitii traxissent, emendaret, sed plurimum etiam verborum lacunas de conjectura suppleret. Post Dorvillius V. Cl. eundem scriptorem iterum ad Codicem MS. exigi jussit. Quid quaeris? Nullus unquam vates Hemsterhusio repertus est verior, Nam vetus codex lectiones et lacunarum supplementa sic, ut ille divinando restituerat, plerisque locis repraesentabat.

Etsi vero permagnum Critico praesidium est in mentis vi et sollertia, nemo tamen omnia in eo posita putet. Comparandum est alterum instrumentum, eruditio; quae ut parum aut nihil sine ingenio, sic sine

Repraesentabat] Olim *repraesentavit*. Imperfectum postulat consecutio temporum, praecedente plusquam perfecto.

ne eruditione ne perspicacissimum quidem ingenium quicquam effecerit. Recte Crates Mallotes, quem haec ipsa ars nobilitavit, apud Sextum Empiricum, in Critico requirit omnis liberalis doctrinae, quam Graeci ἐγκυκλοπαιδειαν vocant, scientiam. Si igitur ad Criticam adspirare velis, de Cratetis praecepto, ante Grammaticam, non vulgarem istam, sed altiorrem, percipias, habites in Poëtis et Oratoribus, peragres latissimum historiae campum, mente complectaris universam philosophiam, et his omnibus adjungas Mathesin, maxime partes illas, quae mentem exaeuant ad verum cernendum. Ex tanta tot artium ac disciplinarum ubertate Critica demum efflorescit et redundat: tali instructu ornatuque eam oportet esse comitatam.

Equidem vereor, ne hac rerum discendarum multitudine commemoranda restinguam potius juventutis studia, quam incendam. Sed quid faciam? Non alius ad pulcerrimam artem aditus patet, nec aliis gradibus Hemsterhusius ad id, quod in illa summum est, escendit.

Juvat igitur, non modo quam praestans et inusitata ejus eruditio fuerit, sed etiam qua via et ratione ad illam pervenerit, explicare. Quod dum facimus, pars
vi-

St igitur] Antea: Quamobrem si.

De Cratetis pr.] In priore ed. *ex Cratetis praecepto.* Quae causa fuerit *ex in de* mutandi, non facile dixerim, nisi forte hoc sit usitatus: frequens certe formula est, *de sententia, de consilio* alicujus facere, cæet.

Equidem.] Deest in priore ed.

vitae Hemsterhusianae, ut ad cognoscendum jucundissimae, sic ad imitandum utilissimae, breviter attingenda erit.

Puerulus (*) literarum initia cum ab idoneis magistris percepit, tum a patre, Francisco Hemsterhusio, qui salutarem artem, quam profitebatur, cum politioribus literis conjunxerat, et peregrinandi studio ductus, omnem fere Europam lustrarat. Vis ingenii sic ante annos in Hemsterhusio nostro eluxit, ut multi, quibus carus erat, timerent, ne non vitalis puer esset, aut ingenium tam praecox ad frugem perv-

(*) Natus est Groningae 1. Febr. 1685. Ab a. 1704. Philosophiae et Matheseos Professor Amstelodami: ab a. 1717. Linguae Graecae, post etiam Historiae Patriae Professor Franquerae: ab a. 1740. ejusdem Linguae et Historiae Professor Leidae. Obiit 7. April. 1766.

Lustrarat] Sic pristinum *peragrarat* Ruhnck, immutavit, cum ob proxime praecedens *peregrinandi*, ut videtur, tum ob majorem vim verbi *lustrare*, quâ idem valet ac *contemplandi causa peregrinari*.

Quibus carus erat] Desiderantur in priore ed.

Timerent, ne non v. p. esset, aut ing. t. pr.] Antea: *timerent, ne v. p. esset, neve tam praecox ingenium*, caet. plane contrario sensu. *Timeo ne vitalis puer sit* idem est ac si dicas, *timeo ne diu vivat puer sive mortem pueri opto*, quod quam parum conveniat iis, quibus puer carus sit, unusquisque videt. Contra *timeo ne non v. p. sit* significat, *verè ut puer diu vivat*, i. e. *timeo ne brevi moriatur puer*. Omnino difficilis est constructio verborum timendi, metuendi, verendi, caeterorumque ejus generis: quae si vel ipsum Ruhnkenium potuit in errorem trahere,

veniret. Quam sollicitudinem, vanam fuisse, levitus docuit. Nam eundem mentis vigorem integrum et illibatum pertulit ad extremam usque senectutem, hoc est, ad aetatis annum octuagesimum secundum, qui vitae ultimus fuit. Una memoria, quanquam raro, lababat, ubi proprium hominis nomen subito edendum esset.

Decimum quartum annum agens, qua aetate plerique in tirociniis haerent, jam versabatur inter cives Academiae Groninganae, et praestantissimos quosque bonarum artium magistros audiebat.

Socrates apud Platonem omnia praeclara de Isocrate adolescente auguratur, quod natura philosophia quaedam inesset in ejus mente. Simillimam Isocratiacae indolem Joannes Bernoullius, Mathematicorum longe princeps, in Hemsterhusio adolescentulo, simul atque eum in disciplinam receperat, sagacissime perspexit. Idcirco nihil antiquius habuit, quam ut philosophiae semina, quae in ejus mente laterent, proliceret, et recta cultura firmaret. Nec Hemsterhusius Bernoullii augurium fefellit. Nam tanta celeritate altiore Geometriam percepit, et in intimos phi-

quanta cautio tironibus adhibenda sit, non opus est multis ostendere.

Quam — docuit.] In periodi formam redegit: antea *Quae sollicitudo vana fuit.*

Idcirco] Ed. pr. *itaque.* Infra quoque p. 272. eandem particulam posuit pro *quamobrem*, item initio periodi, quo loco saepe ponitur. Contra, ubi p. 296. antea posuerat *idcirco*, nunc maluit *propterea*.

philosophiae recessus penetravit, ut magister fateretur, se, quem cum eo compararet, inter discipulos habere neminem. Atque haud scio, an multum fallamur, si altos illos et magnificos de rebus divinis humanisque sensus, qui postea se omnibus Hemsterhusii dictis factisque protulerunt, magnam partem a Bernoulliana disciplina repetamus. Ipse quidem, Bernoullium divino munere sibi praeceptorem obtigisse, cum gaudio, quod vultu et oculis proderetur, fateri solebat.

Ita cum aliquot annos exegisset in Academia patria, Leidam venit, invitatus praecipue fama Jacobi Perizonii, qui cum ceteras humanitatis partes egregie, tum veterem historiam elegantius, quam quisquam ante eum, tradebat. Leidae tum casu quodam disjecti erant publicae Bibliothecae Codices MSS. Horum in ordinem redigendorum cura ab Academiae Curatoribus demandatur Hemsterhusio. Quod Curatorum de tantulo adolescente iudicium tam felix omen in posterum tempus faciebat, ut nemo unus dubitaret, quin is aliquando Jacobo Gronovio in Graecarum literarum Professione successurus esset. Verum, vacante illa provincia, res secus cecidit, non Curatorum voluntate alienata, sed artibus eorum, qui, ne luminibus suis obstrueretur, metuebant.

Fama] Ed. pr. *inclyta fama*. Mox item in sequentibus paulo aliter: *qui cum c, h, p, egregie tradebat, tum veterem historiam sic, nihil ut supra fieri posse videretur.*

Metuebant] *Antea timerent.* Neque hic, neque infra p. 253 et 257. ulla ratio aderat, quae postularet conjunctivum,

Data est Professio Hayercampo, si minus Academiae, at ipsorum rationibus accommodato. Sed haec late-
re, melius est, quam cum auctorum ignominia et dedecore in lucem proferri. Leidae cum Hemsterhusius studiorum spatia decurrebat, vix dum expleto decimo nono aetatis anno, Amstelodamum, ut juventuti studiosae viam ad Mathesin et Philosophiam praeiret, honorifice invitatur. Quis est, qui talem provinciam nactus, non totam studiorum rationem commutasset? non humaniores literas, veluti crepundia, abjecisset? Talis stultitia in alios, ab angustis doctrinae compendiis profectos, cadere poterat, in Hemsterhusium non poterat, qui praeclare sciret, quo societatis vinculo hae disciplinae inter se devinciuntur. Ac reperit Amstelodami, quorum consuetudine elegantiorum literarum studium non mediocriter aleret. Ornabat tum illam urbem ingeniosus Poëta, et disertus Poëtarum Latinorum interpres, Janus Broukhusius. In eadem tum aliquot annos degebant Stephanus Berglerus et Ludolphus Kusterus, ille ve-

Cum — decurrebat] Sic rectius modo indicativo, quam antea conjunctivo, *Cum — decurreret*. Tempus enim, non causa significatur. Ceterum proxime sequentia minus bene fuerant collocata: *honorifice Amstel. invitatur, ut, caet.*

Non mediocriter aleret] suum ipse studium Hemsterhusius, ut manifesto indicat activum *aleret*, cujus loco in praed. minus perspicue passivum positum erat *vehementer gleretur*, quod universe de Literarum studio intelligi poterat.

In eadem tum aliquot annos] Antea: *Mox tempus aliquod ibidem*,

teris philosophiae scientia, hic critica facultate, utri-
que Graecis literis tam excellens, ut ambiguum pos-
teris reliquerint, uter utri ea laude praestaret. Quo-
rum amicitiam Hemsterhusius appetebat cupidissime,
tenebatque eo constantius, quo magis ingenium ta-
lium virorum sermonibus ad omnis elegantiae sensum
acuebatur. Hac tam felici velut contagione Brouk-
husius in eum transfudit Propertii, Kusterus Aristo-
phanis amorem, salutarem deinceps utrique Poëtae fu-
turum. Sed jam ante intervenerat, quod Hemster-
husium cum Graecis Musis artius conjungeret. De-
stituerat vir doctus Julii Pollucis editionem, quae
Amstelodami parabatur. Quaeritur, qui destitutas
partes excipiat. Itur ad Hemsterhusium. Is, Grae-
vii auctoritate impulsus, operis curam suscipit, et
commentatione, juvenili illa quidem, veruntamen ju-
venis Hemsterhusii, eruditissimorum hominum ocu-
los animosque in se convertit. Ipse auctor (quis
enim tali aetate se ipsum contemnat?) de hoc opere
satis bene sentiebat. Brevi post a Richardo Bentle-
jo, Britanniae Aristarcho, literas accipit, quibus qui-
dem opera Polluci navata eximie laudabatur. At eae-
dem

Quorum] Olim *Horum*.

Velut contagione] In priore ed. desideratur *velut*, auda-
cioris translationis quodammodo excusandae causa, ut vide-
tur, in hac altera additum.

Salutarem] Exquisitius quam in pr. ed. *utilissimum*.

Vir doctus] J. H. Lederlinus: v. Praef. ad Poll. p. 8 et 24.

Quibus quidem opera — laudabatur] Antea: *Quibus ope-
ra — laudaretur*.

At eadem caet.] Antea *Sed eadem caet.* Similiter infra

dem literae (*) Bentlejanas emendationes in Comi-
corum loca, quibus Pollux a se dictis fidem et auc-
toritatem conciliasset, complectebantur. In quibus
locis restituendis Hemsterhusius quoque consumserat
studii plurimum, pulcre intelligens, summam rei in
illis verti. Enimvero, lectis animadversionibus Bent-
lejanis, videt, inanem operam suam fuisse, alterum
omnia divinitus expediisse. Quo tum animo Hem-
sterhusium fuisse putas? Ita conturbatus est, ita
sibimet ipse displicuit, ut Graecas literas in perpe-
tuum repudiare statueret. Nec, per mensem unum
et item alterum, ausus est scriptorem Graecum at-
tingere. Hoc si alteri evenisset, quam astute id dis-
simulasset, quam cautionem et diligentiam, ne in
vulgus emanaret, adhibuisset? At ille, o callidum
hominem! id narrare discipulis, et crebris sermoni-
bus usurpare solebat. Nescio, quid alii sentiant.
Mihi nunquam major, quam cum hac de se ingentie
fatebatur, visus est Hemsterhusius. Nam acer ani-
mi morsus indicat, quos quam altos et veram gloriam

(*) Has literas, ab Hemsterhusii filio acceptas, huic Edi-
tioni Ruhnck. subjecerat: nos nunc non repetendas duximus.

p. 262 et 296. periodum inchoare maluit particulâ *at*, ex
frequenti Ciceronis, et optimorum scriptorum consuetudine.
[*Conciliasset*] Olim *conciliat*. Plusquam perfectum pos-
tulabat sequens imperfectum *complectebatur*.

In quibus locis — consumserat studii plurimum] Elegan-
tius sic enunciata quam in priore ed. In iisdem Comitorum
versibus — multum studii consumserat.

Veram gl. expetentes] Olim verae gloriae cupidos. Ve-

ruet

expetentes spiritus pectore gesserit, erroris confessio, quantam maximarum rerum fiduciam haberet. Eleganter et vere Celsus de simili Hippocratis confessione ait: *Levia ingenia, quia nihil habent, nihil sibi detrahunt. Magno ingenio, multaque nihilominus habituro, convenit simplex veri erroris confessio.*

Mox tamen Hemsterhusius, cum dolori successisset cogitatio, quam inique se adolescentem cum Critico veterano, eodemque omnium principe comparasset, et secum in gratiam rediit, et eum literis Graecis. At Bentlejanae admonitionis haec vis fuit, ut apud animum constitueret, non ante se in hunc praecipitem locum committere, quam artium omnium copiam mente et cogitatione comprehendisset, et, quoniam in hoc maxime reprehendebatur, Comicorum versus non ante tentare, quam varia metrorum genera, Comicis usitata, penitus percepisset. Nec alium, nisi illum ipsum monitorem suum, sibi imitandum sumpsit. Hunc enim mirabatur unum, hunc in oculis ferebat, hunc omnibus memoriae nostrae Criticis anteponebat, ne dissimulans quidem offensivam, si quis talis viri magnitudinem, quam consequi nulla ratione posset, per invidiam allatraret.

tum *gloriam expetere*, non tantum gloriae cupiditatem, sed etiam ejus studium significat. Haec fortasse fuit mutandi causa.

[*Copiam*] Ed. prior: *paene infinitam copiam*. Quae autem mox sequuntur: *et quoniam — percepisset*: ea huic alteri ed. recens accessere.

[*Mirabatur unum*] Olim maxime admirabatur.

Inito igitur eruditionis locupletandae consilio, veteres, inde ab ingeniorum fonte, Homero, scriptores nunquam remisso studio legit: legit? immo vero excerpserit, et in horrea sua conguessit, ut, quicquid vel ad utriusque linguae rationem, vel ad historiam, vel ad ritus et mores gentium, vel ad priscam sapientiam pertineret, id paratum esset, ac, si res postularer, inde continuo depromeretur.

Quam vero consuetudinem ipse in legendo tenuerat, ut a veterrimo quoque scriptore gradum faceret ad eum, qui proximus esset aetate, eandem aliis etiam atque etiam commendabat. Nam primum, ut alias opportunitates omittam (*), si hac via progrediari, non verborum tantum, sed etiam significationum, singulis verbis et formulis attributarum, tanquam tempora certius constituas: cujus rei diligens observatio in linguis omnibus valet plurimum. Deinde satis constat, nihil vel bene cogitatum esse, vel

(*) Vide quae diximus Praef. ad Timaei Lex. Platon. [supra, horum Opusc. p. 85.]

Nunquam remisso] Olim *pertinaci et indomito*: Sic Muræus Op. T. I. p. 329.

Ac — continuo depromeretur] Antea et — statim depromi posset. Constat, bonos scriptores vim verbi posse conjunctivo modo tribuere, ita ut, ubi nos v. c. usurpare solemus *dicere possim*, illi simpliciter ponant *dicam*. Igitur hac parte meliorem consuetudinem probavit Ruhnck. uti fecit etiam infra p. 268 et 287.

Si hac via progrediari] Exquisitius quam in priore ed. *si hac ratione progrediare*. Solita translatione *viâ progredi* ponitur pro *rationem sequi*.

vel bene dictum ab antiquioribus illis, quorum libros velut recte cogitandi scribendique legem et normam probamus, quod non sit variis modis imitata posteriorum sollertia. Cujus imitationis venustatem nec sentias, nec intelligas, nisi fontem, e quo perfecta sit, cognoris. Thucydidis, ut hoc utar, reconditas exquisitasque sententias Hemsterhusius ita tritas notatasque habebat, ut, quid Polybius, quid Dionysius Halicarnassensis, quid Plutarchus, quid alii inde ad imitationem traxissent, e vestigio indicaret. Ex quo instituto quot quam praeclaræ difficultatum locorum et interpretationes natae sint, et emendationes, vel me tacente, intelligitur.

At qui tandem sunt illi scriptores, quos vir summus futuro Critico maxime necessarios, quos legendos, quos ediscendos putabat? Quasi vero, diceret aliquis, nesciamus, Criticos in Poëtis, Oratoribus, Grammaticis et Historicis vitae velut tabernaculum collocare.

Hic

Quorum libros — probamus] Multo rectius nunc et elegantius de antiquiorum libris dicitur, quam antea de librorum scriptoribus, antiquioribus illis, qui recte cogitandi scribendique velut lex et norma probantur.

Vel me tacente intelligitur.] His ita positis loco pristini facile est ad existimandum, consequens erat ut paulo ante et — et succederet priori lectioni vel — vel.

Putabat?] Indicativum substituit conjunctivo putarit? agitur enim de re extra omnem dubitationem posita.

Nesciamus, Criticos — vitae velut tabernaculum collocare.] Ut elegantius, ita rectius nunc posita, quam in veteri editione sit, quin Critici — commorentur.

R.

Hic locus me admonet, ut justum meum, vel Hemsterhusii potius, dolorem et querelam effundam. Veteres hoc humanitatis studium sapientissimo consilio tam late patere voluerunt, ut et mathematicas artes, et philosophiam omnem complecteretur. Veterum auctoritatem secuti sunt viri immortales, qui seculis decimo quinto et decimo sexto, pulsa barbarie, pristinam bonis literis dignitatem restituerunt. Verum brevi post exorti sunt literatores, qui, finibus illis latioribus per summam ignaviam contrahendis, sibi servarent Grammaticos, Oratores, Poëtas, Historicos, valere juberent Mathematicos et Philosophos. Sic humanitatis disciplina, rebus magnam partem ex ea sublatis, prope tota facta est disciplina verborum. Ex eo tempore philosophi ejusmodi literatores cum arte sua contemserunt: literatores de humaniorum literarum contemtionem ad ravim usque declamarunt, ne illud quidem intelligentes, sua culpa literarum

21830 dig.

Dolorem et querelam effundam] Olim dolorem explicem. *Ejusmodi*] Antea tales.

De h. l. contemtionem — intelligentes] Antea: *de h. l. contemtu e cathedris declamarunt, nec intelligere ullo modo poterunt*. Alterutro verbo cum participio commutato, brevitati consultum est. Quod autem *contemtionem* posuit Ruhnke, pro *contemtu*, fecit idem infra p. 282. reliquit tamen *contemptum* p. 245 et 259. Similiter *dissensionem* maluit quam *dissensum*, p. 262 et 282. Fortasse etiam immutaturus fuisset in Oratt. de Graecia Doctr. Inv. et de Doctr. Umbr. ubi item aliquoties legitur *contemptus*; si quando harum alteram editionem curasset. Videtur autem maxime Ciceroni obsecutus, qui *contemtionem* et *dissensionem* saepe dixit: at nunquam, quod sciam, *contemptum* et *dissensum*.

dignitatem concidisse. Hos si ad majorum instituta revocare conemur, forsitan operam perdamus. Sed profecto, si rectis consiliis locum dare velint, una superest ratio, qua et literas et semet ipsos a contentu vindicare queant. Revellant terminos humanitatis, quos ignavia constituit, recipiant in artium chorum, quas inde ejecerunt, et, Hemsterhusii exemplo, literarum studium cum Mathesi et Philosophia conjungant.

Geometria animum a sensibus ad ea, quae mente contuemur, intelligenda traducit, acuitque in vero judicando. Et quisquam dubitabit, quin, qui hac disciplina ingenium subegerit, etiam in literis nostris, acutius cernat iis, qui nunquam attigerint pulverem eruditum? Hemsterhusio quid Geometria profuerit, sciunt, qui vel scripta ejus cognorint, vel sermones. Quicquid ex ore exibat, quicquid literis mandabatur, etiam in critico genere, facile prodebat ingenium adsuetum geometricae subtilitati. Nihil sume-

Forsitan] Olim *fortasse*. De usu particularum *forte*, *fortasse*, *forsitan* et *forsan*, praeter alios, videatur Tursellinus: *forsan* certe solis poetis relinquendum, ut bene monetur in Epp. Sodal. Philom. p. 139 — 142.

Una] Olim *una tantum*. Mox *queant*, ubi antea *possint*.

Hemsterhusii] Haud scio an multo etiam magis viri excellentiae conveniat, quam in priore ed. *magni Hemsterh.*

Quicquid — subtilitati] Vide, quantà diligentia in iis quoque corrigendis versatus sit V. Cl. quae antea haud male posita, melius etiam dici poterant. Prior ed. *Quicquid dicebat*, *quicquid literis mandabat*, etiam in critico genere, *planum omnibus faciebat*, quam adsuetus esset geometricae subtilitati.

mebat temere, sed a certo cognitis et perspicuis viâ et ratione progrediebatur ad ea, quae inde necessaria consecutione efficerentur.

Sed alia quoque Mathesis pars est, quam Critico dedecori sit ignorare. Haec est Astronomia, praesertim antiqua, sine cujus scientia nec Graeci, nec Latini Poëtae, qui inde multa carminibus suis ornamenta petierunt, plane perfecteque intelligi possunt. Quo majus studium vir eximius ad eam cognoscendam attulit, nec, quamvis mitis et moderatus aliorum censor, sibi temperare poterat, quin suaviter rideret recentiores Poëtarum interpretes, qui, ubi quid ex hac doctrina explicandum sit, vel turpiter haereant, vel in jocularis errores labantur.

Philosophiae studium eo flagrantius erat, quo magis ab ipsa natura ad illam impellebatur. Per ejus vero partes omnes sic vagatus est, ut modo versaretur in sancto Pythagorae recessu, modo in Academia Platonis, modo in Aristotelis Lyceo, modo in Zenonis porticu, modo in hortis Epicuri, ubique cum admiratione quadam deprehendens permulta, quae aetatis

Ubi — sit] Rei universe propositae melius congruit, quam in pr. ed. indic. *est*: mox antea legebatur *jocularis errores committant*. *Committere flagitium, scelus*, caet. recte dicitur: an item *committere errorem, dubito*: rectius certe, quod nunc scripsit Ruhnkenius, *in errorem labi*, item *in errore versari, errore duci, in errorem rapi*, caet. quae passim frequenti exemplorum vi confirmantur.

Deprehendens permulta] Olim *permulta observans*. Sed in quae aliud agentes incidimus, ea *deprehendimus* potius, quam *observamus*.

tis nostrae vanitas audet ut recens inventa jactare. Plerique veteris philosophiae studiosi vel partem ejus delibant, vel in locis amoenioribus, maxime in eo de moribus commorantur. At Hemsterhusius ingenii sui magnitudini consentaneum judicabat, etiam partem omnium difficillimam, quae Metaphysicam complectitur, pervestigare. Nihil facile abstrusius reperias Platonis Parmenide, quo dialogo doctrina *de Ideis* explicatur. Ab ejus lectione vir magnus semel, iterum, tertium idem abierat, qui venerat. Verum non prius conquievit, quam quarta lectione instituenda abditos philosophi sensus eruisset, ipsa difficultate non hebetante, ut fieri solet, sed aciente studium intelligendi. Nec satis habebat veteres cognosce, sed cum Platone Leibnitium, cum Aristotele Lockium, cum aliis alios conjungebat, ut, qui sermones cum illo de veteri philosophia contulisset, nihil nisi veteres, qui de recentiore, nihil nisi recentiores, legisse putaret. Ceterum in *Metaphysica* quae vera certaue sint, et in quibus firme consistere possis, apud veteres se reperisse omnia dicebat. Novarum opinionum subtilitatem ut facile agnoscebat, sic earum levitatem et inconstantiam vel hoc argumento demonstrabat, quod, quotiescunque novus Metaphysicus existat, toties prior loco, quem tenuit, pellatur.

In

Certaue — firme] In pr. ed. *certaue* desideratur, ac pro *firme* legitur *certo*, quod, addito illo, mutari debuit.

Earum — quotiescunque — quem tenuit] Vetus ed. *illarum — quoties*, omissis postremis vocibus.

In variis autem veterum philosophorum familiis, earumque decretis cognoscendis, vehementer dolebat sortem historiae Philosophicae, quae, tametsi Criticis uberrimam ingenii exercendi materiam praebeat, tamen ad nullam dum criticam severitatem exacta sit, involantibus fere in illam, quasi in vacuum et caducam possessionem, compilatoribus, qui nec ingenio valeant, et literarum adeo rudes sint, ut e vitiosis antiquorum philosophorum versionibus sapere, et inde summam cujusque disciplinae conficere cogantur.

Quaquam ne gentium quidem historia, cujus usus latius patet, meliore ipsi conditione esse videbatur. Haec quantum obscuritatis vel a vetustate, vel a scriptorum dissensione, vel ab aliis causis traxerit, quam corrupta sit per partium studium, fraudem, superstitionem, et sciunt omnes, et fatentur. Veruntamen quotus quisque Criticorum in hunc patentissimum campum excurrit? quotus quisque adhibet Criticam, quasi veri obrussam? Signum ad hanc rem capessendam sustulerat Josephus Scaliger in Opere de *Emendatione Temporum*, et altero *Eusebiano*, utroque aeterno, sed laudato magis, quam lecto. At per-

In variis autem — philosophicae] Paulo aliter antea scripserat: *Cum autem varias v. ph. familias, earumque decreta cognosceret, hist. phil. sortem dolebat.*

Et inde — conficere] In hac ed. addita sunt. Ceterum tota haec reprehensio in primis pertinet ad Bruckerum.

Dissensione] Olim *dissensu*. cf. supra p. 258.

At perpaucos] Copulam nunc praeposuit. cf. supra p. 253.

perpaucos, qui per ejus vestigia ad eandem laudem contenderent, inventos scimus. Quo magis Hemsterhusius et ipse historiam critica ratione tractabat, et disciplinae suae alumnos ad eandem rationem amplectendam incendebat, exemplum, ad quod studium dirigerent, iis proponens severissimum reliquorum historicorum censorem, Polybium, cujus tanta admiratione captus erat, ut, si fieri posset, unum ejus librum deperditum plaustris homiliarum SS. Patrum redimere vellet.

Antiquitatis eruditae, hoc est, Graecae et Romanae, studium non solum ad veterum scriptorum historiaeque intelligentiam referebat, sed etiam eo, ut ingenium, contuendis antiquae artis miraculis, acueret ad sensum elegantiae et venustatis, quae talibus operibus inesset. Nec quicquam vel cupidius, vel intelligentius spectabat, quam veteres gemmas, numos, vasa, anaglypha, statuas: cujus rei facultatem ipsi dabat soceri, Jacobi Wildii museum, non paucas ejus generis reliquias servans. Hanc animo insidentem pulcri et recti speciem ubi ad recentiorum artificum opera transtulisset, non temere reperiabatur, qui cum de pictura et statuaria nostrae aetatis, tum de architectura, aliisque ejusmodi artibus elegantius judicaret. Ac saepe mirabatur, oculos vulgo per

Dabat — non paucas e. g. r. servans.] Vet. ed. *quotidie dabat — praeae artis reliquiis refertum.*

Non temere] Antea nemo.

Cum — tum] Olim non solum — sed etiam. Illud fortasse rectius de rebus per se arcte conjunctis, uti h. l.

puḋendam negligentiam ad nullam rem erudiri, cum aliae corporis partes, quae minus sint praestabiles, et minus oblectationis animo praebcant, studiose excolantur, aures ad concentus musicos recte sentientes, manus et pedes ad concinnum et liberalem motum edendum. Auctor igitur erat discipulis suis, ut lineari picturae, in qua artium, quas diximus, fundamenta sunt, mature opēram darent.

Satis diximus de infinita rerum copia et varietate, quam mente complexus est Hemsterhusius. Verum ad rerum intelligentiam nullus aditus patet, nisi per exquisitissimam scientiam linguarum, Graecae praesertim et Latinae. Hic quid me attinet dicere, eum longa et accurata meditatione consecutum esse, ut Graecae linguae nativam indolem, proprietatem, et arcana omnia teneret? Notior res est et testatior, quam ut pluribus verbis explicanda esse videatur. Itaque complector brevi, et, non exaggerandae rei caus-

Quae minus sint praestabilis] i. e. quae minus praestare, sive pulcritudine sua antecellere videantur reliquis corporis partibus. Ed. vetus: *quae minus praestantes sint*, i. e. quae revera minus praestent. Illud ut cautius, ita melius positum est. De forma adjectivorum in *illis* terminatorum, digna sunt, quae legantur in Epp. Sodal. Philom. p. 158 sq.

Minus oblectationis a. p.] Vet. ed. *minus animo oblectamenti praebcant*: eademque mox *diligenter pro studiose*. *Oblectamentum* proprie dicitur res quae oblectationem affert: *oblectatio*, animi est qui oblectatur.

Liberalem] Aptiorem vocem substituit pristinae *decentem*. *Omnis motus liberalis*, eo ipso decet: non item *omnis motus*, qui deceat, continuo liberalis est.

caussa, sed simpliciter et vere hoc dico, Hemsterhusium Graecarum scientia literarum omnino omnes, qui inde a renatis literis excellenter in iis versati sint, ipsum etiam Isaacum Casaubonum, cui doctorum hominum consensus primas deferre solet, longo post se intervallo reliquisse.

Quod si magna ingenia non nisi novarum rerum inventionem metiamur, talem quoque sui mensuram vir summus, in hoc ipso linguarum studio, prae-buit, invenienda verissima Originum Graecarum ratione, singulari linguae Graecae, adde et Latinae, praesidio et ornamento. Hujus analogiae tanquam filo ductus, simplicissimas verborum formas, quae binis tribusve literis constarent, et una cum iis natas significationes indagavit, formas omnes et flexiones ad certam rationem revocavit, ex primariis notionibus secundarias, et consequentes elicit, earumque non solum cognationem, sed etiam migrationes ostendit, commentitias anomalias, quibus Grammatici omnia perturbassent, expolit, denique tenebras linguae per tot secula offusas ita discussit, ut, quae lingua nulla est neque verbis, neque formis, copiosior, eadem jam nulla reperiat ad discendum facilius. Sed hujus rei subtiliorem et exemplis confirmandam explicationem non capit popularis scriptio. Gratulemur potius aetatis nostrae felicitati, quae, quod majores nostri optarunt magis, quam sperarunt, id non tantum in Graecis, verum etiam in Orientalibus,

*Inde a ren. l.] Antea simpliciter a ren. l.
Tribusve] Ver. ed. vel tribus.*

bus, uno tempore et inchoatum et consummatum vidit. Etenim quod analogiae lumen Hemsterhusius linguae Graecae, id eodem tempore Orientalibus intulit Hemsterhusii civis, aequalis, condiscipulus, collega, amicus, unicus literarum, quas profitebatur, vindex, Albertus Schultensius.

Hic forsitan dicat aliquis eorum, qui nolunt eundem hominem pluribus rebus excellere: sit sane ita: habuerit Hemsterhusius Graecarum literarum scientia parem neminem. At Latinarum certe regnum penes alios est. Ego vero non dubitem contendere, eum Latine doctissimos non solum aequasse, sed, quod adjumenta quaedam haberet, nec cognita illis, nec usurpata, superasse. Recte vir magnus statuebat, Latinam linguam Graecae sic aptam et nexam esse, ut, qui alteram ab altera distrahat ac divellat, animi et corporis discidium inducere videatur. Quod cum sibi idoneis rationibus persuasisset, eandem Latinae, quam Graecae, operam dedit, atque adeo, quoniam ejus proprium erat, nihil mediocriter scire, talem Latinae, qualem Graecae, facultatem consecutus est. Dicam, quod sentio, et, ut arbitror, dicam vere. Latinae linguae origines nemo mortalium an-

Hic forsitan dicat — sit ita sane:] Antea: At dicet — sint ista, sicut vis. Illud, credo, rectius: brevius certe.

At Latinarum — est.] Antea legebatur: Sed quid de literis Latinis dicis? Earum certe regnum penes alios erit. Discant hoc exemplo tirones, quid sit orationis brevitati studere.

Non solum] Vet. ed. non modo.

ante Hemsterhusium recte cognovit. Viderant Varro et alii Romani, multa ex lingua Graeca in suam venisse. Aliquanto plura, quorum origo veteres fefellisset, ex eadem lingua repetierunt Scaliger et Salmasius. Sed adhuc dubia lux erat. Enimvero, inventa Hemsterhusii ingenio Graecae linguae analogia, simul etiam Latinae ratio diluxit, patuitque clarissime, quod pauci magis suspicati erant, quam intellexerant, totam fere Latinam linguam ab Aeolica fluxisse. Restat, fateor, pars quaedam, quae invecta aliunde videatur. Verum aut fallor, aut exorietur aliquando vir doctus et ingeniosus, qui, Hemsterhusiana analogia adjutus, eam quoque partem ad Graecam originem revocet, planissimeque demonstret, omnem Latinam linguam pulchrae matris Graecae pulchram filiam esse.

Sed mittamus origines. Quantum Hemsterhusio praesidii esse debuit in Graecae linguae scientia ad Latinos scriptores rectius intelligendos? Constat inter omnes, scriptores, quos diximus, maxime Poëtas, Graecam formam singulis prope verbis expressisse, et innumerabiles lepores veneresque ex Graecis

Quod pauci — intellexerant] Verius quam in priore ed. *quod erant pauci suspicati*. Nam ante Hemsterhusium, praeter alios, in primis suspicatus erat vir magnus, G. J. Voßius, in *Etymologico Linguae Latinae*: non item ita intellexerat, ut postea intellectum est ab Hemsterhusio, et disciplinae Hemsterhusianae alumnis Valckenaerio, Ruhnkenio, Lennepio, aliis.

Invecta aliunde] *Antea per barbaras gentes invecta.*

cis fontibus nunc apertius, nunc occultius derivasse. Nec M. A. Muretus dicere dubitavit, *eos, qui Graeci sermonis expertes sint, ne Latine quidem scripta penitus percipere posse*. Jam si cogitatione tibi fingendus sit harum elegantiarum interpres, an doctiorem Hemsterhusio reperiās? Ipse vir summus sese in Latinis intelligendis sic a Graecis adjuvari sentiebat, ut interdum negaret, Poetas eos, qui se totos ad Graecorum imitationem contulissent, nominatim Propertium et Horatium, Graece imperitis valde placere posse. Adeo multa, quae venustissima et exquisitissima sint, eorum sensum intelligentiamque fallere. Omnibus igitur modis bene a majoribus constitutam rationem, qua utriusque linguae studium jungeretur, tuebatur, ab eaque non semel descitum esse vehementer dolebat. Sub ipsa Academiae incunabula Leidae bonas literas docuit Justus Lipsius, perfectus literis Latinis, Graecarum mediocriter peritus. Is dicere ausus est, Graecas literas homini erudito decoras esse, necessarias non item. Quod stultissimum dictum Isaaco etiam Casaubono (*), quo

(*) Vide Casauboni Epistol. 291. et 294. et Lipsii Epist. 356. in Syllog. Burm. T. I. p. 376.

Reperias?] Vet. ed. *reperire possis?* Cf. supra p. 256.

Sese] Antea *se*. Cf. infra p. 274.

Tuebatur] Antea post *modis* positum huc transtulit Scriptor, et mox addidit *vehementer*, utrumque ut numeris periodi consuleret.

Perfectus l. l. — peritus] Modestius et honorificentius iudicium, quam quod antea posuerat, *Latinae linguae imprimis peritus, Graece vix mediocriter doctus*.

quo non fuit lenioris naturae Criticus, vehementer bilem movit. Sed bonum factum, quod tam pernicioſa literis opinio nullas radices egit. Mox enim tamquam coelo miſſus Joſephus Scaliger, cui Batavi prope omnem rectum ingenii cultum, quem ex eo tempore ceperint, ſi grati eſſe velint, acceptum referre debent, Scaliger igitur cum ceteras ingenuas artes, tum Graecas literas, earumque cum Latinis conjunctionem, in his regionibus fundavit. Scaligerana diſciplina per Grotios, Heinsios, Gronovios, Graevios, et alios uſque ad patrum noſtrorum memoriam propagata eſt. Tum rursus plerique literatores, Graeciſ vel neglectis, vel leviter delibatis, in unis ſcriptoribus Latinis habitare coeperunt. Altero igitur Scaligero opus erat, qui Muſas Graecas fugam parantas ſiſteret, atque iterum cum Latinis artiſſimo foedere conſociaret. Is fuit Hemſterhuſius, quo bonarum literarum tutelam ſuſcipiente, brevi tanta rerum commutatio facta eſt, ut Athenae in Bataviam commiſſe viderentur, nec tamen quicquam de ſummo Latinarum literarum ſtudio remitteretur.

Sed Latine quam doctus fuerit Hemſterhuſius, etiam

Mox enim] Olim Nam mox. Cf. infra p. 284. Paulo poſt bene addidit *rectum*, omiſſum in priore ed. nam *ingenii cultus* jam antea aderat: *rectus ingenii cultus* debetur Scaligero. Qua de re cf. Or. de Doctr. Umbr. ſupra p. 115.

Ceperint] Praeſtat conjunctivus priſtino indicativo ceperunt.

In unis — habitare] exquisitiuſ dictum quam antea, *unos ſcriptores Latinos colere et exornare*. Mox pro *Altero* igitur vet. ed. habet *Altero ergo*.

etiam scribendi genus declarat, purum, emendatum, luminibus frequens, bene vinctum, inprimisque proprietatis studio et verborum delectu commendandum. Una orationi facilitas deest, non comparanda illa, nisi saepe multumque scribendo: cuius rei facultatem raro dabat Graecarum literarum Professio. In juvene, velut in laetis herbis, se profundeabat luxuries quaedam, quam postea ratio et anni depaverunt. Hactenus virum egregium vidimus Graeciae Latineque monumenta ita tractantem, ut nunquam illa de manibus deponeret. Quo studio quantas eruditionis opes sibi compararit, supervacuum sit dicere. Eas cum primum in animadversionibus ad Lucianum protulisset, homines eruditos in stuporem et admirationem rapuit, expressitque omnibus confessionem hanc, ut dicerent, nihil simile ullam aetatem in hoc genere vidisse: magnam quidem copiam in Salmasii libris esse; sed ibi temere sacco fundi, hic omnia cum acerbulo delectu, prope in Mathematicorum modum, explicari.

Atque his cum ingenii, tum eruditionis fundamentis, tam firmis, tam alte positis, tandem Hemsterhusius verae et legitimae Critices velut aedificium superstruxit. Sed critica disciplina quomodo usus sit, non alienum fuerit, eruditae juventuti, quae ejus vestigia persequi studeat, paucis exponere.

Cum scriptori sive Gracco, sive Latino crisin suam im-

Quantas] Non opus erat dicere, ut in priore ed. *quam immensas.*

Eruditae juventuti, quae — persequi studeat] Antea: *in eorum gratiam, qui — persequenda putent.*

impertire constituisset, primum iustam cum eo familiaritatem contrahebat, hoc est, cum res ipsas, tum verba, similibus locis inter se comparatis, quanta maxima fieri poterat diligentia, cognoscebat, recte iudicans, sui quemque scriptorem optimum interpretem esse, et, qui non saepius totum scriptorem uno tenore legisset, eum in emendando explicandoque turpissime labi. Tali notitia contracta, omnia ad certam rerum, sermonisque normam exigebat, difficilis, suspicax, semper verens, ne quid sibi fallaciae vel a librario, vel ab interpolatore strueretur. Tametsi quis poterat fallere illum sensum et natura sagacissimum, et multo literarum rerumque usu callidissimum? Tenebrio nobili scriptori foetum suum subjecerat? Statim fraudem certis vestigiis tenebat. Versificator magnorum Poëtarum versibus furtim interposuerat suos? Spurius obelo configebat. Librarius lectionem corruerat, vel sciolus corruptam fucarat? In promptu erant omnes veri indagandi viae.

Sed, quamvis summam ingenii fiduciam habere potuisset, tamen Codicum MSS. fide inprimis nitebatur, et, quod hujus disciplinae expertibus mirum videatur, ex eorum vel contaminatissima scriptura pulcerrimas lectiones eliciebat. Nosse modos permutandorum in libris priscis verborum, utile putabat: posse enim tardiora ingenia talibus adminiculis sublevari: sed nimiam in his diligentiam contemnebat, docens hoc etiam argumento, parum inde utili-

Turpissime labi] Olim *turpiter errare.*

Nosse modos perm. caet.] Conferatur h. l. Valckenaerii iudicium in Diatr. Eurip. C. xxv. init.

litatis redire, quod, ut quisque plurimum operae in librorum aberrationibus notandis posuisset, iisque margines librorum opplevisset, ita nullam magnopere Critices laudem tulisset. Vero Critico vim ipsius sententiae, et sermonis proprietatem bene perspectam, facile id, quod res postulet, suppeditare. Hic etiam locum habere illud Asinii Pollionis: *Male eveniat verbis, nisi rem sequantur*; vel illud Horatii, ex Asiniano expressum:

Verbaque provisam rem non invita sequentur.

Sed duos inprimis scopulos, multorum naufragiis infames, et ipse fugiebat, et alios, ut fugerent, monebat, temeritatem et superstitionem. Furorem judicabat, quod non intelligas, statim urere et secare; amentiam, aegri capitis somnia in contextum invehere, abolita veterum librorum scriptura. Nam, si hoc modo grassari liceret, brevi futurum, ut calamitas, quam Gothi et Vandali bonis libris importassent, prae hac levis et tolerabilis videatur. Idcirco in locis desperatis, ubi nulla ratio esset difficultatis expediendae, medicinam ab integrioribus libris

Laudem tulisset.] exquisitius quam antea *L. invenisset.* Posterius legitur apud Terentium, Andr. I, 1, 39.

Proprietatem bene perspectam] Prior ed. *genium bene perspectum.* Gallice *le génie de la Langue.*

Ut fugerent, monebat] Antea *fugere monebat.* Dicitur *monere* sequente infinitivo; rectius tamen, opinor, *monere ut, ne*, vel etiam cum simplici conjunctivo: quod vel e Lexicis cognoscitur.

Idcirco] Olim *Quamobrem.* Cf. supra p. 250.

bris expectandam, et omnino nihil in contextu, nisi vetustarum membranarum auctoritate, movendum censebat, ne Bentlejo quidem veniam dans licentiae, quam sibi sumpsit in Manilio recensendo.

At vero, qui nullum audaciae locum daret, non minus repudiabat anilem religionem, quae se imperitis modestiae nomine commendare audet, et semper vulgatae, quamvis futilis et absurdae, lectionis patrocinium proficitur. Sed quae, malum! est lectio, quam tantopere jactant, vulgata? Num ex vetustis et spectatae fidei libris profecta? Num certis emendandi legibus constituta? Minime. Illa est (*), quam in suo quisque libro reperit: quae, ut aliquando veteres et bonos Codices auctores habeat, saepius tamen e libris vitiosis et interpolatis, immo ex Editorum conjecturis, fluxit. Adeo, quid defendant, non intelligunt homines inepti.

Sunt alii, faciliores illi quidem in lectionibus, quae e membranis ducantur, admittendis, sed iidem in Criticorum emendationibus probandis difficiles et duri. Qui cum, periculo facto, senserint, se non esse eos, qui in critica ratione excellere possint, in eam

(*) Vide Cl. Ernestum Praef. ad Tacitum.

Qui — daret] Idest, *quavis ille — daret*. Ergo minus recte indicativo *qui — dabat*, in prior ed.

Cum, periculo facto, senserint] Prior ed. *ubi periculo faciundo deprehenderunt*. Illud rectius, cum propter Ablativum absolutum, tum propter modum conjunctivum de re universe dicta, et post particulam *ubi*: cf. supra. p. 260.

cam partem deferuntur, ut omnium locorum, qui ingenio tententur, se vindices ferant. Ac temerarios quidem confidentium ingeniorum impetus refutari, veterumque scriptorum monumenta sarta tecta conservari, quis, qui bonos literas amet, non vehementer gaudeat? Verum in hoc tam salutari instituto frequentius obrectatio, quam aequitas et veri studium, versatur. Nec obscurae sunt talis iniquitatis caussae. Nam, ut sumus homines, quanto praestabilior et magis expetenda ingenii laus est, tanto impensius ei invidemus. Illi igitur, cum facile sentiant, sese, si laus omnis ingenii felicitati tribuatur, jacere, et vix honestos esse posse, statim se parant ad Criticorum inventa ratiunculis quibusdam convellenda, moliuntur, sudant, misere se torquent, ut loco depravato potius qualemcumque sensum affingant, quam felix in vero reperiendo ingenium laudent. Ex qua obloquendi libidine, incredibile dictu est, quot quam durae et contortae vitiosorum locorum interpretationes manarint; si interpretationes dicendae sunt, quae scriptorem nescio quas ineptias dicere cogant. Tales vindicias, tantum aberat, ut Hemsterhusius pro-

Omnium locorum, qui] Antea omnium, quae. Vehementer gaudeat?] Brevius dictum quam antea gaudeat vehementerque laetetur?

Impensius] Olim vehementius. Sic infra p. 284. impensius expeterentur, ubi item antea vehementius. Quid rectius sit non statuo: et Cicero et Terentius utrumque dixerunt.

Sese] Olim se. Cf. supra p. 268.

Tales — ut illis] Prior ed. Talibus vindiciis Hemsterk. ita offendeatur, ut illis etiam, caet.

probareret, ut illis doctam aliorum audaciam praeferret. Sed longe optimum et tutissimum censebat, medium sequi, quod tum a temeritate, tum a superstitioe esset sejunctum.

Etsi vero vir magnus, usu sensuque edoctus, praeclare sciebat, Icaris non esse aptandas alas, hoc est, juvenes non temere ad Criticam adducendos esse, tamen sagacioris indolis adolescentes mature hujus artis veluti gustu quodam imbuebat. Quorum vires, ut erat acer et perspicax ingeniorum existimator, ante sic explorabat, primum, ut eos juberet cogitare meditateque legere illustrem aliquem veteris scriptoris locum, v. c. Livianam praefationem, vix initanda arte conscriptam, et post, quid in tali loco maxime animum pepulisset, quid maxime placuisset, sibi referre. Tum, ubi linguae scientiam et pulchrum sensum sibi probassent, in scriptore, ad talis aetatis caput accommodato, locum demonstrabat, qui vitium haberet nemini animadversum, idque investigare jubebat. Reperta corruptela, quam reperire interdum difficilius est, quam corruptis mederi, praesertim ubi mendosa scriptura tolerabilem, nec a re abhorrentem sensum efficiat; sed reperta corruptela, lene et blandum ab ingenio remedium postulabat. In quo

Pepulisset] Vet. ed. *affecisset*, quod de quacunque, haec rectius *pepulisset*, quod de vehementi animi commotione usurpatur.

Sed reperta] Antea *reperta*, inquam. Notissimus est usus voculae *sed*, orationi post longiorem parenthesis necessitendae inservientis.

quo ut eos, qui nullum dum Critices usum haberent, sublevaret, ipse interdum vias quasdam, quae ferre ad verum inveniendum possent, indicabat. Si rem acu tetigisses, candide plaudebat sollertiae tuae, et acerrimum laudis stimulum adhibebat: sin mirus, suam ipse emendationem promebat, ut quaerendi et conjectandi finis fieret. Hac ratione usurpanda vir summus non solum discipulis suis facultatem dabat Critices cognoscendae, sed eosdem etiam consuefaciebat in legendo iudicii severitatem adhibere, et semper animum, quid intelligat, quid minus, interrogare. Et miramur, ex ejus disciplina plures acutioresque Criticos, quam e cujusquam ante illum, prodixisse? Nolim singulos ambitiose commemorare. Facile, qui sint, velut propria quadam nota, intelligendi et iudicandi subtilitate cognoscuntur. Unum tamen silentio praeterire non possum, germanum imprimis Hemsterhusii discipulum, L. C. Valekenarium. Hic enim, quam a magistro accepit disciplinam, ante Franequerae, nunc Leidae, ita tuctur et propagat ingeniis feliciter formandis, ut, Hemsterhusio de vita sublato, nunquam defuturi sint, qui literas Hemsterhusianae ratione colant. Hic utriusque linguae analogiam, quam vir immortalis imperiit quidem discipulis, sed literis mandare neglexit, ita quasi per manus tradit aliis, ut, etiam si nemo istam literis prodat, tamen ad seram posteritatem perventura videatur.

Quemadmodum vero aliis disciplina, sic aliis profuit salubri consilio suppeditando. Libenter et ingenuè fateri solebat vir summus, P. Wesselingius, hunc

hanc sibi studiorum recte instituendorum auctorem fuisse. Is Hemsterhusio collega datus, non prius Franequeram, quam in intimam ejus amicitiam venit: quae ex illo tempore tam sancte et constanter culta est, vix ut aliud par amicorum conjunctius videretur. Erat jam tum in Wesselingio magna et incredibili studio parta doctrinae copia, sed aversus a critica ratione animus. Verum cum Hemsterhusius ei crebris sermonibus demonstrasset, nullam eruditionem, quamvis variam et copiosam, esse veram et accuratam sine critica disciplina posse, totam studiorum rationem commutavit, et post illa ipsa arte, quam ante oderat, nomen suum immortalitati commendavit.

Paullo ante de ea Critices parte, quae in depravatis corrigendis versatur, quantum satis est, disputavimus. Sed ejusdem etiam artis est, veterum scriptorum obscuros sensus aperire: in quo, praeter vim judicandi, maxime cernitur illa nullis circumscripta terminis eruditio. In hac autem interpretandi ratione, quanquam alio modo, non minus vulgo, quam in illa emendandi, peccatur. Saepè et Hemsterhusii et aliorum querelas audivimus, cum dicerent, scriptorem, quem quis interpretum enarrandum suscep-

De ea — disputavimus] Vet. ed. *quantum satis est, diximus, de ea caet.*

In hac autem] Olim *In hac vero.*

Scriptorem] Ed. prior *auctorem.* Sed *auctor* de scriptore minus recte dicitur, nisi ubi tanquam testis laudetur, primus in aliquo genere fuisse dicatur, vel aliud, quid sibi

seepisset, onerari iis, quae ad quemvis alium scriptorem scribi possent, explicari, quae nemo sibi explicari velit, in difficilioribus destitui lectores, res et sententias negligi, nihil nisi loquendi formulas enarrari, et ne illarum quidem notiones ad normam, quam perfectus Criticus, J. F. Gronovius dedisset, distincte et enucleate tradi, sed temere misceri et confundi. Hemsterhusius verò ipsum scriptoris argumentum amplexus, obscuriorum locorum tenebras modo ex historia et antiquitatis memoria, modo ex temporum ratione, modo ex interiore philosophia, modo ex aliis artibus dispellebat: fontes, unde quidque haustum esset, locos aliorum auctorum, quos scriptor, quem tractaret, vel imitando expressisset, vel in transitu respexisset, demonstrabat: exquisitior verbi aut formulae vis si enarranda esset, non ille diversarum significationum, ut ita dicam, confinia confundebat, sed tenuissima et aliorum sensum fugientia discrimina tam perspicue accurateque definebat, ut in his etiam geometricam elegantiam facile cognosceres.

Animadversiones, quas scripsit, habent beatam quandam et felicem rerum ubertatem. Nec tamen quicquam in illis alieni est, vel longius arcessiti. Omnia et apte et suo loco dicuntur; ut mirari subeat,

adjunctum habeat: sic pag. seq. vs. 13, ferri potest *locos aliorum auctorum*, quia sequitur, *quos scriptor — imitando expressisset*, caet.

Tenuissima] Plus est quam in pr. ed. *tenuia*.
Animadv., quas scripsit] Antea *Animadv. ejus*.

eat, tam longas animadversiones scribi potuisse. Sed talis copia facilis erat ei, qui omnes interiores Graeciae Latique recessus teneret. Ne multa: habent ejus commentarii in Aristophanem, Lucianum, Xenophontem Ephesium, Hesychium, Thomam Atticistam, alios, verissimam bene interpretandi disciplinam, qua non extat exemplum perfectius. Quo vehementius et justius dolemus, Coam Venerem, Lucianum dico, ab eo non esse absolutam, omninoque pauciora, quam expectare par erat, ex tam perenni et inexhausto doctrinae fonte ad communem utilitatem permanasse.

Hujus rei quae causae fuerint, cum saepenumero quaeri soleat, videor mihi reperisse has duas. Primum vir summus tanto legendi meditandique studio tenebatur, vix ut inde avelli posset, et ad ea, quae per nimis multa, ut nobis quidem videtur, adversariorum volumina sparserat, digerenda traduci. Ne ipse quidem dissitebatur, se ad labores praesertim jussos, quibus sibi liquida illa meditandi voluptas eriperetur, paulo esse tardiolem. Deinde cum nihil, nisi quod omnibus numeris expletum esset, a se exire vellet, majorem posteritatis, quam aetatis suae, du-

cens

[*Ex tam perenni*] Olim *e perenni*.

[*Hujus rei — has duas.*] * Conjunxit quae in priore ed. seorsum fuerant posita: *Hujus r. q. c. f. saepen. quaeri solet. Equidem mihi videor r. h. duas.*

[*Majorem — rationem*] Antea *maj. habens post., quam praesentis aetatis rationem. Sua aetas*, Hemsterhusii aetatem significat: *praesens*, eam quoque, qua haec scripsit Ruhnkenius.

eens rationem, lapsus est, ut fere solent excellentissimi quique artifices, in quandam calumniam sui, ut, quantumcunque adhibuisset curae et studii, tamen nihil satis putaret. Ita, quod Plinius de Protogene, pictore, dicit, *in summa artis intentione minor erat fertilitas*. Huc accedebat, quod, quantumcunque rem tractandam sumsisset, eam ita excutere, et cum pulvisculo exhaurire studeret, ut, qui posthac idem agere institueret, omnem sibi materiam praereptam fateretur. Quibus de caussis memoriae suae, fidissimo ceteroquin omnium, quae semel legisset, audivissetve, custodi, irasci solebat, si vel leve quiddam, quod eodem pertineret, sibi post editum librum suppeditaret.

Fuerunt, quibus in Luciano ornando nimis cunctatus videretur: a quibus petimus et quaesumus, ut ejus cunctationem comparent cum alterius, qui post ad eundem scriptorem edendum accedere ausus est, festinatione. Reperient profecto, illum cupctando rem restituisse, hunc festinando perdidisse.

Ille autem tot vigiliarum et tot annorum fructus si minus publice apparuit, non tamen iccirco vel

Fateretur.] Antea *inveniret*: illud, ut exquisitius dictum, ita melius convenire videtur *materiae praereptae*, quam non adeo invenire possumus.

Quibus de caussis] Ed. prior *Quamobrem*.

Alterius, qui — ausus est, — hunc] Major vis est numeri singularis, quam antea pluralis *aliorum, qui — ausi sunt, — hos*. Non plures alios, sed unum Reitzium significari, neminem latet.

exiguus esse, vel periisse existimandus est. Nam vix ullus sive Graecus sive Latinus scriptor est, in cuius margine non tales emendationes, quales a principe Criticorum proficisci par erat, notarit. Pleni sunt castigationum, ut paucorum recensione defungar, Aristophanes, Oratores Attici, Theocritus, Apollonius Rhodius, Harpocration: pleni ex poetis Latinis, Propertius, Manilius, Valerius Flaccus. Hinc igitur praesidia, hinc ornamenta editionibus a se curandis petant Critices studiosi. Neque verendum est, ne talis thesaurus in dominos literarum rudes incidat, aut dissipatus pereat. Adhuc illum integrum servat Franciscus Hemsterhusius, unus ex tribus filiis superstes, paterni ingenii, animi, et oris imago, qui philosophiam et mathematicas artes cum antiquitatis eruditae scientia ita conjunxit, ut, quae laude magis excellat, difficile sit existimare. Sed idem inusitata liberalitate totum illum thesaurum Bibliothecae publicae Leidensi, post fata sua, donare

Par erat] Antea minus exquisite debebant. Frequens est Belgicismus verbi *debeo*, quod, ubi nulla adest necessitas, Latine non dicitur: quae de re cff. Epp. Sod. Philom. p. 180. Ergo ut hic, ita infra pag. 285, recte fecit Ruhnck. quod pro *qualis esse debebat* emendaverit *qualem esse oportebat*. Rectius item p. 282. pro *contemni debet* posuit *contemnenda est*, cum eadem de causa, tum propter exquisitiorem Gerundii usum.

Ut paucorum r. d.] Vet. ed. ut *paucos tantum* nominem.

Sed idem — possit.] Haec quem exitum postea habuerit, constat ex Vita Ruhnck. p. 132 et 204.

constituit, jam nunc fidem suam per me omnibus ita astringens, ut haec publica voluntatis declaratio testamenti vim habere possit. Sic facere decebat filium, qui nobis patrem cum aliis virtutibus, tum animi magnitudine reddit.

Satis multa de Hemsterhusii ingenio et doctrina diximus. Nunc animum contemplemur, utrique facultati vel parem, vel superiorem. Nec alienum est, qui Critici nostri animus et mores fuerint, quaerere, praesertim cum de Criticorum moribus ea inveteraverit opinio, ut nullum eruditorum genus ferocius, truculentius, magisque contentiosum habeatur. Equidem negare non possum, tales et olim fuisse, et fortasse etiam nunc esse. Addo etiam, ridiculas istorum pugnas de verbis et parvi momenti rebus Criticam non leviter infamasse. Veruntamen quis tam iniquus iudex est, ut hominum vitium ad artis contemtionem trahat? Nisi vero Jurisprudentia contemnenda est, quod inter Jurisconsultos rabulae, aut Medicina, quod inter Medicos circulatores reperiuntur. Nolim hujus opinionis levitatem, cum pari conjunctam iniquitate, pluribus verbis refellere. Sunt Hemsterhusii mores optima Criticorum apologia. Cujus enim famam et existimationem ille unquam scriptis suis laesit? Cujus dissensionem, in tanto doctrinae fas-

Contemtionem] Vet. ed. *contentum*. Cf. supra p. 258.

Contemnenda est] Antea *contemni debet*. Cf. p. 281.

Levitatem cum p. c. iniquitate] Antea *levitatem et iniquitatem*.

Dissensionem] Olim *dissensum*. Cf. p. 258.

tigio, non facile ac leniter tulit? Ne tum quidem, cum res et locus postularent, superbiam maximis meritis quaesitam sumpsit. Quid? tantum absuit, ut aliorum errores exagigaret, ut stultos etiam patientius ferret, quam necesse videretur. Erat Theologus, qui saepe in circulis, ipso praesente, Pindaros, Sophocles et Demosthenes, quos nunquam legerat, loqueretur, eosque velut in lance positos modo tolleretur iudicio suo, modo deprimeret, omninoque, ut in Latinorum proverbio est, spectante Roscio, gestum in scena ageret. Cum Joannes Albertus, et ceteri, qui aderant, intentis in Hemsterhusium oculis exspectarent, ut hominis vanitatem et impudentiam comprimeret, ille ne verbum quidem. Cur enim, dicebat, hunc minus patiar ingenio suo frui, quam alios, coram me et Schultensio, in pari inscitia, depul-

Sumpsit — absuit.] Ver. Ed. *sunebat — aberat.* De re jam diu peracta perfecto tempore dicendum erat.

Erat Theologus, qui.] In priore ed. simpliciter *Erat, qui.* Theologo illo tunc temporis fortasse adhuc vivente.

Omninoque — ageret.] Desiderantur in priore ed.

Cum Jo. Alb. et ceteri.] Olim cum ceteri.

Hemsterhusium.] Antea eum.

Hominis vanitatem et impudentiam.] Prior ed. *stolidam hominis vanitatem.*

Alios, — de pulpitis jactantes.] Antea *concionatores sacros, qui — jactant.* Mutandi causam praeuisse videntur barbari isti concionatores sacri: nam apud Ciceronem quidem non nisi semel, idque in malam partem, legitur *concinator*, i. e. *populi concitator*, Catil. IV. 5. Praestiterit fortasse, ora-

pulpitis jactantes Graecarum et Orientalium scientiam literarum?

Sed non est, quod magnopere miremur aut aliorum intolerabilem fastum et superbiam, aut hujus amabilem humanitatem. Illi enim ex his studiis nulum, nisi eruditionis, fructum petunt: cujus vis quae potest esse in animum et mores? Hic non unam eruditionem, sed inprimis vitae et morum elegantiam, omninoque veram sapientiam inde sibi haurientiam ducebat. Ac morum quidem venustas non solum per ejus libros fusa est, sed etiam in sermonibus, omnibusque vitae actionibus ita lucebat, ut non tam sibi et Musis vixisse, quam inter fortunatos beatosque homines aetatem egisse videretur. Sermo familiaris etsi tam accuratus et eruditus erat, ut meditatum diceret, tamen nihil habebat affectationis molestae. Immo haec gravitas temperabatur incredibili humanitatis festivitatisque condimento. Nam et ipse naturae vi abundabat sale atque urbanitate, et praeterea omnem leporem et facetiarum florem ex antiquis et novis scriptoribus libarat. Itaque vix alium ex eruditorum ordine vidimus, cujus consuetudo a principibus etiam viris impensius expeteretur. Non ha-

tores sacri: sed ut rem ipsam, sic nomen rei ignorant optimae aetatis scriptores.

Illi enim] Olim Nam illi. Cf. supra p. 269.

Naturae vi abundabat sale atque urb.] Duabus prioribus vocibus omissis, antea legebatur *sale atque urbanitate abundabat.*

Impensius] Antea *vehementius*. Cf. supra p. 274.

habet patria proceres illustriores, prudentiores, et bonis artibus ad omnem humanitatem magis excultos, quam fratres, Guilielmum et Carolum Bentinckios. Atqui illi fateri et prae se ferre non dubitant, se nunquam, nisi meliores aliqua parte et doctiores, ab Hemsterhusio discessisse. Ac nescio, majorine gloriae sit Hemsterhusio, Bentinckii placuisse, an Bentinckii, Hemsterhusii virtutes intellexisse.

Animus ejus erat, qualem esse oportebat tot sapientum praeceptis conformatum, unius verae et solidae virtutis admirator, contemtor rerum fluxarum et humilium. Roboris quantum in eo fuerit, hoc documento cognoscere licet. Venerant ad eum Franequeram nobilissimi e primaria gente Wassenaria hospites, biduum hilare sumturi. Cum omnes accubuissent, animis ad laetitiam remissis, ecce, literis fit certior, filium summae spei, Jacobum, qui sibi decus ex militia navali petebat, procul a Patria morte immatura periisse. Quid ille? Vultu nihil mutato seponit literas, simulat hilaritatem, acerbissimumque dolorem per biduum pectore premit, quod jucunditatem, cui se hospites dederant, muliebri et nihil profutura ejulatione contaminari nolebat. Tali constantia germanus ille Socraticae disciplinae alumnus, Xenophon, nuntiata inter sacrificandum filii Grylli morte, luctum distulit, dum solemne sacrificium peregisset.

Os-

Qualem esse oportebat — conformatum] Olim qualis esse debebat — conformatus. Cf. supra p. 281.

Jucunditatem, cui se hospites dederant] Prior. ed. *hospitum jucunditatem*. Numerorum concinnitati consulens et hoc loco periodum maluit,

Ostentationem et inanem pompam oderat cum in reliqua vita, tum in docendo; ut exteri, qui ad ejus lectiones venissent, vix crederent, hunc esse illum Hemsterhusium, de quo tot ac tanta praedicari audivissent. Famae et magnae de se opinionis prope negligens erat, minime omnium curans plausum vulgi, cui propterea paene ignotus vixit. At quo minus gloriam venabatur, eo magis ad eum sponte veniebat. Quis enim nescit, omnes omnium gentium eruditos una voce, una sententia regnum in literis ad ipsum detulisse?

Prudentia, dubito, an unquam major et praestantior fuerit in ullo homine erudito. Credebat Epicharmo, nervos et artus prudentiae esse, non temere credere, tenebatque, si quis alius, artem difficillimam tacendi suo tempore, et loquendi. In consilio capiendo cautus, consideratus, et, si quaeris, lentus: quippe omnes in utramque partem rationes videbat, et magno judicio ponderabat: sed idem, ubi semel quid decrevisset, constans et firmus. Alienus a suspicionibus: sed idem latebrarum, quae in animis hominum sint, sagacissimus explorator.

Sed prudentia, quae vitam privatam attingit, si in eo

Minime o. curans plausum v.] Antea et minime o. curabat laudem v. Participio brevitati consultum est: praeterea aliud est *laudem*, aliud *plausum* vulgi curare.

Propterea] antea idcirco. cf. supra p. 250.

At — veniebat] Vet. ed. sed — confluebat. Gloria rectius *venire* dicitur, quam *confluere*, inprimis ob antecedens *venabatur*.

eo summa et singularis fuit, forsitan minus mirum videatur. Unde vero ille, qui nullam reipublicae partem attigisset, tantam hauserat rerum civilium scientiam? Nempe cum eam non experiundo sibi comparare posset, usus et experientiae vicariam adscivit philosophiam, inprimisque omnis priscæ et recentioris ætatis historiam. Ex qua virtute Academia Batava uberrimum fructum tulit. Nactus enim amplissimum theatrum, in quo civilis illa prudentia spectaretur, foederatorum Belgarum historiam nova et inusitata ratione tradere coepit. Indagabat veras causas, ex quibus res gestae penderent, remotis simulationum involucris, quibus tegerentur; consilia principum et populorum cur bene, cur secus cecidissent, explicabat; quid expetendum, quid fugiendum esset, demonstrabat; efficiebatque adeo, ut disciplina sua prudentiæ civilis magistra et esset et haberetur. Inprimis heroum Batavorum ingenia et mores tanto artificio pingebat, ut non literarum Professorem, sed Polybium aut Tacitum cathedrae impositum dixisses.

Tali ingenio, doctrina et sapientia fuit Hemsterhusius, cujus similem Criticum nos haud vidimus; posteri ut videant, bonarum literarum causa vehementer optamus.

Spectaretur] Melius quam antea spectari posset.

DEDICATIO

EX EDITIONE

RUTILII LUPI

VIRO NOBILISSIMO,
FRANCISCO FAGEL,
PRAEPOTENTIUM ORDINUM BELGII
FOEDERATI GRAPHIARIO,

S. P. D.

DAVID RUHNKENIUS.

*S*aepe numero in illius temporis jucundam sane memoriam redeo, quo Tibi siue comes, siue dux erant ad Graecas literas cognoscendas. Veneras ad nos supra aetatem Latine doctus, Latinorum inprimis poetarum flagrantiore studio, quam quod expleri et satiari legendo posset. Verum cum Patri Tuo, cuius sapientiam in maximis reipublicae causis spectatam tanta exornat ingeniarum artium scientia, quantam vix credibile sit in vita tam occupata comparari potuisse; cum igitur Patri Tuo credidisses, vim et venustatem Virgilii, non nisi cognito Homero, Ciceronis, non nisi Demosthene, penitus percipi posse: nihil antiquius habuisti, quam ut Graecas literas conjungeres cum Latinis. Itaque una legebamur ingeniorum principem, Homerum, eique, ut Atticam etiam elegantiam et suavitatem gustaremus, Xenophontem

ad

adjugebamus. Qua lectione confirmati non dubitabamus ad grandem, et Homero in dispari genere similem poetam, Sophoclem, et dulcem subtilemque de scena philosophum, Euripidem accedere. Tum vero, qualis in Te materia et indoles esset, intelligere coepi. Nihil dicam de docilitate, qua intra biennium consecutus es hoc, ut, qua facilitate Cornelium et Racinium, eadem Sophoclem et Euripidem legeres. Majorem admirationem mihi movebat vis judicandi, quae in locis dubiis et obscuris cernebatur, inprimisque acerrimus pulcri et veri sensus, quo, saepe magistrum praecurrens, ante latentes videres deprehendebas, quam ipse earum demonstrandarum locum habuissem. Ex his et aliis, quae prodebas, excelsae indolis argumentis jam tum augurabar, talem Te, qualis nunc es, futurum, et saepe alios loci Tui juvenes monebam, in te intuerentur, de Te sibi exemplum sumerent, qui, quamvis natalium splendore, fortunae opibus, majorum meritis facile ad amplissimos honores adspirare posses, tamen in optimarum artium studiis ita versarere, ut nihil Tibi praesidii in illis relictum esse, omnem ornamentorum spem in ingenii cultu et virtute sitam existimares. Decursis deinde, pari cum laude, graviorum disciplinarum spatiis, iter per cultiores Europae partes instituisti. Hic prima, sicut debuit, Tibi cura fuit, ut regum principumque artes in continendis civitatibus cognosceres, et ex variorum populorum moribus, legibus, institutis caperes, quod aliquando ad utilitatem patriae transferres. Nec tamen frequentior eras in aulis, quam in bibliothecis, aut magis pur-

puratos, quam doctrina et ingenio claros, appetebas. Inprimis autem proprio quodam studio rapiebaris ad priscarum artium miracula, quibus Italia repleta est, contemplanda; quae majorem, quam vulgus credit, cum humanioribus literis cognationem habere, minime omnium ignorabas. Et eras intelligentissimus talium operum iudex, qui oculos exercitatos domo attulisses. Hoc iter praeclari operis tanquam perpolitio fuit. Reverso Tibi in patriam praemia, quantae virtuti et doctrinae tribui possunt maxima, tributa sunt, et tributa maturius, quam cuiquam tali aetate contigisse, aut meminimus, aut in patriis annalibus legimus. Non enim adscendisti, ut ceteri, sed evolasti ad summos in republica honores; ut, adolescens cum sis, mirere, Te annis tantum Patri cedere, non amplitudine et dignitate. Ita consecutus omnia, quibus felicitas humana censetur, in maxime raro hominum genere merito numeraris. His vero ornamentis Tuis quantopere Musae gaudeant et triumphent, per occasionem Rutilii Lupi in lucem revocandi, me interprete, Tibi, Vir nobilissime idemque eruditissime, declarari voluerunt. Et quidni sensus animi proferant in tam justis laetandi causis? Etenim, quae suis Te manibus finxerunt, Tecum habitarunt, Tecum peregrinatae sunt, nunc in idem fastigium Tecum escenderunt. Antea sibi timebant a barbarie et superstitione. Nunc, Tuo praesidio fretae, quos hostes fugiebant, fugant. Antea saepe nobilium hominum dictis vellicabantur. Nunc ad nominis Tui mentionem scurrilis dicacitas obmutescit.

Quod-

P R A E F A T I O

EX EDITIONE

R U T I L I I L U P I.

A E Q U O E T E R U D I T O

L E C T O R I.

Non Figurarum ratio, millies in scholis decantata, sed pulcherrima maximorum Oratorum exempla, quibus intuendis imitandisque plus ad eloquentiam proficitur, quam omnium Rhetorum praeceptis cognoscendis, hanc apud nos vim habuerunt, ut, sepositis tantisper aliis, quae in lucem edere parabamus, Rutilio temporis aliquid impertiremus. Quibus exemplis multum commendationis accedit ex eo, quod non solum decerpta sunt ex oratoribus, qui magnam partem interciderunt, sed etiam de Graecis sic facta Latina, ut Rutilius cum Cicerone, quem juvenis senem videre potuit, certasse videatur. Mittimus alia libelli bona, quorum non ultimum hoc est, quod plura singularia et nusquam alibi reperiunda tradat, quam in ullo veterum librorum, tam paucis quidem paginis, tradita scimus. Sed de ipso libello dicendum accuratius. Cumque alius ejus auctor sit, alius interpret, primum de auctore, Gorgia, post de interprete, Rutilio dicamus.

A Gorgia scriptum librum esse, inscriptio docet, quae in antiquis exemplaribus haec est: *P. Rutilio Lupi Schemata dianoeas et lexeos ex Graeco Gorgiae*

ver-

versa. Immo ipse Rutilius lectores ad Gorgiam, ut libri auctorem, ablegat, II. 12. Nec quicquam disertius et luculentius est Quintilianii testimonio, IX, 2. p. 437. *Praeter illa vero, quae Cicero inter lumina posuit sententiarum, multa alia et idem Rutilius, Gorgiam secutus, non illum Leontinum, sed alium sui temporis, cuius quatuor libros in unum suum transtulit, et Celsus, videlicet Rutilio accedens, posuerunt schemata.* Sed quis ille Gorgias, et quando vixit? Quintilianus ait, illum eadem, qua Rutilium, aetate vixisse. Itaque, cognita Rutilii aetate, Gorgiae quoque aetas simul cognoscetur. Atqui Rutilius, ut statim demonstrabimus, sub Augusto, vel certe sub Tiberio vixit. Relinquitur ergo, ut Gorgias sit Rhetor Atheniensis, Ciceronis filii in declamando magister, sed paulo post patris jussu ab eo dimissus. Cicero filius Tironi, ad Div. XVI. 21. sic scribit: *De Gorgia autem quod mihi scribis, erat quidem ille in quotidiana declamatione utilis; sed omnia postposui, dummodo praeceptis patris parerem.* Διαβρῆ-
δην enim scripserat, ut eum dimitterem statim: tergiversari nolui, ne mea nimia σπουδὴ suspicionem et aliquam importaret. Deinde illud etiam mihi succurrebat, grave esse, me de iudicio patris dubitare. Dimissionis causam, a Cicerone non commemoratam, explicat Plutarchus Ciceron. p. 873. Α. Γοργίαν δὲ τὸν ῥήτορα αἰτιώμενος εἰς ἡδονὰς καὶ πότους προάγειν τὸ μεράκιον, ἀπελαύνει τῆς συνοσίτης αὐτοῦ — τὸν μὲν Γοργίαν αὐτοῦ προσηκόντως ἐπισκώπτοντος, εἴπερ ἦν Φαῦλος καὶ ἀκόλαστος, ἢ περ ἐδόκει. ubi pro ἐπισκώπτοντος scri-

bendum est ἐπικρίπτουτος (*). Nam Cicero non irrisit Gorgiam, sed reprehendit ob mores dissolutiores. Idem Gorgias etiam *Declamationes* scripsit, quas laudat Seneca Controv. I. 4. p. 113. ubi N. Faber, non alium, nisi Rhetorem nostrum laudari, rectissime vidit. Ejusdem librum περὶ τῶν Ἀσθύνων ἐταίρων citat Athenaeus XIII. p. 567. A. 583. D. 596. F. Quanquam hic fortasse diversus a Rhetore putandus est. Tale enim argumentum Grammatici tractare solebant, Rhetores non item. Hactenus de Gorgia.

De Rutilii aetate non una est hominum eruditorum sententia. Frobenius in praefatione, quam Rhetoribus a se editis praemisit, et Glandorpheus in Onomástico, illum Quintiliani aetate floruisse dicunt. Sed utrumque deceptum esse mendosa lectione Quintiliani III. 1. p. 119. statim ostendemus. Vossius de Histor. Graec. II. 13. eum sub Nerone ponit, additque, Callinicum Sophistam, qui, Suida teste, scripsit πρὸς Δοῦπον περὶ τῆς κακοζήλιας ῥητορικῆς, librum Lupi nostri filio inscripsisse. Verum sine ullo teste Rutilium Neroni aequalem facit, et in Callinici aetate non leviter errat, ut accurate demonstravit Jonsius de Scriptor. Hist. Philos. III. 14. p. 285. Fuit tamen, cum nos quoque in Vossii sententiam proniores essemus; cujus rei leve vestigium relictum est in annotatione nostra, p. 62. Burmannus ad Quintilian. III. 1. p. 219. in medio relinquit, Rutilius sit, an ejus filius, ad quem Divi

Fra-

Fratres rescripserunt in *L. 6. D. de muner. et honor.*
 Sed dudum animadverterat Anton. Augustinus de No-
 min. Pandect. p. 364. Divos Fratres non potuisse
 rescribere ad Rutilium, qui a Quintiliano laudatur.
 Rursus Burmannus ad prooem. Lib. VI. p. 497.
 Rutilium eundem esse Rhetorem conjicit, cujus fi-
 liam duxerit Quintilianus. Quae conjecturae nullo
 negotio refelluntur. Nam primum quis Rutilium,
 quem Quintilianus dudum ante se vixisse significat,
 ad Antoninorum tempus demittat? Deinde non Ruti-
 lii, sed Tutilii filiam uxorem duxit Quintilianus.
 Hicce Tutilius cum non solum Burmanno, sed aliis
 etiam errorem objecerit, breviter, quis fuerit, ex-
 plicemus.

Quintiliani III. 1. p. 119. locus hic est: *Scripti
 de eadem materia non pauca Cornificius, aliqua Ster-
 tinus, non nihil pater Gallio: accuratius vero prio-
 res Gallione Celsus et Lenas, et aetatis nostrae Vir-
 ginus, Plinius, Rutilius.* Qui locus si mendo ca-
 reret, clarum esset, Rutilium Quintiliani aetate vi-
 xisse. Enimvero Codices MSS. et editiones veteres,
 quas Burmannus et Gesnerus excusserunt, etiam
 MStus ex Hulstiana bibliotheca in Leidensem trans-
 latus, pro *Rutilius* magno consensu legunt *Tutilius*.
 Verissime. Nam Rutilio nullus potest locus esse, ubi
 Rhetores, qui universam artem oratoriam complexi
 sint, recensentur. Commemorandus est inter eos, qui
 partem Rhetorices, tanquam de Schematibus, illustra-
 rint. Atqui inter eos commemoratur, IX. 3. p. 455.
*Haec omnia copiosius sunt executi, qui non ut par-
 tem operis transcurrerunt, sed proprie libros huic ope-*

ri dedicaverunt; sicut Caecilius, Dionysius, Rutilius, Cornificius, Visellius, alique non pauci. Sed non minor erit eorum, qui vivunt gloria. Quo loco, simul observari debet, rursus Quintilianum de Rutilio loqui, tanquam aetate sua superiore. Tutilius vero nobilis Quintiliani tempore Rhetor fuit, qui quanta cum fama artem suam professus sit, intelligimus ex Martiale V. 56.

Cui credas, Lupe, filium magistro,

Quaeris sollicitus diu, rogasque.

Omnes Grammaticosque Rhetorasque

Devotes, moneo: nihil sit illi

Cum libris Ciceronis, aut Maronis.

Famae Tutilium suae relinquat.

ubi P. Scriverius etiam in Quintiliano *Tutilius* restituit pro *Rutilius*, cujus nullam rationem a novissimis hujus Rhetoris Interpretibus habitam esse miror. Hujus Tutilii filiam cum Quintiliano matrimonio junctam fuisse, viri docti probabili ratione colligunt ex Plinio, ita scribente Quintiliano, VI. Ep. 32. *Quamvis et ipse sis continentissimus, et filiam tuam ita institueris, ut decebat filiam tuam, Tutilii neptem.* Quae loca tametsi in promptu fuerunt Dodwello Annal. Quintil. §. 29. tamen non modo vitiosam Quintiliani scripturam *Rutilius* inepte defendit, sed inde etiam Plinium corrumpit, legere tentans, *Rutilii neptem.* C. Tutilii Hostiliani, philosophi Stoici, memoriam conservat lapis apud Muratorium Inscr. p. MXLII. 1. Satis de Tutilio: ad Rutilium redeamus.

Con-

Confutatis aliorum de Rutilii aetate conjecturis, sequitur, ut sententiam nostram expromamus. Hic autem verum esse videmus, quod poëta ait, nos saepe fugientia captare, et in medio posita transvolare. Nam viri docti Rutilii aetatem conjecturis assequi conati sunt: ad Quintilianum locum, qui, quando vixerit, plane et perspicue docet, animum non attenderunt. Quid, quaeso, sibi volunt illa verba jam supra laudata: *multa alia Celsus, videlicet Rutilio accedens, posuit schemata?* Quis dicitur alteri accedere? Nempe is, qui sententiam alterius sequitur, probat. Exempla sunt apud ipsum Quintilianum, IX. 4. p. 457. *Itaque accedam in plerisque Ciceroni.* eod. libro p. 482. *Neque enim accesserim Celso.* Videntur ejus Interpretes ad VI. 4. Vellej. Patere. I. 8. *libenter enim his, qui ita prodiderunt, accesserim.* Sic Davisius in Cicerone de Finib. I. 6. legebat, *Epicurus Democrito accedit, perpauca mutans.* Jam si Celsus accessit Rutilio, necesse est, Rutilium prius dixisse sententiam, atque adeo Celsum aetate antecessisse. Atqui Celsum sub Tiberio et Claudio floruisse constat. Certum igitur est, Rutilium sub Augusto, vel Tiberio vixisse. Nihil hac ratione liquidius et verius. Nec desunt alia, quae hanc ejus aetatem egregie confirment. Modo vidimus, eum a Quintiliano Gorgiae aequalem vocari. Atqui Gorgias vixit sub Ciceronis senectutem, adolescentiamque Augusti. Alibi idem Quintilianus, IX. 3. p. 455. illum medium ponit inter Caecilium, Dionysium, Cornificium, quos Augusti seculo floruisse scimus. Licet denique e scribendi genere, quod

Rutilius secutus est, argumentum pro ejus aetate capere. Nihil hic sophisticarum argutiarum, in quibus Seneca, Plinius, et quicumque eos consecuti sunt, sibi tantopere placuerunt. Omnia simplicem et naturalem pulcritudinem habent, similem Tullianae, cujus imitandae studium aliquot locis etiam deprehendimus. De stilo Rutiliano sic judicat Barthius Advers. LV. 1. p. 2575. *ea Latinitas, quae nequaquam vulgarem, sed aetate et eruditione vere Romanum scriptorem arguit.* Ceterum in antiquis et libris et saxis permulti non modo *Rutilii Lupi*, sed etiam *Publii Rutilii Lupi* occurrunt, quos hic congerere nihil attinet. Apud Ciceronem frequens mentio est P. Rutilii Lupi, Tribunatu pl. et Praetura functi, et in bello civili partium Pompejanarum. Vide Manutium in Ep. ad Div. I. 1. Cujus filio si quis hunc libellum tribuere velit, etsi non intercedam, nihil tamen sine idoneo teste affirmem.

Rutilius, ut Quinctilianus ait, ex quatuor Gorgiae libris unum fecerat. Nunc in duos divisus reperitur. Ex quo dubitatio nata est N. Fabro ad Senec. Contr. I. 4. p. 113. sintne libri duo, quos superstites habemus, Rutilii, cujus Quinctilianus meminit. Sed mox ipse hanc divisionem rectius adscribit librariis; quae etiam sententia est Fr. Robortelli de artif. dicend. p. 19. et Vossii Inst. Orat. V. 2. p. 232. et de Rhetor. nat. cap. 13. p. 341. Sed Rutilius ex quatuor libris sic unum fecit, ut illum eadem opera contraheret. Quod nos ipse docet II. 12. *quid intersit, — cognoscere poteris multo diligentius ex Graccho Gorgiae libro, ubi pluribus*
unius-

minusculusque ratio redditur. Rutilianae vero Epitomae multa deinceps detraxit sive magistrorum fastidium, sive injuria temporum. Quantam illa jacturam fecerit, ex Quintiliano intelligi potest, duodecim schemata laudante, IX. 2. p. 437. quorum nullum in exemplaribus nostris vestigium reperitur. Desunt etiam illa, quae Quintilian. l. c. p. 455. habet: *Incredibile est, quod dico, sed verum.* — *Aliquis hoc semel tulit, ego bis, ego ter.* quae sunt exempla *ἀντιποφῶς*. Item: *Longius erectus sum, sed redeo ad propositum.* quod est exemplum *διεξόδου*. Quae quamvis sine Rutilii mentione laudentur, tamen ex eo sumta esse, bene vidit A. Schottus ad Senec. Controv. I. 7. Negant etiam Robertellus l. c. Barthius ad Claudian. B. Gild. 398. et Gesnerus in praef. editionis suae, hunc libellum integrum ad nos pervenisse. Barthii verba haec sunt: *Libenter eo scriptore utor: ponit enim aliud agens lectas veterum sententias. Utinam integer legendus; quae enim habemus excerpta sunt mera.* Quae verba adscripsimus, ut Barthii inconstantiam notaremus. Nam qui hic bene judicat, multa libro deesse, Advers. XIII. 9. jactat, *Rutilium paucis paginis omnium fere figurarum thesaurum reclusisse.*

Verbo hic refellenda est Is. Casauboni opinio, quam prodidit annotatione, a nobis ad p. 114. relata. Scilicet vir summus existimasse videtur, Rutilium quidem Gorgiae praecepta oratoria vertisse, sed in exemplis secutum esse aliorum, quae tum ferebantur, versiones Latinas. De his versionibus egregius est locus Quintiliani X. 5. p. 521. *Vertere*

Grac-

Graeca in Latinum veteres nostri oratores optimum judicabant. Id se L. Crassus in illis Ciceronis de Oratore libris dicit factitasse. Id Cicero sua ipse persona frequentissime praecipit: quin etiam libros Platonis atque Xenophontis edidit hoc genere translatos. Id Messalae placuit: multaeque sunt ab eo scriptae ad hunc modum orationes: adeo ut etiam cum illa Hyperidris pro Phryne difficillima Romanis subtilitate contenderet. Quo loco lacuna est, quanquam manifesta, tamen a nemine animadversa. Quis enim Quintilianum tam obliviosum credat, ut, ubi Graecorum oratorum versiones recenset, exempli, quod in hoc genere perfectissimum fuit, oblitus sit, memoret Platonis et Xenophontis libros a Cicerone Latine redditos, omittat, quae memorari maxime debebant, Aeschinis Demosthenisque orationes contrarias, ab eodem de Graeco conyersas? Jam etsi e Quintiliano clarum est, Graecorum oratorum Latinas versiones extitisse, recte tamen Barthius Advers. LV. 1. tum ejusdem Quintiliani testimonio, tum stili aequabilitate docet, Rutilium nihil de illis versionibus sumsisse, sed unam omnia Latina fecisse. Vertit autem Rutilius Graecorum Oratorum exempla, non ut interpret, sed ut orator, nusquam verbum verbo reddens, nisi ubi vis schematis exprimenda esset. Nec aliter Graeca convertit Cicero, aut Aquila Romanus Alexandrum Numenium, aut alii alios, de quorum in vertendo licentia disputat Jac. Perizonius Diss. de Dictye Cretens. §. 10. Cum igitur Rutilii Latina non tam verbis, quam sententia cum Graecis conveniant, fieri facile potuit, ut aliquot Lysiae et Demosthenis loca, quae Rutilius

si oculos habuerit, me inter legendum fallerent.

Superest, ut, quibus praesidiis instructi ad Rutilium recensendum accesserimus, breviter exponamus. Varietates lectionum e tribus MSS. integris, et unius parvo fragmento habuimus. Primus Codex est Bibliothecae Laurentianae Mediceae in charta seculo XIV. scriptus: alter ejusdem Bibliothecae in membrana seculo XV. Fragmentum est Bibliothecae Riccardianae, manu recentiore exaratum, quod non nisi novem prioris libri paragraphos continebat. Horum Codicum variantes quam potuit fieri accuratissime excerptis Vir eruditissimus, qui cum maxime, literarum bono, Mediceas opes explicat, A. M. Bandinius. Terti Codicis nescio cujus diversae lectiones notatae erant in margine editionis Rhenaniana, quarum mihi pro humanitate sua copiam fecit Vir celeberrimus, Abrahamus Gronovius. Enimvero non tantum boni ad Rutilium venit ex tribus Codicibus MSS. quantum ex tribus editionibus antiquis, quarum singulae cum ex diversis Codicibus ductae sint, pro totidem Codicibus haberi debent. Accidit enim, ut Rutilius uno eodemque fere tempore ter in lucem prodiret, et Editorum quisque, alterius consilium ignorans, primam se Rutilii editionem dare putaret. Primus tempore fuit Nicolaus Roscius Ferrariensis, vulgo Zopinus, librarius Venetus, qui Rutilium cum Aquila Romano, e Codice, nuper, ut ait in dedicatione ad Alphonsum, Ducem Estensem, e Gallia translato, protulit Venetiis 1519. 8. Titulus hic est: *P. Rutilius et Aliqua Romanus, antiquissimi au-*

ctores. *Alexander Perusinus ad lectores: Accipe, candidissime lector, hos libellos vere aureos. Quales sint, eorum brevis demonstrabit. Hoc unum praeteriri nolo, Quintilianum, ubi agit de figuris, sine his auctoribus minime intelligi posse.* Biennio post Beatus Rhenanus, vir natus scriptoribus antiquis in lucem vindicandis, vel Joannes Frobenius, Rutilium edidit cum Aquila Romano, Julio Rufiniano, Sulpicio Victore, aliisque Rhetoribus Basileae 1521. 4. Frobenius in praefatione ait, se Codicem, quem expressisset, vetustum illum quidem, sed prodigiosis mendis depravatum, a Beato Rhenano e Spirensi Bibliotheca accepisse. Vel sic tamen hanc editionem ceteris praeferendam esse, lectionibus inter se comparandis cognovi. Rhenani editionem repetiit Badius Ascensius Parisiis 1528. 4. quam Fabricius Bibl. Lat. T. I. p. 799. confundit cum Stephaniana, de qua mox dicemus. Ascensianam Parisiis in Bibliotheca Regia vidimus, sed non excussimus, quod nullum dum consilium inieramus Rhetorum ornandorum. Meram vero repetitionem Rhenanianae esse, inde conijcimus, quod non solum iidem Rhetores, sed eodem etiam ordine, quo in illa sunt, exhibentur. Rhenanianam editionem excepit Aldina Venetiis 1523. forma maxima, quae praeter Rutilium et Aquilam habet Chirium Fortunatianum, Prisciani exercitamenta, et rhetorica Aristotelis, Aphthonii, Georgii Trapezuntii, etc. sed caret Julio Rufiniano, quem Fabricius Bibl. Lat. T. III. p. 755. per errorem scribit, illa contineri. Verum etsi tres primariae editiones e

totidem Codicibus ductae sint, tamen, si res ex vero aestimetur, et ipsae, et tres Codices, quos paulo ante recensuimus, non nisi unius Codicis vim et auctoritatem habent. Nam omnes ex uno exemplo fluxisse, planissime apparet non solum ex consensu in locis depravatis, sed multo magis ex lacuna I. 6. p. 21. quae in omnibus sine ulla varietate reperitur.

Adhuc Rutilius mendis quidem contaminatus prodierat, veruntamen ad librorum scriptorum fidem expressus. Sed mox ex officina ea, qua nulla veteres libros religiosius tractare solebat, tam deformatus exiit, ut Rutilium in Rutilio quaereres. Scilicet Robertus Stephanus Rutilium una cum Aquila Romano et Julio Rufiniano elegantissimis formis excudit Parisiis 1530. 4. (alia exempla praeferunt annum 1541.) Praefatio Stephani magnificam habet promissionem: *Usi amicorum opera, Rutilium ita restituendum curavimus, ut praeter duo loca integrum eum dare nos confidamus.* Verum quisquis tandem est, cui Stephanus editionis curam delegarit, non boni viri fide cum Stephano egit, sed ingenio et doctrina, qua hominem valuisse pluribus documentis patet, abusus est ad Rutilium, ejusque comites, Aquilam et Rufinianum, foedissime lacerandos et interpolandos. Eatum erat de R. Stephani cura, fide, religione opinio, ut nemo unus dubitaret, quin integer demum Rutilius ex ejus officina prodisset. Itaque ex eo tempore omnes non aliud, nisi Stephani exemplar, quod emendatissimum putarent, sibi exprimendum sumserunt. Ex Stephaniano eosdem Rhetores, vix ver-

verbo mutato, primus repetiit Seb. Gryphius Lugduni 1536. 8. (alia exempla habent a. 1542.) Gryphianam editionem expressit Lovaniensis 1551. 8. Has editiones omnes nosmet ipsi vidimus, et diligenter inter se contulimus. Sed nulla nobis copia fuit Aldinae 1533. 8. et Argentoratensis 1539. 8. uni Fabricio memoratarum. De quibus tamen dubitamus, dum nobis contigerit illas oculis usurpare.

Sub finem ejus seculi Franciscus Pithoeus Rutilium, et quotquot reperire potuit Rhetores minores, in unum volumen conjecit, prodiditque Parisiis 1599. 4. Auctor praefationis narrat, Pithoeum quidem Rhetores e vetustissimis optimisque Codd. innumeris locis auxisse et emendasse, sed typographos opus multis mendis inquinasse; immo autographa Pithoeana tam negligenter habuisse, ut inter eorum manus perirent. Quod de autographorum jactura dicit, in medio relinquo. Reliqua falso jactari, rebus ipsis deprehendi. Nam tantum abest, ut Pithoeus libris MSS. usus sit, ut ne veteres quidem editiones ad tres Rhetores, quos diximus, castigandos adhibuerit, praeter Aldinam, cujus ope pauca meliora fecit. Si quid praeterea novae lectionis inductum est, non e libris venit, sed e conjectura. Vitiosam editionem esse, non negarim. Sed operae nihil aliud, nisi superiorum editionum vitia repetierunt. Pithoeus potius accusandus est, qui, cum in manibus haberet integrae fidei exemplaria, tamen operis exscribendam dederit editionem Stephanianam turpissime interpolatam. Barthius

ad Claudian. de Nupt. Honor. et Mar. 21. Pithoeo fidem tribuit, qua etiam vitiosas librorum suorum lectiones expresserit: sed Advers. LI. 1. in eodem fidem desiderat, ejusque editionem sine notis et adjectis mutationum rationibus pro manca habet. Sic ille secum pugnare solet.

Multo meliorem Pithoeana Rhetorum editionem, si vita suppeditasset, daturus fuisset eximius ille Grovianae disciplinae alumnus, Joannes Schultingius, quem hoc consilium agitasse, Graevius scribit Hein- sio, Syllog. Epistol. T. IV. p. 46.

Ex eo tempore nemo extitit, qui in Rhetoribus castigandis aliquid studii poneret ante Jo. Matthiam Gesnerum, Germaniae decus, qui Rutilium, Aquilam et Rufinianum ex Pithoeana recensione subjecit *Primis lineis artis oratoriae*, Jenae 1745. 8. adspersis nonnullis emendationibus, quas in editionem nostram recepimus.

Novissime Argentorati 1756. 4. Rhetores Pithoeani repetiti sunt cum notis Claudii Capperonnerii, editionem curante Phil. Christiano Rangio, qui etiam editiones Rhenanianam et Aldinam, quanquam negligentius, contulit, et conjecturas in Rutilium et Aquilam, quas vir quidam egregie doctus in margine editionis Rhenan. notarat, adjecit.

Initio constitueramus uni Rutilio hanc operam navare. Nam Aquilam et Rufinianum, quos propter argumenti similitudinem Stephanus, Gesnerus, et alii Rutilio junxerant, non satis dignos, qui cum eo jungerentur, judicabamus. Verum cum cogitare coe-

pissemus, utrumque parem cum Rutilio sortem in Stephaniana officina subisse, mutato consilio, eos quoque ad antiquarum editionum fidem restituimus, Aquilam ad Venetam, Rhenanianam et Aldinam, Rufinianum ad solam Rhenanianam. In his recensendis nulla nobis a libris scriptis subsidia fuerunt; nec tanti videbatur, illa, cum nostra et amicorum molestia, conquirere.

Aquilam, diximus p. 140. inferiorem esse tempore Antoninorum. Nunc addimus, eum superiorem esse aevo Constantini. Nam laudatur a Julio Rufiniano, qui sub Constantino vixit. Itaque multum fallitur Jac. Nic. Loënsis Epiphyll. III. 16. qui eum credit Maecenatis esse libertum, Aquilam, qui, tanquam *Notarum* auctor commemoratur a Dione Cass. LV. 7. et Isidoro Orig. I. 21. *Orthographiam* Aquilae laudat Cassiodorus de Orthograph. p. 619.

Julii Rufiniani mentionem nusquam invenimus, nisi in inscriptione veteri apud Massejum Veron. illustrat. Part. I. p. 360. n. XL. et Muratorium Inscr. p. MXIX. 2. quae, quoniam et patris et filii memoriam praeclare illustrat, integra subjicienda videtur:

TATIANI

C. IVLIO RVFINIANO

ABLABIO TATIANO C. V. RVFI

NIANI, ORATORIS FILIO FISCII PA

TRONO RATIONVM SVMMARVM

ADLECTO INTER CONSVLARES IVDI

CIO DIVI CONSTANTINI LEGATO PRO

VINCIAE ASIAE CORRECTORI TVSCIAE

ET VMBRIAE CONSVLARI AE

MILIAE ET LIGVRIAE PONTIFICI

VESTAE MATRIS ET IN COLLE

GIO PONTIFICVM PROMA

GISTRO SACERDOTI HER

CVLIS CONSVLARI CAM

PANIAE HVIC ORDO SPLEN

DIDISSIMVS ET POPVLVS

ABELLINATIVM OB INSIGNEM

ERGA SE BENIVOLENTIAM ET RELI

GIONEM ET INTEGRITATEM EIVS STATVAM

CONLOCANDAM CENSUIT.

Ex hoc monumento Rufiniani cum aetate, tum professionem intelligimus. *Orator* accipiendus est rhetor ex cadentis Latinitatis consuetudine. Tres Titiani rhetores *oratores* vocantur a Capitolino Maximin. Jun. 1. Cassiodor. de Instit. div. liter. 25. et in marmore apud Fabrett. p. 208. et 700. Eudelechijs, qui et ipse rhetor fuit, *orator* in subscriptione, quam in Taciti et Apuleji Cod. Florentino reperit Pichena, in Apuleji Cod. Vatic. Sirmondus ad Sidon. Apollin. IV. 8. Felix item *orator*

in subscriptione Codd. Horatii, quam protulit Bentlejus praef. ad Horat. p. 6. Arusiani Messii *Elocutionum exempla* hunc titulum praeferunt: *Arusiani Messii V. C. Or. Comitum primi ordinis Quadrigena*, etc. ubi *Or.* non in *Gr.* mutandum, ut sit *Grammatici*, sed explicandum *Oratoris*, ut Donatus in titulo Scholiorum in Terentium dicitur *V. C. Orator Urbis Romae*. Ex JCTis hujus significationis exempla dedit A. Augustinus ad Modestin. s. de Excus. p. 1571. Sunt quidem duo Ciceronis loca, Acad. I. 2. et de Orat. III. 21. ubi *orator* pro rhetore dicatur. Sed cum facilis in his vocibus libriorum lapsus fuerit, assentiar Zach. Pearcio, illa loca ad melioris aetatis normam castiganti. Vide eundem ad I. de Orat. 62.

Reliqua hujus marmoris, etsi non ad patrem Rufinianum, sed ad filium pertineant, tamen paucis emendare et illustrare nihil vetat. Prima vox **TATIANI** tollenda videtur: quam quadratarius, per errorem sculptam, reliquit, ne marmor deformaret.

RATIONVM SVMMARVM dicitur, qui *Rationalis summarum* in Notitia Dignitatum, et L. 7. Cod. Theodos. de jure fisci, T. III. p. 413. ubi vid. Jac. Gothofredum. Sic servi, qui rationes summae rei curabant, simpliciter *summarum* dicuntur, ut *primarum* et *secundarum*, actores partium primarum et secundarum. Lapis apud Murator. p. MCCCCLXXXVIII. 4.

PATROCLO SVMMARVM

VLPIVS PRISCVS

ANIMAE MERENTI.

Quem

Quem Genitivum exemplis illustrat Hagenbuchius
Epist. Epigraph. p. 523.

CONSVLARI AEMILIAE ET LIGVRIAE. Ex hoc loco emendanda est inscriptio utriusque Codicis, Theodosiani et Justiniani. L. 1. Cod. Theod. de Vegetigal. T. I. p. 421. sic inscribitur: *Imp. Constantinus A. ad Junium Rufinum, Consularem Aemiliae.* L. 4. Cod. Just. eod. tit. *Imp. Constantinus A. ad Rufum*, vel, ut MSS. quidam, *ad Julium*. Scribendum ex marmoris fide: *Imp. Constantinus A. ad Julium Rufinianum.* et praeterea in Cod. Theod. plenius legendum: *Consularem Aemiliae et Liguriae.* praesertim cum Anianus etiam in exemplo suo legerit *et Liguriae*, probante Gothofredo.

CONSVLARI CAMPANIAE — POPVLVS ABELLINATIVM. Ex L. 68. Cod. Theod. de Decurion. T. IV. p. 442. etiam patet, Abellinatum civitatem fuisse sub Consulari Campaniae. Vide ibi Gothofredum.

Historia critica Oratorum Graccorum, quam Rutilio praemisimus, quomodo nata sit, et quo consilio scripta, suo loco dicetur. Tu, Lector, his fruiere, et vale. — Ao. MDCCLXVIII.

HISTORIA
CRITICA
ORATORUM GRAECORUM (*).

EX EDITIONE
RUTILII LUPULI.

Saepe et ipse miratus sum, et alios arbitror miratos, quid sit, quare Gorgias, cujus librum e Graeco vertit Rutilius, in summa exemplorum, quae decem Oratores Attici suppeditabant, copia, tamen permulta sumserit a Pythea, Demochare, Hegesia, aliis, quos ceteri Rhetores vel negligebant, vel imitandos esse negabant. Cujus instituti causas cum diligentius quaererem, digna mihi res visa est, quae paullo altius repeteretur. Atque ita nata est Oratorum Graecorum historia: in qua conscribenda hanc mi-

[(*) Operae pretium duximus permulta supplere ex egregiis illis Ruhnkenii annotationibus ad Rutilium Lupum, iis quidem locis ubi ipse Lectores ad eas remittere solebat; idque fecimus, cum propter argumenti similitudinem, tum in eorum gratiam, quibus ad manus non sit illa Rutilii Lupi editio, a qua nunc sejuncta prodit haec Historia Critica Oratorum. Ceterum exemplari suo paucula adscripserat Cl. Roupus, commemorata Editori Anglo Praef. p. xxxv. Placuit, potiora ex iis suo loco referre.]

mihi legem dixi, ut, quorum memoriam Meursius, Fabricius et Taylorus satis illustrassent, eos verbo tantum, propter historiae seriem, attingerem, quorum historia parum explicata videretur, in iis orandis diligentius versarer. Nemo tamen putet, hic omnes Graeciae Oratores recenseri. Nam ex mille, quos ante se fuisse dicit Demosthenes de Coron. p. 555. aliisque Demosthenem consecutis, tanquam florem, delibavimus eos, quos, satis constat, aliquid literis mandasse, et apud posteros Oratorum laudem tenuisse. Haec autem historia multo et uberior et accuratior futura esset, si Theopompi excursus, quem, teste Athenaeo IV. p. 166. D. in decimo historiae Philippicae περὶ τῶν Ἀθηναίων δειμαγωγῶν fecerat, ad nos pervenisset. Nunc, quod ille unus copiose tradiderat, per scriptores multos tenuibus vestigiis quaerendum fuit. In variis autem Oratorum aetatibus constituendis ducem secuti sumus Ciceronem in Bruto 7. seqq. et de Orat. II. 22. 23. audemusque hanc historiam Ciceronis studiosis, tanquam justum in illa loca commentarium, commendare.

Vera eloquentia ita propria est Athenarum, ut nullam Graeciae civitatem in illius gloriae societatem admittant. Cicero Brut. 13. *Hoc autem studium non erat commune Graeciae, sed proprium Athenarum. Quis enim aut Argivum oratorem, aut Corinthium, aut Thebanum scit fuisse temporibus illis? — Lacedaemonium vero usque ad hoc tempus audivi fuisse neminem.* Quem locum ob oculos habuit Vellejus Patere. I. 18. *Una urbs Attica pluribus annis eloquentiae, quam universa Graecia, operibusque floruit, adeo*

ut corpora gentis illius separata sint in alias civitates, ingenia vero solis Atheniensium muris clausa existimes. Neque ego hoc magis miratus sum, quam neminem Argivum, Thebanum, Lacedaemonium oratorem, aut dum vixit auctoritate, aut post mortem memoria dignum existimatum. Sic habet unicum illud exemplar Murbacense, e quo prolatus Vellejus est. Sed ejus editores, etiam Burmannus, non pro reliqua sua religione, Lipsii conjecturam in textum invexerunt: *Una urbs Attica pluribus annis eloquentia, quam universa Graecia, uberiusque floruit.* Noli dubitare, quin Vellejus scripserit: *Una urbs Attica pluribus sanae eloquentiae, quam universa Graecia, operibus effloruit (*)*. Sanam eloquentiam opponit corruptae Asiaticorum, ut Cicero 1. c. ita peregrinata tota Asia est, ut se externis oblineret moribus, omnemque illam Atticae dictionis quasi sanitatem perderet. ubi Lambinus MSti auctoritate bene expungit glossam salubritatem, quicquid dicat membranarum suarum mancipium, Gruterus. Mox Cicero: *Rhodii saniores et Atticorum similiores.* Idem de opt. gen. dic. 3. *imitemur illos potius, qui incorrupta sanitate sunt, quod est proprium Atticorum, quam eos, quorum vitiosa abundantia est, quales Asia multos tulit.* Auctor Dialog. de Orator. 25. *omnes tamen eandem sanitatem eloquentiae ferunt.* Vid. Interprett. ad Petron. 2. Viguit Athenis eloquentia
cir-

[(*) Emendationem suam postea probavit Ruhnkenius in editione Velleji Patereuli. Quid de ea ipse fateretur, operae pretium est legere in ipsius Vita a Cl. Wytttenbachio conscripta p. 221.]

circiter centum et quinquaginta annos, et, fracta populi libertate, ipsa quoque concidit, libertatis socia et alumna. Ex eo tempore ejus studium invasit populos per Asiam, Rhodios item, et aliarum insularum cives: unde extitit discrimen Oratorum Asiaticum, Rhodiorum et Atticorum, de quo vide Ciceronem Brut. l. c. et Quintilian. XII. 10. p. 623.

Prima eloquentiae aetas fuit sub THEMISTOCLE, CIMONE, PERICLE, ALCIBIADE, THUCYDIDE. Cicero Brut. 7. de Orat. II. 23. Quam aetatem, fuerunt, qui non ordine tantum, sed etiam excellentia primam existimarent. Plutarchus Demosthenem ait in ejus Vita p. 852. B. dignum esse, qui reponatur οὐκ ἐν τῷ κατὰ Μοιρακλέα καὶ Πολύεγκτον καὶ Ὑπερίδην ἀριθμῶ τῶν ῥητόρων, ἀλλ' ἄνω μετὰ Κίμωνος καὶ Θουκυδίδου καὶ Περικλέους. Themistoclem et Cimonem nihil literarum monumentis mandasse, satis constat. Pericles et Alcibiades num quid scriptum reliquerint, dubitatur. Cicero altero loco dicit, *utriusque scripta constare*, altero, *Periclis quaedam scripta ferri*. At Plutarchus in Pericle p. 156. C. et Pseudo-Plutarchus de Vit. X. Orat. p. 832. D. quicquam a Pericle scriptum esse negant. Equidem accesserim Quintiliano, quicquid sub Periclis nomine venditatum est, commentitium judicanti, III. 1. p. 118. De Alcibiade vero, Pseudo-Plutarchus l. c. cum Cicerone sentit, eique scriptas orationes tribuit. Sed de his quoque idem, quod de Pericleis, dicendum. Nec aliter judicarunt veteres dicendi magistri, tanquam Sopater Prolegomenis in Aristidem: Τρεῖς Φαραὶ ῥητόρων γεγόνασιν. ὧν ἡ μὲν πρώτη ἀγράφως ἔληγεν,

ἧς ἐστὶ Θεμιστοκλῆς, καὶ Περικλῆς, καὶ οἱ κατ' ἐκείνου
 ῥήτορες. Alcibiadi multi scriptores eloquentiae lau-
 dem tribuunt, ipse etiam oratorum princeps, De-
 mosthenes adv. Mid. p. 139. καὶ λέγειν ἔδδκει πάντων,
 ὥς φασιν, εἶναι δεινότατος. ubi simul observa illud ὥς
 φασιν, quod additurus, non fuisset, si de ejus in
 dicendo facultate e scriptis orationibus existimare po-
 tuisset. Theophrastus apud Plutarch. Polit. praec.
 p. 804. A. narrat, Alcibiadem, dum in orando verba
 et structuras elegantiores quaerebat, aliquando haes-
 itasse. Nec tamen versus Eupolidis, relatus a Plu-
 tarcho in Alcibiad. p. 196. E. et Gellio I. 15. Αλ-
 λεῖν ἄριστος, ἀδυνατώτατος λέγειν, de Alcibiade acci-
 piendus erat ab H. Stephano Thes. L. Gr. v. Αλ-
 λέω, et P. Wesselingio ad Diodor. Sic. T. I. p.
 595. sed de Phacace, oratore, ut Plutarchi contex-
 tus facile docet. Thucydidem Cicero inter oratores
 refert propter orationes historiae intextas. Male
 Simsonus Chron. ad a. 3534. et Fabricius Bibl. Gr.
 Vol. I. p. 834. intelligunt Thucydidem, Melesiae
 F. Periclis in republica gerenda adversarium: quem
 quis unquam retulit in numerum Oratorum? Thucy-
 didi, Pericli et Alcibiadi suppar aetate est Nicias,
 quem Oratorum catalogo inseruit Fabricius Bibl. Gr.
 Vol. IV. p. 485. laudans Clementem Alexandr. Strom.
 VI. p. 748. Νίκλας ἐν τῷ πρὸς Ἀυσίαν ὑπὲρ παρακατα-
 θήκης. Τὴν μὲν παρασκευὴν καὶ τὴν προθυμίαν τῶν ἀντι-
 δίκων ὁρᾶτε, ὧς ἄνδρες διασπᾶται. Enimvero, Niciam
 non eloquentia, sed opibus et fortunis sibi viam ad
 honores munivisse, docet Plutarchus in ejus vita p.
 524. D. Itaque ille ex Oratorum catalogo expungen-
 dus,

das, et in Clemente nomina sic transponenda: *Λυσίας ἐν τῷ πρὸς Νικίαν ὑπὲρ παρακαταθήκης*. Quae ex hac oratione citantur, etiam occurrunt in Lysiae Or. de Aristophan. bonis p. 331. Vide Taylorum ad Aeschin. adv. Ctesiphont. init.

Hos Oratores, ut Cicero ait, *consecuti sunt Critias, Theramenes, Lysias*. CRITIAE, unius ex XXXI. tyrannis, satis nota historia. THERAMENEM uno deliberativo genere valuisse, scribit Auctor prolegomenorum in Aphthonium, Bibl. Coisl. p. 594. quem Langbaenius ad Longin. p. 17. MSti fidem secutus, Troilum Sophistam vocat. Hunc autem puto de Theramene non ex scriptis orationibus iudicasse, sed tantum audivisse, ut de se fatetur Cicero. *Declamationes*, et alia rhetorica a Theramene scripta dicit Suidas in v. Quae omnia a recentioribus Sophistis ficta videntur. Recte enim Quintilianus II. 4. p. 76. *Fictas ad imitationem fori consiliorumque materias apud Graecos dicere, circa Demetrium Phalereum institutum fere constat*. Plura de Theramene Cl. Taylorus in Lysiae Vit. p. 44. Sed hic Cicero, saltem faciens a Theramene ad Lysiam, plures omittit, quorum partim illustris est memoria, ut ANTIPHONTIS RHAMNUSII (*), partim obscura et in vetustatis tenebris latens. Lysiae aetatem qui praecesserint, vel attigerint, fere hi sunt:

CEPHALUS. De eo Suidas ita: *Κεφαλός, Ἀθηναῖος*,
ὁ ἐπὶ τῷ Νικίαν ὑπὲρ παρακαταθήκης.

[(*) De quo videatur peculiaris Ruhkenii Disputatio, supra, horum Opusc. p. 142—182. in qua nonnulla etiam de Theramene leguntur p. 165.]

ρήτωρ καὶ δημαγωγός, δὲ πρῶτος προίμια καὶ ἐπὶ λόγους συντέθεικε· γέγονε δὲ ἐπὶ τῆς ἀναρχίας. Κέφαλος δὲ οὗτος ἔσχε θυγατέρα τὸν Οἶθην. Hanc filiam Charopi in matrimonium collocatam esse, ex Philochoro scribit Harpocratio v. Οἶθην. Cephalum, ut virum probum, patriae amantem, et auctoritate, quam bonis artibus peperisset, excellentem, laudant Andocides de Myster. p. 19. Demosthenes de Cor. p. 555. et Dinarchus adv. Demosth. p. 95. Itaque facile credam Scholiastae Aristophan. Eccles. 248. alium esse, quem ibi Comicus perstringit. Morum integritatis tantam fiduciam Cephalus habuit, ut, narrante Aeschine adv. Ctesiph. p. 440. ausus sit cum Aristophonte Azeniensi contendere, uter aetatem egerit honestius. Recentior, nec orator, sed dicendi magister, vel Sophista, videtur Cephalus ille, cuius ἐγκώμιον Λαγίδος τῆς ἐταίρας laudat Athenaeus XIII. p. 592. C. Neque enim Oratores illi veteres in ludicris argumentis versari solebant. Scimus quidem, Helenam ab Isocrate esse laudatam. Sed Isocrates non tam Orator, quam Sophista fuit. Reliqua de Cephalo habet Taylorus in Lysiae Vit. p. 31.

ARCHINUS, ex Coele, Thrasybuli in libertate vindicanda adjutor. Funebrem ejus orationem laudat Plato Menex. p. 403. A. ex qua multa in Panegyricum suum derivavit Isocrates, teste Photio Cod. CCXL. p. 1458. Ex eadem oratione sumtum videtur, quod citat Clemens Alex. Strom. VI. p. 749. Πᾶσι μὲν ἀνθρώποις ὀφείλεται ἀποθανεῖν ἢ πρότερον, ἢ εἰς ὕστερον. Archini nomen restituendum Suidae v. Ἰσοκράτης. — διδάσκαλος δὲ Γοργίας. οἱ δὲ Τισίαν φασίν,

ἐν, οἱ δὲ, Ἐργῖνον. Repone Ἀρχῖνον. Cetera, quae de hoc Oratore dici possent, occuparunt Valesius ad Harpocrat. p. 253. et Taylorus in Lysiae Vit. p. 51. Ἀρχίνους vocatur a Pseudo-Plutarcho Vit. X. Orat. p. 832. D. et Suida v. Σαμίαν. Sed Taylorus l. c. et Lect. Lysiac. c. VII. malit Ἀρχίνος. Minus recte. Nam in his nominibus triplex forma usitata, Ἀρχίνους, Ἀρχίνους, Ἀρχίνος. Sic *Euthynous* Cicero Tusc. Disp. I. 48. *Euthynus* alii. Ἀλφίνος et Ἀλφίνους promiscue Pseudo-Plutarchus l. c. p. 848. D. et 849. B. Ἀντίνος et Ἀντίνος Pausan. p. 617. 618. Πασίνους Isocrates et Harpocrat. Πασίνος Suid. *Callinus*, elegiaci carminis auctor, a Terentiano Mauro de Metr. p. 2421. *Callinous* dicitur, non metri necessitate, ut quidam scripserunt, sed quod haec etiam forma usitata esset. Nam et in soluta oratione *Callinonum* vocat Marius Victorinus Art. Gramm. III. p. 2555. *Alcinus* et *Alcinous* promiscue passim. Vide Dukerum ad Thucyd. III. 70. Haec contractio Graecis etiam placuit in nominibus appellativis. Hesychius: Κακόνος. κακονοῶν. Idem: Λασίνος. ἄφρων, ἐπιλήσμων. Quanquam intelligo, non magnam in talibus esse Hesychii auctoritatem. Numero quidem plurali κακόνοι et εὔνοι Atticos dixisse, docet Marklandus V. Cl. ad Lysiae Orat. XVIII. p. 578.

ANDROCLES, Pitthensis, acer status popularis vindex, et Alcibiadis adversarius, de quo luculentus locus est Thucydidis VIII. 65. Produxit testes, qui Alcibiadem Hermarum mutilatorum accusarent. Plutarch. Alcibiad. p. 200. D. Ejus etiam mentio apud
 An-

Andocidem de Myster. p. 4. Laudatur ab Aristotele Rhetor. II. p. 500.

SOPHOCLES, diversus a Tragico, unus ex Προβούλοις, sive Decemviris, qui ante Quadringentos creati sunt cum summa potestate legibus scribendis. Vid. Aristotel. Rhet. III. p. 748. et Vales. ad Harpocrat. p. 181. Eundem esse puto, qui inter XXX. Tyrannos commemoratur a Xenophonte Hellen. II. p. 461. B. Ejus orationem pro Euclemone laudat Aristoteles Rhetor. I. p. 246.

CLEOPHON, turbulentus demagogus, et similis Hyperbolo et Cleoni, quibuscum saepe jungitur. Cicero de Republica, apud Augustin. de C. D. II. 9. *Quem illa (Comoedia) non attigit, vel potius quem non vexavit? cui pepercit? Esto: populares homines, improbos in republica, seditiosos, Cleonem, Cleophonem, Hyperbolum laesit.* Plutarchus Polit. praec. p. 805. C. Φαῦλον ἄνθρωπον, ἀπεινὸν δὲ καὶ δεινότητι πεποιημένον ὃν αὐτῷ τὴν πόλιν, οἷος ἦν Κλέων Ἀθήνησι καὶ Κλειτοφῶν. Repone Κλεοφῶν. Aristides Platon. II. p. 176. Φαίνειν, ἐνδεικνύναι, διμεύειν, ὥσπερ Κλέωνα, καὶ Κλεοφῶντα, καὶ Ὑπέρβολον. Alia loca, in quibus iidem demagogi jungantur, indicat magnus Hemsterhusius ad Lucian. Timon. p. 145. Cleophtonem in transcurso exagitat Aristophanes Ran. 690. seqq. sed Plato integra Comoedia, quae Cleophtonis nomine inscripta erat, ejus improbitatem notavit. Eam, praeter alios multos, laudat Grammaticus Sangermanensis MS. Ἀργύρια, πληθυντικῶς, οὐχ ἐνικῶς. Πλάτων Κλεοφῶντι, et Lexicon Sangermanense MS. Ἀπαρτὶ παρὰ τοῖς κωμικοῖς τὸ ἐκ τοῦ ἐναντίου.

αἰου. Πλάτων Κλεοφῶντι· Ἄλλ' αὐτ' ἀπαρτὶ τὰλλότρι
οἰχέσει Φέρων. Sed et Tragicus Euripides eum per-
strinxisse creditur Orest. 902. seqq. Scholiastes ita:
θέλει δὲ εἰπεῖν Ἀθηναίου οὐκ Ἀθηναίων ὄντα αὐτὸν, ἀλ-
λὰ νόθον πολίτην, παρόσον Θράξ ἦν ἐκ Δελφῶν ὁ Κλεο-
φῶν. ubi Palmerius Exercit. in Auct. Gr. p. 773. in-
feliciter conjicit ἐκ Δεουέλτου, non videns, ἐκ Δελ-
φῶν vitiosam esse scripturam nominis Κλεοφῶν, at-
que adeo litura sanandam. Cleophontis orationem
adversus Critiam laudat Aristoteles Rhetor. I. p. 54.
Plura Perizon. ad Aelian. V. H. XII. 43. Wesse-
ling. ad Diodor. Sicul. XIII. p. 583. et Taylorus in
Lysiae Vit. p. 43 (*).

ARISTOPHONTES. Tres Aristophontes in horum
temporum monumentis occurrunt. Quos cum vir
summus, Is. Casaubonus ad Theophrast. Char. 8.
confuderit, et P. Burmannus, eos distinguere cona-
tus, ad Quinctilian. V. 12. p. 452. nihil expedie-
rit, age, quomodo discernendi sint, breviter doce-
amus. Primus est *Azeniensis*, a Quadringentis lega-
tus ad Lacedaemonios missus Olymp. XCII. 1. Thu-
cydid. VIII. 86. Idem Archonte Euclide Olymp.
XCIV. 1. legem scripsit, ne quis civis haberetur,
nisi qui matre libera natus esset. Carystius apud
Athen. XIII. p. 577. B. Perizon. ad Aelian. V.
H. XIV. 3. Taylor. in Lysiae Vit. p. 55. et Cor-
si-

[(*) Interfectum eum esse seditione et factione eorum
qui, post eladem ad Aegospotamos, urbem Lysandro dedere
studebant, diserte narrat Lysias advers. Agoratum, p. 236,
monente Cl. Wytttenbachio ad Sel. Princ. Hist. Gr. p. 399.]

sinus Fast. Att. Tom. III. p. 275. Iphicratem et Timotheum proditoris accusavit; ex quo intelligitur, eum vitam ultra Olymp. CVI. i. extendisse. Dinarchus adv. Demosth. p. 92. adv. Philocl. p. 110. Plutarch. de Exil. p. 605. E. Polit. praec. p. 801. F. et Cel. Wesseling. ad Diodor. Sicul. XVI. p. 98. Inter viros eloquentissimos refertur a Demosthene adv. Leptin. p. 55. ubi Taylorus reliqua Demosthenis et Aeschinis loca, quae ad eum pertineant, collegit. Ex more Atheniensium, quo filius avi nomen gerebat, conjicere licet, Aristophontis patrem fuisse Demonstratum, oratorem, quem memorat Plutarchus Alcibiad. p. 200. B. et Nicia p. 531. D. filium Aristophontis, Demonstratum, cujus mentionem facit Xenophon Hellen. VI. p. 590. B. — Alter Aristophon, quem cum Azeniensi confundit Ulpian. in Demosthen. de Cor. p. 530. *Colyttensis*, orator et ipse, quo senescente florere incepit Demosthenes. Pseudo-Plutarchus l. c. p. 844. D. et Libanius Tom. I. p. 436. C. Crebra ejus mentio apud Demosthenem, tanquam de fals. leg. p. 217. de Coron. p. 494. adv. Timocrat. p. 368. et aliis locis. Scribae munere apud eum functus est Aeschines, teste Anonymo scriptore Vitae Aeschinis. Quanta hominis potentia in republica fuerit, cognosci potest ex fragmento, quod ex Hyperidis adversus eum oratione affert Scholiastes Platonis ineditus: *Ἰπερίδης ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοφάντος· οἷδε γὰρ αὐτῷ δεδομένην ἄδειαν καὶ πράττειν καὶ γράφειν, ὃ, τι ἂν ἐμβραχὺ βούληται.* Eandem orationem citant Pollux VII. II. et Grammaticus Sangermanensis MS. *Μαχλίδιον, τὸ*

ἐκ μνηστῶν γεγεννημένον. Ὑπερίδης ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοφάνους. — Tettius Aristophon est Archon Eponymus Olymp. CXII. 2. Vide Diodor. Sicul. XVII. p. 208. et ibi Wesseling. item Corsin. Fast. Att. Tom. IV. p. 44. Hunc a Colyttensi diversum esse, clarum est ex Demosthene de Coron. p. 531. ubi Colyttensem mortuum dicit. At hic illum ipsum annum, quo habita est oratio *de Corona*, suo nomine signabat. Erunt fortasse, qui Archontem etiam in Oratorum numero ponant, secuti Theophrastum Char. 8. προσδιηγήσασθαι δὲ καὶ τὴν ἐκ' Ἀριστοφάνους ποτὲ γεγεννημένην τοῦ ῥήτορος μάχην. Verum, nisi aliis testimoniis confirmetur, Archontem oratorem fuisse, potius in hanc partem inclinem, ut vocem ῥήτορος ab iis, qui Archontem cum Oratoribus confunderent, temere intrusam putem.

ANDOCIDES ET PHAEAX. Horum Oratorum historiam, ob causas, mox intelligendas, jungamus. Sed ante quaedam removenda sunt, quae officere huic disputationi, et vim ejus minuerē possent. Extant Vitae X. Oratorum, quas, qui ex Lampriae catalogo librorum Plutarcheorum didicerant, Plutarchum ejusdem argumenti librum scripsisse, re non explorata, Plutarchi nomine proscripserunt. Nam librum, qui nunc superest, non esse a Plutarcho scriptum, tam evidens et perspicuum est, ut Jonsius de Scriptor. H. Ph. III. 6. p. 234. ejus rei demonstratione supersedere potuisset. Hunc librum, multis omisis, nonnullis adjectis, plerisque aptius dispositis, ut opus suum, in Bibliothecam intulit Photius, Cod. CCLIX. et seqq. At qualis tandem liber est? Plenum

num fraudis, mendaciorum, errorum dicit Taylorus Lect. Lysiac. V. et VI. ad Demosthen. adv. Midiam init. et ad Aeschinem adv. Ctesiph. init. tot convicia congerens in libri scriptorem, ut cupiditas quaedam, quae a tali re procul removenda erat, facile animadvertatur. Ego vero, hoc scriptore saepe multumque tractando, cognovi, cognitumque confirmo, me, quamvis quaerentem, quae in malae fidei suspicionem vocarem, ne levissimum quidem fraudis vestigium reperisse. Itaque huic scriptori summam fidem tribuo, summum veri studium. Sed idem fateor, mediocrem in eo judicandi facultatem fuisse. Nam ejusdem nominis scriptores saepe confundit, ut in vita Antiphontis: quanquam ille error ei communis est cum Philostrato. Cumque omnia tam perturbate scripta sint, nihil ut suo loco dicatur, verissimum puto, quod dudum suspicatus sum, mera esse Excerpta, nullo vel ordine, vel delectu facta, ex Hermippo, Caccilio, Dionysio Halicarnassensi, qui saepe laudantur, aliisque deperditis Vitarum scriptoribus. Taylorus, meliore rerum ordine, qui apud Photium est, inductus, Photium libri auctorem esse credit, Plutarchum nihil nisi Photiana compilasse, et erroribus auxisse. Quod sane miror, non dicam Tayloro, recti iudicii et praestantis doctrinae viro, sed vel mediocriter docto, in mentem venire potuisse. Nam primum omnia sunt pleniora et exquisitiora apud Plutarchum, ut facile videbit, qui ejus v. c. in Lycurgo ubertatem cum Photiana jejunitate contulerit: multa etiam veterum scriptorum testimoniis confirmata, quae Photius, ut fastidio seculi, quo

vivebat, occurreret, praetermisit. Deinde Plutarchea certum habent vetustatis indicium, quippe in quibus nullus scriptor, qui Dionysio Halicarnassensi posterior sit, laudatus reperiatur. At quales in Photiana accessione laudantur? Aristides, Libanius, Paulus Germinus, Aspasius. His praemissis, videamus, an Taylorus recte Plutarcho fidem abrogarit in Andocidis historia enarranda. Plutarchus, vel, si malis, Pseudo-Plutarchus ita: Ἀνδοκίδης Λεωγόρου μὲν ἦν πατὴρ, τοῦ θεμένου πρὸς πρὸς Λακεδαιμονίους εἰρήνην Ἀθηναίοις. Atqui avus Andocides pacem fecit cum Lacedaemoniis, non pater Leogoras, ut ipse Andocides testatur de Pace p. 24. confirmatque Aeschines de fals. legat. p. 302. Ergo Pseudo-Plutarchus manifestus erroris tenetur. Sed quomodo, qui se Andocidis orationes legisse fateatur, in re tam clara errare potuit? Aequius erat, culpam in librios conferre, et suam scriptori manum hoc modo restituere: Ἀνδοκίδης Λεωγόρου μὲν ἦν πατὴρ, τοῦ Ἀνδοκίδου, τοῦ θεμένου etc. — Andocides genus ducebat a Mercurio, ut Pseudo-Plutarchus et Photius scribunt; ab Ulysse, ut verus Plutarchus Alcibiad. p. 201. E. et Suidas v. Ἀνδοκίδης, omnes Hellenicum testem laudantes. Iterum vanus et mendax Pseudo-Plutarchus. Sed hic quoque laboranti succurramus. Propior generis auctor Ulysses erat, remotior Mercurius. Ulyssem a Mercurio per matrem originem ducere, liquet ex Ovidio Met. XIII. 146. quem locum ipse Taylorus laudavit. Ac fuit opinio tam vulgaris, Ulyssem ex Mercurii posteris esse, ut numi gentis Mamiliae, quae originem suam ad Uly-

sem referebat, in altera parte Mercurii caput, in altera Ulyssem exhibeant. Vide Vaillantium de Numis Familiarum in hac gente, quem ad Ovid. laudat Burmannus. Sed quid est, quare Pseudo-Plutarchus Mercurium potius commemoret, quam Ulyssem? In promptu est ratio. Clarius sic apparebat Andocidis cognatio cum Cerycibus, qui a Ceryce, Mercurii filio, orti credebantur. — Sequitur apud Pseudo-Plutarchum: *προέχειρισθη ποτὲ μετὰ Γλαύκωνος, σὺν ναυσὶν εἰκοσι Κερκυραίοις βοηθήσαν, διαφερομένοις πρὸς Κορινθίους.* In his secutus est Thucydidem I. 51. ex quo patet, expeditionem illam susceptam esse Olymp. LXXXVI. 1. cum Andocides ageret aetatis annum 33. At Taylorus contendit, hujus classis imperium frustra ad Andocidem referri, quem nullam unquam militae partem attigisse dicat Lysias adv. Andocid. p. 125. *οὐδεπώποτ' ἐκ τῆς πόλεως ἐστρατεύσατο, οὔτε ἵππεύς, οὔτε ὀπλίτης, οὔτε τριήραρχος, οὔτ' ἐπιβάτης.* Hic mihi non alia, nisi haec, parata est responsio: Andocidis historiam parum cognitam fuisse orationis auctori. Nam Criticos veteres dubitasse, an Lysiae sit oratio, Harpocraton non uno loco ostendit. Et vero alia de Andocide in hac oratione dicuntur, quae nullo modo inter se cohaerent, v. c. p. 117. dicitur opes suas minuisse, et inter delatores divisisse, contra p. 127. tam opulentus esse, ut reipublicae inopiam, si voluisset, sublevare potuisset. Teneamus igitur id, quod etiam Dukerus V. Cl. ad Thucydid. tenet, Andocidem, oratorem, classi prae-fuisse. Nam quod Taylorus Andocidem avum intelligit, minus bene computavit tempora, nec sensit, se

seni octogenario classis praefecturam deferre. — Pseudo-Plutarchus quinque Andocidis orationes recenset, 1, *περὶ μυστηρίων*. 2, *περὶ καθόδου*. 3, *περὶ ἐνδείξεως*. 4, *ἀπολογίαν πρὸς Φαλακὰ*. 5, *περὶ τῆς εἰρήνης*. Photius, nactus tale Andocidis exemplar, quale nunc superest, deserto duce suo, quatuor tantum recenset, 1, *περὶ μυστηρίων*. 2, *περὶ καθόδου*. 3, *περὶ εἰρήνης*. 4, *κατὰ Ἀλκιβιάδου*. At Taylorus iterum erroris accusat Pseudo-Plutarchum, qui orationem *περὶ ἐνδείξεως* diversam fecerit ab illa *περὶ μυστηρίων*. Valesius quoque ad Harpocrat. p. 85. unam eandemque orationem esse putabat: sed mox repudiat hanc opinionem. Recte. Nam nihil impedit, quo minus Andocides, agitans multos, a multisque vicissim agitatus, plures *περὶ τῆς ἐνδείξεως* orationes habuerit. Si quis vero ex eo, quod Photius quatuor tantum legit, totidem, nec plures, ab Andocide scriptas putet, egregie fallatur. Orationum deliberativi generis non nisi una *περὶ εἰρήνης* nunc superest; cuius *γνησιότητα* tametsi olim Dionysius et Harpocratio, nostra aetate Taylorus l. c. et Marklandus ad Aeschin. de fals. leg. p. 302. in dubium vocarunt, tamen vetustissimus Grammaticus libro *de scriptorum furtis*, quem Clemens Alexandrinus, nihil similem furti actionem veritus, compilavit Strom. VI. p. 747. illam, ut Andocidis, agnovit et laudavit. At veteres Grammatici plures hujus generis laudant. Grammaticus Sangermanensis MS. *Εὐωχεῖν, ἀντὶ τοῦ εὐωχεῖσθαι. Ἀνδοκίδης συμβουλευτικῶς*. Photius Lex. MS. *Ναυκρατίαν. Ἀνδοκίδης συμβουλευτικῶς*. Neutra vox in Or. de Pace reperitur. Plutarchus Themistocl. p. 128. C. laudat Andocidem *ἐν*

τῷ πρὸς τοὺς ἑταίρους. nisi ibi epistola intelligenda sit, scripta ad Pisandri in statu populari evertendo socios, qui proprie ἑταῖροι appellabantur. Vid. Thucyd. VIII. 48. 65. et Taylor. in Lys. Vit. p. 37 (*). Ex deperdita oratione etiam ductum est, quod habent Scholiast. Aristoph. ad Vesp. 1001. et Scholiast. Lucian. ad Timon. p. 142. Περὶ Τραπεζίου λέγειν αἰσχύνομαι. οὗ δὲ μὲν πατὴρ ἐστιγμένος ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ ἀργυροκοσίᾳ δουλεύει τῷ δημοσίῳ ὡς δὲ ξένος ὢν καὶ βάρβαρος λυχνοποιεῖ. Sed multo major contentio exoritur de Oratione *adversus Alcibiadem*, quam Taylorus, omnibus ingenii et doctrinae praesidiis adhibitis, ab Andocide ad Phaeacem traducere conatur. Executiamus singulas ejus rationes, quas *minime contemnendas* vocat Piersonus ad Moerid. Atticist. p. 332. immo quibus, quod volebat, persuasisse videtur summo Hemsterhusio ad Thom. Mag. p. 810.

I. Disceptatur in hac Andocidis oratione, quis ex tribus, Nicia, Alcibiade, et Andocide, ostracismo in exilium sit ejiciendus. Hic statim Andocidi minus convenit cum Plutarcho, qui in Alcibiad. p. 196. E. rem ita narrat: Alcibiadem juvenem, cum ad rempublicam accessisset, adversarios habuisse Niciam et Phaeacem, alterum senem et bello clarum, alterum juvenem, nobilem, et satis facundum, cujus etiam extet Oratio *adversus Alcibiadem*. Horum potentiae cum

[(*) Addatur Cl. Wytttenbachius ad Sel. Princ. Hist. Gr. Annot. p. 404. qui Palmeri probat emendationem, in loco Lysiae pro vulgato ἑτέρων legentis ἑταίρων.]

cum populus invidisset, excitasse Hyperbolum, ut uni ex tribus exilium irrogaret. Sed Alcibiadem, re communicata cum Nicia, vel, ut alii tradant, cum Phaeace, exilium in Hyperbolum, nihil tale cogitantem, vertisse. Sic Plutarchus in Alcibiade: sed in Nicia p. 530. D. eandem rem paullo aliter refert: Exilium duobus tantum, Niciae et Alcibiadi, destinatum fuisse, sed eos, sociatis factionibus, Hyperbolum expulisse. Theophrastum quidem, quem de hoc certamine in libris *περί νόμων* scripsisse, ex Schol. Luciani ad Timon. p. 142. intelligimus, pro Nicia nominare Phaeacem; se tamen malle sequi plures, qui duos tantummodo, Niciam et Alcibiadem, de ostracismo certasse tradant. Jam cum in hac controversia nulla Andocidis mentio fiat, contra Phaeax non solum tertius in hoc certamine, sed etiam auctor Orationis in Alcibiadem commemoretur, Tylorius inde conficit, orationem, quae nunc sub Andocidis nomine legitur, Phaeaci tribuendam esse. Haec, fateor, aliquam vim habitura essent, si scriptores, quos Plutarchus secutus est, inter se convenirent, et res uno modo narraretur. Nunc videmus, quam vaga et incerta sit narratio. Tres inter se de ostracismo contendisse, ex Oratione superstitute, sive Andocidis, sive Phaeacis sit, planissimum est. Tamen plerique scriptores, Plutarcho teste, duos tantum commemorant. Itaque qua negligentia plerique tertium omiserunt, eadem pro Andocide Phaeacem posuerunt. Sed finge, Phaeacis esse orationem. Illene Alcibiadem, quocum de Hyperbolo ejiciendo consenserat, tam indignis modis ac-

cepisset? Et quis orationem habet adversus eum, quocum conspiret? Quid? Phaeacis oratio, Plutarcho lecta, si ostracismum in disceptationem vocasset, Plutarehus rem confectam habuisset, nec ullo modo dubitare potuisset, sicut dubitat, an Phaeacis partes quaedam in hoc certamine fuerint. Ex his cogimus, longe aliam causam in Phaeacis contra Alcibiadem oratione tractatam esse, atque in Andocidis oratione tractatur. Quo uno argumento Taylorianae rationes omnes convelluntur.

II. Inter causas, quibus exilium a se removel Andocides, hanc quoque ponit p. 33. *εἰ δὲ καὶ τὸ γένος σκοπεῖν, ἐμοὶ μὲν οὐδαμῶθεν προσήκει τούτου τοῦ πράγματος.* Hic, Taylorus ait, oratorem genus suum humile et obscurum vocare; idque convenire Phaeaci, parum claris majoribus orto, non Andocidi, uni ex Mercurii vel Ulyssis posteris, qui ipse gentis suae amplitudinem jactet de Myster. p. 14. 18. 19. de Redit. p. 23. Enimvero nimium causae, quam susceperat, studium hic etiam transversum egit virum doctissimum. Non abjicit orator genus suum, sed hoc tantum dicit, si et ipse et Alcibiades ex genere judicandi essent, Alcibiadi ostracismum convenire, cujus uterque avus, Megacles et Alcibiades, in exilium sint ejecti, non sibi, cujus ex gente nemo hanc poenam subierit. Nec verum est, quod V. Cl. dicit, Phaeacem obscuro genere ortum fuisse. Nam Plutarchus in Alcibiad. l. c. ejus majores diserte *γνώριμους* vocat.

III. Orator p. 34. recenset legationes a se pro republica susceptas: *ἐγὼ πρεσβεύσας εἰς Θερραλίαν καὶ*

Μακεδονίαν καὶ εἰς Μολοσσίαν καὶ εἰς Θεςπρωτείαν καὶ
εἰς Ἰταλίαν καὶ εἰς Σικελίαν, etc. Haec, Taylorus
negat, ab Andocide dici potuisse, cujus ἀποδημία,
non πρεσβεία, per Siciliam, Italiam, Peloponnesum,
Thessaliam, Hellespontum, Ioniam, Cyprum, a Ly-
sia c. Andocid. p. 106. commemoretur: sed pulcre
convenire Phaeaci, quem Thucydides V. 4. narret
legatum in Italiam et Siciliam missum esse. Verum
tardus sit oportet, qui non videat, Lysiam, ut ac-
cusatorem, quam πρεσβείαν dicere debebat, invidio-
se ἀποδημίαν dicere. Quod autem ad Phaeacem at-
tinet, non ille legatus obiit Thessaliam, Macedo-
niam, Molossiam, Thesprotiam, sed solam Italiam et
Siciliam, atque inde, Thucydide teste, domum re-
vertit. Ergo, quae de legatione Orator dicit, ad
Andocidem, non ad Phaeacem, referenda (*).

IV. At, quae Plutarchus e Phaeacis oratione af-
fert, in hac Andocidis reperiuntur. Hic vir egre-
gius, velut victoria parta, prope juveniliter exultat
et triumphat. Enimvero, si quis loca, quae eadem
esse dicuntur, accuratius inter se comparet, et ver-
bis et sensu discrepare reperiatur. Phaeacis locus a
Plutarcho sic laudatur: ὅτι τῆς πόλεως πολλὰ πομπεῖα
χρυσῶ καὶ ἀργυρῶ κεκτημένης, Ἀλκιβιάδης ἐχρήτο πα-
σιν αὐτοῖς ὥσπερ ἰδίῳις πρὸς τὴν καθ' ἡμέραν διαίταν.
Andocidis locus hic est p. 33. τὰ πομπεῖα παρὰ τῶν
ἀρχιθεωρῶν αἰτησάμενος, ὡς εἰς τὰ πινύκια τῇ προτεραίᾳ
τῆς

[(*) Utriusque, et Taylori et Ruhnkenii, sententiam
reprehendit Sluiterus Lect. Andoc. p. 14. ipse castigatus a
Cl. Wyttrebachio, in hujus libri censura, Bibl. Crit. P. XI.
p. 78.]

τῆς θυσίας χρησόμενος, ἐξηπάτησε, καὶ ἀποδοῦναι οὐκ ἔθελε, βουλόμενος τῇ ὑστεραίᾳ πρότερος τῆς πόλεως χρησασθαι τοῖς χρυσοῖς χερνιβίοις καὶ θυμιατηρίοις. Hunc ipsum locum laudat Moeris Atticista p. 332. Πομπεῖα, Ἀττικῶς, τὰ θυμιατήρια καὶ τὰς χέρνιβας, ὡς Ἀνδοκίδης. Sequimur enim conjecturam Cl. Valckenarii apud Pearson. qua pro vulgato Θουκυδίδης legit Ἀνδοκίδης. Athenaeus etiam IX. p. 408. D. eundem locum laudat: Ἀττικοὶ δὲ χερνίβιον λέγουσιν, ὡς Δυσίας ἐν τῷ κατὰ Ἀλκιβιάδου τοῖς χρυσοῖς χερνιβίοις καὶ θυμιατηρίοις. Quae ex eo descripsit Eustath. ad Od. A. p. 33. Sed Athenaeus memoriae lapsu Lysiam laudavit pro Andocide, bene id observante Taylora. Jam videat mihi aliquis, quam non verba tantum diversa sint in duobus locis allatis, sed etiam sensus. In altero vasa sacra ad usus privatos, in altero ad pompam in sollemnitate Olympica adhibita esse dicuntur. Denique, qui familiaritatem aliquam cum Andocide contraxerit, sentiet profecto, eandem in hac contra Alcibiadem, quam in ceteris Andocidis orationibus, dicendi formam esse, eandem vim et gravitatem. Ex his igitur omnibus efficitur, orationem, quam saepe diximus, auctori suo, Andocidi relinquendam esse, nec Phacaci tribuendam, praesertim cum etiam Harpocration v. Ἐμποδῶν et v. Εὐαδρία, et Photius in Bibl. ne quid de Moeride dicam, eam, ut Andocidis, laudent. Huc accedit consensus viri praestantissimi, et collegae conjunctissimi, L. C. Valckenarii, qui Taylorianas rationes iisdem, quibus nos, argumentis in Adversariis suis oppugnavat (*).

Λυ-

[(*) Conferantur quae, huc pertinentia, ex Viri Cl.

Ad.

AUTOCLES, Strombichidae, ejus, qui a XXX. tyrannis interfectus est, filius, legationem obiit ad Lacedaemonios. Xenophon Hellen. VI. p. 590. B. 591. B. ubi dicitur μάλα δοκῶν ἐπιστροφῆς εἶναι ῥήτωρ, h. e. orator sollertissimus, non, ut Victorius Ind. in Aristotel. Rhetor. explicat, orator valde suavis. Damascius apud Phot. p. 1031. ἀρχίλους δὲ ὦν καὶ ἐπιστροφῆς. Ejus orationem adversus Mixidemidem laudat Aristoteles Rhetor. II. p. 488.

IPHICRATES. Hunc Demosthenes adv. Timoth. p. 1024. E. dicit τὸ, τε πράττειν καὶ τὸ εἰπεῖν δυνάμενον. quibus simillima illa Justini VI. 5. in quo non imperatoriae tantum, verum et oratoriae artes fuisse. Ejus orationes, plenas militaris spiritus, vehementer laudat Aristides περὶ παραφλέγμ. p. 385. Minus magnifice de ejus in dicendo facultate sentiunt Dionysius Halic. in Lysia p. 85. et Plutarch. Polit. praec. p. 813. A. Sed cui rectius credamus, quam ipsi Iphicrati, qui apud Plutarchum l. c. p. 801. F. se ab Aristophonte eloquentia vinci fatetur. Ex oratione περὶ προδοσίας adversus Aristophontem fragmentum est apud Quintilian. IV. 12. p. 243. Cui simile quiddam fecisse Iphicrates dicitur, qui cum Aristophontem, quo accusante similis criminis reus erat, interrogasset, an is accepta pecunia rempublicam proditurus esset? isque id negasset; Quod igitur, inquit,

Adversariis postea in lucem protulit Sluiterus Lect. Andoc. p. 17—26. adhibita Wytttenbachii admonitione, l. c. p. 79. qui de hac Ruhnkenii disputatione breviter quoque retulit in ejus Vita p. 446.]

tu non fecisses, ego feci? Cujus dicti vim et acrimoniam Quinctilianus diluit vertendo. Graeca haec sunt apud Aristotelem Rhetor. II. p. 480. et Aristidem I. c. *ὃ μὲν Ἀριστοφῶν ὦν, οὐ προδοίης ἐγὼ δ', ὦν Ἰφικράτης*; quae jure miratur Cl. Valckenaerius in eruditissima Diatriba in Euripidis Fragn. c. xx. p. 211. Plura de Iphierate Victorius ad Aristotel. Rhetor. II. p. 478. et Taylorus ad Lysiae Fragn. p. 637. quae nihil attinet repetere. Plusscula ejus vel magnifice, vel acute dicta collegit M. A. Muretus Var. Lect. VIII. 22.

CALLISTRATUS, Callicratis filius, Aphidnaeus, caussa super Oropo peroranda tale Demostheni eloquentiae, quale Herodotus historia sua recitanda Thucydidi historiae, studium injecit, ut ex Demetrio Magnus refert Pseudo-Plutarch. p. 844. B. ex Hermippo Gellius III. 13. Magna apud populum auctoritate valuit, teste Demosthene de fals. legat. p. 219. Adversarium in republica administranda habuit Melanopum. Plutarch. Demosth. p. 851. F. quem etiam accusavit oratione, laudata Aristoteli Rhetor. I. p. 244. Eloquentia sic excelluit, ut nemo sui temporis ei par poneretur. Vide, praeter Aeschinis et Nepotis testimonia, ab aliis allata, Demosthen. adv. Timoth. p. 1074. E. Narrat Ulpianus in Demosth. c. Timocr. p. 822. interrogatum Oratorum principem, uter esset melior orator, ipsene, an Callistratus? respondisse: *ἐγὼ μὲν γραφόμενος, Καλλιστρατος δὲ ἀκούμενος*. Callistratus exercitui praefuit una cum Timotheo et Chabria, Olymp. C. 4. Diodor. Sicul. XV. p. 24. Post Iphicrates illum sibi adscivit

vit sive ut consiliarium inprimis idoneum, sive ut arbitrum et spectatorem rerum a se gerendarum. Xenophon Hellen. VI. p. 589. D. Archon fuit Olymp. CVI. 2. Nec erat, quare dubitaret Fabricius Bibl. Gr. Vol. IV. p. 56. confundens praeterea cum Pseudo-Plutarcho duos Callistratos, alterum Callicratis, alterum Empaedi filium. Capitis damnatus Callistratus in exilium abiit. Demosth. adv. Polycl. p. 1091. A. et Liban. Tom. I. p. 442. D. 452. B. Ex quo cum, invito populo, rediisset, ad supplicium raptus est. Lycurg. adv. Leocr. p. 214. Reliqua de hoc Oratore dederunt viri summi, H. Valesius ad Ammian. Marcell. xxx. 4. et P. Wesselingius ad Diodor. Sicul. xv. p. 32. Suidas v. Ἴσοκράτης testimonio Καλλιστράτου τοῦ ῥήτορος confirmat, Isocratem juniorem natum esse Apolloniae in Ponto, vel Heracleae. Qui Callistratus per temporis rationes non potest esse Aphidnaeus. Intellige igitur Domitium Callistratum, cujus libri περὶ Ἡρακλείας saepe laudantur. Vid. Suid. v. Φιλόξενος.

CEPHISODOTUS. Varii Cephisodoti in Attica historia memorantur. Sed Orator est Cephisodotus ex Ceramico, qui a Demosthen. adv. Leptin. p. 56. dicitur οὐδενὸς ἤττον τῶν λεγόντων δεινὸς εἶπεῖν. Idem mihi videtur, quem legatum ad Lacedaemonios missum esse scribit Xenophon Hellen. VI. p. 590. B. VII. p. 615. D. Laudatur ab Aristotele Rhetor. III. p. 647. 650. 651 (*).

Ly-

[(*) Qui proxime attigerint Lysiae aetatem Oratores, illis addatur ARCHEDEMUS, ὁ Γλάμων cognomine, demagogus haud

LYSIAS. De eo Cicero Brut. 9. *Tum fuit Lysias, ipse quidem in causis forensibus non versatus, sed egregie subtilis scriptor, atque elegans, quem jam prope audeas oratorem perfectum dicere.* Hactenus ille de Lysia. Nam quae sequuntur, de Demosthene dicuntur, nec a Taylora in Testimon. de Lysia p. 83. ad Lysiam referri debebant. Ejus autem historiam Taylorus, et ipsius, et aliorum Oratorum sospitator, ita illustravit, nihil ut supra addi posse videatur.

Lysiam sequitur ISOCRATES, communis praeceptor Oratorum, quos deinceps recensebimus, prope omnium. Cicero de Orat. II. 22. *Ecce tibi exortus est Isocrates, magister istorum omnium, cujus e ludis, tanquam ex equo Trojano, meri principes exierunt: sed eorum partim in pompa, partim in acie illustres esse voluerunt. Itaque et illi, Theopompi, Ephori, Philisti, Naucratae, multique alii naturis differunt: voluntate autem similes sunt, et inter sese, et magistri: et ii, qui se ad causas contulerunt, ut Demosthenes, Hyperides, Lyeurgus, Aeschines, Dinarchus, alique complures, etsi inter se pares non fuerunt, tamen sunt omnes in eodem veritatis imitandae genere versati.* ubi Lambinus bene rejicit glossa, quod de margine in textum venit, *magister istorum omnium*, cui frustra codicum consensum objicit Zach. Pearceius. Nam pleraque glossemata, quae vel in Cicerone, vel in aliis scriptoribus repe-

an-
 haud ignobilis, de quo videantur Scriptores laudati Cl. Wyttenbachio ad Sel. Princ. Hist. Gr. Annot. p. 392.]

riantur, vetustiora sunt Codicibus, qui nunc super-
sunt. Sed idem gravius peccavit recipienda pessi-
morum librorum scriptura: *tamen sunt omnes in eo-
dem virtutis imitandae genere versati*. Neque enim
vitium est in *veritatis*, sed in *imitandae*. Lege:
*tamen sunt omnes in eodem veritatis tutandae genere
versati*. Tutari veritatem, conservare eloquentiam,
quae veras causas tractat, non fictas ad ostentatio-
nem. Vim vocis *veritas* explicuimus ad Rutil. II.
6. p. 92. De Isocrate insignis etiam locus est Ci-
cero's Brut. 8. quem et ipsum Interpretes male ac-
ceperunt: *Exstitit igitur jam senibus illis Isocrates,
cujus domus cunctae Graeciae quasi ludus quidam pa-
tuit, atque officina dicendi, magnus orator, et perfe-
ctus magister, quanquam forensi luce caruit, intra-
que parietes aluit eam gloriam, quam nemo quidem,
meo judicio, est postea consecutus*. In hoc loco etsi
nihil desideres, tamen Lipsius Var. Lect. III. 14.
e Rufino Grammatico legit: *quam nemo quidem, meo
judicio, est poeta consecutus*. Quae scriptura sic pla-
cuit Grutero, ut eam, praeter morem suum, in tex-
tum inferret. Sed nullus hic Poetae locus est. Ci-
cero dicit, Isocratem ea floruisse gloria, quam nemo
quidem dicendi magister, suo judicio, sit postea con-
secutus. Quod verissimum esse, ex historia constat.
Nam nullus unquam Rhetor aut plures discipulos
habuit, aut per eos famam suam latius propagavit.
Isocratem, etiam in historico scribendi genere, imi-
tati sunt discipuli, Theopompus, Ephorus, Phi-
listus, ut Cicero ait. Idem de aliis historicis refert
Dionys. Halicarn. in Dinarcho p. 115. *οἱ δ' Ἰσοκρά-*

την καὶ τὰ Ἰσοκράτους ἀποτυπώσασθαι θελήσαντες, ὕπαι-
 τιοι, καὶ ψυχροὶ, καὶ ἀσύστροφοι, καὶ ἀναλθεῖς (*).
 οὗτοι δ' εἰσιν οἱ περὶ Τίμαιον, καὶ Πλάτωνα, καὶ Σωσι-
 γένην. ubi grave vitium, quod in nomine Πλάτωνος
 haeret, sic corrigendum: οἱ περὶ Τίμαιον, καὶ Ψάωνα,
 καὶ Σωσιγένην. Psaon, Plataeensis, historiae scrip-
 tor, quem idem reprehendit de Structur. or. p. 5.
 ubi Σάωνα legebatur ante Jonsium de Script. H. Ph.
 I. 2. p. 11 et Valesium Emend. III. 14.

LEODAMAS, Acharnensis, Isocratis discipulus.
 Pseudo-Plutarch. 1. c. p. 837. D. et Photius Cod.
 CCLX. p. 1456. Eloquentia quantum excelluerit;
 intelligitur ex Demosthene c. Leptin. p. 55. sed
 multo magis ex Aeschine c. Ctesiph. p. 417. Ac-
 cusavit Callistratum. Aristotel. Rhet. I. p. 126.
 item Chabriam propter praemia publicae ei tributa.
 Demosthen. et Aristotel. II. cc. Ipse accusatus a
 Thrasybulo, Colyttensi, ni fallor, se defendit. Ari-
 stotel. Rhet. II. p. 503. Legationem suscepit ad
 Thebanos, quibuscum ipsi quaedam necessitudo in-
 tercedebat. Aeschines adv. Ctesiph. 1. c. Si vul-
 gata exemplaria Pseudo-Plutarchi et Photii in vita Ae-
 schinis sequamur, sicut illa secuti sunt Victorius ad
 Aristotel. Rhetor. I. p. 126. et Olear. ad Philo-
 strat. de V. S. I. 18. p. 509. Leodamas Aeschini
 viam ad eloquentiam praeivit. Quanquam apud Pho-
 tium alio loco, Cod. LXI. p. 61. Aeschines An-
 talcidae discipulus dicitur. Verum pro Λεωδάμαντος
 et Ἀνταλκίδα legendum est Ἀλκιδάμαντος. Nam Sui-
 das

[(*) Conjecit Toupius ἀναλθεῖς.]

das v. *Αίσχλῆς* diserte tradit, eum Alcідamantis Eleatae discipulum fuisse. Et sic Xylandro ad Plutarch. 1. c. et Jonsio de Scriptor. H. Ph. III. 1. p. 216. placet. Jo. Faber ad Fulv. Ursini Imag. Illustr. p. 51. in gemma, cui *Leodamantis* nomen insculptum erat, praeter Leodamantis, Aeschinis discipuli caput sibi videre visus est. Quod quam vanum et ridiculum sit, ex modo dictis intelligitur. Error librariorum, in Plutarcho et Photio *Λεώδαμος* et *Ἀλκίδαμος* confundentium, mihi suspicionem injecit, an in Aristotele Rhetor. I. p. 232, pro *Ἀλκίδαμος ἐν τῇ Μεσσηνιακῇ* legendum sit *Λεώδαμος ἐν τῇ Μεσσηνιακῇ*, ut haec oratio habita sit contra Callistrati orationem *ἐν τῇ Μεσσηνιακῇ ἐκκλησίᾳ*, quam laudat Aristoteles Rhet. III. p. 739. Dissensus inter se hos Oratores, paullo ante vidimus. Sed non oportet nimis esse suspicacem.

LYCOLEON. Ex ejus *pro Chabria* oratione fragmentum habet Aristoteles Rhetor. III. p. 653. in quo cum statuae, quam Nepos Chabr. 1. et Diodor. Sicul. XV. p. 28. Chabriae positam narrant, mentio fiat, clarum est, hanc orationem habitam esse post Olymp. C. 4.

Coccus, Atheniensis, Isocratis discipulus, teste Suida in v. Sed Quintilianus eum videtur antiquiorem statuere non solum Isocrate, sed etiam Lysia, XII. 10. p. 624. *Quis erit hic Atticus? Sit Lysias, hunc enim amplectuntur amatores istius nominis modum. Non igitur jam usque ad Coccum et Andocidem remitemur.* Nisi forte locum subobscurum de Cocci et Andocidis contemptu interpretari malis.

ISAEUS. Ejus vitam enarrarunt Dionysius Halicarnassensis, Pseudo-Plutarchus et Photius, ex iis et aliunde Meursius et Fabricius, ad quos Isaei studiosos ablegamus. Fabricius in Dionysii Halic. Ep. ad Amm. p. 120. Ἰσαγόρευ reponens pro Ἰσαίων, non videtur ipsum Dionysium inspexisse. Rectius Fr. Sylburgius in ejusdem Demosth. p. 167. Κριτίας legit, ubi vulgo editur Ἰσαίος.

EUBULUS. Tres Eubuli, ut Comicum taceam, in Attica historia commemorantur. Primus est Spinthari F. *Probalisius*, cujus mentionem facit Demosthenes c. Neaer. p. 580. et monumentum Athenis vidit Pausanias I. p. 73. Sed hunc oratorem fuisse, nullo documento constat. Alter est Mnesithei F. *Cyprius*, vel *Cytherius*, ut Valesio ad Harpocrat. p. 80. et Corsino Fast. Att. T. I. p. 236. videtur, cujus decretum de legatis ad Philippum mittendis memorat Demosthenes de Cor. p. 494. 495. ubi Ulpianus eum dicit Macedonibus studuisse. Tertius est *Anaphlystius*, maximae auctoritatis orator et demagogus, quem, ubicunque Eubulus simpliciter commemoretur, intelligendum puto. Is Aristarchum caedis accusavit, eoque crimine implicuit Demosthenem. Ulpian. in Midian. p. 667. 669. 694. Ex quo tempore Demostheni perpetuae cum illo similitates intercesserunt. Ulpian. in Demosth. de fals. leg. init. Midiam adversus Demosthenem defendit, ut liquet ex Midiana p. 159. Aeschini, olim scribae suo, patronus adfuit in judicio de eumentita legatione. Aeschin. de fals. legat. fin. Demosthen. in or. ejusdem argumenti p. 217. et Ulpian. p. 382. effecitque aucto-

ritate sua, ut populi suffragiis liberatus discederet. Photius Cod. LXI. p. 62. et Taylor. ad Demosth. Or. laud. Errant enim, mea sententia, Pseudo-Plutarchus l. c. p. 84b. C. et Photius Cod. CCLXIV. p. 1466. Aeschinem ab Eubulo Probalisio tum servatum scribentes; nollemque adeo, quo in errore ipsi sunt; in eundem induxissent Valesium ad Harpocrat. p. 86. et Taylorum ad Aeschin. c. Ctesiph. p. 611. Anaphlystius Eubulus, nullam e bello laudem consecratus, curam pecuniae publicae suscepit, reditus auxit, classes instruxit, urbem monumentis exornavit. Aeschines c. Ctesiph. p. 375. Dinarch. c. Demosth. p. 102. et Plutarch. Polit. praec. p. 812. E. Sed in hac pecuniae cura perniciosam civitati legem tulit, ut, qui pecuniam theatralem in militarem convertisset, capite plecteretur. Ulpian. in Demosth. Olynth. I. p. 14. Quam legem, Philino etiam memoratam apud Harpocrat. v. Θεωρινὰ, vehementer reprehendit Demosthen. Olynth. I. p. 4. A. III. p. 39. A. et de rep. ord. p. 123. A. seqq. ubi vide Ulpianum. Ac vere judicat Theopompus apud Harpocrat. v. Εὐβουλὰς, nunquam civitatem imbelliorem et ignaviorem, quam cum ab illo administrabatur, fuisse. Mox, cum necessitas venisset pecuniae non in theatrales voluptates, sed in bellum impendendae, legis suae mutandae consilia agitavit. Demosthen. de fals. legat. p. 217. Suscepit etiam legationem ad Philippum. Demosthen. de Cor. p. 480. Quam cum sic gessisset, ut Macedonum partibus studere videretur, acta ejus exagitavit Demosthenes. Aeschin. de fals. leg. p. 241. Cum Phrynone et Philocrate, improbis

demagogis, jungitur a Luciano Encom. Demosth. p. 520. et Ulpiano in Olynth. III. p. 45. Ei Demosthenem in republica successisse, scribit Libanius Tom. I. p. 436. C. Mortuum quidem esse ante Demosthenem, patet ex Or. de Cor. p. 531. Sed rempublicam per plures annos una cum Demosthene administrasse, ex iis, quae diximus, intelligitur. Adde Or. c. Leptin. p. 52. de fals. leg. p. 180. de Cor. p. 476. Mores hominis egregie describit Theopompus apud Athen. IV. p. 166. D. et apud Harpocrat. v. Εὐβουλος. Potentia quanta fuerit, docet Demosth. de fals. leg. p. 217. et ad eum Ulpianus. Mortuo honores decreti sunt, de quibus fuit Hyperidis oratio (*), quam saepe laudant Grammatici. Ex Eubuli *adversus Charetem* oratione haec habet Aristoteles Rhetor. I. p. 257. Οἷον Εὐβουλος ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐχρήσατο κατὰ Χάρητος, ὃ Πλάτων εἶπε πρὸς Ἀρχίβιον· Ὅτι ἐπιδέδωκεν ἐν τῇ πόλει τὸ ὁμολογεῖν πονηροῦς εἶναι. ubi Victorius perperam Platonem, philosophum, intelligit, cum Comicus sit intelligendus, e cujus dicto si syllabam, quae abundat, cum Valckenario nostro sustuleris, finis senarii erit, ἐπιδέδωκε τῇ πόλει. Sed hic non est praetermittendus locus Plutarchi de fratern. amor. p. 486. D. οἱ δὲ βίοις χρώμενοι διαφοροῖς, τὸν τε Φρόνον ἐκτρέπονται, καὶ συνεργοῦσιν ἀλλήλοις μᾶλλον, ὥς Δημοσθένης καὶ Χάρης, καὶ πάλιν Αἰσχίνης καὶ Εὐβουλος, καὶ Ὑπερίδης καὶ Λεωσθένης. Quis est ille Eubulus imperator, qui Aeschini mutuam operam praestiterit? Equidem nullum

[(*) Phot. in v. Εὐβουλος laudat Toupius.]

tum hoc nomine cognovi. Noli dubitare, quin mutilus locus sit, atque hoc modo restituendus: — ὡς Δημοσθένης καὶ Χάρης, καὶ πάλιν Αἰσχίνης καὶ Φακίων, καὶ Εὐβουλος καὶ Διοσίβης, καὶ Ἐπερίδης καὶ Λεωσθένης. Quam emendationem ipse Plutarchus confirmat Phocion. p. 744. F. τοὺς μὲν λέγοντας ἐν τῷ δήμῳ καὶ γράφοντας μόνον, ὧν Εὐβουλος ἦν, καὶ Ἀριστοφῶν, καὶ Δημοσθένης, καὶ Δυκοῦργος, καὶ Ἐπερίδης. Διοσίβη δὲ καὶ Μενεσθέα, καὶ Λεωσθένη, καὶ Χάρτητα, τῷ στρατηγεῖν καὶ προσπολεμεῖν αὔξοντας ἑαυτούς. Phocion, imperator, Aeschini adfuit in caussa male obitae legationis, ut ipse testatur in Apologiae suae fine. Haec, ni fallor, veterum de Eubulo loca sunt omnia, quae se alibi daturum promittebat Taylorus ad Aeschin. c. Ctesiph. p. 611.

Hactenus eloquentiae ortum et incrementa vidimus. Nunc ad illud tempus venimus, quo se ad tantum extulit fastigium, ut, ultra quo progredereetur, non haberet. Quod etsi multorum ingeniis studiisque perfectum est, unus tamen DEMOSTHENES praecipue hanc laudem tulit; de quo verissime judicat Cicero Brut. 9. *Plane perfectum oratorem, et cui nihil admodum desit, Demosthenem facile dixeris. Nihil acute inveniri potuit in eis causis, quas scripsit, nihil, ut ita dicam, subdole, nihil versute, quod ille non viderit; nihil subtiliter dici, nihil presse, nihil enucleate, quo fieri possit aliquid limatius; nihil contra grande, nihil incitatum, nihil ornatum vel verborum gravitate, vel sententiarum, quo quidquam esset elatius.* Cum quo loco conjungendus est alter de Orat. 7. Ceterum de Demosthene, ejusque aequali, et

adversario perpetuo, AESCHINE, tanto minus aliquid dicere attinet, quod speramus, futurum, optamus quidem certe, ut utriusque historia, a Taylora promissa, post ejus fata in lucem proferatur. (*).

Demostheni, ut Cicero pergit Brut. 9. *Hyperides proximus, et Aeschines fuit, et Lycurgus, et Dinarchus, et is, cujus nulla extant scripta, Demades, alique plures.* Haec enim aetas effudit hanc copiam. HYPERIDES Κολυττεὺς vocatur ab iis, qui vitam ejus enarraunt. Itaque Eustratius in Aristotel. Nicom. IX, p. 148. b. Aeschini, qui Κοβωκίδης fuit, δημογεγεῖς Κολυττεῖς tribuens, duos Oratores confundit. De duobus ejus fragmentis, Rutilio Latine servatis I. 19. p. 63. in altero (†) veterum librorum scriptu-

[(*) Vana fuit Ruhnkenii spes. Utriusque Oratoris historiam inchoavit Tylor, neutrius absolutam reliquit. Prodidit tamen Reiskius, Or. Graec. Vol. VIII, p. 696—771. *Excerpta e Taylora schedis de Demosthenis et Aeschinis Codicibus MSis et Editionibus, Vita, fortunis, rebus gestis, orationibus, caet.* quibus fere materia continetur, futuro editori et Vitarum Demosthenis Aeschinisque scriptori haud spernenda, ceteroquin ad modum Adversariorum undique congesta, non item ad accuratae descriptionis legem exacta. De Demosthene quidem, ne ex veteribus Plutarchum excitemus, nuper vernaculo sermone egit A. G. BECKERUS, in libro, diligenti utique et probabili ratione scripto, cui titulus: *Demosthenes als Staatsmann und Redner, Halle und Leipzig 1815.*]

[(†) Quae sequuntur hinc usque ad verba *exaudire non potuisse*, infra p. 345, vs. 7. omnia nuac inserenda curavimus ex Annot. ad Rutil. Lup. I, c.]

Haec est: *Quid a me saepius his verbis de meo officio requiris? Scripsisti, ut servis libertas detur. Scripsisti, ne liberi servitutem experirentur. Scripsisti, ut exules restituerentur. Scripsisti, ut ne quis exilio afficeretur. Leges igitur, quae prohibebant haec, non neglebas? Non poteram, propterea quod literis earum arma Macedonum opposita obsistebant. Ex qua lectione, quaecunque in partem te cogitatione converteris, nullam unquam sententiam elicies? Quid igitur? Libris nil juvantibus, remedium a divinando arte petendum. Ac poteram hoc loco, si Criticos quosdam imitari vellem, ingenium iactare, et me ipse vatem optimum perhibere. Sed, quoniam his scribendis non tam gloriola, quam utilitas publica quaeritur, simpliciter dico, sic emendandum esse: — Scripsisti, ut servis libertas detur? Scripsi, ne liberi servitutem experirentur. Scripsisti, ut exules restituerentur? Scripsi, ut ne quis exilio afficeretur. Leges igitur, quae prohibebant haec, nonne legebas? Non poteram, propterea quod literis earum arma Macedonum opposita obsistebant. Fractis Atheniensium opibus clade Chaeronensi, rogante Hyperide, psephisma factum est, cujus legitima verba, a Lycurgo adv. Leocrat. p. 113. conservata, huc referamus: τοὺς μὲν δούλους, ἐλευθέρους, τοὺς δὲ ξένους, Ἀθηναίους, τοὺς δ' αὐτίκους, ἐπίτιμους εἶναι. Adde Apsinem Art. Rhet. p. 687. Hoc decretum, veluti contra leges scriptum, vehementer exagitavit molestus illorum temporum accusator, Aristogiton. Demosthen. adv. Aristogit. II. p. 502. ὅτε γὰρ Ὑπερίδης ἔγραψε — εἶναι τοὺς αὐτίκους ἐπίτιμους, — τούτου τοῦ ψήφου.*

Φίσματος γραφὴν παρανόμων ἀπενέγκας ἡγωνίζετο ἐν τῇ
δικαστηρίῳ. Vide Pseudo-Plutarchum de Vit. X. Orat.
p. 849. A. et Photium Cod. CCLXVI. p. 1449.
Hyperides illud defendit *oratione adversus Aristogito-*
nem, quam saepe laudant veteres Grammatici, in his
Scholiastes MS. ad Platonis Phileb. p. 74. B. Μὴ
κινεῖν κακὸν εὖ κείμενον, ἐπὶ τῶν ἑαυτοῖς ἐξ ἀνολας πράγ-
ματα ἐχειρόντων. ταύτης μέμνηται καὶ Ὑπερίδης ὁ ῥήτωρ
ἐν τῷ πρὸς Ἀριστογείτονα. Καὶ οὐδὲ ἐν τῇς παροιμίας
δύνασαι μαυθάνειν, τὸ μὴ κινεῖν κακὸν εὖ κείμενον. Ex
hac oratione sumtum est fragmentum, quod Rutilius
habet. Aristogiton ex Hyperide quaerit: *Scriptisti*,
etc. cui Hyperides statim respondet ex conjectura no-
stra: *Scripti*, etc. Haec universim annotasse suffi-
ciat. Nunc emendationis nostrae sigillatim rationem
reddamus. Primum ex libris antiquis rescripsimus *de-*
tur, quod R. Stephanus, ut reliquis temporibus con-
grueret, in *daretur* mutarat. De qua temporum com-
mutatione diximus ad Rutil. I. 13. p. 45. Tum pro
non nelegebas Jac. Tollius ad Longin. II. γ. XV. p.
118. legendum conjiciebat, *non legebas?* Recte.
Nos tamen proprius ad corruptae lectionis vestigia,
nonne legebas? Denique vere emendavimus: *quod li-*
teris earum arma Macedonum opposita obficiebant.
Verbum *obficere* quam proprium sit in tali re, nemo
ignorat. *Opposita* nobis aliquando otiosum, et ab ex-
planatore invecum videbatur. Sed nihil movendum.
Cicero de N. D. II. 40. *Luna subjecta atque oppo-*
sita Soli, radios ejus et lumen obscurat. Ultima fra-
gmenti verba Graece sunt apud Pseudo-Plutarchum et
Photium l. c. αἰτιαμένον δὲ αὐτὸν οὐκ ὀλίγον, ὡς πολ-
λεῖς

τοὺς τῶν νόμων ἐν τῷ ψήφισματι παριδόντα, ἐπεσκότει
 (obscurebant) γὰρ μοι τὰ Μακεδόνων, ἔλεγεν, ὅπλα. καί,
 οὐκ ἐγὼ μᾶλλον τὸ ψήφισμα, ἀλλ' ἡ ἐν Χαιρωνείᾳ μάχη
 ἔγραψε. Posterius dictum etiam Longinus l. c. lau-
 dat. Priori non dissimile illud C. Marii apud Valer.
 Max. V. 2. 8. et Plutarch. in ejus vita p. 421. E.
inter armorum strepitum verba se juris civilis exaudire
non potuisse. — Ex oratione, qua Hyperides laudavit,
 qui in bello Lamiaco perierant, bene longum et prae-
 clarum fragmentum superest apud Stobaeum Serm.
 CXXIII. p. 618. inde repetitum a Taylora Lect. Lys.
 c. III. cui in transcurso medicinam faciamus: τοὺς
 ταῖς τιμαῖς τῶν θεῶν καταλυόμεναις βοηθήσαντας, πλεί-
 στης εὐδαιμονίας ὑπὸ τοῦ δαιμονίου τυγχάνειν. Legen-
 dum: — πλείστης κηδεμονίας ὑπὸ τοῦ δαιμονίου τυγχά-
 νειν. Quod Gesnerus in MS. reperit ἐπιμελείας, est
 explicatio vocis, quam reposuimus. — Nobilis in-
 primis est ejus Δηλιακός, e quo duo luculenta frag-
 menta conservarunt Sopater in Hermogen. p. 183.
 et Scholiastes anonymus in eundem p. 389. inde re-
 lata ab Is. Casaubono ad Athen. X. 6. Alterum
 eorum sic legitur apud Joannem Siceliotam Com-
 mentario MS. in Hermogenem: Λέγεται γὰρ τὴν
 Λητὴν κύουσιν ἐκ Διὸς, ἐλαύνεσθαι ὑπὸ τῆς Ἥρας κατὰ
 πᾶσαν γῆν τε καὶ θάλασσαν ξηλοτυπούσης. ἤδη δὲ αὐτὴν
 ἡ ὠδὶς καταλαβοῦσα, εἰς τὴν ἡμετέραν χώραν λῦσαι τὴν
 ζώνην· ἀνθ' ὧν νῦν ὁ Ζωστήρ ἀπὸ δεκατικοῦ. ἔπειτα εἰς
 Δῆλον διαβάσαν διδύμους τεκεῖν, Ἀρτεμίν τε καὶ Ἀπόλ-
 λωνα, τοὺς θεούς· ubi scribendum: ἀνθ' ὧν νῦν ὁ Ζω-
 στήρ ἀπὸ τοῦδε καλεῖται. Vid. Stephan. Byz. v. Ζω-
 στήρ. Apud Plutarchum de Glor. Atheniens. p. 359.

B. Hyperidi tribuitur Πλαταϊκός, quae Isocratis est oratio: sed assentiatur eruditissimo Valckenario, Δηλιακός reponenti. Ejusdem oratoris Κυθνιακός laudatur a Suida v. Θερραλέον, cujus quale argumentum fuerit, nondum licuit indagare. Eum orationis titulum Valesius in Maussac. not. ad Harpocrat. p. 338. restituendum putabat in Schol. Aristoph. ad Av. 881. ubi vulgo legitur, Τπερίδης ἐν τῷ Χαλκῷ. Sed melior est altera conjectura et ipsius Valesii, et aliorum, ἐν τῷ Δηλιακῷ. Immo suspectum habeam titulum Κυθνιακός, dum alterius scriptoris auctoritate confirmetur. Hyperidis et Euripidis nomen librarii non semel commutarunt. Aristotel. Rhetor. II. p. 345. Διὸ εὖ ἔχει ἡ τοῦ Εὐριπίδου ἀπόκρισις πρὸς Συρακουσίους. Ipsum responsum, ut notum illo tempore, Aristoteles praetermisit, sed, quale fuerit, explicat Scholiastes: Εὐριπίδης πρὸς τοὺς Συρακουσίους πρεσβυὺς ἀπεσταλτοῖς, καὶ περὶ εἰρήνης καὶ φιλίας δεόμενος, ὥς ἐκεῖνοι ἀνέγνευον, εἶπεν· ἔδει, ἄνδρες Συρακούσιοι, εἰ καὶ δὴ οὐδὲν ἄλλο, ἀλλάγε διὰ τὸ ἄρτι ὑμῶν δέεσθαι, αἰσχύνεσθαι ἡμᾶς ὥς θαυμάζοντας. Quod Graeculus iste non finxisse, ut Victorius putat, sed ex vetustis commentariis, ut alia quaedam, hausisse videtur. Sed pro Εὐριπίδης legendum Τπερίδης. Nam Hyperides varias pro republica legationes suscepit, non Euripides. De legatione ad Eleos vide Pausan. V. p. 431. et Pseudo-Plutarch. l. c. p. 350. A. de legatione ad Rhodios, Pseudo-Plutarch. ibid. Hic τὸν Ῥοδιακὸν habuit, quem unus memorat Grammaticus Sangermanensis MS. Προπεσεῖν, προπετῶς τι ποιῆσαι. Τπερίδης Ῥοδιακῷ.

LYCURGI vitam quam erudite enarrarit Tylornus in praefatione ad editam a se Lycurgi adv. Leocrat. orationem (*), nemo nescit. Addamus insignem, qui ejus diligentiam effugit, Hyperidis de Lycurgo locum apud Apsinem Art. Rhetor. p. 708. κέχρηται τούτῳ καὶ Ὑπερίδης ὑπὲρ Λυκούργου λέγων· τίνα φήσουσιν οἱ περιόντες αὐτοῦ τὸν τάφον; οὗτος ἐβίω μὲν σωφρόνως, ταχθεὶς δὲ ἐπὶ τῇ διοικήσει τῶν χρημάτων, εὖρε πόρους, ᾠκοδόμησε δὲ τὸ θέατρον, τὸ ᾧδεῖτον, νεάρια, τριήρεις, ἐποίησατο λιμένας, τοῦτον ἡ πόλις ἡμῶν ἡτίμασε, καὶ τοὺς παῖδας ἔδωκεν αὐτοῦ.

DINARCHI (†) nomen, leviter in DIARCHI corruptum, Rutilio Lupo I. 14. restituimus. Nec ullum nobis dubium est, quin II. 20. DINARCHI legendum sit, ubi vulgatur TIMARCHI. Nam Timarchus orator ne fando quidem auditus. At in oratorum numerum refertur a Jo. Taylora V. Cl. ad Aeschin. contra Timarch. p. 84. Videamus, quibus argumentis nitatur. Primum laudat Rutilii locum. Sed in hoc, post emendationem nostram, nihil praesidii. Deinde affert hoc Longini fragmentum: Κορωνίς δ' ἔστω λόγου παντὸς καὶ φρονήματος Ἑλληνικοῦ Δημο-

[(*) Quae repetita est in Reiskii Oratoribus Graecis, Vol. IV, p. 105—128. Ceterum haec de Lycurgo supplēvimus ex Annot. ad Rutil. Lup. I. 2. p. 10. quācum conjungatur altera ad II. 4. p. 84.]

[†] De Dinarcho sparsim disputata ad Rutil. II. 5. p. 88. et 16, p. 126. conjunctim h. l. repetere operae pretium duximus, non nisi paucis verbis, ubi aliter fieri non poterat, vel additis, vel leviter immutatis.]

μοσθένης, Λυσίας, Αἰσχίνης, Ἀριστείδης, Ἰσαῖος, Τι-
μαρχος, Ἰσοκράτης, Δημοσθένης ὁ κρήνιος, Ξενοφῶν,
πρὸς τοῦταις Παῦλος ὁ Ταρσεὺς, ὃν τινα καὶ πρῶτον Φι-
μι πρῶστάμενον δόγματος ἀναποδείκτου. Enimvero ma-
le sit librariis, qui virum eruditissimum tam proter-
ve luserunt. Nam fragmentum illud ita scribendum:
Κορωνίς δ' ἔστω λόγου παντὸς καὶ φρονήματος Ἑλληνικοῦ
Δημοσθένης, Λυσίας, Αἰσχίνης, Ἱππερίδης, Ἰσαῖος, Δει-
ναρχος, Δημοσθένης ὁ κρήνιος, Ἰσοκράτης, Ἀντιφῶν.
Dinarcho cognomen fuit Δημοσθένης ὁ κρήνιος. Her-
mogenes de Form. orat. II. p. 495. ὥστ' ἤδη τινες,
καὶ προσπαῖζοντες, Δειναρχον οὐκ ἀχαρίτως κρήνιον Δη-
μοσθένην εἰρήκασι. ubi vide Scholiastem. Eundem
etiam ἄγροικον Δημοσθένην vocatum esse, tradit Dio-
nysius Halic. in Dinarch. p. 115. Graecorum imi-
tatione M. Coelius apud Sueton. de Rhetor. 2. L.
Plotium, subiratio nomine, ordearium rhetorem appel-
lavit, deridens, ut inflatum, ac levem, et sordidum,
ubi adeundus Is. Casaubonus. Pauli mentio ab ho-
minis Christiani fraude accessit, ut bene judicat Fa-
bricius Bibl. Gr. Vol. IV. p. 445. Sed, ut ad Ru-
tilium redeamus, tertius ejusdem locus est II. 5: *ita
ut fecit DIVES AVARUS: In villa aedem fecit Fortu-
nae. caet.* Vides ulcus teterrimum, ad quod sanandum
R. Stephanus homines eruditos stellula apposita invi-
tavit. Nos illud nec urendo, nec secando, sed blanda
medicina adhibenda ita curamus: *ita ut fecit DINAR-
CHUS: In villa, caet.* quamquam illi hac quoque ratione
succurri posse videtur: *ita ut fecit DINARCHUS: Di-
ves avarus in villa aedem fecit Fortunae.* De *divite
avaro* agi, satis liquet. Ac potuit nomen *Dinarchus*
si-

similitudine literarum, quae est in *dives avarus*, facile absorberi. Sed prior ratio praefenda videtur. Denique idem Rutilius, ubi de antitheto egit, II. 16. hoc Dinarchi fragmentum Latine servavit: *Olim in adolescentia sedulo omnem gloriam sectabar: at nunc in senectute summum me ambitionum invasit odium. Tunc facile multis opitulabar: nunc jam me ipsum tueri vix possum. Tum mihi beatissimus videbar, si quam plurimis benigne fecissem: nunc contra vereor, ne quid mihi desit ad necessarium aetatis meae cultum. Tunc ego ipse pro republica fortiter arma capiebam: nunc praeterquam laudare eos, qui rempublicam armati defendunt, nihil valeo.* Si verum est, quod tradunt Dionys. Halic. in Dinarcho p. 113. et Pseudo-Plutarch. de Vit. X. Orat. p. 850. D. Dinarchum unam tantum orationem κατὰ Προξένου βλάβης suo nomine publice habuisse, quin inde ductus hic locus sit, non potest dubitari. Huc accedit, quod iidem scriptores testantur, hanc orationem a Dinarcho habitam esse octogenario. Atqui senectutis suae in hoc fragmento mentionem facit; ut tanto minus ea de re ambigendum videatur.

DEMADIS nulla extare scripta, dicunt Cicero l. c. et Quinctilian. II. 17. p. 105. XII. 10. p. 629. Sed legit ejus orationes Tzetzes, vel potius Rhetor antiquus, quem ille compilavit, Chil. VI. 36. 37. Immo superstitem habemus partem Orationis ὑπὲρ τῆς δωδεκαετίας, quam ipsam memorat Suidas v. Δημάδης. Adscribamus illum locum, quo nullus in Suida neque corruptior est, neque difficilior ad emendandum: Δημάδης, Ἀθηναῖος, ῥήτωρ καὶ δημαγωγὸς πανούργος καὶ εὐ-

τυχής (*). πρότερον ναύτης ὢν. ἔγραψεν ἀπολογισμὸν περὶ
 Ὀλυμπιάδα τῆς ἑαυτοῦ δωδεκαετίας. ἱστορίαν περὶ Δήλου,
 καὶ τῆς γενέσεως τῶν τῆς Δημοῦ παίδων. οὗτος κατέλυσε
 τὰ δικαστήρια καὶ τοὺς ῥητορικοὺς ἀγῶνας. τελευτᾷ δὲ ἐπὶ
 Ἀντιπάτρου. Quae vitiata sunt, sic corrigenda, quae
 luxata, sic locis suis reponenda: Δημάδης, Ἀθηναῖος,
 ῥήτωρ καὶ δημαγωγὸς πανούργος καὶ εὐφυής. πρότερον
 ναύτης ὢν. ἔγραψεν ἀπολογισμὸν περὶ τῆς ἑαυτοῦ δωδε-
 καετίας. ἱστορίαν περὶ Δήλου, καὶ τῆς γενέσεως τῶν τῆς
 Δημοῦ παίδων. τελευτᾷ δὲ κατ' Ὀλυμπιάδα ριε. ἐπὶ
 Ἀντιπάτρου, ὃς κατέλυσε τὰ δικαστήρια καὶ τοὺς ῥητο-
 ρικοὺς ἀγῶνας, καὶ μετ' Ἀλέξανδρον βασιλεύσας, Θή-
 βας ἀνέστησε. Nunc, age, singularum mutationum
 rationem reddamus, et locum paucis illustremus. Εὐ-
 φυής apud Atticos significat *dicacem, facetum*. Gram-
 maticus MS. in Bibl. Reg. Εὐφυής καὶ εὐμαθής διαφέ-
 ρει. εὐμαθής μὲν, ὁ καλῶς μανθάνων. εὐφυής δὲ, ὁ παν-
 οὔργος καὶ σκώπτης. Sic etiam Ammonius, ubi Vale-
 ckenarius VI. C. docte explicuit hanc vocis potesta-
 tem. Plutarch. Demosth. p. 857. D. οἱ δ' εὐφυνεῖς
 κλεινάζοντες, οὐχ ὑπὸ κυνάρχης ἔφραζον, ἀλλ' ὑπ' ἀρ-
 γυράρχης εἰληφθαι νύκτωρ τὸν δημαγωγόν. Atqui inter
 illos εὐφυνεῖς Demadem fuisse, tradit Pollux VII. 104.
 Cicero quoque Orat. 26. Demadem *praeter ceteros*
oratores facetum dicit: idque satis ostendunt multa
 ejus dicta, quam passim commemorantur. *Nauta* ab
 aliis etiam scriptoribus Demades vocatur: *ἰχθυοπώλης*
 a Proclo Prolegomenis ineditis in Hesiodum. Vo-
 cem

[(*) Laudat Toupius Damasc. apud Phot. p. 1029.
 Εἶσιν μὲν Ἀ. εὐφυνεῖς τε καὶ εὐτυχεῖς διειροπολεῖσθαι
 postea ἐντρεχέας.]

cem Ὀλυμπιάδα, quam Interpretes ridicule de Alexandri matre acceperunt, in sedem suam revocavimus, adjecimusque numeros πρ. Nam Diodor. Sicul. XVIII. p. 293. Demadis mortem refert ad Olymp. CXV. 2. Ut vero Demades orationem, quae rerum per duodecim annos a se gestarum rationem reddidit, περὶ τῆς δωδεκαετίας inscripsit, sic Demetrius Phalereus, teste Diogene Laërt. V. 81. librum scripsit περὶ τῆς δεκαετίας, quò non decennalem Trojae obsidionem enarravit, ut inepte conjicit Menagius, sed rationem reddidit decem annorum, quibus ipse reipublicae praefuerat summa cum auctoritate. *Historiam Deli* praeter rem Demadi tribui, bene judicat Fabricius Bibl. Gr. Vol. IV. p. 421. Non autem Demades judicia et Oratorum certamina sustulit, sed Antipater post proelium ad Cranonem. Itaque verba, ὅς κατέλυσε etc. ad Antipatrum transulimus. Ultima verba, καὶ μετ' Ἀλέξανδρον etc. huc e sequenti articulo revocanda esse, viderat etiam doctissimus Kusterus. Hactenus de Suidae loco. Demades etiam attigit Harpalicam pecuniam. Dinarch. c. Demosth. p. 101. et c. Aristogit. p. 106. Euthykratem, Olynthium, ab Atheniensibus infamia notatum, in integrum restituit, et publicum hospitem fecit. Suid. v. Δημάδης. Quod ejus decretum Polyæuctus oppugnavit oratione, quae laudatur ab Apsine Art. Rhet. p. 707. Cum Phocione de urbe tradenda Antipatro consensit. Nepos Phocion. 2. et ibi Lambinus. Filium, eximia forma praeditum, Philippo ad turpes voluptates reliquit. Scholiast. in Hermogen. p. 356. et Suid. in v. Mores hominis

et formam ita describit Pytheas apud Athen. II. p. 44. *F. ὁ δὲ πορνοβοσκῶν καὶ μεθυσκόμενος, κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην προβάτῳ ἡμῖν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἀνακυκλεῖται.* Plura de eo Fabricius l. c.

Nunc reliquos hujus aetatis Oratores, a Cicerone praetermissos, enumeremus.

ANDROTION, Andronis, forte ejus, quem Harpocration unum ex Quadringentis fuisse scribit, filius, Isocratis discipulus. Suid. in v. Contra hunc extat Demosthenis oratio, quam, quod sibi cum Isocratis discipulo certandum esset, summa arte elaboravit. Scholiast. in Hermogen. p. 401. *ἐπετήδευσεν ὁ Δημοσθένης κεκαλλωπισμένον ἐργάσασθαι τὸν κατ' Ἀνδροτίωνος, ἀντιφιλοτιμούμενος πρὸς Ἰσοκράτην (leg. Ἰσοκράτειον) ῥήτορα παρίσοις ἐπιχρώμενον κατὰ ζῆλον τοῦ διδασκάλου.* Vide Taylorum ad init. Androtianae. Laudat Androtionem Aristoteles Rhetor. III. p. 583. Ad hunc Jonsius de Script. H. Ph. II. 9. p. 159. refert *Ἀτθίδα*, cujus auctor nobis ab oratore diversus videtur.

CYDIAS. Ejus oratio *περὶ τῆς Σάμου κληρουχίας* laudatur ab Aristotele Rhetor. II. p. 348. Ex orationis argumento colligi potest, quando Cydias vixerit. Nam Philochorus apud Dionys. Halic. in Dinarcho p. 118. auctor est, colonos in Samum missos esse, Archonte Aristodemo, Olymp. CVII. 1. Vide Vales. ad Harpocrat. p. III. et Corsin. Fast. Att. T. IV. p. 27.

AESION, Demosthenis condiscipulus. Suid. v. *Δημοσθένης*. Hic de superioris et sui temporis Oratoribus quid sentiret, rogatus, respondit: *ὥς ἀκούων μὲν*

ἂν τις ἐθαύμασεν ἐκείνους εὐκόσμως καὶ μεγαλοπρεπῶς τῷ δήμῳ διαλεγόμενους· ἀναγινωσκόμενοι δ' οἱ Δημοσθένους λόγοι, πολὺ τῇ κατασκευῇ καὶ δυνάμει διαφέρουσι. Sic ex Hermippo narrat Plutarch. Demosth. p. 851. A. Demosthenem ipsum de se et Callistrato eodem modo judicasse, tradit Ulpianus in Demosth. c. Timocr. p. 822. Laudat Aesionem Aristoteles Rhetor. III. p. 650. Vide Jonsium de Script. H. Ph. I. 7. p. 36.

PHILINUS, Nicostrati filius, si modo idem est, cujus mentionem facit Demosthenes adv. Mid. p. 144. Tres ejus orationes laudat Harpocration. Prima est πρὸς Αἰσχύλου, Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου εἰδικίας, v. Θεωρικά, opposita decreto Lycurgi, ut his Tragicis statuæ ex aere ponerentur; quod bene vidit magnus Valesius ad Not. Maussac. in Harpocrat. p. 290. Altera κατὰ Δωροθέου, ab aliis Hyperidi tributa. Harpocrat. v. Ἐπὶ κάρῃς. Tertia Κροκωνιδῶν διαδικασία πρὸς Κειρωνίδας, ab aliis tributa Lycurgo. Harpocrat. v. Κειρωνίδαι. Eam, ut Philini, laudat Athenaeus X. p. 425. B. ubi vide Is. Casaubonum; eodemque haec pertinent in Lexico Rhetorico MS. Κορωνιάδαι. γένος Ἀθήνησιν ἱερὸν ἀπὸ Κάνωνος, ὃς ἦν ἀδελφεὸς Κόρωνος. καὶ Κορωνίδαι, γένος ἱερὸν Ἀθήνησιν. ἀμφοτέροι δ' ἦσαν παῖδες Τριπτολέμου. Quae sic corrigenda ex Harpocrate: Κειρωνίδαι. γένος Ἀθήνησιν ἱερὸν ἀπὸ Κείρωνος, ὃς ἦν ἀδελφεὸς Κρόκωνος καὶ Κροκωνίδαι, etc. Male apud Suidam Κυρωνίδαι, nec bene apud Athenaeum Κροκωνιδῶν. Grammaticus vetus de scriptorum furtis apud Clement. Alexandr. Strom. VI. p. 748. Philinum aliquid a Demosthene

Z.

sum-

sumsisse dicit. Ex quo Valesius aliud argumentum capere poterat contra Maussacum, qui illum Antiphontis aequalem statuebat.

ARISTOGITON. Hunc non ex articulo quodam, sed totum cognoscere licet ex Demosthenis et Dinarchi adversus eum orationibus, quae supersunt. Vide Maussac. ad Harpocrat. v. *Αὐτοκλείδης*, Valesium in Maussac. not. p. 254. Taylor. ad Demosth. c. Aristogit. p. 510. et ad Aeschin. c. Timarch. p. 83.

HEGEMON, Orator ex illorum numero, qui nullis literis eruditi ad eloquentiam exercendam venerint, de quibus insignis locus est Syriani in Hermogen. p. 16. ὥςπερ τινὲς καὶ τὴν ὅλην ῥητορικὴν τέχνην οὐ βούλονται, (τέχνην εἶναι) ἀλλ' ἐμπειρίαν, ἀπὸ τῆς τῶν μεταχειρισσαμένων ἀπαιδευσίας ὠρμημένοι (leg. ὠρμημένον (*)), οἷον Δημάδου τοῦ ἀπὸ τῆς κόπης ἀνίπτοις τὸ τοῦ λόγου χερσὶν ἐπὶ τὸ βῆμα πηδήσαντος, καὶ Ἡγήμωνος, καὶ Πυθίου, καὶ Ἀριστογείτονος. Hegemonem non tam oratorem, quam sycophantam fuisse, dicit Troilus Sophista Prolegom. in Aphthon. p. 596. Bibl. Coisl. ἡ ῥητορικὴ ἀντίστροφος τῇ συκοφαντικῇ, ἥς ἠγύσαντο Ἀριστογείτων καὶ Ἡγήμων. ἡ ἀντίστροφος τῇ κολακευτικῇ, ἥς ἠγύσαντο Δημάδης καὶ Ἀριστόδημος. ubi *Hegemonis* nomen, quod e Codice, quo usus est Montfauconius, exciderat, restituimus ex versione horum Prolegomenorum, facta ab Hilarione Monacho Veronensi, quae sub titulo *Hermogenis Rhetorices compendium* reperitur inter Rhetores Latinos Aldi-

[(*) Non probat Toupius, laudans Theod. Metochit. p. 16. ed. Meurs. Suid. v. Ἀντικείμενα.]

dinos, p. 152. Hegemon, Philippi muneribus corruptus, Macedonum partibus favit. Pseudo-Aeschines Ep. XII. p. 746. Liban. Tom. I. p. 471. B. et Harpoerat. in v. Majestatis accusatus est ab Aristogitone. Demosthen. Or. I. adv. Aristogit. p. 481. Tulit legem de cura pecuniae theatralis scribae committenda. Aeschines c. Ctesiph. p. 375. et ibi Taylor. Praeteritus est a populo, cum deligendus esset, qui orationem funebrem haberet. Demosth. de Cor. p. 577. Perit denique una cum amico suo, Phocione. Plutarch. Phoc. p. 757. C. 758. B.

APHAREUS, Isocratis privignus, et per adoptionem filius, orationes quasdam scripsit. Pseudo-Plutarch. p. 838. B. et Suid. in v. Ejus orationem πρὸς Μεγακλειδὴν περὶ τῆς ἀντιδόσεως laudat Dionys. Halic. in Isocrat. p. 102.

MENESAECHMUS, acerbus et vehemens aliorum se meliorum accusator, qui non modo Lycurgum, sed etiam ejusdem mortui liberos vexavit. Pseudo-Plutarch. l. c. p. 842. D. E. et Photius l. c. p. 1486. Joannes Sicelliora Commentario MS. in Hermodem. ὅθεν (Δημοσθένους) καὶ τῷ δῆμῳ γράφει τὰς ἐπιτολάς, συκοφαντούμενοις τοῖς Λυκούργου τοῦ ῥήτορος πατρὶν ὑπὸ Μενεσαίχμου προθύμως ἐπικουρῶν. Ipse etiam a Lycurgo accusatus est. Pseudo-Plutarch. l. c. p. 843. C. Porro memoratur inter eos, qui Demosthenem propter acceptam pecuniam Harpalicant reum egerint. Pseudo-Plutarch. l. c. p. 846. C. Sed, qualis fuerit, melius intelligitur ex Dionysio Halic. in Dinarcho p. 117. ἀφαιρούμαι δὲ τοὺς περὶ Μενεσαίχμου λόγους ἀμφοτέρους, Δεινάρχου. — διὰ τε

τὸν χαρακτῆρα· ὑδαρὴς γὰρ, καὶ ἵκεχυμένος, καὶ ψυχρὸς· καὶ ὅτι λέγων αὐτὸς ὦν οὔτε ἄδοξος, καὶ μετὰ Λυκοῦργον τὴν διοίκησιν τῶν δημοσίων χρημάτων παραλαβὼν, ἐξήτασμένος δὲ πολλάκις αὐτὸς, ὥς ἐν τοῖς λόγοις περὶ ἀπάντων μὲνύει· καὶ ἐν ἰδίοις καὶ ἐν δημοσίοις ἀγῶσιν οὐκ ἂν ἦν ἀδύνατος, ὥστε Δεινάρχει λογογραφεῖν χρῆσθαι. ubi legendum esse ὑπὲρ Μενεσαίχμου, contextus docet. Recte vero Dionysius negat, Dinarchum *pro Menesaechemo* orationes scripsisse. Nam a Suida v. Πραγματεία laudatur Dinarchi oratio *contra Menesaechemum*.

HEGESIPPUS. Huic Aeschines Κραβύλου cognomen per ludibrium indidit, ex quo illud annotarunt Grammatici, Harpocraton, Hesychius, Suidas, et, ut legitimum cognomen, tenuit Plutarchus (*). In republica Hegesippus eodem, quo Demosthenes, sensu fuit. Liban. Tom. I. p. 461. A. auctor societatis cum Phocensibus ineundae. Demosthen. de fals. legat. p. 139. 140. et Aeschines c. Ctesiph. p. 409. ubi vide Taylor. item auctor belli Philippo indicendi. Demosthen. de Cor. p. 496. Itaque in legatione Macedonica contumeliose habitus a Philippo est. Demosthen. de fals. legat. p. 231. Obiit etiam legationem ad Peloponnesios. Demosthen. Phil. III. p. 95. A. Timarchum, ab Aeschine accusatum, defendit. Aeschin. c. Timarch. p. 37. Callippum accusavit. Liban. argum. orat. de Haloneso. Criti-

[(*) Et alibi, et in Demosth. loco infra a Rubnken. alato, ad quem de eo notavit Phil. Bartonus in Edit. Vitt. Demosth. et Cicer. p. 192. monente Cl. Wytenbachio in Ann. ad Sel. Princ. Hist. Gr. Supplem. p. 460.]

tici veteres ei tribuunt duas Demosthenis orationes, alteram *de Haloneso*, alteram *de foedere cum Alexandro*. Vide Meursium Att. Lect. III. 7. Acuta ejus dicta refert Plutarchus Demosth. p. 853. E. et Apophthegm. p. 187. D.

MOEROCLES, Salaminus, nobilis inprimis demagogus. Harpocrat. in v. Saepe pro *Μοιροκλῆς* scriptum reperitur *Μυροκλῆς*. Nec multum referre putat Wolfius ad Demosth. de fals. legat. p. 218. utro modo scribatur. Sed veram scripturam esse *Μοιροκλῆς*, docent Victorius ad Aristotel. Rhetor. III. p. 649. et Meursius Att. Lect. I. 13. (*). Moeroclis decretum adversus eos, qui mercatores injuria afficerent, memorat Demosthen. c. Theocrin. p. 547. ubi vide Taylor. Accusatus est ab Eubulo, quod a singulis eorum, qui metalla redemerant, vicenas drachmas exegisset. Demosthen. de fals. legat. p. 218. In republica gerenda meliorum partium fuit. Liban. Tom. I. p. 406. B. Itaque Antipater vel Alexander postulavit, ut sibi cum aliis demagogis dederetur. Vide quae infra dicenda erunt, p. 365. Laudatur ab Aristotele Rhetor. I. c. Praeclare H. Valesius ad Harpocrat. p. 129. ejus nomen restituit Timocli apud Athen. VIII. p. 341. F.

Δημοσθένης τάλαντα πενήκοντ' ἔχει,

Μακάριος εἴπερ μεταδίδασι μὴδενί.

Καὶ Μοιροκλῆς εἴληφε χρυσίου πολὺ.

An-

[(*) Probante Cl. Wytenbachio ad Plutarchi locum in Demosth. in Sel. Princ. Hist. Gr. Ann. p. 425.]

Ante legebatur *Μητροκλῆς*. Ejusdem nomen corruptum latet in Pseudo-Plutarcho l. c. p. 842. D. ἀπο-
 θανόντος δὲ (Λυκούργου) παρέδωκαν τοὺς παῖδας τοῖς
 ἑνδεκά, Μενεσείχμου μὲν κατηγορήσαντος, γραφάμενου
 δὲ Θρασυκλέους. Sic etiam in Plutarcho legit Photius
 l. c. p. 1486. ut intelligatur, non recens natum,
 sed inveteratum mendum esse. Lege: — γραφάμενου
 δὲ Μοιροκλέους. Nam Moerocles Lycurgi liberos in
 carcerem conjecit. Demosthen. Ep. III. p. 197. E.
 εἰ δὲ Μοιροκλῆς ἀποκρίνεται, ταῦτα μὲν σαφέτερα ἢ καθ'
 ἑαυτὸν εἶναι· ἵνα δὲ μὴ ἀποδρῶσιν, αὐτὸς αὐτοὺς δῆσαι.
 etc. Thrasyacles, Pylagoras, est apud Aeschin. c. Ctesiph.
 p. 408.

POLYEUCTI. Duo hoc nomine Oratores fuerunt.
 Primus est, qui orationem, ab alio in Socratem scrip-
 tam, recitavit. Phavorinus apud Diogen. Laërt.
 II. 38. ubi Menagius male intelligit Polyuctum Sphet-
 tium. Contra hunc orationem scripsit Antiphon,
 Grammaticus Sangermanensis MS. Ἀναδέξαι, ὅσον
 ἐγγυῆσαι. Ἀντιφῶν πρὸς Πολύεукτον, Δεινύλοχος Ἀλ-
 δαίς. Alter, multo clarior, est Sphettius, dissen-
 tiens ille quidem in causa Midiana a Demosthene,
 ut patet ex Midiana p. 137. sed in republica gerenda
 Demosthenis rationem ita secutus, ut ille conjunctio-
 nem haberet neminem. Pseudo-Plutarch. l. c. p. 844.
 F. et Liban. T. I. p. 409. B. 422. A. Cum De-
 mosthene et aliis legatus missus est in Peloponnesum,
 Demosthen. Phil. III. p. 95. A. et Pseudo-Plutarch.
 l. c. p. 841. E. Aliquanto post aliam ad Arcadas
 legationem suscepit. Pseudo-Plutarch. l. c. p. 846.
 C. Crimen auri ab Harpalo accepti in eum jactit
 Di-

Dinarchus c. Demosth. p. 103. ejus non unam adversus illum orationem Grammatici laudant. Corporis obesitatem, quae dicentem impediret, in eo risit Phocion. Plutarch. Phoc. p. 746. A. Luxuriam notat Anaxandrides apud Athen. IV. p. 166. D. Ejus de Demosthene et Phocione judicium hoc fuit: μέγιστος μὲν ῥήτωρ Δημοσθένης, δυνατώτατος δὲ εἰπεῖν Φωκίων. Plutarch. Demosth. p. 850. D. Phoc. p. 753. F. Polit. praec. p. 803. E. Judicium de Aeschine, quod Photius Cod. LXI. p. 62. ad Dionysium Sophistam refert, Tzetzes Scholiis MSS. in Hermogenem tribuit Polyucto, haud dubie duo diversa judicia confundens. Orationes Polyucti laudantur ab Aristotele Rhetor. III. p. 749. et Diog. Laërt. VI. 23. Elegans inprimis, quamvis aliquot mendis deformatum, ex oratione *contra Demadem* fragmentum est apud Apsinem Art. Rhet. p. 708. Τί γὰρ σχῆμα ἔξει; τὴν ἀσπίδα προβέβληται (f. προβεβληκότος (*)); ἀλλὰ ταύτην γε ἀπέβαλεν ἐν τῇ μάχῃ τῇ περὶ Χαϊρώνειαν. ἀλλὰ ἀκροστόλιον νεὸς ἔξει; ποίως; ἢ τῆς τοῦ πατρὸς; ἀλλὰ βιβλίον ἐν ᾧ Φάτεις καὶ εἰσαγγελίαι ἔσονται γεγραμμέναι; ἀλλὰ νῦν Δία στήσεται προσευχόμενος τοῖς θεοῖς, κακόνους ὦν τῇ πόλει, καὶ τὰ ἐναντία πάντων ἡμῶν εὐχόμενος, ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ὑπερεταῶν. ubi miretur aliquis, quod Polyuctus dicit, Demadem in proelio Chaeronensi scutum abjecisse. Nam Demosthenem, scuto abjecto, fugisse, Demadem

[(*) Conjicit Reiskius προβεβλήσεται, Orat. Graec. Vol. VIII. p. 174.]

dem in acie captum esse, inter omnes scriptores constat.

Pytheas. De hoc Oratore Suidas ita : Πυθέας, Ἀθηναῖος, ῥήτωρ, υἱὸς δὲ ἦν Μυλῶθρου, καὶ θρασυῆς σφόδρα. Φυγῶν τε Ἀθήνηθεν ἐκ τοῦ δεσποτηρίου διὰ ἔφλημα, εἰς Μακεδονίαν ἦλθεν. εἴτα ἐπανῆκε πάλιν. Quod de ejus aere alieno dicit, Demosthenes, vel quisquis auctor est Epistolae de Lycurgi liberis, p. 199. D. confirmat, narrans, illum malis artibus tantas sibi divitiás quaevisisse, ut facilius quinque talenta, quam ante totidem drachmas, solvere posset. Eodem loco Suidas : οὐκ ἐνεκρίβη μετὰ τῶν λοιπῶν ῥητόρων, ὡς θρασυῆς, καὶ διεσπασμένος, ubi corrigendum : ὡς τραχυῆς, καὶ διεσπασμένος. Nam orationis genus reprehenditur asperum, durum, disfluens, solutum. Nec mirum, Pytheam Atticorum Oratorum numero exclusum esse, quippe qui, ut auctor est Syrianus in Hermogenem p. 16. nullis literarum praesidiis instructus, ad eloquentiam exercendam accesserit. Conciones paene puer habuit, et tantula aetate ausus est divinos honores, quos populus Alexandro decrevisset, reprehendere. Vide Plutarchum Polit. praec. p. 804. B. an seni ger. resp. p. 784. C. Postea summos in republica honores gessit, et patria sacra Delphis pro Atheniensibus fecit, teste Demosthene l. c. A Dinarcho, accusatus est ξενίας, vel peregrinialis, forte propter diuturnam in Macedonia moram; quae Dinarchi oratio laudatur a Dionys. Hal. Harpocrat. et Steph. Byzant. v. Αἰγύπτῳ, ubi vide L. Holstenium. Hanc accusationem Demosthenes l. c. respicit. A Demosthene Pytheas omni vita dissensit; et,

et, cum in republica gerenda varius fuisset, tandem Macedonum partes secutus est; quod non solum ex Demosthene l. c. sed etiam ex Plutarcho Demosth. p. 858. C. D. et Luciano Demosth. Encom. p. 524. 526. intelligitur. Demosthenem etiam pecuniae Harpalicae crimine accusavit. Vide Pseudo-Plutarch. de Vit. X. Orat. p. 846. C. et Photium Cod. CCLXV. p. 1475. Ex hac oratione fragmentum, quod servavit Rutilius I. II. p. 40, ductum videtur: *Quid contra tot res, tamque evidentes dicere potes, Demosthenes? Cognitum enim est, rempublicam venalem habuisse, cognitum est.* Plura acute et procaciter ab eo dicta referuntur, maxime in oratorum principem. Hunc apud Dionys. Halic. in Isaeo p. 105. Isaei artibus pastum esse dicit: huic apud Plutarchum in Demosth. p. 855. A. et Tzetzem Scholiis MSS. in Hermogenem, quae sunt in Bibl. Leidensi, exprobrat fugam e proelio ad Chaeroneam: hunc propter aquae potationem et nocturnas vigilias ridet apud Athenaeum II. p. 44. F. hujus orationes ei videntur lucernam olere, apud Aelian. V. H. VII. 7. ubi vide Interpretes: hunc denique, ut Duris testatur apud Suid. v. *Ὡς τὸ ἱερὸν π.* infamavit tanquam talem, cui non licuerit sacrum ignem sufflare: quod alios de Demochare dixisse, infra demonstrabimus. Improbum se demagogum fuisse, ne ipse quidem negavit; sed, quasi hoc ad crimen minuendum valeret, se, si cum ceteris demagogis comparatur, minimum tempus improbum fuisse. Vide Aelian. V. H. XIV. 28. Duas Pythae orationes laudat Harpocration, *τὴν πρὸς τὴν ἐνδείξιν ἀπολογίαν,*

γίαν, v. Ἀγραφίου τὴν κατὰ Ἀδεϊμάντου, v. Ὁξύθυ-
 ρια, ubi male Ἀδεϊμάντος vulgatur (*). Tandem
 his omnibus adde locum Plutarchi Phocion. p. 751.
 A. πρὸς δὲ Πυθέαν ἀρχόμενόν ποτὲ πρῶτον ἐντυγχάνειν
 Ἀθηναίοις, ἥδη δὲ λάλου ἔντα καὶ θρασύν, οὐ σιωπή-
 σεις, ἔφη, καὶ ταῦτα νεώνητος ὦν τῷ δήμῳ;

STRATOCLES, orator, in populiscito apud Pseudo-
 Plutarchum de Vit. X. Orat. p. 852. A. quo Ly-
 curgo summi post mortem honores decreti sunt, Eu-
 thydemi filius, Diomiensis, dicitur. Decretum fa-
 ctum est, rogante Stratocle, qui Lycurgum eximie
 coluit, eique publicae pecuniae quaesturam deferen-
 dam curavit, teste eodem Pseudo-Plutarcho l. c. p.
 341. B. Quid hominem Lycurgo conjunxerit, igno-
 ramus. Certe quidvis potius fuit, quam morum stu-
 diorumque similitudo. Nam ut aetas illa nihil Ly-
 curgo vidit sanctius, sic Stratocle nihil improbius.
 Non tam bene ei convenit cum Demosthene, quem
 ob pecuniam ab Harpalo acceptam publice accusavit.
 Quod intelligimus e Dinarcho in Demosthen. p. 177.
 A. 175. A. et, si per librarios licuisset, etiam in-
 telligeremus e Pseudo-Plutarcho l. c. p. 846. C. et
 Photio Cod. CCLXV. p. 1475. ubi nunc legitur:
 εἰσαχθεὶς δὲ εἰς δικαστήριον ὑπὸ Ὑπερίδου, Πυθέου, Με-
 νεσαίχμου, Ἱμεραίου, Πατροκλέους, vel Προκλέους.
 Sed, propter disertum Dinarchi ea de re testimonium,
 vix dubitari potest, quin scribendum sit Στρατοκλέους.
 Eorundem nominum commutatio, nescio, an facta
 sit

[(*) Huc usque pertinent quae de Pythea in hunc locum
 transtulimus ex Annot. ad Rutil. l. c.]

sit apud Suidam v. Ἀντίπατρος. νικήσας δὲ ἤτει τοὺς
 δέκα ῥήτορας, οὓς ἐξέδωσαν Ἀθηναῖοι, Δημοσθένην, Ὑπε-
 ρίδην, Λυκοῦργον, Πολύευκτον, Ἐφιάλτην, Θρασύβου-
 λον, Χάρητα, Χαρίδημον, Διότιμον, Πατροκλέα, Κάσ-
 σανδρον. Hi omnes noti sunt ex historia Attica, prae-
 ter *Patrocle*m et *Cassandrum*. Laudatur quidem a
 Grammaticis Hyperidis oratio *adversus Patrocle*m.
Procles etiam occurrit apud Demosthen. adv. Pan-
 tae-net. p. 994. C. Sed nullum ibi indicium est, de-
 magogum, aut oratorem fuisse. Plutarchus in De-
 mosth. p. 856. E. hos oratores postulatos scribit:
 Δημοσθένην, Πολύευκτον, Ἐφιάλτην, Λυκοῦργον, Μοιρο-
 κλέα, Δήμωνα, Καλλισθένην, Χαρίδημον. Arrianus de
 Exp. Alex. I. p. 22. hos: Δημοσθένην, Λυκοῦργον,
 Ὑπερείδην, Πολύευκτον, Χάρητα, Χαρίδημον, Ἐφιάλ-
 τήν, Διότιμον, Μοιροκλέα. Num ex his apud Suidam
 Μοιροκλέα reponendam pro Πατροκλέα? Verum Sui-
 das alios auctores secutus est, nec ad Plutarchi et
 Arriani lectionem conformari debet. Praestat igitur
 Στρατοκλέα legere, quo corruptae lectionis vestigia
 nos ducunt. Sed quid faciendum nomini Κάσσανδρον?
 Nam *Cassander*, Antipatri filius fuit, non orator aut
 demagogus Atheniensis, ut nihil dicam de nominis,
 Macedonibus proprii, in cive Attico insolentia. Ne
 multa: foedissime truncatus est Suidae locus, et sic
 integritati restituendus: — Διότιμον, Στρατοκλέα. οὗ-
 τας Ἀριστόβουλος ὁ Κασσανδρεύς. Suidas testem lau-
 dat Aristobulum, clarum historiae Alexandri M. scri-
 ptorem, ex quo totum articulum descripserat. Haec
 conjectura, fateor enim, audacior videri possit. Sed
 omnem dubitationem eximit Plutarchus l. c. qui,
 ubi

ubi eandem rem narrasset, subjungit: ταῦτα μὲν οὖν Ἀριστόβουλος ὁ Κασσανδρεὺς ἱστορεῖ. Recte Jonsius de Scriptor. Hist. Phil. III. 6. p. 233. et Kusterus observant, Suidam, cum decem oratores postulatos dixisset, undecim recensere. Atqui huic errori medetur emendatio nostra. Nam Cassandro oratorum numero exempto, tot sunt oratores, quot Suidas promissit. Redeamus ad Stratoclem. Demosthenes Stratocli, aliisque, qui ipsum propter pecuniam Harpalicam reum egissent, respondit oratione περὶ δόρων, cujus nihil, nisi nomen, ad nos pervenit. In orationibus, quae supersunt, Stratoclem semel tantum perstringit, adv. Pantaenet. p. 994. C. καὶ Στρατοκλεῖ τῷ πιθανοτάτῳ πάντων ἀνθρώπων, καὶ πονηροτάτῳ. Venustum Stratoclis fragmentum laudat Agatharchides apud Photium Cod. CCL. p. 1337. Ἀροῦται καὶ σπείρεται τὸ Θηβαίων ἄστυ, τῶν συναγωνισαμένων ὑμῖν τὸν πρὸς Φιλίππον πόλεμον. Quod cum totidem prope verbis in Dinarchi Orat. adv. Demosth. p. 175. D. reperitur, praestantissimus Wesselingius ad Diodor. Sic. XIII. p. 585. suspicatur, vel Dinarchum illud a Stratocle sumsisse, vel orationem, quae Dinarchi dicitur, Stratoclis esse. Altera conjectura probabilis, altera nihil habet simile veri. Neque enim oratio, in qua, ut modo vidimus, ipse Stratocles laudetur, referri ad auctorem Stratoclem potest. Cicero Bruto II. Stratoclem, ut Themistoclis mortem rhetorice et tragice ornare posset, finxisse scribit, illum, cum tauro immolavisset, excepisse sanguinem patera, et eo poto, mortuum concidisse. ubi Stratocles historicus, an orator intelligatur, dubitat amicissimus Ernestus Ind.

Ind. Histor. Cicer. Sed cum nullus historicus hoc nomine fuerit, oratorem intelligi, certum est. Procax et scurrile Stratoelis ingenium cognoscere licet ex eo, quod referunt Plutarchus Polit. praecept. p. 799. F. Demetr. p. 894. A. et Libanius Ep. 1569. Cum Athenienses ingentem cladem accepissent, ille cladis nuncium praevortens, populum jussit Diis ob rem bene gestam gratias agere, et se laetitiae dare. Mox cum alia omnia nunciarentur, et populus indignatione accensus in ipsum inveheretur, impudenter quae-sivit: τί ἡδίκηται, τρεῖς ἡμέρας δι' αὐτὸν ἡδέως γεγονώς; De turpi ejus adversus Antigonum et Demetrium adulatione idem Plutarchus Demetr. p. 895. E. 900. A. E. ubi illum ex virtutibus suis ornat: ἦν δὲ καὶ τᾶλλα παράτολμος ὁ Στρατοκλῆς, καὶ βεβιακῶς ἀσελγῶς, καὶ τῇ τοῦ παλαιοῦ Κλέανος ἀπομιμῆσθαι δοκῶν βωμολοχίᾳ καὶ βδελυρίᾳ τὴν πρὸς τὸν δῆμον εὐχέρειαν. ἔσχε δὲ τὴν ἑταίραν Φυλάκιον. Aliam Stratoclis meretricem memorat Athenaeus loco corrupto XII. p. 596. F. ad quarum alterutram pertinet versus Philippidis apud Plutarch. Amator. p. 750. F. Ἀποστρεφομένης τῇ κορυφῇ φιλεῖς μόλις. Alii versus, quibus idem Comicus Stratoclem exagitarit, sunt apud Plutarch. Demetr. p. 894. C. 900. F. (*). — Hic addimus, *Stratoclis* nomen in Pseudo-Plutarcho et Suida, cui *Stratoclis* substituimus, retinendum videri. Nam *Patro-*
cles

[(*) Hactenus de Stratocle disputata ad Rutil. I. 9. p. 32—34. quum jam essent typis descripta, postea partim correxit V. Cl. in Hist. Crit. Or. unde desumpta sunt, quae sequuntur.]

cles, Phlyensis, demagogus, occurrit apud Demosthen. de Cor. p. 509. Nec dubium est, quin adversus illum orationem scripserit Hyperides. Vide Meursium Att. Lect. I. 18.

CEPHISODORUS, Isocratis discipulus, inter Oratores refertur a Dionysio Halic. Ep. ad Amm. p. 120. quem etiam vide in Isaco p. 111. Nullam ejus orationem commemoratam invenimus. Sed tanto frequentius laudatur *Apologia Isocratis adversus Aristotelem*, de qua vide Jonsium de Scriptor. H. Ph. I. 13. p. 96. Ad hunc Cephisodorum retulerim *Historiam belli sacri*, sive *Phocici*, cujus duodecimum librum laudat Anonymus interpres, quem Aspasium puto, ad Aristotelis Nicomach. III. p. 46. b. Nam plerique Isocratis discipuli se ad historiam scribendam contulerunt.

PHILISCUS, Milesius, Isocratis discipulus. Suid. in v. Hunc Dionysius eodem loco inter Oratores recenset. Itaque *δημυτοπλαί*, quas Suidas Philisto Syracusio tribuit, huictribuendae videntur. Lycurgi vitam ab eo scriptam laudat Olympiodorus Commentario MS. in Platonis Gorgiam. Vide Taylorum praef. ad Demosth. et Lycurgi Oratt. p. 2. Ejusdem Epigramma in Lysiam conservavit Pseudo-Plutarchus p. 836. cujus tenebras dispellere conati sunt viri praestantissimi, Jer. Marklandus apud Taylor. in Vita Lys. p. 60. et J. Toupius Emendat. in Suidam T. II. p. 194. Inter Philisci discipulos fuit Timaeus, historiae scriptor. Vid. Suid. v. *Τίμαιος*.

THEODECTES, Phaselites, Platonis, Isocratis et Aristotelis discipulus, item a Dionysio l. c. inter
Ora-

Oratores refertur. Stephanus etiam Byz. v. Φαση-
λῆς ei tribuit λόγους ῥητορικοῦς ἐπ' αὐτῶν. ubi in corrupto
ἐπ' αὐτῶν orationum numerus latet. Ejus *Apologiam* So-
cratis laudat Aristoteles Rhet. II. p. 490. 495. ali-
am orationem, quae Νόμος inscripta est, ibid. p.
994. Quali usus sit dicendi genere, docet Diony-
sius in Isaeo p. III. Reliqua, quae de Theodecte
dici possent, non sunt hujus loci.

NAUCRATES, vel NAUSICRATES, (non *Naucrati-*
tes) Erythraeus, Isocratis discipulus. Cicero de Orat.
II. 23. III. 44. Orat. 51. Quintilian. III. 6. p.
129. et Suid. v. Θεοδέκτης, et v. Ἴσοκράτης. Ex-
citus exemplo magistri, qui Euagoram mortuum
laudat, orationes funebres scripsit. Dionys. Halic.
in Arte p. 39. Talem orationem Cimonis memoriae
ab illo consecratam esse, videor mihi colligere e
Plutarchii Cimone p. 491. C. Sed frustra quidam in
Diogene Laërt. II. 55. legunt: καὶ Ναυκράτη Γρύλ-
λου ἐγκώμιον γεγραμέναι. Nam Σωκράτη tenendum es-
se, contextus satis ostendit. De Naucratis in dicen-
do facultate judicat Dionysius Halic. in Isaeo p. III.
Plura Taylorus Lect. Lysiac. c. III. Apud Suidam
reperio, Philistum Naucraticam, vel Syracusium,
scripsisse πρὸς τὸν Τρικάρανον λόγον (*) περὶ Ναυκρά-
τewς. quem locum cave de Naucratis, oratore, acci-
pias. Nam scribendum, περὶ Ναυκράτιος, de Nau-
crate, urbe Aegypti.

ISOCRATES, Apolloniates, Amyclae filius, Isocra-
tis

[(*) „Lege, πρὸς τὸν Χάρωνα λόγον. Vid. Suid. v.
Χάρων, ubi recte περὶ Ναυκράτewς.” TOUR.]

eis Atheniensis discipulus et successor, et quinque
 orationum auctor. Suid. in v. Huic Harpocratio
 v. Ἐπακτός ὄρκος tribuit Παράλυσιν πρὸς Δημόνικον,
 quae vulgo Isocratis Atheniensis putatur. In quo
 Harpocratio consentit cum Suida. Nam Apollo-
 niatae προτρεπτικὸς λόγος, quem ille vocat, non alius
 est, nisi Παράλυσις. Suidae testimonium effugit M.
 A. Muretum et H. Stephanum, qui de hujus libelli
 auctore multis disputarunt, non item elegantissimum
 virum, Jacobum Facciolatum in praefat. Paraenesis
 a se editae. Eundem Apolloniatem Isocratem, Sui-
 das v. Θεοδέκτης et v. Ἰσοκράτης narrat, cum Theo-
 pompo, Theodecte, et Naucrante interfuisse certamini
 de laudibus Mausoli dicendis. At Pseudo-Plutarchus
 p. 838. B. majorem Isocratem Mausoli laudes cum
 illis decertasse scribit. Gellius etiam X. 18. esse
 dicit, *qui Isocratem ipsum cum iis, quos diximus,*
certavisse memoriae mandaverint. Sed omnem con-
 troversiam dirimit Theopompus, qui apud Porphy-
 rium, cujus locum retulit Euseb. P. E. X. 3. p.
 464. gloriatur, magistrum Isocratem a se victum
 esse. Quis, qui Historicorum fidem recte aestimare
 didicit, non potius credat Theopompo, hujus ipsius
 certaminis actori, quam centum Suidis, incertam fa-
 mam secutis? Tamen Taylorus Lect. Lysiac. c. III.
 in alia omnia discedit, et Pseudo-Plutarcho, rem re-
 cte narranti, insultat. Tantam caliginem cupiditas
 doctis etiam hominibus offundere solet. In Apollo-
 niatem Isocratem acerbè et contumeliòse invehitur
 Auctor Socratic. Epist. XXVIII. p. 65. τὸν δὲ Πον-
 τικὸν μαθητὴν ἀπέδειξε τῆς αὐτοῦ σοφίας διάδοχον. οὐ σὺ

πολ-

πρὸς τοὺς τετραμένους σοφιστὰς βδελυρότερον οὐχ ἑώρακα.
 et mox p. 67. μὴ θαυμάζειν δὲ, εἰ καὶ πῶς ἀναγνούς
 ὁ Ποντικός μωλύτερον καὶ Φκυλότερον ποιῇ φαίνεσθαι τὸν
 λόγον. Sic ille locus scribendus, in quo, quid μω-
 λύτερον esset, non intellexit Allatius. Lex. Rhetor.
 MS. Μωλύτερον. τὸ ἀμβλύτερον, καὶ ἀνοηθέστερον (*),
 καὶ ἄνθος οὐκ ἔχον. ubi pro ἀνοηθέστερον lege ἀνανθέστε-
 ρον, et ad eandem normam corrige Photium Lex. MS.
 et Etymologum M. Illam vero inter Socraticas epi-
 stolam Cl. Valckenarius suspicatur a Speusippo scri-
 ptam, lectamque ab Isocrate, qui illum ipsum lo-
 cum attingit Orat. ad Philipp. p. 87. D.

ANAXIMENES, Aristoclis F. Lampsacenus, disci-
 pulus Zoili et Diogenis Cynici, notior ut historicus,
 et dicendi magister, quam ut orator. Vide Meur-
 sium ad Chalcid. p. 419. et Vossium de Hist. Gr.
 I. 10. Attingit tamen genus deliberativum et judicia-
 le. Dionys. Halic. in Isaeo p. 111. ejusque ingenio
 formata est oratio, quam Euthias *adversus Phrynem*
 habuit, ut ex Diodoro Periegete narrat Athenaeus
 XIII. p. 591. E. ex Hermippo Harpocrat. v. Εὐθίας,
 ubi vide Maussacum. Diodorus id sine dubio tradi-
 derat in libris *περὶ μνημάτων*, quos laudat Plutar-
 chus Theseo p. 17. D. Themistocl. p. 128. D. Ci-
 mon. p. 488. C. Obiter monemus, *Διδώρος* legen-
 dum esse in Pseudo-Plutarchi Hyperide p. 849. C.
 ubi nunc editur: *Ἡλιδώρος ἐν τῷ τρίτῳ περὶ μνημάτων*.
 Vide Meursium ad Chalcid. p. 414.

CRA-

[(*) Corrigit Toupius *νωθέστερον*, laudatis A. Gronov.
 in Aelian. V. H. p. 348. Schol. ad Nicandr. Ther. 32. et
 Suid. v. βρωδός. item Phot. in v.]

CRATES, Trallianus, Isocratis discipulus. Diogen. Laërt. IV. 23. Huic tribuerim λόγους δημηγορικούς καὶ πρεσβευτικούς, quos Apollodorus apud Diogen. ibid. refert ad Cratetem, Atheniensem, philosophum Academicum. Frustra Menagius Cratetis mentionem sibi reperisse visus est in Lucian. Rhet. praec. p. 9. Nam ibi non Crates memoratur, sed Critias, statuarius, ut bene vidit Solanus.

THEOPOMPUS, Damasistrati F. Chius, Isocratis discipulus. De hoc Cicero de Orat. II. 13. *Postea vero, quasi ex clarissima rhetoris officina, duo praestantes ingenio, Theopompus et Ephorus, ab Isocrate magistro impulsī, se ad historiam contulerunt, causas omnino nunquam attigerunt.* ubi vereor, ne scio-
Ius aliquis inculcarit verba, *quasi ex clarissima rhetoris officina*, ex Brut. 8. et Orat. 13. *Causas* Cicero intelligit forenses, ut contextus docet. Nam Dionysius Hal. Ep. ad Pompej. p. 131. auctor est, Theopompum multas demonstrativi et suasorii generis orationes scripsisse. Immo Quintilianus X. 1. p. 500. tradit, eum, *antequam ad historiam sollicitatus esset, diu oratorem fuisse*, atque eo in historia *similiorem esse oratori*. Ad suasorii generis orationes pertinent αἱ πρὸς Ἀλέξανδρον συμβουλαί, laudatae Ciceroni ad Attic. XII. 40. et Athenaeo VI. p. 230. F. Ἐπιστολὴν πρὸς Ἀλέξανδρον eas vocat Athenaeus XIII. p. 595. A. quod aliquam epistolae formam haberent. Illa ipsa epistola referenda videtur inter ἐπιστολάς τὰς ἀρχαίας γραφομένας, quas commemorat Dionysius l. c. ubi Fr. Sylburgius minus bene legit: ἐπιστολάς τὰς ἀρχαίας vel Ἀρχαίας ἐπιγγραφομένας. verissime Val-

Valckenarius: ἐπ. τὰς ἀρχαῖκας γραφόμενας. At cave τὸν περὶ εὐσεβείας, quem laudat Scholiast. Aristophan. ad Av. 1354. vel orationem Theopompi putes, vel librum, ut Meursius ad Apollon. Dysc. Histor. Mirab. p. 99. et Vossius de Hist. Gr. I. 7. Scholiastae locus hic est: Κύρβεις — ἀπὸ τῶν Κορυβάντων. ἐκείνων γὰρ εὐρημα, ὡς φησι Θεόπομπος ἐν τῷ περὶ εὐσεβείας. Quem locum ad verbum descripsit Tzetzes Chil. XII. 406. Verum nemo dubitet, quin Scholiastes scripserit: ὡς φησιν Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ εὐσεβείας. Inter Theophrasteos hic liber recensetur a Diogene Laërt. V. 50. Emendationem vero plane confirmant Porphyrius et Photius, illa ipsa verba, quibus Κύρβεις a Corybantibus nomen invenisse dicuntur, ex Theophrasto afferentes. Alter de Abst. Anim. II. 21. Μαρτυρεῖται δὲ ταῦτα οὐ μόνον ὑπὸ τῶν κύρβεων, αἱ τῶν Κρήτιθεν εἰσι Κορυβαντικῶν ἱερῶν οἶον ἀντίγραφα τινὰ πρὸς ἀλήθειαν. Sic ille locus scribendus. Alter Lex. MS. Κύρβεις. — Θεόφραστος δὲ, ἀπὸ τῶν Κρητικῶν Κορυβάντων τῶν γὰρ Κορυβαντικῶν ἱερῶν οἶον ἀντίγραφα αὐτοῦς εἶναι. Ex eodem Theophrasti libro ductum est, quod Porphyrius habet II. 16. ubi parem librariorum errorem deprehendimus. Nam pro Θεόπομπος ἰστέρηκεν legendum Θεόφραστος ἰστέρηκεν. De Theopompo hoc etiam narrat Suidas: γεγονώς — ὅτε καὶ Ἐφορος, Ἰσοκράτους ἀκουστής. ἅμα Ἐφόρῳ ἔγραψεν ἐπιτομὴν τῶν Ἡροδότου ἱστοριῶν ἐν Σιβύλλει β'. Non injuria Vossio l. c. mirum videbatur, duos summos viros tantillae rei simul operam dedisse. Sed prava interpunctio, quae etiam in Kusteriana editione servata est, virum egregium fefellit.

Recte Meursius l. c. interpungendum vidit: γεγνώς —
 ὅτε καὶ Ἐφορος, Ἰσοκράτους ἀκουστής ἅμα Ἐφόρων
 ἔγραψεν etc. Theopompi *Epitomen Herodoti*, prae-
 ter Photium Lex. MS. et Suidam v. Σπουδαῖζω, lau-
 dat Grammaticus Sangermanensis MS. Ἀναβῆναι τῶν
 ἱππῶν, ἀντὶ τοῦ ἐπιβῆναι. Θεόπομπος ἐν ἐπιτόμῳ τῶν
 Ἡροδότου. ubi Herodoti verba a Theopompo servata
 ostendit Piersonus ad Moerid. Attic. p. 4. Idem
 Grammaticus: Κακόβιος. Θεόπομπος ἐν τῇ ἐπιτομῇ Ἡρο-
 δότου. et: Φυγαδεῦσαι. τὸ Φυγάδα ἐλάται. Θεόπομπος
 ἐπιτόμῳ τῶν Ἡροδότου. Quae loca huc retulimus, ut
 doceremus, Vossium, qui hanc Epitomen juniori
 cuidam Theopompo tribuit, conjectura aberrare.
 Nam Grammaticus ille non nisi vetustissimos, et
 classicos, quos vocamus, scriptores laudat, ut eo-
 rum auctoritate vindicet voces et loquendi formulas,
 quas Atticistae temere damnassent.

GLAUCIPPUS, Hyperidis filius, patris exemplo
 eloquentiae studium secutus est, et orationes scri-
 psit. Pseudo-Plutarch. p. 848. D. et Photius p.
 1480. Ejus orationem *contra Phocionem* laudat Plu-
 tarchus Phoc. p. 743. C.

AGNON, vel AGNONIDES. Hic cum Theophrastum
 impietatis reum agere esset ausus, parum abfuit,
 quin ipse hoc crimine conflagraret. Diogen. Laërt.
 V. 37. Athenis pulsus a Macedonibus, post ab An-
 tipatro, Phocionis precibus, reditum impetravit. Plu-
 tarch. Phoc. p. 754. F. Mox adversae Phocioni fa-
 ctionis dux et caput, a quo beneficium acceperat,
 ut Piraei proditorem, condemnavit. Nepos Phoc.
 3. et Plutarch. l. c. p. 756. F. 757. A. 758. A.

Sed

Sed cum Athenienses sera Phocionis damnati poenitentia subiisset, ejus supplicio Phocionis manibus parentarunt. Plutarch. l. c. p. 759. B. Scripsit Agnonides *Rhetorices accusationem*. Quintilian. II. 17. p. 105. *Agnon quidem detraxit sibi inscriptione ipsa fidem, qua Rhetorices accusationem professus est.* ubi frustra laborat P. Burmannus, non animadvertens, *Agnonem* dici, qui alibi *Agnonides* dicatur. In Nepote l. c. multi Codices *Agnone* habent pro *Agnonide*; quod non de nihilo esse, bene judicat Vir summus, T. Hemsterhusius ad Lucian. Timon. p. 157. qui plura exempla, in quibus nominum formae primitivae et patronymicae commutentur, dedit ad Aristophan. Plut. p. 325. Statim de Oratore dicemus, qui modo *Democles*, modo *Democrides* vocatur.

CALLICRATES. Dionysius Halic. in Dinarch. p. 118. fatetur, se nihil hujus oratoris vidisse, sed in Tabulis Pergamenis ei tribui Dinarchi orationem contra *Demosthenem*. Quod non intelligendum de oratione, quae nunc superest, sed de alia, quae periiit. Nos quoque nullam hujus Oratoris mentionem invenimus.

Haetenus eloquentiam vidimus summo fastigio stantem. Nunc, quomodo sensim inclinarit, sequitur, ut dicamus. Cicero de Orat. II. 23. *Postquam, extinctis his, omnis eorum memoria sensim obscurata est et evanuit, alia quaedam dicendi molliora ac remissiora genera viguerunt: inde Demochares, quem ajunt sororis filium fuisse Demosthenis; tum Phalereus ille Demetrius, omnium istorum, mea sententia, politissimus, alique eorum similes extiterunt.*

De DEMOCHARE (*), quamquam in ejus historia illustranda versati sunt primarii viri, P. Leopardus Emend. VII. 25. G. J. Vossius de Histor. Gr. I. 11. J. Jonsius de Script. Hist. Phil. I. 17. et H. Valesius ad Excerpt. Polyb. p. 10. et in Not. Maussac. ad Harpocrat. p. 295. quibus adde Corsinum Fast. Att. T. II. p. 96. tamen nos haud poenitet idem argumentum denuo tractare. Demochares, Leuconœnsis, orator et historicus insignis, patrem habuit Lachetem, matrem, Demosthenis sororem, avum Democharem, qui Demosthenis materteram in matrimonium duxerat. Vide Demosthen. adv. Aphob. I. p. 897. B. et II. p. 905. E. Suid. v. Δημοχάρης, et v. Γόλων. Summi, quos in patria gessit, honores referuntur in Decreto Atheniensium apud Pseudo-Plutarch. de Vit. X. Orat. p. 851. Labem, quam ejus vitae adperserat Timaeus, gravi defensione eluit Polybius Excerpt. p. 53. De ejus oratoria facultate ita judicat Cicero de Orat. II. 23. *alia quaedam dicendi molliora ac remissiora genera viguerunt. Inde Demochares quem ajunt sororis filium fuisse Demostheni.* Nobilis est ejus Apologia pro Sophocle, qui decreto suo philosophos Attica exegerat, quam laudant Aristocles apud Euseb. P. E. XV. 2. p. 791. et Athenaeus, non consultus a Fr. Vigero ad Eusebium, V. p. 187. D. 215. C. XI. p. 508. F. 509. A. XIII. p. 610. F. Secundo Athenaei loco sic editur: *περὶ ὧν Δημοχάρης ἢ Κράτης ἔλεγεν, ὥσπερ ἐκ*
θύμ-

[(*) Quae hic de Demochare disputantur, supplevimus ex Annot. ad Ruil. Lupum p. 7 — 9.

θεμβρας κ. τ. λ. Sed tollendum ἢ Κράτης, quod est
 librarii dubitantis, Δημοχάρης, an Δημοκράτης scri-
 bendum esset. De Democharis *Historia* ita Cicero
 Brut. 83. Demochares autem, qui fuit Demostheni
 sororis filius, et orationes scripsit aliquot; et earum
 rerum historiam, quae erant Athenis ipsius aetate
 gestae, non tam historico, quam oratorio genere per-
 scripsit. Quod verissimum esse iudicium, nemo,
 qui, quae ex illa habent Polyb. 1. c. et Athenaeus
 VI. p. 252. F. legerit, dubitabit. Lucianus etiam
 in Macrob. p. 214. ejus historiam laudat. Nec
 aliunde, quam ex historia, hausta videntur, quae ex
 Demochare tradit Plutarch. Demosth. p. 860. B. (*).
 Praeter Orationes et Historiam Demochares etiam
 scripsit *Dialogos*. Harpocration: "Ἰσχανδρος — δοκεῖ
 δ' αὐτῷ (Ἰσχανδρῷ) συνυποκρινόμενος Αἰσχίνης ὁ ῥήτωρ
 ἐν Κολυττῷ καταπεσεῖν, καθά φησι Δημοχάρης ἐν τοῖς
 Διαλόγοις. Quanquam hunc locum in corruptelae
 suspicionem adducit Pseudo-Plutarch. de Vit. X. Orat.
 p. 840. D. tragicam Aeschinis vocem confirmans,
 non ex Democharis dialogo, sed ἐκ τοῦ Δημοχάρους
 λόγου. Quemadmodum Demochares post mortem a
 Timaeo, sic vivus vehementer vexatus est ab Arche-
 dico Comico, qui illum negabat, propter vitae ob-
 scoenitatem atque oris spurcitiem, αἴτιον εἶναι τὸ ἱερὸν
 πῦρ Φυσᾶν. Sic e Timaeo narrat Polybius 1. c. Ve-
 rum idem Timaeus apud Suid. v. Ὡς τὸ ἱερὸν πῦρ.
 non

[(*) Ubi pro vulgato Δημοχάρης legendum esse Δημο-
 χάρης, et alii viderunt, et Cl. Wyttenb. monuit ad h. l. in Sel.
 Princ. Hist. Gr. Annot. p. 428.]

non Archedicum, sed Democlidem, hujus convicii auctorem vocat: *Τίμαιος ἐν λή. Ἱστοριῶν, ὡς οἱ περὶ Δημοκλείδην κατὰ Δημοχάρους εἶπεν, ὅτι μόνῳ αὐτῷ πάντων Ἀθηναίων οὐκ ἔξεστι τὸ ἱερὸν πῦρ Φυσῆσαι.* Quem Democlidem Comicum esse credunt Leopard. 1. c. Rusterus ad Suid. v. *Δημοχάρις.* Neque ab hac opinione alienus est Valesius ad Harpocrat. 1. c. sed, cum nullus Comicus eo nomine commemoratur, *Δημοκλείδην* mutat in *Τιμοκλείδην*, patronymico posito pro *Τιμοκλῆς*. Enimvero nec Comicus intelligendus, nec hominis nomen mutandum. Nam *Democles* est orator Atticus, Democharis aequalis, cujus mentionem facit Dionys. Halic. in Dinarch. p. 117. Sed ut loca inter se pugnantia concilientur, statuendum, a Timaeo duplicem proditum esse hujus convicii auctorem, Archedicum Comicum, et Democlidem Oratorem; Polybium vero et Suidam satis habuisse, alterutrum e Timaeo commemorare. Ad Democharem nostrum etiam refertur, quod narrat Seneca de Ira III. 23. *Demochares ad Philippum, Parrhesiastes ob nimiam et procacem linguam appellatus, inter alios Atheniensium legatos venerat: audita benigne legatione, Philippus, Dicite, inquit, mihi, facere quid possum, quod sit Atheniensibus gratum? Excepit Demochares: Te, inquit, suspendere.* Nec dubitari potest, hunc ipsum Democharem intelligendum esse, qui ex linguae libertate, cujus etiam exempla sunt apud Aelian. V. H. III. 7. VIII. 12. non modo cognomen *Parrhesiastae*, sed etiam exilium invenit. Vide Plutarch. Demetr. p. 900. A. Verum, quod Demochares ad Philippum legatus pro-

fectus esse dicitur, temporis rationes satis refellunt. Nimirum Senecae, quod aliis locis bene multis, id hic quoque accidit, ut per memoriae lapsum Philippum diceret pro Antipatro. Res clara e Polybio l. c. καθ' οὗ ('Αντιπάτρου) πεπαρόχησται πολλά καὶ δυνάμενα λυπεῖν. Omnem denique dubitationem tollit Decretum Atheniensium supra laudatum, in quo cum omnes Democharis honores recenseantur, nulla legationis ad Philippum, contra diserta legationis ad Antipatrum sit mentio. In tota Democharis vita nihil magis eminet atque exstat, quam, quod ab avunculo Demosthene imbiberat, democratiae studium, tyrannidisque odium. Itaque a vero abhorreere videtur, quod Diogen. Laërt. VII. 14. tradit, Democharem gratiam, qua apud Antigonum Gonatam floureret, Zenoni philosopho venditasse. Superest, ut duplicem Fabricii in uno homine errorem castigemus. Nam Democharem, quem alibi recte inter oratores retulerat, Bibl. Gr. Vol. II. p. 57. inter philosophos Platonicos, et p. 402. inter philosophos Stoicos recenset, ductus levi vel nullo potius argumento, quod Demochares a Diog. Laërt. IV. 21. cum Arcesila, VII. 14. cum Zenone dicitur aliquem usum habuisse.

De DEMETRIO PHALEREO (*) luculentus etiam locus est Ciceronis Brut. 9. *Phalereus successit eis senibus adolescens, eruditissimus ille quidem horum omnium, sed non tam armis institutus, quam palae-*
stra.

[(*) *Phalereus*ne an *Phalerius* scribendum sit, disputatur ad Rutili Lupum p. 128.]

stra. Itaque delectabat magis Athenienses, quam inflammabat. Processerat enim in solem, et pulverem, non ut e militari tabernaculo, sed ut e Theophrasti, doctissimi hominis, umbraculis. Illic primus inflexit orationem, et eam mollem, teneramque reddidit, et suavis, sicut fuit, videri maluit, quam gravis: sed suavitate ea, qua perfunderet animos, (ὅπου καὶ καταντλήσαι, Longin.) non qua perfringeret: et tantum ut memoriam concinnitatis suae, non, quemadmodum de Pericle scripsit Eupolis, cum delectatione aculeos etiam relinqueret in animis eorum, a quibus esset auditus. Hunc primum inclinasse eloquentiam, etiam Quintilianus dicit, X. 1. p. 501. Ejus historiam enarrarunt Diogenes Laërt. V. 75. seqq. et Jac. Perizonius ad Aelian. V. H. III. 17.

Reliqui hujus aetatis Oratores hi sunt:

DEMOCLES, Theophrasti discipulus. Is Lycurgi liberos a Moeroclis et Menesaechi calumniis defendit. Pseudo-Plutarch. in Lycurgo p. 842. D. Acerbo maledicto insectatus est Democharem. Timaeus apud Suid. v. Ὡτὶ τὸ ἱερὸν πῦρ. Vide quae modo diximus p. 376. Eum orationis cujusdam, quae Dinarcho tribuebatur, auctorem putat Dionysius Halic. in Dinarch. p. 117. *Democlidēs* patronymica forma vocatur ab eodem Dionysio, et Timaeo l. c. Nec dubitem, quin Archon Eponymus fuerit Olymp. CVI. 1. Corsinus vero Fast. Att. T. IV. p. 59. Democlidem Sphettium dicens, manifesto errore illum confundit cum Dromoclido, Sphettio, ejusdem temporis oratore, cujus mentio fit a Plutarcho Demetr. p. 894. D. 905. B. Polit. praec. p. 798. E.

CHA-

CHARISIUS (*). De eo Cicero Brut. 83. *Et quidem duo fuerunt per idem tempus dissimiles inter se; sed Attici tamen; quorum Charisius multarum orationum, quas scribebat aliis, cum cupere videretur imitari Lysiam. Demochares etc. et mox: At Charisii vult Hegesias esse similis.* Quintillian. X. 1. p. 499. *Nec nihil profecto viderunt, qui orationes, quae Charisii nomine eduntur, a Menandro scriptas putent.* Quae veterum opinio, siue vera, siue falsa, multum valet ad Charisii orationes commendandas. Charisium non aliunde, quam ex Rutilio, cognitum habebat Barthius Advers. XXXIV. 19. quem, allatis Ciceronis et Quintilianiani locis, acerbe reprehendit Th. Reinesius Var. Lect. III. 14. Adde Daumium Ep. ad Reines. p. 60. Reines. ad Daum. p. 68. Daum. ad Reines. p. 76. Erunt fortasse, qui ejus nomen restituendum putent in Grammatico veteri Bibl. Coisl. p. 489. Ὀργεῶνες εἰσιν οἱ κοινωνοῦντες ἀλλήλοις θεῶν ἢ ἡρώων ἐν ἱεροῖς, καὶ κοινῇ θυηπολοῦντες, ὡς Χάρις λέγει ἐν τῷ κατὰ Διονυσίου. καὶ πάλιν Ὀργεῶνες τινές, ἐν ἀπολογία ὕβρεως σκῆψις ποιεῖ. Sed Grammatici veteres non nisi decem Oratorum Atticorum auctoritate uti solent, certe nusquam Charisii. Cl. Albertus ad Hesychium v. Ὀργεῶνες emendat Χάρης, intelligens Charetem, quem Suidas v. Ἀντίπατρος, ut sibi cum aliis Oratoribus dederetur, ut Antipatro postulatum scribit. Sed Chares imperator fuit, non Orator: de eoque Suidam accipiendum esse, planum est ex Arriano de Exp. Alex. M. I. p.

[(*) Partim supplevimus ex Annot. ad Rutil. Lupum I. 10. p. 37.]

p. 22. Huc accedit, quod Justinus XI. 4. narrat, non oratores tantum postulatos esse, sed etiam duces. Equidem non temere suspicor, nomen *Χάρης* ex *Δειναρχος* truncatum esse, cujus orationes *κατὰ Διονυσίου*, et *ἀπολογία ὕβρεως* laudantur a Dionysio Halic. in Dinarcho p. 116. 118.

HEGESIAS, (*) Magnes, orator ex eorum numero, qui Asiani vocantur, primus Asiaticum dicendi genus invexit, Atticaeque eloquentiae integritatem corrupit. Vide Ciceron. Orat. 67. 69. Strabon. XIV. p. 959. Longin. II. T. §. 3. et ibi Langbaenium. Ut verbis et sententiis ineptus fuit, sic maxime orationis structura, quam, praeter Ciceronem l. c. vehementer exagitant Dionysius Halic. de Compos. p. 5. 18. et Theon Progymn. cap. 2. p. 25. In orationibus, quarum etiam fragmentum est apud Strabon. IX. p. 607. imitari voluit Charisium, Menandri aequalem: ex quo, quando vixerit, intelligi potest. Cicero Brut. 83. *Charisii vult Hegesias esse similis, isque se ita putat Atticum, ut veros illos praese paene agrestes putet.* Unus ex omni antiquitate Varro, teste Cicerone ad Att. XII. 6. fractum ejus dicendi genus probavit. Quanquam etiam Gorgias, cujus librum Rutilius vertit, de ejus eloquentia bene sensisse videtur. Nisi forte existimamus, eum figurarum exempla, quae aliunde sumere poterat, ab oratore, quem contemneret, sumsisse. Sed cave cum Graevio inter Hegesiae laudatores referas Lucianum Rhe-

[(*) De Hegesia, et qui sequuntur, Cleochare et Isidoro, singula suo loco repetita sunt ex Annot. ad Rutil. Lup. l. 5. p. 25—27. I. 2. p. 5. II. 16. p. 128.]

Rhetor. praec. p. 9. Nam ibi commemoratur Hegesias, vel Hegias, sculptor Atheniensis, ut bene vidit Solanus. Praeter orationes Hegesias scripsit *Alexandri M. historiam*: in qua acerbe reprehendenda multi sunt Dionys. Halic. de Compos. p. 18. et Agatharchides, vel potius Rhetor quidam, apud Photium Cod. CCL. p. 1335. *Miraculorum fabularumque plenos libros* vocat Gellius IX. 4. Ex historia etiam petiit est dictum, quod habent Cicero de N. D. II. 27. et Plutarchus Alexandr. p. 665. F. hic vituperans, ille per memoriae lapsum Timaco tribuens, et, ut concinnum, laudans. Ciceronis verba haec sunt: *Concinneque, ut multa, Timaeus: qui cum in historia dixisset, qua nocte natus Alexander esset, eadem Dianae Ephesiae templum deflagravisset; adjunxit, minime id esse mirandum, quod Diana, cum in partu Olympiadis adesse voluisset, abfuisset domo.* Plutarchus ita: καὶ ἦν ἡμέραν ὃ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος ἐνεπρήσθη νεώς· ᾧ Ἡγησίας ὁ Μάγνης ἐπιτεφώνηκεν ἐπιφώνημα κατασβέσαι τὴν πυρκαϊάν ἐκείνην ὑπὸ ψυχρίας δυνάμενον· εἰκότως γὰρ ἔφη καταφλεχθῆναι τὸν νεῶν, τῆς Ἀρτέμιδος ἀσχολουμένης περὶ τὴν Ἀλεξάνδρου μαλασίαν. Horum judiciorum tam discrepantium utrum probandum censes, Ciceronisne, an Plutarchi? Davisius ad Cic. l. c. et viri eruditi, quos laudat, item Zach. Pearcius ad Longin. l. c. Plutarchi sententiam amplectuntur. Ego vero non dubitem Ciceronem sequi, imprimis intelligentem talium dictorum existimatorem. Nam dictum, si per se spectetur, lepidum et facetum est, placuissetque Plutarcho, si in familiari sermone audisset, vel in ludicro libello

legisset. Itaque hactenus reprehendendus erat Hegesias, quod bonum dictum inepte prodiderit in argumento gravi, quale est historiae, a quo abesse debent ejusmodi sales et lepores. Sic etiam judicat Sorianus ad Plutarch. l. c. Hoc dictum Plutarcho propter turpem, quam habeat, assentationem displicuisse, credunt Victorius Var. Lect. XVI. 15. et Vossius de Hist. Gr. I. 12. in quo illos falli puto. Nam etsi ab adulatoris ingenio fluxerit, tamen propter frigus notari, certum est. Sed jure Plutarchus ipse a Pearceo ridetur, qui, Hegesiae frigus reprehendens, dictum subjecerit Gallica hieme frigidius. Hegesiae nomen eximendum est Pseudo-Plutarcho de Vit. X. Orat. p. 844. B. ὡς δὲ Ἡγησίας ὁ Μάγνης Φησὶν, ἐδείθῃ τοῦ παιδαγωγοῦ, ἵνα Καλλιστράτου ἀκούσῃ. Scripsit, vel certe scribere voluit: ὡς δὲ Δημήτριος ὁ Μάγνης Φησὶν. Nam Demetrium Magnetem in libris περὶ ὁμωνύμων, de quibus vide Vossium de Hist. Gr. l. 23. Jonsium de Script. Hist. Phil. II. 17. p. 207. et Menag. ad Diog. Laërt. I. 38. de Demosthene scripsisse, intelligitur ex Plutarcho in Demosth. p. 853. A. et alibi, Photio Cod. CCLXV. p. 1478. et ipso Pseudo-Plutarcho l. c. p. 846. F. Ceterum Hegesiam Magnetem cum Hegesia, philosopho Cyrenaico, temere confundunt P. Burmannus ad Quintilian. XII. 10. p. 1085. et J. Boherius ad Ciceron. Tusc. Disp. I. 34. quamvis Vossius l. c. ne confunderentur, multo ante monuisset.

CLEOCHARES, Myrleanus, ex eodem numero Oratorum Asiaticorum, aequalis fuit Democharis oratoris, de quo supra diximus, et Arcesilae philosophi. Ejus

Ejus nomen quoties occurrit, toties fere labem contraxit. Strabo XII. p. 850. "Ἄνδρες δ' ἀξιόλογον κατὰ παιδείαν γεγονάσιν ἐκ τῆ Βιθυνίας, Ξενοκράτης τε ὁ Φιλόσοφος, — Κλεοφάνης τε ῥήτωρ ὁ Μυρλεανός. Myrleanus Cleophanes, qui Orator fuerit, nusquam commemoratur. Repone, Κλεοχάρης. Diogen. Laërt. IV. 41. Καὶ γὰρ (ὁ Ἀρκεσίλαος) — ἐπὶ πλέον ἐρασθῆναι λέγεται καὶ Κλεοχάρους τοῦ Μυρλεανοῦ. ἐφ' ᾧ καὶ πρὸς τοὺς κωμάσαντας εἰπεῖν, αὐτὸν μὲν θέλειν ἀνοῖξαι, ἐκείνους δὲ διακωλύειν. ubi vulgo legitur Λεοχάρους. Sed Κλεοχάρους emendandum esse, me admonuit Valckenarius V. Cl. quo dudum amico, nunc etiam collega glorior. Mox idem Diogenes: τοῦτου δὲ (Κλεοχάρους) ἦσαν καὶ Δημοσχάρης ὁ Λάσχητος, καὶ Πυθοκλῆς ὁ τοῦ Βουγέλου. Praeter *Orationes*, quas Rutilius I. 2 et 10. laudat, Cleochares etiam scripsit quod ad *Artem rhetoricam* pertineret, ut intelligere licet ex impedito corruptoque loco Photii Biblioth. Cod. CLXXVI. p. 394. Κλεοχάρης δὲ ὁ Μυρλεανός, ὑπὲρ τῶν Ἰσοκρατικῶν ἀπάντων οἶμαι λέγων, τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ ἐν πρὸς τὸν Δημοσθένην συγκρίσει μὴ τὰ πόρρω αὐτοῖς παρασχεῖν, Φησί· τοὺς μὲν Δημοσθενικοὺς λόγους τοῖς τῶν στρατιωτῶν εἰκέναι μάλιστα σώμασι, τοὺς δὲ Ἰσοκρατικούς τοῖς τῶν ἀθλητῶν. E quo Cleocharis dicto, nescio, an colorem duxerit Quintilian. X. 1. p. 492. *dum in iis, de quibus erit quaestio, meminerimus non athletarum toros, sed militum lacertos esse.* Idem tamen dictum Photius Bibl. Cod. CCLXV. p. 1474. et Pseudo-Plutarchus de Vit. X. Orat. p. 845. C. non Cleochari tribuunt, sed Philippo Macedoni. Vulgata Rutilii lectione deceptus Fabricius Bibl. Gr. IV.

P. 431. tanquam diversos oratores recenset Cleocharem et Clearchum.

ISIDORUS, Pergamenus, postremus aetate Oratorum Asianorum, quos Rutilius laudat. Hujus oratoris unus, quod sciam, Diogenes Laërt. VII. 34. mentionem facit: ἀλλὰ καὶ Ἰσιδῶρος τῷ Περραμηνῷ ῥήτορι, ὃς καὶ ἐκτμηθῆναι φησιν ἐκ τῶν βιβλίων (Ζήνωνος) τὰ κακῶς λεγόμενα παρὰ τοῖς Σταϊκοῖς ὑπ' Ἀθηνοδῶρου τοῦ Σταϊκοῦ κ. τ. λ. ex quo aetas ejus colligi potest. Rutilii locus II. 16. si Menagio in promptu fuisset, *Isidorum* in *Apollodorum* non commutasset.

DAPHNIS, MYRON, et SOSICRATES, quos Rutilius laudat, et ipsi Asiatici Oratores fuisse videntur. Sed cum nullam eorum mentionem apud alios invenimus, nihil certi pronunciare licet (*). Daphnidis quidem oratio laudatur I. 15. p. 52. Myronis, I. 20. p. 66. et II. 1. p. 73. Sosicratis, oratoris, mentionem nusquam nisi I. 8. p. 30. et II. 13. invenimus. Quae priore loco ejus afferuntur verba haec sunt: *Non enim alius quis est, cujus opera in has difficultates inciderimus: sed initio ad bellum suscipiendum nos primum impulit Philippus, deinde in ipso ipso belli labore ac periculo deseruit nos Philippus, novissime nunc calamitati nostrae, proinde atque culpae, succensuit idem Philippus.* Tempus, quo vixerit, hoc fragmentum indicat. Quodsi nobis de ejus patria constaret, intelligeremus, qui sint,

[(*) Quae sequuntur, partim nostris, partim ipsis Ruhenii verbis ex Annot. ad Rutilii loca laudata supplementum.]

sint, quos Philippus primum ad bellum suscipiendum
impulerit, et mox destituerit. Certe Athenienses in-
telligere, nec res, nec historia sinunt.

Recensuimus Oratores vere hoc nomine dignos,
nec ultra progredi constituimus. Nam quicunque
post hos a Cicerone et aliis commemorantur Orato-
res Rhodii et Asiatici, non tam Oratores, quam
Declamatores fuerunt. Itaque licebit illos ex hac
Historia tollere, praesertim cum nec Gorgias noster
ullam eorum rationem habuerit.

Sed tempus est, ut declaremus id, cuius caus-
sa omnis haec disputatio instituta est. Quaereba-
tur autem, quid sit, quare Gorgias, decem Orato-
ribus Atticis, qui bene dicendi lex et norma ha-
bebantur, non contentus, aliorum etiam auctori-
tatem adhibendam existimavit? Antiquissimorum ma-
gistrorum in Rhetorica et Poëtica illustranda haec
ratio fuit, ut per omnes Oratores et Poëtas vagati,
quid in quoque rectum et pulcrum reperissent,
laudarent, et ad imitandum proponerent, quid in quod-
que vitiosum, reprehenderent, et ad imitationem tra-
hendum negarent. Quae res non potest melius, quam
Aristotelis exemplo, declarari. Is in dicendi prae-
ceptis tradendis se non uni Demostheni, aut reliquis
novem Oratoribus, quasi in servitutem addixit, sed
ex Androcle, Aristophonte, Iphicrate, Cephisodo-
to, aliisque multis excellentissimum quodque libavit.
Poëticae praeceptis illustrandis exempla quamvis multa
suppeditare poterant Homerus, Pindarus, Aristop-
hanes, Sophocles, in suo quisque genere principes.
At ille Empedoclem, Melanippidem, Anaxandridem,

Dicaeogenem, aliosque plures assumendos putavit. Quod quin recte fecerit, non potest dubitari. Nam, ut Cicero dicit de Invent. II. 2. *in studijs a multis eligere homines commodissimum quodque, quam sese uni alicui certo volunt addicere.* Sed haec ratio mutata est tempore Ptolemaeorum. Exorti enim sunt duo summo ingenio et singulari doctrina Critici, Aristarchus et Aristophanes Byzantius, qui, cum animadvertissent, ingentem scriptorum turbam plus obesse bonis literis, quam prodesse, suum judicium secuti, certum omnis generis scriptorum delectum haberent. Itaque ex magna *Oratorum* copia tanquam in canonem decem duntaxat retulerunt, Antiphontem, Andocidem, Lysiam, Isocratem, Isaeum, Aeschinem, Lycurgum, Demosthenem, Hyperidem, Dinarchum. Ex *Heroicis poetis* recepti sunt Homerus, Hesiodus, Pisander, Panyasis, Antimachus: e *Jambographis*, Archilochus, Simonides, Hipponax: ex *Elegiacis*, Callinus, Mimnermus, Philetas, Callimachus: e *Lyricis*, Alcman, Alcaeus, Sappho, Stesichorus, Pindarus, Bacchylides, Ibycus, Anacreon, Simonides: e *Tragicis*, Aeschylus, Sophocles, Euripides, Ion, Achaëus: ex *antiquae Comœdiae* scriptoribus, Epicharmus, Cratinus, Eupolis, Aristophanes, Pherecrates, Plato; ex *mediae*, Antiphanes et Alexis; ex *novae*, Menander, Philippides, Diphilus, Philemon, Apollodorus. In *Historicorum* censura probati sunt Herodotus, Thucydides, Xenophon, Theopompus, Ephorus, Philistus, Anaximenes, Callisthenes, Clitarchus: in *Philosophorum*, Plato, Xen-

Xenophon, Aeschines, Aristoteles, Theophrastus (*). Tragicorum duplex ordo fuit. Principes illi, quos modo enumeravimus, τῆς πρώτης τάξεως fuerunt: Philiscus Corcyraeus, cum sex aliis, quos recenset Scholiast. Hephaestion. p. 32. 93. τῆς δευτέρας τάξεως. Vid. Suid. v. Φίλισκος Κερκ. Hunc Criticorum canonem, praeter Proclum Chrestomath. p. 340. seqq. et Grammaticum Bibl. Coisl. p. 597. secutus est Quintilianus libro decimo, ubi classicorum, quos dicimus, scriptorum censum agit. Primum vero delectum ab Aristarcho et Aristophane institutum esse, ejusdem Quintilianii testimonio confirmatur, X. 1. p. 496. *Apollonius in ordinem a Grammaticis datum non venit, quia Aristarchus atque Aristophanes, poetarum iudices, neminem sui temporis in numerum redegerunt.* Quo loco quaeri potest, quomodo Callimachus, Apollonii aequalis, in Elegiacorum ordinem venerit? Sed illum fortasse posteriores Critici in numerum redegerunt, sicut Tzetzes in vita Lycophronis, Apollonium in Pleiadem Poëtarum varii generis relatum

tra-

[(*) *Philosophos*, incertum quo casu omissos, sum in locum restituimus ex Vita Ruhnken. p. 145 sq. ubi idem exstat Scriptorum census, ex Ruhnkeniano Indice, ut videtur, repetitus, cum perdocta Cl. Wytttenbachii Annotatione p. 286. Indeque *Philistum* etiam et *Clitarchum*, quorum antea non erat facta mentio, inter Historicos retulimus. Quam in alieno opere licentiam, si tamen licentia est appellanda, quae manum ei emendatricem adhibet, ne ipsum quidem Ruhnkenium, si viveret, moleste laturum fore, certo confidimus.]

tradit. Mox p. 497. ex tribus receptis Aristarchii
 judicio scriptoribus jamborum ad ἔξιν maxime pertine-
 bit unus Archilochus. Scriptores, quos Critici in
 talem canonem retulissent, proprie dicebantur *in or-
 dinem venire, in ordinem redigi, in numerum redi-
 gi, recipi*: contra, quos repudiassent, numero eximi.
 Quinctilian. I. 4. p. 18. quo quidem judicio ita se-
 vere usi sunt veteres Grammatici, ut — auctores alios
*in ordinem redegerint, alios omnino exemerint nume-
 ro.* Quem locum Wöwlerius Polymath. c. XVI.
 et alii, quos nominare non est necesse, sic acce-
 perunt, quasi *in ordinem redigere* esset inter viles
 abjicere, *numero eximere*, ex inferiore loco in su-
 periorem restituere. Quo quid potest dici pervers-
 ius? Apud Graecos signatum hac in re verbum
 est ἐγκρίνεσθαι. Suidas v. Δείναρχος. ῥήτωρ τῶν μετὰ
 Δημοσθένους ἐγκρίνεντων εἰς. Photius Cod. LXI. p.
 64. Αἰσχίνην Φρύνιχος εἰς τοὺς ἀρίστους ἐγκρίνει. Cod.
 CCLXII. p. 1460. ὧν λόγων τοῖς γνησίοις τρεῖς καὶ
 τριάκοντα ἐγκρίνουσιν. Lex. Sangerman. MS. v. Αἰμο-
 ρυγλία. Φρύνιχος μέντοι οὐκ ἐγκρίνει τὴν Φανήν. Sic
 Cl. Toupius Emendat. T. III. p. 98. in Suida v.
 Πυθέας corrigeat: οὐκ ἐνεκρίθη μετὰ τῶν λοιπῶν ῥητό-
 ρων. Sed nihil mutandum. Nam simplex ἐκρίθη ean-
 dem vim habet. Ipse Suidas v. Λοκούργος. τῶν μετὰ
 Δημοσθένους κριθέντων ῥητόρων. et v. Νικόστρατος. ἐτάχ-
 θη δὲ ἐν τοῖς κριθεῖσιν ἐπὶ δευτέροις δέκα ῥήτοροι. et v.
 Τπερίδης. ῥήτωρ, τῶν πρώτων κεκριμένων δέκα εἰς. et v.
 Ἀλέξανδρος Αἰτ. ὡς καὶ τῶν ἐπὶ τὰ Τραγικῶν ἕνα κριθῆ-
 ναι. Contrarium est ἐκκρίνεσθαι. Diodor. Sicul. T.
 II. p. 552. ὃν (Μύσανα) ἀντεισηῆσαν εἰς τοὺς ἐπὶ τὰ
 Φοῦς,

ὅδῃ, ἐκκρίναντες τὸν Περικλέον. Vide Scaligerum ad
 Euseb. Graec. p. 419. et Kuhnium ad Diog. Laërt.
 VIII. 47. Haec autem Criticorum censura scriptori-
 bus, quos diximus, tantum auctoritatis conciliavit,
 prope ut soli vigerent, et hominum studia tenerent.
 Certe Grammatici, qui sibi religioni ducerent, de
 Aristarchi judicio dubitare, non nisi ab eo probatos,
 interpretandos duxerunt, et Rhetores tantum ex re-
 ceptis decem Oratoribus, velut unis veris et legiti-
 mis, artem suam illustrarunt. Plus boni, an in-
 commodi ex his Criticorum decretis profectum sit,
 in utramque partem disputari potest. Utile erat,
 multos libros vulgares hominum manibus excuti, et
 perfectissima quaeque exempla ad imitandam propo-
 ni. Verum, quid perfectissimum sit, judicare, quam
 anceps est et difficile! Nonne suspicari licet, alios
 ex hoc scriptorum choro fastidiosius exclusos esse,
 alios nimis indulgenter receptos? Cur, ut hoc utar,
 Dinarcho, quem ipsi veteres *hordeaceum Demosthenem*
 vocant, inter decem Oratores Atticos locus datus
 est, praeteritis Callistrato et Leodamante, quorum
 eloquentiam iidem laudibus in coelum ferunt? Quan-
 quam video, Grammaticum Bibl. Coisl. l. c. novem
 tantum Oratores Atticos, omisso Dinarcho, recense-
 re. Sed sit unus et alter, quem admitti oportebat,
 repudiatus: teneat primas, cui secundae tribuen-
 dae erant. Leve hoc malum praeter altero, quod inde
 consecutum est, videri debet. Etenim scriptores
 illi, quos Critici numero exemissent, primum legi,
 et in manibus versari, mox describi desierunt, et
 tandem, ut fieri necesse erat, plane intereiderunt.

Quae diximus, exemplo, quo nullum reperiri potest clarius, illustremus. Narrat Photius Cod. CCLXII. p. 1461. Paulum Mysum multas pulcerrimasque Lysiae orationes, velut spurias, damnassee. Ad cuius Critici auctoritatem cum se multi, qui ipsi, quid verum esset, judicare non possent, temere contulissent, orationes illas obelo notatas desiisse describi, atque ita, magno eloquentiae detrimento, periisse. Veruntamen non defuerunt, qui suis sensibus potius, quam decretis Criticorum, credere mallent, atque adeo saepe inter classicos scriptores referrent, quos ab illis praeteritos, vel rejectos scirent. Tales patroni uni ex Oratoribus, Aristogitoni obtigisse videntur. Nam Quintilianus XII. 10. p. 624. ubi principes illos Oratores nominat, hujus etiam mentionem interponit, et Hermogenes de Form. orat. I. p. 296. asperitatis exempla ab illo petenda dicit. Itaque ejus orationes diutius, quam aliorum, superfuerunt, quippe laudatae ab Harpocrate v. *Ἀὐτοκλέης*, et v. *Θέρασανδρος*. Supra e Quintiliano monuimus, Aristarchi iudicio tres receptos esse jamborum scriptores, in his Archilochum. Qui sint alii duo, dubitat Gesnerus V. Cl. ad Quintil. an hodie sciri possit. Nobis satis certum videtur, Simonidem et Hipponactem fuisse, quos cum Archilochio conjungunt Lucianus Pseudolog. p. 163. Proclus Chrestomath. p. 342. et Grammaticus Bibl. Coisl. p. 597. Sed ecce! Plinius, neglecto Aristarchi iudicio, jambographorum principem ponit Herodem, IV. Ep. 3. *Ita certe sum affectus ipse, cum Graeca epigram-*

māta tua, cum jambos proxime legerem. Quantum ibi humanitatis, venustatis! quam dulcia illa! quam antiqua! quam arguta! quam recta! Callimachum me, vel Herodem, vel si quid his melius, tenere credebam (*). Tzetzes etiam Prolegom. in Lycophronem alios potius, quam Aristarchum, secutus, in jambis palmam defert Ananiae, Archilocho, Hipponacti. Eodem igitur modo Gorgias noluit alieni judi-

(*) Interpretes multa ad hunc Plinii locum moliantur, satisque ostendunt, se de Herode Jambographo ne fando quidem quicquam audivisse. Ex ejus Choliambis fragmenta supersunt apud Zenobium VI. 10, Stobaeum S. LXXI. p. 439. LXXVI. p. 453. XCVI. p. 530. CXVIII. p. 591. et Maximum T. II. p. 636. Nomen ejus abiit in notius *Herodoti* apud Etymolog. M. p. 411. 41. Ζήτριον διὰ τοῦ ἰσυνεσταλμένον. καὶ παρὰ Ἡρόδοτῳ "Αγ' αὐτὰν εἰς τὸ ζήτριον, ἔστι δὲ χολιαμβικὸν τὸ μέτρον. In mendoso Ἡρόδοτῳ haerebat Cl. Wesselingius Diss. Herodot. p. 29. Idem Etymologi locus induxisse videtur Scaligerum ad Varron. de L. L. VI. p. 149. ut Jamborum scriptorem *Herodotum* vocaret. Athenaeus III. p. 86. B. laudat Ἡρόδον ἐν Συνεργαζομένοις, ubi Is. Casaubonus negat se alibi Herondam Comicum invenire. Verum non Comicus laudatur, sed, ut ex subjecto Choliambo apparet, Jamborum scriptor, Herodes, qui patronymica et Doribus propria forma Ἡρόδας dicitur; quod bene vidit Salmasius Exerc. Plinian. p. 111. Illam nominum formam illustrarunt Hemsterhusius ad Callimach. Fragm. p. 590. et Valekenarius ad Schol. in Euripid. Phoeniss. p. 764. Denique Herodem Jambographum cum Herode Attico gravissimo errore confundunt Interpretes Plinii, et Fabricius Bibl. Gr. Vol. VIII. p. 710.

dicii necessitate adstringi, sed liberum sibi putavit,
eos laudare Oratores, quos suomet ipse sensu pro-
basset. Ac nescio, an praesentiens, quid eventu-
rum esset, Oratorum vulgo neglectorum ratione ha-
benda cavere voluerit, ne in oblivionem hominum
venirent, et tandem penitus interirent. — Ao.
MDCCLXVIII.

LYCONIS PHILOSOPHI
FRAGMENTUM

CUM ANNOTATIONE

DAVIDIS RUHNKENII.

EX EDITIONE

RUTILII LUPI, II. 7. p. 99 — 112.

VII. **C**HARACTERISMOS. Quemadmodum pictor
coloribus figuras describit, sic orator hoc schemate
aut vitia, aut virtutes eorum, de quibus loquitur,
deformat. LYCONIS: *Quid in hoc arbitrer bonae*
speci

LYCONIS] Sic scripsimus ex Edit. Aldina, ut recentiores
etiam Editores, praeeunte R. Stephano, fecerunt. Reliqui
libri scripti editique, *Lyconi*. Lyconem *oratorem* vocat H.
Stephanus in Francoford. Nundin. p. 106. Ego vero nul-
lum aspiciam hujus nominis oratorem commemoratum inveni.
Nec convenit orationi tam longa ebrii descriptio. Quid
igitur? Non orator est Lyco, sed philosophus Peripateti-
cus, cujus vitam enarravit Diogenes Laërt. V. 65. quo-
cum jungendi Antigonus Carystius apud Athen. XII. p. 547.
D. et Themist. Or. XXI. p. 255. B. Ex hoc disertissimo
Characterismo conjecturam facias, Lyconem, Theophrasti
exemplo, *Notationes morum* scripsisse: quanquam nulla hu-
jus libri mentio apud veteres reperitur. Certius colligitur e
Cicerone Tusc. Disp. III. 32. et Clemente Alexandr. Strom.

spei reliquum residere, qui omne vitae tempus una,
ac

II. p. 497. eum de *Finibus boni et mali* scripsisse. Librum de *Natura animalium* laudat Apulejus Apol. p. 42. Eloquētiā Lyconis praedicat Cicero de *Finib.* V. 5. ejus tanta dulcedo fuit, ut inde *Glycon* appellatus sit pro *Lycone*. Vide Diogen. I. c. *Glyconis* nomine non solum ab Horatio I. Ep. I. 30. et Plutarcho de *Exil.* p. 605. A. laudantur, ut Interpretes ad Diogen. docent, sed etiam in Dictis philosophorum ab Arsenio collectis: Γλύκων ὁ σοφὸς — τὴν παιδείαν ἔλεγεν ἱερὸν ἔσθλον, ubi tamen similis Dictorum Collectio MS. quae est in Bibl. Leidensi, habet Λύκων. A Clemente Alexandr. I. c. non Λύκων dicitur, sed Λύκος, quod in errorem induxit Jonsium de *Script. Hist. philos.* IV. p. 340. et Fabricium *Bibl. Gr. Vol. II.* p. 305. Λύκος, Λύκος, Λύκων idem nomen est, nec nisi forma differt. De qua nominum permutatione exquisita eruditione disputat immortalis Hemsterhusius ad Aristophan. *Plut.* p. 206. Ab hoc Lycone Troadensi diversus est Lyco Jasensis, qui de *vita Pythagorae* scripsit. Is etiam ab Athenaeo II. p. 47. A. X. p. 418. F. promiscue Λύκων et Λύκος vocatur. Apud eundem II. p. 69. E. pro Ἰβνός δ' ὁ Πυθαγόρειος Cl. Valckenarius verissime scripsit Λύκος δ' ὁ Π. Plura de hoc Lycone Jonsius I. c. p. 337.

Quid in hoc arbitrer bonae spei reliquum residere? Rutilius more suo Ciceronem imitatur post red. in Senat. 5. *Quis enim ullam ullius boni spem haberet in eo, cujus primum tempus aetatis palam fuisset ad omnium libidines divulgatum?* Reliquum et residere jungit optimorum scriptorum exemplo. *Liv. X. 16. Unam sibi spem reliquam in Hetruscis restare.* ubi vidē Drakenborch. *Petron. cap. 109. ne residua in animis etiam post jusjurandum ira remaneret.* Locationem spes reliqua illustrat Drakenborch. ad *Liv. IV. 27. Qui omne vitae tempus una, ac desperatissima consuetudi-*

ac desperatissima consuetudine producit? Nam simul
atque ex prioris diei nimia cibi ac vini satietate, vix
meridiano tempore, plenus crapula est expectectus,
pri-

ne producit] Producit MSS. et Editiones veteres omnes,
quod jure placet Barthio Advers. LV. 7. ubi Lyconis Cha-
racterismus justo commentario explicatur. *Produxit* sine ulla
necessitate inexit R. Stephanus, et alii post eum tenuerunt.
Ducere et producere tempus proprie dicuntur genio indulgen-
tes. Vide Broukhus, ad Propert. I. 3. 39. et Burmann, ad
Valer. Flacc. I. 251.

Nam simul atque ex prioris diei nimia cibi ac vini satie-
tate etc.] Omnes libri antiqui: Nam simul atque ex prio-
ribus diei nimia cibi ac vini satietate etc. Corruptam levi-
ter scripturam foedius depravavit R. Stephanus: Nam simul
atque ex primis horis diei nimia cibi ac vini satietate etc.
Stephanianam conjecturam haecenus secutus est Pithoeus, ut
horis adscisceret, retineret prioribus ex libris antiquis. Unde
haec exstitit lectio: Nam simul atque ex prioribus horis
diei nimia cibi ac vini satietate etc. Pithoei vestigiis insi-
stens Barchius 1. c. legendum coniecit: Nam simul atque
sex prioribus horis diei nimia cibi ac vini satietate etc.
Sed taedet commentitia et absurda referre. Sequendi potius
veteres libri, qui nos quasi manu ducunt ad verissimam le-
ctionem: Nam simul atque ex prioris diei nimia cibi ac
vini satietate etc. quo modo se etiam restituisse, mihi scrip-
sit vir pari doctrina et humanitate, Jac. Frid. Heusingerus.
Apposite Sueton. Calig. 58. cunctatus, an ad prandium
surgeret, marcens adhuc stomacho pridiani cibi onere. Pli-
nius Paneg. 63. Non alii marci domini, hesternaque coena
redundantes, comitiorum suorum nuntios opperiebantur?

Vix meridiano] Sic de conjectura R. Stephanus, Libri
veteres: via meridiano.

primum oculis mero madidis, humore obcoectis,

vi-

Plenus crapula] Liv. XXXIII. 48. *ceteri sopiti cum postero die tandem ex somno pleni crapulae surrexissent.*

Oculis mero madidis] Mox. Rutilius; *oculi vinum lacrimantes.* Lucret. III. 478. in simili ebrii descriptione:

— — — *tardescit lingua? madet mens?*

Nant oculi?

Lucretium imitatus Ovidius Fast. VI. 673.

et vinis oculique animique natabant.

Immo Apulejus Apol. p. 68. *madentes oculos* ebrius tribuit, ut Rutilius, cujus locum comparavit Pricaeus, Etsi vero *oculi mero madidi* rectissime dicantur, sitque verbo *madere* propria in ebrietate sedes, ut multis exemplis demonstrant Lindenbrog. ad Ammian, Marcell. XV. 3. p. 77. Heinsius Advers. I. 10. et Drakenborch. ad Sil. Ital. XII. 18, tamen, cum id satis exprimatur verbis *humore obcoectis*, suspicio mihi oborta est, forte scribendum esse: *oculis mero marcidis*, id est, ut Seneca Ep. 121. dicit, *oculis hesternis gravibus crapula. Marcere* saepe dicuntur oculi vino, vel alia causa languentes. Seneca Agam. 790.

jam recipit diem

Marcente visu.

Apulej. Met. X. p. 210. *pallor deformis, marcentes oculi, lapsae genae.* Putres oculos apud Horat. I. Carm. 36. 17. Scholiastes explicat *nimio potu marcentes et libidine resolutos*; quos sic expressit Apulej. Met. III. p. 52. *oculos Fotidis meae udos ac tremulos et prona libidine marcidos.* *Marcidos oculos* eleganter etiam describit Seneca Suasor. VI. p. 38. *Ipse vino et somno marcidus deficientes oculos ad capita proscriptorum levat.* Vocem *marcidus*, quam Rutilio restitimus, in transcurso eximamus Anthol. Lat. III. 29. p. 447.

Sig.

Visco gravidis, lucem constanter intueri non potest.
deina

*Statuamque amici floribus, violis, rosis,
 Folioque multo, atque unguento marcido
 Onerate amantes, et merum profundite.*

Reponè:

— *atque unguento nardino.*

Anson. Epitaph. 36.

*Sparge mero cineres, bene olentis et unguine nardi,
 Hospes, et adde rosas balsama puniceis.*

Vide Heinsium ad Ovid. Ep. XV. 76. *Vinum marcidum* in deliciis erat, *unguentum marcidum* non item. Statius Silv. I. 6. 33.

Illi marcida vina largiuntur.

et Silv. IV. 6. 56.

— *tenet haec marcentia fratris*

Pocula.

Quorum locorum altero vir ingeniosissimus, Jer. Marklandus corripbat, *Massica vina*, altero explicabat, *pocula marcentis Bacchi*, qui *marcidus* dicitur. Emendatione nihil opus est: explicatio dura meo sensu. Vere N. Heinsius ad Claudian. in Eutrop. I. 110. *marcida vina* explicat vetusta, languida. Sed ille vel non vidit, vel, si vidit, monere neglexit, loquendi rationem ductam esse e Graeco *δίνος σαπρὸς*, de quo erudite disputat Piersonus quondam meus ad Moerid. Atticist. p. 353. Athenaeus I. p. 31. Α. Φησὶ δὲ καὶ ΦΙΛΙΝΟΣ ὅτι παρέξω Λέσβιον, Χῖον, Παι + Θάσιον, Βίβλινον, Μενδαῖον, κ. λ. In Epitome MS. quam Parisiis in Bibl. Regia contulimus, planissime scribitur: Φησὶ δὲ καὶ ΦΙΛΙΝΟΣ ὅτι παρέξω Λέσβιον, Χῖον, σαπρὸν Θάσιον, Βίβλινον, Μενδαῖον, κ. λ. Σαπρὸν Θάσιον etiam in Codice Romano inventum docet Casaubonus. Sed praeterea legendum:

Φη-

deinde confectis viribus, utpote cujus venae non sanguine, sed vino sunt repletae, se ipse erigere non valet.

Φησὶ δὲ καὶ ΦΙΛΙΤΑΛΙΟΣ (*): Sentio, me adversus legem, quam mihi in his annotationibus scribendis dixi, latius evagatum esse. Sed cum omnia, quae afferuntur, ad eandem vocem *marcidus* illustrandam pertineant, non poenitet me hanc digressionem fecisse.

Humore obcoectis] Clemens Alexandr. Paedag. II. p. 180. ὀφθαλμοὶ δὲ παρατρέπονται, οἷον κολυμβώσης τῆς ὀψέως ἐπὶ τοῦ πλήθους τῆς ὑγρότητος. Basil. Or. de Ebriet. p. 88. ὀφθαλμοὶ διύγροι.

Visco gravidis] Vulgo: *visu gravidis*. Casauboni conjecturam *vino gravidis*, οἰνοβαρέσι, probat Vossius Orat. Instit. V. 9. p. 261. Sed hoc jam dictum in praecedentibus, si ve legas *oculis mero madidis*, sive *oculis mero marcidis*. Hemsterhusius noster ad Lucian. Dial. Sel. p. 30. conjiciebat *visu gravibus*. Sed vera lectio est *visco gravidis*, quam, ante Gesnerum, etiam Barthius l. c. conjectura assecutus erat. *Viscum* vocat humorem glutinosum, quo pleni esse solent ebriorum mane surgentium oculi. Quod vitium etiam *glama* et *gramia* dicitur e Dorico γλάμα, cujus tussitior scriptura λήμη et γλήμη. Vide Festum v. *Graminae*, Non. Marcell. p. 119. et Foësius Oecon. Hippocr. v. Γλαμμοὶ ὀφθαλμοί.

Utpote cujus venae non sanguine, sed vino sunt repletae] Loquitur ex vulgi opinione, existimantis, cibum, potumque venis recipi. Virgil. Ecl. VI. 25.

Inflatum hesterno venas, ut semper, Iacchos.
Liv. XXVI. 14. *Impletae cibus vinoque venae.* Phaedr. IV. 14. 9.

Ubi

[(*) De quo pluribus agitur ad Timaeum, p. 167. ed. ak.]

let: tandem duobus innixus, languidus, qui cubanda sit defatigatus, tunicatus, sine pallio, soleatus prae lectulo, palliolo frigus a capite defendens, flexa cer-
vi-

Ubi irrigatus multo venas nectare.

tibi vide Rigaltium, a quo Rutilii locus non est praetermissus. Arnob. V. p. 158. *immoderatus portionem hiantibus venis rapit.* Adde R. Bentlejum ad Horat. II. Sermon. 3. 154.

Soleatus prae lectulo] Fortean, *ut e lectulo.* κρηπίδας ἔχων ὡς ἀπὸ τοῦ κλινιδίου. Sed videtur qui Lyconis locum e Graeco vertit, reperisse in suo codice ὑπὸ pro ἀπὸ, neque de menda esse suspicatus. Haec Casaubonus. Barthius l. c. scribendum censet: *soleatus super lectulo.* Neutra conjectura placet. Nec tamen ipse probabiliorē asserre possum. Ebriosus vino languidus, Graeco more *soleatus* erat. Philostratus Ep. 22. Βλαυτία, καὶ συνδάλια, καὶ κρηπίδες, καὶ πέδιλα, νοσούντων ἐστὶ φορήματα.

Palliolo frigus a capite defendens] Suspiciatur Casaub. fortasse *pileolo* scribendum. *πιδίδιον* ἐν τῇ κεφαλῇ ἔχων πρὸς τὸ ψύχος. Aegrotos et molles caput pileo munisse, satis constat. Plato Polit. III. p. 440. E. εἰν δὲ τις αὐτῷ (καμνοντι) μακρὰν δίαίταν προστάττη, *πιδίδια* τε περὶ τὴν κεφαλὴν περιτίθει, καὶ τὰ τούτοις ἐπόμενα. Plutarch. adv. Colot. p. 1127. B. τί οὐ *πιδίδιον* ἔχων οἴκοι κάθειτο, δηλαδὴ περὶ τὴν τῆς γαστρὸς ἐπιμέλειαν ὅλως καθεστώς; Salmasius etiam ad Vopisc. Aurelian. 45. et ad Tertullian. de Pall. p. 308. Lyconem scripsisse putat *πιδίδιον*. Sed, quod addit, Rutilium *πιδίδιον* recte vertisse *palliolum*, in errorem inductus est a futili et nullius fidei scriptore, Fulgentio Expos. sermon. ant. p. 774. qui ex Numa Pompilio de Pontificalibus, si Dis placet, tradit, *tutulum dici pallium*, quo sacerdotes caput tutabant. Quanquam hic nulla
fraus

vice, summissis genibus, colore exsangui, protinus ex cubiculari lectulo excitatus, in triclinium trahitur.

Ibē

fraus impostoris esse videtur, sed culpa potius librariorum, *pallium* pro *pileum* scribentium. Omnino *palliolo* in Rutilio tenendum. Nam aegroti etiam *pallio* caput involvebant; quod Lipsius de Amphith. cap. 20. et Salmasius l. c. multis exemplis planum fecerunt. Ovid. Art. Amat. l. 733.

Arguat et macies animum: nec turpe putaris,

Palliolum nitidis imposuisse comis.

ubi vide N. Heinsium. Barchius quoque l. c. *palliolum* defendit allato Petron. cap. 32. *palliolo coccineo adrasum incluserat caput.*

Flexa cervice] MS. Laurent. B. *floxa cervice*. An scribendum *laxa cervice*? Persius III. 58. de ebrio:

Stertis adhuc? laxumque caput compage soluta

Occitat hesternum, dissutis undique malis?

Sic *laxa cervice* in Stat. Theb. IV. 70. ex MS. legit Burmannus ad Claudian. in Eutrop. I. 110. Sed nihil mutandum. Philo Jud. de Ebriet. p. 377. καὶ βεβαρημένους τοὺς ἐφ' ἑαυτοῦ ἀπ' οἴνου, καὶ τὴν κεφαλὴν παραβάλλον, καὶ τὸν αὐχένα ἐγκάρσιον πλησιάζων. ubi Th. Mangejus, ut saepe alibi, conjectura δακλάων Graecismi inscitiam prodit. Corrigendum sine dubio *πλαγιάζων*.

Ex cubiculari lectulo excitatus] *Excitari* non vulgari elegancia dicitur, qui admonetur, ut surgat, et aliquo eat. Turpilii apud Donat. de Metr. Comic. p. 1326. *ut solent, me curae somno segregant, Forasque noctis excitant silentio.* Liv. IX. 8. *Haud sum ignarus, ignominiae, non honoris caussa me primum excitatum, jussumque dicere.* Phaedr. IV. 24. 27.

Homo perturbatus excitat Simonidem.

ubi vide Interpretes. Petron. cap. 96. *a coena excitatus, a*

duo.

Ibi praesto sunt quotidiani pauci eodem studio excitati convivae. Hic vero princeps, paulum illud, reliquum quod habet, mentis ac sensus, poculis extrudere [ex ea]

duobus lecticariis in mediam rixam perfertur. ubi Burmannus hanc formulam confundit cum vulgari excitare sopitum. Vide Torrent. ad Sueton. Aug. 14. et Gronovium ad Senec. de Tranqu. cap. 14.

Ibi praesto sunt quotidiani pauci eodem studio excitati convivae] Hic locus non expers corruptelae. Nam satis multos affuisse, ex sequentibus apparet. Barthius l. c. legendum conjicit: *Ibi praesto sunt quotidiani porci, eodem studio excitati convivae.* Quam conjecturam referre est refellere. Forte, inserta negatione, scribendum: *Ibi praesto sunt quotidiani, nec pauci, eodem studio excitati convivae.*

Paulum illud, reliquum quod habet, mentis ac sensus] MSS. Laurent. A. B. Edd. Venet. et Rhenan. *paulum illud, reliquum quod habet, menti ac sensu.* Ed. Aldin. *paulum illud, reliquum quod habet, menti ac sensui.* Recte R. Stephanus edidit: *paulum illud, reliquum quod habet, mentis ac sensus.* quod Exc. Gronov. confirmant. Itaque post alios Editores recepimus.

Poculis extrudere ex ea festinat] Jure R. Stephanus voces *ex ea* delevit. Nam videntur a mala manu huc traductae. Perelegans verbum *extrudere.* Eratosthenes apud Stob. p. 163. de vino:

ἐκ δ' ἀνδρῶν πλὴν ἐτίναξεν ὕδωρ.
Extrudere festinat, bibendo provocat, lacessit] Nihil hac brevitate concinnius et fortius, ut bene judicat Barthius l. c. Sed omnem vim enervavit R. Stephani interpolatio: *extrudere festinat, et eos bibendo provocat, et lacessit.* quod, ut reliqua ejus commenta, recentiores Editores patienter tulerunt. Pro *provocat* MS. Laur. B. a prima manu habet *re-*

ea] festinat, bibendo provocat, lacessit, sicut in proelio hostium quam plurimos superarat atque afflixerat,

vocat. Quae verba etiam confunduntur apud Petron. cap. 23. Refectum igitur est convivium, et rursus Quartilla ad bibendum revocavit. Emenda: ad bibendum provocavit. Provocare in bibendi certamine domicilium habet. Seneca Ep. 95. non minus potant, et oleo et mero viros provocant. Vo. pisc. Firmo 4. Nam quidam Burburus nomine, de numero vexillariorum, notissimus potator, cum ad bibendum eundem provocasset. Par est proprietates in verbo lacessere. Valer. Flacc. V. 572.

Et juxta Aesoniadem magno cratere lacessit. ubi P. Burmanno, verbum lacessere explicanti, non ad manum erat appositus Rutilli locus. Poscere etiam simili significatione dicitur. Cicero Verr. I. 26. hortatur hospes: poscunt majoribus poculis. ubi Asconius, Non. Marcell. p. 374. et Serv. ad Aen. VIII. 614. poscunt bene interpretantur provocant.

Sicut in hostium proelio quam plurimos superarat atque afflixerat] Haec est lectio MS. Laurent. A. quam magno consensu confirmant MS. Laurent. B. et veteres Editiones omnes, nisi quod pro afflixerat praeferunt affixerat, sollemnium horum verborum permutatione. At R. Stephanus forte interpolavit omnia: perinde ac si in hostium proelio quam plurimos superavit atque afflixerit. Primum temere et inscite pro sicut scripsit perinde ac si. Nam sicut idem significat. Sallust. Catil. 31. Postremo dissimulandi causa, atque sui expurgandi, sicut jurgio lacessitus foret, in senatum venit. ubi illam notionem illustrat Cortius. Deinde superarat atque afflixerat perperam mutavit in superavit atque afflixerit. Nam centies Grammatici docuerunt, plusquamperfecti indicativum modum pro ejusdem subjunctivo poni.

Liv.

amplissimam sibi victoriam partam existimans. Inter-

Liv. XLI. 24. *Divinat etiam, quae futura fuerant, si Phil-
ippus vixisset. ubi vide Drakenborchium. Lactant. Epit. 54.
incredibili alacritate insolenter exultant, et, quasi hostem
sub jugum miserant, gaudent, ut vulgatum miserint bene
emendat Davisius. Adde Schwarzium et alios ad Plin. Pa-
neg. 8. Sic antiquorum librorum scripturam satis vindicasse
videmur. Sed quid faciamus verbis in hostium proelio, quae
inepta esse, tardus sit, qui non sentiat? Barthius l. c. hanc
conjecturam in medium profert: sicut in hostico, uti proe-
lio quam plurimos superaret atque affligeret, amplissimam
sibi victoriam paratam existimans. Quae correctio dete-
rior est lectione depravata. Nos, una voce transposita, lo-
cum sic restituimus: sicut in proelio hostium quam plurimos
superarat atque afflixerat. Vides, hostium non ad proelio,
sed ad quam plurimos referri. Hoc transpositionis remedium
lenissimum est, et saepe magnis difficultatibus medetur. Ci-
cero Parad. IV. 1. Sapiientis animus magnitudine consilii,
tolerantia rerum humanarum, contemtionem fortunae, virtu-
tibus denique omnibus, ut moenibus septus, vincetur? Trans-
pone: Sapiientis animus magnitudine consilii, contemtionem
rerum humanarum, tolerantiam fortunae, virtutibus denique
omnibus, ut moenibus septus, vincetur? Nam semper Cice-
ro dicit, res humanas contemnere, tolerare fortunam. Vide
de Orat. II. 84. de Offic. I. 4. 18. 20. 21. et Bentlejum ad
Tusc. Disp. IV. 28. Eadem medicina facienda Ciceroni de
Offic. II. 13. et, qua aetate qui exercentur laude affici so-
lent, ut de Demosthene accepimus, ea aetate L. Crassus os-
tendit, id se in foro optime jam facere. Ineptum est, Cras-
sum cum Demosthene comparare, quod, sicut Demosthenes,
in adolescentia declamavit. Neque enim Demosthenes solus,
sed ut quisque in luce maxime excellere voluit, ita adole-
scens maxime se exercuit in umbra. Quid igitur? Crassus*

terea procedit simul et illud tempus et potatio, ocu-

li

cum Demosthene comparatur, quod eadem, qua Demosthenes, aetate eloquentiam protulit in forum. Nam Crassus Carbonem accusavit anno aetatis XIX. vel XXI. Demosthenes tutores suos anno XVIII. Ex his satis patet, turbatum verborum ordinem ita restituendum esse: *et, qua aetate qui exercentur laude affici solent, ea aetate, ut de Demosthene accepimus, L. Crassus ostendit, id se in foro optime jam facere.* Haec etiam ratione expediri potest insignis locus Livii XXVI. 41. *ut quemadmodum nunc noscitis in me patris patrique similitudinem oris vultusque, et lineamenta corporis; ita ingenii, fidei, virtutisque exemplum expressam ad effigiem vobis reddam.* Haec non uno modo sanare tentavit C. A. Dukerus, vir magnus inprimis. Ego praepositione *ad* in sedem suam revocanda, quae subobscura erant, luce clariora reddo. *Lege: ut, quemadmodum nunc noscitis in me patris patrique similitudinem oris vultusque, et lineamenta corporis; ita ingenii, fidei, virtutisque ad exemplum expressam effigiem vobis reddam.* Exemplum rariore et exquisitiore significatione dicitur exemplar, archetypum, ad quod exprimitur effigies. Plaut. Poenul. V. 4. 103. *Nam alios pictores nihil moror hujusmodi tractare exempla.* Cicero de Invent. II. 1. *ut mutum in simulacrum ex animali exemplo veritas transferatur.* de Offic. III. 17. *Sed nos veri juris germanaeque justitiae solidam et expressam effigiem nullam tenemus: umbra et imaginibus utimur: eas ipsas utinam sequeremur!* ferantur enim ex optimis naturae et veritatis exemplis. quem locum, nemini Interpretum intellectum, unus recte explicuit is, cui in Latinis literis primae deferuntur, J. A. Ernestus Clav. Cicer. v. *Exemplum.* Multo frequentius haec notione dicitur *exemplar.* Plinius V. Ep. 15. eadem, qua Livius, verborum constructione: *Cornuto autem quid in*

om.

li vinum lacrimantes caligant, ebriosum ipsi vix ebrui

co-

omni genere laudis ad exemplar antiquitatis expressius? De voce *exemplum* ita disputat Gesnerus in Thesouro L. L. ut, si omnia ad eum modum tractata essent, nihil perfectius in hoc genere haberemus. Sed finem facio annotationis nimis longae, et alias aliis scriptoribus adhibendas transpositiones commodiori loco reservo.

Amplissimam sibi victoriam paratam existimans] *Parata victoria* est facilis, quae nullo labore constet. Qui sensus cum ab hoc loco alienus sit, legendum: *amplissimam sibi victoriam partam existimans*. Contrario errore in Livio V. 6. *parta victoria* legebatur, ubi *parata victoria* restituit Drakenborchius, quem vide. De victoriis in vino, hoc etiam loco laudato, disputat Savaro ad Sidon. Apoll. V. 7. Adde elegantem locum Panyasis apud Stob. p. 164.

Interea procedit simul et illud tempus et potatio] Barthius l. c. corrigere tentat: *Interea procedit et ille et tempus et potatio*. Quod ineptum, nec refutatione dignum. Longe aliud quid latet in verbis *simul et illud tempus*. Sed nihil hic divinare possum. Pro *potio*, quod omnes libri antiqui habent, cum Stephano scripsi *potatio*. Quae voces persaepe commutantur, ut in Ciceronis fragmento apud Aquilam Roman. p. 16. ubi idem Stephanus recte dedit *potatio*. Sulpic. Sever. Ep. 4. p. 594. *qui revera caput, quod est domicilium sanitatis, usu longae potionis invertarat*. Scribe *potationis*.

Oculi vinum lacrimantes] Pari venustate Ovidius Amor. I. 8. III.

Quin albam raramque comam, lacrimosaque vino

Lumina, rugosas distraherentque genas.

ubi miror, Heinsium hunc aptissimum locum praetermisisse, praesertim cum ad Met. VI. 312, eodem uteretur ad con-

cognoscunt. *Alius sine caussa jurgio proximum lae-*
sit; alius somno deditus, vi cogitur vigilare: alius
rixari parat; alium turbas vitantem, ac domum re-
verti cupientem retinet janitor, pulsat, exire prohi-
bet,

structionem verbi *lacrimare* cum quarto casu illustrandam.
 Eadem translatione arbores, quae succum guttaticum stillant,
lacrimare dicuntur. Nihil frequentius apud Plinium in Hi-
 storia Naturali, qui etiam *ploratus* dixit pro *lacrima* XII.
 25. *Succus e plaga manat, quem opobalsamum vocant, sua-*
vitatis eximiae, sed tenui gutta, ploratu lanis parva col-
ligitur in cornua. Quem locum Heinsius ad Ovid. Met.
 l. c. ita legit et distinguit: *sed tenuis guttae ploratu lanis*
parva colligitur in cornua. Verum, sublata voce *gutta*,
 quae est explanatio vocis *ploratu*, sic interpungendum:
Succus e plaga manat, quem opobalsamum vocant, suavitatis
eximiae, sed tenui ploratu. Lanis parva colligitur in
cornua.

Alius somno deditus] MS. Laurent. A. et Ed. Venet.
aliud somno deditus. Ed. Rhen. *somnio pro somno.*

Alius somno deditus, vi cogitur vigilare] Respicit, ni
 fallor, morem combibonum Graecorum, qui, quos som-
 nus in nocturna computatione oppressisset, effusis in ca-
 put pridianae coenae reliquiis, vel vini cratere excitabant.
 Vide Suidam et Etymologum M. v. *ἑωλοκρασία*, et ele-
 gantissimum Piersonum ad Moerid. Atticist. p. 219.

Retinet [janitor, pulsat] Barthius l. c. vix sibi persua-
 dens, janitori, servorum vilissimo, licuisse liberum hominem
 pulsare, legere malit: *retinet janitor, pulsatur.* Sed hanc
 conjecturam auctori suo relinquimus.

Exire prohibet domum, interdictum demonstrans] Sic MS.
 Laurent. A. et Ed. Rhen. quod Stephanus, et recentiores
 Editores expresserunt. MS. Laurent. B. Edd. Venet. et Aldin.

bet, domini interdictum demonstrans. Item alium contumeliose extra januam ejectum, vacillantem puer sustentat, ac ducit pallium per lutum trahentem.

No-

exire prohibet, domum interdictam demonstrans. Acute et vere vir doctus in marg. Ed. Rhén. restituit: exire prohibet, domini interdictum demonstrans. Iidem calami ductus in domum et domini. Itaque hanc emendationem, in tanta perspicuitate et necessitate, in textum recipere non dubitavi. Apposite Petron. cap. 28. Sequimur nos jam admiratione saturi, et cum Agamemnone ad januam pervenimus, in cuius poste libellus erat, cum hac inscriptione fixus: Quisquis servus sine dominico jussu foras exierit, accipiet plagas centum.

Item alium] Sic MS. Laurent. B. Edd. Venet. et Aldin, quae vera lectio videtur, MS. Laurent. A. et Ed. Rhén. *Inter alium.* Sed in MS. manus secunda correxit: *Item alium.* Exc. Gronov. *Interim alium.* quod ex conjectura dedit Stephanus, et alii post eum servarunt.

Vacillantem puer sustentat] MSS. Laurent. A. B. Ed. Venet. *vacillanter.* *Vacillare* proprium et signatum verbum de ebriis. Glossae veteres: *Vacillantes*, *κραιπάλωντες*. Glossarium Latinum MS. *Bacillat* (pro *Vacillat*) *ex vino*, quae glossa fluxisse videtur ex Ciceronis fragmento apud Quintilian, VIII. 3. p. 382, et Aquilam Roman. de Figur, p. 16. *quosdam ex vino vacillantes, quosdam hesternae potatione oscitantes*, Lucretius III. 475. in *luculenta*, et cum hac Lyconis comparanda, ebrii descriptione:

Denique cur, hominem cum vini vis penetravit

Acris, et in venas discessit diditus ardor,

Consequitur gravitas membrorum? praepediuntur

Crura vacillanti? tardescit lingua? madet mens?

Nant oculi? clamor, singultus, jurgia gliscunt?

Novissime solus in triclinio relictus, non prius poculum ex manibus emittit, quam somnus oppressit bibentem, ac dissolutis artubus, ipsum poculum suapte natura dormienti excidit.

Frequens etiam hac in re verbum *titubare*, de quo copiose Drakenborch. ad Sil. Ital. VII. 200.

Dissolutis artubus] Hoc ita expressit Propert. IV. 8. 53.

Pocula mi digitos inter cecidere remissos.

Ipsum poculum suapta natura dormienti excidit] Ovidius Ep. XVI. 251.

Dum stupeo visis, (nam pocula forte tenebam)

Tortilis e digitis excidit ansa meis.

Libanius in descriptione ebrietatis, T. I. p. 175. D. καὶ ἤτε κύλιξ ἐπίπτε τῆς χειρός. Scribe ἐξέπιπτε.

— Ao. MDCCLXVIII.

EPIGRAMMA

ANTHOLOGIAE LATINAE

INTEGRITATI SUAE RESTITUTUM.

EX EDITIONE

RUTILII LUPI, p. 258—260.

In verbis *leti et teli*, apud Virgil. Aen. XII. 916.
a Julio Rufiniano laudatum, facilis fuit literarum
transpositio. Similis commutatio facta est in Epi-
grammate, uno omnium venustissimo, Anthol. Lat.
III. 192. p. 632. quod per hanc occasionem integri-
tati suae restituamus:

Jam libet ad lusus, lascivaeque furta reverti.

Ludere, Musa, juvat. Musa severa, vale.

Nunc mihi narretur tumidis Arethusa capillis,

Nunc adstricta comas, nunc resoluta comas:

Ut modo nocturno pulset mea limina signo, 5

Intrepidus tenebris ponere docta pedes:

Nunc collo molles circum diffusa lacertos,

Ut flectat nycum semisupina latus.

Inque modos omnes, dulces imitata tabellas,

Transeat, et lecto pendeat illa meo. 10

Nec pudeat quidquam. sed me quoque nequior ipso

Exsultet toto non requieta toro.

Non deerit, Priamum qui desleat, Hectora narret.

Ludere, Musa, juvat. Musa severa, vale.

Cc 5

Non

Non una macula hoc epigramma foedatur. Vs. 3.
facili et certa emendatione scribendum :

Nunc mihi narretur tumidis Arethusa papillis,
Ovid. Remed. Am. 337.

omne papillae
Pectus habent tumidae: fascia nulla liget.
Martial. VIII. Ep. 64.

Et talis tumor excitet papillas,
Quales cruda viro puella servat.
Prudent. adv. Symmach. II. 38.

Nec tumidas fluitante sinu vestita papillas.
Pari elegantia papillae turgere dicuntur. Auctor Per-
vigil. Vener. 14.

turgentes papillas de Favoni spiritu.
Auson. Epigr. 94.

Punica turgentes redimibat zona papillas
Hermiones: zonae textum elegion erat.
Qui legis hunc titulum, Paphie tibi mandat, ames me:
Exemploque tuo neminem amare vetes.

Quod epigramma Ausonius vertit de inedito Graeco
Asclepiadis εἰς Ἑρμιόνην ἑταίραν.

Ἑρμιόνη πύανῃ ποτ' ἐγὼ συνέπαιζον ἐχολοῖσθαι
Ζώνιον ἐξ ἀνθέων ποικίλον, ὃ Παφίη,
Χρῦσθα γράμματ' ἔχον. δι' ὅλου δ' ἐγέγραπτο Φίλει με,
Καὶ μὴ λυπηθῆς ἦν τις ἔχῃ μ' ἕτερος.

De hac papillarum forma plura Junius de Pictura III.
9. 27. Mox vs. 9. *tabellae* Venereae dulces vocan-
tur. Frigide et inepte, si quem pulcri sensum habe-
mus. Repone:

Inque modos omnes, ductus imitata tabellae,
Transeat.

Arc-

Arethusa gestibus exprimebat concubitus varios, Venerisque figuras, quas artifex in tabella duxerat. Ductus quam proprium sit, nihil attinet exemplis demonstrare. Statius Silv. IV. 6. 23.

artificum veteres cognoscere ductus.

Ducti et dulci etiam confunduntur apud Claudian. in Rufin. I. praef. 13. Denique vs. 10. nullum idoneum sensum elicimus ex his:

et lecto pendeat illa meo.

Verum si literarum transpositio, de qua paullo ante diximus, adhibeatur, statim legendum esse apparet:

et telo () pendeat illa meo.*

Telum quid sensu nequam sit, clarum est ex Martiale XI. Ep. 79.

Pae'dicare semel cupido dabit illa marito,

Dum metuit teli vulnera prima novi.

Qui versus eleganter expressi sunt ex Epigr. in Priapej. p. 63.

Quod virgo prima cupido dat nocte marito,

Dum timet alterius vulnus inepta loci.

Describitur vero genus Veneris, quod Graeci κελ-
τίζειν vocant. Asclepiades Epigrammate apud Dor-
villium ad Chariton. p. 158.

ΩΙ πολὺ ὕπτιον ἵππον ἐγύμνασεν, οὐδὲ ποτ' αὐτῆς

Μηρὸς ἐφοινίχθη κοῦφὰ τινασσομένης.

Asclepiadem, ni fallor, expressit Horatius Serm. II. 7. 50.

Clu-

[(*) Dissentiens a Ruhnkenio Toupius in margine exemplaris sui conjecerat *et lateri*: vid. Praef. Ed. Angl. Opusc. Ruhnk. p. xxxviii. Sed de tantorum ingeniorum discrepantia nostrum non est sententiam dicere.]

411 EPIGRAMMA ANTHOL. LATINAE.

Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum.
 Lectionem telo, quam revocavimus, etiam confirmat
 adjunctum verbum *pendere*, quod in hac nequitiae
 palaestra tanquam sedem habet, Juvenalis VI. 320.

Lenonum ancillas posita Sausseja corona

Provocat, ac tollit pendentis praemia coxae.
 Sed commentarii instar est locus Apuleji Met. II. p.
 32. *inscenso grabbatulo, super me coxim residens, ac
 crebra subsiliens, lubricisque gestibus mobilem spinam
 quatiens, pendulae Veneris fructu me satiavit.* Cum
 vs. 13. comparandum est Stratonis Epigramma MS.

Μὴ ζήτει δέλτοισιν ἐμοῖς Πρίαμον παρὰ βωμοῖς,

Μηδὲ τὰ Μηδείης πένθεα καὶ Νιόβης,

Μηδ' Ἴτυν ἐν θαλάμοις, καὶ ἀγδόνας ἐν πετάλοισιν.

Ταῦτα γὰρ οἱ πρότεροι πάντα χύδην ἔγραφον.

Ἄλλ' ἱλαραῖς Χαρίτεσσι μεμιγμένον ἡδὺν Ἔρωτα,

Καὶ Βρόμιον. Τούτοις δ' ὀφρύες οὐκ ἔπρεπον.

— Ao. MDCCLXVIII.

DISPUTATIO

DE

TUTELIS ET INSIGNIBUS
NAVIUM,

quam, praeside

DAVIDE RUHNKENIO,

a. d. IV Aprilis MDCCLXX in

Academia Lugduno-Batava
defendet

JOANNES ENSCHEDÉ,

Harlemo — Batavus,

AUCTOR (*).

CAPUT PRIMUM.

Navium *Tutela* erat, picta fictave, Dei, vel herois alicujus imago, semper in puppi collocata, navitarum vectorumque praecipua religio, cui supplicabant, cujus opem auxiliumque, tempestatum procelis jactati, implorabant, quam denique, si quid mali ominis esset commissum, variis ritibus expiabant.

Insigne vero, Graecis παράτημον, vel ἐπίσημον (†), erat

[(*) Vide quae diximus in Praef.]

(†) *Parasiam* non uno loco appellat Joh. Schefferus de Mil. Nav. L. III. cap. f. corrupto, ut videtur, loco inducitur Scholiastae Juvenalis ad Sat. IV. 77. ubi antea legebatur,

erat simulacrum sive Dei, sive herois, sive virtutis alicujus, vel animalis *πρωτομῆ*, vel cujuscunque tandem rei imago, in prora semper constituta, unde navis nomen accipiebat.

De utriusque, cum cognatione, tum discrimine, tum etiam propria in navi statione dicturus, non alienum ab instituto arbitror, quaedam praemittere, quae pertineant ad rei originem paullo clarius ob oculos ponendam.

Tutelarum origo sine dubio est repetenda ex more illo, qui ne nunc quidem, in tanta veritatis luce, plane exolevit, omnia numinibus quibusdam dedicandi. Credebat scilicet vana mortalium superstitio, Deos res eas, quibus essent praepositi, multo intensiori cura conservare. Sic imperfortum, regionum, urbium, aedium, viarum et ejusmodi rerum tutelae, ut de templis hominibusque Deorum cultui dicatis taceam, passim apud veteres auctores inveniuntur.

Itaque cum haec consuetudo omnibus prope gentibus communis esse videatur, nihil est quod miremur, si naves etiam, incerto mari jactandae, tantisque obnoxiae tempestatibus et periculis, in Dei tutelarum fidem atque clientelam concesserint.

Et convenit credere, antiquissimis temporibus rei navalis curam, non nisi Diis marinis fuisse commissam. Nam quibus potius se suaeque omnia crederent

tur, ex quibus *Liburnae parasia*. *Παρασία* caeteroqui, ne quis hujus soni vicinitate decipiatur, ap. Lucian. *Tom. III. p. 255.* esse videtur veli supparum, Belgice *het top-zeil*. Vid. Gesner. ad l. c.

rent homines in altum evehendi, quam Neptuno, Nereidibus, Tritoni, inprimisque illis navigantium servatoribus, Castori et Polluci, quibus ipsas surdi maris undas dicto audientes esse fabulae tradunt?

Procedente vero tempore, quorumvis numinum imperio res navalis subjecta est, ita tamen, ut, quemadmodum aliis in locis alia numina praecipue honore colebantur, sic etiam pro gentis et ceremoniarum diversitate aliis aliisque Diis naves commendarentur.

Hac ratione Paris, cum, annuente Venere, omnium pulcherrimam Helenam sibi ex Graecia uxorem esset quaesiturus, praesidem illam amoris Deam, suis quoque navibus tutelam praeposuit, teste Ovidio Epist. xvi. 173.

Qua tamen ipse vehor, comitata Cupidine parvo;

Sponsor conjugii stat Dea picta sui.

Et quamvis Graeci propriam minime habuerint tutelam, ut Cap. III. latius ostendemus, tamen et ipsi hoc quodam modo observarunt. Sic Athenienses, apud quos maxima Minervae religio vigeat, in navium proris collocata habuerunt ἀγάλματα τινα ἐύλινα τῆς Ἀθηνᾶς καθιδρυμένα, ὧν ἐπιμελοῦνται οἱ μέλλοντες πλεῖν, sicut ait Schol. Aristophan. ad Acharn. vs. 546. Hujus moris rationem habuit Euripides in Iphigen. in Aul. vs. 247.

Ἀπόδοις δ' ἄγων.
Ἐξήκουτα νῆας ὁ Θησέας
Παῖς, ἑξῆς ἑναυλοχεῖ, θεᾶν
Παλλάδ' ἐν μωνύχοις
Ἐχων πτερωτοῖσιν ἄρμασιν, θετὸν,
Εὐσημὸν τε φάσμα ναυβάταις.

Parasema vera communis utilitas peperit, ut naves, structura atque ornamentis simillimae, aliquo saltem discrimine distinguerentur.

Tempus autem, quo primum tutelae et insignia in quotidiano hominum usu esse coeperint, licet accurate definiri minime possit, vix tamen mihi dubitandum videtur, quin cum ipsa navigandi arte sint nata. Phoenicibus certe, qui primi ratem ventis credere, sub Pataecorum nomine illa usitata fuisse tradit Herodotus III. 38. *ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τὸ γαλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Πатаικοῖσι ἐμφερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῶρχσι τῶν τριηρέων περιάγουσι.* De Pataecis, quae dici possent, dudum dixerunt alii; adscribam tantum locum Seldeni de Diis Syris, Synthgm. II. c. 16. p. 279. affirmantis, *eorum nomen generale, et Diis omnibus Phoeniciis, forsitan et Syris, commune fuisse; et sub Pataecorum nomine, nunc Baälem, nunc Astartem, sive alium Deum significari, quem cubitali figura, aut Pygmaei statura in navium et proris et puppibus circumferebant. Protris, ait, et puppibus, quod in hac quoque navium parte Pataecos collocant Scholiast. Herodoti ad I. cit. Suidas et Hesychius voce Πάταικοι: minus tamen accurate, ut ex numo Sidonio ostendit Joh. Swintonus in dissert. de num. Samar. et Phoen. p. 60. Conciliare tamen hos, quos laudavi, scriptores conatur cum Herodoto Seldenus, I. c. ut scilicet utraque pars navis extrema Pataeco fuerit conspicienda, qui in puppi tutor, seu Deus Averruncus, in prora autem navis insigne foret. Enimvero, cum constet, illam Grammaticorum glossam ex uno fluxisse Hero-*

do-

Noto, simul etiam liquet, illos *πρύμνησι* pro *πρώρησι* mendose scriptum in suis Herodoti codicibus invenisse, atque adeo errantium Grammaticorum nullam habendam esse rationem.

Pataeci igitur fuerunt navium tutores et Dii averrunci: nisi quis tamen malit Pataecos explicare, tanquam signa quaedam publica auctoritate constituta, quibus scilicet Phoeniciae ab aliarum gentium navibus distinguerentur; qualia signa peculiaria penitusque a tutela et *parasemo* diversa fuisse putat Scheffer. de Mil. Nav. III. 2. et quemadmodum *παράσημω* ejusdem populi navigia discernebantur, sic etiam hoc *σημείω* diversarum gentium naves dignosci.

Equidem fateor, *Ἀττικὸν σημεῖον*, quibus Chabrias, Atheniensium imperator, suas naves cognoscebat, mentionem facere Polyænum Strateg. III. 11, 11. eundemque *Περσικὸν σημεῖον* VIII. 53, 1. quale cum Graeco habuit Artemisia VIII. 53. 3. commemorare; non tamen inde mihi persuadere possum, haec signa a Graecorum *παράσημοις* fuisse diversa. Sed horum plenius tractandorum Cap. III. occasio erit accommodatior. Manifestus tamen error est Schefferi, equos Gaditanas navi ap. Strabonem II. p. 158. insculptos, etiam huc referentis. Cum enim naves *Equorum* nomina habuerint *ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς πρώταις ἐπισήμων*, facile intelligitur, *Equos* non tale *σημεῖον*, sed ipsum fuisse *παράσημον*.

Tutelarum vero et parasemorum vetustas heroïca tempora attingit, quorum fabulae quam plurimae non aliunde rectius, nisi ex hac doctrina, explicari possunt. Ut dictis sit fides, exempla proferamus.

Iō, Inachi Filia, in bovem mutata esse, et oestro
 percita, narratur a poëtis in Aegyptum profugisse.
 Si fabulae involucra demas, invenies navi in Aegy-
 ptum avectam esse, insigni Bovis ornata: quamquam,
 ne quid dissimulemus, illam aliter explicat doctissi-
 mus Jablonskius in Pantheo Aegyptiorum L. III.
 c. 1. p. 5. Sic Europa ab Jove, in taurum muta-
 to, per mare in Cretam avecta traditur, quod hinc
 commode sic explicari potest, Gnossium, sive Cre-
 tensem hominem eam raptam, navi, cui Taurus
 erat paresemon, imposuisse. Consentit Pollux L. I.
 Segm. 83. Ὡς εἰκάζειν, ὅτι τοιοῦτον ἦν πλοῖον καὶ ὁ
 ΤΑΥΡΟΣ, ὃ τὴν Εὐρώπην ἀγαγών. quomodo hanc
 et, quae praecedat, fabulam etiam explicat Fulgen-
 tius Mythol. I. 25. Nec aliunde Triptolemi fabu-
 lam interpretatur Scholiastes ineditus Aristidis ad Pa-
 nathen. p. 105. quem nobiscum humanissime com-
 municavit Cl. D. Ruhnkenius. Integrum locum ad-
 scripsisse non pigebit: Καὶ τὸ ἄρμα πτερωτῶν] Τὸ
 μυθικὸν ἡρμήνευσε, τὸ τάχος ἄρματι πτερωτῶ παραβα-
 λών. λέγεται γὰρ, ὅτι Δημήτηρ τῷ υἱῷ τοῦ Κελεῦ,
 τῷ Τριπτολέμῳ, παρέσχεον ἄρμα ἐξ ὀφειῶν πτερωτῶν,
 ἵνα, ἐπὶ τούτου ὀχούμενος, διδῶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις
 τὸν σῖτον, καὶ ταχέως πληρώσῃ τοῦ σίτου τὴν γῆν καὶ
 ὅμως Ἀριστείδης οὕτως ἔδοξεν εἶναι πτερωτῶν τὸ ἄρμα,
 ὅτι ταχέως ἄνω τε καὶ κάτω ἀπήρχετο. Φιλόχορος δὲ
 ἱστορεῖ, ὅτι ἡ ναῦς, ἐνθα ἦν ὁ Τριπτόλεμος, διὰ τοῦτο
 ἐνομοίσθη ὑπόπτερος, ἐπειδὴ ἐξ οὐρίας ἐφέρετο δρόμῳ. οἱ
 δὲ ἀναλύοντες τὸν μῦθον φασὶ τούτο· ἄρμα γὰρ δρακόν-
 των φασίν, ὅτι τῷ πλείῳ ὄνομα ΑΡΜΑ, πτερωτῶν δὲ
 εἶναι τῶν δρακόντων τὸ ἄρμα διὰ τὰ ἄρμενα· ἐπεὶ καὶ

Ἡσίο-

Ἡσιόδῳς (Ἔργ. καὶ Ἡμ. vs. 615.) Φησὶ πτερὰ νεὼς
τὰ ἄρμενα. Navis igitur, quemadmodum παράσημον,
ita et nomen erat ΑΡΜΑ. Pari ratione Bellerophon-
tis fabulam explicat Palaephatus c. 29. ὄνομα δὲ ἦν
τῷ πλοῖω ΠΗΓΑΣΟΣ, ὡς καὶ νῦν ἕκαστον τῶν πλοίων
ὄνομα ἔχει et Is. Tzerzes ad Lycophronis Cassandr.
vs. 17. Parasemon scilicet erat PEGASUS. De Per-
seo autem sic loquitur c. 32. Palaephatus: ἀπατή-
σας δὲ τριήρη, ἀπέθηκε τῆς Γοργόνης τὴν κεφαλὴν ἐπ'
αὐτὴν, καὶ τῇ νηὶ ὄνομα ἔθετο ΓΟΡΓΩΝ. Similiter
de Andromeda Conon. Narr. 40. Φοίνικος δ' ἀρπά-
σαντος νηὶ. (ΚΗΤΟΣ δὲ αὐτὴ ἐκαλεῖτο, ἢ μίμησιν
ἔχουσα τοῦ ζώου, ἢ κατὰ τύχην) ἢ Ἀνδρομέδα, ὡς
καὶ ἄγνοιοι τοῦ πατρὸς ἀρπαζομένη κ. τ. λ. Quin
et veram de Chimaera fabulae interpretationem hinc
arecessit Plutarchus de virt. mul. Tom. II. p. 247.
Ἀμισώδαρος γὰρ, ὡς φασιν, δν Ἰσάραν Λύκιοι καλοῦ-
σιν, ἦκεν ἐκ τῆς περὶ Σελείαν ἀποικίας Λυκίων, ληττή-
δας ἄγων ναῦς, ὧν Χίμαβρος ἡγεῖτο, πολεμιστὴς μὲν
ἄνθρωπος, ὥμως δὲ καὶ θηριώδης· ἔπλει δὲ πλοῖω ΛΕΟΝΤΑ
μὲν ἔχοντι πρόωθεν ἐπίσημον, ἐκ δὲ πρύμνης ΔΡΑΚΟΝ-
ΤΑ. Pari quoque ratione notissimae de Ganymede
fabulae hinc lucem adferre conatur Lactantius Divin.
Instit. I. II. 19. *Rapuisse dicitur in aquila Cata-*
mitum. Poëticus color est. Sed aut per legionem ra-
puit, ejus insigne aquila est; aut navis, in qua est
impositus, tutelam habuit in AQUILA figuratam: sic-
ut TAURUM, cum rapuit et transvexit Europam.
Fallitur tamen praeclarus Doctor, cum tutelam di-
cit fuisse aquilam. Multo enim est verosimilius,
hisce navibus Aquilam et Taurum, non tutelam,

sed parasemon fuisse. Sed de his postea copiosius agemus.

Occurrit etiam nobis celebratissima Phruxi et Helles fabula, de qua, licet paullulum a nostra sententia discrepet, saepius jam a nobis laudatus, Palae-phatus, pronunciare tamen vix dubitem, isti quoque navi, quae Phrixum vexit, *παράσημον* fuisse Arietem, unde navis sit appellata. Sic enim Diodorus Siculus L. IV. p. 290. *διαπλεῦται Φαξίν τὸν Φρίξον ἐπὶ νεῶς, προτομὴν ἐπὶ πῶρης ἐχούσης ΚΡΙΟΤ*: et Tacitus Annalium VI. 34. 4. *Nec quisquam* (scilicet Iberus vel Albanus) *ariete sacrificaverit, credito vexisse Phrixum: sive id animal, seu navis insigne fuit.* Sed Palae-phatus, qui hic paullo diversam interpretationem sequitur, cap. tamen 21. ubi de Scylla agit, sententiam nostram egregie confirmat: *Ἦν δὲ ναῦς τριήρης ταχίστα, τό, τε ὄνομα ΣΚΥΤΑΛΛΑ.* et cap. 30. ubi Pelopis fabulam solvit: *ῥητέον οὖν, αἶτ, ὅτι Πέλοψ ἤλθεν ἔχων πλοῖον. ἐγγράπτο δὲ ἐπὶ τοῦ πλοίου, ΙΠΠΟΙ ΤΗΟΝΤΕΡΟΙ.* Nempe navis parasemo sive insigni EQUORUM ALATORUM ornata fuisse videtur.

Huc etiam referendus, licet navis *παράσημον* fuisse certo affirmare non audeam, est ille LEBES, quo, tanquam navigio, Oceanum trajecisse Herculem antiqua tradit historia. Vid. Athenaeum XI. p. 469. D. Macrob. Saturnal. V. 21. Servium ad Virg. Aeneid. VII. vs. 662. etc. Idem enim Macrobius l. c. arbitratur, non poculo Herculem maria transvectum, sed navigio, cui Scypho nomen fuit. Pari ratione Nymphis Heracleota ap. Schol. Apollonii

Rho-

Rhodii II. 168. Νύμφις μὲν γὰρ Φησιν ἱστορεῖν Ἀκα-
ρίωνα, ὡς ἄρα Φρύγες, διαπλευταὶ βουλόμενοι τὸν πο-
θμὸν, κατεσκεύασαν ναῦν ἔχουσαν ἐγκεχαραγμένην προ-
τομήν Ταύρου. διαπλευσάντων δὲ αὐτῶν, ἀπὸ τοῦ εἶδους,
τοῦ περὶ τὸ σκάφος, προταγορευθῆναι τὸ πέλαγος Βό-
σπορον. — οἱ δὲ, καθὼς ὁ Φρίξος ἐπὶ κριοπρώρου σκάφους
ἔπλευσεν. Similiter Stephanus de Urbibus in voce
Ταυροίς. Ἀπολλόδαρος ἐν πρώτῃ γεωγραφουμένων Φη-
σιν, ὅτι Ταυροφόρος ἦν ἡ ναῦς, ἣ διακομίσασα τοὺς τὴν
πόλιν κτίσαντας, εἰ ἀποβιβέντες ἀπὸ τοῦ στόλου τῶν
Φωκαέων, καὶ προτενεχθέντες αὐτόθι, ἀπὸ τοῦ ἐπιστή-
μου τῆς νεῶς τὴν πόλιν ὠνόμασαν.

Cur autem Scyphum Herculis, quem paullo ante
commemoravimus, inter navium parasema haud re-
feram, haec est ratio. Scilicet veteres, id quod et
apud nos in more positum est, navium quaedam ge-
nera a forma structurae appellabant. Ita, quae fi-
gura proxime ad pocula accederent, poculorum no-
mine insigneabantur. Exemplo sit *cymba*, notissi-
mum navigii genus, quod pro poculo occurrit apud
Athenaeum XI. p. 482. E. Similiter κύπη, Latine
cupa, Hesychio est εἶδος τι νεῶς. A κύπη non nisi
forma differt *cybea*, quod itidem navis nomen est
Ciceroni Verrin. V. 17. Vid. Bezam in Ep. Pauli
ad Ephesios IV. 14. Turneb. Advers. XXII. 12.
Quae mihi magis arridet sententia, quam quod navis
propter latitudinem, qua paene ad κύβου formam
accederet, ita nominata sit.

Sic etiam κάνθαρος Athenaeo XI. p. 473. D. κάν-
θαρος ὅτι μὲν πολλοῦ θυομεν, κοινόν, et p. 474. B. Ma-
crobio Saturn. V. 21. Hesych. voce Κάνθαρος. Quo-

rum duo priores Menandri locum ex Nauclero afferunt:

Τὸν οἶδ' εὐτυχοῦντα καὶ σεωσμένον

Πρῶτος λέγω σοι, τὸν τε χρυσοῦν κάνθαρον.

Στρ. Ποῖον; Α. τὸ πλεῖον· οὐδὲ γ' ὄσθας, ἄλλιε.

Quamquam in eam inclino partem, ut putem, navem non a forma stucturae hoc nomen accepisse, sed χρυσοῦν κάνθαρον habuisse parasemon. Huc etiam quis referat locum Aristophanis in Pace vs. 142.

Τὸ πλεῖον ἔσται Ναξιουργὴς κάνθαρος.

De κανθάρω enim, seu scarabaeo, quo coelum petiturus erat Trygaeus, loquens, alludit ad Naxias naves, quae insigne τοῦ κανθάρου gerebant.

Haec sufficiant ad confirmandam et stabiliendam parasemorum antiquitatem. Sed antequam rem ipsam propius aggrediamur, non alienum videtur, nomen, quae navibus tributa sunt, catalogum hoc loco subicere. Horum rara mentio est apud historicos, frequentior apud poëtas, qui illis commemorandis ornamentum carminibus suis quaesiverunt; frequentissima vero horum nominum est memoria in classiariorum militum inscriptionibus, ex quibus complura in unum locum congescit A. F. Gorius V. Cl. Inscript. Florentin. Tom. III. p. 70. seqq. Ex hoc catalogo simul etiam apparebit elegans veterum ratio, qui navibus suis plerumque vel a Diis, vel ab Heroibus, vel a virtutibus nomina indiderint, non a praediorum, vel uxorum filiarumque nominibus, ut saepe faciunt cives nostri, nescio quid humile secuti.

Primum igitur hoc loco, secundum literarum seriem,

riem, exhibemus naves, Deorum Heroumque nominibus nuncupatas.

AESCVLAPIVS. Aristid. Serm. Sacr. T. i. p. 534. Trir. ap. Gruter. Inscript. p. pcccv. 10. Reines. Cl. viii. Num. 32. Murat. Inscr. p. dcccxxvii. 5. p. dcccclxix. 6.

APOLLO, Triremis ap. Gruter. Inscr. p. dlxx. 8. Muratorium Inscr. p. dcccclxiv. 7. p. dcccclxix. 6. SOLIS quoque nomine, qui idem Apollini perhibetur, vocata triremis est apud Gorium Inscr. Flor. Tom. iii. p. 74. Murator. p. dcccxlvi. 3. et Maffei Mus. Veron. p. ccccvii. 9.

CERES. Trir. Maffei. Mus. Veron. p. ccccclxxv. ii.

CVPIDO. Trir. Murat. p. dcccclx. 7.

DIANA. Trir. ap. Oliverium ad Marmora Pisaurensia, p. 176. Murat. p. dcccclxi. 7. item in alio lapide corrupto, p. dcccxxxix. 8. (quem explicat Erud. J. A. Hultman. in Miscell. Epigraph. p. 256.) et p. dccccli. 2. Liburna p. dcccclxx. 8.

ΔΙΟΣΚΟΤΡΟΙ. Lucas in Act. App. xxviii. ii. et CASTOR solus, Triremis ap. Murator. p. dcccix. 4.

HERCVLES. Trir. Fabrett. de Col. Trajani p. 114. Don. Inscr. Cl. vi. n. 9. Oliver. ad Marw. Pisaur. p. 175. Ad HERCVLEM etiam videtur pertinere inscriptio ap. Murat. p. dcccclxxv.

C. AEMILIO SEVERO
7 N. PAN. VIX. AN. XLII
MIL. AN. XXII III. HER.
VALERIA FLAVINA
CONI. P. C.

ET PINNIVS PROBV. H.

Explicat editor *Centurioni numeri Pannonici*, quid III. HER. significet, in medio reliquens. Mihi hic titulus sic explicandus videtur: *Cajo Aemilio Severo, Centurioni, Natione Pannonio, vixit annos XLII. Militavit annos XXII. III. (Triere) HERCULE etc.*

ISIS. Lucian. Dial. Πλοῦτον T. III. p. 251. Triir. ap. Gruterum Inscr. p. DLVI. 8. Fabrett. Inscr. p. 364. IUS autem nomine, quod Isis ante gessit, navis occurrit ap. Silium Italic. XIV. 517. ubi vid. N. Heinsius.

IVPITER. Hoc nomine triremis est ap. Maffcium Mus. Veron. p. CCCCLXXVII. 7. et navem, Iovis AMMONIS nomen gerentem, commemorat Silius XIV. 572. Ab Ammone etiam denominata est ΑΜΜΩΝΙΑΣ ap. Ulpian. in Demosthen. contra Midiam p. 214. qui locus omnino adscribi meretur: Ἦσαν δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἱερὰ δύο τριήρεις, ἥτε ΣΑΛΑΜΙΝΙΑ, ἣν καὶ ΔΗΛΙΑΝ ἐκάλουν· καὶ ἡ ΠΑΡΑΛΟΣ· ὕστερον δὲ καὶ ἄλλαι τρεῖς ἐγένοντο, ΑΝΤΙΓΟΝΙΣ, καὶ ΠΤΟΛΕΜΑΙΣ, καὶ ΑΜΜΩΝΙΑΣ· ἐπεὶ δὲ τῇ Ἀμμωνίᾳ δι' αὐτῆς τὰς θυσίας ἐπεμπον. Suidas νοσε Πάραλος, duas tantum accessisse dicit: ὕστερον δὲ καὶ ἄλλαι δύο προσεγέγοντο αὐταῖς, ΑΝΤΙΓΟΝΙΣ τε καὶ ΔΗΜΗΤΡΙΑΣ. Notandum etiam pro Πτολεμαῖς ab eo poni Δημητριάς.

Cum

Cum Ulpiano convenit Photius in Lex. MS. nisi quod Δημητριάς habeat, ut Suidas: ΠΑΡΑΛΟΣ, ἰερὰ τριήρης, ὥσπερ ΣΑΛΑΜΙΝΙΑ· ἦταν δὲ καὶ ἄλλαι τριήρεις β, ΑΝΤΙΓΟΝΙΣ καὶ ΔΗΜΗΤΡΙΑΣ. ἐστὶ δὲ καὶ ΑΜΜΩΝΙΑΣ. *Ammonias* ab Jove *Ammone*, *Antigonis*, *Demetrias*, *Ptolemais* a regibus Macedoniae et Aegypti nomen habent, sicut etiam hujus nominis tribus. Naves *Antigonis* et *Demetrias* forte sic appellatae sunt ex Stratoelis decreto, quo sancitum est, ut legati, qui ad Antigonom et Demetrium mitterentur, non πρέσβεις, sed θεωροὶ vocarentur, quasi qui sacras legationes in Delum vel Delphos obirent. Vid. Plutarch. Demetr. T. I. p. 893. Apud Gregorium Nazianz. in carm. de vita. T. II. ed. Paris. p. 13, 14. locus occurrit, silentio minime praetereundus, quem, licet longiorem, integrum apponamus:

— καὶ τὸ συντεθέν κακὸν

Πόρρωθεν ἦλθεν ἡμῖν, Αἰγύπτου νέφους,

Κατάσκοποι μὲν πρῶτον, οὗς τῆς ἐγκρίτου

Γῆς Ἰσραὴλ ποτ' ἐξέπεμψ' ὁ γεννάδας

Πλὴν οὐκ Ἰησοῦς, οὐδὲ Κάλειβ οἱ σοφοί,

Ἄλλ' εἴ τις ὕβρις ἐν νέοις καὶ πρεσβύταις,

ΑΜΜΩΝ, ΑΠΑΜΜΩΝ, ΑΡΠΟΚΡΑΣ, ΣΤΙΠ-

ΠΑΣ, ΡΟΔΩΝ,

ΑΝΟΤΒΙΣ, ΕΡΜΑΝΟΤΒΙΣ, Αἰγύπτου θεοί,

Πιθηκόμορφοί, καὶ κυνώδεις δαίμονες,

Δύστηνα ναυταρίδια καὶ παράφθορα,

Εὐάνα μικροῦ κέρματος, πολλοὺς θεοὺς

Ῥᾶσι' ἂν προθέντα, εἶπερ ἦσαν πλειονες.

Mentionem facit Gregorius frumentariae ab Aegypto classis, quae subsidium, ut prius Romae, ita

postea fuit Byzantii, atque ex ea naves quasdam nominat Deorum Aegyptiorum nominibus nuncupatas. Ex his *Ammon*, *Harpocrates*, *Anubis* atque etiam *Hermanubis* ex Aegyptiorum mythologia notissimi sunt; sed prorsus ignoti, *Apammon*, *Stippas*, *Rodon*. Corrupto nomini Ἀπέμμων quomodo medear, nunc non invenio. Reliquorum certa emendatio haec est: ἈΜΜΩΝ, ΑΠΑΜΜΩΝ, ΑΠΟΚΡΑΣ, ΣΑΡΑΠΙΣ Τ' ΑΔΩΝ.

Mox pro κυνώδεις δαίμονες scribe κυνόπεις δαίμονες. Mirum fuisset, si in Aegyptiorum numinum concilio *Serapis* praetermissus esset. Neque movere quemquam debet, quod apud utriusque linguae poëtas media syllaba fere semper producta invenitur. Sunt enim loci, in quibus corripiatur, ut apud Prudentium in Symmach. II. vs. 531.

Nil potuit Serapis Deus, et latrator Anubis.

Martian. Cappella II. p. 43.

Te Serapim Nilus, Memphis veneratur Osirim.

Adon idem est qui *Adonis*. Mart. Cappella l. c.

Ammon et arcutis Libyes, ac Byblius Adon.

ubi prima syllaba hujus nominis porrigitur contra veterum consuetudinem, ut H. Grotius notat. Vide Interpretes ad Hesych. v. Ἀδωνά, et Cl. P. Burmann. Sec. ad Anthol. Latin. T. I. p. 43.

LIBER PATER. Trieris apud Muratorium p. DCCCXXIX. 10.

MARS. Trieris ap. Murat. p. DCCLXXX. 5. Dicrota ap. Fabrett. Inscr. p. 366. Gor. Inscr. Flor. Tom. I. p. 143. Murat. in depravato lapide pag. DCCLXXXIX. 2. quem repetiit p. MMXXXIII. 6.

MER.

MERCVRIVS. Quadrir. Murat. p. MMXXXVII.

1. Trir. p. MMXXXVII. 4.

MINERVA. Trir. ap. Murat. p. DCCCLXXX. 4.
p. DCCXCIII. 6. (quem tamen lapidem de legione
Minervia explicat J. A. Hultman. p. 166.) et p.
DCCCLI. 7. ap. Maffeiium Mus. Ver. p. CXXV. 1.
Et Graeco nomine ATHENA, trir. ap. Gor. Inscr.
Flor. 1. p. 241. Murat. p. DCCCXLI. 4. qui *Athe-
nae* legit, quasi ab urbe nomen acceperit: perperam,
ut saepe.

NEPTVNVS. Praetoria ap. Murat. p. DCCCIX. 7.
Trir. p. DCCCLII. 3. p. DCCCLXIII. 3. p. DCCCLXV.
4. Liburna apud Reinesium Cl. VII. Num. 44.
quam inscriptionem a prava Reinesii interpretatione
vindicat Gorius Inscr. Flor. T. 1. p. 244.

NEREIS. Sil. Ital. XIV. 517. Liburna ap. Go-
rium Inscr. Flor. T. III. p. 66.

OPS. Hexeris ap. Murat. p. DCCCLXXXIV. 9. p.
DCCCXXXVII. 2.

TRITON. Virg. Aen. x. 209. Sil. Ital. XIV. 578.
Argo etiam in prora habuit Tritonem. Statius Theb.
v. 381.

Sed labat, extantem rostris modo gurgite in imo,

Nunc coelo Tritona ferens,

Tamen haec navis ab artifice potius nomen invenit,
quam ab insigni.

VENVS. Trir. ap. Murat. p. DCCCXXXIV. 5.
p. MMXXXVII. 1. Maffeiium Mus. Ver. p. CCCCXXXVII.
II. Veneri Veneris stellam adjungamus LVCIFE-
RVM, triremem ap. Gor. Inscr. Flor. 1. p. 242.
Murat. p. DCCCLXXX. 2. p. DCCCLXXI. 4.

VES-

VESTA. Quadrir. ap. Gor. Inscr. Flor. T. I. p. 246. Murat. p. DCCCLXIII. 6. Maffei Mus. Ver. p. CCCCLXXVIII. 11.

Adscribamus jam naves, quae a Virtutibus appellatae sunt.

CLEMENTIA. Liburna Murat. p. MDLXIX. Vid. Hagenbuch. Epp. Epigr. p. 613.

CONCORDIA. Trir. ap. Murat. p. DCCCXLIX. 6.

ΕΙΗΘΟΙΑ. ap. Plutarch. T. II. p. 1057.

FIDES. Quadrir. Murat. p. DCCCLXXVI. 3. p. DCCCLXXVII. 1. p. MMXXXVI. 1. Trir. ap. Gruterum p. DLXI. 1. Murat. p. MMXXXVI. 2. Biremis ap. Gor. Inscr. Flor. 1. pag. 120. Murator. pag. DCCCLXIV. 1. Liburna p. DCXCII. 2. p. DCCXCIII. 5. p. DCCCLXXVII. 1.

FORTVNA. Quadrir. Gud. Inscr. p. CLXXXIV. 4. Murat. p. DCCCXXXI. 6. p. DCCCLVI. 4.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ. Plutarch. T. II. p. 1057.

IVVENTVS. Fabrett. Inscr. p. 364.

PAX. Trir. Fabrett. de Col. Traj. p. 115. Murat. p. DCCCLIX. 8. apud eundem p. DCCCXLIX. 1.

DIS. MAN.

Q. SAENI. Q. FIL. FAB.

POMPEIANI

COND. IIII. P. AFR.

FVFICIA CLYMENA

VXOR

PROSDECTVS ET

TRYPHERVS

LIB.

Mu-

Muratorius hic sibi visus est invenisse quadrirēmem
insignem nomine *P. Africani*. Sed facilis est emen-
datio, IIII. PACE.

IVSTITIA. Hoc nomen restituendum videtur in
corrupto lapide ap. Murat. p. MMXXXVI. 3.

C. SPEDIV

SPIDIN. B.

DRVS MIL.

EX IIB IVS

AN. XXXIII.

EX IIB FID.

CASSIVS.

Legendum enim puto, EX IIII. (*quadr.*) IVSTITIA.

PIETAS. Trir. ap. Gor. Inscr. Flor. 1. p. 238.

Murat. p. DCCCXXXVI. 7. et bis p. DCCCLXV. 1.

PROVIDENTIA. Trir. ap. Gruter. p. MCXII.

3. Murat. p. DCCCLVI. 8. Similiter ΠΡΟΝΟΙΑ ΣΩ

ΖΟΤΖΑ ap. Plutarch. T. II. p. 1057.

SALVS. Trir. ap. Gor. Inscr. Flor. 1. p. 238.

Murat. p. DCCCLVII. 5. pag. DCCCLX. 5. et pag.

DCCCLXXX. 4. ubi pro SALVI legendum SALVT.

SPES. Trir. ap. Reines. Cl. VIII. Num. 46. Gor.

Inscr. Flor. 1. p. 125. Murat. p. DCCCLXXVI. 3.

p. DCCCLXXVII. 1. Forte hoc nomen restituendum

est in lapide ap. Maff. Mus. Ver. p. CXXIV. 4.

N. DIDI. N. F. AR

VAT. MIL. IN. PRAE.

SPEC. AN. XX.

Maffeijs intelligit cohortem praetoriam Speculato-
rum. Sed malim, PRAETORIA (*sc. navi*) SPE, ut
praetoria Neptunus p. DCCCIX. 7. et saepe alibi.

VICTORIA. Quinquér. ap. Oliver. ad Marini. Pisaur. p. 176. Murat. p. DCCCLXXXI. 7. p. DCCCXI. 5. pag. MMXXXVII. 6. Quadrir. pag. MMXXXV. 12. Trir. p. DCCCXVII. 10. p. DCCCLXXIII. 5. *Victoriae* adjungatur **TRIUMPHVS.** Trir. ap. Fabrett. de Col. Traj. pag. 114. Murat. pag. DCCCIII. 2. pag. DCCCXVII. 7.

VIRTUS. Liburna. Murat. p. DCCXCV. 1.

Accedant nunc ordine naves, quae a viris feminisque, regionibus, urbibus, montibus, fluviis, etc. nomen acceperunt.

AETNA. Sil. Italic. xiv. 578.

ANAPVS. Sil. Italic. xiv. 575.

ANTIGONIS. De qua vide supra ad Vocem *Tu- piter*, p. 424.

AVGVSTVS. Quinquér. Gof. Inscr. Flor. iii. p. 69. Murat. p. DCCCXVII. 9. ubi male legit *Augusta*. et p. DCCCLXV. 1. ap. eundem p. DCCCXLIII. 6. est hic lapis:

M. POMPEIO
SENECAE. DEL.

VIX. AN. L. MIL. AN. XXV. III. AO.

M. AVRELIVS

AMVS EXEAD.

Explicat doct. Editor triremi *Augusto*, quod minime spernendum. Triremis apud Fabrett. de Col. Trajani p. 114.

CYANE. Sil. Ital. xiv. 567.

DACIVS. Quadrir. Reines. Cl. viii. Num. 44.
Gor.

Ger. Inscr. Flor. 1. p. 245. III. p. 64. Murat. p. DCCCVII. 3. et p. DCCCXII. 6.

DANAE. Fabrett. Inscr. pag. 366. Murat. p. DCCCLXXXVI. 1.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΣ. Vid. supra ad vocem *Iupiter*.

ELISSA. Sil. Ital. XIV. 573.

EUPHRATES. Trir. Reines. Cl. VIII. Num. 46. Fabrett. Inscr. p. 364.

EVROPA. Sil. Ital. XIV. 568.

ΓΟΡΓΩΝ. Palaeph. Incred. Hist. c. 32.

LIBYA. Sil. Ital. XIV. 577.

MINCIUS. Virgil. Aen. x. 206.

NESSVS. Sil. Ital. XIV. 500.

PADVS. Quadrir. ap. Murat. p. DCCCLVI. 9. p. DCCCLXX. 7. p. MMXXXIII. 4. Maff. Mus. Ver. p. CCCLXXI. 8. Trir. Murat. p. DCCCXI. 7.

ΠΑΡΑΛΟΣ. A Paralo heroe ita dicta. Vid. Plutarch. T. II. p. 785. Schol. Aristophan. ad Ranas vs. 1103. Ulp. Phot. Suid. l. c. supra p. 424.

PERSEVS. Sil. Ital. XIV. 516.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΣ. Vid. supra ad v. *Iupiter*.

ΣΑΛΑΜΙΝΙΑ. Thucyd. L. III. 33. p. 164. Aristoph. Avib. 147. etc. Haec navis etiam ΔΗΛΙΑ vocatur, quia sacros ad Delum legatos vehebat. Vid. Ulp. l. c.

SCYLLA. Palaeph. c. 21. Virgil. Aen. v. 122.

SIDON. Sil. Ital. XIV. 579.

ΣΤΡΑΚΟΤΕΙΑ. Athenaeus L. v. p. 208. F. Ὅναμα δ' ἦν τῇ νηϊ ΣΤΡΑΚΟΤΕΙΑ, ὅτε δ' αὐτὴν ἐξέπεμπεν Πέρων, (ad Ptolemaeum) ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΝ αὐτὴν μετωνόμασεν.

TIBERIS. Trir. Murator. p. DCCCLXI. 5. qui putat nomen navis fuisse *Tiberius*. Perperam. A Tiberi fluvio nominatam esse recte viderat Gorius Inscr. Flor. T. I. p. 241.

Sed de his hactenus. Sequantur jam naves, animalium, vel aliarum quarumcumque rerum nominibus appellatae, quo etiam fabulosa illa poëtarum animalia, Pythonem, Chimaeram, aliaque retulimus.

AQVILA. Lactant. Divin. Instit. I. II, 19. qui tamen tutelam pro parasemo perperam appellat.

ARIES. Diod. Sicul. L. V. p. 290. Tacit. Anal. VI. 34. Et naves quasdam ΚΡΙΟΤΕΣ appellatas in Libya tradit Pollux I. Sëgm. 83. Ap. Murat. Inscr. p. DCCCLXV. I.

M. VAL. CAPIT.

EXEHER. FR.

Muratorius exponit *hexere frumentaria*. Minus bene; verius puto, HEXER. AR. id est, Ariete.

APMA. Schol. ined. ad Aristid. Panathen. p. 105. laudatus supra p. 418.

ARMATA. Quadrir. Gor. Inscr. Flor. III. p. 75. Murator. p. DCCCLVI. 6. Liburna ap. Gor. III. p. 78. qui ita appellatam arbitratur, quod insignia ejus essent *Arma*.

ΚΑΝΘΑΡΟΣ. Vid. supra p. 421.

CANIS videtur parasemon fuisse in navi, quam annulo insculptam gerebat Galba Imp. Dio Cass. II. p. 634. οὗτος γὰρ προγονικῇ τινὶ σφραγιδῇ κύναν ἐκ πρώρας νεὼς προκύπτοντα ἔχοντι, χρῆσασθαι ἐνδύσειν.

CAPRICORNVS. Gruter. p. MXXX. 2. et ΤΡΑΓΟΙ Polluci I. Sëgm. 83.

ΚΑ.

ΚΑΙΡΟΙ. Peculiare hoc erat Samiorum navibus, in prora semper gerere apri insigne. Ita de hisce Herodot. III. 59. p. 183. *Καὶ τῶν νηῶν, καπρίους ἔχουσέων τὰς πῶρας, ἡκρωτηρίασαν.* De iisdem Hesychius voce *Σαμιακὸς τρόπος.* Δίδυμος δὲ, τὰς Σαμίας ναῦς ἰδιαίτεραν παρὰ τὰς ἄλλας ναῦς τὴν κατασκευὴν ἔχειν· εὐρυτέραι μὲν γὰρ εἰσὶ τὰς γαστέρας, τοὺς δὲ ἐμβόλους σεσήμανται, ὥς δοκεῖν ῥύγχεσιν ὕδν ὁμοίως κατεσκευάσθαι, οἷον ἰχθυπῶρους εἶναι· διὸ καὶ ἐπὶ ταύτης λέγεται·

Ναῦς δὲ τις ὠκύπορος Σαμία, ὕδς εἶδος ἔχουσα.

Sed pro ἰχθυπῶρους, ut editur, sine dubio cum Salmas. Exerc. Plin. p. 403. legendum est ὑποπῶρους. Eustath. ad Odys. N. p. 525. l. 8. οὕτω σὺς τύπος παροϊμωδῶς, ἐπεὶ τὰ Σάμια πλοῖα σὺς εἶχε τύπον ἐν ταῖς πῶραις. ἐντεῦθεν ὁ Λουκιανὸς καὶ ἄλλοι χήνισκον λέγουσι νηὸς, τύπωμά τι χηνὸς παράσημον ἐν ναυσίν. Quod tamen posterius non sine exceptione verum est. Hae naves etiam nominatae sunt ΣΑΜΑΙΝΑΙ. Plutarch. in Pericle T. I. p. 166. E. ἡ δὲ Σάμαινα, ναῦς ἐστὶν ὑπόπλωρος μὲν τὸ σίμωμα, κοιλοτέρη δὲ καὶ γαστροειδής, ὥστε καὶ ποντοπορεῖν καὶ ταχυναυτεῖν. οὕτω δ' ὠνομάσθη διὰ τὸ πρῶτον ἐν Σάμῳ Φανῆναι, Πολυκράτους τυράννου κατασκευάσαντος. ubi pro ὑποπῶρους omnino legendum ὑποπῶρους. Sic Samaeenam πλοῖον δίκροτον memorat Suidas voce Σαμίων ὁ δῆμος, quem descripsit Mich. Apostol. Proverb. Cent. 17. Photius Lex MS. Σαμαῖναι, πλοῖα Σάμια, ὕδν ἐμφερεῖς τὰς πῶρας ἔχοντα. Hesych. Σάμικινα εἶδος νεῶς, ὕδς ἔχουσα προτομήν.

CASSIS. Ovid. Trist. I. 10. 1.

Est mihi, sitque, precor, flavae tutela Minervae

Navis, et a picta casside nomen habet.

CENTAURVS. Virgil. Aen. v. 122. et x. 195.

Ingentem remis Centaurum promoyet: ille

Instat aquae, saxumque undis immane minatur

Arduus, et longa sulcat maria alta carina.

Virgiliano simillimum est illud Propertianum IV. 6. 50.

Quodque vehunt prorae CENTAUROS saxa minantes,

Tigna cava, et pictos experire metus.

KHTOS. Conon. Narr. 40.

CHIMAERA. Virgil. Aen. v. 118. Sil. Ital. xiv. 497.

CLYPEVS. Liburna. Fabrett. Inscr. p. 366. vi-

ose repetita a Muratorio p. dcccxcix. et p. mxxxiii.

6. Vid. D'Orvill. ad Charit. p. 600.

KTKNOS. Nicostrat. ap. Athenaeum L. xi. p.

474. B. Etymol. M. p. 544. in voce κύκνος. ἔστι

καὶ εἶδος πλοίου· ὀνομάζεται δὲ, ὅτι κύκνους ἔχει ἐντε-

τυπωμένους ἐπὶ τῆς πρόρας.

ΔΕΛΦΙΝ. Epigramma vetus ap. Kusterum ad Sui-

dam, voce Ποιφύσσω vs. 2.

Οὐδὲ περὶ σκαλμοῖσι νεῶς περικαλλέα χεῖλη

Ποιφύξω τὰ μὲν τερπόμενος προτομῇ.

Delphin, e mari in litus ejectus, fingitur queri, se-

non amplius juxta naves exsultaturum, effigiemque

suam, quae navi pro insigni erat, cum voluptate

adspecturum esse. Vid. Kuster. l. c. Referri etiam

huc potest Pollux L. i. Segm. 85. ὑπὲρ δὲ τὸ ἔμ-

βολον δελφίς ἴσταιται, ὅταν ἡ ναὺς δελφινόφόρος ᾖ. Li-

cet δελφῖνες in navibus, et ναὺς δελφινόφόρος longe

aliter plerumque a Grammaticis explicari soleat. Vid.

Salmas. Exerc. Plin. p. 402, 403.

GALEA. Murator. p. DCCCXLII. 1. Maffei. Mus. Veron. p. CCCLXIV. 2. unde navium genus quod Galeas hodie vocant, appellationem traxisse, non improbabilis est conjectura G. J. Vossii, de vitiiis Serm. L. 1. p. 2. quem sequitur Salmas. Exerc. Plin. p. 403. et Maffei. l. c.

GALLVS. Praetoria. Gruter. p. DCLVII. 3. Fabrett. Inscr. p. 364.

GRYPS. Liburna. Murator. pag. DCCCXII. 1. Maffei. Ant. Gall. Select. p. 188. Pocock. Inscr. Ant. p. 35.

ΙΠΠΟΙ. Strabo L. II. p. 156. ΙΠΠΟΙ ΤΠΟΠΤΕΡΟΙ. Palaeph. c. 30. Cf. supra p. 420.

ΙΠΠΑΛΕΤΡΥΤΩΝ. Aristoph. Ran. 963. quo respicit Photius Lex. MS. *Ἰππαλεκτρυόν, γρὺς διὰ τὸ τετρασκέλες εἶναι, καὶ πτέρυγας καὶ ῥύγχος ἔχειν ἐπικαμπές. ἐνίοι τὸν μέγαν ἀλεκτρυόνα. ἐνίοι παράσημα.*

LEONES. Virgil. Aenl. XI. 157.

*Aencia puppis
Prima tenet, rostro Phrygios subjuncta Leones.*
Sic et ναῦν ΛΕΟΝΤΟΦΟΡΟΝ commemorat Memnon ap. Photium in Biblioth. Cod. 224. p. 718. 15.
διτήρης μὲν ἡ Λεοντοφόρος καλουμένη.

MARINVS. Trir. Oliverius ad Marm. Pisaur. p. 177. Nomen habet a Marino Equo, ut recte Oliverius, laudans Fabrett. Col. Traj. p. 115. qui marinum equum in prora ex antiquis monumentis exhibet. Murat. p. DCCCXIV. 6.

PEGASVS. Palaeph. c. 29. Sil. Ital. XIV. 576. Schol. Juvenalis ad Sat. IV. 77.

PRISTIS. Claud. Quadrigar. ap. Nonium Mar-

cell. p. 530. Virgil. Aen. v. 116.
 PYTHON. Sil. Ital. xiv. 572.
 SIREN. Sil. Ital. xiv. 567.
 TAVRVS. Pollux L. 1. Segm. 83. Lactant.
 Divin. Institut. I. II. 19. Stephanus voce Ταυρδεῖς.
 Schol. Apoll. Rhodii L. II. v. 168. Gorius Inscr.
 Flor. I. p. 240. III. p. 64. Murator. p. DCCCLXII. 3.
 TIGRIS. Virgil. Aen. x. 166.

Supersunt adhuc aliquot navium, in lapidibus li-
 teratis, nomina, sed adeo depravata, ut vera lectio,
 nisi si ipsos lapides consulas, vix erui posse videatur.
 Exemplo sit inscriptio ap. Murat. p. DCCCLXXXIV. 6.

P. ARRIVS P. F. MONTANVS

MOCAZIA HELPIS VXOR

P. ARRIVS POLEVS

Q. DE..... S. DACVS OPT. DE III

T. RINNATA. MOCAZIA IVCVND

P. ARRIVS P. L. PRIMIGENIVS

P. ARRIVS P. L. CASTOR.

Trinnata plane corruptum est, nec *Pinnata*, ne-
 certum, proponere ausim.

Ap. eundem p. DCCXCI. 7.

D. M.

AVRELIO MAXIMO

VIXIT AN. XXX. M. III. D. X.

MIL. AN. VII. IN CL. PR. M.

NOMONIA.....

Quamvis *Nomonion* in mutilo lapide etiam libera,
 vel uxor esse potuerit, tamen valde in illam inclino
 sententiam, hic quoque latere navis nomen. Gorius
 Inscr. Flor. I. p. 251. exhibet NEMONIA. An in

eo latet OMONOEA, Graece pro *Concordia*, ut supra
Athena pro *Minerva*?

Ap. eundem p. DCCCVIII. 8.

D. M.

CVLRATIO VMBRO

NI. PVLHRI. III. ATILINO

NATIONE CILIX VIXIT

ANNIS. XXXV. MILITAVIT

ANNIS XIII. C. ANTONIVS

SATVRNINVS. III. NONRI.

Pro *Atilino* forte legendum APOLLINE. Sed in fine
non extrico lacerum istud NONRI.

Idem Murat. p. DCCCLIX. 1. quem lapidem etiam
habet Oliver. ad Marm. Pisaur. p. 177.

D. M.

M. TITIVS

APVLVS

III ARCIN.

NAT. DEL. etc.

Muratorius tentabat *Arsinoë*: quod nullo modo pro-
babile. Forte legendum *Carcino*, Graeca appellatio-
ne, a sidere, ut *Capricornus* et *Lucifer* supra.

Idem p. MMXXXVI. 5.

D. M.

M. TITIVS. SEVERVS. III. ARMENA. NAT.....

VIX AN... MIL. AN.... TVRRANIVS... ROME

RARISSI..... P. C.

Armena aliis emendandum relinquo.

Hactenus de nominibus navium a parasemo ductis.
Tutela multo rarius commemorantur. Apud Vir-
gilium *Apollo*, tanquam tutela, occurrit, Aen. X.

170. *Aurato fulgebat Apolline puppis.* Nec aliter accepit Salmas. Exerc. Plin. p. 403. Quodsi pup-
pim pro navi capere malis, non Tutela intelligen-
da, sed Insigne. *Hammon* apud Sil. Ital. XIV. 138.
Minerva apud Ovid. Trist. I. 10. 1. Valer. Flacc.
I. 415. VIII. 203. *Venus* apud Ovid. Ep. XVI.
113. Sil. Ital. XIV. 410.

CAPUT SECUNDUM.

Postquam, quinto sextoque supra decimum seculo,
ubique pelli barbaries, literisque, post tantam tot
annorum caliginem, lux sua coepit restitui, viri eru-
diti hanc etiam eruditionis particulam sibi illustrandam
sumserunt. Ac digna certe erat materia, ex qua tot
veterum loca explicanda sunt, quae accuratius excu-
teretur. Enimvero, etsi in nonnullis verum viderint,
multa tamen posteriorum ingenio et curae illustranda
reliquerunt. Nam qui primi fere hanc materiam tra-
ctaverunt, L. Caelius Rhodiginus Ant. Lect. XVI.
17. Lilius Gyraldus de Navig. c. 9. seqq. Joh. Bro-
daeus Miscell. I. 10. Lazar. Baysius de Re Nava-
li. Just. Lips. ad Senec. Ep. 76. Hadr. Turnebus
Advers. XIX. 2. H. Stephanus in Thes. Ling. Grae-
cae, voce *παρδσημεν*. M. Antonius Muretus Var.
Lect. XI. 19. Rob. Titius Loc. Controv. VII. 5.
et in Resp. ad Villiom. VII. 5. Jos. Scaliger ad Fe-
stum, voce Europa. Hadr. Junius Onomast. p. 168.
Dion. Lambinus ad Horat. I. Carm. 11. 10. Joh.
a Wouweren ad Petron. c. 105. Joh. Meursius ad
Lycophr. Cassandr. vs. 110. et 1299. aliique, in
gra-

gravi errore sunt versati, et omnia temere conturbaverunt. Omnes quidem tutelam et parasemon inter se confuderunt, Glossarum praecipue, *tutelam*, παράσημον, ἐπιτροπήν, ἀσφάλειαν καὶ παράσημον τοῦ πλοίου, explicantium, auctoritate inducti. Alius tamen, ut fit, alio minus aberravit. Quidam, ut Turnebus, Lambinus, Meursius, etc. tutelam navis, idemque παράσημον, in puppi collocabant, et illinc navim nomen accipere opinabantur. Atque, ut probanda erat eorum sententia, cum tutelam in puppi ponerent, sic contra repudianda, cum *primum*, tutelam et insigne unum idemque esse arbitrentur, *deinde*, cum parasemon in puppi collocarent, *denique*, cum a tutela naves putarent appellari. Ut hancce suam sententiam stabilirent, praeter Glossas, quarum quam levis sit auctoritas, ubi aliis scriptoribus adversentur, neminem latet, provocabant ad Lactant. Divin. Instit. I, 11. 19. *Rapuisse dicitur in aquila Catamitum, Poëticus color est. Sed aut per legionem rapuit, cujus insigne aquila est, aut navis, in qua est impositus, tutelam habuit in aquila figuratam: sicut taurum, cum rapuit et transvexit Europam.* Et in Epitome Divin. Inst. II. 3. *Europam transvexit in tauro. Quis est taurus? Utique navis, quae tutelam habuit tauri specie figuratam.* Jam, inquit, si cum hoc loco conferamus Isidorum Orig. Lib. VIII. col. 1026. ed. Gothofr. *Impudicus in extraneis, quem modo taurum fingunt propter Europae raptum: fuit enim in navi, cujus insigne erat taurus.* clare apparebit, tutelam et insigne, siye παράσημον, nihil differre. Tutelae vero locus est in puppi, igitur etiam taurus in puppi stationem habuit, et, quoniam navis Europae *Taurus*

dicta fuerit, teste Polluce l. 84. sequitur, ut a tauro, tutela, nomen acceperit. Ut autem huic rationi respondeamus, dicendum est minime sequi, si *Lactantius* taurum tutelam, *Isidorus* insigne dixerit, ut ideo pro synonymis haberi debeant; fieri enim potuit, ut alteruter falleretur, quod et hic accidisse putamus. Non enim magis verbis *Lactantii* inducor, ut statuam, aquilam vel taurum navis tutelam fuisse, quam ut praecedentibus proxime persuasus credam, tempore *Ganymedis*, aquilam insigne legionis fuisse.

Altera, quae *Brodaci*, *Stephani*, *Wourverii*, aliorumque est sententia, cum praecedenti in hoc tantum non convenit, quod tutelam et parasemon, non in puppi, sed in prora collocet, et hoc quidem, si distincte de Graecorum et Phoenicum navibus accipiat, haud absurde, sed apud Romanos, ad quos tamen praecipue attendebant viri docti, longe alia res erat. Sed ab eorum partibus stabant antiqui fere omnes poëtarum enarratores, inprimis *Servius* ad *Virg. Aen. X.* 166.

Massicus aerata princeps secat aequora tigris.
quo loco ait, *cujus rostrum erat in similitudinem tigridis: namque solent naves vocabula accipere a pictura tutelarum.* idemque ad *L. V.* 116. *pristina tutela depicta* ita nominatam putat: eodem modo *Scholiasta* vetus *Lucani* III. 512. *tutela navium in rostris erat, ubi solebant antiqui ex aere formare quaedam numina, in quorum tutela naves erant, quorumque nominibus vocabantur.* *Lutatius* ad *Statii Thebaid.* VIII. 270. *Deum tutelam navis intelligimus, cum gubernatore navigare, habent enim scriptos, vel*
pi-

pietos praesules, quorum nominibus nuncupantur et naves.

Haec revera magnam praeberent veri speciem, si ex aliis auctoribus essent petita. Sed quis primo credat, gentiles tam fatuos fuisse, ut sese in tigridis, tauri, aquilaeve tutelam traderent? Deinde inter omnes constat, Grammaticorum, si aliis auctoribus adversentur, nullam prorsus esse auctoritatem. Sunt et alia quaedam, quae afferunt, argumenta, ex veterum aliquot locis deprompta, quae, cum alia omnia docerent, in suam tamen sententiam detorserunt. Sed de his suo loco agemus. Rob. quidem Titius Loc. contr. VII. 5. sic loquitur, ut prioribus plura vidisse crederes, sed idem in Resp. ad Villiomarum VII. 5. talia profert, ex quibus non absurde colligas, eum pro veteri adhuc sententia stetisse.

Prima igitur et solida laus est Yvonis Villiomari, sive Jos. Scaligeri, qui, cum antea ad Festum diversam rationem secutus esset, in notis tamen ad Locos controversos Titii VII. 5. sententiam plane mutavit, et tutelam inter et *παρδσημον* distinguens, hoc in prora, illam in puppi statuit, et nomen naves non a tutela, sed ab insigni accipere docuit, quod etiam multis adstruxit in Opere Eusebiano p. 40. copiosiusque confirmarunt Dan. Heinsius ad Sil. Ital. XIV. 443. H. Grotius in Actus App. XXVIII. 11. Joh. Seldenus de Diis Syris II. c. 16. p. 279. S. Bochartus Opp. Tom. I. p. 712. et Cerda ad Virg. Aen. V. 663. X. 166. et 173. qui tamen fateri est coactus, tutelaria numina aliquando in prora sedem habuisse. Claudius etiam Salmasius Exerc. Plin.

p. 403. Scaligeri sententiam maximam partem est amplexus, item Joh. Schefferus de Mil. Nav. L. III. c. 1. quanquam uterque de proprio tutelae loco paullulum videtur dubitasse. Scaligeri quidem opinioni etsi palma est deferenda, sunt tamen in ea nonnulla, quae aliter sese habere videri possunt, neque cuncta, quae Dausqueius ad Sil. Ital. XIV. 437. et Th. Stanlejus ad Aeschyli Septem contra Thebas vs. 214. adferunt, omni ratione carere sunt existimanda. Stanlejus praesertim omnem movit lapidem, ut ostenderet, utramque partem navis extremam, tam proram, quam puppim habuisse *παράσημον*, et Deos tutelares in prora etiam positos fuisse, navisque nomen non ab insigni solum, sed et a tutela aliquando esse derivandum. Primum pro sua sententia petit argumentum ex versu illo 214. Aeschyli. Sed de hoc loco, uti etiam de aliis, Deos tutelares in prora statuentibus, Capite sequenti latius agemus. Deinde laudat Servii, Lutatii et Glossarum auctoritatem. Sed, cum ipse persuasus esset, horum verbis pondus haud ita magnum inesse, tertium argumentum ducit ex loco Propertii IV. 6. 41.

*Solve metu patriam, quae nunc te vindice freta
Imposuit prorae publica vota tuae.*

Neminem enim scribit ignorare, Romanos vota in genibus statuarum insculpere fuisse solitos, et exinde colligit, non alibi in navi, quam ubi tutela navis esset, inscripta fuisse, atque adeo tutelam, siquidem Propertius vota in prora collocet, etiam par esse, a nobis in prora statui. Enimvero etiam alibi, quam in genu tutelarum Dei, navigantes vota scri-

scribebant, ut in velo apud Apulej. L. XI. p. 264. *Hujus alvei felici nitens carbasus, littoris votum ingestans progerebat.* Eae litterae votum instaurabant de novi commeatus prospera navigatione. Jam autem in prora velum erat, quod mendicum dicebatur. Festus h. v. *Mendicum putant velum, quod in prora ponitur.* Vid. Passerat. ad Propertii vers. cit. p. 632. Attendamus jam ad *χηνίσκον* Luciani in Navigio T. III. p. 251. quem in seqq. objicit Stanlejus. *Χηνίσκος* ille erat, secundum Etymol. M. h. v. p. 311. τὸ τῆς πρώτης μέρας, οὗ ἀπὴρτηνται αἱ ἀγκυραι, ὃ καὶ τῆς τρόπιδος ἐστὶν ἀρχή. εἰσὶ δ', οἱ μᾶλλον τὸ τῆς πρύμνης ἔφασαν ἄκρον, πρὸς δ' ἐπιζεύγνυνται αἱ ἐπατίδες τῆς νεώς. πλὴν ὑποτέρως ἔχει, *χηνίσκος* ἐλέγετο, ὅτι *χηνὸς* κεφαλὴν μορφοῦντες οἱ ναυπηγοὶ, ἐτίθουν τῷ ἄκρῳ, τάχα τὸ πλοῖον εἰς *χῆνα* ἀπεικάζοντες. ἢ τοῦ εὐωνόστου χάριν, ὡς ἀβάπτιστος αὐτοῖς ἡ ναὺς διατελοῖ, τὰ πρὸν *χηνὸς* ὑπερέεστα τῶν κυμάτων. Eustath. ad Odyss. γ. p. 528. l. 9. τὰ Σάμια πλοῖα σὺς εἶχε τύπον ἐν ταῖς πρώταις. ἐντεῦθεν ὁ Λουκιανὸς καὶ ἕτεροι *χηνίσκον* λέγουσι νεὸς, τύπωμά τι *χηνὸς* παράσημον ἐν ναυσὶ. Verum Lucianus ipse in Nav. p. 251. et in Ver. Narr. L. II. p. 134. plane contrarium ostendit, nempe *χηνίσκον* ἐν τῇ πρύμνῃ locum habuisse, quod et Apulejus adfirmat Metam. L. XI. p. 264. *Puppis intorta chenisco.* In hoc etiam errat Eustathius, id quod urget Stanlejus, cum dicit, *cheniscum* fuisse navis parasemon: in quo errantem secutus est Coelius Rhodiginus XVI. 17. jam hoc nomine notatus a Brodaeo Misc. I. 10. Fuit enim instrumentum navale, ut patet ex Etymologi loco.

No-

Notandum etiam est, utrobique apud Lucianum et Apulejum cheniscum in navibus inveniri Deae Isidi consecratis: cumque anseres Isidi sacri sint, forte nihil aliud fuit, nisi navis ornamentum. Sed etsi admittatur Eustathii auctoritas, parum hoc prodest Stanlejo. Probari enim potest, Eustathium commune parasemon in animo habuisse, quod adeo recte in prora posuit. In sequentibus Stanlejus, ut ostendat non unum unius navis fuisse insigne, commemorat verba Plutarchi, in vita Themistocl. T. I. p. 119. *πρῶτος μὲν οὖν λαμβάνει ναῦν Λυκομήδης ἀνὴρ Ἀθηναῖος τριηραρχῶν, ἧς τὰ παράσημα περικόψας ἀνέθηκεν Ἀπόλλωνι τῷ θαφνηφόρῳ.* Sed haec quidem manifesta est cavillatio. Quis enim ignorat, optimis scriptoribus in more positum esse, ut pro singulari pluralem numerum usurpent? Ultimum ejus argumentum, et quasi sacra anchora, est locus Hippocratis in epist. ad Damaget. p. 1276. *Οἶδα παρὰ σοὶ γενόμενος ἐν Ῥόδῳ, Δαμάγῃτε, τὴν ναῦν ἐκείνην, Ἄλιος ἐπιγραφεὶ ἦν αὐτῇ, πάγκαλόν τινα καὶ εὐπρυμνον, ἱκανῶς τε τετροπισμένην.* et p. 1279. *Ἐξέπρυμνα δέ σοι, Φιλότης, ὥς ἀληθέως τὴν Ἀσκληπιάδα νῆα, ἣ προσβὲς μετὰ τοῦ Ἀλίου ἐπίσημον καὶ Ὑγιεῖν.* Sane isto loco Sol aperte videtur dici ἐπίσημον, unde tamen navis nomen minime accepit, quippe quae non Ἄλιος, sed Ἀσκληπιάς dicatur. Nihil tamen praesidii Stanlejanae opinioni in hoc loco. Nam Sophista, qui Hippocratis nomen mentitus est, navem Asclepiadem appellat, non ab insigni, sed quod ea vectus est Hippocrates, ab Aesculapio oriundus, ad sanandum

dum Democritum, forte respiciens navem, qua Aesculapius Epidauro Romam translatus est.

CAPUT TERTIUM.

Tempus jam postulat, ut aliquando, quid sentiamus ipsi, proponamus. Hoc quam sit difficile, faterentur omnes, qui sciant, quot ante nos in hoc campo desudaverint ingenia, et ad animum revocent, nullam adhuc prolatam esse sententiam, quae ab omni parte vero consentanea inventa sit. Spero tamen futurum, ut nostra qualiscunque opinio minus difficultatis, quam aliorum, quas retulimus, sententiae, habere censeatur.

In hac autem parasemorum tutelarumque materia recte et ordine explicanda, diversarum gentium ratio accuratissime distingui debet. Longe enim alia fuit consuetudo Graecorum, alia Romanorum.

Phoenicibus, qui primi mare tentarunt, sui fuere Pataeci, ut Cap. I. vidimus. Ab his, ut alia complura, sic et navigandi artem credibile est ad Graecorum antiquissimos manasse. Vidimus, Pataecos, licet Deos, tamen in proris navium fuisse collocatos: id quod Graeci sunt imitati. Euripides in Iphigenia in Aulide, Graecorum classem describens, vs. 239.

χρυσείας δ' εἰκόνας

κατ' αἶσαν Νηρῆδες ἔστασαν θεῶν,

Πρύμναις σῆμ' Ἀχιλλεῖου στρατοῦ.

De Demophoöntis navibus ita vs. 247.

Ἄτ.

Ἀτλίδος δ' ἄγων
 Ἐξήκοντα νῆας ὁ Θησέας
 Παις, ἑξῆς ἑναυλοχεῖ, θεῶν
 Παλλὰδ' ἐν μινύχοις
 ἔχων πτερωτοῖσιν ἄρματιν, θετόν,

Εὐσημόν τε Φάσμα ναυβάταις.
 De Boeotis sic ait vs. 257.

Τεῖς δὲ Κάδμος ἦν

Χρύσειον δράκοντ' ἔχων

Ἄμφι νεῶν κόρυμβα.

Versu vero 275. Nestoris naves describit:

Ἐκ Πύλου δὲ Νέστορος

Γερηνίου κατείδδμαν

Πρύμνας, σῆμα ταυρόπουν,

Ὀρῶν πάροιικον Ἄλφειον.

vs. 240. Nereidas consistere dicit κατ' ἄκραν, qui

locus minime diversus est a statione Cadmi vs. 257.

Ἄμφι νεῶν κόρυμβα. Utrumque conjungit Homerus

Il. I. vs. 241.

Στεῦνται γὰρ νηῶν ἀποκίψειν ἄκρα κόρυμβα.

Mirum quantopere et veteres et recentiores dissentiant

de vera statione τῶν κορύμβων et τῶν ἀφλάστων, quae

tamen recte distinguere nostra etiam plurimi interest.

τὰ κόρυμβα explicantur ἀκροστόλια τῶν νεῶν ab Hesy-

chio voce Ἄκρα κόρυμβα. Acrostolia quae sint do-

cet Pollux I. Segm. 86. τὸ δὲ μεταξὺ τοῦ ἐμβόλου

καὶ τῆς προεμβολίδος, ὁ στόλος ἐστὶν ὑπὲρ τὴν στείραν,

ὃς καὶ περιεφαλαία καλεῖται, τὸ δὲ ὑπὲρ τὸ προῦχον

ἀκροστόλιον ἢ πρυγὴς ὀνομάζεται. Ἀκροστόλια etiam et

κόρυμβα conjungit Scholiasta Aeschyli ad Pers. vs.

409. seq.

ἤρξε δ' ἐμβολῆς Ἑλληνικῇ
 Ναὺς κἄπορθαύει πάντα Φοινίσσης νεῶς
 Κόρυμβα.

Lexicon quidem Rhetoricum MS. quod est penes
 Cl. D. Ruhnkenium, ait, Ἀκροστόλιον τριήρους, τὸ
 ἄκρον τῆς πρύμνης τὸ ἀνατεταμένον εἰς τὸ ἄνω μέρος.
 Sed nihil hoc facit contra Pollucis auctoritatem. Non
 minus de loco ἄφλαστον dubitatur. Schol. Apollon.
 Rhod. I. 1089. quem sequitur Etymol. M. p. 53.
 Ἀπολλώνιος ἐν ταῖς λέξεσιν ἀποδίδωκεν ἄφλαστον τὸ
 ἀκροστόλιον οὐκ εὖ. ἐπειδὴ τὸ ἀκροστόλιον ἐστὶ τοῦ στόλου.
 στόλος δὲ λέγεται, τὸ ἐξέχον ἀπὸ τῆς πτύχης, καὶ διή-
 κον ἄχρι τῆς πύρας ξύλον, πτύχη δὲ λέγεται ὅπου τὸ
 τῆς νεῶς ἐπιγράφεται ὄνομα· ἐστὶν οὖν ἀκροστόλιον, τὸ
 ἄφλαστον κατὰ τὴν πύραν, ἀλλ' ὁ ποιητὴς ἐπὶ τῆς
 πρύμνης αὐτὸ παραδίδωσι, λέγων, (H. O. 717.) Ἐκ-
 τὰρ δὲ πρύμνηθεν ἐπεὶ λάβεν, οὐτι μεθήει, Ἀφλαστον
 μετὰ χειρὸν ἔχων. καὶ εἶρηται ἄφλαστον κατὰ συγγέ-
 νειαν τοῦ φ πρὸς τὸ θ, ἄθλαστον κατὰ ἀντίφρασιν, ἐπεὶ
 εὐθλαστὸν ἐστίν. ἐστὶν οὖν ἄφλαστον, στανίδιον κατὰ τὴν
 πρύμναν. Etymol. in Ἀφλαστον p. 177. Ἀφλαστα,
 τὰ ἀκροστόλια τῆς νεῶς — διαφέρει δὲ τῶν κορύμβων.
 ἄφλαστα μὲν λέγεται, τὰ πρυμνήσια, κόρυμβα, τὰ
 πρῶρήσια. Eustathius ad Homēr. l. c. Ἀφλαστον δὲ
 φασι, οὐχὶ τὸ ἀκροστόλιον, διαφέρουσι γὰρ αἱ λέξεις,
 ἀλλὰ κατὰ Διδυμόν, ὡς Φησὶ Πάυσανις, τὸ ἐπὶ πρύμ-
 νης ἀνατεταμένον ἐκ κανονίων πλατέων ἐπικεκαμμένων.
 Sed recte Etymologus, τὰ κόρυμβα in prora ponit.
 Sic et Is. Tzetzes ad Lycophron. vs. 295. ἄφλαστα
 καλεῖται ἄκρα τῆς νεῶς, κατ' εὐφημισμὸν τὰ εὐθλα-
 στα, καὶ κόρυμβα τὸ αὐτὸ δηλοῦσι, διαφέρουσι δὲ, ὅτι
 τὰ

τὰ μὲν ἄφλαστα πρυμνήσια, τὰ δὲ κόρυμβα πρῶρήσια.
Obstat tamen Apollonius Rhodius II. 603.

Ἐυπης δ' ἀφλάστοιο παρέθρισαν ἄκρα κόρυμβα.
et Apollonium secutus Val. Flacc. IV. 691.

Saxa sed extremis tamen increpuere corymbis:

Parsque, nefas, deprensa jugis.

Vid. Burmann. ad Val. Flacc. I. 273. Sed poëtae
hoc discrimen minus servasse videntur. Et ex hoc
quoque intelligitur τὰ κόρυμβα esse rostra, quod He-
ctor, loco Homeri citato II. I. 241. minetur se ea
abscissurum, et, victoriae monumentum, in templis
Deorum esse affixurum, quomodo explicat Schol.

Victorii hoc loco: ἡ μάλιστα, ἵνα κατὰ παλαιὸν ἔθος,
ἀναθήσῃ αὐτὰ ναοῖς ἐγχωρίοις εἰς τρόπαια. Hoc omni-
bus Graecis fuit usitatum. Herodotus III. 59. p.
183. καὶ τῶν νεῶν καπρίας ἐχουσέων τὰς πρῶρας ἡκρωτη-
ρίασαν, καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Ἀθηναίης ἐν Αἰγί-
νῃ. Xenophon Hellen. II. p. 461. E. ταῖς δὲ Λακων-
νικαῖς ναυσὶν ἀπέπλευσεν εἰς Λακεδαιμόνα, ἀπάγων τὰ
τε αἰχμαλωτῶν νεῶν ἡκρωτήρια, καὶ τὰς ἐκ τοῦ Πειραιῶς
τριήρεις. Pausan. L. X. c. 11. p. 825. Νικοδόμη-
σαν δὲ καὶ Ἀθηναῖοι στοὰν ἀπὸ χρημάτων, ἃ ἐν τῇ πο-
λέμῳ σφίσιν ἐγένετο ἀπὸ τε Πελοποννησίων, καὶ ὅσων
Πελοποννησίοις ἦσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ σύμμαχοι. ἀνάκει-
ται δὲ καὶ πλοῖων τὰ ἡκρωτήρια καὶ ἀσπίδες χαλκαῖ.

Similiter Romani suggestum illum in foro, qui hinc
rostrorum nomine fuit nobilissimus, navium Antia-
tum rostris adornaverunt. Rostra quoque in trium-
phis ferebantur. Appian. de bell. Mithrid. p. 252.
ἀμάξας δὲ ὅπλων ἀπείρους τὸ πλῆθος, καὶ νεῶν ἐμβολὰ
etc. Cum vero alii rostra, Plutarchus τὰ παράση-

μα, Diis dedicata scribant, hoc etiam argumento est, τὰ παράσημα non longe a rostris remota fuisse. Plutarchi locus est in Themist. T. I. p. 119. D. πρῶτος μὲν οὖν λαμβάνει ναῦν Λυκομήδης· ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἧς τὰ παράσημα περικόψας ἀνέθηκεν Ἀπόλλωνι δαφνηφόρῳ. Deos in pforis navium constitutos fuisse multo evidentius patebit ex loco Aeschyl. in Sept. contr. Thebas vs. 214.

Τί οὖν; ὁ ναύτης ἄρα γ' ἐς πῶρον Φυγῶν

Πρύμνηθεν, εὖρε μηχανὴν σωτηρίας

Νεῶς κκμούσης ποντίῳ πρὸς κύματι.

quae rectissime explicat hoc loco Scholiasta: ὁ Ἑρεοκλῆς, εἰπόντος τοῦ χοροῦ, ὅτι διὰ τοῦτο ἔφυγον πρὸς τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν, ὅτι ἐφοβήθησαν ἀκούσασθαι τὸν κτύπον τῶν ἄρμάτων καὶ τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων, Φησὶ πρὸς αὐτὸν, τί οὖν; ὁ ναύτης ἄρα τῆς νῆδος καταποντιζομένης ἐν τῇ θαλάσῃ, εὖρε μηχανὴν σωτηρίας Φυγῶν ἀπὸ πρύμνης εἰς πῶρον. οὕτως οὖν οὐδὲ ὑμεῖς μηχανὴν σωτηρίας εὕρησθε περιῖσσαι τὴν πόλιν, καὶ καταλεῖψασθαι τὰ οἰκεῖα οἰκήματα. Ex hisce versibus quam clarissime apparere arbitror, in prora simulacra quaedam Deorum fuisse, ad quae gubernator, relicta puppi, veluti chorus ad Deorum templa, confugeret. Vidit hoc Stanlejus ad l. c. et rectissime Hein-sio, et Scaligero opposuit. Huc facit etiam Schol. Homeri ad Il. 'I. vs. 241. ἐπὶ τῶν ἀκροστολίων ἦσαν ἀγάλματα καὶ εἰκόνες τῶν θεῶν. Et Suidas v. Ἀκρακόρυμβα· τὰ ἀκροστόλια τῶν νεῶν, τὰ ἐξέχοντα κατὰ πρύμναν, ἢ πῶρον, ἐν οἷς τὰ σεβόμενα ἐνέγραφον. Vid. ibi Kuster. Quanquam minus recte Suidas acro-

stolia etiam in puppi ponit, uti jam diximus. Et hoc modo si explicentur, recte sese habent Latino-
rum Grammaticorum loci, Cap. II. laudati. Hae ima-
gines sine dubio fuere τὰ παράσημα, nec ullo pacto
pro veri nominis tutelis haberi possunt. Tutelae
enim nomen Graecis est incognitum. Et quis cre-
dat, eos rem, cui appellandae ne nomen quidem ha-
buerint, in navibus circumtulisse? Nam quod Glos-
sographi, *Tutelam*, ἐπιτροπὴν καὶ ἀσφάλειαν expli-
cant, fluxit ex more recentiorum Graecorum, non
antiquorum.

Unaquaeque scilicet gens, primis temporibus,
quem maxime Deum, vel heroa, coleret, habebat in
navibus parasemon, quod praeter versus Euripidis,
quem non credibile est sic locuturum, nisi prioribus
temporibus fuisset usitatum, etiam apparet ex loco
antea laudato Schol. Aristoph. in Acharn. v. 546.
Postea praeter Deos alia etiam sunt adhibita. Sic
Samiae naves sibi peculiare apri insigne in proris
habebant; sic et Gaditanae naves equo noscebantur,
ut vidimus. Hoc παράσημον, omnibus illius populi
navibus, ut reor, commune, etiam σημεῖον videtur
vocasse Polyaeus III. 11, 11. memorans τὸ Ἀττικὸν
σημεῖον, quod verosimile est fuisse Παλλὰδιον, ap.
Aristoph. in Acharn. vs. 546. Pari ratione L. VIII.
53, 1. nominat σημεῖα τὰ Περσικὰ, et 53. 3. τὸ ση-
μεῖον τῶν βαρβάρων καὶ τῶν Ἑλλήνων. Herodotus,
in hac ipsa Artemisiae historia, τοῦ παρασήμου men-
tionem facit. Hoc παράσημον quoniam saepe Deus,
Dea, vel heros esset, non mirum est, si nautae sa-
lutem suam illis commendaverint, et has effigies di-

vinò cultu affecerint. Sic Schol. Aristoph. l. c. *ὃν ἐπιμελοῦνται οἱ μέλλοντες πλεῖν*, quod et ex verbis Aeschyli laudatis apparet. Qua ratione si cui minus proprie *Tutelam* appellare libuerit, nihil intercedo, modo ne cum Romanorum tutela, multis partibus diversa, Graecorum *παράσημον* confundat.

Quod vero ad navis nomen attinet, certum est, unicuique navi peculiare fuisse. Palaeph. de incredib. c. 29. *ὄνομα δὲ ἦν τῷ πλοίῳ Πήγασος, ὡς καὶ νῦν ἕκαστον τῶν πλοίων ὄνομα ἔχει*. Hoc accipiebat a parasemo, quod in privatorum navibus ex domini arbitrio ponebatur. Palaeph. c. 32. *ἀπαιτήσας δὲ τριήρη ἀπέθηκε τῆς Γοργόνης τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτὴν καὶ τῇ νηὶ ὄνομα ἔθετο Γόργων*. Plutarch. Tom. II. p. 162. *Οὐ μὲν ἀλλ' ἑαυτὸν ὁ Γοργίας ἔφη πυνθόμενον τοῦ τε ναυκλήρου τοῦνομα καὶ τοῦ κυβερνήτου, καὶ τῆς νεῶς τὸ παράσημον*. Hoc nomen etiam inscribatur ἐπὶ τῆς πτύχης, in loco, qui ὀφθαλμὸς dicitur. Polux I. 86. *πτυχὴ δὲ ὀνομάζεται καὶ ὀφθαλμὸς, ὅπου καὶ τοῦνομα τῆς νεῶς ἐπιγράφουσι*. Vid. Scheffer. de Mil. Navali L. III. c. 1.

La Cerda tamen ad Virgil. Aen. X. 170. Venerem, in Argoa navi, putat fuisse tutelam, quamvis non esset insigne, ex verbis Jasonis ap. Euripidem in Medea 527.

Κύπριν κομίζω τῆς ἐμῆς ναυκληρίας

Σώτειραν εἶναι, θεῶν τε ἀνθρώπων μόνην.

Sed multum fallitur. Nihil enim est in oratione Euripidea, unde efficias, navis tutelam fuisse, sed hoc tantummodo, Venerem inter omnes Deos hominesque Jasoni maxime fuisse propitiam.

Nec quisquam nobis Latinorum poetarum loca obiciat, tutelam, ubi Graecas res enarrant, saepissime memorantium. Exemplo sit Valerius Flaccus, qui I. 301. *tutelam carinae* nominat, quam VIII. 302. diserte in summa puppi collocat:

*Puppe procul summa, vigilis post terga magistri,
Haeserat auratae genibus Medea Minervae.*

Vides distincte Minervam, navis Argoae tutelam, in summa puppi locari. Verum omnia, sui temporis consuetudinem secutus, invertit poeta, ad quod viri doctissimi saepe non attenderunt. Posset quis etiam obijcere locum Plutarchi T. II. p. 247. E. Ἐπλεῖ δὲ πλοῖον, λέοντα μὲν ἔχοντι πῶραθεν ἐπίσημον, ἐκ δὲ πρύμνης δράκοντα. Sed credendum est, non nisi ornamenti caussa, ut anserculum Cap. superiori vidimus, navi fuisse impositum Draconem.

At naves quaedam leguntur Diis sollemni ritu dedicatae. Sic de Sesostris nave Diod. Siculus L. I. p. 67. Ἐναυπηγήσατο δὲ καὶ πλοῖον κεδρινόν, τὸ μὲν μῆκος πήχων διακοσίω καὶ ὀγδοήκοντα, τὴν δὲ ἐπιφάνειαν ἔχον, τὴν μὲν ἔξωθεν ἐπίχρυσον, τὴν δὲ ἔνδοθεν καταργυρωμένην, καὶ τοῦτο μὲν ἀπέθηκε θεῷ τῷ μάλιστα ἐν Θήβαις τιμωμένῳ. Hunc Osirin fuisse putat Marsham. Can. Chron. p. 374. Wesseling. vero rectius Iovem. Vid. Jablonsk. Panth. Aegypt. II. p. 162. Hoc modo, cum Proserpinae sacerdotes, Timoleonte jamjam profecturo, per somnium vidissent, Cererem et Proserpinam ad iter se accingentes, dicentesque, sese Timoleonti in Siciliam comites ituras, Corinthii optimam trierum Deabus sacram nuncupaverunt. Vid. Diodor. Sicul. XVI. 66. Plutarch. in

Timol. T. I. p. 239. Sic Arrianus de Exp. Alex. II. 24. 11. καὶ τὴν ναῦν τὴν Τυρίαν, τὴν ἱερὰν τοῦ Ἡρακλέος, ἣν τινα ἐν τῷ ἐπίπλῳ ἔλαβε, καὶ ταύτην τῷ Ἡρακλεῖ ἀνέθηκε. Similiter Apulejus Met. L. XI. p. 264. *Ibi dum, simulacris rite dispositis, navem faberrime factam, picturis miris Aegyptiorum circumsecus variegatam, summus sacerdos teda lucida, et ovo, et sulphure, solemnissimas preces de casto profatus ore, quam purissime purificatam Deae nuncupavit dedicavitque.* Sed respondendum videtur, hasce naves reliquorum numero exemptas fuisse, et peculiari modo Diis fuisse dedicatas et sacratas, adeoque huc trahi non debere.

Priusquam vero ad Romanorum hac in re instituta accedamus, quaedam de Alexandrinis navibus sunt praemittenda. Hae scilicet cum Graecis hactenus conveniebant, quod insigne, unde appellabantur, in prora positum haberent, sed hoc ipsis erat singulare, quod duplici parasemo insignirentur. Alexandrina navis fuit Δίσκουροι ap. Lucam in Act. App. XXVIII. 11. ad quam respiciens Cyrillus in Catena ad Jesaiam: *ἔθος γὰρ πως αὖ ἐν ταῖς Ἀλεξανδρινῶν μάλιστα ναυσὶ, πρὸς γε τῆς πρώρης δέξια τε καὶ εὐώνυμα γραφὰς εἶναι τοιαύτας.* Ex hoc loco clarissime intelligitur, in Alexandrinarum navium proris, tam a dextra, quam a sinistra parte Deorum quasdam imagines fuisse collocatas. Lucem hinc accipit locus Luciani in dial. Πλοῖον ἢ Εὐχαί, T. III. p. 251. *καταντικρὺ δὲ ἀνάλογον ἢ πρῶρα ὑπερβέβηκε ἐς τὸ πρόσω ἀπομηκνυμένη τὴν ἐπάνωμον τῆς νεῶς ἔχουσα τὴν Ἰσιν ἐκατέρωθεν.* Ut scilicet utrumque prorae latus Deae imagine fuerit con-

spicuum. Forsitan Phoenicibus, Alexandrinorum vicinis, etiam tale quid in more positum fuit: quando certe ratio reddi poterit, cur Plutarch. in Themist. T. I. p. 119. navem, quae erat Phoenicia (Phoenices enim in pugna Salaminia Atheniensibus erant oppositi. Vid. et Aeschylum in Persis vs. 410. ubi eandem historiam tradit) a Lycomedes captam memorans, τῶν παρασήμων plurali numero fecerit mentionem.

Romanorum vero hac in re instituta a Graecis vehementer discrepauerunt. Scilicet apud eos distincta fuere parasemon et tutela, cum haec in puppi, illud in prora semper poneretur, unde et navis nomen accipiebat. Hoc primum, ne repetam argumenta, quae congressere Scaliger, Heinsius, etc. cognoscere licet ex Propertio IV. 6. 50.

Quodque vehunt prorae Centauros saxa minantes.

Tigna cava, et pictos experire metus.

Deinde ex Achate ap. R. Borionum in Coll. Ant. Rom. n. 73. ubi in navis bellicae prora est *Leo*, sine dubio parasemon, quale etiam occurrit ap. Virgil. X. vs. 157.

Aeneia puppis

Prima tenet, rostro Phrygios subjuncta Leones.

Sic Canis, ex navis prora eminens, est apud Dion. Cass. LI. p. 634. Idem confirmat Seneca Ep. 76. p. 524. *Navis bona dicitur, non cui argenteum, aut aureum rostrum est, nec, cuius tutela ebore caelata est, nec quae opibus regiis pressa est, sed stabilis et firma* etc. Rostrum cum nominat argenteum, sine dubio respexit ad insigne, quoniam ei tutelam opposuit.

nit. Senecae loco simillimus est hic Gregorii Nazianz. Carm. X. vs. 5. p. 79.

Νῆα δὲ ποντοπάρειαν ἐπήμεσα οὐ παρατήμοις
Κάλλεσιν, οὐ πρύμνης ἄνθεσι λαμπομένην.

Quod vero ad navis nomen attinet, illud ab insigni fuisse petatum, non adeo difficile est demonstrare. Ovid. Trist. I. 10. 1.

Est mihi, sitque, precor, flavae tutela Minervae

Navis, et a picta casside nomen habet.

Cassis scilicet, sive Galea erat insigne. Sic naves Centaurus, Pristis, Chimaera, Scylla etc. ap. Virg. Aen. V. non a tutelarum, ut ait Servius, sed ab insignium pictura nomina acceperunt. Tacitus Annal. VI. 34. 4. *Nec quisquam ariete sacrificaverit, credito vexisse Phrixum, siye id animal, seu navis insigne fuerit.* Jam satis mihi ostendisse videor, quae Romanorum in parasemis consuetudo fuerit. Superest, ut de tutela dicamus. Deos fuisse navium tutores, non temere quisquam in dubium vocabit. De loco tutelae major est quaestio. Sed ex iis, quae viri doctissimi, Scaliger, Heinsius, Salmasius, alii-que dudum contulerunt, liquido constat, non aliam nisi in puppi habuisse sedem. Sic Val. Flacc. VIII. 203. loco jam laudato. Sic Ovidius Ep. XVI. 112.

Accipit et pictos puppis adunca Deos.

Persius Sat. VI. 29.

jacet ipse in littore et unda

Ingentes de puppe Dii.

ubi Scholiast. *Navium tutelam dicit, quam in puppibus habent vel fingunt.* Haec sunt ἄνθεα πρύμνης ap. Greg. Nazianz. l. c. et sic Is. Tzetz. ad Ly-

cophr. vs. 26. Ἐφλαστα δὲ λέγεται πρύμναι, ὅτι αἱ πρύμναι τῶν πλοίων τῶν βαρβαρικῶν καὶ στρατιωτικῶν θεοῦ γεγραμμένους εἶχον, ὧ δὲ εὐσέβειαν οὐκ ἂν τις ἔκαυσε. Argumenta verò, quae huic sententiae obstare videantur, aut jam confutata sunt in superioribus, aut distinctione, quam tradidimus, adhibita, facile convelluntur.

ANIMADVERSIONES

IN

XENOPHONTIS MEMORABILIA.

EX EDITIONE

ERNESTINA QUINTA.

Memor. Lib. I.

C. II, 16. Ἀποτηδήσαντε Σωκράτους] Hunc locum respicientes Aelian. V. H. IV, 15. et Olympiodorus Comment. MS. in Platonis Gorgiam, alter pro ἀποτηδήσαντε, ἀποδράντες, alter ἀποφοιτήσαντες, scripserunt. Quae verba proprie dicuntur de discipulis, qui magistri scholam temere, aut cum contemtu relinquunt. Plato Gorg. p. 298. Ε. πρότερόν με προδίδασκεν, ἵνα μὴ ἀποφοιτήσω παρὰ σοῦ. Liban. Ep. 79. ἔπειτα παρ' ἡμῶν ὡς τάχιστα ἀπετηδήσεν. Vide L. Bos Proleg. ad Hoseam VII. 13, et I. Toupium Emend. in Suid. T. III. p. 327. Ceterum miretur aliquis, Isocratem Busirid. p. 222. C. negare, Alcibiadem a Socrate eruditum esse. Sed Isocrates quomodo intelligendus sit, docet Olympiodorus Comment. MS. quem modo laudavimus: ἄλλως τε δὲ, οὐδὲ πολὺν χρόνον παρέμεινεν Ἀλκιβιάδης Σωκράτει, ὡς δρᾶται τι εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τοὺς λόγους. ἀμέλει καὶ Ἰσοκράτης μέμνηται τούτου ἐν τῷ Βουσίριδι λέγων· ὃν οὐδεὶς ἤθετο παρ' αὐτῷ παιδεύμενον. δηλονότι διὰ τὸ ὀλίγον τοῦ χρόνου.

Ibid. 22. εἰς ἔρωτας ἐγκυλισθέντας.] Omnino haec lectio praeferenda alteri ἐγκυλισθέντας. Est quidem

apud Aspasium ad Aristotel. Nicom. VII. p. 127. αἰ πρὸς ἡδονὰς ἐγκυλῶνται. sed rectius ibid. IX. p. 149. τὸν ἐκ σπουδῆς εἰς Φαυλότητα ἐγκυλισθέντα. Eadem forma dicitur ἐκφέρεισθαι, ἐξοκέλλειν, ἐξολισθάνειν, ἐκχύεσθαι πρὸς ἡδονὰς. At ἐγκυλίεσθαι dativo jungitur apud eundem Aspasium VII. p. 128. οὐ γὰρ αἰ τῷ πάθει ἐγκυλίζεται. et paullo post: ἄμφοι γὰρ ταῖς ἡδοναῖς ἐγκυλῶνται. Athenaeus VI. p. 262. Β. τοσαύταις ἐγκαλινδούμενον λιχνεῖταις.

Ibid. 24. ὑπὸ σεμνῶν γυναικῶν θηρεύμενος] Habet ex hoc loco Philostratus V. A. IV. p. 165. ὁ καλὸς τε καὶ ὑπὸ τῶν καλῶν γυναικῶν θηρεύμενος.

Ibid. 30. ὅτι οὐκ ἔστιν ἀποκρίναι] Imitatur, quamquam in alia re, Plutarchus de Vitios. Pudor. p. 535. F. καὶ μὴ πάθος πάσχειν ὁσέως, ὑπὸ κησμοῦ καὶ γαργαλισμοῦ παρέχοντα χρῆσθαι βῆστα τῷ δεομένῳ. Rem ipsam cum verbo προσκινᾶσθαι hinc sumsit Max. Tyrius Diss. XXVI. p. 317.

Ibid. 31. τὸ κοινῇ τοῖς φιλοσόφοις] scilicet τὸ ἀδολεσχεῖν περὶ τῶν μετεώρων, quod Scholiast. Aristoph. ad Nub. 97. κοινὸν τῶν φιλοσόφων ἔγκλημα vocat. Comici quoties philosophos ἀδολέσχας dixerint, nemo nescit. Plato Phaedon. p. 381. B. Οὐκοῦν γ', ἂν οἶμαι εἰπεῖν τινα νῦν ἀκούσαντα, οὐδ' εἰ κωμωδοποιὸς εἴη, ὥς ἀδολεσχῶ. ubi respicit Eupolidis versus, quos Olympiodorus Comm. MS. in Phaedonem conservavit: Τί δῆτα ἐκείνον τὸν ἀδολέσχην καὶ πτωχόν, δὲ τᾶλλα μὲν πεφρόντικεν· ὁπόθεν καταφαγεῖν ἔχει, τούτου δὲ κατημέληκε. Forte eosdem versus una cum Aristophanis Nubibus in animo habuit Xenophon. Oeconom. p. 58. καὶ ταῦτα ὦν ἀνὴρ, δὲ ἀδολεσχεῖν τε

δοκῶ, καὶ ἀερομετρεῖν, καὶ τὸ πάντων δὴ ἀνοητότατον
δοκοῦν εἶναι ἔγκλημα, πένης καλοῦμαι. Maximus qui-
dem Tyrius Diss. XXIV. p. 293. Socratem ab Ari-
stophane πένητα καὶ ἀδολέσχην appellatum dicit. Sed
confundit Eupolidem cum Aristophane. Nam etsi
Socrati in Nubib. vs. 175. fames exprobratur, tamen
non diserte πένης aut πτωχός vocatur. Eupolidis
versus etiam laudant Etymol. M. p. 18. 9. et Pro-
clus Comm. MS. in Platonis Parmenidem, cujus
locum ponam, si forte ad numeros versuum resti-
tuendos prodesse posset: αὐτὸν μὲν τὸν Σωκράτην
πτωχὸν ἀδολέσχην καλοῦντων τῶν κωμωδοποιῶν, καὶ τοὺς
ἄλλους δὲ ἀπαξάπαντας, καὶ τοὺς ὑποδομένους εἶναι δια-
λεκτικούς, ὡσαύτως ὀνομαζόντων. Μισῶ δὲ καὶ Σωκρά-
την τὸν πτωχὸν ἀδολέσχην, ἢ Πρόδικος, ἢ τῶν ἀδολε-
σχῶν εἶς γέ τις. ubi ante ἢ Πρόδικος excidit καὶ, al-
terius versus indicium. Nam Aristophanis versus
est posterior, non Eupolidis. Schol. ad Nub. 360.
Ἀριστοφάνης ἐν Ταγηνισταῖς.

Τὸν ἄνδρα τοῦτον ἢ βιβλίον διέφθειρεν,
ἢ Πρόδικος, ἢ τῶν ἀδολεσχῶν εἰσφρησις.
Sic illud fragmentum bene correxit Kuster. ad Suid.
v. Πρόδικον.

Ibid. 37. τῶν σκυτέων καὶ τῶν τεκτόνων] Similitudi-
nes et exempla, quae Socrates a fullonibus, coria-
riis, figulis petere solebat, saepe Sophistis risui fue-
runt. Callicles apud Platonem Gorg. p. 299. B.
εἰς σκυτέας τε καὶ κναφέας καὶ μαγείρους λέγων καὶ
ἱατροὺς οὐδὲν παύει. Adde Dion. Chrys. Or. LV. p.
560. D. 564. A. et Liban. Apol. Socrat. p. 643. C.
Sed hanc disserendi rationem plus habuisse in reces-
su,

su, quam fronte promitteret, praeclare docet Plato Sympos. p. 335. G.

Ibid. 48. καὶ Φαίδων δὲ] MS. Leid. habet: καὶ Φαιδώνδης, ut in Codice suo reperit Bessarion. Quam lectionem si sequamur, non Phaedon Eleus intelligendus, sed Phaedondes Cyrenaeus, qui, teste Platone in Phaedon. p. 376. B. morienti Socrati affuit. Is apud Auctor. Epist. Socratic. p. 36. et Suidam v. Σωκράτης non patronymica forma Φαιδώνδης, sed primitiva Φαίδων dicitur: de qua formarum commutatione disputavimus in Histor. Crit. Orat. Gr. p. 90. 100 (*).

Ibid. 52. ὥστε μηδαμοῦ] Etsi me non poeniter conjecturae, μηδὲν μηδαμοῦ, qua Xenophonti exquisitum Atticismum restitui, ut apud Euripid. Iphig. Taur. 115. δειλοὶ δ' εἰσὶν οὐδὲν οὐδαμοῦ. nunc tamen pronior sum in eam partem, ut vulgatam servandam putem. Aristides T. II. p. 268. eadem constructione: καὶ τὸ χαρίζεσθαι μηδαμοῦ τιθέντας πρὸς τὸ βέλτιστον. Sic alii μηδαμοῦ τιμᾶν dicunt pro nihili facere. Vide Abresch. Animadv. ad Aeschyl. III. p. 91. Est igitur μηδαμοῦ εἶναι simile Latino, nullo loco esse, μηδαμοῦ τιθέναι, nullo loco numerare, ut loquitur Cicero de Fin. II. 28.

Ibid. 58. τοὺς δημότας] Zonaras Lexico MS. Δημότην οἱ Ἴωνες τὸν τῶν πολλῶν ἓνα. οὕτως καὶ Ἡρόδοτος. τῶν δὲ Ἀττικῶν μόνος Ξενοφῶν. οἱ δ' ἄλλοι τοῦτον μὲν δημοτικόν, δημότην δὲ, τὸν τοῦ αὐτοῦ δήμου, ὡς Φυλétην, τὸν τῆς αὐτῆς Φυλῆς, καὶ λοχίτην, τὸν ἐν τῇ αὐτῇ

[(*) Supra, horum Opusc. p. 373. 391.]

τῷ λόγῳ κατατεταγμένον. Vide de Rep. Atheniens. p. 692. A. ubi δημόται et δημοτικοὶ promiscue dicuntur.

Ibid. 60. ὧν τινες μικρὰ μέρη] Oblique carpit tum alios Socratis discipulos, tum inprimis Aristippum, qui primus Socraticorum philosophiam mercede docere instituit. Etiam disputationes de voluptate II. 1. de bono et pulcro III. 8. alieni ab Aristippo animi indicium habent. Vide Phanium apud Diog. Laërt. II. 65. Quae cum ita sint, Auctor Epist. Socrat. p. 43. qui Aristippum facit Xenophontis hospitio in Scillunte utentem, minus commode finxisse dicendus est.

Ibid. 61. Λίχας τῇ Λακεδαιμονίων] Hunc locum, vix verbis mutatis, a Xenophonte sumsit Plutarch. Cimone p. 484. F. καίτοι Λίχαν γε τὸν Σπαρτιατὴν ἀπ' οὐδενὸς ἄλλου γινώσκμεν ἐν τοῖς Ἑλλησιν ὀνομαστὸν γενόμενον, ἢ ὅτι τοὺς ξένους ἐν ταῖς Γυμνοπαιδίαις ἐδείκνυεν. Ejusdem convivia memorat idem in Politic. Praec. p. 823. D. Hunc autem Lichan non diversum ponimus a Licha, Arcesilai F. de quo plura Thucydid. V. 51. et Xenophon Hellen. III. p. 490. D. Sane bigae, quas ad ludos Olympicos misit, argumento sunt, opibus abundasse hominem.

C. III. 4. οὔτινες παρὰ τὰ παρὰ τῶν θεῶν] Expressit Ibyci, antiquissimi Lyrici, versus, quos Plato affert in Phaedro p. 243. B. καὶ πῶς ἐδυσωπούμην, μήτι παρὰ θεοῖς ἀμπλακῶν, τιμὰν πρὸς ἀνθρώπων ἀμείψω. Vide quae notavimus ad Timaei Lex. Plat. p. 66.

Ibid. 5. Τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ σίτου ὄψον] In hoc dicto imitando ipsi veteres certarunt. Teles apud Stob. Tit. V. p. 69. ἢ οὐκ ὄψον ἀδάπανον καὶ ἀτρώ-
φει

Φερον παρασκευάζω σοι τὴν πείναν; Onosander. Strateg. p. 47. ὁ γὰρ ἀπὸ τῶν πόνων λιμὸς καὶ τὸ δίψος, ἱκανὸν ἔφον ποιεῖ, καὶ γλυκὺ κρᾶμα. Dio Chrys. Or. VI. p. 89. B. λιμῶ μὲν ἐχρήτο καὶ δίψει. καὶ ἐνόμιζε τοῦτο ἱκανώτατον καὶ δριμύτατον τῶν ὀφθῶν. Bis diversis modis idem expressit Cicero de Fin. II. 28. et Tusc. Disp. V. 34. ubi vide Davisium.

Ibid. 9. ἡ τῶν ἐραστῶν] Mendosa lectio. Quis enim σωφρονικὸς opponat ἐραστὰς? Nec multo melius est θρασέων, quod in MS. suo reperit Leunclavius, habetque Cod. Leidens. cum θρασὺς vix differat a ριψοκινδύνῳ, quod statim sequitur. Forte Xenophon scripsit: ἡ τῶν ὑβριστῶν. Nam σώφρων et ὑβριστῆς centies opponuntur, ut hoc ipso libro p. 14. οὐδὲ ὁ σώφρων, ὑβριστῆς γένοιτο. Huc adde, ἐραστῶν non esse interpretamentum, vocis θρασέων, ut placet viro doctissimo, sed θρασέων vocis ὑβριστῶν. Suidas: Ὑβριστάς. τοὺς θρασεῖς. Nec tamen hanc conjecturam tam veram puto, ut de illa cum quoquam contendere velim.

Ibid. 9. κἄν εἰς μαχαίρας] Descripsit Aelianus Ep. 16. σὺ μὲν μοι δοκεῖς κἄν εἰς πῦρ ἄλλεσθαι, κἄν εἰς μαχαίρας κυβιστῆσαι.

Ibid. 12. ὅτι τὰ Φαλάγγια] Haec ad verbum descripsit Clemens Alex. Paedag. III. p. 301. cum quibus Socraticae suavitatis studiosos iuvabit comparasse locum alterum, qui parem leporem habet, Cyropaed. V. p. 117. ὥς τὸ μὲν πῦρ τοὺς ἀπτομένους καλεῖ, οἱ δὲ καλοὶ καὶ τοὺς ἀποθεῖν θεωμένους ὑφάπτουσι. Eum laudat Plutarch. apud Stob. Tit. LXIV. p. 410. atque imitatur Sympos. V. 7. p. 681.

C. IV, 2. μηχανώμενον] Dudum conjectura ductus videram, μηχανώμενον expungendum esse tanquam variantem verborum μηχανῇ χρώμενον. Postea, quod suspicatus eram, a Codice MS. quem Is. Vossius contulit, confirmatum deprehendi.

Ibid. 6. ἡθμὸν βλεφαρίδας] Nullus hic locus esse potest voci ἡθμός. Nam quid simile colo habent palpebrae? aut quem usum colum adversus ventos praestet? Ut ventus, aut pulvis vento jactatus tenuetur? Sic video cepisse Ioach. Camerarium Comm. utr. L. p. 103. At ne tenuissima quidem sine periculo transmittuntur. Hanc ob causam nihil melius occurrit Petri Victorii invento, qui V. L. XXIV. 15. pro ἡθμὸν, vel, ut passim mendose scribitur, etiam in Cod. Leidensi, ἰσθμὸν, reponit θρυγδόν, eamque correctionem cum aliunde firmat, tum e Cicerone, Xenophontea vertente, de N. D. II. 57. *Munitaque sunt palpebrae tanquam vallo pilorum.* Nimirum ut horti hac etiam de causa maceria (θρυγκῶ) sepiuntur, ne ventus teneris plantis noceat, sic natura oculos palpebris adversus ventos, et alia, quae laedere possent, munivit. Ciceronem suum sequitur Lactantius de Opif. Dei cap. 10. *Nam et ipsae palpebrae, quibus mobilitas inest, et palpitatio vocabulum tribuit, pilis in ordine stantibus vallatae, septum oculis decentissimum praebent.* Sed alii quoque scriptores, quoties palpebras describunt, toties a vallo similitudinem petunt. Varro apud Non. Marcell. p. 218.

Quos (oculos) cailiblepharo naturali palpebrae
Tinctae vallatos mobili septo tenent.

Plinius N. H. XI. 37. *Alia de causa palpebras natura dederat, ceu vallum quoddam visus, et prominens munimentum contra occursantia animalia aut alia fortuito incidentia.* Seren. Samm. v. 667.

*Namque oculos infesta pilorum tela lacessunt,
Quodque illis dederat vallum natura tuendis.*

Sed quid opus est aliorum testimonio, cum ipse Xenophon hac similitudine utatur de Venat. p. 982.

Α. ἔχει τὰ βλέφαρα ἐλλείποντα, καὶ οὐκ ἔχοντα προβολὴν ταῖς αὐγαῖς. Eandem loquendi formam ad supercilia transtulit Apulej. de dogm. Platon. p. 260. *Superciliorum sepes praemuniunt oculos, ne desuper proruat, quod teneras visiones mollesque perturbet.*

Ibid. 6. ἐπεὶ δὲ τὰ ἀποχωροῦντα] Hunc locum e Xenophonte sumsit Varro Prometheo apud Non. Marcell. p. 217. *Retrimenta cibi qua exierant per posticum vallem feci.* Sic edd. veteres et MS. Vossian. Male Merceriana prior, *vallem fecerunt*: deterius posterior, *e valle feci.* quae tamen scripturae menda induxerunt Salmasium Exerc. Plin. p. 907. ut legeret *evallefecerunt*, et Gesnerum Thes. L. L. v. *Evallefacio*, ut divisim scriberet, *e valle feci*, obscura, vel dicam, nulla sententia. Paulo emendationem locum dedit Ios. Scaliger ad Varron. Fragm. p. 168. *Retrimenta cibi qua exirent per posticum vallem feci.* Iam fonte, unde Varro hausit sua, reposito, facile est emendare: *Retrimenta cibi qua exirent per posticum, canalem feci.* Prometheus loquitur. Ambros. Hexaëm. VI. 9. *Decore creator noster ductus reliquiarum* (i. e. ὀχετοῦς, canales) *a vultu hominum avertit, ne, dum alvum purgamus, inquit*

maremus adspectum. Vide Davis. ad Cic. de N. D. II. 56. Xenophontea eleganter ad alia traduxit Plutarch. de cap. ex inim. util. p. 91. E. τῶν παθῶν τούτων παιούμενος ἀποκαθάρσεις εἰς τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ἀποστρέφων, ὥσπερ ὀχετοὺς, πορρωτάτω τῶν ἐταίρων καὶ οἰκείων.

Ibid. 8. ἐράτα γοῦν, καὶ ἀποκρινούμαι] Haec verba, undecunque inculcata, e contextu tollenda sunt. Nec illa reperit in Codice suo Bessarion, certe in versione omisit. Sic etiam iudicabat vir doctissimus, idemque mihi amicissimus, cuius certus et verus in his literis sensus est, Claudius Salgasius.

Ibid. 19. ἐν ἐρημίᾳ εἶεν] Hic pro forma Attica εἶεν restituenda est communis εἴησαν, auctoritate Grammatici veteris in Bibl. Sangerm. Εἴησαν ἀντὶ τοῦ εἶεν. Ξενοφῶν Ἀπομνημονευμάτων α. Vulgaris forma etiam est in Sympos. p. 153. Sic ἤμην pro Attico ἦν, Cyrop. VI. p. 149. E.

C. VI. 5. ὅτι ὁ μὲν ἥδιστα ἐσθίων] Haec usque ad vocem ποτοῦ, vix verbo mutato, descripsit Teles apud Stob. Tl. V. p. 69. ubi item, quae sequuntur, ἢ διψᾷ χιόνα; ἀλλ' οὐ ταῦτα διὰ τρυφὴν ζητοῦσιν ἄνθρωποι, expressa sunt ex II, 1, 30. τοῦ θέρους χιόνα περιβέουσα ζητεῖς.

Ibid. 10. μηδενὸς δέεσθαι θεῖον] Vix ullum nobilius est Socratis dictum, celebratum maxime a Diogene, aliisque Cynicis. Id ex hoc loco hauserunt Pseudo-Crates Epist. II. Philo Iud. T. II. p. 666. Plutarch. Caton. maj. p. 354. F. Diogen. Laërt. II. 27. et alii plures, quos commemorare longum est. Censorin. de D. N. c. 1. breviter sic vertit: *Nihil egere, est*

Deorum: quam minime autem, proximum a Diis. Pluribus verbis Apulej. Apolog. p. 25. Equidem didici, ea re praecedere maxime Deos hominibus, quod nulla re ad usum sui indigeant. Igitur ex nobis, cui quam minimis opus sit, eum esse Deo similiorem. ubi vide Pricaeum. Hinc etiam fluxit, quod legitur in Socratic. Epist. p. 14. ὁρῶ τῷ μηδεὶς δεῖσθαι αὐτὸν ὑπερβάλλοντα ἡμᾶς — καίτοι σοφώτερόν τε εἶναι εἰκός, ὅστις ἑαυτὸν ἀπεικάζει τῷ σοφωτάτῳ, καὶ μακαριωτάτῳ ὑπάρχειν, ὅς ἂν ὅτι μάλιστα ἐξωμοιωθῇ τῷ μακαρίῳ. ubi si pro μακαριωτάτῳ scripseris μακαριώτατον, locum ex obscuro clarum et perspicuum reddes. Plura de hoc dicto Menag. ad Diog. Laërt. VI. 105. et Spanhem. ad Julian. Caesar. p. 113.

Ibid. 13. ὥσπερ πόρνευς] Videor mihi in his verbis interpolatoris manum deprehendisse.

C. VII, 5. ἀπατεῶνα δ' ἐκάλει] Hic quoque interpolatores grassatos esse, libri scripti ostendunt. Exc. Voss. ἀπατεῶνα δ' ἐκάλει μικρὸν μὲν, τὸν εἴ τις ἀργύριον. MS. Leidensis vulgatam quidem exhibet, sed τὸν post ἐκάλει omittit, quod etiam abest ab edit. Basil. Vix dubito, quin Xenophon scripserit: ἀπατεῶνα δ' ἐκάλει οὐ μικρὸν μὲν, εἴ τις ἀργύριον etc. οὐ μικρὸς est μέγας, et opponitur πολὺ μεγίστῳ.

Lib. II.

C. I, 17. ἄλλογε ἢ ἀφροσύνη πρόσεστι] Xenophon-
tis consuetudo postulat: οὐ πολλή γε ἀφροσύνη πρόσε-
στι; II. 1, 8. τοῦτο πῶς οὐ πολλὴ ἀφροσύνη ἐστι; ibid.
II, 3, 18. οὐκ ἂν πολλὴ ἀμαθία εἴη; Plato Theaet.

p. 138. F. πῶς οὐ πολλὴ ἀλογία; Sic etiam legebat
Gisbertus Koenius, cujus immatura morte Graecae
literae fecerunt damni plurimum.

Ibid. 20. Ἐπίχαρμος] Non Epicharmo, sed Pla-
toni, Comico, ut opinor, hunc versum tribuit Scho-
liast. Hermogenis p. 377. cujus locum, quod liber
in perpaucorum manibus est, hic totum ponam:
Πλάτων τε γὰρ Φησί· Τῶν γὰρ πόνων παλοῦσιν ἡμῖν οἱ
θεοὶ τὰ ἀγαθὰ· καὶ Σοφοκλῆς· Πόνος γὰρ, ὡς λέγουσιν,
εὐκλείας πατήρ· καὶ ὁ ἐν Μιλήτῳ θεός· οὐδὲν ἄνευ κα-
μάτου πέλει ἀνδράσιν εὐπετὲς ἔργον. καὶ πάλιν· Πάντα
πόνος τεύχει δὲ βροτοῖς, μελέτη τε βροτείη. Senarium
sub Sophoclis nomine laudatum, ex Euripidis Licym-
nio affert Stob. Tit. XXIX. p. 198. Sed mirum
est, priorem hexametrum, qui inter Milesii Phocy-
lidis sententias v. 151. reperitur, Milesii Apollinis
dici; si modo locus expers est corruptelae. Postero-
rem Archilochi tribuit, et sic scriptum exhibet Joan-
nes Siceliota Comment. MS. in Hermogenem: Πάν-
τα πόνος τεύχει θνητοῖς, μελέτη τ' ἀρίστη. Legendum:
Πάντα πόνος τεύχει θνητοῖς, μελέτη τε βροτείη. Dice-
rem, hanc sententiam, non Epicharmi, ut Lambinus
putat, expressisse Horatium I. Serm. 9. 60. *Nil
sine magno Vita labore dedit mortalibus*, nisi tam vul-
garis esset, ut cuiusvis non stultissimo in mentem ve-
nire posset. Epicharmi autem versum, quem Xeno-
phon attulit, sine poëtae nomine laudat Eustratius
in Aristotel. Nicom. III. p. 43. addens alium simili-
mum: Ἐκ τῶν πόνων τοὶ τὰγαθ' αὖξεται βροτοῖς. quem
ipsum, poëtae nomine suppresso, laudat Lucian.
Rhet. praec. p. 8. τὸν ποιητὴν ἐκεῖνον ἀληθεύειν φησιν,

λέγοντα ἐκ τῶν πόνων φύεσθαι τὰ ἀγαθά. Sed ex Euripidis Erechtheo ductus est, teste Stobaeo Tit. XXIX. p. 199. Epicharmeum dictum ita vertit Priscianus Praëx. Rhet. p. 1333. *Laboribus vendunt Dii nobis omnia bona.* Nescio, an illud in animo habuerit Dionys. Halic. T. II. p. 317. οὐδὲν τῶν μεγάλων μικρῶν ἐστι πόνων ὄνιον. Mox Xenophon idem suis verbis sic effert: τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν οὐδὲν ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας θεοὶ διδόναι ἀνθρώποις, quod forte expressit Philo Jud. T. I. p. 168. παντὸς ἀγαθοῦ καὶ ἀρετῆς πάσης ὁ θεὸς ἀνέδειξε ἀνθρώποις πόνον, οὐ χωρὶς τῶν καλῶν παρὰ τῷ θνητῷ γένει συνιστάμενον οὐδὲν εὐρήσεις. Sed valeat hic etiam, quod modo de Horatio diximus.

Ibid. 22. ὄμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα] Zeno, modestam virginem describens, apud Clem. Alexand. Paedag. III. p. 296. ἔστω δ' ὦς μὴ καθειμένη, μηδὲ ὄμμα ἀναπεπταμένον, μηδὲ ἀνακεκλασμένον. ejus loci elegantiam non cepit Potterus. Quae sequuntur, ἐσθῆτα δὲ, ἐξ ἧς etc. furtim descripsit sutor centonum satis lepidus, Aristaeetus I, 25. ut indicio Dorvillii Vann. Crit. p. 302. cognovimus: τὸ δὲ ταραντινίδιον, ἐξ οὗ διαφανῶς ἡ ἄρα διέλαμπευ. θαμὰ δὲ καὶ τὴν πτέρναν αὐτὴ πρὸς ἑαυτὴν ἐπιστρεφομένη δισκοπεῖτο. πολλάκις δ' ἅμα τε ἑαυτὴν ἐθεώρει, καὶ εἰ τις αὐτὴν ἄλλος θεᾶται. ubi e contextu expellendum est δ' ἅμα, quod librarius temere repetiit ex praecedenti θαμὰ.

Ibid. 30. οὐ μόνον τὰς στρωμνάς μαλακάς] Huc pertinet locus Varronis Hercule Socratico, apud Non. Marcell. p. 539. 542. *In omnibus rebus bonis cotidianis: cubo in Sardinianis tapetibus: chlamydas et*

purpurea amacula. Quae et mutila sunt et mendosa. Quod excidit, conjectura, qui poterit et volet, assequatur: mendae hoc modo corrigendae: *In omnibus rebus bonis, quotidiano cubo in Sardonis tapetibus: chlamydas et purpurea amacula.* Scaliger ad Varron. Fragm. p. 112. scribit *quotidianus cubo*. Male. Nam Voluptatem, non Herculem, loqui, clarum est. De adverbio *quotidiano*, vide quae notavimus ad Rutil. Lup. I. p. 11. *Sardiana tapetia*, quae Sardibus purpura tangebantur. Nam a Σάρδεις est Σαρδιανός et Σαρδιανικός. Vid. Steph. Byz. ex eoque corrige Etym. M. p. 708. 29. Apud Polluc. VII. 77. editur: καὶ Σαρδωνικός δὲ χιτὼν τις ἐκαλεῖτο, sed e Codicum scriptura Σαρδανικός faciendum Σαρδιανικός. Tincturam *Sardianicam* ex Aristoph. Acharn. 112. et aliunde illustrarunt Interpretes ad Hesych. v. Βάμμα Σαρδιανικόν. Nostram in Varrone emendationem egregie confirmat Heraclides Cumaeus apud Athen. XII. p. 514. C. διήκει διὰ τῆς τούτων αὐλῆς πεζὸς ὑποτιθεμένων ψιλοταπίδων Σαρδιανῶν.

Ibid. 31. διὰ νεότητος τρεφόμενοι] Non dubito, quin Xenophon scripserit *φερόμενοι* idque verbum *περῶντες* confirmat. Λιπαροὶ et αὐχμηροὶ qui dicantur, exponit Pollux, hunc locum laudans, II. 34.

C. II, 3. εἰλικρινὲς ἀδικία] Attice et exquisite pro *mera injustitia*. Sic etiam καθαρός et λαμπρός dicuntur. Aristophan. Avib. 1548. Τίμων καθαρός. quod Hemsterhusius bene vertit Plautina locutione: *Timon purus putus*. Grammaticus MS. Bibl. Sang. καθαρός δαῖλος, οἶονεῖ ἀπηκριβαμένος. Ἀντιφάνης Ἀγροίκω. Alciphron III. 21. Πηχμένων, ζήμια καθαρά. ubi vide

Berglerum. Idem III. 38. ἦν δὲ οὗτος μάλα λαμπρὰ ζῆναι. Sic ibi scribendum.

Ibid. 8. ἐπὶ τῷ βίῳ παντὶ] id est, ea conditione, ut vitam salvam habeat. Nota vis praepositionis ἐπὶ cum dativo. Aristoph. Avib. 153. Ὀπούντιος οὐκ ἂν γενόμην ἐπὶ ταλάντῳ χρυσίου. Dio Chrys. Or. XXXIII. p. 407. D. γυναικὶ μὲν δὴ τῆς αὐτῆς ξυνοικεῖν οὐδεὶς ἂν ἐβέλσειεν, οὐδὲ ἐπὶ πεντακοσίοις ταλάντοις. Vide Wesseling. ad Diodor. Sicul. II. p. 138. Est autem figura proverbii, qualis Cyrop. III. p. 69. B. καὶ τῆς ψυχῆς κραιμένην, ὥστε μήποτε λατρεῦσαι ταύτην.

Ibid. 14. τοὺς μὲν θεοὺς παραιτήσῃ.] Zonaras Lex. MS. Παραιτοῦμαι σε, καὶ παρητήσατο αὐτὸν, καὶ παρητήσατο τὸ πρᾶγμα, οὐ δεῖ λέγειν, ἀλλ' οἶον ὅτι, παραιτοῦμαι σε συγγνώμην ἔχειν, καὶ, παραιτοῦμαι σε μὴ χαλεπαίνειν. Ξενοφῶν, τοὺς μὲν θεοὺς παραιτήσῃ συγγνώμνας σοι εἶναι. Eadem leguntur in Lexico MS. Regio, ubi bene additur: λέγουσι δὲ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παρίεμαι. de quo verbo quaedam notavimus ad Timaei Lex. Plat. p. 149.

C. IV, 1. ὡς πάντων κτημάτων κράτιστον] Hunc locum expressit Cicero de Amicit. 15. Quid stultius, quam — cetera parare, quae parantur pecunia, equos, famulos, vestem egregiam, vasa pretiosa: amicos non parare, optimam et pulcherrimam vitae, ut ita dicam, suppellectilem? item Dio Chrys. tum alibi, tum Or. VI. p. 97. D. τοῦ δὲ καλλίστου καὶ λυσιτελεστάτου κτήματος, ἀπάντων ἐστὶν ἀπορώτερος εὐνοίας καὶ Φιλίας.

Ibid. 4. τὸ πλεῖθος εἰδότες] Haec quoque imitatus est Cicero de Amicit. 17. Saepe querebatur, quod

omnibus in rebus homines diligentiores essent; ut capras et oves quot quisque haberet dicere posset: amicos quot haberet, non posset dicere: et in illis quidem parandis adhibere curam, in amicis eligendis negligentes esse.

Ibid. 7. ἀ δὲ αἵτε χεῖρες] Haec imitando sua fecit Dio Chrys. Or. III. p. 53. D. εἰ δὲ ὀφθαλμοὶ, καὶ γλῶτται καὶ χεῖρες ἀνθρώπων τοῦ παντὸς ἄξια, etc. ubi ante καὶ γλῶτται librariorum negligentia elapsum est καὶ ὄτα. Res clara cum e Xenophonte, tum multo magis ex iis, quae consequuntur apud Dionem: καὶ διὰ μὲν ὧτων οὐκ ἂν τις ἀκούσαι. — καὶ τῇ μὲν γλώττῃ etc.

[C. V, 5. πωλῇ καὶ ἀποδῶται τοῦ εὐρόντος] Viri docti εὐρόντος capiunt pro εὐρεθέντος, durissima enallage, ut bene judicat Dorvillius ad Charit. p. 113. Tamen multo durior est ratio Abreschiana Diluc. Thucyd. Auct. p. 326. Omnino corrigendum τοῦ τυχόντος, quod etiam Fr. Porto in mentem venisse video. Dio Chrys. Or. XXXII. p. 385. A. ἀλλ' ἐστὶν ὁ ἀγὼν ἀνδραπόδων ὑπὲρ τοῦ τυχόντος ἀργυρίου. Pollux V. 162. οὐδὲ τοῦ τυχόντος ἄξιος, οὐδὲ τοῦ προστυχόντος. Suidas: Ἄξιος τριχός, ἐπὶ τοῦ εὐτελοῦς καὶ τυχόντος. Sed ut tandem tricandi finis sit, sciant, qui vitiatam lectionem defendunt, τοῦ τυχόντος clare et perspicue legi in Codice, quem contulit Is. Vossius. Nec aliam scripturam in MS. suo reperit Bessarion, quamvis male vertat: vendit cum cuicumque obvio. Πωλεῖν et ἀποδιδόσθαι etiam conjunguntur in Sympos. p. 164. ὃ ἐν ἀγορῇ πωλῶν καὶ ἀποδιδόμενος.

C. VI, 5. εὐορκος δὲ καὶ εὐξύνβολος] Minus bene, meo sensu, junguntur εὐορκος et εὐξύνβολος. Verissima emendatio est: εὐοργος δὲ καὶ εὐξ. Εὐοργος et εὐοργητος dicitur, in quo est summa morum lenitas, qui in meliorem partem accipit omnia. Hesychius: Εὐοργοῖς. τοῖς μὴ ὀργιζομένοις ἐφ' οἷς δεῖ, ἀλλὰ πάντα εὖ φέρουσιν. Hinc εὐοργησία pro lenitate morum apud Euripid. Hippol. 1039. Ὃς τὴν ἐμὴν πέποιθεν εὐοργησίᾳ ψυχὴν κρατήσῃν. ubi hanc notionem docte et copiose declaravit Cl. Valckenarius. Εὐοργῶ opponitur δυσπρόσοδος καὶ τῇ ὀργῇ χαλεπῇ (difficillimis moribus) χρώμενος ἐς πάντας. qualem Pausaniam describit Thucyd. I. 130. ubi vide Dukerum.

Ibid. 21. δυσμενὴς μὲν-ἔρως, μισητὸς δὲ ὁ φθόνος] Elegantius Exc. Voss. et MS. Leid. δυσμενὴς μὲν-ἔρως, μισητὸν δὲ ὁ φθόνος. quod item H. Stephanus e libris suis revocavit. Herodot. III. p. 213. σοφὸν δὲ ἡ προμηθία. ubi vide Wesselingium. Pro μισητὸν sensus postulat μισητικὸν, ut pulchre vidit Salgasius meus. Nisi forte hoc verbale inter illa referre malis, quae et agendi et patiendi vim habent. Sic ὑβριστὸς pro ὑβριστικὸς Cyrop. V. p. 147. C. et ἄμεμπτος pro μὴ μεμφόμενος ibid. VIII. p. 224. C. ut μεμπτὸς pro μεμφομένη apud Sophocl. Trachin. 450. et apud alios alia, de quibus Hemsterhusius ad Lucian. Halcyon. p. 179. Sed quoniam notatum est a Grammaticis, agendi significationem frequentem esse in verbalibus cum α priv. compositis, rarissimam in aliis, non dubitem μισητικὸν vulgato μισητὸν praeferre.

Ibid. 27. τῶν ὠραίων ἀφροδισίοις ἠδόμενοι] Magna scripturae varietas in hoc loco. Ed. Aldina ἐλδόμενοι,
MS.

MS. Leid. et Ed. Basil. ἡλωμένοι, quod participium Graecis inauditum puto. Exc. Voss. ἐλκόμενοι, quod etiam Bessarion in libro suo reperisse videtur, vertens, *quamvis voluptate ducantur*. Xenophontis simplicitati maxime convenit, quod dedit H. Stephanus, ἡδόμενοι. Sic in Hieron. p. 196. καὶ ἀφροδισίοις πάντα ὁμοίως ἡδεσθαι ἔοικε τὰ ζῶα.

Ibid. 39. ἀλλὰ συντοματάτη] Vertit Cicero de Offic. II, 12. simul tamen respiciens ad alterum locum I, 7. ὡς οὐκ εἴη καλλίων ὁδὸς ἐπ' εὐδοξίαν, etc. *Praeclare Socrates, hanc viam ad gloriam proximam, et quasi compendiariam dicebat esse, si quis id ageret, ut qualis haberi vellet talis esset*. Vid. P. Victorium Var. Lect. V. II. quem hic locus fugiebat.

C. VIII. 1. πόθεν φαίνη] Attica loquendi formula. Plato Protagor. init. Πόθεν ὦ Σώκρατες, φαίνη; quod Cicero apud Priscian. VI. p. 706. vertit: *Quid tu, unde tandem appares, o Socrate?* Platonis imitatione Theophrastum suum sic incipit Aeneas Gazaeus: Ποῦ δὴ καὶ πόθεν, Ἀξίβεις; Forte et Horatius Sermonem quartum Lib. II. *Unde, et quo Catius?*

C. IX, 3. καὶ ἔφη, ῥᾶστον εἶναι] Simili fere forma dicitur Anabas. III. p. 292. C. τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ᾤετο εἶδέναι ὅτι ῥᾶστον ἀφύλακτα λαμβάνειν. Sed MS. ab Is. Vossio collatus sic habet: καὶ εὐφύεστερος ἂν ἀπὸ τῶν συκοφαντῶν λαμβάνειν. Qua lectione nihil elegantius et verius, modo ἂν, quod alienum est, deleatur. Cyrop. I. p. 34. B. γενόμενοι οὖν τινες οὕτως εὐφύεις καὶ πρὸς τὸ εὖ ἐξαπατᾶν καὶ πρὸς τὸ εὖ πλεονεκτεῖν, ἴσως δὲ καὶ πρὸς τὸ φιλοκερδεῖν οὐκ ἀφύεις ὄντες. Qui locus codicis scripturam egregie confirmat.

C. X, 3. καὶ μὴ μόνον τὸ] Legendum: καὶ μὴ μόνον τοῦτο. abjectis verbis, κελευόμενον ἰκανὸν ὄντα ποιεῖν, quorum ingrata est repetitio. Sic etiam Bessaron in libro suo reperisse videtur.

Lib. III.

C. I, 1. ἀκούσας — ἤκειν] Lexicon MS. Bibl. Sangerm. Ἀκούσας ἤκειν, οὐχ ἤκουτα, Ξενοφῶν ἐν Ἀπομνημονεύμασιν ἔφη, καὶ Μένανδρος, καὶ ἄλλοι. Altera tamen cum participio constructio exquisitior est et Attica magis.

C. V, 6. ἡ πολέμους δέισωσιν] Bene Brodaeus et Ernestus V. Cl. corrigunt πολέμιους, quod Exc. Vossiana confirmant. Polyb. VI. 42. loco simillimo: ὅταν μὲν ἡ διὰ πολέμιων φόβος, ἡ διὰ περιστάσιν χειμῶν, ὁρμὴ παραστῇ τοῖς ἐμβάταις, συμφρονεῖν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τῷ κυβερνήτῃ, γίνεται τὸ δέον etc. Xenophontem more suo imitatur Dio Chrys. Or. XXXI. p. 360. B.

Ibid. 17. πολλὴ μὲν ἀπειρία] Ex antecedentibus verbis, ἐπηρέαζουσιν ἀλλήλοις, venit mihi in mentem legere: πολλὴ μὲν ἐπήρεια καὶ κακία. Eadem voces permutantur in Artemidoro IV. 72. p. 243. Διοκλῆς ὁ Γραμματικὸς Φοβούμενος ἐξ ἀπειρίας ἀργύριον ἀπολέσαι. ubi vir doctus Animadv. p. 711. reponere tentabat ἐξ ἐμπορίας, per mercaturam; sed legendum: ἐξ ἐπηρείας, per calumniam et vexationem. Alio modo idem verbum corruptum est in Libanio Ep. 802. χρημάτων δὲ πολλῶν αὐτῷ οἰχομένων ἐν τοῖς κακοῖς ἐκείνοις, ὃ αὐτῷ περὶ τῆς Προφητίου γέγονεν ἐπισεικία. ubi

Wel-

Wolffius reponit αἰκίας, Dorvillius Φιλονεικίας. Neuter bene. Libanius scripsit ἐπηρείας.

C. VI, 12. αὐτόθεν] Grammaticus MS. Bibl. Sangerm. Αὐτόθι. Ξενοφῶν ἐν μὲν Ἀπομνημονεύματων γ', Ἡρόδοτος ἐν ἱστορίῳ γ', ἀντὶ τοῦ αὐτός. Scribe: ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ. Herodoti locus est p. 225. τῶν γινόμενων αὐτόθεν κλημάτων. ubi Cod. Arch. αὐτόθι, ut Grammaticus MS. Sed αὐτόθεν utrique loco accommodatius iudicamus.

C. VII, 4. κατὰ μόνας] Grammaticus MS. Bibl. Sang. Καταμόνας, ἀντὶ τοῦ ἰδίου. Θουκυδίδης α'. Ξενοφῶν Ἀπομνημονεύματων γ'.

C. IX, 6. τὴν ἀνεπιστημοσύνην] Grammaticus MS. Bibl. Sangerm. Ἀδημοσύνη. Ξενοφῶν Ἀπομνημονεύμασιν. Ἀδημοσύνη, vox Ionica, qua Lexica carent, est apud Democritum Stobaei Tit. VI. p. 84. pro ἀγορεύε, animi moerore. Aliam formam ἀδημονία conser-
varunt Hesych. et Suid. in v. Vide Foesium Oecon. Hipp. v. Ἀδήμονες. Suspicebam aliquando, hoc vocabulum, cuius nullum vestigium in Memorabilibus reperitur, a Grammatico lectum esse IV, 2. ubi nunc vulgatur: ἂν τις, ἐν ἀθυρίᾳ ὄντος φίλου, δέσας, etc. Verum Grammaticus, ut opinor, non scripsit ἀδημοσύνη, sed ἀδαημοσύνη, eamque vocem ex hoc ipso loco petiit, ubi nunc textum occupat ἀνεπιστή, μοσύνη, quae est interpretatio vocabuli rarioris. Ἀδαημονία est Homeri Od. Ω. 243. δαημοσύνη Orphei Argon. 726. Apollon. Rhod. II. 175. IV. 1273. cui eandem vocem II. 1264. bene reddidit Arnaldus Lect. Gr. p. 240. Quod si quis vocem poetis usitatam in Xenophonte non ferendam putet, scito, hunc scri-
pto-

ptorem, in summa simplicitate, plura vocabula poetica, quam quemquam Atticorum, qui prosa oratione scripserunt, frequentasse: quod verissimum est iudicium magni Hemsterhusii ad Thom. M. p. 26. Et quid caussae est, quare Xenophonte minus dignum putetur ἀδαημοσύνη, quam δαημονέστατος Cyrop. I. p. 6. C. aut ἀδαῆς p. 37. A. In Anab. I. p. 266. D. vulgo editur: ἐνθα Κῦρος εὐμαθέστατος — ἐδόκει εἶναι. ubi MSSi, quos viri docti adhibuerunt, pro εὐμαθέστατος bene legunt αἰδημονέστατος. Nec aliter MS. cujus excerpta penes me sunt. Sed qui primus εὐμαθέστατος in textum intulit, non αἰδημονέστατος, sed δαημονέστατος in suo codice invenit, cujus explicatio est εὐμαθέστατος. Haec satis probabiliter disputata videntur pro voce ἀδαημοσύνη. Verum tamen una, ne quid dissimulem, superest ratio vulgatae scripturae defendendae. Potuit Grammaticus ἀδημοσύνην vel ἀδαημοσύνην ducere e deperdito Memorabilium loco. Periisse autem haud pauca, non solum apparet e Codd. MSSis, quorum alius alio plenior est, sed etiam e Grammaticis antiquis, qui nonnulla e Memorabilibus laudant, quae in libris nostris frustra quaeruntur. Moeris Atticista, ut hoc utar, p. 151. inde affert ἐβελέχθρως, p. 164. ἐπιτηδείους pro cognatis, quorum neutrum Pierioni sagacitas invenit. Quid? Cicero quoque integriore exemplo usus videtur, de N. D. I. 12. Atque etiam Xenophon paucioribus verbis eadem fere peccat: facit enim in iis, quae a Socrate dicta retulit, Socratem disputantem, formam Dei quaeri non oportere: eundemque et Solem et animum Deum dicere; et modo unum, tum autem plures Deos.

Deos. Locus de forma Dei non quaerenda extat IV, 3. Sed ubi Socrates in his libris Solem, ubi animum Deum dixit, ubi denique unum aut plures esse Deos?

C. XI, 1. Θεοδότη] Hunc locum laudat Athenaeus V. p. 220. F. cujus verba per festinationem pro Xenophontis accepit N. Heinsius ad Ovid. Trist. II. 418. Theodote postea cum Alcibiade consuevit, eumque mortuum, muliebri sua veste contextum, cremavit. Vide Athenaeum XIII. p. 574. F. Eam inter nobilissimas Graeciae meretrices commemorat Libanius T. I. p. 582.

Ibid. 6. τὰ πρὸς τὸν βίον] Huc respexit Grammaticus MS. Bibl. Sang. Βίος, ἐπὶ ἀλόγων ζῶων. Ξενοφῶν Ἀπομνημονεύμασιν.

Ibid. 8. ὅτι μὲν γὰρ τῆς νυκτὸς νέμονται] Cum hoc loco comparandus alius, et re et verbis conveniens, Cyrop. I. p. 36. A. Utroque loco δσμὴ legitur, non δδμή, qua tamen forma Xenophon usus est, teste Phrynicho de Diction. Attic. p. 30.

Ibid. 14. διαφεύγουσα, ἕως ἂν ὡς μάλιστα δεηθῶσι] Hoc praeceptum tenebat meretrix apud Terentium Heaut. II, 3, 125.

quendam misere offendi militem,

Ejus noctem orantem: haec arte tractabat virum,

Ut illius animum cupidum inopia incenderet.

Alciphron. II. 1, p. 202. τὰς ὁπασσύν ἄλλως ταχὺ μαραινόμενας μεσολαβούσας χάριτας, ἵνα μᾶλλον ἐξάπτανται τοῖς διαστήμασι. Sic ille locus legendus. Ordo verborum est: μεσολαβούσας τὰς χάριτας μαραινόμενας ταχὺ ὁπασσύν ἄλλως.

Ibid.

Ibid. 17. Φιλωτέρα σου ἔνδον ἦ] Venuste, ut nihil supra. Est enim propria meretricum, amatores excludentium formula, ἔνδον ἕτερος. Lucian. Dial. Me-retr. XII. p. 310. μητ' ἀπέκλεισα ἐλθόντα, ἔνδον ἕτερος, εἰπούσα. VIII. p. 300. ἐπεὶ δὲ ἐλθόντα ποτὲ ἀπέκλει-σα. Καλλιάδης γὰρ ἔνδον ἦν.

C. XII, 2. εἰάν οὕτω τύχωσι, τὴν χαλεπωτάτην δου-λείαν] Haec verba desunt in Codice Bessarionis, et Ed. Basil. Teneam τὴν χαλεπωτάτην δουλείαν, sed facile abesse patiar εἰάν οὕτω τύχωσι, quae e praecedentibus temere repetita videntur.

Lib. IV.

C. II, 2. διὰ ξυνουσίαν τινὲς τῶν σοφῶν] Allusit ad notissimum senarium sive Euripidis, sive Sophoclis:

Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίῃ.

Ibid. 5. ἐν ὑμῖν ἀποκινδυνεύων] Eleganter et appo-site ad hunc locum Plinius H. N. XXIX. 1. Dis-cunt periculis nostris, et experimenta per mortes a-gunt: Medicoque tantum hominem occidis impunitas summa est. Ἀποκινδυνεύειν τοῦτο, vel ἐν τούτῳ est periculum facere. Lysias p. 96. ἀλλ' ἀποκινδυνεύου τοῦτο.

Ibid. 8, sqq. γράμματα] Phrynichus παρασκ. Σοφ. MS. Γραφεὺς καὶ ὁ ζωγράφος, καὶ Γράμμα, τὸ ζωγρά-φημα, καὶ ἐπιστολῶν Γράμματα, καὶ τὰ ψηφίσματα, ὡς Δημοσθένης, καὶ τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων ἀν-δρῶν, ὡς Ξενοφῶν. Vide de Venat. p. 998. A. et Valkenar. Anim. ad Ammon. p. 55.

C. III, 8. καὶ τοῦτο φιλοφροσύνη] Post haec verba Codex Excerptorum e Xenophontis Memorabilibus, quem apud virum amplissimum, Ger. Meermannium evolvimus, egregium supplementum praebet: τὸ δὲ καὶ αἶρα ἡμῖν ἀφθόνως οὕτω πανταχοῦ διαχυῖσθαι, οὐ μόνον πρόμαχον καὶ σύντροφον ζωῆς, ἀλλὰ καὶ πελάγη περᾶν δι' αὐτοῦ, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἄλλος ἀλλαχόθι καὶ ἐν ἀλλοδαπῇ στελλόμενος πορίζεσθαι, πῶς οὐχ ὑπὲρ λόγον ἀνέκφραστον; Scilicet hic quoque accidit, quod infinitis aliis locis, ut, librarii oculis ab altero τὸ δὲ ad alterum aberrantibus, quae in medio erant, omittentur. Notandum autem, σύντροφον hic dici pro simplici τροφὸν, ut paullo ante, συντρέφειν δὲ καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς, pro simplici τρέφειν. Aelianus, qui plura ex hoc Xenophontis loco expressit, apud Suid. v. Ἀρίσταρχος Τεγ. καὶ αἶρος σπᾶν, καὶ ἔχειν τροφὴν ζωῆς τὸ ἐξ αὐτοῦ πνεῦμα. *Auras vitales* dicunt Poëtae Latini, ut Virgil. Aen. I. 387. Mox Valkenarius noster emendat: καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἄλλον ἄλλοσέ πη στελλόμενον ἐν ἀλλοδαπῇ πορίζεσθαι. Denique ultima vox ἀνέκφραστον non est Xenophontis, sed Grammatici, explicantis formulam ὑπὲρ λόγον.

Ibid. 9. ὅτι οὐκ ἂν ὑπενέγκοιμεν] Eadem aliis verbis dicit Cyrop. VI. p. 161. C. quem locum conparent Atticae venustatis studiosi. Hinc multa duxit Dio Chrys. Or. III. p. 49. 50.

Ibid. 13. ἀτριβῆτε, καὶ ὑγιᾶ, καὶ ἀγήρατον] Similis locus in divina illa Cyri morientis oratione, VIII. p. 237. C. οἱ καὶ τὴν τῶν ὅλων τήνδε τάξιν συνέχουσιν ἀτριβῇ καὶ ἀγήρατον καὶ ἀναμάρτητον. unde corrigendus Pol-

Pollux II. 14. Ξενοφῶν δὲ, τὴν ἀγέρατον δόξαν. Scribe τάξιν.

C. IV, 5. δικαίους ποιήσασθαι] Δίκαιος dicitur vel de re, vel de persona, in qua nec abundat aliquid, nec deficit, quae muneri suo par est, numeris suis absoluta. Herodot. II. 149. αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυαὶ δίκαιαί εἰσι στάδιον ἐξάπλεθρον. quo respicit Grammat. MS. Bibl. Sang. Δίκαιον μέτρον, τὸ ἴσον. Ἡρόδοτος β'. Aeschines adv. Cresiph. p. 441. τίς οὖν ἀποδέδεικται λόγος δικαίᾳ συνηγόρῳ. ubi vocis vim praeclare illustravit Io. Taylorus. Latini eodem sensu *justum* dicunt, ut Fabricius Bibl. Gr. Vol. II. p. 71. male reprehendat interpretem Luciani de Hist. conscr. p. 52. δίκαιος συγγραφεὺς, *justus scriptor*, vertentem. Huic notioni affinis est altera, qua δίκαιον dicitur, quod omnibus partibus aequabilitatem servat, frequens illa in Hippocrate, et copiose explicata a Foësius in Oecon. sed minime intellecta ab interpretibus in Xenophonte nostro Cyrop. II. p. 50. Β. οὔτε γὰρ ἄρμα δήπου ταχύ γένοιτ' ἂν βραδέων ἵππων ἐνόντων, οὔτε δίκαιον, ἀδίκων συνεζευγμένων. ubi δίκαιον ἄρμα est *curtus aequabilitatem in eundo servans*, ἀδικοὶ ἵπποι, *equi inaequales vel robore, vel velocitate*. Sic a Polluce I. 196. δίκαιος τὴν γνάθον dicitur equus, *qui maxillam aequabiliter mollem habet*: contra a Xenophonte de re equestr. p. 936. et a Polluce l. c. 197. ἄδικος τὴν γνάθον cui pars maxillae mollis est, pars dura. Δίκαιον autem ἄρμα quam temere vexarit Leunclavius, apparet et Lexico MS. Bibl. Sangerm. Ἀδικομάχους ἵππους Ξενοφῶν τοὺς δυσπειθεῖς λέγει, καὶ Δίκαιον ἄρμα, τὸ εὐπειθές, ubi corrigendum videtur: Ἀδικογνά-

θευς

θους ἵππους, quos Xenophon eodem loco etiam ἑτερο-
γνῶθους appellat. Haec scripseram, cum Cl. Beïoto
Hist. Academ. Inscript. T. XXXIV. p. 17. eandem
Xenophonteï loci interpretandi rationem placuisse vi-
derem. Sed ut redeam illuc, unde deflexi, saepe
miratus sum, tamdiu tamque patienter pro Xeno-
phonteis legi potuisse verba putida et praeter rem
inculcata, Φασὶ δὲ τινες καὶ ἵππον καὶ βοῦν τῷ βουλο-
μένῳ δικαίους ποιησασθαι, πάντα μεστὰ εἶναι τῶν διδα-
ξόντων. quae sciolus formasse videtur ex Platone Apo-
log. Socrat. p. 359. G. εἰ μὲν σὺ τῷ νῦν πῶλῳ ἢ
μόσχῳ ἐγενέσθην, εἴχομεν ἂν αὐτοῖν ἐπιστάτην λαβεῖν,
καὶ μισθώσασθαι, ὃς ἐμελλεν αὐτῷ καλῶ καὶ ἀγαθῶ ποιήσειν
τὴν προσήκουσαν ἀρετὴν.

Ibid. 6. ἔτι γὰρ σὺ — ἐκεῖνα τὰ αὐτὰ λέγει,] Dio
Chrys. Or. III. p. 40. C. haec memoriter sic lau-
dat: πάλιν σὺ ταῦτα, Σώκρατες; ubi scribendum: πάλιν
σὺ ταυτὰ ταῦτα.

C. VIII, 8. εἰ δὲ βιάσσομαι πλεῖον χρόνον] Perspi-
cua imitationis vestigia sunt in Auctore Socrat. Epist.
p. 33. ubi scribendum, γῆρας ἐπικεῖσθαι, et in Dione
Chrys. Or. XXVIII. p. 281. C.

— Ao. MDCCLXXII.

D. RUHNKENII FRAGMENTA

IN ADDENDIS ET CORRIGENDIS AD CL.

HEYNIUM VIRGILIUM PASSIM DISJECTA

T. IV. p. 211 — 238 (*).

Ad Bucolica.

T. I. p. 6. col. 2. l. 3. ad Ecl. I. v. 28. Servos cum dominis pacisci solitos de libertate pretio certo redimenda, idque pretium eos e peculio solvisse, docuit etiam Lipsius ad Tac. Annal. XIV. 42. quem locum subministravit mihi Ruhnkenius, vel quem, quoties homino, honoris caussa nominare me, jam ab initio profiteor; addito Burman. ad Petron. 75. et ad Ovid. Amor. I. 8. 63.

P. 10. Ecl. I. v. 54. *a limite* esse ab ea parte, qua vicinus est limes, jam Oudendorpium docuisse ad Sueton. Aug. 91. Ruhnkenius mihi indicavit.

P. 19. not. ad Ecl. II. v. 29. *Melius cervos*, quod bene me monuit Ruhnkenius.

P. 43. not. ad Ecl. IV. v. 24. Ruhnkenius malebat
jun-

[(*) Ed. pr. Lips. 1767—1775. Transsumsimus haec Fragmenta ex Editione Angl. Opusculorum Ruhnkenii, una cum paucis annotatiunculis ex ejusdem Praef. p. xxxix, ubi praeterea haec scripsit Doctiss. Kidd: „Purpureos Ruhnkenii pannos, tanquam gemmas interlucentes, in suo excursu splendere concessit, illud Germaniae lumen, celeberrimus Heynius; at in editionibus repetitis Ruhnkenio paulo iniquior fuit, ut cuius obiter inspicienti liquido patebit.”]

jungere *herba veneni*, pro venenata. Illustravit hunc genitivum pro adjectivo positum Oudendorp. ad Sueton. Aug. 94. p. 329.

P. 48. ad Ecl. IV. v. 60. Verum sensum, quem exposui, versus jam vidisse Pomponium Sabinum, monuit me Ruhnkenius.

P. 99. ad Ecl. IX. v. 58. Monuit me etiam hic amicissimus Ruhnkenius, *auras murmuris* ab Oudendorpio ad Sueton. p. 1023. esse illustratas.

Ad Georgica.

P. 129. ad L. I. v. 59. Male adhaesi ad *palmas Eliadum equarum*, ut recte me monuit Ruhnkenius. Nam *palmae* dictae sunt pro iis, qui palmam et victoriam obtinent: ita Aen. V. 339. ubi vide, et Drakenb. ad Silium XVI. 504. Itaque *palmae Equarum E.* sunt equae victrices inter equas in Elide currentes.

P. 173. nota ad L. I. v. 361 et 362. delenda est. — Emendavit jam in Arato, quod commode me monuit Ruhnkenius, Heringa in Obs. c. 24. *ειν ἀλλ' ὁδῷ*.

P. 176. ad L. I. v. 382. Virgilium non aliter accepisse *πυκνὰ* in Arato arbitrabatur Ruhnkenius, quam ut *densis* esset *πυκνῶς*, *dense*, *crebro*. Sic Ovid. Trist. III. 4. 21. *ut tutas agitavit Daedalus alas*, h. e. *tuto*. Val. Flacc. VI. 229. *densa spargens hastilia*, h. e. *dense*.

P. 223. not. ad L. II. 214—216. Non erat, cur hic fluctuarem, quod Ruhnkenius quoque me monuit. Posterior ratio haud dubie vera. Centies sic Graeci *Φημι οὐ*, et Latini *nego*, tribuunt rebus vita carentibus.

P. 268. ad L. II. v. 500. *Volentia rura* e graecismo exponit Toupius V. Cl. Emend. in Suid. T. II. p. 49. [l. 285. ed. Oxon.] quod Ruhnkenius meminit: commemorat enim ex Xenophonte ἡ γῆ θέλουσα — διδάσκει.

P. 302. ad L. III. 193 sq. *Cursibus auras vocare*, volebam a navigatione vel volatu esse traductum. Vento tamen ad currendum opus non est. Recte velleit aurem Ruhnkenius, praestare alteram interpretationem, ut sit *provocare*. Dicuntur enim equi contendere cum vento. Et v. c. in Callim. in Del. 112. τί νῦν ἀνέμοισιν ἐρίζεις;

P. 374. ad L. IV. v. 209. *Fortuna domus*. Admonuit me Ruhnkenius, vim omnem et elegantiam hujus dictionis me non satis exposuisse; scilicet *Fortuna domus*, ut in numis *Fortuna Augusti*, vel *Augustorum*, proprio aliquo ac solenni modo de statu et conditione gentis dicitur, quae ei quasi fatali aliqua necessitate assignata est. Exempla vide in Sueton. Aug. 65. ubi haud dubie *Fortuna domus* cum Oudendorpio legendum, et Stat. Silv. V, 2. 76. et ibi Markl.

Ad Aeneida.

T. II. Exc. I. ad L. II. princ. p. 232. Ruhnkenius meus significavit mihi, se in hac de Pisandro digressionem a me dissentire: Suidae fidem habendam esse nullam: incidisse eum in duo diversos Grammaticos, alterum doctum, alterum indoctum, qui ὁμωνυμία (*) tur-

pi-

[(*) Cf. Praef. ad Tim. supra p. 81. sive p. xv. Ed. n.]

pius deceptus recentiori Pisandro assignaverit, quae veteri tribuere deberet. „Sic,” pergit, „a Suida Lexicon illud compilatum esse, sexcentis locis apparet. Uno ut exemplo defungar, vide v. Θεαι-
τητος, ubi priore articulo Theaetum Athenien-
sem fuisse dicit et Socratis discipulum, posteriore
Heracleensem et Platonis discipulum.” — „At,
inquis, nunquam antiquioris poetæ carmen re-
centiori tributum est. Ne hoc quidem universe ve-
rum. Carmen pervetustum, Κήυκος γάμον, Gramma-
tici quidam ad recentiorem poetam retulerunt. At
Athenæus lib. II. p. 49. B. vindicat antiquissimo
poetæ Hesiodo. Edidit Fabricius Bibl. Gr. Vol. VIII.
p. 415. carmen bene longum περὶ καταρχῶν sub Ma-
ximi nomine; enimvero aut ego nullum poëseos Grae-
cae sensum habeo, aut hoc carmen scriptum est a
poëta Alexandrino, Callimachi et Apollonii Rhodii
aequali.” — Sunt alia, in quibus monitus concedo
viro praestantissimo lubentissime. Primum malueram
Ἡραϊκὰς θεογαμίας legere quam Ἡραϊκὰς. — Recte
tamen urget Ruhnkenius, inauditam Graecis formam
esse Ἡραϊκὰς, et ab Ἡρα formari Ἡραϊός, tum si car-
men de Junonis nuptiis egisset, ineptum fuisset ad-
dere nomen Θεάς. Nam ex Junonis nomine, satis
colligitur, deae nuptias celebrari. Verum, inquit,
non egit de Junonis nuptiis; tantum ab iis inceptit,
ut Macrobius ait. Quid igitur poeta hoc carmine
tractavit? Nempe Ἡραϊκὰς θεογαμίας, id est, he-
roum nuptias cum deabus, sicut Hesiodus, quem sibi
imitandum sumserat, γυναικῶν κατάλογον scripsit, i. e.

catalogum *mulierum mortalium*, quae nupserant diis. — Porro vir doctissimus bene monet, ea, quae ab Scholiasta Apollonii Rhodii afferuntur, vix ex Larendensi petita esse posse, cum is scriptor recentissimus fuerit; — in Indice autem eorum scriptorum, quorum testimonia in Scholiis Apollonii afferuntur, nulum, occurrere, qui non Augusti et Tiberii aetate superior sit: — si ad lib. II. 329. Lucianus laudatur, eum ab interpolatore intrusum videri (*).

Ibid. p. 234. l. 17. Eratosthenis locum e Phavorini Lexico emendandum esse ὡς ἔνδοξον πεποιηκῶς ἔργου docuit me idem Ruhnkenius; idque jam vidisse eruditum juvenem Koppiersium Obs. Philol. p. 110.

Ibid. p. 235. l. 8. Non invideo hic meis popularibus animadversionem praeclaram ejusdem viri doctissimi Ruhnkenii privatis litteris ad me perscriptam: „Etymologi [in v. κεραυνός] locum,” inquit, „paullo festinantius inspexisti. Is non laudat Pisandrum, ut vulgarem notionem verbi κεράσαι firmet, sed ut doceat, veteres κέρατι ἀντὶ προχόου usos esse, quod rarum et notatu dignum. Atque hic irascor academicis istis occupationibus, quae tibi justum meditandi tempus eripuerunt. Quod si habuisses, pro sagacitate tua facile vidisses, Πίνδαρος legendum esse, non Πελσανδρος. Ecce tibi Pindari locum, quo Etymologi glossa pertinet, apud Athenaeum XI. p. 476. A. ἐξ ἀργυρέων κεράτων πίνοντες ἐπλάζοντο. Contrario errore pec-

[(*) „Minime a vero aberrat Ruhnkenii conjectura; etenim in Cod. MS. Harl., quem contuli, huius Scholii nec vola nec vestigium est.” KIDD.]

peccatum est in Zenobio VI. 49. — ὡς Φησὶ καὶ Πίνδαρος ὁ ποιητὴς ἐν τοῖς περὶ Ἡρακλέους. Repone Πείσανδρος. Versus, quos respicit Zenobius, conservavit Schol. Aristoph. ad Nub. 1047. Idem error apud Etymologum MS. Bibl. Regiae Paris., qui, cum formam ἄες pro ἄσι Doribus tribuisset, statim addit: ἐπειδὴ καὶ τὸ ἀε παρὰ Πεισάνδρῳ, ubi scribendum παρὰ Πινδάρῳ (*), quem Dorice scripsisse scimus. Ad Pindarum igitur referenda Hesychii glossa: ἀε ἐπὶ τοῦ ἄσι καὶ ἕως." Hactenus vir longe eruditissimus.

[(*) „ Cf. Etym. MS. apud Koen, ad Greg. Metrop. p. 160. cit. quoque ab Hermannō in praef. ad Hec. p. xxiii, et Cod. Sangerm. apud Heyn. ad Il. M. 212, qui Porsoni additamentum in Suppl. ad praef. p. xvi. egregie corroborat, et Koenii emendationi adstipulatur; huic quoque plane conspirat Cod. MS. D'Orv., ut me monuit doctissimus amicus." KIDD.]

— Ao, MDCCLXXV.

DISPUTATIO
DE
VITA ET SCRIPTIS
LONGINI,
quam, praeside
DAVIDE RUHNKENIO;

a. d. xxiii Octobris MDCCLXXVI
in Academia Lugduno-Batava
defendet

PETRUS JOANNES SCHARDAM.

§. I.

Quaquam bonae literae, et praeclara ingenia seculo tertio una cum ipso imperio Romano conciderunt, tamen, in tanta etiam conversione rerum ac perturbatione, fuit aliquis excellentium virorum proventus. Quorum longe principes numerantur in primis duo, Longinus, cui vel meliora tempora per paucos pares tulerunt, ac Porphyrius, e Longini disciplina profectus, et ad magistri laudes, quaquam longo intervallo, proxime accedens. Porphyrii vitam, studia, et scripta Lucas Holstenius, vir magna et recondita eruditione, tam accurate enarravit, ut exemplum dederit talis historiae bene scribendae. At Longini memoriae qui pari et cura et doctrinae copia consuleret, adhuc scimus repertum esse neminem. Quo magis convenit, eandem illi, aut etiam diligentiore, si fieri potest, operam navare.

§. II.

§. II.

Longinus in fronte libri Π. Τ. vocatur *Dionysius Longinus* (*), a Photio Lex. MS. v. Σέπφοι, *Cassius Longinus*, a Suida v. Λογγίνος, *Longinus Cassius*, cognomine praeposito gentili nomini. Quam nominum transpositionem Graecis aut solis, aut maxime usitatam dicit Reimarus in Vita Dion. Cassii p. 1534. Sed multis exemplis planum fecit Dukerus ad Flor. II. 2. 11. Latinos scriptores eandem rationem frequentare; eamque argenteae, quam vocant, aetati inprimis vindicavit Lipsius ad Senec. de Tranq. an. 14. Plenum igitur hominis nomen erat *Dionysius Cassius Longinus*. Graeco *Dionysii* nomini, quod infans acceperat, Romanum *Cassii Longini* accessit, sive quod ipse in familiae Cassiae Longinae clientelam receptus esset, sive quod ejus majores per aliquem ex Cassiis Longinis civitatem accepissent. De quo more Graecis barbarisque frequentissimo videntur Henr. Canegieterus de Nominib. cap. VI. Certe melior est haec ratio ille Fabriciana Bibl. Gr. T. IV.

[(*) Constat, Hier. Amatium, Biblioth. Chisianae praefectum, et nuperrimum Longini Editorem Benj. Weiskium, contrariam vulgo receptae sententiam tueri, censentes auctorem libri *περί ὕψους* non esse Longinum, de quo Ruhnenius hic disputavit, sed alium excellentioris ingenii et doctrinae hominem, qui Augusti fere vixerit aetate: movit eos potissimum inscriptio Codicis Vaticani, *Διονυσίου ἢ Λογγίνου*. Vid. Ed. Weiskii, Praef. p. xvii et xxiv. Annot. p. 213—218. Add. p. 634. Quod ut commemorandum h. l. videbatur, sic dijudicandum doctioribus relinquimus.]

IV. p. 435. qua Longinum nepotem facit Cassii Longini apud Plutarch. Symp. IX. 1. quamvis contextus facile doceat, illum Longinum, non Graecum, sed unum quem e proceribus Romanis fuisse. Et quoniam de Longini nomine dicere coepimus, hoc quoque notandum videtur, eum nunquam simpliciter *Dionysii*, semel *Dionysii Longini*, bis terve *Cassii Longini*, plerumque uno *Longini* nomine laudari. Quam observationem si quis minutam et contemnendam dicat, is sciat, eam mox nobis in gravioribus profuturam.

§. III.

Quo anno Longinus natus sit, nemo commemoravit, satis habentibus antiquis scriptoribus, tempus, quo summam ingenii gloriam attigisset, designare. Photius Bibl. Cod. CCLXV. p. 1470. ἐπὶ Κλαυδίου δὲ Λογγίνος ἠκμαΐζε. Georg. Syncellus Chron. p. 384. ἐφ' οὗ (Αὐρηλιανοῦ) Φασὶ Φιλόστρατον τὸν Ἀθηναῖον ἱστοριογράφον, καὶ Λογγίνον ἀκμάσαι. Sed quid natalem diem annumve scire attinet, cum aetas ejus satis certis et perspicuis indicibus teneatur? Nam si magistrum viginti annis discipulo Porphyrio, qui A. C. 233. natus est, grandiore fuisse ponamus, natalis ejus incidit in A. C. 213. vixitque adeo Longinus sexaginta annos, quoniam certum est, eum A. C. 273. periisse. Non minus incertus est ejus locus natalis. Abr. Sellarus Ant. Palmyr. p. 288. Palmyrenum esse suspicatur; Syrum vel Emisenum Gabriel de Petra, cui Holstenius de Vita Porphyr. cap. 5. ac-

cedere videtur; Pamphylum Langbaenius, quippe Dionysium Longinum perperam confundens cum Dionysio Phaselite. Syrum viri docti Longinum faciunt hoc argumento, quod mater Syra fuit, et quod ex Vopisco in Aurelian. 30. sibi collegisse visi sunt, Longinum Syriacae linguae peritum fuisse. At scierit Syriacae, nihil impedit; quamvis id ex ambiguo Vopisci loco vix intelligi possit: num idcirco statim in Syria natus putandus est? Ejus enim linguae vel a matre in Graecia, vel a Palmyrenis, apud quos postea vixit, discendae facultatem habuit. Equidem multo pronior sim in sententiam Jo. Jonsii de Script. Hist. Phil. III. 14. Athenas Longino patriam tribuentis. Hic certe ejus avunculus, Phronto, Emisenus, ex cujus sorore Phrontonide natus est Longinus, artem rhetoricam docebat. Qua de re egregius est locus Suidae: *Φρόντων Ἐμισσηνός, ῥήτωρ, γεγενηὸς ἐπὶ Σευήρου τοῦ βασιλέως ἐν Ῥώμῃ· ἐν δὲ Ἀθήναις ἀντεπαίδευσσε Φιλοστράτῳ τῷ πρώτῳ, καὶ Ἀψίλῳ τῷ Γαδαρεῖ. ἐτελεύτησε δὲ ἐν Ἀθήναις, περὶ ἑ' ἔτη γεγονώς· καὶ ἀδελφῆς Φροντωνίδος παῖδα ὄντα Λογγῖνον τὸν Κριτικὸν κληροδόμου κατέλιπεν. ἔγραψε δὲ συχνούς λόγους.* Hunc Phrontonem, Graecum rhetorem, Langbaenius et alii, qui Longini vitam enarrarunt, errantem ducem, Jo. Rualdum in Plutarchi Vita cap. 5. secuti, temere confuderunt cum oratore Romano, M. Cornelio Frontone, M. Antonini Philosophi in Latinis literis magistro, de quo vide Capitolin. in M. Anton. 2. Quem errorem, nuper etiam repetitum ab historiae philosophicae compilatore (*) T. II. p. si-

[(*) Bruckero: cf. Elog. Hemsterh. supra p. 262.]

214. ita confutavit vir doctissimus, Eduardus Cor-
sinus in Plutarchi Vita §. 5. dicere ut contra pos-
se nemo videatur. Phronto, dum vixit, Longinum
in filii modum amavit, et moriens bonorum suorum
heredem scripsit. Nec dubitari potest, quin idem
ejus ingenium ad omnem humanitatem sinxerit, ei-
que viam, qua ad veram eloquentiam iretur, mon-
strarit, praesertim cum aemulatio, Phrontoni cum
Philostrato et Apsine intercedens, cujus Suidas men-
tionem facit, vix sineret sororis filium aemulorum
disciplinae commendari.

§. IV.

Ipse Longinus in Praefatione luculenta libri περὶ
τέλους, quam Porphyrius in Vita Plotini p. 127. con-
servavit, narrat, se ab ineunte aetate cum parenti-
bus multa itinera obisse, multas regiones lustrasse,
et omnes, qui clarum in philosophia nomen habe-
rent, per hanc peregrinandi opportunitatem vidisse.
Ex quo, quantam facultatem habuerit optimi cujus-
que magistri sibi legendi, facile judicari potest. Ex
Platonicis vidit Euclidem, Democritum, Proclinum,
Ammonium Saccam, Origenem, Plotinum, Ame-
lium, Theodotum, Eubulum: e Stoicis Themisto-
clem, Phoebionem, Annium, Medium, Herminum,
Lysimachum, Athenaeum, Musonium: ex Peripate-
ticis Heliodorum Alexandrinum, Ammonium, Pro-
temaeum. Quorum omnium, si Ammonium Sac-
cam, Origenem, Plotinum et Amelium excipias, vix
tenuis notitia ad nos pervenit, propterea quod alii
nihil literis prodiderunt, aliorum libros vetustas in-
ters

tercepit. Democritus scripsit Commentarium in Platonis Alcibiadem, quem laudat Olympiodorus Commentario MS. in eundem dialogum p. 29. B. Τὸ εὖ λέγεις, ὁ μὲν Δημόκριτος ἐπὶ κλην χνᾶ, διότι μετρούμενον τὸ ὄνομα αὐτοῦ χνᾶ (i. e. 651.) ποιεῖ, ὥς ἀπὸ Σωκράτους ἐκδέχεται. ὁ δὲ Δαμάσκιος, ὥς ἀπὸ Ἀλκιβιάδου. καὶ ἄμεινον τὸ δεύτερον. item Commentarium in Phaedonem, qui ab eodem Olympiodoro in eundem dialogum commemoratur: Ὅτι τὴν γῆν, οἱ μὲν ἀσώματον φασὶ τὴν ἐνταῦθα λεγομένην, οἱ δὲ σωματικήν. καὶ τούτων ὅλον μὲν τὸν κόσμον, Ἀρποκρατίων, τὸν δὲ ὑπὸ σελήνην, Θεόδωρος. τῶν δὲ ἀσωμάτων, τὴν μὲν ἰδέαν Δημόκριτος, τὴν δὲ φύσιν, Πλούταρχος. Ejusdem Democriti mentionem facit Syrianus Commentario MS. in Aristotelis Metaphysica: μηδὲ Πλούταρχον καὶ Ἀττικὸν καὶ Δημόκριτον τοὺς Πλατωνικοὺς κατ' αὐτὸ τοῦτο ζηλοῦμεν. Ptolemaeum Peripateticum Fabricius Bibl. Gr. T. II. p. 310. laudari putat a Sexto Empiric. adv. Gramm. I. 3. p. 229. In quo virum egregium ratio fallit. Nam primum Ptolemaeus, quem Longinus vidit, per temporis rationes vix potuit a Sexto Empirico commemorari. Deinde Longinus diserte testatur, eum nihil, praeter carmina et declamationes, scriptum reliquisse. Ammonio Peripatetico hanc insignem variae copiosaeque eruditionis laudem tribuit Longinus: οὐ γὰρ ἐστίν, ὅστις ἐκείνῳ γέγονεν εἰς πολυμάθειαν παραπλήσιος. a cujus judicio non discrepat Philostrat. Vit. Sophist. II. 27. p. 618. Ἰππόδρομος πλεῖστα ἀνέγνω μετὰ γε Ἀμμώνιον τὸν ἀπὸ τοῦ Περιπάτου. ἐκείνου γὰρ πολυγραμματώτερον ἄνδρα εὖτε ἔγνω. ubi Peripateticum

Am.

Ammonium cum Platónico a Gothofredo Oleario confundi, nemo miretur, cum hic etiam errarit Jonesius, tanto doctior et sollertior, de Script. Hist. Phil. III. 13. p. 282. Vide Fabricium Bibl. Gr. T. IV. p. 172.

§. V.

Hi sunt ineuntis seculi tertii philosophi, cogniti omnes a Longino. In quibus cum ingenio scientiaque longe excellerent Ammonius Saccas et Origenes, horum se potissimum disciplinae tradidit, iisque audiendis multum temporis consumsit. Ipsum testem audiamus in Praefatione libri *περὶ τέλους*. Τοῦ δὲ δευτέρου τρόπου Πλατωνικοὶ μὲν Ἀμμώνιος καὶ Ὀριγένης, εἰς ἡμεῖς τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου προσεφοιτήσαμεν, ἀνδράσιν οὐκ ὀλίγοι τῶν κατ' ἑαυτοὺς εἰς σύνεσιν διενεγκουσιν. Alexandriae tum philosophiam Platonicam docebat Ammonius, cui, quod juvenis saccis portandis victum quaesisset, scurrilis Alexandrinorum dicacitas cognomen *Saccas* indidit, non dissimile nomini *Cybiosactes*, quo, ut Suetonius in Vespas. 19. auctor est, olim unum e regibus suis, post Vespasianum notarant. Magna hujus philosophi fama erat, partim justis de caussis orta, partim ab adolescentibus, temere, ut fieri solet, novitatem disciplinae mirantibus, commota. Etenim rem inauditam ac prope incredibilem profitebatur, se ex diversarum sectarum sententiis unum quasi philosophiae corpus confecturum, Platonemque cum Aristotele in concordiam redacturum. Sed de Ammonio tanto minus hic di-

dicere necesse est, quod tota philosophandi ratio, quam secutus est, e Plotino, ejus discipulo, qui illam literis prodidit, intelligitur. Vide e veteribus Hieroclem apud Photium Bibl. Cod. CCXIV. p. 550. e recentioribus Moshemium Dissert. de turbata per Platonicos Ecclesia §. 7. seqq. et Histor. Christian. seculi II. §. 27. seqq. quanquam is in multis fingenti, quam docenti similior est. Alter Longini magister erat Origenes, omnium Ammonii discipulorum, si Plotinum excipias, nobilissimus, quem Suidas *Ἀμέλιος* cum Ammonio conjungit. Hierocles l. c. p. 554. οὗ τῶν γνωρίμων οἱ ἐπιφανέστατοι Πλωτῖνος τε καὶ Ὀριγένης. Multi hunc Origenem, a Christianis sacris alienum, confundunt cum inclyto illo Origene Adamantio, Ammonii et ipso discipulo, tanquam Jo. Jonsius de Script. Hist. Phil. III. 16. p. 293. et Jo. Pearsonus Proleg. in Hierocl. p. 29. revocans tamen errorem suum Vindic. Ignat. II. p. 10. Sed quomodo distinguendi sint, praeclare docet H. Valesius ad Euseb. H. E. VI. 19. quem, praeter ceteros, sequitur Huetius Origenian. l. 7. Quanti Plotinus Origenem fecerit, testimonio sit, quod narrat Porphyrius in Plotini Vita p. 116. Cum Origenes forte Romae in Plotini scholam venisset, tantus illi rubor suffusus est, ut statim docendi finem faceret, grave esse dicens disserere, praesentibus iis, qui, quae traduntur, aeque teneant, atque ipse, qui docet. Ob quam cum Plotino et Porphyrio consuetudinem, Romae institutam, Origenes ab Eunapio in Porphy. p. 17. Porphyrii condiscipulus vocatur, frustra, ut nobis videtur, Huetio l. c. tertium ali-

quem

quem Origenem ex illo loco fingente. Longinus autem non Romae, sed Alexandriae, Origenem audiuit, quod quo tempore Origenes Romae cum Plotino et Porphyrio versabatur, ipse jam dudum Athenis bonas artes tradiderat, Porphyriumque formarat. Idem in Praefatione libri *περὶ τέλους*, quam non semel laudavimus, testatur, Origenem nihil de philosophia literarum monumentis mandasse, et, si quid extet, velut liber *περὶ δαιμόνων*, levioris operae esse, atque aliud agenti excidisse. Ex illo libro quaedam affert Proclus in Platonis Timaeum p. 24. Alium ejus libellum laudat Porphyrius in Plotini Vita, p. 97. *ὅτι μόνος ποιητὴς ὁ βασιλεὺς*. de qua inscriptione alii aliter. Valesius ad Euseb. l. c. libellum, suspicatur, comparatum fuisse ad Imperatoris Gallieni facultatem poëticam laudandam. Cujus opinionem merito repudiat Fabricius Bibl. Gr. T. IV. p. 97. Nam neque Origenem, primum Graecum, deinde philosophum, decebat, sibi de versibus Latinis iudicium arrogare, neque tam foeda ignavissimi Imperatoris adulatio in gravem philosophum cadebat. Melius igitur alii sensum philosophicum in hoc indice quassiverunt, ut Bruckerus Hist. Phil. T. II. p. 216. quamvis, qualis fuerit, nemo expediverit. Nobis in mentem venit legere: *ὅτι νοῦς ποιητὴς καὶ βασιλεὺς*, id est, *mentem hoc universum condidisse, et conditum regere*. Ita liber scriptus est ad refellendos ejus aetatis philosophos, qui tria rerum principia statuerent, de quibus vide Th. Galeum ad Jamblich. de Myster. p. 297. et R. Cudworth. System. Intell. T. I. p. 884. et ad confirmandam sententiam Pla-

tonis Phileb. p. 79. D. πάντες γὰρ συμφωνοῦσιν οἱ σοφοί, ἑαυτοὺς οὕτω σεμνύνοντες, ὥς νοῦς ἐστὶ βασιλεὺς ἡμῖν οὐρανοῦ καὶ γῆς. ubi Olympiodorus Commentar. MS. laudat simile Orphicum: νοῦς δὲ οἱ ἀψευδὴς βασιλῆϊος. Ita versus scribendus, non, ut in Orphei Fragmentis Gesnerianis p. 410. editus est: νοῦς δὲ οἷα ψευδὴς βασιλῆϊος. His Origenis libris adde ejusdem Commentarium in Timaei Platonici prooemium, saepe a Proclo in eundem Tim. laudatum, in quo interdum a Longino, qui illud ipsum prooemium singulari libro explicuerat, dissentit, ut cognoscere licet ex Proclo p. 10. 26. in his autem Origenianis scriptis, subitariis et temere fuis, non mirum est, si gratiam orationis et venustatem requirat Euphrosynius in Porphyry. p. 17. Hactenus de altero Longini in philosophia magistro, Origene.

§. VI.

Jam etsi Longinus Ammonium, Origenem, Ammonique discipulum, Plotinum aliis aetatis suae philosophis anteferebat, non tamen ideo existimandus est, philosophandi rationem, quam illi sequerentur, per omnia probasse; praesertim cum dissensionem suam a multis Plotinianis, aut, si malis, Ammonianis decretis aperte prae se ferat in Epistola ad Porphyrium, quam ille inseruit Plotini Vitae p. 125. Longinum ignoret oportet, qui tali ingenio placuisse credat duram et contortam philosophorum, qui conciliari nollent, conciliationem, insanum allegorici sive secretioris sensus quaerendi studium, my-

sticas disputationes de Deo, divinisque emanationibus, et daemonibus, quibus omnes illorum libri sunt referti, alia denique multa, hic non attingenda, quibus tum vera et sincera Platonis philosophia foedum in modum adulterabatur. Non ille e turbidis recentiorum Platoniorum hauriebat rivulis, sed liquidos purosque antiquorum philosophorum, maxime Platonis, fontes consecrandos putabat. Quo nomine Φιλαρχαῖος verissime appellatus est a Porphyrio in Vita Plotini p. 116. ἀναγνώσθεις δὲ αὐτῷ τοῦ τε περὶ ἀρχῶν Λογγίνου, καὶ τοῦ Φιλαρχαίου. quod Ficinus ita vertit: *Quum liber Longini et Phylarchei de Principiis lectus esset.* Sed cui vel fando auditus est philosophus Phylarcheus? Paulo prudentius Langbaenius in Vita Longini, et Vales. de Critica I. 17. Φιλαρχαῖος libri indicem esse conjecerunt. Sed Porphyrii verba corrupta sunt, quibus facile sic medecare: ἀναγνώσθεις δὲ αὐτῷ τοῦ περὶ ἀρχῶν Λογγίνου, τοῦ Φιλαρχαίου. id est, *cum ei lectus esset liber Longini, praeae sapientiae studiosi, de Principiis.* Quam Porphyrii mentem vidit etiam Fabricius Bibl. Gr. T. IV. p. 116. et 436. Omnino germanum Platicum fuisse Longinum, non modo clarum est ex libris, aut fragmentis potius librorum, quae supersunt, sed multo magis ex Commentariis ad Platonem interpretandum comparatis. Ejus Commentarium in Phaedonem memorat Olympiodorus Commentario inedito in eundem dialogum p. 379. D. Πῶς διὰ τὰ χρήματα πάντες οἱ πόλεμοι γίνονται; πολλοὶ γὰρ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας ἐγένοντο. βητέον οὖν, ὥς μὲν Ἀρποκρατίων, ἢ ὅτι ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἢ ὅτι καὶ ἡ τῶν λαφύρων ἐλπίς ἐπι-
τεί-

τρίνει τὸν πόλεμον. ὡς δὲ Λογγίνος, τὰ ἐκτὸς πάν-
 τα χρήματα καλεῖ. οἱ δὲ Ἀττικοὶ ἐξηγηταί, ἐπεὶ δὴ
 ὀργάνοις χρῶνται τοῖς χρήμασι πάντες οἱ πολεμοῦν-
 τες. Ejusdem Commentarium in Timaeum, vel
 potius in prooemium Timaei, saepe laudat Pro-
 clius in eundem dialogum, tanquam p. 10. 11. 16.
 20. 21. 29. 50. 63. 98. Non facile putem, ullum
 interpretem tantis ingenii et doctrinae praesidiis ad
 scriptorem aliquem explicandum, quantis Longinus
 ad Platonem, accessisse. Cujus libros utinam fana-
 ticoſum interpretum, Procli, Hermiae et Olympiodori
 jactura redimere liceret! Paucos admodum Longini
 explicationes Proclus, quippe veram interpretandi ra-
 tionem, qua ille utebatur, prae mystica sua contem-
 nens, afferendas putavit. Tamen ex paucis illis ap-
 pareret, eum non solum res, sed, quoniam Plato a
 scribendi quoque elegantia spectari voluit, etiam ver-
 ba persecutum esse. Juvat, aliquot, exempli caus-
 sa, apponere. Ad Tim. p. 523. A. hanc annotatio-
 nem laudat Proclus p. 19. Λογγίνος μὲν ἐν τούτοις
 ὁραῖζεσθαι τὸν Πλάτωνα Φησὶ, διὰ τῶν παραβολῶν καὶ
 τῆς τῶν ὀνομάτων χάριτος, καλλωπίζαντος (lege, καλλω-
 πίζαντα) τὸν λόγον, ἐνδεικνύμενος εἰς τινὰς Πλατωνι-
 κοὺς, αὐτοφύῃ τὴν ἐρμηνείαν ταύτην, ἀλλ' οὐκ ἐκ τέχ-
 νης πεπορισμένην τῷ Φιλοσόφῳ λέγοντας. εἶναι μὲν γὰρ
 τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνομάτων πεφροντισμένην τῷ Πλάτῳ
 καὶ οὐ κατὰ τὸ ἐπιτυχὲν ἕκαστα λαμβάνειν αὐτόν. ἀλλὰ
 τοῦτο μὲν εἶποι ἂν τις ἀπὸ τῆς κοινῆς τῆς τότε καὶ συν-
 ἡθους ἐρμηνείας ἤκειν καὶ εἰς αὐτόν. πολλὴν δὲ αὐτὸν
 ποιῆσθαι καὶ τῆς συνήθους προμήθειαν. θάττον γὰρ ἂν
 τὰς αὐτόμους Ἐπικούρου συνελθούσας πειῆται κόσμον, ἢ

ὀνόματα ὡς ἔτυχε συγκείμενα καὶ ῥήματα λόγον καταρ-
 θωμένον. Πλάτωνα δὲ ἐν μὲν τῇ χρήσει τῶν ὀνομάτων
 ἡτιάσαντο τινες, ὡς μεταφοραῖς χρώμενον. περὶ δὲ τὴν
 συνθήκην, ἅπαντες θαυμάζουσιν. ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ἐκ ταύ-
 της μόνον ἂν τις λάβοι τὴν περὶ τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ
 Φροντίδα, ἀλλὰ ἐκ τῶν τοιούτων ἐπιτηδεύσεων, οἷον ἐν
 τοῦτοις ἐπιδείκνυται. οὐ γὰρ ἀπλῶς λέγει ὁ Σωκράτης ὁ
 ποθεῖ γενέσθαι αὐτῷ παρὰ τῶν ἀμφὶ Τίμαιον, ἀλλ' ὥραϊ-
 ζομένῳ πως ἔοικε, καὶ ψυχαγωγοῦντι τὸν ἀκροατὴν. ubi
 verbum, quod excidit, sic revocandum videtur: ὡς
 μεταφοραῖς κατανόρως χρώμενον. Dionys. Halic. de
 Thucyd. pag. 161. ὅταν μὲν αὐτῇ χρῆσται κατακό-
 ρως. Jo. Siceliota Commentario MS. in Hermoge-
 nem, de Procopio Gazaeo: ἀκαίρως μὲν καὶ κατακό-
 ρως χρώμενος ταῖς τροπαῖς καὶ ἐπιθέτοις ἐν τοῖς λόγοις.
 Rhetor MS. in Bibl. Medicea: οὐ δεῖ κατακόρως ταῖς
 γνωμολογίαις κεχρῆσθαι. Neque enim omnem meta-
 phorarum usum, sed nimiam frequentationem vete-
 res in Platone reprehenderunt, ipso Longino docen-
 te in alio opere Π. Τ. §. 32. Ex eodem ad Tim.
 p. 523. C. hanc annotationem excerpit Proclus p.
 21. Ὁ Λογγίνος τὴν λέξιν θεωρεῖν οὐκ ἀπαξιῶν, ἐκεῖνο
 μὲν τὸ κῶλον ἐν ᾧ Φησὶν, τὸ δὲ τῶν σοφιστῶν φοβού-
 μαι, μή πως ἄτε πλανητὸν ὄν, ἀρχόμενον (lege, ἀρ-
 χομένου) Φησὶν εἶναι διὰ σεμνότητος ἔφесιν τὴν φράσιν
 ἐξαλλάττειν. τὸ δὲ ἐξῆς, ὅσα ἂν οἶάτε ἐν πολέμῳ καὶ
 μάχαις πράττοντες καὶ τὰ ἐχόμενα, διαστρέφοντος εἶ-
 ναι τὴν φράσιν ἀπὸ τοῦ κατὰ φύσιν. τὸ δὲ τρίτον τὸ,
 καταλείπεται δὴ τὸ τῆς ἡμετέρας ἕξεως γένος, παντε-
 λῶς ἀλλόκοτον εἶναι. μηδὲν γὰρ ἀπαικέναι τοῦ βίη Ἡρα-
 κλεῖ, καὶ ἱεὺς ἵς Τηλεμάχοιο, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Ad
 Tim.

Tim. p. 523. F. haec habet Proclus p. 26. Λογγί-
νος μὲν ἠπέρει, τί ποτε βύλεται τῷ Πλάτῳ τούτου
τοῦ διηγήματος ἢ παράθεσις. οὔτε γὰρ ὡς διαναπαύων
τοὺς ἀκροατὰς, οὔτε ὡς δεόμενος πεποιήται τὴν μνήμην.
καὶ ἔλυσεν ὡς ᾤετο λέγων, ὅτι πρὸ τῆς Φυσιολογίας παρ-
έλαβεν αὐτὸ ψυχᾶν τὸν ἀκροατὴν, καὶ τὸ τῆς ἐρ-
μηνείας ἐκείνης αὐχμηρὸν προθεραπεύων διὰ τῆς τούτου
παρθέσεως. Hanc Longini rationem eo minus spre-
verim, quod totum prooemium Timaei Platonici mem-
brum esse videtur cum corpore parum cohaerens.
Cujusmodi prooemia veteres in Heraclidae Pontici et
Theophrasti dialogis reprehenderunt. Proclus Com-
mentario MS. in Platonis Parmenidem, ubi omnia
Platonis prooemia dialogorum argumentis cōsentā-
nea esse contendit, sic ait: Τὸ δὲ παντελὲς ἀλλό-
τρια τὰ προοίμια τῶν ἐπομένων εἶναι, καθάπερ τὰ τῶν
Ἡρακλείδου τοῦ Ποντικοῦ καὶ Θεοφράστου διαλόγων, πᾶ-
σαν ἀνιᾶ κρίσεως μετέχουσιν ἀκοήν. Sequuntur haec
apud eundem Procl. p. 27. παλαιὸν ἀκηκοὺς λόγον οὐ
νέου ἀνδρός.] Λογγίνος μὲν ἐν τούτοις ἐπισημαίνεται πά-
λιν, ὅτι φροντίζει καὶ ὀνομάτων ὥρας καὶ ποικιλίας ὁ
Πλάτων, ἀπαγγέλλων ἄλλως τὰ αὐτά. τὸ μὲν γὰρ ἔρ-
γον, ἀρχαῖον ἐκάλεσε, τὸν δὲ λόγον, παλαιὸν, τὸν δὲ
ἄνδρα, οὐ νέον, καίτοι ταυτὸν διὰ πάντων σημαίνων,
καὶ δυνάμενος πάντῃ ὡσαύτως προσειπεῖν. Paucis in-
terjectis idem pag. 28. εἶπεν οὖν τις τῶν Φρατόρων]
Πάλιν ἐν τούτοις, οἱ μὲν τῆς λέξεως φιλοθεάμονες ἐπι-
σημαίνονται τοῖς αὐτῶν ἐρυσταῖς, ὅτι Σόλωνος ἐπαινεῖ
τὴν ποιήσιν ὁ Πλάτων ἀσφελῶς, ἰδιώτῃ τὸν ἔπαινον ἀνα-
θεῖς, καὶ εἰς χάριν ἄλλων, ἀλλ' οὐ κατὰ νοῦν λέγοντε
καὶ λόγον. εἴπερ γὰρ τις ἄλλος καὶ ποιητῶν ἄριστος καί-

τῆς ὁ Πλάτων, ὥς καὶ Λογγίνος συνίστησιν. Ita cum Longinus philosophiae severitatem exquisitoris doctrinae suavitate temperarit, quid miramus, si, qui seres, non verba sectari jactarent, parum magnifice de illo senserint? Plotinus quidem, durior ad haec studia, lecto ejus libro *περὶ ἀρχῶν*, teste Porphyrio in ejus Vita p. 116. exclamavit: *Φιλόλογος μὲν ὁ Λογγίνος, Φιλόσοφος δὲ οὐδαμῶς* (*). Quam vocem, velut oraculo missam, repetit Proclus, eruditior ille quidem Plotino, sed eodem mordo laborans, in Platonis Tim. p. 27. Sed hujus judicii iniquitas unde profecta sit, non est difficile intelligere. Urebat haud dubie hominem, suam de Ideis sententiam, quam discipuli, ut fit, laudibus in coelum ferrent, idoneis rationibus a Longino oppugnari. Huc adde, barbarae et spinis metaphysicis horridae sapientiae nunquam bene convenire cum elegante et diserta. Etiam nunc reperiuntur, praesertim de scholastica Wolfii disciplina, qui paullo elegantius philosophantes, philologos potius, quam philosophos, appellent.

§. VII.

At vero, quem nos Platonicum philosophum dicimus,

[(*) Cujus dicti, hinc relati in censuram Ruhnkenianae Disputationis Biblioth. Crit. Vol. I. P. I. p. 121, vulgo autem non satis intellecti, vim et sententiam explanavit Cl. Wytenbachius Philom. L. I. p. 78. confirmavitque postea notatione omnium locorum Plotini, ubi dicitur *Φιλόσοφος, Φιλοσοφία, Φιλοσοφεῖν*, in Epp. Sodal. Philom. p. 173.]

mus, Porphyrius apud Eusebium H. E. VI. 19. pro Pythagorico habuisse videtur: συνῆν γὰρ Ὀριγένης ἀεὶ τῷ Πλάτῳ, τοῖς τε Νουμηνίου, καὶ Κρονίου, Ἀπολλοφάνους τε καὶ Λογγίνου, καὶ Μοδεράτου, Νικομάχου τε καὶ τῶν ἐν τοῖς Πυθαγορείοις ἐλλογίμων ἀνδρῶν ὡμίλει συγγράμμασιν. Quem locum sine ulla scripturae varietate excerpserit Suidas v. Ὀριγένης. Fabricius quidem Bibl. Gr. T. I. p. 482. 494. credens, omnes philosophos, qui hic commemorentur, Pythagoricos esse, non dubitavit et Apollophanem et Longinum in Pythagoricorum catalogum referre. In quo fallitur vir doctissimus. Nam Apollophanes Stoicus fuit: Numenius, sicut Longinus, Platonicus; quamvis uterque de illius temporis more Pythagoricae doctrinae studium assumsisset. Alia difficultas haud paullo gravior, quam unus Valesius pro sagacitate sua sensit, ex Porphyriano loco exoritur. Nam primum mirari subit, Longinum cum multo vetustioribus philosophis conjungi: quod artis criticae perito statim suspicionem injiciat corruptelae, in Longini nomine haerentis. Tum acrius telum, quod vulgatam lectionem prorsus jugulet, nobis temporum suppeditat ratio. Nego enim, Origenem Adamantium, eumque juvenem, Longini libros legere potuisse, quod, quo tempore Origenes juvenis philosophiae operam dabat, hoc est, sub ipsum initium seculi tertii, nondum lucem viderat Longinus. Quid igitur? Nempe pro Λογγίνου scribendum Ἀλβίνου. *Albinus*, philosophus Platonicus, qui vulgo male *Alcinous* appellatur, Origeni viam praecire potuit ad Platonem intelligendum, quippe aetate superior Origene, et jam Ga-

Ieno de libris suis, T. IV. p. 372. laudatus. Ejus duplex extat libellus, quorum alter tradit *ordinem*, quo *Platonis dialogi legendi sint*, alter *Epitomen doctrinae Platonis*. Priorem nostra demum aetate protulit Fabricius Bibl. Gr. T. II. p. 44. quem adeat, qui de Albino plura cognoscere velit.

§. VIII.

Longinus vero, cum justas doctrinae copias et a magistris Alexandrinis, et ab aliis, quos in peregrinatione audierat, summo sibi studio parasset, eas Athenis, ubi natus educatusque erat, explicare instituit, docuitque juvenes haec studia aemulantes tanta assiduitate, vix ut ei tempus superesset ad condenda eloquentiae suae monimenta, si vera nobis narrat Joannes Siceliota Commentario MS. in Hermogenem *περὶ ἰδεῶν*. ὁ μὲν γὰρ Λογγίνος περὶ τὸ διδάσκειν μόνον ἐνασχολούμενος, καὶ περὶ τὸ γράφειν τελείας ὑποθέσεις οὐκ ἔχων καιρὸν, τὸ τῆς Ὀμήρου (H. I. 323.) πέπονθεν ὄρνιθος, λιμώττουσαν τοὺς νεοττοὺς τρέφειν. de quo loco mox plura dicemus. Hic ejus disciplina usus est Malchus, domo Tyrius, cujus patrium nomen, Graecis auribus molestum, Longinus in Πορφύριος mutavit, forte Aristotelem, qui ex Tyrtamo fecerat Theophrastum, imitatus. Eunapius in Porphyry. pag. 13. Μάλχος δὲ κατὰ τὴν Σύρων πόλιν ὁ Πορφύριος ἑκαλεῖτο τὰ πρῶτα. τοῦτο δὲ δύναται βασιλέα λέγειν. Πορφύριον δὲ αὐτὸν ἀνόμασε Λογγίνος, ἐς τὸ βασιλικὸν τῆς ἑσθῆτος παράσημον τὴν προσηγορίαν ἐπιτρέψας. Qua in re Eunapii diligentiam requirit Valesius de Crit. I.

18. Neque enim Longinus, sed Amelius nominis Tyrii in Graecum Βασιλεὺς mutandi auctor fuit, ipso Porphyrio teste de Vita Plotini p. 120. Βασιλεὺς etiam, non Πορφύριος, vocatur a Longino in Praef. libri περὶ τέλους p. 131. Quae facile conciliantur, si dicamus, Malchum quidem primum ab Amelio Βασιλέα, mox a Longino ejusdem fere potestatis, sed gratioris soni nomine, Πορφύριον appellatum esse. Sed hoc utcunque accipiatur, parum referre arbitror. Illud magis convenit quaerere, quid Longinus Athenis professus sit, artemne criticam, vel grammaticam, ut Langbaenio in ejus Vita videtur, an philosophiam, ut Valesio ad Euseb. H. E. VI. 19. et de Crit. I. 17. Priorem sententiam confirmat Eunapius, Porphyrii in Grammaticis et Rhetoricis magistrum edens Longinum, in Porphyr. p. 13. παρ' ἐκείνῳ δὴ τὴν ἄκρην ἐπαιδέυετο παιδείαν, γραμματικῆς τε εἰς ἄκρον ἀπάσης ὥσπερ ἐκεῖνος ἀφικόμενος καὶ ῥητορικῆς. πλήν ὅσον οὐκ ἐπ' ἐκείνην ἔνευσεν, φιλοσοφίας τε πᾶν εἶδος ἐκματτόμενος. At hoc non persuadet Valesio de Crit. 1. c. quia Porphyrius ipse Quaest. Homer. 25. suum in arte grammatica Athenis praeceptorem, non Longinum, sed Apollonium, praedicat. Praeterea rem conficere Valesio videtur Longinus Praefatione saepe laudata libri περὶ τέλους p. 131. ubi suae disciplinae philosophicae Plotinianae a Porphyrio praeclata narrat: ὃν (Πλωτῖνον) ἀποδεξάμενος μᾶλλον τῆς πρὸ ἡμῶν ἀγωγῆς. Philosophus etiam diserte vocatur a Vopisco in Aurelian. 30. et Suida v. Λογγῖνος. Item Scholia Longini in Hephaestionem de Metris in Cod. Vatic. inscribuntur: ἐκ τοῦ Λογγίνου τοῦ Φιλοσόφου. Tum

dictum Plotini de Longino, quod supra retulimus, professione philosophum, non philologum, Longinum fuisse, ostendit, ut pulcre vidit Vales. l. c. Denique Πλατωνείων celebratio, quae ipsi tribuitur, non Grammaticis aut Rhetoribus, sed Philosophis, usitata reperitur. Porphyrius apud Euseb. P. E. X. 3. pag. 464. Τὰ Πλατωνεία ἐστὶν ἡμῶς Λογίους Ἀθύνῃσι, κέκληκεν ἄλλους τε πολλοὺς, etc. ubi deteriorum librorum scriptura, Πλωτίνεια, in fraudem inducti, Holstenius in Vita Porphyrii p. 11. et Langbaenius in Vita Longini, Plotini natalem a Longino celebratum putarunt. Verum nec Plotino magistro usus erat Longinus, nec tantum sibi auctoritatis Plotinus constituerat, ut Longinus talem ei honorem, praeteritis Ammonio et Origene, sub quibus profecerat, haberet. Excepit tum Longinus, ut hoc obiter addamus, sollemni convivio florem hominum eruditorum, Athenis degentium, Nicagoram Sophistam, Majorem, Apollonium Grammaticum, Demetrium Geometram, Prosenem Peripateticum, Calietem Stoicum, Caystrium et Maximum. Adfuit etiam Porphyrius, qui totam rem narrat, cum aliis pluribus. Ex his nonnulli sibi nomen apud posteros fecerunt, ut Nicagoras, quem Gothofr. Olearius ad Philostratum de Vit. Sophist. II. 31. p. 624. turpi errore confundit cum Nicostrato, Rhetore M. Antonini temporibus clarum. Vide Suidam v. Νικαγόρας, et ibi Kusterum. Notus etiam est Major Sophista, ex Suida in v. et Scholiaste Hermogen. p. 130. Apollonium Porphyrii in Grammaticis magistrum fuisse, paullo ante diximus. Maximus, nescio, an sit philosophus,

domo Tianus, cujus titulum sepulcralem Athenis vidit Sponius Miscell. erud. Antiq. p. 127.

ΜΑΞΙΜΩ

ΤΙΑΝΩ

ΦΙΛΟΣΟΦΩ

§. IX.

Etsi vero Longinus se Athenis philosophum dici haberi que voluit, hoc tamen non eam vim habet, ut, quod Valesius efficere tentat, se in docendo unius philosophiae finibus continuerit, nullam praeterea artem attigerit. Cum enim ipse, Platonis sui exemplo, ut bene judicat idem Valesius de Crit. I. 16. eloquentiam, et ceteras artes, quibus eloquentia alitur et augetur, cum philosophia conjunxisset, Criticesque studium Aristotelis aemulatione assumsisset, quae tandem sive lex, sive consuetudo illum impedit, quo minus suae quoque in hoc genere scientiae copiam discere cupientibus faceret? Porphyrium Criticam et Rhetoricam a Longino accepisse, disertus testis est Eunapius in ejus Vita p. 13. quem injuria reprehendi a Valesio, satis ostendit is, quem supra laudavimus, Joannes Siceliota MS. Longino non ambigue tribuens artis rhetoricae disciplinam, Verum tamen Critices scientia latius, quam philosophia, nomen suum illustravit, non quo hac facultate minus excelleret, ut Holstenium in Porphyr. Vita p. 29. existimasse video, sed quod, ut mea fert opinio, corrupta jam per recentiores Platonicos philosophia, serum erat, homines ad veteres doctrinarum fontes, atque adeo

ad sanam mentem revocare. Qui fanaticae philosophiae amor cum Porphyrium, discipulorum Longinianorum praestantissimum, ita infatuasset, ut, deserto Longino, ad Plotinum transiret, quid alios, minus acutos, et adversus novitatis illecebras minus cautos, fecisse arbitramur? Critica igitur docenda gloriam suam, omnium confessione, maxime fundavit. Quam artem, nemo nescit, partim ex insita ingenii sollertia, partim ex magna doctrinae copia efflorescere. Atque eruditionem Longini sic praedicat Eunapius in Porphyrr. p. 13. Λογγίνος δὲ κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον βιβλιοθήκη τις ἦν ἔμφυχος, καὶ περιπατοῦν μουσεῖον (*). Qui locus nobis in memoriam revocat similem apud Suidam v. Μάρκελλος. Μάρκελλος, μάγιστρος Ἀρκαδίου τοῦ βασιλέως, κόσμος ἀρετῆς ἀπάσης, ἥ, τότε ἀρμονικώτερον εἰπεῖν, ἀρετὴ τις ἔμφυχος. Quem non dubitamus ex Eunapii historia, qua Arcadii quoque res gestas enarravit, sumtum esse. Ut Longinus *spirans bibliotheca* ab Eunapio, sic Pegasus, Ictus Romanus, quod tanta memoria erat, ut omnes leges, earumque rationes teneret, *liber* dictus est. Scholiast. Juvenal. ad Sat. IV. 77. *Pegasus juris studio gloriam memoriae meruit, ut liber vulgo, non homo diceretur.* Sunt fortasse haud pauci, quibus Eunapius Longinum pulcre et festive laudasse videatur. Certe *elegantissimum elogium* vocat Holstenius de Vita Porphyrr. p. 28. Sed, ut sunt diversi sensus hominum, ego facile credam Tan. Fabro ad librum Π. Τ. sect. 3. Longinum ipsum, si sic se laudari audisset, non minus *viventem* istam *bibliothecam*,

[(*) Similia collegit Cl. Boissonadius ad Eunap. p. 563. et in Add. p. LVIII.]

eam, et ambulans museum, quam Gorgiae vivum sepulcrum, τάφον ἐμψυχον, risurum fuisse. Ab hac igitur facultate Longinus *Critici* nomen invenit, quod ei tribuitur a Sopatro Proleg. in Aristid. p. 3. Photio Bibl. Cod. CCLIX. pag. 1470. Suida v. Λογγίνος, et v. Πορφύριος. Eundem Porphyrius in Vita Plotini, modo κριτικώτατον, modo τὸν ἐν κρίσει πρῶτον ὄντα καὶ ὑπειλημμένον ἄχρι νῦν appellat. Quid? uni omnium Longino, post Aristarchum, id honoris habitum est, ut ejus nomen simpliciter pro Critico poneretur, et κατὰ Λογγίνον κρίνειν per proverbium pro recte judicare diceretur. Hieronymus Epist. 95. *Criticum dices est Longinum, censoremque Romanae facundiae.* Theophylactus, Bulgariae Archiepiscopus, Epist. 17. μὴ μοι οὖν τὰς Λογγίνου κρίσεις περιπατεῖν, μὴ καὶ δόξης τισὶν αὐτός γε οὐ κατὰ Λογγίνον κρίνειν. Graeculus, teste Bandinio Catal. Biblioth. Laurent. T. II. p. 586. Aristidis Orationi in Minervam adscripserat: Οὐδὲν ἔχει σπουδῆς ἄξιον. quod iudicium alius his verbis reprehendit: Οὐχ ὥς κριτικὸς Λογγίνος ταῦτα γράφεις. Adde Vales. de Critic. l. 2.

§. X.

Hic non alienum fuerit quaerere, quid tandem Longino Critici famam gloriamque inprimis confecerit? Utrum crisis in Homerum, quam laudat Eustathius ad Il. A. p. 67. et 106. an libellus περὶ ὕψους, in quo non pauca Critices exempla reperiuntur? Diversi generis opus fuisse, quicumque verba Eunapii in Porphy. p. 13. diligentius perpenderit, facile intelligat: καὶ κρίνειν γε τοὺς παλαιούς ἐπετέτακτο, καθάπερ πρὸ ἐκε-

ἐκείνου πολλοί τινες ἕτεροι, καὶ ὁ ἐκ Καρίας Διονύσιος πάντων ἀριθμώτερος. et paucis interjectis: καὶ εἴ τις κατέγνω τινὸς τῶν παλαιῶν, οὐ τὸ δοξασθὲν ἐκράτει πρότερον, ἀλλ' ἢ Λεγγίνου πάντως ἐκράτει κρίσις. Fuit ergo liber, in quo Longinus de antiquis scriptoribus in utramque partem judicaret, et quamdam velut ingeniorum censuram ageret: quod e Graecis fecit Dionysius Halicarnassensis, e Latinis Quinctilianus decimo Institutionum Oratoriarum. Hoc opus, Longinianorum omnium facile praestantissimum, quoniam vulgo etiam ab hominibus doctissimis ignoratur, age, paullo accuratius spectemus. Titulus hic erat: Οἱ Φιλολόγοι, id est, *variae eruditionis studiosi* (*).

In-

[(*) „ Hanc viri docti rationem valde dubiam facit vel potius redarguit scholion verustum, ab Illustri et docto viro, BASTIO, nuperrime repertum et usui nostro benigne transmissum. Exstat illud, ut ipse nos docuit, in praestanti codice Parisiensi (e Sec. X.) no. 1983. qui continet Hermogenem. Ad hujus verba, ὡς τὸ στομφάζειν (pag. 90. ed. Ald.) scholion hoc adscriptum est:

Στομφάζειν] τὸ στόμα διανοίγειν, καὶ ἦχον ἀποτελεῖν, ἀπὸ τε τοῦ στόματος καὶ τοῦ ὅμφακος. Φησὶ δὲ Λογγίνος ἐν κα τῶν Φιλολόγων ὁμιλίῳ περὶ λέξεως στομφώδους, τὸ δὲ στομφάζειν Ἀριστοφάνης ἐν νεφέλαις. ὡς συνθέτω χρηταὶ τῇ λέξει ἀπὸ τε τοῦ στόματος καὶ ὅμφακος, ἵνα λέγῃ ὅμφακα ἔχων τὸ στόμα, τουτέστιν ἄχρηστον καὶ ἀναφέλες. εἴρηται δὲ ἐπὶ Αἰσχύλου, φόβον πλέον, ἀξύστατον, στομφακα κρηματοποιῶν, ὡς τῶν βημάτων Αἰσχύλου φαντασίαν μὲν ἐχόντων, μηδεμίαν δὲ σύστασιν, μηδὲ κρήτησιν. λέγει δὲ ταῦτα ὁ πρεσβύτερος Στρεψιάδης, ὡς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Φιλίππου σκώπτουτος Αἰσχύλου.

Ad.

Inscriptione fere similes sunt Vatronis *Loghistorici*, et Hieroclis *Φιλιστορες*, saepe veteribus laudati, sed argumento similior Telephi *ποιικλη Φιλομαθία*, et Porphyrii *Φιλόλογος ιστορία*, de quibus vide Suidam v. *Τήλεφος*, et v. *Πορφύριος*, et Jo. Wowerium de *Polymath.* cap. XV. De magnitudine voluminis ex numero librorum judicare licet: quippe ejus liber XXI laudetur. Non una de causa memorabilis est locus Joannis Siceliotae Commentario MS. in Hermogenem *περὶ ἰδεῶν*. Qui ubi disputat, posse aliquem de scribendi forma bene judicare, nec tamen ipsum bene scribere, et contra, hoc modo pergit: *αὐτίκα Δογγῖνος, ὡς οἱ Φιλόλογοι δεικνύουσιν, ἀριστος ἐπιμερίσαι λόγων ἰδέας, δημιουργῆσαι δὲ τοιούτους ἥκιστα. καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς καὶ Σμυρναῖος ὁ Ἀριστείδης περὶ ἰδεῶν τι καὶ τέχνης γράψαντες, βούτα κάρας, ἢ παροιμία Φησί. (Lege, βάτα κάρας, et vide Gisb. Koenium, V. Cl. ad Gregor. de Dialect. p. 51.) δημιουργοὶ δὲ λόγων πολλῶν καὶ καλῶν. εἰκότως. ἢ γὰρ πρὸς ὁ-*

Addit vir doctus, hoc scholion nondum typis vulgatum videri, neque innotuisse Ruhnkenio et Brunckio. Quod Longini commemoretur *κα τῶν Φιλολόγων δμιλίων*, eam esse plenam inscriptionem necdum, quantum sciat, prolatam. Accurate descriptum esse a B. scholion, nemo dubitabit: sed tamen quo minus quis dubitet, aut *πλέων* et *Φειδιππίδου* in Cod. scriptum esse opinetur, ad *πλέων* et *Φιλίππου* minutis litteris adscripsit: „(sic).” Ergo secundum hujus scholii auctorem *Φιλόλογοι* in ista operis inscriptione non est masculinum, sed femininum, subaudiendumque *δμιλίας*. Ceterum et notandum verbum *στομφώδους*, idque B. significasse videtur linea subtus ducta.” WEISKIUS.]

τέρον σπουδή τε καὶ ἐπιμέλεια τὸ ἕτερον ὑφαιρουμένη παρ' εὐδοκιμεῖ. ὁ μὲν γὰρ Λογγίνος περὶ τὸ διδάσκειν μόνον ἐνασχολούμενος, καὶ περὶ τὸ γράφειν τελείας ὑποθέσεις οὐκ ἔχων καιρὸν, τὸ τῆς Ὀμήρου πέπονθεν ὄντιος, λιμώτουσαν τοὺς νεοττοὺς τρέφειν· οἱ δὲ τὸ ἀνάπαλιν. ubi ἐπιμερίσαι λόγων ἰδέας intellige varias dicendi formas judicio distinguere, omninoque inveniendi vias et eloquendi artificia sub judicium vocare. Idem Rhetor alio loco sic ait: Φαίνεται δὲ ἡ ἀτοπία τοῦ ποιητοῦ (Aeschyli) μᾶλλον ἐν τῷ τῆς Ὀρεϊθυίας δράματι, ὅπου ταῖς δυσὶ σιαγύσι Φυστῶν ὁ Βορέας, κυκλὴ τὴν θάλασσαν. οὐ γὰρ φέρω ἐπὶ μνήμους τὰ ἰαμβικὰ, ἐπιλαθόμενος. διὸ καὶ Σοφοκλῆς μιμεῖται. (Lege, μὴ μιμεῖται) λέγει δὲ περὶ τούτων Λογγίνος ἀκριβέστερον ἐν τῷ κβ. τῶν περὶ Φιλολόγων. De iisdem Aeschyli versibus Longinus etiam sententiam dixerat Π. Τ. sect. 3. In hoc autem loco libri index sic effertur, ut opinio Jonsii de Scriptor. Hist. Phil. III. 14. qua Longinum hoc opere de Philologis et Grammaticis egisse putat, confirmari videatur. Vel sic tamen scribendum: ἐν τῷ κβ. τῶν Φιλολόγων. Scholiastes MS. ad Aristid. T. I. p. 323. σημείωσαι ὅτι εἶπε κατωρθώματα· Φασὶ δὲ μὴ λέγεσθαι τὴν λέξιν. Λέγει δὲ ὁ Λογγίνος ἐν τρίτῃ Φιλολόγων, ὅτι εὔρηται πολλαχῶς πολλαχού. Auctor Vitae Apollonii Rhodii: Τάββα δὲ πόλις Κρήτης, ὥς Φησι Λογγίνος ἐν τοῖς Φιλολόγοις. ubi Fabricius Bibl. Gr. T. IV. p. 444. perperam supplet βιβλοῖς, vel συγγράμματι. Exemplis enim, quae attulimus, satis effectum arbitramur, operis inscriptionem fuisse, οἱ Φιλολογοί. Supersunt pauca Longini fragmenta, quibus, quid de antiquis scriptoribus judicarit, exponi-

nitur. Quae quin ex hoc libro ducta sint, non est quod dubitemus. Quale illud est apud Photium Bibl. Cod. CCLXV. p. 1470. τοῦ πρὸς Λεπτήν λόγου τὸ προσίμιον Λογγίνος μὲν ὁ Κριτικὸς ἀγωνιστικὸν νομίζει. — ἀλλὰ γὰρ ὁ μὲν Λογγίνος τοιαύτην περὶ τοῦ προκειμένου προσίμιον τὴν ψῆφον ἐξάγει· ἕτεροι δὲ οὐκ ὁρθῶς ἔφασαν τὸ προσίμιον ἡλικὸν εἶναι. Quo exemplo perspicue expressa est illa ratio formarum eloquendi distinguendarum, quam Longinum ἐν τοῖς φιλολόγοις secutum esse, Jo. Siceliota tradit. Idem Rhetor MS. ex eodem, nō fallor, Longini libro hoc minime vulgare affert: ὅτι δὲ τοῦτο οὐ σπάνιον (videlicet ὅτι παρενεγκεῖν οἱ φιλόπονοι δύνανται τοὺς περιττοὺς τὴν φύσιν, de quibus in praecedentibus disputaverat) πλήρεις αἱ ἱστορίαι καὶ οἱ βίοι τῶν σφιστῶν. μᾶλλον δ' ἐφ' ἑνὸς Μενέλαου τοῦ ποιητοῦ τοῦτο κατιδοί τις ἂν, δυσκολίαν φέσεως φιλοπονίᾳ μεταβαλόντος εἰς τὸ ἀκριβές τε καὶ ἀμώμον, ὥς φησι καὶ Λογγίνος. Vix nobis in tanta opportunitate temperamus, quin hujus Menelai, praesertim tantopere a Longino laudati, oblitteratam fere memoriam in transcurso instauremus. De illo Suidas ita: Μενέλαος, Αἰθαῖος, ἐποποιός. ἔγραψε Θηβαΐδα ἐν βιβλίοις 13. καὶ ἄλλα. Thebaidem ejus laudat, et unus quidem Grammaticorum, quod sciam, Stephanus Byzant. v. Τέρμις. Τερμικὸς καὶ Τερμικεὺς, τὸ κτητικόν. Μενέλαος δὲ διὰ τοῦ τ, Τερμικιον ἄστυ, ἐν πρώτῳ Θηβαΐδας· ἴσμεν v. Τρμῆνι. Μενέλαος δὲ τετάρτῳ Θηβαΐδων, Τρμιναν, διὰ τοῦ α φησί. Τὴν δ' Τρμινην Ἐχεφυλῖδα φησί τὰς νῦν Ὀρμινὰς. Ὀρμινὰς δὲ καὶ τοὺς Ἐπειοὺς καλεῖσθαι. Quem locum L. Holstenius ita tentavit: Τὴν δ' Τρμινην Τριφυλῖδα. quod Τριφυλία Elidis pars

est. Sed nihil dici poterat a Stephani mente alienius. Integra et sana sunt omnia, modo pro Ἐξεφυλίδα reponatur Ἐξεφυλίδας, quem scriptorem idem Stephanus laudat v. Σφαντηρία. Ἐξεφυλίδας per duplex λ vocatur a Scholiaste inedito in Platonis Phaedon. p. 389. G. Ἐξεφυλίδας δὲ φησὶν Ἡρακλέα ὑπὸ Κτεάτου καὶ Εὐρύτου τῶν Μολιονιδῶν ἡττηθῆναι etc. Porro Menelaus nobis memorari videtur apud Steph. Byz. v. Εὐτρησις, quamvis Vossius de Hist. Graec. III. pag. 181. Menelaum, philosophum Peripateticum, eundemque historiae scriptorem intelligere malit. Hactenus de Menelao. Ad Longini Φιλολόγους etiam referendum ejus de Aristide judicium, quod est apud Sopatrum Proleg. in Aristid. p. 3. ἤδη μὲν Λογγίνος καὶ πάντες οἱ κριτικοὶ πολλὰ προειρήμασιν, ὥς γόνιμος, ὥς ἐνθυμηματικὸς τυγχάνει, καὶ βίαιος, καὶ καθόλου τὸν Δημοσθένην μιμούμενος. Ex quo loco apparet, Longinum, praeter scriptores veteres, etiam aetati suae proximos recensuisse. Denique τὰ περὶ Ξενοφῶντος, quae ipse Π. Γ. sect. 8. commemorat, nisi quis pro *Commentariis in Xenophontem* habere velit, partem arbitror fuisse τῶν Φιλολόγων. Neque enim Xenophon in tali censura praeteriri potuit.

§. XI.

Athenis postquam Longinus bonam vitae partem cum juventute erudienda, tum praeclaris ingenii monumentis condendis exegisset, patria relicta, in Orientem abiit, sive ut consanguineos, Emisae habitant-

tantes, inviseret, sive ut ibi hereditarium negotium ageret. Per hanc, ni fallimur, occasionem, cognitus est a virilis animi muliere, et nulli priscarum heroidum secunda, Septimia Zenobia, quae tum Orientis imperium tenebat. Quae non minore ingenio, quam animo, praedita, cum bonas artes adamaret, Longinum Graecarum literarum magistrum adhibuit. Vopiscus in Aurelian. 30. *quo (Longino) illa magistro usa esse ad Graecas literas dicitur.* Quo uno, si quid judicamus, argumento concidit fabula de Zenobiae Judaismo, saepe jactata ab Ecclesiae Patribus, Athanasio Epist. ad Solitar. T. I. Opp. p. 386. Photio Bibl. Cod. CCLXV. p. 1470. et aliis, quos indicat Moshemius Histor. Christian. seculi III. p. 706. Quis enim credat, Judaeam Graecarum literarum magistrum, eumque philosophum, expetiisse? Cujus gentis quantum in Graecas literas et philosophiam odium fuerit, nihil attinet disputare post luculentam demonstrationem Ernesti V. Cl. Opusc. Philol. p. 408. Unde igitur ista manavit fabula? Nempe ab immoderata et minime Christiana maledicendi licentia, quam illius aetatis orthodoxi sibi in quoslibet a se dissentientes sumebant. Accusatus erat Paulus Samosatenus cum ob alias opiniones, quas referre longum est, et haud necessarium, tum ob Judaismi suspicionem; mox etiam Patrum decreto Episcopatu Antiocheno dejectus. Hunc ab adversariis vehementer exagitatum cum Zenobia, mulier philosopha, et in religione diversa sentientes facile ferens, tuendum suscepisset, Orthodoxi, dolorem, quem inde ceperant, ulciscentes, non modo Paulum Samosa-

tenum ad sacra Judaica transiisse, sed ejus etiam patrōnam Judaeam esse, suo jure clamarunt. Fuerunt inter recentiores, qui, ut error errorem parere solet, Moysen a Longino in Zenobiae gratiam laudatum existimarent. Quorum opinio tum aliis de caussis parum probabilis est, tum quod Longinus librum *περί ὕψους*, et reliqua opera omnia, uno libello, quem de Odenathi laudibus scripsit, excepto, Athenis, antequam in Zenobiae notitiam venisset, edidisse videtur. Nam Palmyrae nulla librorum edendorum facultas dabatur, deficientibus, quorum manu uteretur, librariis, ut ipse in Ep. ad Porphy. p. 124. queritur. Ne otium quidem ad talem scriptionem ab aliis rebus erat. Venerat ille quidem in aulam Palmyrenam, ut Zenobiam Graecis literis erudiret. Sed mox Zenobia, cum ipsa imperii habenas capessivisset, et summam rerum gerendarum prudentiam in Longino perspexisset, ejus maxime consiliis regnum administrare statuit. Photius l. c. *καὶ πολλὰ συλλογίζετο Ζηνοβία τῇ τῶν Ὀσροηνῶν βασιλίδι, τὴν ἀρχὴν κατεχούσῃ Ὀδενάθου τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τετελευτηκότος*. Suidas v. *Λογγίνος. ἀνηρέθη ὑπ' Αὐρηλιανοῦ ὡς σύμπνοος Ζηνοβίᾳ, τῇ Ὀδενάθου γυναικί*. Tum Longinus pro illo libertatis amore, qui magnis ingeniis proprius esse solet, Zenobiae animum addidit ad jugum Romanum excutendum, in hoc etiam imitatus Platonem suum, qui Dionem a se eruditum pari ratione ad patriam liberandam impulit et armavit. Tum, eodem auctore, Zenobia nobiles illas ad Aurelianum literas, quae sunt apud Vopiscum Aurelian. 27. scripsit. Quae, cum plus spiritus, quam Zenobiae tempora ferebant,

ha-

habere viderentur, Longino exitium attulerunt. Quippe Aurelianus, iis lectis, sic exarsit, ut mox, Palmyra expugnata, de Longino supplicium sumi juberet. Vopiscus Aurelian. 30. *Grave inter eos qui caesi sunt, de Longino philosopho fuisse perhibetur, quod illa magistro usa esse ad Graecas literas dicitur: quem quidem Aurelianus idcirco dicitur occidisse, quod superbior illa epistola ipsius diceretur dictata consilio, quamvis Syro esset sermone contexta.* Adde Suidam v. Λογγίνος. In hoc tam gravi casu, nescio, an Longinus quicquam viderit indignius, quam pro bonis consiliis malam sibi gratiam a Zenobia referri. Haec enim, cum ante omnibus in rebus virilem animum gessisset, nunc mortis metu debilitata, ad muliebre ingenium rediit, id est, suam innocentiam jactavit, invidiamque belli, quod Romanis fecisset, cum in alios, tum in Longinum, relegavit. Zosimus I. 56. *ἐπεὶ δὲ αἰτίας ἔλεγεν, αὐτὴν ἐξαιροῦσα, πολλοὺς τε ἄλλους ἤγεν εἰς μέσον, ὡς παραγαγόντας οἷα γυναῖκα. ἐν οἷς καὶ Λογγίνος ἦν, οὗ συγγράμματα ἔστι μέγα τοῖς παιδείας μεταποιουμένοις ὄφελος φέροντα.* At longe alium animum Longinus prae se tulit. Tali enim constantia, tali animi robore supplicium subiit, ut, qui ipse consolandus esset, aliorum ex hac calamitate susceptum dolorem consolaretur. Ita ille in ipso mortis articulo verum se philosophum praestitit, sanctissimumque Socratem, ad cujus normam et studiorum et vitae rationem direxerat, etiam moriendo expressit. Cujus crudelem casum si quis Platonica eloquentia prodidisset, non minus nunc Longini, quam Socratis, morti illacrymaremur. Zosimus I.

ς. ὅτι οἱ κατηγορεῖτο ἐλεγχόμενῳ, παραχρῆμα δὲ βασιλεὺς θανάτου ζημίαν ἐπέθηκεν ἢν οὕτω γενναίως ἤνεγκεν ὁ Λαγγίνος, ὥστε καὶ τοὺς σχετιάζοντας ἐπὶ τῷ πάθει παραμυθεῖσθαι. Hoc modo perit vir maximus A. C. 273.

§. XII.

Haec fere sunt, quae nobis de Longini vita et studiis veterum testimoniis consent. De ejus ingenio et eruditione dicere quid attinet? Sunt libri, vel potius fragmenta librorum, ex quibus judicium fieri possit, in manibus. Equidem nihil magis in Longino miror, quam tanti animi ingenique virum seculo tertio, servitute oppresso, et paene barbaro, quo omnes fortunae suae similia et faciebant et loquebantur, extitisse. Verum cum seculum, quo vivebat, insitam ingenii vim premeret, ipsum fecisse arbitror, quod aliis natura tardioribus faciendum praecepit Π. Τ. sect. 9. εἰ καὶ δωρητὸν τὸ μεγαλοφύες μᾶλλον ἢ κτητὸν, ὅμως, καθ' ἑσθὺ οἶόντε, τὰς ψυχὰς ἀνατρέφειν πρὸς τὰ μεγάλα, καὶ ἐγκύμονας αἰεὶ ποιεῖν γενναίου παραστήματος. Nempe veteribus, praecipue Platone et Demosthene, legendis animum ad eam, quam in maximis minimis admiramur, extulit altitudinem. Ab eodem celso elatoque animo profectum est cum libertatis civilis studium, cujus clara vestigia impressit divino illi epilogo libri Π. Τ. tum alterius, quae in sententia libere dicenda, et in aliorum erroribus castigandis cerpitur. Ex quo a Porphyrio in Vita Plotini p. 126. ἐλεγκτικώτατος dicitur, et τὰ τῶν ἄλλων

σχεδὸν πάντα τῶν καθ' αὐτὸν διελέγξας. Eloquentiam Longini ita abjicit et contemnit Graeculus ineptus, Joannes Siceliota, cujus locum supra §. X. p. 511. adscriptimus, ut eum nihil ad Dionysium Halicarnassensem et Aristidem esse dicat. Nos quidem non sumus ii, qui orationibus, quas Dionysius historiae interposuit, eloquentiae laudem detrahamus, aut Demosthenem feliciter ab Aristide expressum esse negemus. Veruntamen uterque, nostra sententia, cum Longino comparatus, jacet, et velat spiritu caret. Quanta enim quam incredibilis vis dicendi ex libello Π. Τ. elucet? Profecto nullus unquam Rhetorum et Sophistarum aut scripsit, aut scribere potuit aliquid disertius. Unus Longinus ex omnibus Graecis magistris, id quod Ciceronem in libris rhetoricis fecisse constat, quod aliis praecipit, ipse scribendo praestat, nec minus eloquentiae praeceptis, quam exemplo suo, facit eloquentes. In docendo, quomodo ad id quod in oratione magnificum est, perveniatur, grandis est ac paene tragicus. In translationibus ut feliciter audax, et maxime similis Plutarcho, sic fortasse nimius in illis cumulandis, nec satis consentiens praeceptis suis. Excerpta Rhetorica MSS. in Bibl. Medicea: "Ὅτι Ἀριστοτέλης (de Poëtic. 22.) τοὺς πάντα μεταφέροντας αἰνύματα γράφειν ἔλεγεν. διὸ λέγει Λογγίνος σπανίως κεχρῆσθαι καὶ τούτῳ τῷ εἶδει. Ex antiquis illis, praeter ceteros, Platonem et Demosthenem imitatur. In quibus legendis, si venustatem ejus sentire velis, temulum temporis contrivisse oportet. Praeter Graecam et Syriacam linguam, utramque vernaculam, calavit etiam Latinam, ut non solum ex Demosthenis

et Ciceronis comparatione II. T. sect. 12. sed etiam ex Suida intelligi licet. Sic enim ille Lexicographus: *Αἰανόριος, ὃ Ἰαννοῦριος μὲν. οὕτω Λογγίνος αὐτὸν ἑρμηνεύσαι βιάζεται, ὅταν αἰῶνος πατέρα.* quae repetit v. *Ἰαννοῦριος.* Cum Suida convenit Tzetzes in Post-Homericis p. 75. *Τὸν β' Αἰανόριον κικλήσκαι μὲν Λογγίνος. Ἰαννοῦριον δ' ἄνδρες πάντες καλέουσι.* Quam vocis notationem si quis in homine Graeco rideat, is potiore jure Ciceronem de N. D. II. 27. *Janum*, quasi *Eanum*, ab *eunda* derivantem rideat. Nec tamen Longinus mihi quicquam a scriptoribus Latinis, nominatim a Quintiliano, sumsisse videtur, ut Tullius et Pearcius ad librum II. T. sect. 2. et 38. crediderunt. Nam quae illis locis e Latino Rhetore ducta putantur, tam sunt vulgaria, ut, si Longinus illa mutuari ab aliis voluisset, potius a Graecis, quam a Latinis sumsisset. Nec facile adducor, ut eum quicquam Dionysio Halicarnassensi debere credam. Non tali siccitate arescebat, ut ingenium alienis fontibus rigaret.

§. XIII.

Philosophiam, quam professus est, in mores abiisse, tametsi mors ejus satis superque declarat, tamen hoc quoque sit testimonio. Porphyrius disciplinam ejus valere jusserat, ut se ad meliorem, si Diis placet, Plotini conferret. Quam levitatem, tantum absuit Longinus, ut ad contemptum sui traheret, injuriamque injuriæ referret, ut potius hunc ipsum desertorem in suis haberet, Palmyram ad se invitaret, et, quan-

si eum faceret, libri *περὶ ὁμῆς* dedicatione publice declararet. Quae omnia nobis narrat ipse Porphyrius in Vita Plotini pag. 120. 124. 131. Erit fortasse, qui doctrinam Christianam Longino ad talem animi moderationem profuisse dicat. Certe semichristianum eum vocat Is. Casaubonus ad Vopisc. Aurelian. 30. propter honorificum, quod de Moyse fecit, iudicium. At vero, si illa ratio valeret, multi, qui sacrorum scriptorum cum laude meminerint, in his Numenius et Amelius, in semichristianorum numerum referendi essent. Omnino plerique ejus aetatis philosophi Christianorum libros satis diligenter legerant, sive ut eos refellerent, quod Celsum et Porphyrium fecisse scimus, sive quod Christianismum pro Orientalis philosophiae secta haberent. Vide Holstenium de Vita Porphyrii cap. V. p. 20. Sed Casaubonum jam ante nos confutavit Langbaenius ad Longin. II. T. sect. 9. p. 61. Et ipse vir summus hanc sententiam repudiasse videtur Exercitat. I. in Baron. Annal. p. 149. ubi Longinum *paganum hominem* appellat.

§. XIV.

Reliquum est, ut omnia Longini scripta, quorum magnam copiam extitisse narrat Eunapius in Porphyrii p. 14. breviter recenseamus (*).

Oī

[(*) Praeter haec a Ruhnkenio collecta non sine fructu cognosci, quae Toupius ad Longini fragm. VIII. congescit, jam Weiskius monuerat. Leguntur ea Ed. Toupianae, p. 252—254. Weiskianae p. 545—548.]

Οἱ Φιλολογοί. de quibus, quantum satis est, disputavimus §. X.

Περὶ τοῦ κατὰ Μειδίου, scilicet λόγου, id est, *de Demosthenis oratione in Midiam*. Apud Suidam v. Λογγῖνος, qui solus hunc librum memorat, pro Μειδίου scribitur Φειδίου. Quem errorem correxit Langbaenius in Vita Longini. Pertinet hic liber ad quaestionem inter Rhetores agitatum, Midiana utrum esset χαρακτηρὸς παθητικοῦ, an πραγματικοῦ? Photius Bibl. Cod. CCLXV. p. 1470. ὡσαύτως καὶ ὁ κατὰ Μειδίου οὐκ ὀλίγους γέγονεν ἐν σπουδῇ, καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεως ἀφορμὰς παρέσχε, καὶ οἱ μὲν τοῦ παθητικοῦ χαρακτηρὸς εἶναι φασιν αὐτὸν, μετὰ δεινότητος ἐπειρωσμένον· οἱ δὲ, τοῦ πραγματικοῦ. Sic Longinus apud eundem Photium l. c. orationis in Leptinem προῖμιον ἀγωνιστικὸν esse iudicavit. Nescio, an hic quoque liber pars fuerit τῶν Φιλολόγων.

Ἀπορήματα Ὀμηρικὰ. Suidas. Exemplum talium quaestionum scribendarum dedit Aristoteles, cuius Ἀπορήματα Ὀμήρου, praeter alios, laudat Grammaticus MS. Sangermanensis: Βασίλισσα. Ἀλκαῖος Γανυμήδει. Ἀριστοτέλης Ὀμήρου Ἀπορήματα. Adde Phrynichum de Dict. Attic. p. 112. Postea multi Grammatici huiusmodi quaestionibus tractandis ingenium exercuerunt, de quibus vide Jo. Wowerium de Polymath. cap. X. p. 77. Forte ex hoc opere Eustathius sumsit emendationes Homericas, quas commemorat ad Il. A. p. 67. et 106.

Εἰ φιλόσοφος Ὀμηρος; Suidas. Non unus veterum hac quaestione otium suum oblectavit. Hermogenes, Medicus Smyrnaeus, περὶ τῆς Ὀμήρου σοφίας scripsit

se dicitur in marmore Graeco, quod edidit L. Kusterus Comm. Acad. Inscript. T. IV. p. 665. Vide Davisium ad Max. Tyr. Diss. XXXII. p. 613. Porphyrius etiam de eodem argumento, in Longini gratiam, ut Holstenius in ejus Vita cap. VIII. p. 44. suspicatur, singularem librum scripsit.

Προβλήματα Ὀμήρου καὶ λύσεις, ἐν βιβλίοις β'. Suidas. Aristotelis etiam liber hoc titulo laudatur. Postea Grammatici certatim in hujusmodi problematis solvendis elaborarunt, inde λυτικοὶ appellati, de quibus vide Jonsium de Script. Hist. Phil. II. 17. p. 206. et Cel. Valckenarium Diss. de Schol. in Homer. ineq. p. 145.

Τίνα παρὰ τὰς ἱστορίας οἱ γραμματικοὶ ὡς ἱστορικὰ ἐξηγοῦνται. Suidas. Similem librum, teste Suida, scripserat Caccilius, ille ipse, quem Longinus Π. τ. sibi castigandum sumsit: Περὶ τῶν καθ' ἱστορίαν ἢ παρ' ἱστορίαν εἰρημένων τοῖς ῥήτοσι.

Περὶ τῶν παρ' Ὀμήρῳ πολλὰ σημαίνουσῶν λέξεων, βιβλία δ'. Suidas.

Ἀττικῶν λέξεων ἐκδόσεις β'. εἰς δὲ κατὰ στοιχεῖον. Ex hoc Lexico sumtum videtur, quod habet Photius Lex. MS. Σέρφοι. οἱ πτερωτοὶ μύρμηκες, οὓς ἡμεῖς Νύμφας. οὕτως Δίδυμος. Κάσσιος δὲ Λογγίνος. Σέρφος, πτηνόν τι μικρὸν κώνωπι ἐμφερὲς κατὰ τὸ μέγεθος. item quod habet Eustathius ad Odys. X. p. 1919. τιμὴν δὲ, τὴν ποιὴν λέγει. — ἡ δὲ τοιαύτη τιμὴ, καὶ τῆμος λέγεται κατωικώτερον, ὡς Λογγίνος δηλοῖ, ὁμοίως τῷ, χολή, χόλος, ὠνὴ, ὄνος, καὶ τοῖς τειούτοις. Ex indice Grammaticorum, qui Suidae Lexico praemittitur, putaret aliquis,

quis, Suidam multa ex hoc Longini opere in far-
ginem suam coniecisse. Sed hunc indicem a menda-
ce mangone confectum esse, nuper idoneis rationi-
bus demonstravit Graecarum literarum in hac Acade-
mia stator, L. C. Valckenarius in Theocriteis pag.
295. et seqq. Similis fraus Lexicon sacrum inedi-
tum, quod in multis Bibliothecis superest, *Cassiani*
Longini nomine ausa est commendare.

Λέξεις Ἀντιμάχου καὶ Ἡρακλέωνος. Suidas. Lang-
baenius pro Ἡρακλέωνος legit Κλέωνος, credo, quod
de poëta Heracleone ne fando quidem audiverat. Sed
Longinum poëtas, quorum vix nomen ad nos perve-
nerit, tractasse, constat exemplo Menelai, de quo
p. 514. diximus. Minus cogitate Tan. Faber scri-
bit, Heracleonem Ephesium, Grammaticum ab Athe-
naeo laudatum, intelligi posse. Quis enim unquam
scripsit λέξεις Grammatici?

Περὶ ἔθνικων. Grammaticus vetus Bibl. Coislin.
p. 597. Ὅσοι περὶ ἔθνικων. Ὀρίων Θηβαῖος, Μητρό-
δαρος, Φιλόξενος, Λογγίνος. Mirum est, Stephanum
Byzantinum, in ἔθνικων scriptoribus commemoran-
dis inprimis diligentem, nullam Longini mentionem
facere.

Σχόλια εἰς τὸ τοῦ Ἡφαιστίωνος ἐγχειρίδιον. Super-
sunt in Codd. MSS. ex quibus partem ediderunt Jo.
Hudsonus et Jo. Boivinus. Ex hoc specimine ap-
paret, omnia exscripta esse ab edito Hephaestionis
Scholiaste. Longiniana laudat Scholiastes Hermoge-
nis. p. 387. διὰ καὶ μέτρου πνεῦμα τὸν βυβλὴν Φησὶν ὁ
Λογγίνος· ubi ex Longino p. 264. corrigendum: διὰ
καὶ

ἑκαστὸν μέτρου πατέρα τὸν ῥυθμὸν Φησιν ὁ Λογγ. Error
natus est e scribendi compendio.

Περὶ συνθέσεως λόγων συντάγματα δύο. quae ipse
commemorat Π. Γ. sect. 39.

Τέχνη ῥητορική. de qua alias (*).

Εἰς τὴν ῥητορικὴν Ἑρμοχένους. In Bibliotheca Vin-
dobonensi extant Enarrationes Hermogenis, excerptae
ex Longino, Jamblichō, Syriano, Simplicio, et aliis.
Vide Catalog. Bibl. Vindob. Nessel. P. IV. p. 14.
Sed totus titulus mangonium sapit.

Περὶ Ὑψους. Hic liber vere aureus, de quo omni-
um optime nobis judicasse videtur Boilavius in Praef.
versionis Gallicae, bono literarum et verae eloquen-
tiae, quamvis mutilus, conservatus est in uno Co-
dice Parisino, ex quo quicquid Codicum est in aliis
Bibliothecis, manavit. Nulla igitur, archetypo salvo,
apographorum utilitas est, nisi in conferendis verbis
sectionis VIII. ὡς καὶ τοῖς περὶ Ξενοφάντος usque ad
verba sect. IX. ἐν δὲ Φάε. καὶ Ὀλεσσον. propterea quod
illae paginae ex archetypo, post facta jam apographa,
exciderunt (†).

Commentarius in prooemium Timaei Platonici, de
quo supra §. VI. p. 49 sqq.

Com-

[(*) Vel hanc solam inscriptionem auctorem hujus dispu-
tationis prodere Ruhnkenium, opportune monuit ad h. Γ.
Weiskius, qui pluribus de hujus Operis invento dixit in Praef.
p. xix sqq. Ceterum conferatur ipse Ruhnkenius, supra
horum Opusc. p. 183 sq.]

[(†) Aliiter de hoc Cod. statuit Weiskius Praef. ad Lon-
gin. p. ix—xvi. et in Recensione Codicum p. xlii—xlvii.]

Commentarius in Platonis Phaedonem, de quo supra p. 498.

Περὶ ἀρχῶν, de rerum principiis. Porphyry. in Vita Plotini p. 116. (*) qui de iisdem etiam librum scripsit, minus probans Longiniana, ut putat Holstenius in ejus Vita p. 51.

Περὶ τέλους, de finibus bonorum et malorum. Porphyry. in Vita Plotini p. 127. ubi nobis egregiam hujus libri praefationem conservavit.

Περὶ ὁρμῆς, de naturali impetu, sive instinctu. Porphyry. in Vita Plotini p. 120.

Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἀμέλιον, qua respondet ejus epistolae περὶ τοῦ τρόπου τῆς Πλωτίνου φιλοσοφίας. Hanc epistolam in libri magnitudinem excrevisse, ipse ait in Praefatione libri περὶ τέλους. p. 132.

Περὶ τῆς κατὰ Πλάτωνα δικαιουσύνης adversus Amelium. Ipse in Praef. laudata p. 131.

Περὶ τῶν ἰδεῶν adversus Plotinum. Praefatione laudata p. 131.

Περὶ τῶν ἰδεῶν adversus Porphyrium, Plotini de Ideis sententiam Longinianae, quam ante probarat, praefarentem. Praefatione laudata l. c. Vide Holstenium de Vita Porphyry. p. 54. Hos de Ideis libros respexit Syrianus Commentario MS. in Aristotelis Metaphysica: Οὔτε τοῖς λεκτοῖς τοῖς πολυθρῦλλήτοις ἀνάλογον τῷ νῦν παρυφίσταται, ὡς ἤρετο Λογγίνος

πρὸς
[(*) Ex eodem Porphyrii loco, Longini liber φιλαρχίας commemoratur a Toupio, Valesium secuto, l. c. Sed Ruhnkentius Porphyrii verba corrupta esse, supra monuerat §. VI. p. 498.]

πρεσβεύειν. οὐδὲν γὰρ ὅλως παρυφίσταται τῷ νῶ εἴπερ
 ἀνούσιόν ἐστι τὸ παρυφιστάμενον. πῶς δ' ἂν τὸ αὐτὸ νοη-
 τὸν τε εἴη καὶ παρυφίστατο; οὐ μὴν οὐδὲν νοήματά εἰσι
 παρ' αὐτοῖς αἱ ἰδέαι, ὥς Κλεάνθης ὕστερον εἴρηκεν, οὐδ'
 ὥς Ἀντανῖνος μιγνύς τὴν Λογγίνου καὶ Κλεάνθους δόξαν.

Περὶ ψυχῆς. ex quo Eusebius P. E. XV. 21. par-
 tem affert hoc titulo: πρὸς τὴν τῶν Στωϊκῶν περὶ ψυ-
 χῆς δόξαν ἀντιρρήσις. Eundem librum laudat Porphy-
 rius apud Stobaeum Ecl. Phys. I. pag. 103. Fami-
 liarem Longini cum Medio disputationem περὶ τῶν μο-
 ρίων τῆς ψυχῆς ex Porphyrio commemorat Proclus in
 Platonis Politiam p. 415.

Ὀδαίναθος. quod omnium Longini scriptorum po-
 streamum videtur. Libanius Ep. 998. Ὀδαίναθον τὸν
 λόγον, Λογγίνου δὲ ὁ λόγος, ἐγὼ μὲν ἀπαιτῶ, σὲ δὲ
 δεῖ δοῦναι, καὶ γενέσθαι δίκαιον περὶ τὴν ὑπόσχεσιν. Hac
 oratione si Longinus Odenathi laudes complexus est,
 ut nobis videtur, concidit, quod narrat Trebell. Pol-
 lio XXX. Tyrann. 17. Zenobiam caedis Odenathi con-
 sciam fuisse.

Praeter haec Langbaenius ad Longinum retulit li-
 brum Διονυσίου τοῦ Φασηλίτου περὶ τῆς Ἀντιμάχου ποιή-
 σεως, et alterum περὶ ποιητῶν, utrumque laudatum a
 Grammatico vetere, qui Nicandri vitam scripsit: item
 Διονυσίου Ἀπορα, laudata a Scholiaste Homeri ad Il.
 B. 308. et Διονυσίου Κριτικὰ sive Κρητικὰ apud Dio-
 gen. Laërt. I. 38. Verum nihili sunt rationes, quibus
 utitur, et vix dignae, quae refellantur. Nam, si proba-
 bile est, ut supra §. III. p. 491. demonstravimus, Lon-
 ginum natum esse Athenis; cur ad eum refertur opus
 Phaselitae? At Dionysii nomine nititur Langbaenius.

Im-

Immo hoc nomine Longinus, ut eodem loco docuimus, ne semel quidem simpliciter laudatus reperitur. Denique falsum est, quod dicitur, Longinum per temporis rationes a Diogene commemorari potuisse. Nam Diogenes, quacunque demum aetate vixit, certe ante Longinum vixit. Recte igitur Fabricius Bibl. Gr. T. IV. pag. 435. 443. 444. quatuor illos libros, Longino tam temere tributos, sustulit ex indice operum Longinianorum.

FINIS PRIORIS VOLUMINIS.

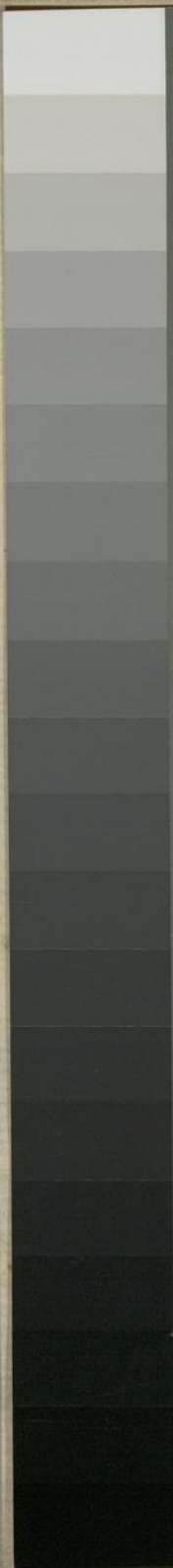

Grauskala #13

B.I.G.

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Inches

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

8

Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

